ZACHARIAE PASQVALIGI

CLER. REG.

VARIAE QVAESTIONES MORALES CANONICAE.

Digitized by Google

Digitized by Google

ZACHARIAE PASQVALIGI VERONENSIS

CLER. REGVLAR. THEATINI

Sacræ Theologiæ Profeſſoris.

VARIARVM QVAESTIONVM MORALIVM CANONICARVM CENTVRIA I.

IN QVIBVS EX PRINCIPIIS THEOLOGICIS

Et ſacris, atque ciuilibus legibus

Plura dubia, quæ ad Praxim vtriuſque fori pertinent tàm quò ad Regulares quàm quò ad Sæculares breuiter, & dilucidè explicantur.

CVM SVIS INDICIBVS.

ROMÆ,

Ex Typographia Hæredum Franciſci Corbelletti. M. DC. XLVII.

SVPERIORVM PERMISSV.

Digitized by Google

EMINENTISSIMO
ET REVERENDISSIMO
PRINCIPI
IO. IACOBO
PANZIROLO
S.R.E. CARDINALI AMPLISSIMO.

ZACHARIAS PASQVALIGVS CLER. REG.

VICIT tua humanitas, qua homines ad Aeterni Numinis imitationem componi, aiebat Iuſtinianus Imperator, EMINENTISSIME PRINCEPS. Quem enim abſterrebat ingens negotiorum moles, quibus vndique premeris, & arcebat, ne importunus libros obtruderem, allexit ipſa, & blandam illam comitatem promiſit, qua aduentantes omnes excipis, depulſoque timore aditum patefecit, vt me tibi

L. fin. C. de Donat. inter vir. & uxor.

tibi ſiſterem oblato ingenioli partu dedititium animum teſtaturum. Et cum quiſque ſua amet beneficia, & libenter eum videat, in quem multa congeſſit, docente Seneca, cur dubitarem me non tibi acceptum futurum, cum tuis accedam ornatus beneficijs, atque eam voluntatem profitear, quæ licet gratijs referendis impar, ſentit tamen ſe plurimum debere? Vt igitur quicquid valeo, quicquid ſum, tuum eſſe, quiſque intelligat, hos tenuis ingenij quales quales conatus tibi offero, Nomini tuo dico, nec enim mihi quicquam reliquum, quod in animi grati pignus exhibeam, ſtatuam in obſequij monumentum. Quod licet exiguum, non contemnendum tamen, ſi quidem non exigua voluntas, quæ deſideriorum amplitudine tuam concipit felicitatem. Vidua illa, cuius laudibus reſonat Euangelium, ex ipſius Veritatis Teſtimonio plus omnibus Deo donauit, cum tamen prohibente rerum omnium indigentia duobus tantum æris minutis gazophilacium auxerit. ſi quidem non quod dedit, ſed quanta fuerit dantis voluntas, penſatum eſt. Iam tibi boni, rectique mens conſcia, iam rerum Animus prudens, & gemini iuris opibus omnibus affluens, iam peritia, qua Euripos omnes euitas, iam innocens integritas, Sapientia omnibus inuidenda, Chriſtianarum virtutum omnium cumulus ad eam opinionem perduxerunt, vt dignus cenſereris, qui ſub multiplici perſona Aulæ Scenam impleres, dum te modò Summorum Principum implicatiſſima negotia feliciter extricantẽ; modò inter Romanæ Rotæ Proceres ſanctè, ſapienterque ius dicentem, modò Patriarchalibus infulis ornatum, modò apud Hiſpanum

De Beneſic. lib. 4. cap. 5.

Mo-

Ionarcham Nuntium Romanæ Sedis iura, digni-
temq; ſubſtinentem vidimus,& feliciſſimos exitus
atulati ſumus. Iam tibi longa rectè factorum ſe-
es, non tàm nominis, quàm meritorum EMINEN-
IAM peperit, eòque prouexit, vndè omnibus
ectabilis ſacrum Eccleſiæ Senatum illuſtrares, Pur-
uram exornares. Quid ergo in tui incrementum
onferet is, cui obſtat felicitas tua, cui ſola abundat
oluntas, cœtera omnia infeliciter aduerſantur?
equar Senecæ inſtitutionem, & vnum illud mihi
mper in votis erit, vt *In eo ſtatu ſis, quo ſemper benefi-* De Benefic. lib. 6. c. 29.
a diſtribuas, nunquam deſideres. Et tàm æqualis in te fortunæ
dulgentia perſeueret, vt nemo poſsit eſſe, niſi conſcientia gratus.
Atque dum nullo adminiculo ſuffultis prodituris
is lucubrationibus tuum patrocinium imploro, vt
Orbis conſpectum ſubſtinere poſſint, ſupernum Nu-
men tibi delego debitorem, & conceptiſſimis votis
rgeo, vt dignis proceſſibus EMINENTIAM tuam
nuneretur, & liquidiſſimæ felicitatis plena gaudia
depluat.

APPRO-

APPROBATIONES

OPus, cui titulus, Quæſtionum Moralium Canonicarũ Centuria prima, à R.P.D.Zacharia Paſqualigo Sac.Theol. Profeſſore compoſitum ex commiſſione Adm. R.P. D.Gregorij Caraſæ Præpoſiti Generalis expendi, & nihil reperi aut ſanæ doctrinæ, aut bonis moribus aduerſans. Dignum proinde cenſeo, quod in communem vtilitatem quàm primum typis mandetur. Romæ Die 2. Ianuarij 1646.

D.Paulus Maria Quartus Cler.Reg.S.Theol. Profeſſor.

IVſſus ab Adm. R. P. D. Gregorio Carafa noſtræ Congregationis Præpoſito Generali perlegi Quæſtionum Moralium Canonicarum Centuriam primam P. D. Zachariæ Paſqualigi S.Theol. Profeſſoris, quas nedum rectæ fidei, & bonis moribus conſonas, ſed ſtudioſis quoque vtilitatem, & auctori laudem non mediocrem, ſi in lucem edantur, parituras exiſtimo. Romæ 28. Ianuarij 1646.

D.Andreas Sottanus Cler. Reg. Theol.

D.Gregorius Caraſa Præpoſitus Gener. Congregat.Cler. Reg.

HOc opus inſcriptum, Centuria prima Quæſtionum Moralium Canonicarum à R. P.D.Zacharia Paſqualigo accuratè compoſitum, cum iuxta præfixam aſſertionem Patrum, quibus id commiſimus, fuerit approbatum, vt typis mandetur, quò ad nos ſpectat, facultatem concedimus. In quorum fidem præſentes litteras manu noſtra ſubſcriptas, ac ſolito noſtræ Congregationis ſigillo munitas damus. Romæ Pridie Kal. Februar. M. D C. XL VI.

D. Gregorius Caraſa Præpoſitus Generalis Cler. Regul.

Locus † ſigilli.

D. Io. Montoya Secret.

CEnturiam hanc Quæſtionum Moralium Canonicarum à R. Adm. P D. Zacharia Paſqualigo Cler. Reg. Theatino ex principijs Theologicis, Sacris, & Ciuilibus Legibus extractam, qua potui diligentia, perlegi, nihilque offendi bonis moribus, aut ſanæ doctrinæ contrarium, potius breuiter, dilucidè, ac perdoctè opus concinnatum, ac proinde pro communi Theologiæ Moralis, & Canonicæ litteraturæ ſtudioſorum vtilitate prælo dignum cenſeo, ſi Reuerendiſs. P. Vincentio Candido Sac & Apoſt. Palatij digniſſimo Magiſtro id benè viſum fuerit. In quorum fidem ſubſcripſi. Romæ apud Tranſpontinam de Vrbe. 8. Februar. 1646.

Fr. Io. Baptiſta de Lezana &c.

Imprimatur, ſi videbitur Reuerendiſs. P.Mag. Sac. Palatij Apoſt.

A. Sacratus Epiſcop. Comaclen. Viceſger.

Imprimatur. Fr.Hyacintus Pandulphus Magiſter, & Reuerendiſſimi P.Fr.Vincentij Candidi Sac.Apoſtol.Palatij Magiſtri Soc. Ord. Prædicatorum.

INDEX

SYLLABVS AVCTORVM

QVI IN HOC OPERE CITANTVR.

A

ABbatis antiqui Lectura.
Acacius de Ripoll. Tractatus Regalarium.
Achillis de Graſſis Deciſiones.
Adami Tanneri è Societate Ieſu commentaria,& diſputationes in Sum. D.Th.
Additionator ad Abbatem.
Adriani VI. Pontificis Maximi. Quodlibeta.
Ægidij Bellameræ Deciſiones. Item Lectura.
Ægidij Boſſij. Practica.
Ægidij Coninch è Societate Ieſu De ſacramentis, & cenſuris.
Ægidius Thomatus De Collectis.
Æmilij Ferretti Conſilia.
Alberici de Roſate Lectura. Item Dictionarium.
Albertus Brunus. Tractatus Quod ſtantibus maſculis. Item Conſilia Feudalia.
Alderanus Maſcardus de gener. Interpretat. ſtatut.
Alexandri Alenſis Ordinis Minorum Summa.
Alexander Ambroſinus De immunitate.
Alexandri de Imola Lectura,& alia opera.
Alexandri Ludouiſij poſtea Gregorij XV. Pontificis Maximi Deciſiones.
Alexandri de Næuo Lectura.
Alexander Pellegrinus Cler. Reg. Theatinus De duello. Item eiuſdem Commentaria ad Conſtitutiones Cler. Reg. Item Compendium Priuilegiorum Clericor. Regular.
Alexandri Peſantij in Sum. D. Th. Commentaria.
Alexander Picenardus in lib. Inſtitution.
Alexandri Raudenſis Conſilia.
Alexandri Sperelli Deciſiones fori eccleſiaſtici.
Alexandri Tartagni Conſilia.
Alexandri Trentacinquij Variæ Reſolutiones.
Aloyſij Bariolæ Flores Inquiſitorum.
Aloyſij Riccij Praxis aurea Fori Eccleſiaſtici. Item Collectanea. Item Deciſiones.
Aloyſij Turriani è Societate Ieſu De iuſtitia, & iure. Item de pœnitentia. Item Diſputationes ſelectæ.
Alphonſi Azeuedo Opera.
Alphonſus de Caſarubio Compendium Priuilegiorum.
Alphonſus de Caſtro de lege pœnali. Item de iuſta Hæreticorum punitione.
Alphonſi Curielis Commentaria in 1. 2. D.Th.
Alphonſus Hoieda de Mendoza De incompatibilitate Beneficiorum.
Alphonſus de Leone Clericus Reg. Theatin. De officio Capellani. Item De cenſuris. Item De poteſtate confeſſarij tempore iubilei.
Alphonſus Narbona Ad leges Nauarræ.
Alphonſi Toſtati Epiſcopi Abulenſis opera.
Alphonſi Vegæ Ordinis Minimorum S. Fräciſci de Paula ſumma hiſpano idiomate ſcripta.

Alphonſi à Veracruce Ordinis Eremitarum S. Auguſtini Speculum coniugiorum.

Alphonſi Villagut De extenſione legum.

Aluarez de Valaſco Axiomata iuris.

Aluari Valaſquez Conſultationes.

Ambroſius Catherinus De cert.glor.inuocat.ac venerat. ſanctorum.

Amodeus de Caſtel. De ſyndicatu.

Anaſtaſij Germonij Opera.

Andreæ Alciati Reſponſiones. Item Lectura. Item De præſumptionibus. Item De ſingulari certamine.

Andreæ Aretini Conſilia. Item Lectura.

Andreæ Barbatiæ Conſilia.

Andreæ ab Exea Valentini In Tit. De conſtit.& in Tit. De pactis.

Andreæ Fachinei Controuerſiæ iuris.

Andreæ Gail. Obſeruationes.

Andreas Iſernienſis De Feudis.

Andreæ Molfeſij Clerici Regularis Theatini Summa. Item ad Conſuetudines Neapolitanas.

Andreæ Tiraquelli Opera.

Angeli de Cambilionibus Aretini Conſilia. Item Lectura. Item in lib. Inſtitutionum. Item De Maleficijs.

Angeli de Clauaſio Summa dicta Summa Angelica.

Angeli de Peruſio Lectura.

Angelus Rocha Ordinis Eremitar. S. Auguſtini De canonizatione Sanctorum.

Angeli de Vbaldis Conſilia.

Antonini Archiepiſcopi Florentini Ordinis Prædicatorum Summa.

Antonini Dianæ Clerici Regularis Theatini Reſolutiones morales.

Antonini Theſauri Deciſiones Pedemontanæ.

Antonij Belloni Conſilia.

Antonij de Burgos Lectura. Item Conſilia & alia opera.

Antonij de Butrio Conſilia. Item Lectura.

Antonij Capicij Deciſiones.

Antonius Corduba Ordinis Minorum in Regulam S.Franciſci. Item Quæſtionarium Theologicum. Item Adnotationes in priuilegia Mendicantium. Item Summa.

Antonij Corſetti Singularia.

Antonij Fernandez de Moure Examen Theologiæ moralis.

Antonij Gabrielis Communes Opiniones

Antonij Gamæ Luſitani Deciſiones.

Antonij Gomez Variæ reſolutiones iuris. & alia eiuſdem opera.

Antonij Guizzarelli Deciſiones Neapolitanæ.

Antonij Lazarij Quæſtiones Canonicę, ſeu de Monitorijs.

Antonij Meneſes de Padilla Lectura.

Antonij Monachi Deciſiones Lucenſes.

Antonij Naldi Cler.Regul.Theatini Summa.

Antonius Neguſantius De pignoribus.

Antonius Olibanus De iure Fiſci.

Antonij Perez Laurea Salamantina.

Antonius Piagius De conſuetudine.

Antonij de Pretis Clypeus Paſtoralis.

Antonij Quæſadæ Quæſtiones diuerſæ.

Antonius Ricciulus Epiſcopi poſtea Belli Caſtrenſis De iure perſonarum.

Antonius de Roſellis De indulgentijs.

Antonij Souſę Ordinis Minimorū S.Franciſci de Paula Aphoriſmi Inquiſitorum.

Antonius de Souſa Ordinis Prædicatorum in Bullam cœnæ.

Antonij Sanctarelli è Societate Ieſu Varię Reſolutiones. Item De Hæreſi. Item De iubileo.

Antonij de Tertijs Conſilia Criminalia.

Arias Pinellus in l.2.C.De reſcind.venpit.

Ariſminus Tepatus De poteſtate Principis.

Ariſtotelis Stagiritæ Opera.

Aſcanius Tamburinus Monachus Vallis vmbroſæ De iure Abbatum. Item De iure Abbatiſſarum.

Aſteſani Ordinis S.Franciſci Sūma Theologiæ moralis dicta Summa Aſtenſis.

D.Auguſtini Opera.

Auguſtinus de Ancona De auctoritate Eccleſiæ.

Auguſtini Barboſæ Collectanea in ius Canonicum. Item Collectanea ad Conciliū Tridentinum. Item De poteſtate Epiſcopi. De canon. & dignit. & alia eiuſdem opera.

Auguſtini Beroij Lectuta. Item Quæſtiones

nes, & alia eiuſdem opera.
Aymonius Crauetta De antiquo tempore. Item Conſilia.
Azonis Summa.

B

BAldi Vbaldi de Peruſio Lectura. Item Conſilia, & alia eiuſdem opera.
Baltaſſar Gomez de Ameſcua De poteſtate in ſeipſum.
Baptiſtæ Trouamalæ Ordinis Minorum Summa Roſella.
Bartholomei à S. Fauſto Congregationis S.Bernardi reformatæ opera.
Bartholomei Cępollę Conſilia, & alia eiuſdem opera.
Bartholomei Bertazzoli Conſilia.
Bartholomei Caſſanei Cathalogus glorię mundi. Item Ad conſuetudines Burgundiæ.
Bartholomei Fumi Ordinis Prędicatorum Summa Caſuum Conſcientiæ dicta Summa Armilla.
Bartholomei Guanti Cõgregationis Cler. Reg. S.Pauli Manuale Epiſcoporum.
Bartholomeus Gyptius De caſibus reſeruatis.
Bartholomeus Ledeſma De ſacramentis.
Bartholomeus Medina Ordinis Prædicatorum Commentaria in 1.2. D.Th.
Bartholomeus Salonius Auguſtinianus De iuſtitia. & iure.
Bartholomei Salyceti Lectura.
Bartholomei Socini Conſilia.
Bartholomei Vecchij Ordinis Capuccinorum Praxis pro recipiendis, & inſtituendis Nouitijs.
Bartholomeus Vgolinus De poteſtate Epiſcopi. Item de irregularitate. Item De cenſuris.
Bartoli de Saxoferrato Lectura. Item Conſilia.
Baſilius Pontius Ordinis Eremitarum S. Auguſtini De matrimonio.
Beltrani de Gueuara Propugnaculum libertatis Eccleſiaſticæ.
Benuenutus Straca De mercatura.
Bonauentura Cardinalis Ordinis Minorum Seraphici Doctoris in lib. ſentent.
Bonifacius de Vitalinis in Clemen.
Bonus de Curtili Brixienſis De nobilitate.
Borgninus Caluacanus De brachio Regio & alia eiuſdem opera.
Brunori à Sole Loci communes.
Bulla aurea Caroli IV.

C

CÆſaris de Graſſis Deciſiones.
Cæſar Lambertengus De iure Patronatus.
Cæſaris de Vrſillis Additiones ad Affictum.
Calliſtus Ramirez De Lege regia.
Caij Plinij Secundi Iunioris Epiſtolæ.
Camillus Borellus De pręſtantia Regis Catholici. Item Conſilia. Item Deciſiones.
Camillus de Curte Diuer. iur. Feud.
Camillus Gallinius De verborum ſignificatione.
Carolus de Baucio De obligatione Sacerdotis.
Carolus de Graſſalijs De regalibus Franciæ.
Carolus de Graſſis De effectibus Clericatus.
Carolus Macignus De horis Canonicis.
Caroli Ruini Conſilia.
Carolus Tapia in Authent. Ingreſſi. C. De ſacroſanc. Eccleſ. Item Deciſiones.
Caſtilli. de Bobadilla Politica hiſpanico idiomate ſcripta.
Caſtilli Soto maioris Controuerſiæ.
Cataldinus de Boncompagnis De Syndicatu.
Careliani Cotæ Memorabilia.
Chriſtophori Beſoldi Diſſertatio de Præcedentia.
Giuck Paſethi Conſilia.
Claudij de Seicel. Lectura.
Claudius Cantiuncula de Officio iudicis.
D. Clementis Alexandrini Stromara.
Cœleſtini Sueſſionenſis Tertij Ordinis S. Franciſci ſtrictæ obſeruantiæ Compendium Theologiæ moralis.
Cœremoniale Epiſcoporum.
Compendium Priuilegiorum Fratrum Minimorum.
Compẽdium Priuilegiorũ Societatis Ieſu.

Concilium Conſtantienſe.
Concilium Gangrenſe.
Concilium Lateranenſe ſub Leone X.
Concilium Milleuitanum.
Concilium Sardicenſe.
Concilium Tridentinum.
Conradi Bruni I.C. Practica Criminalis.
Conradus Summenarth De Contractibus.
Corradi Pyrrhi Praxis Diſpenſationum Apoſtolicarum.
Coſmus Philiarcus De officio Sacerdotis.
Coſmus Gumyer in Pragmaticam ſanctionem.
Conſtantinus Rogerius De legis potentia.
Conſtitutiones Clericor. Regular. Theatinor.
Conradus Rittershuſius in Nouellas Iuſtiniaui.
Cyni Piſtorienſis ex Sigisbaldorum familia Lectura.

D

Deciſiones Rotæ Bononienſis Diuerſorum.
Deciſiones Rotæ Romanæ Antiquæ. Item Nouæ. Item Nouiſſimæ. Item Nouiter nouiſſimæ. Item Collectæ per paulum Rubeum.
Didaci Canteræ Quæſtiones criminales.
Didaci Couaruuiæ opera.
Didaci de Narbona Annales iuris.
Didaci Nugni Ordinis Prædicatorũ Commentaria in 3.par.D.Th.
Didaci Spini Speculum teſtamentorum.
Dominici Bannes Ordinis Prædicatorum Commentaria in ſummam D. Th.
Dominicus Chamerota De ſacramentis.
Dominici Iacobatij De Concilio.
Dominicus Picus I.C. Eretanus. De contractibus ſine certa forma non valituris.
Dominici à S.Geminiano Lectura. Item Conſilia.
Dominicus Soto Ordinis Prædicatorum De iuſtitia & iure. Item in lib. ſenrent.
Dominici Tuſchi Cardinalis Concluſiones Practicæ.
Durandus à S. Portiano Ord. Præd. Meldenſis Epiſcopus in lib. ſentent.
Dyni Muxellani Lectura.

E

Eligij Baſſei Ordinis Capuccinorum Flores Theologiæ Practicæ.
Emericus Roſenthal De Feudis.
Emmanuel Coſta De reſtit. in integrum.
Emmanuelis Gomez Cardoſi Praxis iudicialis.
Emmanuelis Rodriquez Ordinis Minorum Quæſtiones Regulares. Item ſumma Hiſpanico idiomate ſcripta. Item in Bullam Cruciatæ.
Emmanuelis Sà è Societate Ieſu Aphoriſmi confeſſariorum.
Emmanuelis Suarez Theſaurus receptarum ſententiarum.
Emmanuelis Themudi à Fonſeca Deciſiones.
Emmanuel de Valle de Moura De Incantationibus.
D.Epiphanius Epiſcopus Conſtantiæ contra Hæreſes.
Eraſmus Cochier. De iuriſdictione Ordinariorum in Exemptos.

F

Fabij Annæ Conſilia.
Fabiani Papæ Epiſtolę Decretales.
Fabiani de Pepis Repet. Authen. Præterea.
Fabij Tureti Conſilia.
Federicus Martinus De iure cenſuum.
Federici de Senis Conſilia.
Felini Sandei Lectura. Item Conſilia.
Ferdinandi Caſtropalai è Societate Ieſu Opus morale.
Ferdinandi Rebellij De obligatione iuſtitiæ, & iuris.
Ferdinandi Vaſquez Pinciani Menchacenſis Controuerſiæ vſu frequentiores. Item Controuerſiæ illuſtres. Item De ſucceſſione.
Flaminij Cartarij Deciſiones.
Flaminius Pariſius De reſignatione Beneficiorum.
Flaminij Rubei Conſilia.
Flauij Cherubini Compendium Bullarij.
Flores de Mena Variæ Quæſtiones.
Floriani à S.Perro Lectura.
Fortunij Garziæ Repetitio in l.Gallus.

Fran-

Franceſchini Curtij iunioris Conſilia. Item Lectura. Item De Feudis.
Franciſcus Alfarus De officio Fiſcalis.
Franciſci Aretini Conſilia. Item Lectura.
Franciſci Arias Tractatus de Bello.
Franciſci Bechij Conſilia.
Franciſci Bordoni Tertij Ordinis S. Franciſci Variæ Reſolutiones, ſeu Conſilia regularia. Item De profeſſione Regulari.
Franciſci Burſari Conſilia.
Franciſcus de Caldas Pereira De poteſtate eligendi. Item De emptione.
Franciſci Carpij Vrſaonenſis De exequutoribus, & commiſſarijs teſtamentarijs.
Franciſci Ceſpedes Cler. Regular. Theatini Dubia militaria.
Franciſcus Coriolanus Ordinis Capuccinorum De caſibus reſeruatis.
Franciſci Currij ſenioris Lectura. Item Conſilia.
Franciſci Galeti Margarita Caſuum conſcientiæ.
Franciſcus Garzias Ordinis Prædicatorũ De contractibus.
Franciſci Ghetij Ordinis Prædicatorum Theſaurus animæ.
Franciſcus Herculanus De probatione negatiuæ.
Franciſci Hottomani Conſilia.
Franciſci Pennę Scholia in Direct. Inquiſitorum.
Franciſci Manticæ Cardinalis Deciſiones. Item De coniectur. vlt. voluntat. Item De tacitis, & ambiguis Conuention.
Franciſcus Maria Samuelius Ordinis Prædicatorum De electione canonica.
Franciſci Marci Deciſiones Parlamenti Delphinatis.
Franciſci Merollæ Congregationis Oratorij Neapolitani S. Philippi Nerei Theologia moralis.
Franciſcus Molinus. De ritu nuptiarum.
Franciſci Monaldi Conſilia.
Franciſcus Munnoz de Eſcobar De ratiocinijs.
Franciſci Niconitij Lectura.
Franciſci Ortiz Lucij Ordinis S. Franciſci Summa hiſpano idiomate ſcripta.
Franciſcus Pellizzarius è ſocietate Ieſu de Monialibus.
Franciſci Pitigiani Aretini in lib. ſentent. Item Practica criminalis.
Frãciſcus à põte Clericus Regular. Theatinus De poteſtate Proregis. Itẽ Conſilia.
Franciſci Ripæ Lectura.
Franciſcus Salgadus de Somoza De protectione Regia.
Franciſci Sarmiento Selectæ interpretationes.
Franciſci Souſæ Epiſcopi Canarienſis Tractatus varij hiſpano idiomate ſcripti.
Franciſci Suarez è ſocietate Ieſu opera.
Franciſci Syluij Commentaria, & diſputationes in Sum. D.Th.
Franciſci Toleti Cardinalis Inſtructio Sacerdotum.
Franciſci Torreblanca Villalpando Practica iuris ſpiritualis.
Franciſcus Vargas de Epiſcop. iuriſdictione.
Franciſci Victoriæ Ordinis Prædicatorum Summa de ſacramentis, Item Relectiones.
Franciſci Viuij Communes opiniones.
Franciſci Zabarellæ Cardinalis Conſilia. Item Lectura.
Franciſci Zipei Archidiaconi Antuerpiẽſis Analiti a iuris.
Franciſci Zoanetri Lectura.
Fuluius Conſtantius in Tres poſteriores lib. Cod.
Fuluij Paciani Conſilia. Item De probationibus.

G

Gabriel Paleotus Cardinalis De nothis & ſpurijs.
Gabriel Pereira De manu Regia.
Gabrielis Vaſquez è Societate Ieſu opera.
Garzias Gironda De priuilegijs ſeu exemptionib. Item De gabellis.
Garzias Maſtrillus de Magiſtratu. Item Deciſiones Siciliæ.
Gaſparis Antonij Theſauri iunioris Quæſtiones Forenſes.
Gaſpar de Calderinis Lectura.
Gaſparis Guillelmi Analogia Feud.
Gaſpar Hurtadus è Societate Ieſu De ſacramentis, & cenſu is.

Gaſpar Paſſarellus Ordinis Minimorum Correctot Generalis, De priuilegijs eiuſdem Ordinis.
Georgij Acacij EnenKelij Tractatus De priuilegijs parentum.
Georgij de Cabedo Deciſiones.
Georgij Natæ Repetitio in Clemen. Sæpe. De verbor. ſignificat.
Georgius Obrechtus De neceſſaria defenſione.
Gerardi Mazzolij Conſilia.
Giunipari à Drepano Ordinis Minorum Reformatorum Diſputationer pro iuris pontificij defenſione.
Goffredi Tranenſis Summa.
Gondiſaluus Villadiedo De Legato.
Gregorius Lopez ad leges Recopilatas Hiſpaniæ.
Gregorij Martinez Ordinis Prædicatorum Commentaria in 1.2.D.Th.
D.Gregorij Nyſſeni opera.
Gregorius Pollachus in Bullā Vrbani VIII. De iubileo.
Gregorij Sayri Ordinis S. Benedicti Clauis regia. Item De cenſuris.
Gregorij de Valentia è Societate Ieſu Summa.
Guidi Panciroli Conſilia.
Guidonis à Bayſſo Archidiaconi Bononienſis Roſarium. ſeu Lectura in Decret.
Guidonis Papæ Deciſiones.
Guillelmus Benedictus in Cap. Raynutius.De teſtament.
Guillelmi de Cuneo Lectura.
Guillelmi Durandi Speculum iuris.
Guillelmi Merceri ab Atho Profeſſoris regij Louanienſis De ſacramentis.
Guillelmus Redoanus De rebus Eccleſ. non alienan.

H

Henrici Boceri opera.
Henrici Boichij Lectura.
Henrici Gandauenſis Quodlibeta.
Henrici Henriquez è Societate Ieſu Summa.
Henrici de Seguſio Cardinalis Hoſtienſis Lectura. Item Summa dicta Hoſtienſis.
Henriquez Villalobos Ordinis Minorum Summa hiſpanico idiomate ſcripta.
Herculis Mareſcotti Variæ Reſolutiones.
D.Hieronimi opera.
Hieronimi Cagnoli Lectura.
Hieronimus Cardanus De prudentia ciuili.
Hieronimus Ceuallos. De cognitione per viam violentiæ. Item opiniones communes.
Hieronimi Gabrielis Conſilia.
Hieronimi Ghilini Summa.
Hieronimus Gonzalez in Regul. Cancellar.
Hieronimi Grati Conſilia.
Hieronimus Gygas de Crimine læſæ maieſtatis. Item Conſilia.
Hieronimi Llamas Ordinis Ciſtercienſis Methodus curandi animas.
Hieronimi Magonij Deciſiones Lucenſes.
Hieronimi Pauli Practica Cancellariæ.
Hieronimi Rodriquez Ordinis Minorum Compendium Quæſtionum regularium.
Hieronimus Sorbo Ordinis Capuccinor. Adnotationes ad Priuilegia Mendicāt. collecta per Caſarubium.
Hieronimus Trimarchius Ordinis Minimorum S. Franciſci de Paula De abuſu ſacramenti pœnitentiæ.
Homobonus de Bonis Clerici Regular. Bernabitæ De ſtatibus humanæ vitæ. Item Examen Eccleſiaſticum. Item Conſultationes. Item De caſibus reſeruatis.
Horatius Gambarupta De caſibus reſeruatis.
Humberti Zuchardi Lectura.
Hyppoliti de Marſilijs Conſilia. Item Lectura. Item ſingularia.

I

Iacobi de Arena Lectura.
Iacobi Cancerij Variæ Reſolutiones.
Iacobus Caſtellanus de canonizatione Sanctorum.
Iacobus de Caſtillo de Duello.
Iacobi Caualeri Cardinalis Deciſiones.
Iacobus Gagliardus De delictis.
Iacobi Galli Conſilia.
Iacobi de Graffijs Deciſiones aureæ. Item

De

De caſibus reſeruatis.

Iacobi Granadi è Societate Ieſu Commẽtaria in Sum. D. Th.

Iacobi Mandelli de Alba Conſilia.

acobi Menochij Conſilia, & alia eiuſdem Opera.

acobi Nouelli Praxis Criminalis, & alia eiuſdem Opera.

acobi Putei Cardinalis Deciſiones.

acobus Sbrozzius De officio Vicarij.

acobi Simanchæ Inſtitutiones Catholicę.

cobus de Zochis De conſuetudine.

cobini de S. Georgio Tractatus ciuiles, ſeu Lectura.

ſonis Mayni Lectura. Item Conſilia.

natius Laſarte de Decimis.

nocentij I. Epiſtolæ Decretales.

nocentij IV. Pontificis Maximi Lectura.

achimi Myſingeri Obſeruationes Practicæ. Item in lib. Inſtitut.

Alphonſi Curielis Commentaria in 1.2. D. Th.

de Amicis Conſilia.

de Anania Lectura.

Arze ab Otalora De nobilitate Hiſpana.

le Azeuedo ad Curiam Piſanam. Item ad leges Recopilatas Hiſp.

Azorij è Societate Ieſu Inſtitutiones Morales.

Bertachini Firmani Repertorium. Item De Epiſcopis. Item de Gabellis.

ologneti Lectura.

Bagnatius vulgò Tabiena Ordinis Prędicatorum Summa dicta Tabiena.

alderini Conſilia.

ampeij Additiones ad Zanchinum De hæreticis.

apeauilla De caſibus reſeruatis.

aramuel LobKouuitz Ordinis Ciſterenſis in Reg. S. Benedicti.

rier. De primogenitura.

es à Cochier De permutatione beneficiorum. Item Ad Reg. Cancellarię.

pus. De Fructibus.

is Coraſij Lectura. Item De iuris.

phali Conſilia.

Cruce Ordinis Prędicatorum Directorium conſcientiæ. Item De ſtatu religioſo.

D. Io. Damaſceni opera.

Io. de Dicaſtillo è Societate Ieſu De iuſtitia & iure.

Ioannis Driedonis opera.

Io. de Eſcobar De puritate, & nobilitate probanda.

Io. Faber in lib. Inſtitutionum Ciuilium. item in Codicem.

Io. de Friburgo Summa Confeſſorum.

Io. Gallemart Ad Concilium Tridentinum.

Io. Garzias De nobilitate.

Io. Gerſonis opera Theologica.

Ioannis Griueli Deciſiones Dolanæ.

Ioannes Gudelinus De iure nouiſſimo.

Io. Gutierez opera.

Io. Harpprechtus in lib. Inſtitution.

Io. Ignei Lectura.

Io. de Imola Lectura, & alia opera.

Io. de Lignano De cenſuris. Item Lectura.

Ioannes Machadus De perfecto confeſſario hiſpanico idiomate.

Io. Maior in 4. ſentent.

Io. Malderi Epiſcopi Antuerpienſis in 1.2. D. Th. Item in 2.2.

Io. Medinæ De Pœnitentia Reſtitut. &c.

Io. Meichſneri Deciſiones Camerales.

Io. Monachi Lectura in Sext. Decretal.

Io. Montaigne De parlamentis, & collatione Parlamentorum.

Ioannes Narbona De appellatione à Vicario ad Epiſcopum.

Ioannes Roffenſis contra Lutherum.

Io. Neuizani Sylua Nuptialis.

Io. Parladorus De rebus quotidianis.

Io. de Prato Lectura.

Io. Præpoſitus è Societate Ieſu in 3. par. D. Th. Item in 1.2. D. Th.

Io. Puteani Auguſtiniani Summa Theologica.

Io. Rojas De hæreticis. Item ſingularia.

Io. Salas è Societate Ieſu de legibus.

Io. Sanchez Diſputationes Selectæ de Sacramentis.

Ioannis Schneideuuini in lib. Inſtitutionum. Item De Feudis.

Io. Sichardi Lectura.

Io. Solorzani Allegatio pro ſupremo Conſilio Indiarum. Item De iure Indiarum.

Io.

Io.Staphileus De litteris Gratiæ.
Io.Suarez Enchiridion Caſuum conſcientiæ.
Io.de Sylua De Beneficijs.
Io. de Turrecremat. Ordinis Prædicatorū Lectura. Item Summa.
Io.Valeri Differentiæ vtriuſque fori.
Ioannes Vela De pœnis delictorum.
Io. Viguerij Ordinis Prædicatorum Inſtitutiones Theologicæ.
Io.Vuigers Dieſtenſis in Summam D.Th.
Io.Yannez Parladotus De rebus quotidianis.
Io.Ægidij Trullench in Decalogum.
Io.Andreæ Lectura.
Io.Angeli Boſſij Clerici Regular. Congregat. S. Pauli Diſceptationes Morales. Item De triplici Iubileo.
Io. Antonij à S Georgio Cardinalis Alexandrini, vulgò Præpoſiti Lectura.
Io.Antonij Maſſobrij Praxis habendi concurſum.
Io.Antonius de Nigro in Clemen. De vita & honeſtate Cleric.
Io.Baptiſtæ Aſinij Praxis.
Io.Baptiſta Baiardus in Clarum.
Io. Baptiſta Bouius De ſtatut. vrb. præſcrip.
Io.Baptiſtæ Caccialupi Lectura.
Io. Baptiſtæ Ciarlini Controuerſiæ Forenſium iudiciorum.
Io.Baptiſtæ Confetti Compendium priuilegiorum mendicantium, & non mendicantium.
Io.Baptiſta Coſta De ſcientia & ignorantia. Item De retrotractione. Item Conſilium apud Menochium. lib.7.
Io.Baptiſtæ de Fabris Manuale Ordinandorum.
Io.Baptiſtæ Larreæ Deciſiones Granatenſes.
Io.Baptiſtæ Lezanæ Ordinis Carmelitar. Summa quæſt. Regularium.
Io.Baptiſtæ Lupi Lectura.
Io.Baptiſta Marcheſanus De commiſſionibus.
Io.Baptiſtæ Ploti Lectura. Item Conſilia.
Io.Baptiſta Poſſeuinus De officio Curati.
Io.Baptiſtæ de Sanſeuerino Lectura.
Io. Baptiſta Scortia è Societate Ieſu in Bullas Pontificum.
Io.Baptiſta Signius De reliquijs.
Io.Baptiſtæ Tiberij è Societate Ieſu Inſtructio pro ordinandis.
Io. Baptiſtæ Valenzuolæ Valaſquez Conſilia. Item De immunitate eccleſiaſtica.
Io.Baptiſtæ Viuiani Rationale iuris Pontificij.
Io.Bernardi Diaz Practica Criminalis cum adnotationibus Salzedo.
Io.Franciſcus Leo Theſaurus fori eccleſiaſtici.
Io.Franciſcus Pauinus De poteſtate Capituli Sede vacante. Item De viſitatione.
Io.Franciſci Purpurati Conſilia.
Io.Franciſci Ripæ Lectura. Item Reſponſiones.
Io.Hieronimi Albani Conſilia. Item De immunitate.
Io. Hieronimus Campanile Diuerſorium iuris.
Io.Mariæ Belletti Epiſcopi Hieracenſ. Diſquiſitio Clericalis.
Io.Maria Montiecellus in Reg. iur.
Io.Mariæ Nouarij Lucerna Regularium. Item Praxis electionis fori. Item Deciſiones. Item ſingularia iuris.
Io.Mariæ Riminaldi Lectura.
Io.Paulus Xammar De officio iudicis, & aduocati.
Io.Petrus Fontanella De pactis nuptialibus.
Io.Petrus Moneta Cler. Reg.S.Pauli De diſtributionibus, Item De commutat. vltim. volunt. Item De conſeruatoribus.
Io.Petri Surdi Deciſiones. Item Conſilia. Item De alimentis.
Io.Vincentij Hondedei Conſilia.
Iodoci Damhouderij Practica Criminalis.
Iodoci Lorichij Theſaurus.
Ioſeph. Adderere De omnimoda exemptione Regularium.
Ioſeph Angles Ordinis Minorum Flores quæſtionum theologicarum.
Ioſeph Ludouici Deciſiones Peruſinæ. Itē Deciſiones Lucenſes.
Ioſeph Maſcardus De probationibus.
Ioſeph de Ruſticis De conditionibus, & de-

emonſtrationib.ad l.Cum auus.
ph Seſe De inhibitionib. Item Deciſiones.
idori Ethymologicon.
Cæſaris Rayneri Catalogus cenſurarum.
Clari Practica criminalis. ſeu Receptæ ſententiæ.
s Ferretus De gabellis.
s Lauotius de Iubileo. Item eiuſdem lucubrationes variæ.
Cattarij Deciſiones Criminales.

L

Actantius Finellius De caſibus reſeruatis.
Mancini iuris Pontificij in Vniuerſitate Patauina primarij Profeſſoris Diſputationes geniales.
Zechij Summa De republica Eccleſiaſtica
ellotti Conradi Templum omnium iudicum. Item De duello.
De Caſtiglionchio Allegationes.
ntij Calcanei Conſilia.
ntij Peirini Ordinis Minimorum Franciſci de Paula opera.
ntij Portel Ordinis Minorum Dubia regularia. Item Reſponſiones.
ntij Syluani Conſilia.
tus de Franchis Controuerſiæ inter Epiſcopos, & Regulares.
er Calcagnetus De conditionibus.
rdus Duardus Cler. Reg. Theatinus Bullam cœnæ. Item De cenſibus.
rdus Leſſius è Societate Ieſu De iuſtitia, & iure.
Caſtellinus Ordinis Prædicatorum De inquiſitione miraculorum. Item electione.
Floronus De caſibus reſeruatis.
e Penna Lectura, & alia opera.
ci Beiæ ordinis Eremitarum S. Auguſtini Reſponſiones Caſuum conſcientiæ.
ci Carrerij Practica Criminalis.
ci Caſpenſis Ordinis Capuccinorum Curſus theologicus.
cus à Cruce Ordinis Minorum in Bullam Cruciatæ

Ludouicus Gomez ad Regul. Cancellar. Item in 6. Decretal.
Ludouici Gozadini Conſilia.
Ludouici à S. Io. Ordinis Minorum Summa hiſpanico idiomate ſcripta.
Ludouici Lopez Ordinis Prædicatorum Inſtructorium conſcientiæ. Item De contractibus.
Ludouici Mirandæ Ordinis Minorum Manuale Prælatorum. Item De ordine iudiciario.
Ludouicus Molina I. C. De primogenitura Hiſpan.
Ludouicus Molina è Societate Ieſu. De iuſtitia, & iure.
Ludouici Maroti Reſponſiones.
Ludouicus Monteſinus in 1. 2. D. Th.
Ludouici Parami De origine S. Inquiſitionis.
Ludouici Rudolphini Variæ queſtiones.
Ludouici Romani Lectura. Item Conſilia. Item Singularia.
Ludouicus Sarauia De iuriſdictione Adiunctorum.

M

Marcelli Megalli Clerici Reg. Theatini Inſtitutiones Confeſſariorum. Item Reſolutiones Variæ. Item Promptuarium theologicum morale.
Marcobruni ab Anguillara Conſilia.
Marcelli Vulpes Praxis fori eccleſiaſtici.
Marci Antonij de Amatis Deciſiones Rotæ Prouinciæ Marchiæ.
Marci Antonij Blanchi Practica Criminalis.
Marci Antonij Cuchi Inſtitutiones Maiores.
Marci Antonij Genuenſis Praxis Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ. Item Practicabilia Eccleſiæ.
Marci Antonij Nattæ Conſilia.
Marci Antonij Peregrini Conſilia. Item De iure Fiſci. Item Tractatus varij. Itē De fideicommiſſis.
Marci Mantuæ Benauidij Singularia. Item Lectura. Item De Concilio.
Marci Tullij Ciceronis opera.
Mariani Socini Conſilia. Item Tractatus
de

Io.Staphileus De litteris Gratiæ.

Io.Suarez Enchiridion Caſuum conſcientiæ.

Io.de Sylua De Beneficijs.

Io. de Turrecremat. Ordinis Prædicatorũ Lectura. Item Summa.

Io.Valeri Differentiæ vtriuſque fori.

Ioannes Vela De pœnis delictorum.

Io. Viguerij Ordinis Prædicatorum Inſtitutiones Theologicæ.

Io.Vuigers Dieſtenſis in Summam D.Th.

Io.Yannez Parladorus De rebus quotidianis.

Io.Ægidij Trullench in Decalogum.

Io.Andreæ Lectura.

Io.Angeli Boſſij Clerici Regular. Congregat. S. Pauli Diſceptationes Morales. Item De triplici Iubileo.

Io. Antonij à S Georgio Cardinalis Alexandrini, vulgò Præpoſiti Lectura.

Io.Antonij Maſſobrij Praxis habendi concurſum.

Io.Antonius de Nigro in Clemen. De vita & honeſtate Cleric.

Io.Baptiſtæ Aſinij Praxis.

Io.Baptiſta Baiardus in Clarum.

Io. Baptiſta Bouius De ſtatut. vrb. præſcrip.

Io.Baptiſtæ Caccialupi Lectura.

Io. Baptiſtæ Ciarlini Controuerſiæ Forenſium iudiciorum.

Io.Baptiſtæ Confetti Compendium priuilegiorum mendicantium, & non mendicantium.

Io.Baptiſta Coſta De ſcientia & ignorantia. Item De retrotractione. Item Conſilium apud Menochium. lib.7.

Io.Baptiſtæ de Fabris Manuale Ordinandorum.

Io.Baptiſtæ Larreæ Deciſiones Granatenſes.

Io.Baptiſtæ Lezanæ Ordinis Carmelitar. Summa quæſt. Regularium.

Io.Baptiſtæ Lupi Lectura.

Io.Baptiſta Marcheſanus De commiſſionibus.

Io.Baptiſtæ Ploti Lectura. Item Conſilia.

Io.Baptiſta Poſſeuinus De officio Curati.

Io.Baptiſtæ de Sanſeuerino Lectura.

Io. Baptiſta Scortia è Societate Ieſu in Bullas Pontificum.

Io.Baptiſta Signius De reliquijs.

Io.Baptiſtæ Tiberij è Societate Ieſu Inſtructio pro ordinandis.

Io. Baptiſtæ Valenzuolæ Valaſquez Conſilia. Item De immunitate eccleſiaſtica.

Io.Baptiſtæ Viuiani Rationale iuris Pontificij.

Io.Bernardi Diaz Practica Criminalis cum adnotationibus Salzedo.

Io.Franciſcus Leo Theſaurus fori eccleſiaſtici.

Io.Franciſcus Pauinus De poteſtate Capituli Sede vacante. Item De viſitatione.

Io.Franciſci Purpurati Conſilia.

Io.Franciſci Ripæ Lectura. Item Reſponſiones.

Io.Hieronimi Albani Conſilia. Item De immunitate.

Io. Hieronimus Campanile Diuerſorium iuris.

Io.Mariæ Belletti Epiſcopi Hieracenſ. Diſquiſitio Clericalis.

Io.Maria Monticellus in Reg. iur.

Io.Mariæ Nouarij Lucerna Regularium. Item Praxis electionis fori. Item Deciſiones. Item ſingularia iuris.

Io.Mariæ Riminaldi Lectura.

Io.Paulus Xammar De officio iudicis, & aduocati.

Io.Petrus Fontanella De pactis nuptialibus.

Io.Petrus Moneta Cler. Reg.S.Pauli De diſtributionibus, Item De commutat. vltim. volunt. Item De conſeruatoribus.

Io.Petri Surdi Deciſiones. Item Conſilia. Item De alimentis.

Io.Vincentij Hondedei Conſilia.

Iodoci Damhouderij Practica Criminalis.

Iodoci Lorichij Theſaurus.

Ioſeph. Addetere De omnimoda exemptione Regularium.

Ioſeph Angles Ordinis Minorum Flores quæſtionum theologicarum.

Ioſeph Ludouici Deciſiones Perusinæ. Itẽ Deciſiones Lucenſes.

Ioſeph Maſcardus De probationibus.

Ioſeph de Ruſticis De conditionibus, &

de-

Digitized by Google

lemonſtrationib. ad l. Cum auus.
ph Seſe De inhibitionib. Item Deciſiones.
ſidori Ethymologicon.
i Cæſaris Rayneri Catalogus cenſurarum.
i Clari Practica criminalis. ſeu Receptæ ſententiæ.
us Ferretus De gabellis.
us Lauorius de Iubileo. Item eiuſdem lucubrationes variæ.
i Cartarij Deciſiones Criminales.

L

Actantius Finellius De caſibus reſeruatis.
i Mancini iuris Pontificij in Vniuerſitate Patauina primarij Profeſſoris Diſquiſitiones geniales.
i Zechij Summa De republica Eccleſiaſtica
cellotti Conradi Templum omnium iudicum. Item De duello.
pi De Caſtiglionchio Allegationes.
rentij Calcanei Conſilia.
rentij Peirini Ordinis Minimorum S. Franciſci de Paula opera.
rentij Portel Ordinis Minorum Dubia regularia. Item Reſponſiones.
rentij Syluani Conſilia.
etrus de Franchis Controuerſiæ inter Epiſcopos, & Regulares.
ider Calcagnetus De conditionibus.
nardus Duardus Cler. Reg. Theatinus in Bullam cœnæ. Item De cenſibus.
nardus Leſſius è Societate Ieſu De iuſtitia, & iure.
is Caſtellinus Ordinis Prædicatorum De inquiſitione miraculorum. Item De electione.
s Floronus De caſibus reſeruatis.
de Penna Lectura, & alia opera.
ouici Beiæ ordinis Eremitarum S. Auguſtini Reſponſiones Caſuum conſcientiæ.
ouici Carrerij Practica Criminalis.
ouici Caſpenſis Ordinis Capuccinorum Curſus theologicus.
ouicus à Cruce Ordinis Minorum in Bullam Cruciatæ

Ludouicus Gomez ad Regul. Cancellar. Item in 6. Decretal.
Ludouici Gozadini Conſilia.
Ludouici à S. Io. Ordinis Minorum Summa hiſpanico idiomate ſcripta.
Ludouici Lopez Ordinis Prædicatorum Inſtructorium conſcientiæ. Item De contractibus.
Ludouici Mirandæ Ordinis Minorum Manuale Prælatorum. Item De ordine iudiciario.
Ludouicus Molina I. C. De primogenitura Hiſpan.
Ludouicus Molina è Societate Ieſu. De iuſtitia, & iure.
Ludouici Maroti Reſponſiones.
Ludouicus Monteſinus in 1. 2. D. Th.
Ludouici Parami De origine S. Inquiſitionis.
Ludouici Rudolphini Variæ queſtiones.
Ludouici Romani Lectura. Item Conſilia. Item Singularia.
Ludouicus Sarauia De iuriſdictione Adiunctorum.

M

Marcelli Megalli Clerici Reg. Theatini Inſtitutiones Confeſſariorum. Item Reſolutiones Variæ. Item Promptuarium theologicum morale.
Marcobruni ab Anguillara Conſilia.
Marcelli Vulpes Praxis fori eccleſiaſtici.
Marci Antonij de Amatis Deciſiones Rotæ Prouinciæ Marchiæ.
Marci Antonij Blanchi Practica Criminalis.
Marci Antonij Cuchi Inſtitutiones Maiores.
Marci Antonij Genuenſis Praxis Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ. Item Practicabilia Eccleſiæ.
Marci Antonij Nattæ Conſilia.
Marci Antonij Peregrini Conſilia. Item De iure Fiſci. Item Tractatus varij. Itē De fideicommiſſis.
Marci Mantuæ Benauidij Singularia. Item Lectura. Item De Concilio.
Marci Tullij Ciceronis opera.
Mariani Socini Conſilia. Item Tractatus de

de oblationibus. Item Lectura.
Marinus Freccia De feudis.
Marius Alterius De cenſuris.
Marij Antonini Maceratenſis Variæ reſolutiones.
Marij Giurbæ Conſilia. Item Ad conſuetudines Meſſanenſes. Item Deciſiones.
Marij Mutæ Deciſiones Siciliæ.
Martini Alphonſi Viualdi Candelabrum aureum.
Martini ab Azpilcueta Nauarri opera.
Martini Bonacinæ opera.
Martinus Breſſerius Boxtellanus è Societate Ieſu De conſcientia.
Martini Delrij Diſquiſitiones magicæ.
Martini Fornarij Tractatus de ordine.
Martinus Laudenſis De priuilegijs.
Martini Ledeſmij 1. pars 4. & 2. pars 4.
Martinus Magerus de Aduocatia armata.
Martinus Rumelinus in Bullam auream Caroli IV.
Matthei de Afflictis Deciſiones. Item in Conſtitut. Regni Neapolitani. Item De Feudis. Item De iure prothomiſeos.
Matthei Bruni Conſilia.
Mattheus Chelliſonus Collegij Duaceni Anglorum Præſes in 3. par. D. Th.
Matthei Matheſiliani Singularia.
Matthei Vueſembecij Conſilia.
Matthię Stephani opera.
Melchior Canus Ordinis Prędicatorum De locis theologicis.
Melchiorus Lotteri De re beneficiaria.
Melchior Paleez à Mierez De maioratu.
Michaelis Ferro Manriquez quęſt. morales vicariales. &c. Item De præcedentijs.
Michaelis de Graſſis Pomerani Communes Opiniones. Item De ſucceſſione.
Michael Medina De recta in Deum fide.
Michael Nauderius De monarchia.
Michael de Palatio in lib. ſentent. Item De contractibus.
Michaelis Zanardi Ordinis Prædicator. Directorium Theologicum.

N

Nicolai Baldelli è Societate Ieſu Theologia moralis.
Nicolaus Bellonus De iuriſdictione iudicis ordinarij &c. in Rubr. Repet. De officio eius, cui &c. Item eiuſdem Conſilia.
Nicolaus Boerius De auctoritate Magni Conſilij, Item Deciſiones.
Nicolai Euerardi Conſilia. Item Topica iuris.
Nicolai Eymerici Directorium Inquiſitorum.
Nicolaus Garzia De beneficijs.
Nicolai Grachi Additiones ad Veſtrium.
Nicolaus Intrigliolus De Feudis. Item Deciſiones. Item De ſubſtitutione.
Nicolaus Iſambertius Doctor Sorbonicus in 3. par. D. Th.
Nicolai de Milis Repertorium.
Nicolai Moroni De fide, tregua, & pace.
Nicolai de Neapoli Lectura.
Nicolai Serrarij è Societate Ieſu Opera.
Nicolaus de Tudeſchis Catanenſis vulgò Abbatis Panormitani, Archiepiſcopi & Cardinalis Lectura. Item Conſilia.

O

Octauiani Cacherani Deciſiones Pedemontanæ.
Octauiani Gloritij Reſponſiones.
Octauius Spatharius de modo corrigendi Regulares.
Octauianus Vulpellus De præpoſitionum & aduerbiorum ſignificatione. Item Conſilia Criminalia.
Oldradi de Ponte Laudenſis Conſilia.
Oliuerij Beltramini Adnotationes ad Deciſiones Ludouiſij.

P

Pauli Æmilij Veralli Epiſcopi Caputaquenſis Deciſiones.
Paulus Borgaſius De irregularitate.
Pauli Caſtrenſis Lectura. Item Conſilia.
Pauli Chriſtianei Deciſiones.
Pauli Comitoli è Societate Ieſu Reſponſiones morales.
Pauli Durani Epiſcopi Vrgellenſis Deciſiones.
Paulus Fraxinellus Ordinis Auguſtiniani De obligatione Sacerdotum &c.
Paulus Fuſchus De Viſitatione.
Pauli Layman è Societate Ieſu Theologia

ȝia moralis .
ıli Piaſecij Praxis Epiſcopalis.
ılus Squillas De Priuilegijs Clericorum.
ez de Lara de Anniuerſarijs, & Capel-
anijs.
rinus Bellus De re militari .
ri Ancharani Conſilia . Item Lectura.
rus Andreas Gammarus De officio
.egati à latere.
·i Antibuli Tractatus de Muneribus .
·i Antonij de Petra De poteſtate prin-
ipis.
·us Aragonius Ordinis Eremitar. S.
.uguſt. De iuſtitia, & iure .
·i Auguſtini Morlæ Emporium iuris.
i Barboſæ Lectura in ff. Soluto matri-
ıonio .
us Bellochius ab Ancona Ordin. Mi.
ɔr. S. Franciſci Reg. Obſeruan. Refor.
e caſibus Reſeruatis.
Bellugæ Speculum principum.
de Biax Directorium electionis.
i Calefacti Lectura.
Corneio Carmelitani Commentaria
Sum. D. Th.
Cenedo Quæſtiones practicæ Cano-
cæ. Item Singularia.
ıs Duenas in Reg. iur.
Fab.i Semeſtria .
Epiſcopi Brixienſis Repertorium .
Folleri Practica criminalis .
ıs Galleſinus De canonizatione S. Di-
ci .
Gregorij ſyntagma iuris. Item de
:bublica .
Ioannis Ancharani Regienſis Quæ-
ɔ ıes iuris familiares .
Ledeſmæ Ordinis Prædicatorū Sum-
ı Hiſpanico idiomate ſcripta . Item
matrimonio .
ıs Lorca Ordinis Ciſtercienſis Com-
·ntaria in 1. 2. D. Th.
s Nauarra . De Reſtitutione.
s Nicolaus Mozzius de Feudis.
s de Ochagauia Canonici Salma-
cenſis de Sacramentis .
s Paludanus Ordinis Prædicatorum
triarchæ Hieroſolimit. in 4. ſent.
s PecKius ad regulas iur.
Pauli Pariſij Cardinal s Conſilia .
Philippi Cornei Conſilia . Item Au-
thent. Sacramenta puberum .
Petri à Plaza Epitome delictorum.
Petrus de Rauenna De conſuetudine.
Petri Rebuffi Opera .
Petri Soti Ordinis Prædicatorum Lectio-
nes, ſeu De inſtitutione Sacerdotum .
Petrus de Vbaldis de Canon. Epiſcop. &
Paroch.
Petri Vincentij de Marzilla Ordinis S. Be-
nedicti Adnotat. ad Concil. Trident.
Petri Vuadingi è Societate Ieſu De con-
tractibus.
Philibertus Marchinus Cler. Reg. Congre-
gationis S. Pauli De Sacramento Or-
dinis.
Philippi Decij Conſilia . Item Lectura.
Philippi Gammachei Doctoris Sorbonici
Summa Theologica .
Philippi Paſchalii De vi patriæ po teſtat is
Philippus de Sarra De iure patronat.
Philippi Franchi Lectura .
Philippi Probi Additiones ad Monach.
in 6. Decret.
Platonis Opera .
Proſperi de Auguſtino Additiones ad Sum
mam Bullarij Quarantæ.
Proſperi Farinacij Romani Opera.
Pyrrhi Corradi Praxis diſpenſationum
Apoſtolicarum.

Q

Q Vintilianus Mandoſius in Reg. Cā-
cellar. Item de ſignatura Gratiæ .

R

R Aphael Auerſa Cler. Regul. Minor.
Generalis eiuſdem Religionis de
Sacramento matrimonij. Item De Sa-
cramento Euchariſtiæ .
Raphaelis Fulgoſi Conſilia .
Raphaelis Raimundini Comenſis vulgò
Cumani Conſilia . Itē Eiuſdem Lectura .
Raphael à Turre Ordinis Prædicatorum
Summa Theologiæ moralis in. 2. 2.
D. Th.
Remigius Scrofa Ordinis Prædicatorum
De inualiditate profeſſionis .
RePertorium Inquiſitorum.

Ren-

Reſtaurus Caſtaldus de Imperatore.
Reuelationes S. Birgittæ.
Reynerius Sixtinus De regalibus.
Richard. de Mediauilla in lib. Sentent.
Rituale Romanum.
Roberti Bellarmini Cardinal. Cōtrouerſię.
Robertus Lancellotus De attentatis.
Roberti Marantæ Practica ſeu De ordine iudiciario.
Rochus de Curte. De conſuetudine. Item de Iurepatronatus.
Rochus Veronenſis De viſitatione.
Roderici Achunnæ Archiepiſcopi Bracharenſis, & Primas Commentaria in 1. part. Decreti. Item De confeſſarijs ſollicitantibus.
Roderici Suarez opera.
Rolandi à Valle Conſilia.
Rutilius Benzonius tract. De fuga temporepeſtis.

S

Sammuelis Lublini Ordinis Prædicatorum Summa caſuū conſcientiæ.
Sanctorius de Melfi Ordinis Minorum Reformatorum Commentaria in Statuta Fratrum Minorum.
Scipio Rouitus in Pragmaticas.
Sebaſtianus Doctor Marta De iuriſdictione Item de clauſulis.
Sebaſtiani Medices Summa peccatorum, & alia eiuſdem opera.
Sebaſtianus Vantius De nullitatibus.
Seraphini Oliuarij Cardinalis Deciſiones Rotæ Romanæ.
Sfortiæ Oddi Conſilia.
Sigiſmundus a Bononia Ordinis Capucinorum De electione.
Sigiſmundus Scaccia De Appellationibus. Item de ſentent, & re iudicata. Item de commercijs.
Signoroli de Homodeis Conſilia.
Simeon Maiolus De irregularitate.
Simon de Prætis De interpretatione vltimarum voluntatum.
Simonis Schardij Feudales Diſtinctiones
Stephanus Auferius Ad Capellam Tholoſanā. Itē de poteſtate iudicis laici, &c
Stephanus Auila è Societate Ieſu De cenſuris.
Stephani Beltrandi Conſilia.
Stephani Bauny è Societate Ieſu Theologia moralis. item de cenſuris.
Stephanus Facundez è Societate Ieſu in præcepta Eccleſiæ. Item in Præcepta Decalogi. Item de contractibus.
Stephani Gratiani Diſceptationes Forenſes. Item Deciſiones Macthiæ.
Stephani Quarantæ Summa Bullarii.
Stephanus Vuems ad 24. Conſtitutiones innouatas per Concil. Trident.
Supplementum Gabrielis Biel in lib. Sentent.
Syluester Aldobrandinus in Inſtit. Ciuiles Item Conſilia.
Syluestri Prieratis Ordinis Dominicanorum Summa dicta Syluestrina.

T

Theodorus HopingK De iure ſigillorum.
Theophili Raynaudi è Societate Ieſu De Monitorijs.
D. Th. Aquinatis Angelici Doctoris opera.
Thomas del Bene Cler. Reg. Theatinus De Parlamentis.
Thomæ Grammatici Deciſiones S. Conſilij Regni Neapolitani. Item Conſilia.
Thomas Mercadus Ordinis Prædicatorū De contractibus.
Thomas Mieres De maioratu.
Thomas Minadorus Repet. in conſtit. Regni, &c.
Thomas Sanchez è Societate Ieſu De Matrimonio. Item in Decalogum. Item Conſilia Moralia.
Thomæ de Thomaſetis Flores.
Thomæ Triuiſani Deciſiones.
Thomæ Valaſci Conſultationes.
Thomæ de Vio Caietani Cardinalis Ordinis Prædicator. Comment. in Sum. D. Th. Item eiuſdem Summa. Item Opuſcula.
Thomæ Vualdenſis Angli Carmelitæ opera.
Thomæ Zerolæ Praxis Epiſcopalis.
Tiberij Deciani Conſilia.

Troi-

ilus Maluetius De Canonizatione Sanctorum. Item De oblationibus.

V

V Alerij Reginaldi è Societate Ieſu, Praxis Fori Pœnitentialis.
centij Annæ Allegationes.
centij Candidi Ordinis Prædicatorum, e S. Apoſt. Palatij Magiſtri. Diſquiſitiones morales.
Vincentij de Franchis Deciſiones.
Vincentius Fuſarius De ſubſtitutionibus.
Vincentij Mancini Tractatus De Confeſſionibus iudicialibus, & extraiudicialibus.
Vincentij Filliucij è Societate Ieſu Opus morale.
Virginius Boccatius Ad Conſtitutiones Picenas.
Vitalinus de Cambanis. De Clauſulis.
Vldaricus Zaſius De feudis. Item Singularia iuris. Item Lectura.

INDEX QVAESTIONVM

An ſufficiat annus quadrageſimus inchoatus pro ætate eligendæ in Abbatiſſam apud Moniales. Quæſt. 1.

An in priuatis oratorijs celebrari poſſit miſſa coram ſola familia non præſente Domino. Quæſt. 2.

An confirmatio Prouincialis titularis facta à Generali pro ſecundo triennio inchoando poſt primum elapſum rata habenda ſit à ſucceſſore, ſi currente primo triennio moriatur Generalis, qui confirmauit. Quæſt. 3.

An is, cui facta eſt promiſſio purè interna, ſi noſcat poſtea talem promiſſionem, poſſit rem promiſſam clam auferre, aut vti compenſatione, ſi alio modo nequeat ipſam obtinere. Quæſt 4.

An liceat inducere aliquẽ ad iurandum, quod eſt falſum, quando iuraturus putat, eſſe verũ. Quæſt. 5.

An Doctores, Scriptores, Cõcionatores poſsint, & debeant veritatem docere, quando ſequuturũ eſt inde aliquorum ſcandalum. Quæſt. 6.

An appellatio ad Romanam Sedem habeat ſemper locum in omnibus cauſis fori Eccleſiaſtici. Quæſt. 7.

An conſuetudine, & præſcriptione acquiri poſſit, quod non appelletur ad Romanum Pontificem. Quæſt. 8.

An ratione concordatorum, aut priuilegiorũ excludantur apud Belgas appellationes ad Romanam Curiam. Quæſt. 9.

An per Bullam, quam vocant auream, excludantur appellationes ad Romanam Sedem. Quæſt. 10.

An princeps poſſit conſtituere ſupremum Tribunal, à quo non detur appellatio ad ipſum. Quæſt. 11.

An conſtitutio Clementis VIII. circa electionem ad triennium Magiſtri Nouitiorũ afficiat Clericos Regulares Theatinos. Quæſt. 12.

An in virtute conceſſionis Clementis VIII. pro fundatione monaſteriorum ſub Regula S. Saluatoris poſſint fundari monaſteria ſimplicia alterata dicta regula. Quæſt. 13

An Regularis, qui ante profeſſionem renunciauit in ampliſſima forma cuicunque iuri hæreditario, & quibuſcunque bonis ſibi

quocunque titulo obuenientibus poſſit recipere legatum ſibi relictum ab amico, aut coniancto, an verè cedat illi, in euius fauorem eſt facta renunciatio. Quæſt. 14.

n Iuſpatronatus ab hæreditate ſeiunctum, & ſemper tranſiens in ſeniorem familiæ, acquiratur Religioſo, qui ante profeſſionem omnibus ſuis iuribus renunciauit. Quæſt. 15.

n prædictum iuſpatronatus ſeiunctum ab hæreditate deuolutum ad Religioſum, maneat apud ipſum, an verò acquiratur Monaſterio. Quæſt. 16.

oniales acceſſerunt ad eligendam Abbatiſſam Epiſcopo excipiente ſcrutinio, quædam ex illis ſuffragabantur Abbatiſſæ iam munere ſuo functæ: monet Epiſcopus, illam non poſſe rurſum eligi, illæ nihilominus perſiſtebant, quæritur, an Epiſcopus potuerit non computare dicta ſuffragia, & pronunciare computando ſolum reliquarum ſuffragia. Quæſt. 17.

quando patronus in præſentatione debet præferre ex inſtitutione iurispatronatus Romanum, v. g. Extero, ſub nomine Romani comprehendatur iam ciuis ex priuilegio. Quæſtio 18.

qui mouit litem, & in ipſa ſuccumbit, teneatur in conſcientia reſarcire expenſas aduerſario, ſi non damnetur ad reſarciendas à iudice. Quæſt. 19.

Clericus ſatelliti, à quo comprehendebatur iuſſu Epiſcopi conabatur abripere gladium, quem iam per bonam partem ipſi è vagina extraxerat, adeſt alter in adiutorium ſatellitis, qui poſtea pugione grauiter vulnerat Clericum adhuc conantem gladium abripere, quæritur, an ſatelles inciderit in excommunicationem Canonis. Quæſtio 20.

An, vt quis incidat in excommunicationem, requiratur dolus. Quæſt. 21.

An ad ratificandam profeſſionem, quæ ex parte Profeſſi eſt nulla, requiratur etiam conſenſus nouus Monaſterij. Quæſtio 22.

An qui inualidè profitetur in aliqua religione, ſi profeſſionem annulet, teneatur poſtea voto ſimplicis caſtitatis. Quæſtio 23.

An moleſta conuerſatio, & inquieta ſit ſufficiens cauſa diuortij inter coniuges. Quæſt. 24.

An quando moleſta cohabitatio eſt cauſa ſufficiens pro diuortio, poſſit vxor diſcedere à viro abſque iudicis auctoritate. Quæſtio 25.

††† 2 An

An accuſatio reiterari poſſit. Quæſt. 26.

An ſaltem ab alio accuſatio de eodem delicto renouari poſſit. Quæſ. 27.

An Poenitentiarij, & coeteri, qui deputati ſunt ad abſoluendum generaliter à reſeruatis, poſſint ſubdelegare aliquem ad abſoluendum in ſpeciali caſu. Quæſtio 28.

An ſit admittenda regula, quod illa ſit parua materia, quæ eſt minor octaua parte totius. Quæſtio. 29.

An Pixis plena particulis poſita in tabernaculo clauſo validè conſecretur à Sacerdote habente intentionem conſecrandi. Quæſt. 30.

An Epiſcopus adminiſtrans Sacramentum Confirmationis ſine indumentis Epiſcopalibus, Pluuiali, Mitra, & Baculo peccet mortaliter. Quæſt. 31.

An religioſus poſſit occidere eum, qui ſpargit grauia crimina contra propriam Religionem. Quæſt. 32.

An damnatus per ſententiam iudicis ob falſum teſtamentum conditum, eo quod ſe geſſerit tanquam notarium, ſit irregularis. Quæſt. 33.

Prælatus regularis quæſiuit conſenſum à Capitulo pro admittendo ad profeſſionem N. ſed diſſentiente Capitulo, fuit admiſſus à Prælato, quæritur, an profeſſio fuerit valida. Quæſt. 34.

An profeſſio inualida, quia recepta à Prælato contradicente Capitulo, reualidetur ex decurſu temporis. Quæſt. 35.

An profeſſio inualida, non quia Capitulum recuſauerit admittere, ſed quia non fuerit requiſitum de conſenſu, conualidetur tractu temporis. Quæſt 36.

An inualidè profeſſus poſſit fugere. Quæſt. 37.

An quando profeſſus prætendit nullitatem profeſſionis, & non probat, poſſit ipſi ſuperior concedere peregrinationem, aut quid ſimile; vnde ſit arrepturus occaſionem fugæ. Quæſt. 38.

An, quando quis tenetur adhibere aliquos in conſilium, teneatur etiam ſequi, quod conſuluerint. Quæſt. 39.

An quando Clerus in ſubſidium ciuitatis cum conſenſu Apoſtolico, & coeteris ſolemnitatibus trāſegit cum ipſa Ciuitate, quod ſibi retineat partem ſummæ, quā reſtituit Clero pro ſolutis gabellis, poſſint ſucceſſores renuere ſtare tali tranſactioni. Queſt. 40.

An Clerici exteri habentes domicilium, & incolatum in ciuitate teneantur ſtare compoſitioni Cleri concedentis Ciuitati aliquam contributionem. Quæſt. 41.

An diſtributiones quotidianæ augeri poſſint

ɔoſsint ab Epiſcopo, quando te-
ɾues ſunt, & præbendæ quoque
ɾenues per vnionem ſimplicium
beneficiorum Quæſt. 42.
Regularis tranſiens ad aliam
Religionem teneatur ad integrũ
annum nouitiatus. Quæſt. 43.
ɾularis tranſijt ad aliam religio-
nem, ibique prætendens nullita-
tem profeſsionis ante quinquen-
nium dimiſſo habitu reuerſus eſt
ad priorem religionem, ne retra-
heretur à reclamatione. Quæri-
tur, an debeat audiri abſq; eo, quod
reaſſumat habitũ. Quæſt. 44.
quando ex ſpeciali ſtatuo publi-
catur ſolum electio, & non vota
in communi, valeat electio, ſi Ca-
pitulum conſentiat, quod ſcruta-
tores publicent, an ſit facta cum
omnium votis. Quæſt. 45.
Princeps teneatur ſoluere pre-
tium pro domibus dirutis ob mu-
niendam vrbem, vel defenden-
dam ab hoſtibus. Quæſt. 46.
is, cui Princeps conceſsit immu-
nitatem à Collecta pro publica
neceſsitate, ſeruandus ſit immu-
nis, ſi Princeps pro ipſo non ſup-
pleat Quæſt 47.
, qui ſuſcipit primam tonſuram
cum animo non aſcendendi ad
alios ordines, ſed vt ſe ſubtrahat
tributis, & iuriſdictioni ſæcula-
ri, peccet mortaliter. Quæſt. 48.
per Conſtitutionem Sanctiſsimi
D. N. Vrbani VIII. pro obſer-
uatione Feſtorũ ſint ſublata fe-
ſta obligantia ex voto. Quæſt. 49.
An collatio Ordinum coepta ſabba-
to quatuor temporum poſsit die
ſequenti Dominico compleri, ſi
ex legitima cauſa non potuit in
ſabbato compleri. Quæſt. 50.
An regulares euntes Romam abſque
debita licentia incurrant poenas
ſtatutas, ſi non ingrediantur ci-
uitatem. Quæſt. 51.
An N. virtute priuilegiorum ab-
ſoluẽdi à reſeruatis Sedi Apoſto-
licæ potuerit abſoluere ab enormi
percuſsione notoria Clerici, & à
duello. Quæſt 52.
An Regularis Choro addictus, ſi
ratione coecitatis non poſsit ſolus
recitare diuinum officium, tenea-
tur aſſiſtere choro, & ſimul cum
alijs canere. Quæſt. 53.
An exiſtentibus parentibus in gra-
ui neceſsitate filij validè in re-
ligione profiteantur. Quæſt. 54.
An poſsit Epiſcopus reualidare ma-
trimonium nullum, quia pro ob-
tinenda diſpenſatio ne fuit expoſi-
tus quartus gradus pro tertio, ſi
nõ poſsint coniuges ſeparari, &
ob inopiam non poſsint recurre-
re ad Pontificem. Quæſt. 55.
Quale peccatũ ſit obijcere falſum cri-
men graue teſti, falſum, aut cõtra
ordinẽ iuris atteſtanti. Quæſt. 56.
An ſubſcribens ſchedulam albam,
ſeu cartam ad inſtantiam alicu-
ius, teneatur ad id, quod in

ipſa

Digitized by Google

ipſa poſtea ſcribitur . Quæſtio 57.

An ſigillatio ſit valida, ſi ſigillans non legat ſcripturam . Quæſtio 58.

An ex eo, quod litteræ, & Bullæ Pontificiæ ſigillantur coram Pontifice abſque eo, quod illas legat, inducatur ſuſpicio ſubreptionis, aut falſi. Quæſt. 59.

An Clericus grauiter percutiens ſe ipſum ex ira, &c. incurrat excommunicationem Canonis. Si quis ſuadente diabolo, &c. Quæſtio 60.

An declarationes Sacræ Congregat. Cardinalium ſuper Concil. Trident. habeant vim legis. Quæſtio 61.

An, qui habet priuatam notitiam legis edendæ pro diminutione valoris monetarum, poſsit expendere, antequam promulgetur. Quæſt. 62.

Titius dat Caio centum ſexaginta aureos cum pacto, vt aſſumat onus ſoluendi pro Titio canonem annuum vndecim aureorũ, quæritur, an contractus ſubſiſtat. Quæſt. 63.

Franciſcus obtinuit inhibitionem à iudice laico contra coementarios ædificantes, ne proſequerentur opus incoeptum ad inſtantiam Regularium in eorundem ſolo ſub poena, &c quæritur, an inciderit in poenas contra violantes immunitatem eccleſiaſticam. Quæſt. 64.

An liceat imponere leues poenitentias pro grauibus peccatis adhibendo in abſolutione clauſulam, Quicquid boni feceris &c. Quæſtio 65.

An Prælatus regularis, habens facultatem generalem ab Epiſcopo abſoluendi à reſeruatis eidem Epiſcopo, poſſit concedere ſuis ſubditis facultatem abſoluendi ab aliquo particulari caſu in facto contingente . Quæſtio 66.

An ſententia nullitatis profeſſionis eiecti à religione ſit nulla non citato monaſterio. Quæſt. 67.

An Monialis poſſit dotare puellam, vt ingrediatur monaſterium, delegato expendendo in quos vſus voluerit ſub conditione, quod amittatur, ſi monaſterium ſe intromiſerit. Quæſt 68.

Quales probationes requirantur in ordine ad beatificationem, & canonizationem. Quæſt. 69.

An quando in diſpenſationibus matrimonialibus iniungitur poenitentia perſonalis, poſſit à delegato in aliud opus pium æquiualens commutari. Quæſt 70.

Quouſque ſe extendat conceſsio Capellæ, vel ſepulchri facta ab Eccleſia. Quæſt. 71.

An diſpoſitio teſtatoris legantis certam ſummã pro ſolemni celebra-

tione

tione feſti alicuius ſancti, ſubſtinenda ſit. Quæſt. 72.

n Religioſi imprimentes libros à ſe compoſitos proprijs ſumptibus teneantur ad ſolutionem gabellæ, quando illos vendunt. Quæſt. 73.

n poſſint concedi in feudum caſtra &c. cum ea conditione, quod in quaſcunque manus deueniant, ſubſint grauaminibus imponendis à ſupremo Principe. Quæſt. 74

An quando fructus percepti ſunt ante exequutionem litterarum poenitentiariæ, valeat reualidatio beneficij facta ſub conditione, quod non ſint fructus percepti. Quæſt. 75.

An liceat Notario fingere aliquam ſcripturam tanquam authenticè factam in tempore antecedenti, ſi nullum inde alicui ſequatur præiudicium. Quæſt. 76.

A quonam debeant incenſari Seminariſtæ, dum Choro aſſiſtunt, Quæſt. 77.

An Capitulares Cathedralis obligati per turnum ad celebrandam vnam miſſam certa hora abſque applicatione, poſſint accipere ſtipendium. Quæſt. 78.

An in funeralibus debeatur præcedentia Eccleſiæ Collegiatæ reſpectu Parochi Quæſt. 79.

An Canonicus aſſiſtens Cardinali pro conclauiſta in electione ſummi Pontificis lucretur diſtributiones. Quæſt. 80.

An ſubditus teneatur obedire ſuperiori præcipienti, vt ſe transferat ad habitandum in monaſterio, in quo illi imminet periculum damni grauis corporalis, aut ſpiritualis. Quæſt. 81.

An religioſus poſſit appellare à præcepto ſui Superioris, quando ſe grauatum putat. Quæſt. 82.

An religioſus deſtinatus ad monaſterium, vbi graue illi imminet periculum, incurrat poenas, ſi accedat ad Curiam Romanam ad Superiores. Quæſt. 83.

An, qui habet priuilegium erigendi priuatum Oratorium in propria domo pro celebratione miſſæ, poſſit vnum erigere in ciuitate, & alterum extra in diſtrictu ciuitatis. Quæſt. 84.

An legatis comeſtibilibus, quæ ſunt in domo, cenſeantur legata, quæ erant inferenda, & legans putabat eſſe illata, licet incuria miniſtrorum non fuerint introducta Quæſt. 85.

An creditor Principis poſſit acceptare aſsignationem ſui crediti ſuper gabella, quam ſcit, eſſe iniuſtam, Quæſt. 86.

An irregularitas impediat ſuſceptionem primæ tonſuræ. Quæſt. 87.

Quid faciendum Epiſcopo intimanti Viſitationem alicui Hoſpitali, ſi excipiat, quod non debeat viſitari. Quæſt. 88.

An loca pia exempta in fundatione

An

An religioſus irregularis à iure infamia delicti habeat exercitium vocis actiuæ. Quæſt. 90.

An legatum pro erectione Capellaniæ poſſit commutari in certum numerum miſſarum, ſi non poſſit erigi in loco deſtinato à teſtatore. Quæſt. 91.

An, quando legatum pium impleri non poteſt, requiratur pro commutatione conſenſus eorum, in quorum fauorem eſt factum. Quæſt. 92.

An ſi Epiſcopus poteſt adhuc abſoluere ab hæreſi, poſſit tribuere facultatem abſoluendi confeſſario extraordinario Monialium pro illo ſolo Monaſterio. Quæſtio. 93.

An excommunicatio canonis XVII. Bullæ coenæ contra vſurpantes fructus, prouentus, &c. afficiat. Eccleſiaſticos. Quæſt. 94.

An quando vna Eccleſia permutat cum alia Eccleſia Oratorium, aut aliam Eccleſiam ſibi vnitam, requiratur ſolemnitas. Paulinæ. Ambitioſæ. *Quæſt*. 95.

An apud nos Clericos Regulares admiſſi ad Hoſpitium, quod Nouitiatum præcedit, gaudeant priuilegio Canonis, Si quis ſuadente, &c. *Quæſt*. 96.

An Vicarij Cler. Regularium noſtræ Congregationis, & aliarum poſſint præſente eo, cuius vices gerant, ſibi eligere confeſſarium Quæſt. 97.

An, qui violenter extrahitur è manibus ſatellitum, aut è carcere, iuſtè detentus, ſi ad Eccleſiam confugiat, ſit reſtituendus curiæ ſæculari. Quæſt. 98.

An Chriſtianus fingens ſe infidelem, & petens baptizari, vt obtineat certam prouiſionem ſolitam conferri infidelibus venientibus ad fidem, debeat abiurare. Quæſt. 99.

An liceat Parentibus caſtrare filios ipſis conſentientibus pro voce conſeruanda. Quæſt. 100.

FINIS.

ZACHA-

Digitized by Google

ZACHARIAE PASQVALIGI

CLER. REGVLAR.

QVAESTIONVM MORALIVM CANONICARVM CENTVRIA.

An ſufficiat annus quadrageſimus inchoatus pro ætate eligendæ in Abbatiſſam apud Moniales. Quæſt. 1.

SVMMA.

1 *Cuius ætatis debeat eſſe Monialis eligenda in Abbatiſsam.*
2 *Quid faciendum ſi non adſit Monialis ætatis præſcripta.*
2 *Annus quadrageſimus pro ætate eligendæ in Abbatiſſam debet eſſe completus. de quo etiam num 5.*
3 *Declarationes S. Congregationis pro præſenti materia.*
4 *Qui cenſeant, non debere annum quadrageſimum eſſe completum.*
5 *Eſt minor quadraginta annis, qui quadrageſimum non compleuit.*
6 *Non eſt maior quadraginta annis, qui non excesſit.*
6 *Annus non completus non venit in numerum pro anno.*
7 *Quando annus non debeat eſſe completus, ſi exprimatur in Ablatiuo.*
8 *Tridentin. requirens exceſſum ſupra trigeſimū annum in vno caſu declarat, quod in alio caſu requirat annum quadrageſimum completum pro Abbatiſſa eligenda.*
9 *Quando vna lex poſſit explicari per aliam.*
10 *Quando in fauorabilibus annus inceptus habeatur pro completo.*
11 *Perueniens ad certum annum an ſit minor illo anno.*

---

1 PRO ætate monialis eligendæ in Abbatiſſam de iure nouo ſtatuitur in Trident. *ſeſſ. 25. cap. 7. De Regular.* vt *Eligatur non minor annis quadraginta, & quæ octo annis poſt profeſſionem laudabiliter vixerit. Quod ſi his qualitatibus non reperiatur in eodem monaſterio, ex alio eiuſdem ordinis eligi poſſit. Si hoc etiam incom-*

modum ſuperiori, qui electioni præeſt, videatur, ex ijs, quæ in eodem monaſterio annum trigeſimum exceſſerint, & quinque ſaltem annis poſt profeſſionem rectè vixerint, Epiſcopo, vel alio ſuperiore conſentiente, eligatur. Dubitatur modo, an annus quadrageſimus debeat eſſe completus, an vero ſufficiat inchoatus.

2 Quod debeat eſſe completus, nec ſufficiat inchoatus, docent Garzias *par. 7. de Beneſ. cap. 4. num. 71.* Barboſa *de poteſt. Epiſcopi par. 3. Alleg. t. 100. num. 12.* Tamburinus *De iur. Abbatis diſp. 18. quæſito 3. num. 11.* vbi videtur hoc ſupponere. Et deſumitur ex ijs, qui docent, quod per formulam, quod quis non ſit minor tali anno, ſignificatur, debere annum eſſe completum. Ita Gloſ. *in Clement. Generalem.* verbo *In decimo octauo.* De ætat. & qual. Abbas *in cap. Cum in eunctis. n. 6.* De elect. Felin. *in cap. Cum vigeſimum. num. 1.* De offic. Deleg. Corneus *Conſil. 213. num. 7. vol. 1.* Syluester Aldobrand. *in §. Pupilli n. 14.* Inſt. *Quibus mod. tut. fin.* Gutierez *lib. 1. Canon. quæſt. c. 26. n. 10.* Bellamera *Deciſ. 726.* Tabiena *verbo* Ætas *n. 2.* Armilla *n. 3.* Vega *par. 1. ſum. cap. 96. Caſu vnico.* Molina *De iuſt. & iure tom. 2. diſp. 573. init.* Leſſius *lib. 2. de Iuſt. & iure cap. 34. n. 108.* Rota Romana *Deciſ. 26. De reſcriptis in nouis.* quos citat Garzias *citato cap. num. 68.* quorum tamen aliqui vix aliquid dicunr vnde hoc deduci poſſit.

3 Fundamentum huius ſentent. eſt. quia Tridentinum *ſeſſ. 24. cap. 12. §. Adcæteras. De reformat.* decernit, Quod minores viginti duobus annis non promoueantur ad cæteras dignitates, nempe non habentes curam animarum, & perſonatus & ſacra Congregatio bis declarauit, annos viginti duos debere eſſe completos ita reſcribēte A. Cardinali Carafa. & *anno* 1594. *die* 24. *Septemb.* Hieronimus Cardinalis Mattheus idē reſcripſit Epiſcopo Abulenſi. & hanc vltimam declarationem teſtatur Garzias apud ſe habere in authentica forma. Vnde ſi Trident. iuxta ſacram Congregationem per minorem viginti duobus annis intelligit, quod annus vigeſimus ſecundus nō ſit expletus, per minorem etiā quadraginta annis intelliget eam, quæ nondum annum quadrageſimum expleuit.

4 Contra hanc ſententiam aſſerentes, quod ſufficiat annus quadrageſimus inchoatus, tenent Io. Nouar. *Singul. iur. Canonici Concluſ. 13. n. 8.* Didacus de Narbona *in Annalib. tract. iur. anno 40. q. 2. n. 5.* Porrel. *in Reſponſ. moralib. Caſu 13. num. 1.* vbi pluribus hoc confirmat. quæ tamen facilè ſolui poſſunt. Et hæc opinio deſumitur ex ijs, qui docenr, quod, vt quis non dicatur minor tali anno, ſufficit, ſi attigerit illum annum. vt Zerola *verbo* Beneficia §. 1. ver. *Ad dignitates.* Henriquez *lib. 14. ſum. cap. 8. §. 10. in fine.* Sa *verbo* Beneficium. *num. 31.* Azor. *par. 2. lib. 6. cap. 5. quæſt. 3.*

5 Verum ſententiam priorem exiſtimo omnino tenendam propter firmiſſimū fundamentum, quod habet in iure. Concilium enim Trident. requirit, quod eligenda in Abbatiſſam non ſit minor quadraginta annis, ſed qui non attigit quadrageſimi anni diem vltimum, eſt minor quadraginta annis per tex. expreſſiſſimum *l. 1. ff.* De *manumiſſionibus.* vbi cū dubitaretur, an qui diem vltimum anni viceſimi attigit, poſſet manumittere. reſpondit Vulpianus, poſſe manumittere, quaſi annum viceſimum compleuerit, quia ſolum minor viginti annis prohibetur manumittere; & ſubdit rationem *Iam aut minor non eſt, qui diem ſupremum agit anni viceſſimi.* Ex quo texru manifeſtè habetur, quod, vt quis non ſit minor aliquo determinato anno, debet agere ſaltem diem vltimum illius anni. Quod etiā habetur ex *l. Denique. §. Minorem. ff.* De *minoribus &c.* vbi idem Vulpianus quærit, an dicendus ſit minor viginti quinque annis in ordine ad beneficium reſtitutionis, qui nondum compleuit annum vigeſimū quintum, & concludit dicendum eſſe. ibi *Et eum nondum compleuerit, ita erit dicendum.*

6 Quod etiam confir. Maior quadraginta annis is eſt, qui compleuit annum quadrageſimum, ſi quidem eſſe maiorem, dicit, eſſe ſupra talem annum, & ipſum exeedere, qui enim non excedit, maior nō eſt. Cum ergo maior opponatur minori,

ille

Digitized by Google

le minor erit, qui non compleuit annum quadrageſimum, quia qui non adæquat maiorem, minor eſt ipſo. Vnde qui non eſt maior annis quadraginta, eſt minor. Quod præſertim verum eſt; quia Conciliũ non dicit, quod non eligatur *Minor anno quadrageſimo*, quia tunc ſufficeret annus incœptus, ſiquidem tunc minoritas excluderet annum totum quadrageſimum, ſed inquit, quod non eligatur *Minor quadraginta annis*. Quo modo loquendi requiruntur anni tanquam numerabiles; annus autem incœptus, & non completus non poteſt numerari pro vno anno, & ideo non facit numerum cum cœteris cõpletis *l. Anniculus. ff. De verbor. ſignific.* & proinde non habens annum quadrageſimum completum eſt minor quadraginta annis, quia annus quadrageſimus non facit numerum cum cœteris.

7 Vnde corruit, quod ait Portel. *citato caſu 13. par. 2. Reſp. moral.* quod quando lex ponit numerum annorum in Ablatiuo, ſufficiat annus inchoatus, nam hoc ſolum eſt verum, quando annus non requiritur vt faciens numerum cum cœteris annis, ſed tantum ſecundum ſuum tractum ſucceſſiuum. Quando enim facit numerum, accipitur ſecundum ſe totum indiuiſibiliter, quia numerus conſtat ex vnitatibus indiuiſibilibus, & tunc annus facit numerum, quando appellatur in plurali ſimul cum alijs *l. Si in anno. ff. De condit. & demonſt.*

8 Nec obſtat, quod Trident. *in dict. cap. 7. De Regular. ſeſſ. 25.* quando vult, annum trigeſimum completum, vtitur verbis id ſignificantibus, ait enim, *Quæ annum trigeſimum excesſerit.* quæ verba non appoſuit, quando requirit annos quadraginta: nam verba poſteriora accipienda ſunt vt declaratiua ſuperiorum, vnde ſicut vult, quod in illo caſu exceſſerit annum trigeſimum, ita in alio caſu, quando requirit, quod monialis non ſit minor quadraginta annis, debet eodem modo intelligere de quadraginta completis, ita vt exceſſerit quadrageſimum, cum præſumendum ſit, eundem tenorem ſequi in eodem decreto ſanciendo.

9 Nec rurſus ſubſiſtit, quod ait Portel. *citatus*, quod cum vna Lex debeat explicari per aliam, eodem modo dicendum eſt de Abbatiſſa apud Moniales, quò ad inchoationem, vel complementum aſſignati anni, ac de Prælato Religioſorum. vt autem quis poſſit eligi in Prælatum Religioſorum, ſufficit annus vigeſimus quintus incœptus ex *Clement. 1. De ſtatu Monachor.* Nam id locum haberet, quando ex iure lex ipſa non explicaretur. in iure autem explicatur, quod, vt quis non ſit minor quadraginta annis, requiritur annus quadrageſimus completus, vt conſtat ex ſupradictis *num. 5. et ſequentib.*

10 Quod ſi in inſtes, quod in fauorabilibus præſertim in ordine ad dignitates annus incœptus habetur pro completo *l. Ad Rempublicam. ff. De muner. & honorib.* & proinde non erit minor annis quadraginta, qui quadrageſimum attigit. Reſp. id eſſe verum, quando fauor eſt merus fauor, & reſpicit ſolum commodum perſonæ, ſecus autem, quando habet annexam adminiſtrationem publicarum rerum, vt ipſe Vulpianus in citara lege limitat. nam cum dixiſſet, quod pro adminiſtratione reipub. æquum eſt, vt non admittantur ad honores, & munera minores viginti quinque annis, & quod annus incœptus habetur pro completo, ſubdit limitationem. *Sed in his honoribus, in quibus Reipublicæ quid eis non committitur. Cœterum cum damno publico honorem ei committi non eſt dicendum.* In caſu autem noſtro agitur de adminiſtratione totius Monaſterij, ex qua dependet bonum commune ipſius, & ideo iuxta *citat. tex.* lex prædicta non habet locum, ſed debet expectari annus completus,

11 Adhuc tamen poteſt inſtari. Qui eſt ingreſſus certum annum dicitur ad ipſum perueniſſe. *l. Qui filium. §. Sabinus. ff. Ad Senatusconſult. Trebel.* Qui autem peruenit ad certum annum, non eſt minor illo anno, quia, qui eſt in termino, non eſt extra terminum, ergo vt Monialis eligenda in Abbatiſſam non ſit minor annis quadraginta, ſufficit, ſi ſit ingreſſa annum quadrageſimum. Reſp. Qui peruenit ad aliquem annum, non eſſe minorem illo anno, ſi ſumatur annus ſecundum tractum ſucceſſiuum temporis, quia ingreſ-

ſus annum, eſt iã in tractu ſucceſſiuo illius temporis, eſſe tamen minorem illo anno, ſi ſumatur annus, vt facit numerum cum alijs annis, quia niſi ſit completus, non poteſt cum alijs computari tanquam vnus annus, vt conſtat ex dictis *num.* 7. In caſu autem noſtro à Concilio Tridentino ſumitur annus quadrageſimus, vt faciens numerum cum cœteris, vt iam dictum eſt eodem loco.

An in priuatis oratorijs celebrari poſſit miſſa coram ſola familia non præſente Domino. Quæſt. 2.

S V M M A.

1 *Priuilegium priuati Oratorij extenditur ad totam familiam.*

2 *Familia fruitur priuilegio priuati Oratorij etiam ſi non interueniat Dominus.*

2 *Particula copulatiua* Et *habet ſenſum ſingularem.*

3 *Copula* Et *æqualiter copulat.*

4 *Trahit qualitatem præcedentis ad ſubſequens.*

5 *Finis Pontificis concedentis priuatum oratorium.*

5 *Priuilegium durat, etiam ſi ſolum ex parte duret cauſa.*

6 *Priuilegium immunitatis conceſſum* Patri *ratione duodecim filiorum durat in filijs mortuo* Patre. *remiſſiue.*

7 *Idem eſt iudicium de augmento, ac de principali, cui adiungitur.*

8 *Quando copulata non debeant ſimul concurrere.*

9 *Quando acceſſorium non ſequatur naturam principalis.*

10 *An tempore interdicti ex vi priuilegij audiendi miſſam extenſi ad familiam, poſſit familia audire non interueniente Domino.*

11 *An tempore interdicti familia Domini priuilegiati poſſit audire miſſam.*

11 *Particula* Cum *requirit ſemper ſocietatem.*

1 IN priuilegio Pontificio, quo aliquibus conceduntur priuata oratoria pro celebratione Miſſæ, inſeritur hæc clauſula. *In tua, ac familiæ tuæ præſentia celebrare facere liberè, ac licitè poſſis, tenore præſentium concedimus, & indulgemus.* Quæritur ergo, an ſi contingat, Dominum, cui conceſſum eſt priuilegium, non interesse Miſſæ, poſſit nihilominus pręſente ſola familia celebrari.

2 Et affirmatiuè reſpondendum eſt, vt etiam docet Megallius *to.* 3. *Reſolut. Variar. Reſol.* 161. *n.* 18. Diana *par.* 4. *trac.* 4. *Reſol.* 16. vt deſumitur ex tenore priuilegij, nam conceditur Miſſæ celebratio in *Præſentia Domini, & familiæ*. Particula autem *Et* ſumi poteſt in ſenſu ſingulari, ita vt trahat priuilegium ad ſingulos ſeorſim ex nominatis, nam talem quoque ſenſum habere, tradunt Doctores *in l. penul. ff.* De *legat.* 2. & *in l. Hæredes mei.* §. *Cum ita. ff.* Ad *Trebell.* vt etiam docet Alciat. *Reſp.* 487. *num.* 17. Vnde cum ſimus in fauorabilibus, in quibus facienda eſt lata interpretatio Cap. *Odia.* De *regulis iuris in* 6. ita vt priuilegium amplietur, vt notat Gloſ. *ibid.* verbo *Odia.* ſumenda eſt particula coniunctiua in ea ſignificatione, ſecundum quam priuilegium magis ampliatur.

3 Quod ſi particula copulatiua *Et* ſumatur in ſenſu merè copulatiuo, adhuc ſtat, quod priuilegium adhiberi poſſit pro ſola familia, quia in virtute copulationis trahitur familia ad æqualiter participandum in priuilegio, de ſui enim natura æqualiter coniungit, vt docent Natta *Conſil.* 573. *num.* 14. *lib.* 2. Socin ſenior. *Conſil.* 40. *n.* 8. *lib.* 4. Ruin. *Conſil.* 108. *lib.* 2. Ancharan. *Conſil.* 137. *n.* 2. Crauet. *Conſil.* 208. *num.* 5. Alexand. *Conſil.* 9. *n.* 5. *lib.* 5. Corn. *Conſil.* 133. *n.* 1. *lib.* 1. Ex *l. Si mihi, & Titio. ff.* De *verbor. oblig.* & *l.* Reos. §. *Cum in tabulis ff.* De *duob. reis.* & *l. Gallus.* §. *Qui dum rectè. ff.* De *liber. & poſthum.* & *l. Huiuſmod.* §. *Si Titio. ff.* De *legat.* 1. & *l. Quamuis* .C. De *impub. & alijs ſubſtit.* vbi Bal. & reliqui Doctores. & Bart. *in l. Si is, qui.* §. *Vnum. ff* De *reb. dub.* & *in l. Seio.* §. *Caio. ff.* De *fundo inſtruc. inſtrum. &c.* & ideo cum familia æqualiter participet priuilegium, ipſi ſoli ſuffragari poteſt.

4 Quod etiam confir. quia particula copulatiua *Et* trahit qualitatem præcedẽtis ad ſubſequens, vt docent Bart. *in l. Si legatur.* §. *Cum ita. ff.* De *legatis* 3. Ripa *in Cap. Ex part. n.* 46. De *reſcriptis.* Aret. *Conſil.* 1. *num.* 12.

Digitized by Google

num. 12. Ruin. *Conſil.* 15. *num.* 8. *lib.* 1. Socin. iunior *Conſil.* 71. *n.* 4. *lib.* 3. Beroius *Conſil.* 120. *num.* 66. *lib.* 2. Ancharan. *Conſil.* 137. *num.* 2. Crauet. *Conſil.* 108. *num.* 5. Menoch. *Conſil.* 252. *n.* 22. Neuizan. *Conſil.* 72. *n.* 14. Et habetur ex *l. vlt. ff.* De *reb. dub.* & ex *l. Seia.* §. *Caio ff.* *De fundo inſtruc. inſt. t. &c.* Vnde in noſtro caſu particula copulatiua trahet qualitatem priuilegij ad familiam, quoque, ita vt etiam ipſa frui poſſit dicto priuilegio, etiam non interueniente Domino.

5 Quod etiam colligitur ex intentione Pontificis concedentis priuilegium. Conceditur enim in commodum priuilegiati, vt conſtat ex clauſula, quæ Breui ſolet inſeri. *Teque ſpecialibus fauoribus proſequi volentes*, & ob eandem rationem extẽditur priuilegium etiam ad familiam, vt nimirum poſſit eſſe prompta, & expedita pro ſeruitio Domini. Vnde quamnis Miſſæ non interueniat Dominus, durat cauſa, ob quam cõceſſum eſt priuilegium, & ſubſiſtit finis ipſius; vnde etiam durat, & ſubſiſtit priuilegium. Quod præſertim verum eſt, quia licet ceſſaret in parte, non tamen omnino ceſſat, & vt priuilegium, & diſpenſatio duret, ſufficit, ſi in parte remaneat cauſa, vt docent Gloſ. *Regula Decet.* verbo *Decet.* De *reg. iur. in* 6. Dinus *ibid. num.* 6. Roland. *Conſil.* 52. *n.* 55. *vol.* 2. vbi plures alios allegat. Tiraquel. *tract. Ceſſante cauſa. limit.* 17. *num.* 1. *& ſequent.* qui ſimiliter alios citat, Sanchez *lib.* 8. *de Matrim. diſp.* 30. *num.* 8.

6 Vnde etiam priuilegium immunitatis conceſſum Patri ratione duodecim filiorum non extingui morte Patris, ſed tranſire ad filios, docent Menoch. *Conſil.* 486. Fulu. Conſtant. *in tres Poſter. lib. Cod. Tit.* De *decur.* §. 1. *num.* 27. Riccius *Collect.* 42. Paſchal. *De virib. patr. poteſt. par.* 4. *c.* 4. *n.* 21. *&* 22. referens, ita deciſum per Reg. Cam. Summariæ *die* 4. *Auguſ.* 1571. Surdus *Deciſ.* 123. aſſerens ſic deciſum à Senatu Mantuano. & etiam idem fuiſſe deciſum à Senatu Mediolanenſi *die* 10. *Nouemb.* 1563. refert Theſaur. *Deciſ. Pedemont.* 267. *num.* 11. Quia nimirum adhuc durat ex parte motiuum conceſſionis.

7 Et facit etiam doctrina, quod idem ſit iudicium de augmento, ac de principali, cui adiungitur, vt tradunt Io. Garzia *De expenſ. & meliorat. cap.* 22. Ceph. *Conſil.* 468. *num.* 93. *lib.* 4. & *Conſil.* 773. *num.* 31. *lib.* 5. Franciſcus à Ponte *Conſil.* 4. *num.* 5. Menoch. *Conſil.* 201. *num.* 143. *& ſequent.* Rimmal. *Conſil.* 573. *n.* 1. *& ſequent. lib.* 1. Calder. *Conſil.* 32. *De teſtam.* Surd. *Deciſ.* 78. *num.* 11. Gratian. *in Diſceptat. Forenſ. c.* 540. *num.* 67. Honded. *Conſil.* 84. *num.* 67. *lib.* 2. Ludouiſius *Deciſ.* 132. *num.* 8. & *Deciſ.* 554. *num.* 14. Caſtillus Soto maior *lib.* 5. *Controuer. quotidianar. par.* 2. *de vlt. volunt. cap.* 155. *num.* 10. qui alios citat Et deſumitur ex *l. Etiam.* C. De *iure dotium.* vbi etiam Bar. & Bal. Quare cum in conceſſione prædicti priuilegij familia ſe habeat vt augmentum, quod principali, nempe Domino in participatione priuilegij accedit, erit idem iudicium de ipſa, ac de Domino, & proinde ſi Dominus vti poteſt priuilegio non præſente familia, familia quoque vti poterit non præſente Domino.

8 Neque obſtat, quod copulata debeant ſimul concurrere *l. Si Haredi plures. ff.* De *condit. inſtit.* nam hoc valet ſolum in odioſis, non autem in fauorabilibus, vt notant Bar. *in l. Si quis ducenta.* §. *vtrum. num.* 5. ver. *Si vero duæ. ff.* De *reb. dub.* Butr. *in Quæſt. De mercator. & artificib. artis lanæ.* Ruinus *Conſil.* 112. *num.* 13. *vol.* 5. Nos autem ſumus in fauorabilibus, quia agitur de priuilegio fauorabili. Deinde quando copulata tendunt ad eundem finem, non requiritur ipſorum concurſus, vt docet Felin. *in cap.* 2. *num.* 23. De *reſcript.* quem ſequitur Menoch. *Conſil.* 199. *num.* 13. in caſu autem noſtro copulata tendunt ad eundem finem, nempe ad commodum Domini, quod Pontifex reſpicit etiam in priuilegianda familia, & proinde non eſt neceſſarius concurſus ſimultaneus familiæ cum Domino, ſed tàm Dominus, quàm familia poſſunt ſeorſim frui priuilegio.

9 Nec item obſtat, quod acceſſorium non ſequitur naturam principalis, quando in ipſo militat diuerſa ratio, ac in principali *l. Ex placito.* C. De *rer. permut.* & *l. Si is* C. De *præd. minor.* & notat Bar. cum Gloſ. *in l. Non dubium. in fine.* C. De *legib.* Alexan. *Conſil.* 4. *num.* 5. *vol.* 5. & proinde non valeat

ſeat priuilegium pro familia ſeorſim à Domino, quia in ipſa militat diuerſa ratio. Nam, vt conſtat ex dictis, in familia quoque militat eadem ratio, quæ militat in Domino, ob quam conceſſum eſt priuilegium, nempe commodum ipſius Domini, quod Pontifex in conceſſione priuilegij reſpicit nedum in ipſo Domino, ſed etiam in tota familia in ordine ad Dominum, & ideo exprimens perſonas, quibus concedit priuilegium, connectit familiam cum Domino.

10 Ex quibus ſoluitur etiam alia obiectio; nam tempore interdicti qui habet priuilegium audiendi miſſam, licet poſſit ipſe tàm cum familia, quàm ſolus audire, non tamen poteſt familia audire etiam in priuatis Oratorijs, vt docent Rodriquez *in Bul. Cruciatæ* §. 5. *num.* 5. Henriquez *lib.* 7. *Sum. cap.* 13. vnde nec in caſu noſtro poterit audire familia in priuatis Oratorijs non præſente Domino, Reſp. enim, eſſe diuerſam rationem; nam in hoc caſu finis conceſſionis non extenditur ad familiam, nec in ipſa ſubſiſtit, ſaltem ſecundum partem ſeorſim à Domino. Si quidem finis priuilegij eſt indulgere deuotioni priuilegiati, quæ eſt ita perſonalis, vt non egrediatur à perſona, & ideo non ſubſiſtit in familia, ſicut ſubſiſtit commodum Domini, quando familia non interueniente Domino audit miſſam in priuato Oratorio: neque etiam exercetur deuotio Domini audiente miſſam familia, & non ipſo. Addo etiam, quod quando conceditur priuilegium Domino, & familiæ ipſius audiendi miſſam tempore interdicti, tenent aliqui Recentiores, quod familia poſſit in priuato Oratorio audire miſſam, etiam ſi non interueniat Dominus, vt teſtatur Ludouicus à Cruce *in Bullam Cruciatæ diſp.* 1. *cap.* 5. *dub.* 3. *num.* 5. & ipſe putat probabile. Quod procedit de priuilegio conceſſo in Bulla Cruciatæ, quia ibi conceditur, quod poſſit celebrari miſſa in priuato Oratorio in præſentia Domini, & familiæ, & in alijs priuilegijs eiuſdem tenoris. Secus tamen eſſet dicendum, admiſſa quoque hac opinione, ſi priuilegium eſſet audiendi miſſam cum familia, nam tunc concederetur priuilegium non æquè primò familiæ, & Domino; ſed ſolum Domino per ſe primo, & ratione illius familiæ, & ideo familia non poſſet ipſo frui, niſi ſimul cum Domino.

An confirmatio Prouincialis titularis facta à Generali pro ſecundo triennio inchoando poſt primum elapſum rata habenda ſit à ſucceſſore, ſi currente primo triennio moriatur Generalis, qui confirmauit. Quæſt. 3.

S V M M A.

1 *Beneficium Principis debet eſſe permanens.*
2 *Generalis poteſt non ratas habere prorogationes dignitatum titularium factas à prædeceſſore, ſi nondum incœperit tempus, pro quo ſunt factæ.*
2 *Cauſa non producit effectum pro tempore, in quo non eſt.*
3 *Gratia quando expiret morte concedentis.*
4 *Gratia reſpiciens tempus futurum non eſt perfecta.*
5 *Quando, & quomodo beneficium Principis debeat permanere.*
6 *Princeps poteſt reuocare ad libitum priuilegia conceſſa ſubditis.*
7 *Gratiæ expectatiuæ reuocari poſſunt à ſucceſſore.*
8 *Gratia concedi ſolita an poſſit denegari.*
9 *Gratia conceſſa ſub nomine dignitatis an expiret morte concedentis.*

1 Videtur affirmatiuè reſp. quia beneficium principis debet eſſe permanens Cap. *Decet. De regul iuris in* 6. vnde etiam talis confirmatio, cum ſit gratia facta à Generali, debet eſſe permanens. præſertim cum habeat quandam rationem remunerationis, cum prouincialatus titulares non ſoleant concedi, niſi benemeritis.

2 Sed nihilominus negatiua ſententia tenenda eſt, atque adeo poſſe Generalem ſucceſſorem, vel etiam Apoſtolicum Vicarium ſubrogatum in locum Generalis non ratas habere huiuſmodi confirmationes, ſed alios Titulares prouinciales inſtituere ad libitum; quia nimirum tales confirmationes nullum robur obtinent, cum

ſint

ſint factæ pro tempore inhabili, ad quod voluntas confirmatoris morte præuenti non potuit ſe extendere, nempe pro tempore futuro. Eſt enim idem rem fieri tempore inhabili, ac referri ad tempus inhabile *l. In tempus ff.* De *hæred. inſtit.* & ideo non poteſt pro illo tempore producere aliquẽ effectum, quia cauſa non poteſt producere effectum pro tempore, in quo ipſa non eſt; ſed ea ceſſante, ceſſat quoque omnis effectus, qui inde prouenire poteſt *l. Si cui. §. 1. ff. Ex quibus cauſ. maior.* & *l. 1. §. Omnes. ff.* De *iud.* & *l. Semper. §. Negociatores. ff.* De *iure immunit.* & *l. Duobus. §. Exceptionibus.* & *§. Colonus ff.* De *iureiur.* & *l. vlt. in fine C.* De *nuptijs.* & tradunt Caſtrenſ. *Conſil.* 366. *lib.* 1. Geminian. *Conſil.* 93. ver. *Ad hoc optimè* Menoch. *Conſil.* 282. *n.* 27. Signorol. *Conſil.* 135. *num.* 6. Tiraquel. *Tract. quod ceſſante cauſa &c. par.* 1. *num.* 17. quia nimirum non poteſt cauſa operari, niſi exiſtat.

3 Quod etiam confir. quia licet non ceſſet gratia morte concedentis, hoc tamen ſolum valet, quando gratia eſt iam facta, & perfecta, ita vt ſortita ſit ſuum effectum, vt cum pluribus tradidi in *Deciſ. moral. Deciſ.* 499. *num.* 5. At quando nondum eſt perfecta, atque adeo nondum eſt ſortita ſuum effectum, ita vt gratiatus non ſit in poſſeſſione illius, expirat morte concedentis, vt deſumitur ex *Cap. Si cui nulla.* De *præbend. in* 6. vbi Gloſ. *notab.* 1. Archidiacon. *ibid. in fine.* Decius *in Cap. Relatum.* *n.* 21. De *Offic. D leg.* Beroius *in Cap. Quoniam Abbas. num.* 12. Ancharan. *in Cap. Si ſuper grat. a. num.* 1. *eodem tit.* Ripa *in Rubrica* De *conſt. t. num.* 1. Riminal. *num.* 129. & 130. Bal. *in l fin in prima lectura, num.* 3. ver. *Sed pone princeps. ff.* De *conſtit. Princip.* Rebuf. *in Concor. Rubr. De mandat. Apoſtol. §.* 1. verbo *Sui Pontificatus.* ver. *Licet quidam.* Syluester *verbo* Gratia. *quæſt.* 2. Roſel. *ibid. init.* Nauar. *lib.* 1. *Conſil.* 2. *n.* 1. De *offic. Deleg. in* 2. *edit.* & *in Manuali cap.* 227. *num.* 253. Gutierez *lib.* 1. *quæſt. Canon. cap.* 15. *n.* 24. Hieronim. Paul. *in Pract. Cancel. Tit Declar. ſuper propon.* ver. *Præſtantiſſime Doctor.* Sayrus *tom.* 1. *Theſauri lib.* 4. *cap.* 14. *num.* 6. & ſequitur Sanchez alios allegans *lib.* 8. *de Matrim. diſp.* 28. *num.* 64. Quia nimirum quando gratia non eſt perfecta, nec eſt ſortita ſuum effectum, requirit voluntatem concedentis.

4 In caſu autem noſtro gratia non eſt perfecta, nec eſt ſortita ſuum effectum, quia licet expeditæ ſint Litteræ Patentes, gratia tamen eſt conceſſa pro tempore futuro, in quo ſolum poteſt habere locum effectus ipſius, qui eſt prorogatio Prouincialatus ad aliud triennium incipienda elapſo primo triennio: & proinde effectus conceſſionis non poteſt ſubintrare, niſi in tempore futuro, quia cum ſit cum ſucceſſione ad effectum primæ conceſſionis, non poteſt ſubinrrare, niſi expirãte effectu primæ conceſſionis. Gratia autem reſpiciens tempus futurum, non eſt perfectè facta, ſed complenda in tempore debito Cap. *Si cui nulla.* De *præbend. in* 6. Vnde Cardinal. *in Clem. fin. De reſcrip.* docet, quod gratia de beneficio vacaturo expirat morte concedentis, quia nimirum eſſet habitura effectum in tempore, in quo non eſſet voluntas concedentis.

5 Accedit etiam, quod gratia, cuius effectus quomodocunque haberi non poteſt, niſi in tempore futuro, vel quia debeat expectare aliquam conditionem futuram, vel quia in ſolo tempore futuro ſortiri poteſt ſuum effectum, ſtat in ſuſpenſo, & proinde imperfecta eſt, & nondum plenè conceſſa. Cap. *Si quis pro te.* De *Reſcriptis. in* 6. vbi Gloſ. & Doctores, & iterum Gloſ. *in Clem.* 1. De *conceſ. præbend.* Patiſ. *Conſil.* 82. *num.* 7. *lib.* 4. Rota *Deciſ.* 4. *De offic. deleg. in Nouiſ.* & & *Deciſ.* 9. *de Præbend. item in Nouiſ.* & ſequitur Menoch. *Conſil.* 38. *num.* 15. In caſu autem noſtro gratia non poteſt habere ſuum effectum, niſi in tempore futuro. ſi quidem, vt conſtat ex Litteris patentibus, non conceditur abſolutè Prouincialatus titularis, ſed prorogatio Prouincialatus per aliud triennium incipienda ab elapſo primo triennio, atque adeo gratia non eſt habitura ſuum effectum, niſi in tempore futuro; & ideo tanquam manens in ſuſpenſo, & imperfectà expirat morte concedentis.

6 Neque obſtat, quod, vt obijcitur *n.* 1. Beneficium Principis deceat eſſe manſurum, nam intelligitur ſolum quò ad quandam decentiam, non quò ad neceſſitatem,

vt

vt optimè notat Gloſ. *in d. Ꝟ. Reg. Decet.* De *regul. iuris in* 6. & Barboſa *ibid. num.* 2. nam alioquin poteſt Princeps etiã poſt ius quęſitum reuocare priuilegia conceſſa ſubditis, vel à ſeipſo, vel à ſuis prædeceſſoribus, vt notant Peregrin. *De iure Fiſci lib.* 1 *tract.* 3. *num.* 19. Couaruu. *lib.* 3. *Variar. cap.* 6 *num.* 1. vnde Gloſ. verbo *Manſurum.* ait, quod Princeps Priuilegium per ſe conceſſum diminuere, vel moderari, & etiam in totum tollere poteſt, & probat ex Cap. *Quia ſæpe.* De *elect.* & Cap. Clerici. §. *Non obſtantib.* De *immunit. Eccleſiar.* & Cap. *fin. in fine.* De *ſent. excommunicat.* Deinde intelligitur de beneficio, & gratia iam perfecta, quæ non poſſit ceſſare, niſi per voluntatẽ Principis reuocetur, non autem de imperfecta, quæ expirante voluntate concedentis ipſa quoque expiret, quia cum indigeat noua voluntate ſucceſſoris, vt permaneat, eſt omnino in beneplacito ſucceſſoris illam continuare, & perficere, vel non perficere.

7 Vnde quod Gratiæ expectatiuarum reuocari poſſint à ſucceſſore deſumitur ex Cap. *Nulla*, & Cap. *Relatum.* De *præbendis.* vbi Doctores. & Cap. *penult.* & Cap. *vlt.* De *præbend. in* 6. Et per ea, quę tradunt Roſenthal. *De Feud. cap.* 6. *Concluſ.* 16. 17. & 18. Gonzalez *ad* Reg. 8. *Cancellar. Gloſ.* 12. *n.* 42. Aluatus Valaſcus *Conſult.* 72. *par.* 1. Maſtril. *par.* 1 *de Magiſt. lib.* 1. *cap.* 25, Valenzuol. *Conſil.* 87. *n.* 47. *vol.* 2. Martin. Magerus *de Aduocat. armata cap.* 15. *n.* 835. Quia conceſſio huiuſmodi gratiarum vt pote contra ius, nullam inducit obligationem Cap. *Ex tenore.* De *præbend. in* 6.

8 Nec item obſtat, quod gratia concedi ſolita, non poſſit denegari ſine iniuria petentis, vt notant Rota *coram Putco Deciſ.* 419. Naldus *in Sum. verbo* Gratia *n.* 12. Lezana *eodem verbo num. item* 12. nam hoc procedit de gratia debita ex quadam iuſtitia, non autem de gratia merè gratioſa, & quæ pendet ex arbitrio concedentis, vt explicat Gloſ. *in Cap. Cupientes.* verbo *Gratia.* De *elect. in* 6. & in Cap. *Exigunt cauſæ.* verbo. *Cauſæ.* 1. *quæſt.* 7. & deſumitur ex Cap. *Bonæ memoriæ.* De *Poſtulat. Prælat.* vbi etiam Gloſ. *verbo Gratia.* Abbas. *num.* 13. Hoſtienſ. *num.* 9. *ver. Sic diſpenſatio.*

9 Nec ruſus inſtari poteſt, quod gratia non expiret morte concedentis, quando ſolet concedi ſub nomine dignitatis, qualis eſt pro rogatio Prouincialatus. vt docent. Gutierez *lib.* 2. *Pract. quæſt.* 74. *n.* 1. & *quæſt.* 75. *num.* 1. Suarez *allegat.* 10. *n.* 3. Maſtrillus *lib.* 2. *de Magiſt. cap.* 27. Barboſa *in Cap. Si cui. num.* 2. De *præbend. in* 6. vbi alios citat. nam intelligunt hi Doctores de gratia, quæ continet quid perfectum, & abſolutum, non autem de gratia, quæ in ſuſpenſo manet, & indiget voluntate ſucceſſoris, vt perficiatur, qualis eſt gratia, quæ debet expectare tempus futurum, vt poſſit ſortiri ſuum effectum.

An is, cui facta eſt promiſsio purè interna, ſi noſcat poſtea talem promiſsionem, poſsit rem promiſſam clam auferre, aut vti compenſatione, ſi alio modo nequeat ipſam obtinere. Quæſt. 4.

S V M M A.

1 *Ex promiſsione interna oritur ius auferendi clam rem promiſſam, aut vtendi compenſatione ſecundum aliquos.*
2 *Non oritur ex promiſsione interna ius aliquod ad rem promiſſam.*
2 *Promiſsio interna non obligat promittentem.*
3 *Promiſsio interna non eſt completa promiſsio habens vim obligandi.*
4 *Quid importet obligatio ad alterum.*
5 *Promiſsio facta abſenti ſuſpendit effectum obligationis.*
6 *Promiſsio interna non poteſt dare dominium, aut ex ipſa acquiri ius.*
7 *Quando iuſtitia concedat clandeſtinam ablationem, aut compenſationem.*
8 *Quomodo promiſsio externa habeat vim obligandi ab interna,*
8 *Quid addat promiſsio interna ſupra propoſitum.*
9 *Cur poſſeſſio deperdatur ſola voluntate non poſſidendi.*
10 *An promiſſio interna obliget promittentem ad ipſam manifeſtandam.*
10 *Quid ſi fuerit iuramento firmata.*
11 *An ſi promiſſario manifeſtetur promiſſio interna alias facta, & ipſe acceptet, conſurgat obligatio in promittente,*

1 AFfirmatiuam ſententiam tenent Mendoza *lib. 1. De pact. cap. 4. num. 8. & vlt.* Palat. *lib. 5. de contract. c. vlt.* Sanctarel. *par. 1. Variar. reſp. quæſt. 66. num. 49. & ſequent.* Quos citat, & ſequitur Diana *par. 2. tract. 5. Miſcel.* Reſol. 116. ver. *Reſpondeo.* Quia nimirum promiſſio merè interna obligat in conſcientia, & ideo qui ſic promiſit, debet patefacere promiſſionem, & exequi. & ait ſe ita conſuluiſſe in facti contingentia. Et pro hac ſententia citari poſſunt, qui tenent, quod promiſſio purè interna obliget. vt Ledeſma 2. *par. 4. quæſt. 18. ar. 1. dub.* 13. Molina *tom. 2. de Iuſt. & iure tract. 2. diſp. 266. ante argum. ſolutionem*, vbi in hanc partem magis inclinat. Et hanc opinionem probabilem putant Sotus, Angles, Aragon. Sanchez infra *citandi*, non autem eam abſolutè tradunt; vnde malè citari ſolent tanquam eam abſolutè tradentes.

2 At abſolutè tenendum eſt, non poſſe clam auferre rem ſibi promiſſam ſola interna promiſſione, aut vti compenſatione, etiam ſi promiſſio ſibi poſtea innoteſcat ex contrario fundamento, quod nimirum promiſſio purè interna nō obliget, vt docent D. Th. *in 4. diſt. 38. quæſt. 1. ar. 1. quæſt. 1.* vbi docet, non poſſe aliquem obligari alteri ſola voluntate, niſi ei, qui voluntatis eſt agnitor, vt eſt ſolus Deus. & 2. 2. *quæſt. 88. ar. 1. in corpore* vbi ait *Sed promiſſio, quæ ab homine fit homini, non poteſt fieri, niſi per verba, vel quæcunque exteriora ſigna.* Abulenſ. *in cap. 30. Numer. quæſt.* 44. Turrecrem. 17. *quæſt. 1. cap. 1. num. 2.* Corduba *in Sum. quæſt.* 133. Tabiena *verbo* Votum 1. *init.* & *quæſt. 4. num. 5.* Lopez 1. *par. Inſtruc. c. 177. §. Ad quæſtionem.* Rodriquez *par. 2. ſum. cap. 95.* Gutierez *lib. 2. Canon. quæſt. c. 22. num. 4.* Henriquez *lib. 13. Sum. cap. 17. num. 5.* & *in Com. littera I.* Garzias *par. 1. De contract. cap. 3.* Aragon. 2. 2. *quæſt. 88. ar. 3. dub. 2. circa ſolut. 1.* ver. *Dico ſecundo. Quod loquendo.* Angles *in Florib. par. 2. in 4. quæſt. de voto. ar. 2. difficul.* 4. Mercadus *lib. 6. De contract. cap. 16.* Pontius *lib. 2 de Matrimon. cap. 6. num. 9.* Sanchez *lib. 1. de matrim. diſp. 3. num. 5.* Rebel. *par. 2. lib. 18. quæſt. 1. §. Ex dictis colliges.* Leſſius *lib. 2. de Iuſt. & iure cap. 18. dub. 5. n. 30.* Tannet. 2. 2. *diſp. 4. quæſt. 1. dub. 5. num. 59.* Facundez *lib. 3. de Iuſt. & iure. cap. 3. num. 4.* Bonacina *diſp. 3. De contract. lib. quæſt. 11. punc. 2. num. 1.* Villalob. *par. 2. ſum. tract. 20. difficul. 1. num 2.* Trullench. *lib. 7. in Decal. cap. 17. dub. 3. n. 1.* Et in hanc magis inclinat Sotus *lib. 3. de Iuſt. & iure. quæſt. 5. ar. 3. poſt. 2. Concluſ.* ver. *De donatione autem*, & *lib. 4. quæſt. 5. ar. 1. ad 1.* & *lib. 7. quæſt. 2. ar. 1. in ſolut. ad 1.* ver. *Quod ſi contra arguas.*

3 Ratio autem eſt, quia promiſſio interna non eſt completa promiſſio, & ideo non poteſt inducere obligationem, quam inducit promiſſio, cum cauſa incompleta non ſit ſufficiens ad cauſandum ſuum effectum. De ratione enim promiſſionis eſt, quod ſit deliberata obligatio fidei alteri facta. vnde debet eſſe talis conditionis intrinſecæ, vt obliget alteri fidem promittentis, Promiſſio autem merè interna non poteſt obligare alteri fidem. tum quia obligatio ex natura ſua fit verbis & ſignis externis *l. 1. ff.* De *verbor. obligat.* Tum quia obligatio alteri facta debet tranſire ad ipſum, ſiquidē per ipſam ligatur fides alteri, non poteſt autem ligari, niſi ad ipſum trāſeat per manifeſtationem. Tum quia obligatio non eſt talis, niſi ex natura ſua ſit acceptabilis ab eo, cui fit. quandiù autem conſiſtit in actu interno, non eſt acceptabilis ab eo, cui fit, quia non ponitur ſub poteſtate ipſius; vt poſſit acceptari, & ideo nondum eſt ipſi facta. Tum quia obligatio non eſt vera, & completa obligatio, niſi fiat iuxta exigentiam ſubiectæ materiæ, atque adeo inter homines humano modo, atque adeo per ſigna practica externa cauſantia, quod ſignificant, & conſtituentia ſub poteſtate promiſſarij fidem promiſſoris. Et ſicut non poteſt quis alteri loqui, niſi per verba manifeſtet loquutionem internam, & conceptum, ita nec ſe obligare per ſolum internum conceptum ſe obligandi, niſi obligatio compleatur per ſigna externa obligatiua.

4 Confir. Obligatio alteri facta importat quandam communicationem, qua, qui ſe obligat, adſtringit fidem ſuam apud ipſum, & tribuit ipſi aliquod ius ſupra voluntatem propriam in ordine ad aliquid faciendum: vnde Prouer. 6. *Si ſpoponderis*

pro

pro amico, tu defixiſti apud extraneum animam tuam, & illaqueatus es verbis oris tui. Talis autem communicatio non poteſt fieri per ſolam promiſſionem internam, nam cum non tranſeat ad extra, non poteſt aliquid ad extra operari, atque adeo non poteſt operari adſtrictionem fidei apud promiſſarium.

5 Rurſus. Qui promittit abſenti, promiſſio manet in ſuſpenſo quò ad effectum obligationis, quouſque perueniat ad promiſſarium, idque ex mente promittentis. *l. Qui abſenti. ff.* De *acquir. poſſeſ.* quia nimirum, cum promiſſio vt obligatiua debeat deferre voluntatem promittentis ad promiſſarium, vt apud ipſum pariat obligationem, non poteſt ſortiri effectum obligandi, niſi ad ipſum perueniat. Promiſſio autem interna reſpicit promiſſarium, vt abſentem, quia ad ipſum non peruenit, & ideo non parit effectum obligandi.

6 Præterea ſi promiſſio interna eſſet obligatoria, ad ſummum obligaret ex fidelitate, non autem traderet dominium rei promiſſæ, quia dominium per actum merè internum transferri non poteſt. *l. Traditionibus.* C. De *pactis.* & *l. Quoties.* C. De *reiuendicat.* Nec promiſſarius acquireret ius ad rem, quia tale ius ad ſummum conſurgere poteſt ex acceptatione promiſſionis. ergo non poteſt rem promiſſam clam auferre, aut vti compenſatione, quia in tantum hoc liceret, in quantum eſſet translatum dominium, aut ſaltem acquiſitum ius ad rem, nam hoc ſecluſo nō poneretur æqualitas, quam requirit iuſtitia, ſed inæqualitas, & conſtitueretur iniuſtitia. Nec dici poteſt, quod acceptetur promiſsio, quando ſcitur fuiſſe factam, quia quod non eſt, non poteſt acceptari *l. 1. §. Qui præſens. ff.* De *verbor. obligat.* tunc autem promiſſio non eſt.

7 Quod etiam confir. Iuſtitia concedit clam aliquid ſurripere, vel vti compenſatione, ob ponendam illam æqualitatem, quæ debet eſſe ſecundum ius, quod eſt inter homines, atque adeo cadere poteſt ſub iudicio ipſorum hominum: vnde non poteſt hoc concedere, quando materia non eſt iudicabilis ab hominibus. Promiſſio autem interna tamquam ſecretum cordis non eſt ſub poteſtate hominum, nec ab ipſis iudicabilis; ergo non poteſt quis de ipſa iudicare, & decernere, quod per ipſam aliquid ſit ſibi debitum, cum ſit omnino extra terminos iudicij humani, & proinde non poteſt iuſtitia concedere, vt in virtute ipſius res aliqua clam auferatur, aut vt fiat compenſatio.

8 Neque obſtat; quod promiſſio externa habeat vim obligandi ab interna, & quod interna addat aliquid ſupra propoſitum. Quia promiſſio externa habet vim obligandi à voluntate vt radice, & promiſſione interna, vt ab anima, & à forma promiſſionis; non tamen hinc ſequitur, quod ſubſiſtat promiſſio in ſola interna, quia compoſitum non ſubſiſtit in ſola forma. Vnde cum promiſſio alteri facta debeat ſubſiſtere tanquam humano modo ſe habens, eſt quoddam compoſitum ex ſignis externis tanquam materia, & promiſſione interna tanquam forma, ſeu anima. Hinc promiſſio interna ſupra propoſitum importat ipſum internum actum promittendi tanquam animam promiſſionis; & licet ad obligationem non requireretur acceptatio, adhuc ramen ſunt neceſſaria ſigna externa, vt habeat vim obligandi fidem apud alterum, cum promiſſio interna non poſſit ipſi communicari. Et ita docent Sanchez *lib. 1. de Matrim. diſp. 3. num. 6.* Facundez *lib. 3. de Iuſt. & iure. cap. 3. num. 5. & 6.* Aragon. & alij ex *citatis* Doctorib. *num. 2.*

9 Nec item obſtat; quod poſſeſsio deperdatur ſola voluntate non poſſidendi. *l. 1. §. Si vir.* & *l. 3. §. In amittenda.* & *l. Si quis 2. §. vltimo. ff.* De *acquirenda poſſeſ.* quia non poteſt ex hoc inferri, quod etiam promiſsio interna habeat vim obligandi, nam eſt diuerſa ratio, ſi quidem promiſſio debet aliquid operari apud promiſſarium, & ideo debet per actum externum tranſire ad ipſum. at amiſſio poſſeſsionis poteſt haberi per ſolum actum internum, quia ſolum debet aliquid fieri, ſeu deperdi in ipſo amittente, non autem eſt neceſſe, aliquid ad extra fieri; vnde nec requiritur actus externus, per quem internus fiat ad extra.

10 Ex dictis colligitur. Promiſſionem inter-

internam non poſſe obligare promittentem ad ipſam manifeſtandam, vt notat Facundez *l. b.3. de Iuſt. & iure. cap.3. n.10.* quia non poteſt adeſſe obligatio manifeſtandi promiſſionem, niſi in ordine ad executionem, & adimpletionem illius; vnde, cum non obliget pro adimpletione, nec etiam obligabit pro manifeſtatione. Hoc tamen limitandum eſt, niſi fuerit iuramento firmata; vt etiam limitat Facundez *num.6. citati cap*, & Sanchez *lib.1. de Matrim. diſp.3, num.6.* quia tunc, cum iuramentum, & idem dicendum de voto, ſit factum Deo, adeſt obligatio in virtute iuramenti, aut voti implendi promiſſionem, nam per actus merè internos poteſt contrahi obligatio apud Deum.

11 Similiter ſi quis manifeſtaret promiſſario ſuam promiſſionem alias factam, ſed purè internam abſque eo tamen, quod de nouo ſe obligaret, aut promitteret, non conſurgeret aliqua obligatio ex eo, quod promiſſarius eam acceptet, quia quod nō habet vim obligandi, non poteſt parere effectum obligationis, illa autem manifeſtatio, cum tunc non exiſtat promiſſio interna, non habet vim obligandi. Vnde vt obliget, debet ita ratificari promiſſio, vt renouetur, vt notant Lopez 1. *par. Inſtruc. cap. 48.* Azor. *par.1. lib. 2. cap.17. quæſt.7. §. Aduertendum.* Suarez *tom.2. de Relig. lib.6. cap. 6. n. 6.* quos ſequitur Facundez *lib. 3. de Iuſt. & iure cap.3. num.10.*

An liceat inducere aliquem ad iurandum, quod eſt falſum, quando iuraturus putat eſſe verum. Quæſt. 5.

SVMMA.

1 *Licet ſecundum aliquos inducere ad iurandum, quod quis putat verum, licet ſit falſum.*
2 *Non licet inducere ad iurandum, quod putatur verum, quando eſt falſum.*
3 *Actus circa obiectum turpe ſemper eſt malus.*
4 *Inducere ad iurandum falſum, quod putatur verum, quam turpitudinem contineat.*
5 *Non licet inducere ad operandum ſecundum conſcientiam erroneam.*
6 *An confeſſarius poſſit inducere coniuges ad reddendum debitum, quando ignorant impedimentum dirimens, nec ipſis manifeſtari poteſt.*
7 *Quomodo lex æterna obliget ad ſequendam conſcientiam erroneam.*
8 *Quale peccatum ſit inducere ad iurandum falſum, quod tamen à iuraturo putatur verum.*

1 QVod ſit licitum, tenet Petrus Hurtad. *De Fide, Spe, & Charit. tom.2. diſp.173. ſect.15. §.199.* Quia non interuenit peccatum ſcandali, cum nulla occaſio ruinæ exhibeatur proximo, cum non ſit peccaturus in illa actione, imo operaturus ſecundum religionem, & potius in honorem Dei. Nec obſtat; quod ego ſciam falſitatem, quia nec ego iuro falſum, nec volo, quod alius iuret, quod ſcit eſſe falſum, ſed ſolum, quod iuret id, quod inuincibiliter putat verum. Et hanc ſententiam probabilem putat Diana *par.5. tract.7. Reſol.16. ver. Sed ego.*

2 Sed contrariam ſententiam tradunt Azor. *par.1. lib.11. cap.11. quæſt 2. ver. Quæres.* Suarez *tom.2. de Relig. lib.6. de iuramento. cap.14. num.8.* Quia non licet inducere aliquem ad actum, quem ſcit, eſſe peccatum, licet inductus non ſit in ipſo peccaturus ratione ignorantiæ inuincibilis; ſic nō licet inducere ad fornicari, etiam ſi fornicaturus putet, non eſſe peccatum, quia præceptum prohibens aliquod peccatum, etiam prohibet inducere aliū ad illud peccatum, ſeu ad illum actum, quem inducens ſcit, eſſe peccatum. Quam tamen doctrinam non eſſe vniuerſaliter veram, ait Pontius *lib.5. de Matrim. c.18. §.8. n.59. in fine.*

3 Hæc tamen ſententia tenenda eſt, & oppoſita omnino reijcienda tanquam non cohærens cum principijs vniuerſalibus, quibus concordare debent humanæ operationes, vt ſint bonæ. Certum eſt enim, quod quotieſcunque obiectum eſt turpe, & diſcordans à regulis rectæ rationis, & vt tale cognoſcitur, actus quoque volitionis circa ipſum eſt malus, ſiquidem malitia, & turpitudo eſt voluntaria, atque adeo

adeo inficit actum. Et hoc eſt verum, nedum ſi obiectum formale ſit tale, & motiuum, ſed etiam ſi obiectum ſolum materiale, aut aliqua circunſtantia ſit turpis, & diſcordans à regulis rectæ rationis, quia bonum ex integra cauſa, malum autem ex ſingularibus defectibus, vt docet D. Dionyſ. *cap. 4. de Diuin. nominib.*

4 In caſu autem noſtro, quando quis vult inducere ad iurandum falſum, quod à iuraturo putatur verum, actus habet obiectum turpe, et diſſonans à regulis rectæ rationis, tum quia totum id, quod eſt obiectum iurantis, eſt etiam obiectum inducentis ad iurandum, prout ſtat ſub iuramento iurantis, et proinde eſt volitum ſimul cum illo iuramento, et eſt cognitum tanquam falſum. Tum quia vult falſum atteſtari pro vero mediante illo iuramento, atque adeo vult vti illo iuramento ad decipiendum; nam licet iurans non iuret falsè, iurat tamen falſum, atque adeo inducens ad iurandum, vult vti falſo pro vero: Tum quia ille actus habet pro obiecto inuerſionem ordinis debiti in materia morali, nam vult, res in ordine morali non diſponi ſecundum veritatem, ſed ſecundum falſitatem. Tum quia licet ipſe non aduocet Deum in teſtimonium falſitatis, vult tamen mediante ignorantia iurantis in re ipſa eſſe teſtem falſitatis; vnde illi irrogat iniuriam non ſecus, ac ſi iuraret falſum.

5 Quod etiam confir. Non licet inducere aliquem ad operandum ſecundum conſcientiam erroneam, quam habet, vt docet Sotus *in 4. diſt. 18. quæſt. 2. ar. 4. ad 2.* Baldel. *par. 1. theol. moral. lib. 4. diſp. 4. num. 7.* Quia nimirum inducens ad operandum ſecundum ipſam, licet non induceret ad peccandum, induceret tamen ad aliquid, quod eſt diſſonum rectæ rationi, et regulis æternis, à quibus diſcordat conſcientia erronea, atque adeo vellet aliquid diſcrepans à recta ratione; vnde licet non induceret ad malum, inductio tamen eſſet mala, et contra regulas rectæ rationis, quæ exigunt, quod omnis operatio noſtra ſit circa id, quod eſt conſonum rectæ rationi. Inducere autem ad iurandum falſum, quod putatur verum, eſt inducere ad operandum ſecundum conſcientiam erroneā.

6 Neque obſtat, quod quando coniuges ignorant inuincibiliter inualiditatem matrimonij, poſſit confeſſarius inducere ad ſibi reddendum debitum, quando ex aliqua cauſa ſibi illud negant, ſuppoſito quod non poſſit admonere de nullitate matrimonij, vt docet Sanchez *lib. 2. de Matrim. diſp. 38. num. 8. ver. Sed fateor.* Quia nimirū ſuppoſita ignorantia pœnitēs peccat non reddendo debitum, et proinde confeſſarius non poteſt ipſum abſoluere, niſi proponat reddere. Nam hoc non eſt inducere ad operandum ſecundum conſcientiam erroneam, ſed ad adimplendam veram obligationem, quæ conſurgit ex vi ſynderesis ſuppoſita conſcientia erronea. quia ſuppoſito, quod putent ſe eſſe verè coniuges, conſurgit in ipſis obligatio reddendi debitum. At cum quis inducit ad iurandum aliquem id, quod eſt falſum, licet verum ab ipſo putatum, non inducit ad ſatisfaciendum alicui veræ obligationi, ſed merè vult vti falſo pro vero. Et rurſus non ſumus in caſu, quod non poſſit admonere de falſitate; & teneatur admonere de obligatione, quæ conſurgit ſtante conſcientia erronea.

7 Sed adhuc vrgeri poteſt. Lex æterna, & principia vniuerſalia agendi, quæ ſunt in ſynderesi, obligant ad ſequendam conſcientiam erroneam ſaltem inuincibilem, vt docent D. Th. *in cap. 5. Epiſt. ad Galat. in illa verba,* Debitor *eſt vniuerſæ legis.* Corduba *in quæſt. lib. 3. quæſt. 4. propoſit. 5.* Perez *in Laurea Salamant. Certam. 10. ſcholaſt. dub. 1. num. 1.* Vaſquez *1. 2. diſp. 64. cap. 2. num. 4.* Sayr. *in Claui Reg. lib. 1. cap. 3. num. 8.* Reginal. *lib. 13. Praxis Fori Pœnit. num. 37.* Villalob. *par. 1. ſum. tr. 1. difficul. 2. num. 2.* Merolla *par. 1. theol. moral. diſp. 3. cap. 2. dub. 4. num. 33. & ſequentib.* Caſpenſ. *par. 1. Curſus Theolog. diſp. 2. de Conſcient. ſect. 3. & ſect. 6. num. 27.* Et etiam conſcientiam erroneam vincibilem, vt docent Martinez *1. 2. quæſt. 19. ar. 6. dub. 2. concluſ. 2.* Malderus *diſp. 84. concluſ. 3.* Lorca *diſp. 37. de Actib. hum. memb. 2. ver. Hæc ſunt.* Medina *quæſt. 19. ar. 5.* Salas *tract. 8. diſp. vnica ſect. 3. num. 24.* Breſſerus *lib. 5. de conſcient. cap. 15. num. 142.* Atque adeo mediante obligatione inducunt ad operandum ſecundum conſcientiam erroneam.

neam. ergo cum obligatio legis ſit bona, & iuſta, non erit malum inducere ad iurandum, quod putatur verum, licet non ſit; cum non ſit aliud, quàm inducere ad operandum ſecundum conſcientiam erroneam. Reſp. tamen. legem æternam, & principia vniuerſalia non obligare per ſe ad ſequendam conſcientiam erroneam; ſed ſolum per accidens, quatenus vniuerſaliter obligant ad faciendum bonum, & vitandum malum, & proinde obligatio per ſe, directè, & immediatè eſt ad aliquid bonum. quia tamen creatura rationalis debet ſequi bonum, & malũ vitare, prout ipſi proponitur per intellectũ, ſi contingat error in propoſitione, conſurgit per accidens obligatio ad ſequendam conſcientiã erroneam; non quia varietur obligatio, ſed quia vniuerſalis obligatio ad faciendũ bonum, & vitandum malum applicatur per accidens ex errore intellectus ad bonum, & malum putatiuum. At inducere ad iurandum falſum, quod putatur verũ, eſt per ſe primò, directè, & immediatè velle malum, non autem per accidens, & ideo eſt longè diuerſa ratio. Quia nunquam eſt licitum velle malum, ſed poteſt ſolum permitti, quando per accidens ſequitur ex volitione boni, nec adeſt obligatio impediendi.

8 Hinc ſolutum manet fundamentum oppoſitæ ſententiæ, per quod ſolum probatur, quod non interueniat peccatum ſcandali, ſiquidem cum iurans non peccet, nec etiam inducitur ad peccandum. Sed peccatum in eo conſiſtit, quod voluntas feratur in obiectum diſſonum rationi, & velit Deum eſſe teſtem falſitatis, quem licet ipſe non aduocet in teſtimonium, vult tamen ab alio aduocari, vnde peccat contra religionem.

An Doctores, Scriptores, Concionatores poſſint, & debeant veritatem docere, quando ſequuturum eſt inde aliquorum ſcandalum. Quæſt. 6.

SVMMA.

1 *Concionatores, & Doctores publici, etiam cum ſcandalo aliquorum, tenentur docere veritatem.*
2 *Doctor publicus, & Concionator debet reſpicere bonum communitatis in docendo.*
3 *Cum traditur veritas, ſcandalum alicuius eſt præter intentionem, nec vitandum.*
3 *Damnum alterius, ſequens ex procuratione proprij commodi, an vitandum.*
4 *Quando ob vitandum ſcandalum tacenda veritas à publico Doctore.*
5 *Quid faciendum, ſi quis ſcandalum patiatur, ſi dicatur veritas, & alius, ſi taceatur.*

1 Affirmatiuè reſpondendum eſt cũ Soto *in* 4. *diſt.* 18 *quæſt.* 2. *ar.* 4. *ad* 2. Bartholomeo Ledeſma *De pœnit. dub.* 13. Martino Ledeſma 2. *par.* 4. *quæſt.* 8. *ar.* 4. *dub.* 8. Aragon. 2. 2. *quæſt.* 33. *ar.* 6. *Concluſ. vlt.* Nauar. *in Cap. fin. num.* 69. *De pœnit. Diſt.* 7. Couaruuia *in* 4. *Decret. par.* 2. *cap.* 6. *num.* 15. Rodriquez *par.* 2. *tract. De ordine Iudiciar. cap.* 9. *num.* 4. Cano *Relect. De pœnit. par.* 5. *§. Teſtimonia vero,* Sanchez *lib.* 2. *de Matrim. diſp.* 38. *num.* 19. Achunna *in Cap. Epheſijs. num.* 2. *Diſt.* 43. Barboſa *ibid. num.* 1. Et deſumitur ex Cap. *Sit rector.* dicto Cap. *Epheſijs,* & Cap. *Diſpenſatio. Diſt.* 43.

2 Ratio autem eſt, quia Concionatores, Doctores, & Scriptores funguntur munere docentium publicè; vnde cum debeat quiſque, atque etiam teneatur ſatisfacere muneri proprio, etiam ſi ſolum ex mera voluntate illud exerceat, tenentur ordinare doctrinam ad bonum communitatis; non ordinarent autem, niſi veritatem docerent, nec ſuo muneri, ſatisfacerent, ſi tacerent. Vnde D. Ambroſ. *Serm.* 83. inquit. *Ego interdum parcens vobis, tacere vellem; ſed malo vos contumaciæ cauſas reddere, quã negligentiæ ſubſtinere iudicium.* Et Auguſt.

Digitized by Google

de Bono perſeuerant. Cap. 16. ſingulariter hæc habet. *Dicatur ergo verum, maximè vbi aliqua quæſtio, vt dicatur, impellit, et capiant, qui poſſunt; ne forte, cum tacetur propter eos, qui capere non poſſunt, non ſolum veritate nudentur, verum etiam falſitate capiantur, qui verum capere, quo caueatur falſitas, poſſunt.*

3 Nec obſtat ſcandalum, & ruina alicuius, quæ inde ſequi poteſt, quia per accidens eſt, & ſequitur præter intentionem docentis, quæ reſpicit bonum, nempe veritatem docere; non adeſt autem obligatio vitandi damnum alterius, quod per accidens ſequitur ex procuratione proprij commodi, aut communitatis, maximè cum ex officio incumbit procurare. *l.*1. §, *Denique Marcellus.l.In ſumma.* § *Idem Labeo.* & *l.Si in meo.* & *l.Vicinus ff.* De *aqua, et aqua plu. arcen.*

4 Limitanda eſt tamen huiuſmodi doctrina cum Soto, vtroque Ledeſma, & Sanchez *citatis*, quod non habeat locum, quando in tota aliqua communitate timeretur ſcandalum. tunc enim tacendum eſt, & differenda doctrina in tempus magis opportunum. Quod indicatur ex illo Chriſti Io. 16. *Adhuc multa habeo vobis dicere, ſed non poteſtis illa portare modo*; & ex illo 1. Corinth. 3. *Non potui vobis loqui quaſi ſpiritualibus, ſed quaſi carnalibus. Quaſi paruulis in Chriſto lac vobis potum dedi, non eſcam: nondum enim poteratis, ſed nec adhuc quidem poteſtis.* Hęc autem limitatio tunc ſolum habet locum, quando non adeſt neceſſitas loquendi, vt notat D Aug. *citato Cap.* 16. *De bono perſeuerantiæ*. vnde ſi ex ſilentio immineret periculum circa ſalutem, aut aliquis error obreperet, veritas eſſet manifeſtanda, quia adhuc ſcandalum eſſet per accidens.

5 Sed quid faciendum, ſi contingat, quod is, qui veritatem capere non poteſt, ſcandalum patiatur, ſi doceatur; &, ſi non doceatur, ſcandalum patiatur is, qui eam poteſt capere? Reſp. in tali caſu fauorem veritatis præualere, atque adeo ipſam eſſe manifeſtandam, ita reſoluit D. Auguſt. citato *Cap.* 16. *De bono perſeuer.* Cum enim propoſuiſſet difficultatem. *Cum autem res vera ita ſe habet, vt fiat peior, nobis eam dicentibus, ille, qui capere non poteſt: nobis autem tacentibus, ille, qui poteſt, quid putamus, eſſe faciendum?* Et ſtatim reſpondet. *Nonne potius eſt dicendum verum, vt qui poteſt capere capiat, quàm tacendum, vt non ſolum id ambo non capiant, verum etiam, qui eſt intelligentior, ipſe ſit peior? qui ſi audiret, et caperet, per illum etiam plures diſcerent. Quò enim eſt capacior, vt diſcat, eò magis eſt idoneus, vt alios doceat.* Ratio autem eſt, quia in pari cauſa præferendus eſt, qui habet maiorem capacitatem tanquam dignior, & reipublicæ vtilior. & quia ex eo, quod præfertur, maior vtilitas ſequitur reipublicæ, quia nimirum inſtruũtur homines circa veritatem; vnde quia veritas inſinuari debet, quando poteſt, qui capere poteſt, habet ius, vt veritas manifeſtetur, qui autem non poteſt capere, non habet ius, vt taceatur, & ideo cauſa vnius partis eſt melior, quàm alterius. Rurſus cum ex duobus malis minus eligendum ſit. Cap. *Duo mala. Diſt.* 13. ex Concil. Tolet. & ſit minus malum, quod ſcandalum patiatur is, qui non poteſt capere veritatem, & non taceatur veritas, quàm quod patiatur, qui poteſt capere, & taceatur, debet permitti potius ſcandalum illius. Accedit etiam, quod tale ſcandalum eſt præter intentionem, & per accidens, ſi quidem intentio per ſe reſpicit bonum illius, qui poteſt capere, & ideo non adeſt obligatio vitandi, vt dictum eſt *num.* 3.

An appellatio ad Romanam Sedem habeat ſemper locum in omnibus cauſis fori Eccleſiaſtici. Quæſt. 7.

S V M M A.

1 *Decretum Concilij Mileuitani quò ad appellationes.*
2 *Quos canones ediderit Concilium Mileuitanum, & quos confirmauerit Innocentius Papa.*
3 *Quas appellationes interdixerit Concilium Mileuitanum.*
4 *Appellatio ad Romanam Sedem in cauſis Eccleſiaſticis non poteſt ab aliquo impediri.*

5 *Appel-*

5 *Appellatio eſt ſubſtantialiter ad ſuperiorem.*
5 *Pontifex in ſpiritualibus eſt ſuperior omnium.*
6 *Pontifex non poteſt facere, quod iura appellationis ad ipſum non habeant locum.*
7 *Suprema poteſtas vt forma ſupremi principatus eſt à ſupremo Principe inſeparabilis.*
7 *Ius appellationum conuenit Principi in ſignum ſupremæ poteſtatis.*
8 *Conceſſa alicui à principe omnimoda poteſtate, non intelligitur conceſſa illa, quæ eſt apud ipſum.*
8 *Princeps quacunque poteſtate conceſſa, ſemper maiorem retinet.*
9 *Poteſtas Pontificis eſt poteſtas Chriſti.*
9 *Vicarius habet eandem poteſtatem cum illo, cuius eſt Vicarius.*
9 *Offendens Vicarium eſt reus læſæ maieſtatis.*
9 *Pontifex facit quaſi vnum Conciſtorium cum Deo.*
9 *Poteſtati propria non poteſt quis præiudicare, quando eſt implicata cum poteſtate aliena.*
10 *Recurſus ad Deum, & ad Pontificem quaſi pari gradu procedunt.*
11 *Princeps non poteſt alienare, quæ ad regiam coronam ſpectant, nec iura regia.*
11 *Debet omnia illibata ſeruare.*
12 *Munus principis quodnam ſit.*
12 *In Principe idem eſt regimen, & refugium.*
13 *Appellatio præſidium innocentiæ contra oppreſſionem, & iniuſtitiam.*
14 *Si Princeps poteſt admittere appellationem, poteſt etiam ſubditus appellare.*
14 *In relatiuis, & connexis idem iudicium.*
14 *Pro vno reputantur.*
15 *Non poteſt priuilegio acquiri, quod in aliqua prouincia non ſit ius appellandi ad Pontificem.*
15 *Priuilegium continet ſpeciale beneficium.*

---

1 VIdetur negatiuè reſpondendum, quia in Concilio Mileuitano can. 22. fuit prohibitum ſub pœna excommunicationis Præsbiteris, & alijs inferioribus clericis appellare ad Romanam Sedem. Ita enim habet. *Item placuit, vt Præsbiteri, Diaconi, vel cæteri inferiores Clerici in cauſis, quas habuerint, ſi de iudicijs Epiſcoporum ſuorum queſti fuerint, vicini Epiſcopi eos audiant, & inter eos quicquid eſt, finiant adhibiti ab eis ex conſenſu Epiſcoporum ſuorum. Quod ſi & ab eis prouocandum putauerint, non prouocent, niſi ad Aphricana Concilia, vel ad primates prouinciarum ſuarum. Ad tranſmarina autem qui putauerit appellandum, à nullo intra Aphricam in communione recipiatur.* Hoc autem Concilium approbatum fuit ab Innocentio I. *in ſua Epiſt.* 25. quæ eſt 93. *inter Epiſtolas D. Auguſ.* Vnde ſi Concilium potuit prohibere tales appellationes, poterit etiã concedi à Summo Pontifice, ne tales appellationes habeant locum; poterit id acquiri conſuetudine, & præſcriptione.

2 Sed ex hoc canone nihil colligitur, nam, vt notat Baron. *anno* 416. *num.* 3. Concilium Mileuitanum condidit ſolum octo priores Canones contra hæreſim Pelagij; cœteri vero canones, qui præter octo priores tribuuntur eidem Concilio, fuerunt diuerſorum Aphricanorum Conciliorum, quorum vnus eſt *citatus* 22. Vnde nec fuerunt confirmati ab Innocentio I. quia in *citata Epiſt.* ſolum approbauit acta contra Pelagium, vt ex ipſa conſtat.

3 Deinde dũ in illo canone prohibetur appellatio ad Tranſmarina, nõ intelligitur de appellatione ad Romanã Sedẽ, ſed ad alios Epiſcopos, aut Concilia Prouincialia, vt notat Gratianus *Cap. Placuit.* 2. *quæſt.* 6. referens dictum canonem. Tunc enim conſuetudo obtinuerat, vt appellaretur ad Epiſcopos aliarum prouinciarum non ſolum ab Epiſcopis, ſed etiam à cœteris Clericis, vt deſumitur ex *Epiſt.* Fabiani Papæ, & Innocentij I. infra afferendis, & etiam ex *Epiſt.* 162. D. Auguſt. vbi habet, *Aut ſi aliqui in vobis ſunt, qui certa iſtorum crimina ita nouerint, vt ea facilè valeant edocere, neganteſque conuincere, & talibus communicare formidant, pergant ad Fratres, & collegas noſtros tranſmarinarum Eccleſiarum Epiſcopos, & ibi prius de iſtorum factis, & contumacia conquerantur, quod ad iudicium Collegarum Aphrorum malè ſibi conſcij venire noluerint &c.* Et rurſus infra. *Neque enim iudicium deſeruerant, vbi nunquam omnino conſtiterant, nec in illis ſolis Epiſcopis Aphris erat Eccleſia, vt omne iudicium Eccleſiaſticum vitaſſe viderentur, qui ſe iudicio eorum præſentare noluiſſent. Millia quippe collegarum tranſmarina reſtabant, vbi apparebat, eos iudicari poſſe, qui videbantur Aphros, vel Numidas collegas habere ſuſpectos.* Quare canon ille 22. Concilij Mileuitani tollit hãc

conſuetudinem appellandi ad Tranſmarinos Epiſcopos nō quò ad Epiſcopos Aphricæ, ſed quò ad præsbiteros & clerum. Non autem prohibet appellationem ad Summum Pontificem.

4 Itaque certum eſt, quod in omnibus cauſis fori Eccleſiaſtici liceat vnicuique ad Apoſtolicam Sedem appellare, nec poſſit ab aliquo impediri. Deſumitur ex Cap. *Siquis veſtrum*. Cap. *Si quis putauerit*. Cap. *Ad Romanam* 2. Cap. *Ideo huic*. Cap. *Arguta*. Cap. *Si quis putauerit 2. quæſt.* 6. Et ex Concilio Sardicenſi *can.* 7. vbi ſic habetur, *Placuit, vt ſi Epiſcopus accuſatus fuerit, & iudicauerint Epiſcopi regionis ipſius, & de gradu ſuo eum deiecerint, ſi appellauerit, qui deiectus eſt, & confugerit ad Epiſcopum Romanæ Eccleſiæ, & voluerit ſe audiri, ſi iuſtum putauerit, vt reuocetur iudicium, ſcribere his Epiſcopis dignetur, qui in finitima, & propinqua prouincia ſunt, vt ipſi diligenter omnino requirant, & iuxta veritatis fidem definiant. Quod ſi is, qui rogat, cauſam ſuam iterum audiri, deprecatione ſua mouerit Epiſcopum Romanum, vt à latere ſuo Præsbiterum mittat, erit in poteſtate Epiſcopi, quid velit, & quid æſtimet, et ſi decreuerit mittendos eſſe, qui præſentes cum Epiſcopis iudicent, habentes eius auctoritatem, à quo deſtinati ſunt, erit in ſuo arbitrio. Si verò crediderit, Epiſcopos ſufficere, vt negotio terminum imponant, faciet, quod ſuo ſapientiſſimo conſilio iudicauerit*. Et Fabianus Papa *Epiſt. 3. decret. Cap.* 2. prohibens peregrina iudicia excipit Sedem Apoſtolicam, inquiens, *Peregrina vero iudicia, ſalua in omnibus Apoſtolica auctoritate, generali ſanctione prohibemus, quia indignum eſt, ab externis, vt iudicetur, qui prouinciales, et à ſe electos debet habere iudices, niſi fuerit appellatum*. Ex quibus conſtat, prohibere ſolum, cauſas in prima inſtantia agitari apud peregrinos iudices, & velle, quod ad Romanam Sedem ſemper pateat recurſus, quod etiam ſanciuit Innocent. I. *Epiſt. 2. decret. Cap.* 3. his verbis. *Si quæ autem cauſæ, vel contentiones inter clericos tam ſuperioris ordinis, quam etiam inferioris fuerint exortæ, vt ſecundum Synodū Nicænam congregatis eiuſdem Prouinciæ Epiſcopis iurgium terminetur, nec alicui liceat Romanæ Eccleſiæ* (*cuius in omnibus cauſis debet reuerentia cuſtodiri*) *relictis his ſacerdotibus, qui in eadem prouincia Dei Eccleſiam nutu diuino gubernant, ad alias conuolare prouincias*. Ex quibus conſtat recurſum ad Romanam Sedem ſemper fuiſſe conceſſum, nec quicquam circa ipſum in illo *Canone* 22. Concil. Mileuitani ſtatutum fuiſſe, & proinde non inde inferri poſſet, quod contra ipſum poſſit introduci conſuetudo, aut præſcriptio, aut valere priuilegium.

5 Ratio autem eſt, quia appellatio tendit ſubſtantialiter ad ſuperiorem *l.* 1. *S. Si quis. ff.* De *appellat.* & Cap. *Cum appellationib.* De *appel.* & notant Cardinal. Alexan. *Rubr.* De *appellat. n.* 20. Montan. *De appellat. lib. 2. cap.* 5. Caſtrenſ. *l. Aduerſus. n.* 2. *C. Si aduerſus rem iudicat.* Scaccia *lib.* 3. *De appell. quæſt.* 2. *et* 7. *per totam*. Ferret. *Conſil.* 292. *n.* 2. *vol.* 2. Riminal. *in Rubrica. n.* 48. *et* 166. *ff.* De *offic. eius. etc.* Franiſ. Marc. *Deciſ.* 233. *n.* 4. & *Deciſ.* 366. *n.* 21. & *Deciſ.* 419. *n.* 3. *et ſequent. par.* 1. Valenzuola *De immunit. par.* 6. *n.* 77. *et* 75. Menoch. *Conſil.* 75. *num.* 23. Lopez *in l.* 1. & *in l.* 18. *tit.* 23. *par.* 3. Rota *Deciſ.* 190. *n.* 3. *par.* 2. *diuerſor.* cum alijs communiter, & proinde vbi eſt ſuperioritas, ibi habet locum appellatio. Cum autem Pontifex ſit ſuperior reſpectu omnium fidelium iuxta verba Chriſti Io. 21. *Paſce oues meas*. poſſunt omnes ad ipſum appellare, nec poteſt ſtare ſuprema poteſtas ipſius ſine iure, quod omnes ad ipſum appellare poſſint.

6 Atque ita eſt proprium Apoſtolicæ Sedis, vt omnes poſſint ad ipſam appellare, vt non poſſit Pontifex per quamcumque conceſſionem facere, quod iura appellationis non habeant locum, quia impoſſibile eſt, quod ab ipſius iuriſdictione, & poteſtate ſeparentur, vt vniuerſaliter de ſupremo Principe docent Io. Andr. *in Cap. Cum Epiſcopus*. De *offic. ordinar. in* 6. Monachus *ibid.* Plot. *in l. Si quando n.* 278. *C. Vnde vi.* Iaſ. *Conſil.* 161. *vol.* 2. Couaruu. *Practicar. quæſt. cap. 4. n.* 1. Maſtrillus *de Magiſtr. lib. 3. cap. 8. n.* 19. Lucas de Penna *in l. In ſacris. C.* De *proxim. ſacror. ſcrinior.* & loquentes de Papa Innocent. *in Cap. Bonæ* 2. De *poſtulat. prælat.* vbi & cæteri, Abbas *in Cap.* 2. De *Cler. non reſident.* & *in Cap. Venien-*

nien-

nientes. De *iureiur*. Io. Andr. *in Cap. Eccleſiæ S. Mariæ*. De *conſtit*. Socin. *Conſil*. 275. *vol*. 2. Bald. *in l. Cum Multa*. C. De *bonis, quæ lib*. & Recentiores in Cap. *Cum contingat* De *foro competenti*. Franciſcus Vargas. De *Epiſcop. iuriſdict*. cum Gloſ. *in Cap*. 1. De *Cler. ægrot. in* 6. & loquens de appellatione ad Papam Seraphin. *Deciſ*. 615. *n*. 5. & D. Th. *in* 2. *diſt*. 44. *in expoſit. litteræ. in fine*.

7 Et ratio manifeſta eſt. Quia non poteſt eſſe Princeps ſupremus, aut Pontifex ſine ſuprema poteſtate reſpectu ſuorũ ſubditorum, cum ſuprema poteſtas ſit forma, & ſubſtantia ſupremi principatus, alioquin Princeps ſupremus eſſet ſupremus Princeps, quia talis ſupponitur, & non eſſet, quia non haberet formam, per quam conſtitueretur princeps ſupremus, & proinde non poſſe ſupremam poteſtatem à principe ſupremo ſeparari, notant Gloſ. *in Cap. Super quæſt*. De *offic. deleg*. Bar. *in l*. 1. *q*. 2. *ff*. De *dam. infect*. & *in l. Iudicium. ff*. De *iudic*. & *in l. fin. in fine*. C. De *iud*. Cyn. *in l. vnicam*. C. Qui *pro ſua iuriſdict*. Bal. *in Feud. Tit. quid ſit inueſt*. & *in l*. 1. *ff*. De *offic. Præfec. vrb*. Lucas de Penna *in l. Quicunque* C. *De om. agr. deſert*. Gulliel. de Benedic. *in Cap. Raynutius. verbo* Et vxorem. *num*. 319. De *teſtam*. Carol. de Graſſal. *lib*. 2. *Regal. Franc. iure* 14. Couaruu. *Cap*. 4. *Pract. quæſt. num*. 1. Maſtril. *lib*. 3. *De magiſt. cap*. 8. *n*. 18. Belluga *in Speculo Princip. Rubr*. 1. *num*. 9. Et habetur ex *l. Legatus. ff*. De *offic. Præſid*. Vnde nec etiam ſeparari poſſunt à principe, quæ in ſuprema poteſtate includuntur, alioquin haberet ſupremam poteſtatem, & non haberet, quia non haberet ea, quæ ſunt ſupremæ poteſtatis. Ius autem appellationum competit Principi in ſignum ſupremæ poteſtatis, & eſt aliquid de tali poteſtate, vt notant Doctores *n*. 6. *citati*, & inſuper Cranetta *Conſil*. 209. *n*. 9. *vol*. 2. Petra *de poteſt. princip. cap*. 6. *n*. 96. quia nimirum ius appellationum eſt ius ſuperioritatis, vt dictum eſt *num*. 5. & ideo, vbi eſt ſuprema ſuperioritas, ibi eſt ſupremum ius appellationum.

8 Vnde ex hoc fit, quod, quando Princeps concedit aliquid alicui cum omnimoda poteſtate, non intelligitur concedere cum illa omnimoda poteſtate, quæ eſt apud ipſum, vt notant Innocen. *in Cap. Dudum*. De *elect*. & *in Cap. Inter Monaſterium*. De *ſtatu Monach*. Bal *in l. Teſtamenta* C. De *teſtamentis*. Ruin. *Conſ*. 104. *n*. 13. *vol*. 3. Riminal. iun. *in l*. 1. *num*. 641. *ff*. De *offic. eius*. quia nimirum non poteſt abdicare à ſe ſupremam poteſtatem, atque adeo nec ius appellationum. Vnde quacunque poteſtate conceſſa, ſemper ſibi maiorem retinet Cap. *Dudum*. De *præbend. in* 6. vbi Geminian. *num*. 6. Bald. *Conſil*. 326. *in fine. vol*. 1. Ancharan. *Conſil*. 28. Pariſ. *Conſil*. 83. *n*. 15. *vol*. 4. Camil. Borel. *Conſil*. 86. *num*. 15. Natta *Conſil*. 405. & *Conſil*. 408. *num*. 7. & *Conſil*. 487. Iacob. Gal. *Conſil*. 105. *num*. 25. Alban. *Conſil*. 82. *num*. 17. & *Conſil*. 84. *n*. 87. Cephal. *Conſil*. 539. *n*. 51. Beroius *Conſil*. 74. *num*. 3. *vol*. 1. Giurba *Conſil*. 59. *num*. 13. Cartar. *Deciſ*. 68. *num*. 2. Peregrin. *lib*. 1. *tract. var*. *n*. 74. & *Conſil*. 1. *n*. 12. *vol*. 1. Quia nimirum poteſtas conceſſa eſt participatio poteſtatis, quæ eſt in principe, atque adeo pars illius, & aliquid minus, & ſemper dependens à ſuo fonte.

9 Quod ſpeciali ratione valet in ſummo Pontifice, quia ſuprema poteſtas ipſius eſt poteſtas Vicarij, vnde principaliter eſt poteſtas Chriſti, vt Capitis Eccleſiæ, cuius Pontifex eſt Vicarius in terris; quia Vicarius habet eandem poteſtatem cum eo, cuius eſt Vicarius. Cap. 1. De *offic. Vicarij in* 6. vbi Gloſ. *verbo Ipſius*. & Cap. 2. De *conſuet*. & Cap. *Romana*. De *appellat. in* 6. Quod præſertim verum eſt, quo ad iudicialia, vt notant Abbas *in Rep t*. Cap. *Si quis contra. n*. 31. De *foro compet*. Pariſ. *Conſil*. 89. *vol*. 4. Pauin. *De poteſt. Capit. Sede vacan. quæſt*. 10. *n*. 14. Rota *Deciſ*. 371. *in nouis*. Et proinde offendens Vicarium Principis incidit in crimen læſæ maieſtatis, ſicut ſi offenderet principem ipſum Bar. *in Extrau. contra Rebel. verbo* Rebellando. *num*. 4. Cardin. *in Clement. Paſtor. init*. De *re iud* Præpoſit. *in Cap In primis*. §. *D. perſona. num*. 20. *Cauſa* 2. *quæſt*. 1. Comenſ. *Conſil*. 153. Gigas *De crim. læſæ maieſt. lib*. 1. *quæſt*. 6. Menoch. *Conſil*. 99. *num*. 49. & eſt idem conciſtorium Chriſti, & ſummi Pontificis tanquam vicarij ipſius, vt notant Azor. *par*. 2. *lib*. 4. *cap*. 7. Franciſ. Marc. *Deciſ*. 456. *num*. 19. Et facit Pontifex quaſi vnum conciſtorium cum

Deo, vt notat Gonzalez *Regula De menſib& altern. §.1. proem. num.* 33. Cum autem habeat Pontifex poteſtatem commiſſam ſibi à Chriſto tanquam Vicario, non poteſt in aliquo tali poteſtati præiudicare, neque à ſe abdicare reſpectu cuiuſcunque ea, quæ ſunt talis poteſtatis, vt eſt ius appellationum, quia quando ius, & poteſtas propria eſt complicata cum iure, & poteſtate alterius, non poteſt quicquam ipſi detrahi, cum hoc redundet in præiudicium illius, cum quo ius eſt complicatum. Cap. *Cum tempore*. De *arbitris*. & Cap. *Cum olim. §. Nos igitur*. De *priuileg.* & tradunt Felin. *in Cap. Cum dilecta*. De *reſcriptis*. Abbas *in Cap. Significaſti. num.* 11. De *Foro compeſen.* Tuſchus *Littera P. Concluſ.* 759. *num.* 3. Gaſpar Guillel. in *Apolog. Feud. cap.* 8. *n.* 31. Mandellatè *Conſil.* 74. *num.* 3. Seraph. *Deciſ.* 324. *n* 5. Nouar. *in Praxi Electiõn. Fori q.* 7. *num.* 15. *ſect.* 3. & de priuilegio loquentes Sylueſter *verbo*. Priuilegium. *quæſt.* 10. Armil. *num.* 9. Sanchez *lib.* 4. *ſum. cap.* 39. *n.* 29. Sigiſmundus à Bononia *par.* 1. *de elect. cap.* 2. *dub.* 25. *num.* 7. Lauor. *in Varijs Lucubrat. tit.* 4. *cap.* 14. *num.* 87. Suarez *lib.* 8. *de legib. cap.* 6. *num.* 2. Diana *par.* 3. *tr.* 2. *Reſol.* 86. ver. *His ſuppoſitis*. Tamburin. *De iure Abbatum tom.* 2. *diſp.* 16. *quæſt.* 15. *num.* 3. & alij communiter; Quia nimirum habens ius implicatum cum alio, non habet ipſum ità proprium, vt poſſit de illo ad libitum diſponere ſine iniuria alterius. Quod præſertim verum eſt in iure Romani Pontificis, quod non ſolum eſt implicatum cum alieno iure, ſed etiam eſt ius alterius nempe Chriſti, cuius vices gerit.

10 Et cum non poſſit aliquis eximi à poteſtate Dei, & Chriſti, vt Capitis Eccleſiæ, ita vt non poſſit ſemper habere recurſum ad ipſum, nec etiam poteſt eximi à poteſtate Papæ, vt notat Abbas *in Cap. Cum inſtantia*. De *cenſib.* ita vt non poſſit ad ipſum appellando pro iuſtitia recurrere tanquam ad ſuperiorem, alioquin eximeretur à poteſtate Dei, quia Pontifex locum Dei, & Chriſti in terris tenet Cap. 2. De *tranſlat. Prælat.* Nec poteſt Pontifex facere, quod quis oppreſſus non poſſit per viam appellationis ad ipſum recurrere, ſicut non poteſt facere, quod non poſſit recurrere ad Deum, & Chriſtum.

11 Accedit etiam, quod Princeps ſupremus non poteſt alienare, quæ ad regiam coronam ſpectant, vt habetur ex tex. plnè claro Cap. *Intellecto*. De *iureiuran.* Vbi Io. Andr. Innocent. Hoſtienſ. Panor. & alij. Cynus *in l. Digna vox. C.* De *legib.* Alber. & alij. *ibid.* Baldus *in cap. Licet. §. In generali*. Si *De feudo defunc. conten. ſit inſt. Domin. & agnat.* & *in cap.* 1. ver. *Poſſideant*. De *pace Conſtantiæ*. & in *cap.* 1. *Qui ſucceſſor teneant*. Iſernia *in cap.* 1. *§. Prætcrea Ducatus*. De *prohib. feudi alienat.* Oldrad. *Conſil.* 74. Ferdinan. Vaſquez *lib.* 1. *Illuſt. controuer. cap.* 5. *num.* 25. & communiter Doctores *in c.* 1. De *prob.* & *in Proem.* et *in l. Prohibere*. *§. Planè. ff.* Quod *vi, aut clam.* et *in l. Benè à Zenone*. *C.* De *quadrien. præſcript.* Quod etiam valet in Pontifice ob eandem rationem. Vnde nec iura Regiæ, & Pontificiæ poteſtatis poterit alienare, quale eſt ius appellationum, vt dictum, eſt, & facere, quod aliquis non poſſit ad ipſum appellare, quando appellatio iuſta eſt, quia tenentur omnia, quæ pertinent ad regiam, & pontificiam poteſtatem, illibata ſeruare ex dicto cap. *Intellecto*. & cap. *Grandi*. De *ſupplen. negligent. Prælat. in* 6.

12 Denique cum non poſſit quis eſſe princeps, & non exercere munus Principis, ſeu non habere facultatem ad ipſum exercendum, alioquin eſſet princeps ſolo nomine; & non quò ad poteſtatem, non poteſt apud ipſum non reſidere ius appellationum reſpectu omnium ſuorum ſubditorum. Munus enim principis eſt, conſeruare pacem, iuſtitiam, tranquillitatē, & tueri proprios ſubditos, vt notant Cicero *lib.* 2. *de offic.* Ariſ. 5. *Eth. cap.* 6. & 3. *Polit. cap.* 5. Caluacan *De brach. Reg. par.* 1. *n.* 124. Afflict. *Deciſ.* 265. *num* 80. & 81. Natta *Conſil.* 179. *num.* 3. Tepatus *De poteſt. princip. §.* 5. *num.* 27. Valenzuola *Conſil.* 70 *num.* 3. Petrus Gregor. *lib.* 6. *De Repub. cap.* 6. *num.* 4. & 5. Bobabil. *lib.* 2. *Polit cap.* 1. *num.* 1. & 2. Menoch. *Conſil.* 1283. *num.* 33. Natta *Voto* 166. *num.* 21. & 22. Aldoui. *Conſil.* 20. *num.* 28. Parlador. *lib.* 2. *Rerum Quotidianar. cap.* 1. *n.* 5. Grammat. *Voto* 32. *n.* 16 Socin *Conſil.* 279. *in fine lib.* 2. & habetur ex cap. *Dilecto filio*. De *ſent. excommunicat. in* 6. vbi, quod debet violen-

Digitized by Google

violentiam tollere, & *l. Nam ſalutem. ff.* De *offic. Præfect. vigil.* & *l. Imperialis. C.* De *nuptijs*. & Authent. *Quomodo oportet. init.* Ità vt in principibus idem ſit regimen, & refugium Authent. *Vt iudices. init.* & Authent. *De Quæſtor. init.* ibi, *Vt ſubiecti ab eius clementia nobis traditi illæſi ſeruentur*, & Authent. *De armis. init.* & *Authent. De priuileg. dotis init.* & notant Fulgoſ. *Conſil. 10. circa finem.* Abbas *Conſil. 20. num. 2. in fine.* Rolan. à Valle *Conſil. 1. num. 101. & ſequent. lib. 1.* Seſſe *de Inhibit. cap. 8. §. 3. num. 58.* & rurſus Abbas *in cap. Qualiter, & quando. num. 8. De iudic.* Tuſchus *Littera P. Concluſ. 679. n. 19. & ſequent.*

13 Hanc autem poteſtatē ſubueniendi oppreſſis, & tollendi violentias non poſſet habere princeps, & Pontifex, niſi ad ipſos per viam appellationis refugium pateret. Eſt enim appellatio defenſio aduerſus iniuſtitiam, & oppreſſionem iudicis in præſidium innocentiæ, Cap. *Cum ſpeciali. §. Porro*, et Cap. *Suggeſtum. De appellat.* & Cap. *Omnis oppreſſus. 2. quæſt. 6.* & *l. 1. ff. De appellat.* & *l. 2. §. Ex actis. ff. De origine iur. s.* & docent Panor. *in Rubr. De appellat. n. 6.* Mantica. *num. 13.* Francus *num. 24.* ver. *Sed tamen.* Socin. *Conſil. 39. num. 9. l. b. 4.* Alexan. *Conſil. 13 num. 5. lib. 5.* Maranta *par. 6. ſpeculi verbo*, Et quandoque *appellat. num. 247.* Scaccia *De appellat. ar. 1. cap. 2. q. 3.* & *quæſt. 16. num. 4. & 21. & ſequent.* Rebuf. *in Præfat.* De *reſcrip num. 161* Demauder. *in Praxi cap. 229. num. 3.* Pinel. *in R pet. l. 2. C. De reſcind. vendit. par. 1. Rubr. cap. 2. num. 2.* Couaruu. *cap. 23. Pract. num. 6.* Vrſil. *ad Afflict. Deciſ. 188. num. 6.* Surdus *Deciſ. 35. num. 5.* Puipurat. *in l. 1. n. 37. C De pactis.* Nicolaus Gracchus *ad Veſtrium l. b. 2. cap 5. num. 11.* Veral. *Deciſ. 171. par. 2.* Rota *Deciſ. 2. & 3.* Vt *lite pendente.* & *Deciſ. 2. De exc pt.* & *Deciſ. 23. num. 3.* De *appellat. in Nouis.* Sublata enim appellatione ad principem ſupremum, non poteſt ab ipſo tolli oppreſſio ab inferioribus, atque adeo nec exerceri munus proprium principis.

14 Nec dici poteſt, quod in ſummo Pontifice ſit ius recipiendi appellationes, ſi velit, poſſe tamen in ſubditis non eſſe ius appellandi, vt ait Bellar. *lib. 2. De Roman. Pont. cap. 24. obiect. 3.* reſpondens hoc pacto ad *can. 22.* Concil. Mileuitani. Quod tamen non ſoluit difficultatem illius canonis, & aliter ſoluenda eſt, vt ex dictis conſtat. Nam cum appellatio relatiua ſit ad eum, ad quem fit, connectit cum ipſo appellantem tanquam termino relatiuo, & facit, quod non poſſit eſſe appellans, niſi ſit is, ad quem appelletur, nec is, ad quem appellatur, niſi ſit appellans. In relatiuis autem, & connexis fit extenſio de vno ad aliud, & eſt idem iudicium de ipſis, ita vt quod dicitur de vno, dicatur etiam de alio, Cap. *Si quis obiecerit.* Cap. *Si quis probandas 1. quæſt. 3.* & Cap. *Præterea. De offic. Delegati.* & Cap. *Tranſlato. De Conſtit.* & *l. Quid ergo. §. Iudicio contrario. ff. De contr. & vtil. act. tutel.* & *l. Proinde. ff. Ad leg. Aquiliam*, & *l. Cum actum. ff. De negot. geſtis.* & explicat Marſil. *Singul. 251.* Imo pro vno, & eodem reputantur *l. Quod conclaue. ff. De dam infec.* & notant Aimon. *Conſil. 275. num. 4 & 5.* & *Conſil. 461. num. 50.* Scaccia *De appellat. quæſt. 17. limit. 21. num. 75.* Surdus *Deciſ. 199. num. 13.* Eſcobar *De ratiocin. cap. 15. num. 12.* Et ideo non poteſt in Pontifice eſſe ius recipiendi appellationes, niſi etiam in ſubditis ſit ius appellandi.

15 Ex his ſequitur, quod non poſſit priuilegio acquiri, quod in aliqua prouincia, aut loco non poſſit appellari ad ſummum Pontificem, quando adeſt iuſta cauſa appellandi, quia cum priuilegium contineat ſpeciale beneficium conceſſum à principe Cap. *Priuilegia Diſt. 3.* & Cap. *In his. De priuileg.* & Cap. *Abbate*, & *Cap. Olim. De verbor. ſignificat.* poteſt tantum eſſe circa ea, quæ à principe concedi poſſunt, non autem circa abdicationem eorum, quæ concernunt ſupremam poteſtatem, vt eſt ius appellationum.

An

An conſuetudine, & præſcriptione acquiri poſsit, quod non appelletur ad Romanum Pontificem. Quaſt. 8.

S V M M A.

1 *Ius appellationum ad ſummum Pontificem non poteſt præſcribi.*
1 *Nec contra ipſum induci conſuetudo.*
1 *Suprema poteſtas Principis, & recognitio ſubiectionis non poſſunt præſcribi.*
2 *Quæ non poſſint præſcribi, aut conſuetudine induci.*
2 *Conſuetudo, aut præſcriptio contra poteſtatem Papæ non valet.*
3 *Iura appellationum in principe ſunt ſignum ſupremæ poteſtatis.*
4 *Ius ſuperioritatis ſecundum aliquos poteſt præſcribi.*
4 *Quomodo poſſit præſcribi.*
4 *Subiectio ad Romanum Pontificem non poteſt præſcribi.*

1 CVm non poſſit ſummus Pontifex à ſe abdicare ius appellationum, tanquam quid ſupremæ poteſtatis, vt in præcedenti dictum eſt, ſequitur, quod non poſſit induci conſuetudo contra ius appellationum, nec ipſum præſcribi, nam per conſuetudinem, aut præſcriptionem tolleretur ab ipſo tale ius, quod fieri non poteſt: Ob hanc enim rationem ius ſuperioritatis, quod eſt in principe, in quo includitur etiam ius appellationum, & recognitio ſubiectionis, & ſuprema poteſtas cũ ijs, quæ ſunt de intrinſeca ratione illius, non poſſunt præſcribi, vt docent Bar. *in l. In omnibus. ff.* De *diuer. & temporalib. præſcrip.* & *in l. Infamem. ff.* De *publ. iudicijs*; & *in l. 1. ff.* De *aqua pluuia arcen.* & *in l. Hoſtes. ff.* De *captiuis*. Felin. *in cap. Cum non liceat.* & *in cap. Cum nobis.* De *præſcription.* Iaſ. *Conſil. 70. lib. 3.* Curtius iun. *De Feud. par. 2.* Purpurat. *in l. Imperium. num. 164. ff.* De *iuriſd. om. iud.* Crauetta *De antiquit. tempor par. 4. num. 72.* Io. de Leguidian. *in cap. Cum ex officij.* De *præſcrip.* Innocent. *in cap. Bonæ.* De *poſtul. prælat.* & *in cap. Nulla. Diſt. 90.* Butrius *in cap. Cum contingat.* De *Foro compet.* Belluga *in ſpeculo princip. Rubrica. 22. num. 55.* Couaruu. *Pract. cap. 4. num. 1.* & *Regula Poſſeſſor. par. 2. §. 2. num. 8.* ver. *Ex his vero.* vbi in ſpecie loquitur de iure appellationis. Ferdinand. Vaſquez *lib. 1. Illuſtr. controuer. cap. 2. num. 14.* Socin. *Conſil. 275. lib. 2.* loquens in ſpecie de poteſtate Pontificia. Azeuedo *l. 1. tit. 15. lib. 4. num. 42. & ſequentib.* alios citans. Guttierez *de Gabell. quæſt. 5. num. 16.* Io. Garzia *de nobilit. Gloſ. 7. num. 29. & Gloſ. 19. num. 1.* Laſarte *in addit ad cap. 19. de Decim. vendit. num. 5.* Mieres *de Maior. par. 4. quæſt. 21. num. 79.* Maſtril. *lib. 1. de Magiſt. cap. 19. n. 1. & ſequent.* Franciſ. Alfarus *De offic. Fiſcal. Gloſ. 16. num. 167.* Peregrin. *lib. 3. de iure Fiſci. tit. 8. num. 13.* Anton. Oliuan. item *De iure Fiſci c. 6. num. 13. & 14. 21. & ſequent.* Burgos *de Paz. Conſil. 15. num. 11.* Sixtinus *lib. 1. De regalib. cap. 5. num. 136. & ſequent.* Maſcar. *tom. 3. de probat. concluſ. 1215. n. 50.* Tuſchus *littera P. concluſ. 569.* & *concluſ. 570.* Valenzuola *Conſil. 20. num. 49. & 50.* & *conſil. 93. num. 42.* Paulus Chriſtianeus *Deciſ. 294. num. 14. & 15.* Petr. Barb. *in l. Comperit. annot. 30. num. 3. & ſequent* Suarez *in defenſ. Fidei lib. 4. cap. 3. num. 10.* Barboſa *in cap. Cum non liceat. num. 3.* De *præſcriptionibus.* Io. del Caſtillo *De tertijs cap. 22. num. 5.* Balb. *De præſcrip. par. 2. q. 1.* Molina *tr. 2. De iuſt. & iure diſp. 75.* ver. *Atque* Fachin. *lib. 8. controuer. 23.* Merol. *tom. 3. diſp. 7. cap. 1. dub. 13. num. 259.* Franciſ. March. *Deciſ. 234.* Riccius *Collect. 778.*

2 Ratio autem eſt. quia non poteſt præſcribi, quod non poteſt auferri domino; nec induci per conſuetudinem, quod non poteſt induci per legem, aut priuilegium. Non poteſt autem ſubditus, quandiu manet ſubditus, auferre ſupremam poteſtatem à principe; aut lex, & priuilegium facere, quod ſubditus remanendo ſubditus non recognoſcat in principe ſupremo poteſtatem ſupremam: cum impoſſibile ſit, quod ſubditus, quandiu eſt ſubditus, non habeat in ſe ſubiectionem, & ea, quæ ipſam conſequuntur; & quod princeps ſupremus ſit talis, & non habeat iura ſupremæ poteſtatis, ergo nec fieri poteſt, quod præſcriptio valeat, aut con-

Digitized by Google

conſuetudo contra ſupremam poteſtatem principis, & contra ea, quæ ipſam concernunt. Quare in Cap. *Bonæ*. 2. De *poſtulat. Prælator.* habetur, quod non valet cõſuetudo, aut præſcriptio contra ſupremam poteſtatem Papæ, quia non valet contra ius diuinum.

3 Hinc, cum iura appellationum conueniant principi in ſignum ſupremæ poteſtatis, vt notant Baldus *in Auth. Quas actiones*. C. De *ſacroſanc. Eccleſ.* Oldrad. *conſil*. 172. & *conſil*. 244. Couaruu. *Regula. Poſſeſſor*. S. 2. *num*. 8, ver. *Ex his vero*. Crauetta *conſil*. 209. *num*. 9. *vol*. 2. Petra de poteſt. princip. *cap*. 6. *num*. 96. Merol. *tom*. 3. *Theol. mor. diſp*. 7. *cap*. 1. *num*. 259. *in fine*, & *citati in præced. num*. 6. Alioquin eſſet ſupremus princeps, & deberet recognoſcere, quæ fiunt circa proprios ſubditos, & non poſſet, ſequitur, quod non poſſint præſcribi, nec poſſit præualere conſuetudo in oppoſitum.

4 Et quamuis aliqui doceant, quod ius ſuperioritatis præſcribi poſſit, vt Abbas *in cap. Cum non liceat. num*. 5. De *præſcript*. Roman. *conſil*. 371. Dec. *conſil*. 207. Socin. *conſil*. 277. *lib*. 2. Purpurat. *in l*. 1. *num*. 4. *ff*. De *offic. eius*. Couaruuias *Regula. Peccatum par*. 2. S. 9. *num*. 9. alios citans; hoc tamen ita intelligunt, quod poſſit præſcribi ius ſuperioritatis abijciendo ſubiectionem, & ſe ſubtrahendo à dominio principis; non vero, quod poſſit præſcribi à ſubdito manente in ſtatu ſubiectionis, vt non poſſit appellari ad principem, qui remanet princeps, & ſuperior, vt rectè notant Oldrad. *conſil*. 154. & *conſil*. 172. & *conſil*. 244. Couaruu. *Reg. Poſſeſſor. par*. 2 § 2. *num*. 8. ver. *Ex his vero*. Nam eſt impoſſibile, quod ſubditus ſit ſubditus, & non habeat ſubiectionem; & quod princeps ſit princeps, & non poſſit iudicare ſubditum, & recognoſcere, quæ à ſuis miniſtris fiunt circa iuſtitiæ adminiſtrationem. Vnde cum non poſſit præſcribi ſubiectio ad Romanum Pontificem, vt Chriſti Vicarium, cui non poteſt non ſubijci omnis fidelis, ſi quidem ex inſtitutione Chriſti omnes ſubditi ſunt. Matth. 16. *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & tibi dabo claues regni cœlorum, & quodcunque ligaueris ſuper terram erit ligatum & in Cœlis &c.* Io. 21. *Paſce oues meas*; nec etiam poterit præſcribi ius appellationum per deſitionem ſubiectionis.

An ratione concordatorum, aut priuilegiorum excludantur apud Belgas appellationes ad Romanam Curiã. Queſt. 9.

S V M M A.

1 *Priuilegium, & concordatum excludens appellationem ad Romanam Sedem non ſubſiſtit.*
2 *Pontifex habet plenitudinem poteſtatis.*
2 *Poteſtas ſumma eſt coarctata ad terminos rationis.*
2 *Pontifex habet poteſtatem in ædificationem.*
2 *Princeps non ſequens rationem, non vtitur plenitudine poteſtatis.*
3 *Supplicatio ad ſacram Congregationem pro Belgis circa cauſas appellationis.*
4 *Quid ſacra Congregatio decreuerit.*
5 *Corruit intentio corruente fundamento.*
5 *Corruente cauſa corruit ſententia.*
5 *Corruit diſpoſitio Pontificis; quæ innititur relationi erroneæ.*
5 *Conceſſio prætextu poſſeſſionis corruit, ſi poſſeſſio non eſt legitima.*
6 *Decretum pro Belgis circa primas inſtantias.*
7 *Priuilegium Leonis Papæ pro Belgis pro primis inſtantijs.*
8 *Non includit cauſas criminales.*
8 *In conceſſionibus omiſſum cenſetur denegatum.*

1 HVcuſque nulla concordata circa hanc materiam pro Belgis prolata ſunt; & non adeſſe mihi teſtati ſunt viri illius regionis doctiſſimi, & circa res huiuſmodi inſtructiſſimi. Addo tamen, quod ſi adeſſent, nullum robur haberent, vel tanquam ſubrepritia, vel tanquam extorta, vel ex aliquo alio capite deficientia, quia non eſt præſumendum, quod ſummus Pontifex ea concordauerit, quæ non potuit concordare.

2 Licet enim ſummus Pontifex habeat

beat

beat plenitudinem poteſtatis. Cap. *Ad honorem*. De *vſu pallij*, & cap. *Decreto* 2.*q*.6. & cap. *fin*. 9. *q*. 3. hæc tamen poteſtas, licet ſumma, eſt coarctata ad terminos rationis, & non poteſt facere, quæ irrationabilia ſunt, quia non eſt poteſtas, niſi ſit rationabilis, & iuſta *l*.2.*ff*. De *vſufr. ear. rer. quæ vſu conſ*. & *l. penult. ff*. De *furtis*, & *l. Reprehendenda* C. De *inſtit. & ſubſtit*. & cap. *Sunt quædam*.25. *q*.1. & notant communiter Doctores. Quod præſertim verum eſt in ſummo Pontifice, qui accepit poteſtatem à Chriſto non in deſtructionem, ſed in ædificationem 2. Corinth.10. ver.8. *Nam & ſi aliquid amplius gloriatus fuero de poteſtate, quam dedit nobis Dominus in ædificationem, & non in deſtructionem veſtram, non erubeſcam*. Et proinde princeps, qui non ſequitur rationem, non vtitur plenitudine poteſtatis, ſed tempeſtatis, vt ait Bald. *Conſil*.453. ver. *Dicitur autem*. Probus *in cap*. 1. *num*. 1. Ne *ſede vacante in* 6. Roland. *Conſil*.7. *num*.113. *lib*.3. Riminal. iun. *Conſil*. 5. *num*.229. Si autem ſummus Pontifex concordaret, ne appellaretur ad Romanam ſedem, eſſet actus irrationabilis, atque adeo non actus poteſtatis, & eſſet diſſipator iurium Vicariatus Chriſti; imo renunciaret iuri, quod eſt inſeparabile à Romana ſede, ſicut eſt inſeparabile, quod Pontifex, manens Vicarius Chriſti, non ſit caput, & ſuperior omnium, vt iam conſtat ex traditis in ſuperioribus.

3 Solum reperio fieri mentionem concordatorum circa cauſas appellatorias non committendas iudicibus exteris, ſed tantum ſynodalibus patriæ in quadam ſupplicatione porrecta ſacræ Congregationi Concilij Tridentini *anno* 1615. quæ talis fuit.

Cum in Burgundiæ, Brabantiæ, & Flandriæ, & alijs Belgij partibus D. Alberto Archiduci Auſtriæ ſubiectis, inter alia Archiepiſcoporum ſynodalia ſtatuta ex immemorabilibus Conſuetudinibus, Concordatis, & Priuilegijs notorijs earumdem partium, hucuſque in viridi tentum, & obſeruatum ſit, omnium incolarum coram exteris iudicibus nullatenus euocabilium, cauſas præſertim appellatorias iudicibus ſynodalibus patriæ dumtaxat committi; & nihilominus inter alias Nunciorum Apoſtolicorum Belgij facultates inſertum aſſeratur indultum, eiſdem cauſas generaliter committendi, & cognoſcendi, ideo per Philippum Maſium pro eodem Alberto hic Reſidente, quæritur, an per prædictas facultates Nunciorum Apoſtolicorum, hic annexas, poſſit dictis ſtatutis, & priuilegijs aliquatenus derogatum cenſeri iuxta cap. 20. De reformat. ſeſſ. 24. Concil. Trident. Sacra Congregatio Cardinal. Concil. Trident. Interpretum facto prius verbo cum Sanctiſſimo D. N. Paulo Papa V. reſpondit, eiuſdem Sanctiſſimi, & Patrum dicti Concilij intentionem non fuiſſe, nec eſſe, ſtatutis, & priuilegijs huiuſmodi derogare, firma tamen, ac alias in reliquis illæſa permanente dicti c. 20. ſeſſ. 24. diſpoſitione. Romæ 23. Iunij 1615.

I. Cardinalis Lancellottus.

4 Verum prædicta propoſitio, et reſponſio concernit ſolum commiſſiones cauſarum reſpectu facultatis Nuntij Apoſtolici, non autem appellationes ad Romanam Curiam; nec in reſponſione ſacræ Congregationis fit mentio vlla concordatorum, et ſolum declaratur, quod per facultates conceſſas Nuntio, non cenſetur derogatum ſtatutis, et priuilegijs, de quibus in *cap*. 20. *de reformat. ſeſſ*. 24. Concilij Tridentini. Et quia in eadem declaratione cauetur, quod in reliquis ſalua maneat diſpoſitio *eiuſdem cap*. ſequitur, quod ſolum in prima inſtantia non poſſint partes, euocari, et ſolum in appellatione, quæ non ſit à definitiua ſententia, aut interloquutoria, quæ vim habeat definitiuæ, et quando grauamen per ſententiam definitiuam reparari non poteſt. Rurſus diſponitur, quod dictum decretum non habeat locum in cauſis, quæ iuxta canones pertinent ad Romanam ſedem, et cauetur etiam, quod ſalua maneat auctoritas ſummi Pontificis, quando ſibi videtur ex rationabili cauſa per ſpeciale reſcriptum Signaturæ alicui committere. Vnde prædicta declaratio nihil iuuat ad tollendum ius appellationum ad Romanam ſedem apud Belgas.

5 Addo etiam, quod cum dicta declaratio ſacræ Congregationis innitatur priuilegijs Belgarum, non plus concedit, aut declarat conuenire, quam conueniat per priuilegia; et ſi declaraſſet, corrueret

defe-

defectu intentionis, quia intentio non ſe extendit vltra priuilegia iuxta doctrinam Geminiani *Conſil.* 53. *num.* 14. *in fine*, *&* *ſequenti*. & Rotæ *in Tullenſi Monaſterij* 19. *Ianuar.* 1609. *coram* Sacrato, vbi quod corruente cauſa, cui innititur ſententia, corruit etiam ſententia. & rurſus Rotæ *in eadem cauſa die* 22. *Maij eiuſdem anni*. & eſt *Deciſ.* 224. *par.* 3. *Recentior.* vbi, quod corruit diſpoſitio Papæ, quando innititur alterius relationi erroneæ, & Alexan. *Conſil.* 1. *num.* 427. *&* 428. *lib.* 2. vbi quod declaratio, ſeu conceſſio prætextu poſſeſſionis non ſubſiſtit, quando poſſeſſio non eſt legitima. Belgæ autem non habent aliud priuilegium, niſi, quod cauſæ in prima inſtantia euocari non poſſint, conceſſum à Leone X. ad inſtantiam Caroli V. Imperatoris, de quo mox.

6 Quod autem ſpectat ad priuilegia, cum certum ſit, non poſſe emanare ab Apoſtolica ſede priuilegia excludentia totaliter iura appellationis ad ipſam, vt conſtat ex dictis ſupra *queſt.* 7. *num.* 15. præſumendum eſt, talia priuilegia non extare, & ſi extarent, non eſſe vera priuilegia, ſed vel ſubreptitia, vel extorta, & ideo nullam vim habere. Solum reperitur, Principem Belgarum cogitaſſe, quod cauſæ in prima inſtantia non euocarentur. Vnde Archidux *anno* 1437. *Menſe Maio die* 20. vt habetur in lib *Edictor. Belgicor. fol.* 209. inhibuit ſuis Vaſſallis, ne alterum Vaſſalorum traherent extra prouinciam in cauſa beneficiali, niſi in prima inſtantia fuiſſet terminata. & quia cognoſcebat, hoc ſuum ſtatutum inualidum eſſe, miſit ſede vacante ad Romanam Curiam legitimos procuratores, qui electo Pontifice peterent ab ipſo confirmationem, quod tamen non conſtat fuiſſe confirmatum.

7 Similiter priuilegium conceſſum Carolo V. à Leone X. eſt tantum pro prima inſtantia, non autem in terminis appellationis, vt conſtat ex verbis Bullæ, quæ incipit. *Leo Epiſcopus &c. Eximiæ deuotionis &c. ſub Nonis Iulij* 1515. ibi. *Pro quibuſcunque cauſis tàm ſpiritualibus, quàm ciuilibus, & mixtis forum Eccleſiaſticum quomodolibet concernentibus, ac etiam beneficialibus, dummodo ſingulorum beneficiorum fructus, redditus, prouentus viginti quatuor ducatorum auri de camera ſecundum communem æſtimationem valorem annuum non excedant, & ipſa beneficia generaliter reſeruata non exiſtant. &c. in prima inſtantia citari, aut conueniri, aut aliàs quomodolibet ad iudicium euocari non poſſint, nec debeant. Sed huiuſmodi tamen in partibus illis in prima inſtantia cognoſcantur, dummodo tamen per ipſos iudices in partibus infra annum à die motæ litis terminentur.* Ex quibus conſtat, quod priuilegium eſt tantum quò ad primas inſtantias. & in beneficialibus taxatiuè ad beneficia non excedentia valorem viginti quatuor aureorum de camera, quò ad prouentus.

8 Imo excluduntur etiam cauſæ criminales, nam de ipſis nulla fit mentio, ſed tantum de ciuilibus, ſpiritualibus, & beneficialibus. In conceſſionibus enim, & priuilegijs omiſſum cenſetur denegatum, vt Ripa *in l. Qui Romæ. §. Duo fratres. ff.* De *verbor. obligat.* Caſtrenſ. *ibid.* Surdus *Deciſ.* 69. *num.* 5. Crauetta *Conſil.* 320. *init.* Vnde in his in prima quoque inſtantia licebit recurrere ad Apoſtolicam ſedem, & ad alios iudices competentes.

An per Bullam, quam vocant auream, excludantur appellationes ad Romanam Sedem. Quaſt. 10.

SVMMA.

1 *Bulla aurea probibet pro Belgis euocationes ſubditorum ad extranea tribunalia.*
2 *Imperator non poteſt interditere appellationes ad Romanam Sedem.*
2 *Princeps non poteſt condere leges lædentes immunitatem Eccleſiaſticam.*
3 *Omnia accipienda in terminis habilibus, & reduci ad boneſtum.*
3 *Bulla aurea circa euocationes, & appellationes diſponit ſolum quò ad laicos*
3 *Ad quæ tribunalia extranea probibeat euocationes.*
3 *Bulla aurea non probibet euocationem in cauſa feudali.*
3 *Dominus feudi eſt iudex ordinarius in cauſa feudali.*

4 *Bulla*

4 *Bulla aurea quatenus dirigitur ad Epiſcopos, &c. dirigitur ad ipſos, vt Principes imperij.*

5 *Feudatarij Eccleſiaſtici in rebus feudi ſubduntur Principi laico.*

5 *Eadem res reſpectu diuerſorum diuerſo iure cenſetur.*

6 *In Bulla aurea non prohibentur appellationes ad Romanam ſedem.*

6 *Lex, ſi voluiſſet, exprexiſſet.*

7 *Bulla aurea reducit appellationes, & recurſus ad terminos iuris communis.*

8 *Prætendens in Bulla aurea prohiberi appellationes ad Romanam ſedem, & ipſi deferens incurrit excommunicationem Bullæ Cœnæ.*

9 *Diſpoſitio dicta Bulla aurea non habet locum in Comitatu Flandriæ.*

---

1 VIdetur affirmatiuè reſpond. quia Imperator Carolus IV. in dicta *Bulla aurea* prohibet, ne quis Ducatus Lotaringhiæ, Brabantiæ, Limburgiæ, & Marchionatuum Imperij, & eorum diſtrictuum in quibuſcunque cauſis ciuilibus, criminalibus, realibus, aut perſonalibus, res, vitam, vel honorem concernentes, poſſit euocari ad inſtantiam cuiuſcunque perſonæ. ergo in virtute dictæ Bullæ excluduntur appellationes ad Romanam ſedem.

2 Sed oppoſitum pro certo tenendum eſt; nam ſi ius appellationum non poteſt ipſe ſummus Pontifex à ſe abdicare reſpectu cuiuſcunque, vt conſtat ex dictis, multò minus poterit Imperator has appellationes interdicere. Et quod pertinet ad dictam Bullam, certum omnino eſt, quod, quatenus ſtatueret aliquid circa res, aut perſonas Eccleſiaſticas, aut ipſarum cauſas, nulla prorſus eſſet, quia nullus princeps cuiuſcunque gradus, & dignitatis exiſtat, poteſt condere leges, aut ſtatuta lædentes immunitatem Eccleſiaſticam, Cap. *Lege Imperatoris. Diſt.* 10. Cap. *Benè quidem.* Cap. *Cum ad verum.* Cap. *Satis euidenter.* Cap. *Si Imperator.* Cap. *Nunquam. Diſt.* 96. & Cap. *Quæ in Eccleſiarum.* & Cap. *Eccleſia S. Mariæ.* De *Conſtitutionib.* & Cap. *Non minus*, Cap. *Aduerſus.* De *immunit. Eccleſiar.* & Cap. *Nouerint.* Cap. *Grauiter.* De *ſent. ex. excommunicat.* & Cap. *fin.* De *immunit. Eccleſ. in* 6. & Cap. *Decernimus.* De *iudic.* vbi Eugenius III. *Laicis Eccleſiaſtica negotia tractare, maximè quæ ſpiritualia ſunt, interdicitur.* & Cap. *Placuit.* 16. *quæſt.* 7. declaratur, quod laici nullam habeant facultatem ſtatuendi circa res Eccleſiaſticas. & Cap. *Sæculares.* De *Foro competenti. in* 6. declarat Bonifacius VIII quod ſæculares iudices circa perſonas Eccleſiaſticas nullam iuriſdictionem habeant. & Leo X. *in Concilio Lateranenſi ſeſſ.* 9. *in Bulla* quæ incipit, *Supernæ diſpoſitionis arbitrio.* habet. *Et cum à iure tam diuino, quam humano laicis nulla poteſtas in Eccleſiaſticas perſonas attributa ſit.* Et in Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 20. decernitur, quod cogantur principes ad ſeruandam Eccleſiaſticam immunitatem. Imo in iure quoque ciuili id ſtabilitum eſt, vt in Authent. *Caſſa.* C. De *ſacroſanc. Eccleſ.* & Authent. *Itē nulla communitas.* & Authent. *Statuimus.* C. De *Epiſcopis, & cler.*

3 Quare cum omnia debeant accipi in terminis habilibus, & reduci ad id, quod eſt iuſtum, & honeſtum, vt notant Bar. *in l.* 1. *num.* 1. *ff* De *his, qui ſunt ſui, vel alieni iur.* & *in l. Omnes populi. num.* 37. *ff.* De *iuſt. & iure*, & *in l.* 1. *num.* 1. ver. *Item nec.* C. De *monopol.* Caccialup. *in dict. l. Omnes populi. ff.* De *iuſt. & iure.* Iaſ. *Conſil.* 122. ver. *Nec etiam.* Dec. *conſil.* 17. *num.* 2. ver. *Nam in generali.* Alex. *conſil.* 59. *num.* 9. *lib.* 1. Pariſ. *conſil.* 19. *num.* 14. *lib.* 1. & *conſil.* 38. *num.* 53. & *conſil.* 106 *num.* 6. *lib.* 3. Roland. *conſil.* 29. *num.* 32. & *ſequent. lib.* 1. Socin. iun. *conſil.* 32 *num.* 43. *lib.* 3. Corn. *conſil.* 9. *num.* 5. *lib.* 3. Felin. *in cap. Eccleſ. S. Mariæ. num.* 4. *in fine.* De *conſtit.* Gutierez *De iuram. confir. par.* 1. *cap.* 38. *num.* 6. Rota *Deciſ.* 780. *num.* 6. *par.* 1. *Diuerſ.* & *Deciſ.* 3. *num.* 17. *par.* 3. *in Nouiſſimis.* Prædicta quoque Bulla aurea debet accipi ſolum in terminis habilibus, et reduci ad terminos iuſtitiæ, & honeſtatis, ita vt ſolum diſponat circa res, et perſonas tantum ſæculares, non verò circa res, et perſonas eccleſiaſticas, atque adeo ſolum in cauſis ſæcularibus, non autem eccleſiaſticis; quod ſatis clarè oſtendunt verba ipſius Bullæ, dum diſpoſitio coarctatur ad ſubditos Ducis Lotaringhiæ &c. ibi. *Aliquam*

quam

Digitized by Google

quam iuriſdictionem, ſeu iudiciariam poteſtatem temporaliter in Subditos, Vaſſallos, ac Seruitores dictorum Ducis, Hæredum, & ſucceſſorum ipſius. &c. exercere præſumat. alioquin, niſi ad hos terminos reduceretur, eſſet contra Eccleſiaſticam immunitatem, atque adeo nulla, et non ſeruanda, iuxta ea, quæ habentur in ſacris Canonib. præſertim init. citatis, et in Bulla cœnæ. Imo Additionat. ad Martinum Rumelinum *in Bullam Auream Caroli IV. par. 2. diſſert. 1. th. 7.* docet, ius non euocandi ad extranea tribunalia conceſſum per dictam Bullam, eſſe accipiendum de iudicijs ſupremis conſtitutis per Imperium, vt Camera Imperialis etc. Imo non obſtante Priuilegio de non euocando, poſſe euocari in cauſa feudali per text. expreſſum *Aureæ Bullæ. cap. 11. in Germanica editione.* tradit idem Addition. *citata par. 2. diſſert. 1. th. 13.* Similiter Roſent. *De Feud. cap. 12. concluſ. 1. num. 25.* Meichſn. *lib. 2. Deciſ. 1. num. 12.* Buxtorph. *ad Bullam auream th. 94. littera A.* Schrad. *p. 10 de Feud. ſect. 1. num. 202.* Quia nimirum Dominus feudi habet ordinariam iuriſdictionem. Hanc autem ordinariam, imo et ſupremam habet Pontifex in Eccleſiaſticos, et ideo ex hoc quoque capite non obſtat Bulla aurea.

4 Et quamuis Imperator dirigat ſuam Conſtitutionem ad Epiſcopos, et Archiepiſcopos, quibus prohibet exercere iuriſdictionem in ſubditos dicti Ducis Lotaringhiæ etc. non hinc colligi poteſt, quod ſe extendat ad res, et perſonas Eccleſiaſticas, quia dirigit ſuam conſtitutionem ſolum ad Epiſcopos, et Archiepiſcopos ſubditos Imperio, atque adeo non quatenus perſonas Eccleſiaſticas, ſed quatenus etiam principes temporales. Nam cum conſtitutio debeat accipi in terminis habilibus, vt modo dicebatur, cum non poſſit, vt pote à poteſtate laica proueniens, ipſos afficere, quatenus ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ, afficit tantum, quatenus principes Imperij; præſertim quia eſt in fauorem ſubditorum Ducis Lotaringhiæ etc. et eiuſdem Ducis; atque adeo in ordine ad iuriſdictionem laicam, et cauſas ſæculares, quæ pertinent ad principes laicos.

5 In hoc autem rectè procedit Conſtitutio Imperialis, quia Eccleſiaſtici habentes Feudum ab Imperatore, aut Rege, quatenus Feudatarij in ijs, quæ pertinent ad Feudum, ſubduntur Imperatori, aut Regi, ad quem pertinet iudicare, et diſponere de ijs, quæ pertinent ad Feudum, vt habetur ex cap. *Transmiſſa.* Cap. *Verum.* De *Foro competenti.* Vbi Panor. *num. 13.* et *in Cap Dilectus. num. 4. De præbit. r.* Gail. *lib. 1. Obſeruat. 30. & 37.* D. Antonin. *par. 3. tit. 9. cap. 2. §. 3.* Myſing. *Centur. 5. Obſeruat. 8.* Surd. *Conſil. 396. lib. 3.* Baiar. in Clarum *lib. 4. §. Feudum quæſt. 90. num. 8.* Marta *De iuriſdict. par. 4. caſu 190.* Ambroſin. *De immunit. cap. 20. num. 56.* Suarez *lib. 4. Defenſ. Fidei cap. 14. num. 12.* Duard. *in Bullam Cœnæ can. 15. quæſt. 11. num. 68.* Thomas noſter del Bene *De parlament. Dub 4. ſect. 20 ſubſect. 2. num. 1.* Ratio autem eſt, quia cum dominium directum Feudi maneat penes Imperatorem, aut Regem, dum diſponit de ijs, quæ pertinent ad Feudum, & regulat iuriſdictionem ipſi annexam, non diſponit de Clerico, neque de rebus ipſius, ſed de re propria. Neque quia res ſequuntur perſonam, ſequitur, quod ratione rei poſſeſſæ perſona Eccleſiaſtica ſubdatur principi laico, quia non ſubditur vt perſona eccleſiaſtica, ſed vt Baro, aut Princeps Feudatarius. Quia non repugnat, quod eadem res diuerſo iure cenſeatur reſpectu diuerſorum, vt notat Rota *apud Farinac Deciſ. 669. n°3. par. 1. Recent.* Sanctarel. *par. 1. Variar. Reſolut. quæſt. 26. n. 15.*

6 Inſuper in dicta Bulla Aurea prohibetur exercere iuriſdictionem in ſubditos Ducis Lotaringhiæ etc. ſolum Epiſcopis, Archiepiſcopis, Principibus, Comitibus, Baronibus, Nobilibus, etc. ibi *Statuentes, quod nullus Archiepiſcopus, Epiſcopus, Princeps, Comes, Baro, Nobilis, aut cuiuſcunque conditionis exiſtat &c.* Non autem Imperator à ſe ipſo abdicat ius appellationũ, neque prohibet appellari ad Romanam ſedem, vt conſtat ex ipſa Bulla, ex cuius inſpectione hæc negatiua reſultat, Bar. *in l. fin. not. 1. C.* De *reb. cred. & in l. Hi qui ad ciuilia. num. 4. C.* De *appellat.* Bal. *in l. 2. in fin. C.* De *error. aduocat.* Herculan. *de probat. negat. num. 167. ver. Septimus modus.* Et proinde non eſt etiam ex hoc capite dicen-

C dum,

dum, quod per dictam Bullam excludantur appellationes ad Romanam ſedem. vnde ſubintrat commune axioma, quod ſi lex voluiſſet, expreſſiſſet *l. vnica* §. *Sin autem ad deficientis*. *C.* De *caduc. tollen.* & *l. Si ſeruus.* §. *Prætor ait.* ver. *Non dixit.* *ff.* De *acquir. hæred.* Cap. *Ad audient.* 2. De *decim.* & Cap. 2. *De tranſl. Prælat.* Quod enim lex nō dicit, non eſt ab homine præſumendum. *l. Diſſentientis.* C. De *repud.* & Cap. *Illa.* *Ne ſ. de vacante, &c.*

7 Imo ex hoc colligitur, quod Imperator voluerit appellationes, & recurſus reducere ad terminos iuris cōmunis prohibendo peregrina iudicia reſpectu ſubditorum Ducis Lotaringhiæ, ſicut fuerunt prohibita reſpectu Clericorum à Concilio Mileuitano *can.* 22. & à Fabiano Papa *Epiſt.* 3. *Decr. cap.* 2. & ab Innocentio I. *Epiſt.* 2. *Decret. cap.* 3. quia prohibuit Archiepiſcopis, Epiſcopis, Principibus, Comitibus, Baronibus, & cœteris imperio ſubditis, ne ſe immiſcerent in cauſis ſubditorum dicti Ducis Lotaringhiæ, neque eos euocarent &c. Cum autem prædicti non eſſent ſuperiores Ducis Lotaringhiæ, non poterat de iure ad ipſos interponi appellatio, aut recurſus, quia appellatio eſt ſubſtantialiter ad ſuperiorem. *l.* 1. §. *Si quis in appellat.* & *l. Imperatores*. *ff.* De *appellat.* & *l. Ad dictos.* C. De *appellat.* & Cap. *Omnis oppreſſus*; & Cap. *Si quis*, & Cap. *Placuit* 2. *q.* 2. Vnde ſolum ex aliqua conſuetudine euocabantur ſubditi dicti Ducis ad iudices de iure non competentes. Et proinde dictus Imperator vult, ſolum hoc habere locum, quando eſt merè neceſſarium pro naturali defenſione, quando ſcilicet aliter non poſſet obtineri adminiſtratio iuſtitiæ, vt conſtat ex illis verbis dictæ Bullæ. *Niſi primitus efficaciter, euidenti, ac legitimo documento probetur, quod à Iudicibus, Officialibus, & alijs fidelibus dictorum Ducis, Hæredum, ac ſucceſſorum ipſius, qui pro tempore fuerint, miniſtrandæ iuſtitiæ deputati, petenti, ſeu intentaſſe noſcuntur, iuſtitia fuerit denegata, nec conſequi potuerit iuſtitiæ complementum.*

8 Ex dictis ergo colligitur, quod ſi quis exiſtimet, per dictam Bullam auream prohiberi appellationes, aut recurſum ad Apoſtolicam ſedem, ipſi deferat, & pro exequutione impediat tales appellationes, aut recurſus, incidere in excommunicationem Canonis XV. Bullæ Cœnæ contra vtentes legibus, et ſtatutis contra immunitatem eccleſiaſticam. ſi quidem faceret obſeruari dictam Bullam auream tanquā prohibitiuam recurſus ad Romanam ſedem, atque adeo tanquam præiudicialem iuriſdictioni Eccleſiaſticæ, et immunitati eccleſiaſticorum iuxta doctrinam Sayri *lib.* 3. *De cenſur. cap.* 19. *num.* 10. Fillucij *tr.* 16. *cap.* 10. *num.* 268 Alterij *De cenſur. in dict. can. cap.* 3. ver. *Vel factis.* Duardi *in dict. can. quæſt.* 24. *num.* 1. Bonac. *diſp.* 1. *de cenſur. in par. q.* 16. *ſect.* 2. *p.* 1. *num.* 9.

9 Et pro complemento addendum eſt, quod diſpoſitio dictæ Bullæ etiam in terminis habilibus ſumpte non habet locum in Comitatu Flandriæ iuxta declarationem Caroli V. Imperatoris, quæ eſt huiuſmodi. *Carolus &c.* Notum *facimus, quod viſis, & conſideratis Libellis, Priuilegijs, Memorialibus, & motiuis dictarum partium, tàm in noſtro priuato, quàm Statuum Conſilio ad hoc notabiliter congregato, & quorum omnium nobis ampla relatio facta eſt, volentes imponere finem dictis controuerſijs ad bonum, & quietem noſtrarum Prouinciarum, & ſubditorum, ex bona, & matura deliberatione Conſilij dicimus, & declaramus per præſentes, dictum Priuilegium aureum Brabantiæ non habere locum, nec ſe extendere in noſtrā Prouinciam, ſeu Comitatum Flandriæ ſiue ab hac, ſiue ab altera parte Sealdis fluminis; & quod ad hunc finem dicta prouiſio data inter ipſas partes per q.b.m. Amitam noſtram ſortiatur effectum tanquam definitiuum: ordinantes noſtro Cancellario, & Gentibus noſtri Conſilij, Procuratori Fiſcali, & omnibus noſtris Iuſtitiarijs, & ſubiectis noſtri Ducatus Brabantiæ, vt impoſterum ſe regant ſecundum hanc noſtram ſententiam abſque eo, quod faciant, aut attentent aliquid in contrarium. In quorū teſtimoniū præſentibus fecimus noſtrum apponi ſigillum.* Datū *in Ciuitate noſtra Bruxellenſi IV. Ianuarij. anno Gratiæ* 1531. noſtri *Imperij* 2. Regnorū *Germaniæ, Hiſpaniarū* 6. Ex quibus conſtat, quod neque in negotijs laicalibus diſpoſitio dictæ Bullæ habeat locū pro Comitatū Flādriæ.

An

An princeps poſsit conſtituere ſupremum Tribunal, à quo non detur appellatio ad ipſum. Quæſt. 11.

SVMMA.

1 *Suprema tribunalia, à quibus non licet appellare.*
2 *Supremum tribunal Inquiſitionis Hiſpaniæ, in quo vltimò terminantur cauſæ.*
3 *Suprema tribunalia repræſentant perſonam principis, & nomine ipſius procedunt.*
4 *Conſtituentes ſupremum tribunal Principis ſunt pars corporis ipſius.*
4 *Quicquid facit ſupremum tribunal, cenſetur fieri ab ipſo principe.*
5 *Prohibita appellatione, non prohibetur recurſus, & querela ad ſuperiorem.*
6 *Princepi ampliſſimam licet poteſtatem concedat, maiorem tamen ſibi reſeruat.*
7 *In omni conceſſione intelligitur præſeruata auctoritas principis.*
7 *In omni conceſſione intelligitur excepta perſona loquentis.*
8 *Ius ſuperioritatis ſemper remanet ſaluum ſupremo principi.*
9 *Tribunalia, quæ procedunt nomine regio, habent precar.ò poteſtatem.*
10 *Suprema tribunalia habent ſolum exercitium ſupremæ poteſtatis principis.*
11 *Præcipuè ſi conſtituta ſint à ſummo Pontifice.*
11 *Plena poteſtas ſummi Pontificis eſt indiuidua, & incommunicabilis.*
12 *Summus Pontifex limitare, & auferre poteſt quamcunque iuriſdictionem alteri conceſſam.*

1 PRaxis reſoluit difficultatem propoſitam, nam Reges conſtituunt ſupremum ſenatum, qui cum ſuprema iuriſdictione, & poteſtate procedit, vt de Collaterali Regni Neapolitani notat A Ponte *De poteſtate Proregis Tit.12. num.5.* & proinde non datur ab ipſius ſententia appellatio, quia cum procedat, vt ſupremum Tribunal, non adeſt ſuperius Tribunal, ad quod interponatur appellatio. Et paſſim conſtat in alijs regnis, quia nimirum id neceſſarium fuit pro recto regimine, tum quia diuerſa regna non faciunt vnum corpus; tum quia regia poteſtas in ſingulis reſidere debet.

2 Imo etiam in Hiſpania adeſt ſupremum Tribunal Inquiſitionis, à quo non appellatur ad Romanam ſedem ex conceſſione plurium Summorum Pontificum, vt Innocentij VIII. *anno* 1485. & 1486. Alexan. VI. *anno* 1494. Iulij II. *anno* 1507. Leonis X. *anno* 1518. Clement. VII. *anno* 1524. Pauli III. *anno* 1539. et *anno* 1544. Iulij III. *anno* 1551. Gregor. XIII. *anno* 1572, Clement. VIII. *anno* 1599. Quorum litteras, ſicut et alias compilauit Io. Aluarez de Caldas.

3 Ex hoc tamen non infertur, quod Princeps ſupremus, aut Summus Pontifex abdicet à ſe ius appell tionis, nam ideo excluditur appellatio, quia Tribunalia huiuſmodi procedunt nomine regio, & repræſentant perſonam principis, ſeu ſummi Pontificis, cum conſtituantur loco ipſius, et ideo repræſentant, et exercent propriam iuriſdictionem principis ſupremam, vt tradunt Carol. de Graſſal. *lib.* 1. *Regal. Franciæ iure* 12. Afflict. *Deciſ.* 120. *n.* 6. Crauetta *Conſil.* 144. *num.* 20. Rolan. *Conſil.* 70. *num* 17. *lib.* 3. alios citans. Maſtril *lib.* 5. *De Magiſtr. cap.* 8. et *Deciſ.* 261. *num.* 2. Freccia. *De ſubfeud. lib.* 1. *De offic. magiſtrat. inſtit. num.* 34. *& ſequent.* Petr. Gregor. *de iud. cauſ. Feud. quæſt.* 50. ver. *Tertio aduertend. eſt.* Griuel. *Deciſ. Dolana* 72. *num.* 25. Cabedo *Deciſ.* 212. *num.* 1. A Ponte *De poteſt. proreg. Tit.* 12. *num.* 18. Auendan. *in Dictionar.* verbo *Cancellarius.* Iaſ. *in l. Quominus. ff. De fluminibus.* Ripa *ibid.* et facit tex. modo *citatus.* Vnde fit, quod non habeat locum appellatio, quia eſt iudicium, et Tribunal proprium princ pis.

4 Quod amplius ex eo conſtat, quod Senatores, ſeu Patricij, et quicunque conſtituunt ſupremum Tribunal Principis, ſunt pars corporis ipſius principis, nempe membra, quorum ipſe eſt caput *l. Quiſquis. C. Ad leg. Iul. maieſt.* ibi. *Nam & ipſi pars corporis noſtri ſunt, in quo nos ipſos numeramus.* Cum autem corpus non poſſit habere motum, niſi à capite, proinde

Digitized by Google

cenſetur, quicquid faciunt, fieri ab ipſo principe, quia ſemper cenſetur interuenire tanquam caput, et ſententię ipſorum habentur, vt ſententiæ principis. vnde l. vnica. §. 1. ff. De offic. Præf. c. Prætor. habetur. *Credidit enim Princeps, eos, qui ob ſingularem induſtriam explorata eorum fide & grauitate, ad huius officij magnitudinem adhibentur, non aliter eſſe iudicaturos pro ſapientia, ac luce dignitatis ſuæ, quàm ipſe foret iudicaturus.*

5 Imo neque etiam inferri poteſt, quod non poſſit quis recurrere ad Regem, ſi apud huiuſmodi Tribunalia ſuprema grauaretur, Quia licet prohibeatur appellatio, non tamen prohibetur recurſus ad principem, et quærela, vt notant Gloſ. in cap. Statutum. §. Acceſſorem. De reſcrip. in 6. Curt. ſen. in l. Admonendi. num. 379. ff. De iureiuran. Angelus De malefic. verbo Preſente d. Caio. num. 32. Boer. Deciſ. 384. num. 20. & ſequent. Menoch. De arbitrar. quæſt. 70. num. 18. & ſequent. lib. 1. Ancharan. Regienſ. quæſt. familiar. 5. num. 8. ver. Vlterius quoque. Boſſius in practica crimin. Tit. de mult. n. 5. Rolan. à Valle Conſil. 94. num. 1. & ſequent. lib. 1. Lancellot. De attentatis. cap. 19. num. 21. & 25. Cenedus quæſt. 45. Pract. num. 59. Marra De iuriſdictione p. 4. Centur. 1. Caſu 46. Minado. Deciſ. Neapolit. 27. & 42. Farinac. in Proem. Praxis Crimin. quæſt. 17. num. 32. & ſeq. Vnde licet non adſit tribunal ſuperius, habet locum recurſus ad principem pro obtinenda debita prouiſione iuſtitiæ.

6 Accedit etiam, quod licet princeps ampliſſimam facultatem concedat ſenatui, maiorem tamen cenſetur ſibi reſeruare. Cap. Dudum. De præbendis. in 6. et notant Geminian. ibid. num. 5. Bald. Conſil. 326. in fine. vol. 1. Ancharan. Conſil. 28. Pariſ. Conſil. 83. num. 15. vol. 4. Borel. Conſil. 86. n. 15. Couaruu. quæſt. 4. pract. vbi latè. Natta Conſil. 405. et Conſil. 408. num. 7. et Conſil. 487. vbi latè. Flamin. Cartar. Deciſ. 68. n. 2. Iacob. Gallus Coſil. 105. n. 25. Alban. Conſil. 62. num. 17. et Conſil. 64. num. 87. Peregrin. lib. 1. tract. varior. num. 74. et Conſil. 1. num. 12. vol. 1. Cephal. Conſil. 539. num. 51. Beroius Conſil. 74. num. 3. vol. 1. et Conſil. 156. num. 8. vol. 3. Giurba Conſil. 59. num. 13. Alberic. De Roſate in l. fin. C. De iuriſd. om. iud. Miſing. Conſil. 39. num. 7. Syxtin. Conſil. Marpurg. 9. num. 11. vol. 1. Gram. Voto 28. num. 4. Rolan. Conſil. 1. num. 135. vol. 2. Perez Conſil. 1. num. 13. vol. 1. Gonzalez ad Reg. 8. Cancel. §. 2. proem. num. 2. Barboſa in l. 1. ff. De iudic. ar. 4. num. 109. Afflict. in cap. 1. verbo Poteſtas num. 16. Quibus mod. feud. amit. Et ideo in virtute talis reſeruationis poteſt recognoſcere, quæ fiunt etiam per ſuprema tribunalia, atque adeo admittere recurſus ſuorum ſubditorum, & ſubditi habent facultatem recurrendi in ſuis grauaminibus.

7 Et ideo docent Doctores, quod in conceſſionibus officiorum, ſemper intelligitur præſeruata auctoritas principis. Bald. in l. Qui ſe patris. ver. Item in conceſ. C. Vnde vi. Natta Conſil. 580. num. 4. ver. Nam prædictis. Ferdinan. Vaſquez De ſucceſſ. creat. lib. 2. §. 17. num. 88. Surd. Conſil. 152. num. 16. Camil. Curt. par. 1. Diuerſ. iur. feud. §. Poteſt. num. 5. Quia nimirum in omni conceſſione ſemper intelligitur excepta perſona loquentis. l. Inquiſitio. C. De ſolut. vbi Doctores. & l. Si mercedem. §. fin. ff. De act. empt. vbi Gloſ. & Bart. nec princeps aliquid contra ſe concedere præſumitur. l. Peculium. §. Sicut. ff. De peculio leg. & cap. 1. in fine. De probib. Feud. alienat. & notant Menoch. lib. 2. Præſump. 18. num. 4. Bald. in l. 2. C. An ſeru. ex ſuo fac. Tiber. Decian. Reſponſ. 19. n. 92. vol. 3. plures citans. Vnde in conſequentiam venit, quod intelligatur etiam præſeruatum ius ſubditorum recurrendi ad principem, quando apud ſuprema Tribunalia grauamen patiuntur.

8 Et hoc prætere a confir. Quia ſemper remanet ſupremo principi ſaluum ius ſuperioritatis, ſeu maioria, & dominium, vt notant Bald. Conſil. 327. num. 7. lib. 1. Afflict. ad cap. 1. §. Adhæc. num. 15. De pace iuram. firman. Maſtril. lib. 1. de Magiſtr. cap. 16. num. 13. Sixtin. lib. 1. de regal. cap. 5. num. 122. Cacheran. Deciſ. Pedemont. 29. num. 5. & Deciſ. 139. num. 17. Vaſquez lib. 1. controuer. illuſt. cap. 5. num. 9. Zaſius. Tit. de his, qui feud. dare poſ. num. 13. Ceſac. Conſil. 3. num. 12. Ruin. Conſil. 142. num. 17. vol. 5. Mandel. Conſil. 64. num. 90. Rolan. Conſil. 75. num. 20. vol. 3. Mozzius De Feud. Tit. De natur. ſub. num. 25. ver. Declarans prædicta. Vnde ex

hoc

hoc quoque capite remanet in ſubditis ſemper ius recurrendi ad principem in ſuis grauaminibus. quod eſt ab ipſis omnino inſeparabile, ſicut ius ſuperioritatis à principe.

9 Quòd à fortiori procedit, quia tribunalia, quæ nomine principis procedunt, precariò habent poteſtatem, & proinde conſtitutam ſub plena diſpoſitione ipſius, ita vt poſſit ad libitum diuidere, minuere, & auferre, vt notant Bart. *in l. Hoc Tiberius. ff.* De *hered. inſtit.* Bald. *in l. Qui ſe patris. num.* 10. ver. *In conceſſis.* C. Vnde *liberi.* Caſſan. *in Catalogo gloriæ mundi par.* 7. *conſider.* 9. Caſtrenſ. *Conſil.* 288. *num.* 2. *vol.* 1. Brunus *Conſil.* 97. *num.* 2. Menoch. *Conſil.* 1. *num.* 181. & *De arbitrar. in ſcholijs ad quæſt.* 95. *num.* 5. Io. Montaigne *De parlam. & colluſ. parlam. in tom.* 16. *Tractat.* Theſaur. *in Proem. Deciſ. num.* 10. Manent. *Conſil.* 109. *n.* 22. Belluga *in ſpeculo Principum*. *Rubr.* 26. §. 1. *num.* 3. Giurba *Conſil.* 89. *num.* 12. Petra *De poteſt. Princip. cap.* 29. *num.* 1. *& ſequent.* Cabedo *Deciſ.* 85. *num.* 1. *par.* 2. Calefact. *in l. Diem functo. num.* 20. *& ſequent.* De *offic. aſſeſſor.*

10 Cum enim huiuſmodi magiſtratus, & tribunalia exerceant ſupremam poteſtatem principis, & conſequenter nō illam poſſideant, ſed habeant merum exercitium, nec quiſquam poſſit illam exercere ſine auctoritate principis. Cap. *Quod tranſlatione*. De *offic. legati.* & notant Bald. *in l. Qui ſe patris.* C. Vnde *liberi.* Petrus Gregor. *De conceſ. feudi par.* 1. *quæſt.* 7. *num.* 4. Cabedus *Deciſ.* 9. *num.* 1. *&* 2. *par.* 2. Iacob. Gallus *Conſil.* 125. *num.* 19. Camil. de Cutte *diuerſ. feud. par.* 1. §. 10. *num.* 7. Peregrin. *Conſil.* 2. *num.* 1. & *Conſil.* 3. *num.* 16. *lib.* 1. & proinde tale exercitium dependeat in conſeruari à voluntate principis, ideo poteſt ad libitum circa ipſum diſponere. Ex quo fit, quod quiſque grauatus ab huiuſmodi tribunalibus poſſit recurrere ad principem tanquam ad eum, à quo in exercitio poteſtatis dependeant dicti magiſtratus.

11 Quæ omnia potiori ratione militant in ſummo Pontifice, vt notant Dec. *Conſil.* 307. Guillel. Benedict. *in cap. Raynut.* De *teſtam. verbo.* Ad vxorem *nomine Adelaſ. in Deciſ.* 2. *num.* 319. Carol. de Graſſal. *lib.* 2. *Regal. Franc. iure* 14. Anaſtaſ. Germon. *De ſacror. immunit. in cap. De indul.* §. *Epiſcopi. num.* 29. Gram. *Deciſ.* 30. *num.* 4. Menoch. *Conſil.* 479. *num.* 9. Io. Garzias *D nobilit. gloſ.* 35. *num.* 59. Plena namque auctoritas Pontificis eſt incommunicabilis, quia eſt auctoritas Capitis totius Eccleſiæ, & proinde indiuidua, & incommunicabilis, ſicut vnum tantum, & indiuiduum poteſt eſſe caput, & eſt auctoritas ipſius Chriſti. cuius vices in terra gerit Pontifex. Vnde, licet ampliſſimis conceſſionibus, & prægnantibus clauſulis concedat aliquibus, vt nomine ipſius exerceant iuriſdictionem remouendo appellationes &c. adhuc tamen poterit limitare, & etiam in totum auferre talem iuriſdictionem, quocunque titulo ſit conceſſa, quia ſemper remanet ſub ipſius diſpoſitione, & intelligitur conceſſum ſolum exercitium cum omnimoda dependentia ab ipſius voluntate. Vnde poterit audire recurrentes ad ipſum, & quicunque grauatus cenſebitur habere ius recurrendi; quia ſolum auferuntur appellationes, & ad ſummum recurſus regulares, quia non præſumitur iniuſtitia in ijs, qui procedunt nomine regio; non autem extraordinarij, & in caſu, in quo contingeret notabile grauamen.

An conſtitutio Clementis VIII. circa electionem ad triennium Magiſtri Nouitiorum afficiat Clericos Regulares Theatinos. Quæſt. 12.

SVMMA.

1 *Conſtitutio Clementis VIII. pro electione Magiſtri Nouitiorum.*
2 *Theatini an afficiantur Conſtitutione Clement. VIII. pro eligendo Magiſtro Nouitiorum.*
2 *Forma eligendi Magiſtrum Nouitiorum apud Theatinos.*
3 *Lex noua non derogat ſpecialibus ſtatutis, & conſuetudinibus Communitatum.*
3 *Clemens VIII. præcipit ſeruari etiam Conſtitutiones religionum in educatione Nouitiorum.*

Digitized by Google

4 *Cur Clemens VIII. præcipiat, Magiſtrum Nouitiorum eligi ad triennium.*
4 *Corruente principali, corruit etiam acceſſorium.*
5 *Bulla Clementis VIII. pro Nouitijs quos afficiat.*
6 *Theatini excipiũtur in Bulla Clemẽtis VIII. circa Nouitios.*
6 *Exceptus in principali eſt etiam exceptus in acceſſorio.*
7 *Conſtitutiones, & Decreta Theatinorum à Clemente VIII. confirmata.*

---

1 CLemens VIII. *in Bulla*, quæ incipit, *Cum ad regularem diſciplinam*. edita *die* 19. *Aprilis*, *anno* 1603. §. *Nouitiorum Magiſtro*. præcipit, quod Magiſter Nouitiorum, & ſocius eligatur per prouinciale Capitulum ad minus per triennium in tali onere permanſurum. Dubitatur modo, an hoc decretum locum habeat apud Clericos Regulares Theatinos.

2 Et negatiuè reſponden. eſt, quia Theatini ex præſcripto ſuarum Conſtitutionum, & Decretorum habent ſpecialem formam eligendi Magiſtrum Nouitiorum, nam in Capitulo Generali Definitores decernunt, qui nam ſint idonei pro tali munere, & Generalis poſtea, quando electio eſt facienda, proponit Capitulo Domus aliquos ex ipſis, vt habetur *par.* 2. *Decret. cap.* 4. *num.* 6. Deinde capitulum domus eligit vnum ex propoſitis à P. Generali per annum duraturum in munere, & poteſt poſtea ſucceſſiuè refici ab eodem capitulo per alium, & alium annum, ſi illi videbitur; vt habetur *par.* 2. *Conſtit. cap.* 5.

3 Conſtitutio autem Clementis VIII. non tollit ſpecialia ſtatuta Religionum, nec conſuetudines, quia lex noua non derogat ſtatutis ſpecialibus Communitatum, nec earumdem conſuetudinibus rationabilibus, vt decernit Bonifacius Papa *cap.* 1. De *Conſtitutionib. in* 6. niſi de ipſis fiat ſpecialis mentio, vt etiam notant Abbas, Archidiacon. Geminian. Io. Andr. Dominicus, Butrius, Ancharan. Monach. Franc. & alij in *citatum tex.* Couaruu. *lib.* 3. *Variar. c.* 13. *num.* 4. *in fine*. Menoch. *lib.* 6. *Præſump.* 39. *num.* 1. In dicta autem Bulla Clementis VIII. nulla fit derogatio ſpecialium conſtitutionum, & decretorum. Imo præcipitur, quod ſeruentur, nam §. 1. habetur, *Præcipitur omnibus, & ſingulis, ad quos ſpectat, vt in recipiendis Nouitijs, & in eorum inſtitutione, & educatione, nec non in Magiſtri, & aliorum Miniſtrorum electione, præter alia, quæ in ſacris canonibus, ac decretis, præſertim Concilij Tridentini, Pontificijs, & cuiuſcunque Ordinis, aut inſtituti Conſtitutionibus continetur &c. inuiolatè obſeruari, & exequi perpetuò, curent*. Vnde præſcriptio Clementis VIII. eſt ſolum pro illis religionibus, quæ ex ſuis Conſtitutionibus non habent certam formam eligendi Magiſtrum Nouitiorum.

4 Præterea, quod ſpectat ſpecialiter ad durationem Magiſtri Nouitiorum per triennium, in tantum habet locum, in quantum præcipitur creari in capitulis prouincialibus, quæ ſolum ſingulis triennijs ſolent celebrari; ac proinde duratio venit in conſequentiam ad modum electionis; vt enim electio poſſit fieri iure ordinario, debet officium Magiſtri Nouitiorum durare per triennium; & ideo duratio eſt quid acceſſorium ad formam electionis, quam ſequitur vt principale. Apud Theatinos autem non fit electio in Capitulo Prouinciali, ita vt ad nouum Magiſtrum creandum ſit expectandum nouũ capitulum, ſed fit modo ſupradicto ex præſcripto Conſtitutionum, quæ ſemper vim ſuam obtinuerunt, & modo etiam obtinent, non obſtante dicta Bulla. Cum ergo auferatur principale, corruit etiam acceſſorium *l. Qui liberis. ff.* De *vulg. & pupil. ſubſt.* & *l. Cum principalis. ff.* De *reg. iur.* vbi Dec. & §. *Fideiuſ.* Inſtit. *De fideiuſſ.* & §. *Si quis ancillas*. Inſtit. *De leg.*

5 Rurſus dicta Bulla eſt pro Reformatione Regularium, quæ incipienda eſt ab inſtitutione Nouitiorum, vt patet ex proœmio ipſius, & eſt tantum pro illis Religionibus, quibus à Summo Pontifice aſſignata ſunt Monaſteria pro Nouitiatu, vt manifeſtè indicant verba Bullæ §. 1. ibi *Tam in alias deſignatis, quàm nunc, & inpoſterum deſignandis Monaſterijs, & Conuentibus*,

bus, hæc, quæ ſequuntur inuiolatè obſeruari, & exequi perpetuò curent. Apud Theatinos autem nunquam deſignata ſunt ab Apoſtolica ſede Monaſteria pro Nouitiatu, ſed hucuſque conſuetudinem ſuam tenuerunt.

6 Imo Clemens VIII. *in Bulla*, quæ incipit, *Sanctiſſimus in Chriſto Pater*. edita *die* 20. *Menſis Iunij anno* 1599. in qua prohibet, quod nulli Nouitij recipiantur, niſi in Monaſterijs ab Apoſtolica ſede deſignatis, excipit Theatinos cum nonnullis alijs religionibus. Vnde etiam poſterior conſtitutio, quæ eſt relatiua ad iſtam priorē, non ſe extendit ad ipſos, vt pote pro ſolis Monaſterijs ab Apoſtolica ſede deſignatis. Nam exceptus à principali intelligitur exceptus etiam ab acceſſorijs, & annexis arg. *l.* 2. *init. ff.* Si *quis caut. &c.* & corruente principali, corruit etiam acceſſorium. *l. Cum principalis. ff.* De *reg. iur.* & Cap. *Acceſſorium*. De *reg. iur. in* 6.

7 Denique ex alio quoque capite dicta Bulla non obſtat, quin Theatini poſſint modo ſuo conſueto, & ſolum per annum eligere Magiſtrum Nouitiorum, quia videlicet idem Clemens VIII. poſt editam dictam Bullam *anno ſequenti* 1604. *die* 28. *Iulij*. Conſtitutiones, Ordinationes, Statuta Clericorum Regularium Theatinorum præmiſſa prius examinatione in forma ſpeciali confirmauit ſupplendo omnes defectus iuris, & facti, volens omnia efficacia eſſe non obſtantibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis &c. Et ideo etiam ſi dicta Bulla Clemētis VIII. afficeret Theatinos, adhuc poſſent in virtute prædictæ confirmationis ſequi ſuas conſtitutiones quò ad creationem Magiſtri Nouitiorum.

An in virtute conceſſionis Clementis VIII. pro fundatione monaſteriorum ſub Regula S. Saluatoris poſſint fundari monaſteria ſimplicia alterata dicta regula. Quæſt. 13.

SVMMA.

1 *Qualia debeant eſſe Monaſteria Birgittanorum.*
2 *Conceſſio Clementis VIII. pro fundatione nouorum Monaſteriorum Birgittanorum.*
3 *An in virtute dictæ conceſſionis Clement. VIII. poſſint erigi Monaſteria ſimplicia Birgittanorum.*
3 *Dictio, Tam, & Quam, habet ſignificationem copulatiuam.*
4 *Interpretatio debet fieri ſecundum ſubiectam materiam.*
5 *Conceſſio debet accipi ſecundum naturam rei conceſſæ.*
6 *Conceſſio refertur ad petitionem, & ſecundum ipſam intelligitur.*
7 *Conceſſio eſt ſecundum menſuram narratiuæ, niſi reſtringatur.*
7 *Narratiua eſt pars diſpoſitiua.*
8 *Cauſa expreſſa regulat actum.*
8 *Finis eſt menſura conceſſionis.*
9 *Inducta ad vnum finem, non debent oppoſitum operari.*
9 *Cauſa finali ceſſante ceſſat effectus.*
10 *Non eſt recedendum à forma reſcripti, & conceſſionis.*
10 *Conceſſio limitata parit limitatum effectum.*
11 *Subſcriptio comprehendit ſolum, quod in ſupplicatione ſignata continetur.*
12 *Finis declarat, qualis cenſenda ſit res.*
13 *Omnia regulanda ſecundum exigentiam finis.*

1 IN Regula S. Saluatoris, quæ B. Birgittæ reuelata fuit, & extat inter eiuſdem *Reuelationes Romæ impreſſas in tomo* 2. præſcribitur, quod monaſteria, quæ ſub dicta Regula fundantur, duplicia ſint, nempe vnum mulierum, & alterum virorum inuicem contigua, ſed clauſura diſcreta; & quod cura Monialium

lium ſpectet ad viros, qui in altero Monaſterio degunt. Suntque huiuſmodi monaſteria exempta omnino à iuriſdictione Ordinarij, & immediatè ſubiecta Summo Pontifici. Et hæc regula, ſicut etiam exemptio à pluribus ſummis Pontificibus confirmata eſt.

2 Quia autem ex præſcriptione eiuſdem Regulæ non poſſunt noua monaſteria erigi ſine ſpeciali facultate ſummi Pontificis, ideo Clemens VIII. ad inſtantiam Infantis Iſabellæ Principiſſæ Flandriæ ſpeciali Breui hanc facultatem conceſſit, cuius tenor eſt.

Clemens Papa VIII.

Ad perpetuam rei memoriam.

Nuper dilectæ filiæ nobilis mulieris Iſabellæ Infantis Hiſpaniarum, & Principiſſæ Flandriæ nomine nobis expoſitum fuit, in Belgij, & alijs inferioris Germaniæ partibus ipſi Iſabellæ ſubiectis diuerſa vtriuſque ſexus Monaſteria Ordinis, ſeu Inſtituti S. Brigidæ reperiri; ſed ipſius ordinis, ſeu Inſtituti auctoritate Apoſtolica confirmati quoſdam ſtatuto prohibitum eſſe, ne alia eiuſdem ordinis, vel inſtituti Monaſteria ſine ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia, & auctoritate fundari poſſint. Cum autem (ſicut eadem expoſitio ſubiungebat) nonnulli cupiant dicti Ordinis, vel inſtituti noua Monaſteria fundare; propterea dicta Iſabella Infans, & Principiſſa nobis humiliter ſupplicari fecit, vt noſtro, & Apoſtolicæ Sedis Nuntio in illis partibus nunc, & pro tempore exiſtenti, ac locorum Ordinarijs opportunam ad hoc facultatem concedere de benignitate Apoſtolica dignaremur. Nos igitur pijs, ac deuotis eiuſdem Iſabellæ Infantis, ac Principiſſæ ſupplicationibus in hac parte benignè annuentes, moderno, & pro tempore exiſtenti noſtro, & Apoſtolicæ Sedis in eiſdem Germaniæ inferioris partibus Nuncio, ac Venerabilibus fratribus Archiepiſcopis, Epiſcopis, & alijs locorum Ordinarijs, vt coniunctim, aut diuiſim in locis quibuſcunque quò ad Nuncium noſtrum; quò vero ad Ordinarios, in eius quiſque ciuitatibus, & Diœceſibus Statuta, Regulas, & Inſtituta dicti Ordinis, ſeu inſtituti Sanctæ Brigidæ diligenter examinare, & ſi illa licita, & honeſta, ſacriſque canonibus, & Concilij Tridentini decretis non contraire, & ab Apoſtolica Sede approbata fuerint, Monaſteria tàm Virorum, quàm Mulierum Ordinis, ſeu inſtituti S. Brigidæ huiuſmodi ſeruata ſacrorum canonum, & Generalium Conciliorum forma, (ſine tamen cuiuſcunque præiudicio) & poſtquam vocatis, & auditis aliorum in eiſdem ciuitatibus, & locis exiſtentium Conuentuum, ſeu Monaſteriorum Superioribus, ſeu Procuratoribus, & alijs intereſſe habentibus; & cauſa (ſeruatis ſeruandis) cognita, conſtiterit, in eiſdem Ciuitatibus, & locis noua huiuſmodi erigenda Monaſteria ſine aliorum detrimento erigi, & commodè ſubſtentari poſſe, (& non alias) fundare, et erigere, ac in eiuſmodi erectionibus, et fundationibus, quæcunque pro eorundem Monaſteriorum regimine, et gubernio ad Dei laudem, et eiuſdem Ordinis, ſeu inſtituti propagationem, neceſſaria eſſe iudicauerint, ſtatuere, ordinare, facere, et exequi liberè, et licitè valeant, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium licentiam, et facultatem concedimus, et impertimur. Non obſtantibus etc.

Datum Romæ apud S. Petrum ſub anulo Piſcatoris die 20. Decembris 1603. Pontificatus noſtri anno duodecimo.

M. Veſtrius Barbianus.

Stante ergo hac conceſſione quæritur, an in vigore ipſius poſſint erigi Monaſteria talis inſtituti, ſed ſimplicia, nempe aut tantum Virorum, aut tantum Mulierum.

3 Et negatiuè reſpondendum eſt, quia in dictis litteris conceditur ſolum facultas erigendi noua Monaſteria ad ſimilitudinem præcedentium, quæ vſque ad illud tempus erecta fuerant, nempe duplicia Virorum, & Mulierum, & proinde expreſsè ponit clauſulam, *Tàm Virorum, quàm Mulierum*, Cum autem dictio *Tàm quàm* habeat etiam ſignificationem copulatiuam, vt conſtat ex proem. *Inſtit.* ibi, *Et fiat tàm iuris religioſiſſimus, quàm victis hoſtibus triumphator Magnificus.* & §. *Quorum vtramque.* ibi. *Et tàm Africa, quàm aliæ innumeræ prouinciæ.* & rurſus ibi. *Omnes vero populi legibus tàm à nobis promulgatis, quàm compoſitis regatur.* & §. *Cumque hoc* ibi, *Et tàm aures, quàm animi veſtri nihil inutile etc.* & §. *Pœna* Inſtit. De obligat. quæ ex delic. naſc. ibi. *Pœna manifeſti furti quadruplum eſt, tàm*

tam ex ſerui, quam ex lib. ri perſona. & notant Surd. *Conſil.* 407. *num.* 4. Tuſch. *littera D. Concluſ.* 386. *num.* 1. referens Cumanum *Conſil.* 146. *num.* 2. Simon de Prætis *lib.* 9. *de interpret. vltim. volun. dub.* 4. *n.* 89.

4 Debet in præſenti copulatiuè accipi, nam debet accipi in ea ſignificatione, quam exigit ſubiecta materia, cum interpretatio debeat fieri ſecundum ipſam, vt tradunt Socin. *Conſil.* 1. *num.* 120. *vol.* 1. Beroius *Conſil.* 66. *num.* 14. & *Conſil.* 105. *num.* 24. *vol.* 1. Alexan. *Conſil.* 26. *num.* 6. *vol.* 5. Natta *Conſil.* 476. *n.* 3. Roland. *Conſil.* 39. *num.* 9. *lib.* 4. Bech. *Conſil.* 101. *num.* 40. *vol.* 1. Surd. *De alimen. tit.* 5. *quæſt.* 1. *num.* 4. In noſtro autem caſu ſubiecta materia exigit ſignificationem copulatiuam, quia dicta Monaſteria Virorum, & mulierum ex præſcriptione regulæ copulatiuè ſe habent.

5 Quod præſertim verum eſt, quia concedens aliquid, cenſetur ſe accommodare legibus, & naturæ rei, de qua agitur, vt docent Alciat. *De præſump. reg.* 3. *præſump.* 32. *num.* 9. Thomas Mynadori *in Rep. Conſtit. Regni. In aliquibus. init. num.* 20. Menoch. *Conſil.* 331. *num.* 35. & *Conſil.* 772. *num.* 17. Vnde cum in præſenti caſu ſit facta conceſſio à Pontifice erigendi noui monaſteria ſub regula S. Saluatoris, debet cenſeri facta pro monaſterijs ſecundum præſcriptionem dictæ regulæ.

6 Quod eò amplius confir. quia conceſſio debet referri ad petitionem, & ſecundum ipſam intelligi. & regulari §. *Præterea.* Inſtit. *De inut. ſtipulat.* & *l. Si de ſenſor.* §. *Interrogatus. ff.* De *interrogat. act.* vbi Gloſ. & Doctores. & *l.* 1. *C.* De *diuerſis reſcrip.* vbi Bal. & cœteri. & Cap. *Inter dilectos.* De *fide inſtrum.* vbi Gloſ. & Bald. *num.* 16. & tradunt Socin. ſen. *Conſil.* 112 *num.* 14. *lib.* 4. Iaſ. *in l. cauſas. num.* 5. *C.* De *tranſact.* Dec. *Conſil.* 142. *n.* 6. Pariſ. *Conſil.* 3. *n.* 56. *lib.* 4. alios citans. Ruin. *Conſil.* 43. *num.* 8 *lib.* 1. Becc *Conſil.* 21. *num* 2. Menoch. *lib.* 2. *præſump.* 29. *num* 8. & *Conſil.* 702 *num.* 4. Bar. *l.* 1. *num.* 5. ver. *Quan. loque illa ſ. curitas. ff.* Ad *l. Iul. maieſt.* Abbas *cap. fin. num.* 2. De *tregua, & pace.* Felin. *num.* 2. Alexan. *Conſil.* 16 *num.* 1. *lib.* 4. Marſil. *in Rubr. ff.* De *fideiuſ. num.* 98. Iulius Ferret. *tract. de gabel. & publ. num.* 199. Tiraquel. *l. Boues.* §. *Hoc ſermone. limit.* 5. De *verbor. ſignificat.* Macerat. *in var. reſolut. lib.* 1. *Reſol* 60. *num.* 5. Rota *apud Farinac. in Poſth. Deciſ.* 448. *n.* 3. Cum ergo Sereniſſima Infans Iſabella petierit à Pontifice, vt poſſent fundari monaſteria ſecundum ordinem, & inſtitutum Regulæ S. Saluatoris, & duplicia vtriuſque ſexus, vt conſtat ex narratiua præinſertarum litterarum ibi. *Diuerſa vtriuſque ſexus monaſteria Ordinis, ſeu inſtituti S. Brigidæ*. cenſendum eſt, quod conceſſio ſit pro monaſterijs duplicibus vtriuſque ſexus.

7 Præſertim quia conceſſio eſt ſecundum menſuram narratiuæ, ita vt habeantur pro conceſſis, quę in narratiua ponuntur, niſi conceſſio reſtringatur. vt tradunt Felin. *in cap. Super litteris. num.* 9. ver. *Tertia Regula.* De *reſcriptis* alios citans. Butr *Conſil.* 11. Ludou. *Conſil.* 8. Et quia narratiua eſt pars diſpoſitiuæ, vt notant Achil. de Graſ. *Deciſ.* 2. *num.* 3. *De procur.* Rota *Deciſ.* 534. *num* 1. *par.* 1. *Diuer.* cum ergo ſit narratum Pontifici, quod monaſteria ſint duplicia vtriuſque ſexus, & concedat erigi monaſteria narrata, concludendum eſt, quod conceſſio procedat de Monaſterijs duplicibus vtriuſque ſexus.

8 Deinde cum cauſa expreſſa reguler actum, vt docent Angel. *Conſil.* 248. *num.* 3. Abbas *Conſil.* 3. ver. *Ad vig ſimam tertiam quæſt. lib.* 2. Butrius *Conſil.* 51. *num.* 5. ver. *Item hoc declarat.* Bald. *Conſil.* 312. *num.* 2, ver. *Tertio vt cauſa lib.* 4. Ancharan. *Conſil.* 254. *num.* 4. Roman. *Conſil.* 503. *num.* 7. & *ſequent.* Tuſch. *littera C. concluſ.* 136. Finis enim mouet agens ad operandum, & proinde operatur ſecundum menſuram motionis; vnde omnis conceſſio ex fine menſuratur Cap. *fin.* De *prabend.* & *l. In laqueum. ff.* De *acquiren. rer. dom.* ita vt id conceſſum intelligatur, quod exigit finis conceſſionis. Sequitur, quod à Pontifice in caſu noſtro ſit conceſſa erectio monaſteriorum duplicium vtriuſque ſexus, quia finis Pontificis in tali conceſſione eſt propagatio Ordinis, & inſtituti S. Brigidæ ſub regula S. Saluatoris, vt conſtat ex illis verbis, *Et eiuſdem or dinis, ſeu inſtituti propag tionem*. Non propagaretur autem inſtitutum, ſi non erigerentur monaſteria ſecūdum formam præſcriptam à regula.

9 Quare cum inducta ad vnum finē

non

non debeant oppoſitum operari. *l. Legata inutiliter. ff.* De *adim.leg.* & tradunt Socin. *Conſil.*38.*vol.*1.Menoch.*Conſil.*151. *num.*30. & *Conſil.* 170. *num.*11. & *Conſil.* 362. *num.* 34. Octau. Glorit. *Reſp.* 1. *par.* 3. *num.* 39. Alias nullum eſſet, quicquid per talem detorſionem fieret, quia in illo actu non ſolum ceſſaret cauſa finalis, ſed etiam oppoſitus finis poneretur, & cauſa finali ceſſante, ceſſat etiam effectus *l. Adig re.* §. *Quamuis. ff.* De *iurepatron.* & *l. Si Pater. ff.* De *hæred.inſtit.* & *l. Generaliter. C.* De *Epiſcop. & Clericis.* & Cap. *Magna. in fine.* De *voto*, & Cap. *Cum ceſſante.* De *appellat.* & explicant Tiraquel. latè *tract. ceſſante cauſa.* & *De iure Primogenit.quæſt.*40.*num.* 770. Duen. *Reg* 82. Petrus de Ancharan. *Conſil.*47. *num.*4. Euerar. *in Topica loco* 85. Tuſch. *littera C. concluſ.*137. *num.*14. Sanchez *lib.*4.*ſum.cap.*2.*num.*42. Mantica *Deciſ.*131.*num.*4. Non poſſunt in virtute prædictæ conceſſionis erigi Monaſteria ſimplicia, nam per ipſa non obtineretur finis propagationis Inſtituti ſub regula S.Saluatoris, imo diſſolueretur inſtitutum in ipſorum erectione, quia fundarentur contra formam præſcriptam ab ipſa regula.

10 Vnde cum non ſit recedendum à forma reſcripti, & conceſſionis Cap. *Cum dilecta.* De *reſcriptis*, vbi Doctores. Et conceſſio limitata pariat effectum limitatum. *l. In agris. ff.* De *acquir.rer.domin.* ſequitur, quod in virtute præfatæ conceſſionis non poſſint alia Monaſteria fundari, præterquam duplicia vtriuſque ſexus, quia conceſſio limitatur ad Monaſteria, quæ ſint ſecundum regulam, & inſtitutum S.Brigidæ, atque adeo talia, qualia ab ipſa regula præſcribuntur. Et ideo forma ſeruanda ex vi conceſſionis in erectione horum Monaſteriorum eſt, quod ſint ſecundum dictam regulam, & inſtitutum.

11 Et cum tota vis conceſſionis reducatur, vt in radicem, in ſubſcriptionem ſupplicationis factam à Sanctiſſimo; nec ſupplicatio Infantis Iſabellæ aliud contineret, niſi inſtantiam de fundatione aliorum Monaſteriorum duplicium vtriuſque ſexus Ordinis, & inſtituti S.Brigidæ ſub regula S.Saluatoris, vt conſtat ex tenore ipſius præinſerto in recitatis Litteris Pontificijs, ſequitur manifeſtè, quod in virtute huius conceſſionis poſſint fundari tantum Monaſteria duplicia vtriuſque ſexus, & non ſub alia forma, quia ſubſcriptio ſolum comprehendit, quod in ſupplicatione ſignata continetur. nec ad aliud poteſt extendi. *l. Emptor.* §. *Lucius. ff.* De *pactis.* & *l. Si ita ſtipulatus.* §. *Chryſogonus. ff.* De *verbor.oblig.* & *l. Fideiuſſor.* §. 1. *ff.* De *pignorib.* & *l. Sicut.* §. *Non videtur. ff.* Quibus *modis pignus, vel hypoth.ſolu.* & *l. Si quis ex argentarijs.* §. 1. ver. *Subſcribere. ff.* De *edendo.* & *l.*1. ver. *Subſcriptionem. ff.* De *conſtit.Princip.* & *l. Si per Epiſtolam.* ver. *Subſcriptam. ff.* De *acquir.hæred.* & Cap. *Si quis Præsbiterorum.* De *r. b.Eccleſ.non alien.* vbi Gloſa verbo *Subſcripſit.* & *in cap. Quanto.* De *his, quæ fiunt à Prælat.* & *in cap. Ex litteris.* De *tranſact.* & notant communiter in *dict. l. Si ita ſtipulatus.* §. *Chryſogonus.* & *in l. Quæ dotis. ff.* Soluto *matrimonio.* Alexan. *in l. Cum antiquitus.* §. *Cum autem.* C. De *teſtam.* Felin. *in cap. Quoniam. num.* 43. De *probat.* Decius. *num.* 45. Gabriel. *in commun. concluſ.* Tit. *De præſumpt. concluſ.*3. *num.*1. *& ſequent.* alios citans. Maſcar. *de probat. concluſ.*1347. per totam plures citans.

12 Neque obſtat, quod in litteris Pontificijs concedatur facultas ſtatuendi, & ordinandi de nouo, vt per illa verba; *Et in huiuſmodi erectionibus, & fundationibus quæcunque pro eorumdem Monaſteriorum regimine, & gubernio ad Dei laudem, & eiuſdem Ordinis, ſeu Inſtituti propagationem neceſſaria eſſe iudicauerint, ſtatuere, ordinare, facere, & exequi liberè, & licitè valeant auctoritate Apoſtolica tenore præſentium licentiam, & facultatem concedimus, & impertimur.* Talis enim facultas eſt coarctata ad ſtatuta, & ordinationes, quæ ſint ſecundum formam, & menſuram regulæ, & non contra ipſam, quia eſt conceſſa ad conſeruationem, & propagationem dicti Ordinis, quam habet conceſſio pro fine, vt manifeſtè conſtat ex illis verbis, *Ad Dei laudem, & eiuſdem Ordinis, ſeu Inſtituti propagationem.* Vnde cum finis declaret, qualis ſit res cenſenda. *l. Sed & ſi quis.* §. *Interdum. ff.* De *vſufruct.* vbi Gloſ. Specul. *Tit. De fruc. & intereſ.* §. 1. ver. *Sed quid, ſi debitor*, iam ex fine appoſito concluditur, quod

quod talis facultas ſtatuendi, & ordinandi ſit tantum quò ad ea, quæ tendunt ad conſeruationem dictæ regulæ, & non quò ad ipſam immutandam.

13 Et proinde regulanda eſt, vt exerceatur pro conſeruatione, & propagatione dicti inſtituti, & manutentione regulæ ipſius. Quia omnia regulanda ſunt ſecundum exigentiam finis. *l. Et ſi non ſint. §. Perueniamus. ff.* De *auro,& arg. leg.*& *l.Oratio. ff.* De *ſponſalibus*. & *l.Diximus. ff.* De *excuſat.tutor.* & notat Bald. *Conſil.* 115. *vol.* 1. Crauetta *Conſil.* 137. *num.* 14. *vol.* 1. Hyppolit. *ſingul.* 147. Tiraquel. *De retract. Tit.* 18. *num.* 19. *&* 23. Giurba *Ad conſuetud. Meſſan. par* 1. *cap.* 1. *Gloſ.* 4. *num.* 112. Velaſcus *in Axiomat. iur. littera F. num.* 144. *& ſequent.*

An Regularis, qui ante profeſſionem renunciauit in ampliſſima forma cuicunque iuri hereditario, & quibuſcunque bonis ſibi quocunque titulo obuenientibus poſſit recipere legatum ſibi relictum ab amico aut coniuncto, an verò cedat illi, in cuius fauorem eſt facta renunciatio. Quæſt. 14.

S V M M A.

1 *Oratio vniuerſalis ita omnia complectitur, vt nihil excludatur.*
2 *Regularis non obſtante quauis renunciatione ampliſſima eſt capax legati.*
3 *Renunciatio coarctatur ad menſuram cauſæ finalis renunciationis.*
4 *Regularis non poteſt renunciare iuri, quod tranſit ad religionem.*
5 *Nemo cenſetur renunciare iuri, quod ignorat competere aut competiturum.*
6 *Renunciatio iuris futuri intelligitur de eo, quod habet cauſam de præſenti.*
7 *Renunciatio eſt ſtrictè interpretanda.*
8 *Regularis non obſtante quacunque renunciatione ampliſſima eſt capax donationis.*
9 *Sæcularis renuncians ampliſſimè omnibus bonis ſibi obuenientibus, an cenſeatur renunciare iis, quæ extra titulum hæreditarium acquirit.*

1 LOquimur de Regulari profeſſo in Religione, quæ ſit capax hęreditatis, & bonorum. Et videtur negatiuè reſpondendum; quia renunciatio vniuerſalis, & cum ampliſſimis clauſulis ſe extendit ad omnia, nec aliquid excludit, & ideo cenſetur etiam renunciatum tali legato. Quia oratio vniuerſalis ita omnia complectitur, vt nihil excluſum intelligatur, *l. Iulianus.* ff. De *legib.* 3. & *l. A procuratore.* C. *Mandati, vel con.* Et ideo cenſetur omnia comprehendere, quæ poſſunt excogitari, vt docent Bal. *Conſil.* 326. *lib.* 1. Crauetta loquens de renunciatione, *Conſil.* 290. *num.* 4. *in fine.* & *Conſil.* 294. *num.* 1. *&* 2.

2 Eſt tamen tenendum, quod poſſit recipere tale legatum, nec renunciationem ſe extendere ad hunc caſum, ſed ſolum comprehendere ea iura, & bona ſibi obuenientia iure hęreditario, & ratione ſucceſſionis tanquam vni de tali familia. Et à fortiori ſequitur ex *l. Is, qui hæres. ff.* De *acquirenda hæred.* & *l. Si ita ſcriptum. §. 1. ff.* De *leg.* 2. vbi futurum legatum ſub conditione, vel die relictum, non poteſt repudiari antequam conditio, vel dies extiterit, quia cum effectu non debetur; & ideo à fortiori nec poterit renunciari legatum nondum relictum, cum nullo modo debeatur, nec adſit ſpes de illo. Quod enim non habetur vel in re, vel in iure, renunciari non poteſt.

3 Eſt enim facta renunciatio cum tam ampliſſimis verbis in fauorem familię, vt nimirum ab ipſa non diſtrahantur bona hęreditaria, & deuoluantur ad religionem, & proinde ampliſſimę clauſulę renunciationis coarctandæ ſunt, vt retineant ſuam vniuerſalitatem ſolum reſpectu bonorum iuris hęreditarij, quia non eſt latius extendenda, quam exigat cauſa finalis, nam verba generalia cenſentur reſtricta

ad

ad cauſam, ob quam ſunt prolata l. *Cum pater.* §. *dulciſſimis.* *ff.* De *legibus* 2. & *l. Si de certa.* C. De *tranſact.* & docet Aret. *in l. Paulus.* ver. *Sed remanet dubium.* *ff.* De *acquirenda hæredit.* Angel. *conſil.* 52. Socin. Senior *in l.* 1. §. *Veteres.* *num.* 3. *ff.* De *acquirend. hæred.*

4 Deinde talis renunciatio eſt renunciatio iurium, quæ ſibi competunt, vel competere poſſunt tanquam tali perſonę exiſtenti de tali familia, & quæ ſunt propria, & perſonalia, & quorum tunc habet dominium, vel habere poteſt: non autem iurium ſibi competentium tanquam religioſo; ſeu quę de nouo acquirit tanquam religioſus, quia cum hęc non ſint ſub dominio ipſius, ſed tranſeant ad religionem non poteſt ipſis renunciare, cum non poſſit defectu dominij de iis diſponere. Tale autem eſt ius ad legatum ſibi relictum, quia eſt relictum tanquam religioſo, & ius omnino de nouo ſuperuenit. & omnino ex voluntate alterius, non autem titulo familię. Et hęc eſt ratio fundamentalis pro hac Deciſione.

5 Accedit etiam, quod nemo cenſetur renunciare iuri ſuo, quod ignorat ſibi cōpetere, aut competiturum *l. Mater* C. De *inofficioſo teſtam.* & *l. Legitimam.* *ff.* De *petit. hæred.* & *l. In repudianda.* *ff.* De *acquirend. hæredit.* & tradunt Alex. *Conſil.* 193. *num.* 1. *lib.* 6. Afflictus *Deciſ.* 53. Socinus iunior *Conſil.* 128. *num.* 119. *lib.* 1. Tiraquel. *tract. De legib. Connubial. Gloſ.* 6. *num.* 176. Crauet. *Conſil.* 257. *num.* 2. vbi addit, quod etiam ſi renunciationi addatur iuramentum, non tamen aliquid operatur in prędicto caſu. Nullus autem ſcit ius, quod ſibi competere poteſt ad legatum ſibi relictum ex benigna voluntate teſtatoris, quod cum non exiſtat tēpore renunciationis, nec pręuideri poſſit, omnino ignoratur. Imò renunciatio non habet vim, niſi quò ad ea iura, quę ſaltem in potentia conueniunt, quia nimirum in ſe exiſtunt, & ad renunciantem deuolui poſſint, nam non poteſt intelligi renunciatio alicuius rei, niſi aliquo pacto competat ius ad ipſam ſaltem in potentia, nam alioquin ridicula eſſet renunciatio; tale autē non eſt ius ad legatum, quia nec etiam in potentia competit, cum nullo pacto ſubſiſtat quando fit renunciatio.

6 Quod etiam confir. poteſt. Quia renunciatio iuris futuri intelligitur de eo, quod habet cauſam de præſenti; non autem de eo, quod non habet, etiam ſi verbis generaliſſimis fiat, vt notant Bar. *in l. Qui Romæ.* §. *Duo Fratres.* *quæſt.* 6. *ff.* De *verbor. oblig.* & *in l. Poſt emancipationem.* §. *Illud.* De *lib. leg.* & cum Gloſ. *in l. Quod Seruius.* *ff.* De *cond. ob. cauſ.* & *in l. Qui cum tutorib.* ver. *Ex hoc dico.* *ff.* De *tranſact.* & *in Auth. Hoc amplius.* C. De *Fideicomiſ.* Bal. *in l. Pactum.* *quæſt.* 13. C. De *collat.* Socin. *in l.* 1. §. *Veteres.* *not.* 1. *ff.* De *acquiren. poſſ ff.* Laurent. Sylua. *conſil.* 50. *num.* 32. *vol.* 1. Pariſ. *conſil.* 69. *num.* 1. et *conſil.* 95. *num.* 39. *vol.* 3. vbi notat, id valere, etiam ſi confirmatio ſit iuramento firmata; quod etiā tradit Iaſ. *in l. Stipulatio.* *ff.* De *verb. oblig.* et facit *l. Qui ſuperſtitis.* *ff.* De *acquir. hæred.* et *l. Si ita ſcriptum.* §. *Si ſub conditione.* *ff.* De *leg.* 2. Ius autem ad legatum futurum non habet cauſam de pręſenti, cum pendeat ex vltima voluntate legantis. Quod pręſertim verum eſt, quia renunciatio caſuum fortuitorum generalis non valet. *l. Sed & ſi quis.* §. *Quæſitum.* *ff.* Si *quis caut.* vbi etiam Bart. *init.* talis aut legatus eſt caſus fortuitus. Ratio autem eſt, quia talis renunciatio eſt contra naturam contractus, qui debet eſſe de re determinata.

7 Nec obſtat, quod *num.* 1. allatum eſt, quia renunciatio ſtrictè interpretanda eſt *l. Poſtquam liti.* C. De *pactis.* vbi Decius *num.* 15. et *Conſil.* 379. *num.* 3. et *Conſil.* 419. *in fine.* Crauetta *Conſil.* 257. *num.* 5. et ideo non eſt extendenda, quantumuis cum ampliſſimis clauſulis, ad ea, quę in generali renunciatione includi non poſſint; quale eſt ius ad legata, quia tanquam non exiſtens, nec potens competere tempore renunciationis, ipſi renunciari non poteſt. Accedit etiam, quod tale ius non eſt ſub dominio renunciantis, vt dictum eſt *num.* 4.

8 Ex quibus ſequitur, quod non obſtante quacunque ampliſſima renunciatione Regularis ſit capax donationis, nam ius ad rem donatam non incipit, nec etiam in potentia, quouſque fiat donatio; quando autem fit, et acceptatur, ſtatim ius tranſit

ſit

ſit in monaſterium cui Monachus acquirit, quicquid acquirit, tali autem iuri non renunciatur à Nouitio, cum non poſſit ipſi renunciari.

9 Et idem valet non ſolum de Regulari, ſed etiam de quocunque alio, qui renunciauerit bonis paternis, & quibuſcunque alijs, quæ ipſi quocunque titulo obuenire poſſint, nam intelligitur ſolum de ijs, quæ ratione ſucceſſionis iure hæreditario poſſunt obuenire: nam ampliſſimæ clauſulę ſolum ponuntur ad includendum quemcunque titulum hæreditarium, quia renunciatio non extenditur vltra ſuam cauſam finalem, & extra ſuam ſpeciem. Eſt autem in ſpecie renunciationis hæreditatis, quæ eſt principalis materia renunciationis; cœtera vero ſe habent vt acceſſoria intra eamdem ſpeciem. Vnde poterit poſſidere ſibi retinendo omnia bona, quæ ipſi quocunque titulo extra hæreditarium obueniant.

An iuſpatronatus ab hæreditate ſeiunctum, & ſemper tranſiens in ſeniorem familiæ, acquiratur Religioſo, qui ante profeſſionem omnibus ſuis iuribus renunciauit. Quæſt. 15.

S V M M A.

1 *In vniuerſitate omnium iurium includitur etiã iuſpatronatus.*
2 *Iuſpatronatus ſeiunctum ab hæreditate tranſit ad Religioſum, etiam ſi renunciauerit &c.*
3 *Quantum ſe extendat renunciatio omnium bonorum, & iurium facta à nouitijs.*
4 *Regularis eſt capax iuris proprij ſpiritualis, aut quaſi ſpiritualis.*
5 *An in renunciatione, & donatione omnium iurium comprehendatur iuſpatronat.*
6 *Renunciata hæreditate non cenſetur renunciatum iuripatronatus Gentilitio.*
7 *Quando iuſpatronatus tranſeat cum vniuerſitate bonorum.*

1 Videtur negatiuè reſpondẽdum. Quia talis renunciatio eſt renunciatio omnium iurium quò ad vniuerſitatem. In vniuerſitate autem omnium iurium includitur etiam iuſpatronatus. vnde tranſit in donatarium, cui omnia iura donantur, vt tenent Abbas *in Cap. Ex litteris num. 12. De iurepatronatus.* Seraph. *Deciſ. 725. num. 1. ver. Sed contrarium.* Barboſa *De offic. Epiſcopi. Allegat. 71. n. 22.* Riccius *De probat. Iuriſpatr. Reſolut. 186. num. 3. in fine.*

2 Tenendum tamen eſt. Quod tranſeat ad Religioſum non obſtante tali renunciatione: quia nimirum talis renunciatio in forma quamtumuis ampla non ſe extendit ad iuſpatronatus ſeiunctum ab hæreditate.

3 Renunciatio enim omnium bonorum, & iurium facta à Nouitijs, cum ſit facta intuitu Regularis profeſſionis, cenſetur facta ſecundum menſuram, & exigentiam talis profeſſionis; & proinde ſolum quò ad ea, quæ Religioſo particulari non poſſunt competere ratione votorum: vnde ſe extendit tantum ad iura, & bona temporalia, non autem ad ſpiritualia, aut quaſi ſpiritualia, vt docet D.Th. *2.2. quæſt. 186. ar. 4. ad 4.* Caiet. *ibid.* Leſſius *lib. 2. de Iuſt. & iur. cap. 4 dub. 5. num. 26.* Rodriquez *tom. 3. quæſt. Reg. quæſt. 29. ar. 4.* Sanchez *lib. 7. in Decal. cap. 18. num. 25. in fine.* Villalob. par. 1. ſum. *tract. 10. difficul. 7. n. 5.* Trullench. *lib. 7. in Decal. cap. 2. dub. 5. n. 4.*

4 Vnde ſunt capaces beneficiorum, & poſſunt agere nomine proprio quò ad ea, quæ concernunt beneficium; ſicut etiam ſuper iure eligendi, alimentorum, manendi in tali monaſterio, & alijs huiuſmodi, vt notat Nauar. *Quæſt. 1. De reddit. Monito 9. & in Comment. 2 De Regularib.* & ſequitur Leſſius *citatus*. Ius autem patronatus eſt ſpirituale, quia eſt annexum ſpirituali Cap. *Quanto. De iudicijs.*

5 Rurſus. In renunciatione, & donatione omnium iurium non comprehenditur iuſpatronatus tanquam illud, quod eſt ſuperioris generis, vt docent Bal. *in l. fin. circa finem.* C. De edic. *D. Adr. tollen.* Firman, *tract. De Epiſcopo lib. 4. par. 4. quæſt. 30.* quos ſequitur Lambertin. *lib. 1. De iurepatronat. par. 2. quæſt. 4. ar. 6.*

6 Et proinde quando iuſpatronatus eſt Gentilitium, & coniungitur cum hæreditate, renunciata hæreditate, non cen-

ſetur illi renunci. tum ; ſed qui renunciauerit, poteſt illud vindicare vt tenẽt Federicus de Senis *Conſil.* III. *num.* 9. ver. *It m quæritur.* Rota *D ciſ* 53. *num.* 3. *par.* 1. *in Recent.* Lotterius *De re beneficiar. lib* 2. *quæſt.* 11. *num.* 45. Igitur ex renunciatione facta à Nouitio intuitu Profeſſionis regularis non debet inferri renunciatio iuriſpatronatus, præſertim ſeiuncti ab hæreditate.

7 Et quamuis Iuſpatronatus ſoleat tranſire cum vniuerſitate bonorum, & iurium, vt tenent Auctores *num.* 1. *citatis* & præterea Puteus *in nou. Deciſ.* 341. Feret. *Conſil.* 179. *num.* 2. & communiter. Hoc tamen ſolum locum habet, quando iuſpatronatus eſt annexum iuribus, et bonis. Secus autem, quando eſt ſeiunctum, vt in caſu noſtro. Et ita declarant Innocent. *in cap. Ex litteris. num.* 2. De *iurepatron.* Rota *Diuer. Deciſ.* 1152. *num.* 4. *par.* 3. Garzia *De beneſ. par.* 5 *cap* 9. *num.* 12. Riccius *in Praxi Reſol.* 162. *num.* 3. Vnde cum in caſu noſtro non ſit annexum; per renunciationem omnium bonorum, et iurium non erit ipſi renunciatum.

An prædictum iuſpatronatus ſeiunctum ab hæreditate deuolutum ad Religioſum, maneat apud ipſum, an verò acquiratur Monaſterio. Quæſt. 16.

S V M M A.

1 *Iuſpatronatus ſeiunctum ab hæreditate, ſi tranſeat ad religioſum, manet apud ipſum.*
2 *Regularis eſt capax iuris quaſi ſpiritualis, atque adeo iuriſpatronatus.*
3 *Ius doctoratus, & doctorandi eſt proprium regularis, non monaſterij.*
4 *Iuſpatronatus ſeiunctum ab hæreditate pro ſeniore familia eſt ius perſonale.*
4 *Regularis ex commiſſione patroni poteſt præſentare abſque licentia ſuperioris.*

1 RESP Quod tanquam ſeiunctum à temporalitate bonorum non acquiritur Monaſterio, ſed manet apud Religioſum ſeniorem de familia, et ad ipſum ſolum pertinet ius præſentandi.

2 Vt enim dictum eſt Deciſ. *præcedenti*, Regulares in perſona propria ſunt capaces iuris ſpiritualis, vel quaſi ſpiritualis, vt eſt ius eligendi, ius honorificum, et alia huiuſmodi, vt notant Doctores ibid. *citati num.* 3. & 4. Iuſpatronatus autem eſt ſpirituale Cap. *Quanto.* De *iudicijs*, et tanquam in caſu noſtro ſeiunctum à iuribus hæreditarijs, non tranſit ratione ipſorum ad Monaſterium.

3 Quod etiam ex eo confir. Nam ius doctorandi, quod acquirit Regularis vel ratione Cathedræ, vel ex alio capite, non acquiritur Monaſterio, ſed manet apud ipſum perſonaliter, vt conſtat ex praxi. Sic etiam iura doctoratus, et priuilegia ſunt propria Regularis, et non monaſterij, quia non ſunt iura realia, ſed merè perſonalia, et proinde non ſeparantur à perſona, nec acquiruntur Monaſterio.

4 In caſu autem noſtro, cum iuſpatronatus ſit ſeiunctum à quocunque alio iure temporali, et inſtitutum pro ſeniore de familia, eſt ius perſonale, nam pro ipſo exercendo, eſt electa qualitas perſonæ, et quaſi induſtria ipſius, cum hoc pertineat ad prouiſionem Eccleſiæ. Cap. *Quoniam.* § *Is autem.* De *offic. & poteſt. Deleg.* Et proinde Lambertin. *lib.* 2. *De iurepatr. par.* 1. *quæſt.* 2. *ar.* 11. *num.* 12. cum Bar. *in tract. Minor. lib.* 3. *cap.* 4. docet; quod ſi Patroni committant præſentationem Monaco, poteſt præſentare etiam abſque licentia Superioris.

Mo-

Digitized by Google

Moniales acceſſerunt ad eligendam Abbatiſſam Epiſcopo excipiente ſcrutinio, quædam ex illis ſuffragabantur Abbatiſſæ iam munere ſuo functæ: monet Epiſcopus, illam non poſſe rurſum eligi, illæ nihilominus perſiſtebant, quæritur an Epiſcopus potuerit non computare dicta ſuffragia, & pronunciare electionem computando ſolum reliquarum ſuffragia. Quæſt. 17.

S V M M A.

1 *Suffragia inutilia in electione non computantur.*
2 *Suffragans ei, qui non poteſt quomodocunque eligi, inutiliter ſuffragatur.*
3 *Suffragia inutilia ſunt ſuffragia nolentium eligere, & ideo non debent impedire, quin cæteri eligant.*
4 *Suffragans ei, qui non eſt de collegio, quando eligi debet de collegio, inutiliter ſuffragatur.*
5 *Suffragans inutiliter peccat mortaliter.*

1 RESp. potuiſſe, imo debuiſſe non computare ſuffragia Monialium, quæ ſuffragabantur Abbatiſſæ iam munere ſuo functæ: quia non erat rurſus eligibilis. Vota enim inutilia, quocunque modo talia ſint, non debent computari, ſed habenda ſunt, tanquam ſi non eſſent, & ſolum numeranda ſuffragia vtiliter ſuffragantia Cap. *In electionibus*. De *electione in* 6. vt notant ibid. Doctores Abbas, Innocent. et alij.

2 Quando autem quis ſuffragatur ei, qui ſecundum leges, vel conſtitutiones particulares eligi non poteſt, inutiliter ſuffragatur, quia ſuffragium non poteſt ſortiri effectum, ad quem debet dirigi ex natura electionis, ex defectu capacitatis in perſona per ſuffragium nominata. Et ita in terminis docent Cuchus *lib. 4. Inſtit. maior. tit. De elect. num. 214. & 215.* quem ſequitur Sigiſmundus à Bononia *Par. 1. D: elect. cap. 4. dub. 29. num. 2.* & conſonant Hoſtienſ. *in dict. cap. In Electionibus num. 8.* De *elect. in 6.* Monachus *ibid. num. 11.* qui *num. ſequenti* huiuſmodi vota vitioſa vocat reproba, quia videlicet mala ſunt, & omnino reijcienda.

3 Ratio autem eſt, quia, qui malè eligunt, non debent præiudicare ijs, qui benè eligunt, nec impedire, quod non ſequatur electio, & ideo ſi non computatis ſuffragijs inutilibus adeſt electio facta per vota vtilia, nō debet impediri per inutilia, ſed reijciendi ſunt inutiliter ſuffragantes tanquam nolentes eligere, quia eo ipſo, quod ſuffragantur perſonæ incapaci, nolunt, quantum ad ſe attinet, electionem ſortiri ſuum effectum. Et facit regula iuris, quod vtile per inutile vitiari non debet. Cap. *Vtile. De regulis iuris in* 6. Et quia, cum iſta ſuffragia non eligant, non ſunt vera ſuffragia, de quorum ratione eſt, quod exerceant poteſtatem electiuam, & ideo cum veris ſuffragijs non ſunt computanda.

4 Ex his autem colligitur, quod ſi in electione eligendus ſit aliquis de gremio collegij ex præſcriptione legum, aut Conſtitutionum ſpecialium, ſi quis ſuffragaretur alicui, qui non eſſet de collegio, quantumuis digniſſimo, inutiliter ſuffragaretur, quia ſuffragium tunc eſt inutile, quando tribuitur perſonæ, quæ eligi non poteſt, cum non poſſit in ipſa habere ſuum effectum, & proinde tanquam inutile non eſſet cum cœteris computandum.

5 Secundo ſequitur: Quod inutiliter ſuffragans peccat mortaliter, quia in re graui, qualis eſt electio, abutitur poteſtate electiua, & facit contra exigentiam rectæ rationis, quæ exigit, quod vnuſquiſque, quantum eſt de ſe, cooperetur bonæ electioni: vnde non ſatisfacit debito proprij muneris; & eodem pacto proportionaliter ſe habet, ac ſe haberet iudex, qui ita ſe in munere ſuo gereret, vt non haberetur iuſtitia, quam debet adminiſtrare, ſiquidem elector quoque ex debito iuſtitiæ legalis tenetur ita exercere pro-

prium munus, vt ſequatur recta, & iuſta electio.

An quando patronus in præſentatione debet præferre ex inſtitutione iuriſpatronatus Romanum v. g. Extero, ſub nomine Romani comprehendatur etiam ciuis ex priuilegio. Quæſt. 18.

S V M M A.

1 *Negatiua ſententia.*
2 *Romanus v. g. præferendus exteris complectitur etiam Romanos ex priuilegio.*
3 *Ciuis ex priuilegio eſt verè ciuis.*
3 *Nobilis ex priuilegio admittitur ad ordines militares, & ad onera nobilium.*
4 *Priuilegium, quod quis in omnibus habeatur vt ciuis, habilitat ad omnia.*
5 *Ciuis ex priuilegio cum clauſulis prægnantibus facit participare etiam in ijs, à quibus ciues aſſumpti excluduntur.*
6 *Eſt habilitatus etiam ad beneficia deſtinata ſolis originarijs.*
7 *Ciuis ex priuilegio contradiſtinguitur ab extero.*
8 *Appellatione ciuium ſtrictè veniunt ſoli originarij.*
9 *Quomodo id intelligendum.*
10 *Legatum relictum originarijs poteſt dari non originarijs ſi per decennium habitauerint in loco.*

1 NEgatiuè videtur reſpōdendum, quia dum inſtitutor iuriſpatronatus intendit, quod Romanus v. g. præferatur extero, intelligit de Romanis originarijs, nam diſpoſitio cenſetur facta in fauorem illorum, qui ſunt originarij de loco.

2 Oppoſitum tamen tenendum eſt, nimirum quod Romanus præferendus exteris, non ſolum complectatur ciues originarios, ſed etiam ciues ex priuilegio, vt in contingentia caſus fuit reſponſum à peritiſſimis iuriſconſultis.

3 Ratio autem eſt, quia ciuis ex priuilegio eſt verè ciuis, & non fictè, & impropriè, & fruitur ijſdem priuilegijs cum originarijs, vt tradunt Bar. *in l. Si maritus 2. §. Legis. ff.* Ad *legem Iuliam. de adult.* Decian. *Conſil.* 44. *num.* 13. *lib.* 4. Cephal. *Conſil.* 451. *num.* 16. 27. 30. *&* 60. Barbatia *Conſil.* 23. *num.* 9. *vol.* 1. Ruinus *Conſil.* 76. *num.* 14. *lib.* 3. Boer. *quæſt.* 260. circa finem citans Bal. Angel. Imol. & plures alios. Hinc quādo agitur de oneribus, & admiſſione ad ordines militares, & nobilitas neceſſaria eſt, non ſolum locum habent nobiles à ſanguine, ſed etiam nobiles ex priuilegio, vt docent Mench. *De ſucceſſ. lib.* 3. §. 30. *num.* 256. *&* 290. *& ſequent.* Azeuedo *l.* 1. *num.* 59. *tit.* 1. *lib.* 6. *nouæ Recopil.* Io Garzia *De nobilit. gloſ.* 1. §. 1. *num.* 50. Garc. Gironda *De priuileg. ſeu exempt. explicat. num.* 829. Vnde etiam quando agitur de ijs, quæ ciuibus conferenda ſunt, locum habebit etiam ciuis ex priuilegio.

4 Quod prælertim verum eſt, quando in priuilegio continentur clauſulæ exprimentes, quod in omnibus, & per omnia debeat haberi tanquam ciuis, nam tunc cenſetur habilitatus ad omnia, quæ ciuibus originarijs tribuuntur, vt notant Iaſ. *in l. Si is, qui pro emptore, num.* 30. *ff.* De *vſucapt.* Boer. *citat.* & *Deciſ.* 13, *num.* 21. Alciat. *in l. Mercis. ff.* De *verbor. ſignif.* & *Conſil.* 4. & *Conſil.* 11. *num.* 8. *lib.* 2. Alex. in. *Conſil.* 99. *num.* 6. *vol.* 6. Curtius iun. *Conſil.* 349. *num.* 13. aſſerens, eſſe communem opinionem. Rimin. iun. *Conſil.* 468. *num.* 49. *&* 50. *vol.* 4. Pariſ. *Conſil.* 71. *num.* 3. Rom. *Conſil.* 69. *num.* 9 Burſat. *Conſil.* 198. *num.* 52. *vol.* 2. Corn. *Conſil.* 189. *num.* 5. *vol.* 2. Boſſ. *tit. De Prin. num.* 361. Aret. *Conſil.* 77. *num.* 1. *&* 2. Gallin. *De verbor. ſignif. lib.* 8. *num.* 24. Menoch. *Conſil.* 738. *num.* 6. Socin. ſenior. *Conſil.* 129. *num.* 6. *&* 7. *vol.* 1. Bal. *tract. De ſtat. verbo.* Ciuis. *ver.* 2. *&* 3. & *in l. Omnes populi. num.* 23. *ff.* De *iuſt. & iure.* vbi etiam Crot. Ripa *in l.* 1. *num.* 51. *ff.* De *legatis.* 1.

4 Imo, quod ciuis ex priuilegio, ſed cum clauſulis prægnantibus, quod in omnibus pro originario habeatur, in nullo diſcriminetur ab originarijs, ſed participet 5 etiam in ijs, pro quibus à ſtatutis exclu-

dun-

duntur ciues aſſumpti tradunt Bertazol. *Conſil.*61.*num.*8.*vol.*1. Ciuel.Paſeth.*Conſil.* 28.*num.*21. *&* 22. & approbat Io. Baptiſta Coſta apud Menoch.*Conſil.*678. *num.*1. Nā ſi non participarent etiam in ijs, ex quibus excluduntur ciues aſſumpti, non verificaretur clauſula, quod in omnibus pro originario haberetur, ſed quò ad parilitatem, & corporis vnionē diſcriminaretur ab originarijs contra id, quod docet Bal. *Conſil.* 29. *num.* 5. & tradunt citati doctores.

6 Et in caſu noſtro particulari, quod ciuis ex priuilegio cum amplis clauſulis, aſſumi poſſit ad illa beneficia, quæ ciuibus ſolis originarijs deſtinata ſunt, tenet Rota Romana *in vna Bonon.Canon.*21.*Iun.* 1610. *Coram Penia*, & in Bononienſi *Canonicat.*28.*Iun. eodem anno Coram Coccino.* & tradit Loter. *lib.* 1. *De re Beneſ. quæſt.* 25. *num.* 8. Vnde pro omni ambiguitate tollenda ſolet in quibuſdam priuilegijs apponi clauſula Capacitatis ad omnia beneficia ciuibus tantum deſtinata.

7 Et mens inſtitutoris ſatis ex eo colligitur, quod vult Romanum extero præferri, atque adeo nomine Romani intelligit quemcunque, qui non ſit exter; nam contraponit Romanum extero. Ciuis autem ex priuilegio, aut ratione domicilij non eſt amplius exter, cum ſit incorporatus ciuitati.

8 Neque obſtat, quod appellatione ciuium propriè, & ſtrictè veniant tantum originarij, non autem creati ex priuilegio, vt notant Accur. *in l.* 1. in fine. *ff.* De *tutor. & curat.&c.* & *in l.Ciues.* C. De *incolis.*Bal. *in Authent.Sed omnino. num.*3.C.Ne *vxor.*& *in l.Ciues. num.*4. C. De *appellat.* & *in cap. Significaſti. num.*5. De *reſcriptis.* Aret.*Conſil.*77.ver.*Circa primum.* Io.Baptiſta Bouius *tract. De ſtatut. vrbis præſcrip. verbo*, Ciuis Rom. *num.*2.

9 Nam hoc intelligi debet quò ad ea, quæ non ſunt propria ciuitatis, quæ ciuem creat, ſecus autem quò ad propria, vt notant Decius *Conſil.* 283. *num.* 10. & *Conſil.* 457.*nu.*14. Lancel.Corrad.*in Temp.om.iud. lib.*1. *cap.*1. §.4. *verbo*, Ciuilitatem concedi. *num.* 1. Curt. iun. *Conſil.*349.*num.*15. Riminal.iun. *Conſil.* 23. *num.* 173. & *Conſil.* 56. *num.*45. Alban. *Conſil.* 141. *num.*8. *lib.*1. & alij Doctores *num.*4.*allati.* nam ciuitas poteſt propria concedere, & habilitare quem vult ad ea, quæ apud ipſam proprijs ciuibus conceduntur; non autem quò ad ea, quæ ab alijs ſuis ciuibus conceſſa ſunt, cum non habeat ius ad aliena, nec de ipſis diſponere poſſit. Vnde ſtante inſtitutione iurispatronatus pro proprijs ciuibus, poteſt habilitare quem vult, vt poſſit tanquam ciuis præſentari; ſi quidem, dum in inſtitutione appellantur ciues, talis appellatio cenſetur facta ſecundum diſpoſitionem ciuitatis, qua diſponitur de ijs, qui habendi ſunt pro ciuibus, nam inſtitutor tenetur tanquam ſubditus ſeruare talem diſpoſitionem.

10 Quod etiam confir. nam legatum relictum naturalibus loci, poteſt dari etiā ibi commorantibus per decennium, licet ſint aliunde oriundi, ſi non conſtet de animo non habitandi ibi perpetuò iuxta id, quod docent Diana *Par.*4.*tr.*4.*Reſol.*140. Sanchez *lib.*4. *Conſil. mor. cap.*2.*dub.*19.*n.*1. Trullench *lib.*7.*in Decal. cap.*8.*dub.*12.*num.* 15.*in fine*, quia nimirum ratione domicilij habentur vt originarij, ergo idem dicendum etiam in caſu noſtro; præſertim ſi vltra priuilegium accedat domicilium acquiſitum.

An, qui mouit litem, & in ipſa ſuccumbit, teneatur in conſcientia reſarcire expenſas aduerſario, ſi non damnetur ad reſarciendas à iudice. Quæſt. 19.

S V M M A.

1 *Litigans abſque iuſta cauſa tenetur ad reſarciendas expenſas.*
2 *Tenetur etiam, ſi abſque debita diligentia, & circumſpectione iuris proprij litem moueat.*
3 *Non tenetur ad expenſas ſi bona fide ius proprium proſequatur.*
4 *Obligatio reſarciendi expenſas oritur ex iniuſta vexatione per litem.*
4 *Vtens iure ſuo nulli iniuriam facit.*

5 *Litigans ex iniuſto motiuo, tenetur ad expenſas.*
6 *Quid ſi litiget, vt non ſoluat, quia reuera tunc non poteſt ſoluere.*

1 SI litem mouit cognoſcens ſe non habere aliquod ius contra eum, cui litem mouit, clarum eſt, quod teneatur ad reſarciendas expenſas abſque ſententia iudicis, nam læſit iuſtitiam, damnum proximo inferendo. Vnde habet locum obligatio reſarciendi, quę oritur ex læſione iuſtitiæ, & per iuſtitiam cõmutatiuam fieri debet, vt docet D.Th. 2.2. *quæſt. 62. ar. 1.*

2 Si vero litem mouit omiſſa diligentia, & circumſpectione debita proprij iuris ad litem mouendam, adhuc tenetur reſarcire expenſas, nam conſurgit ex hoc damnum alterius ex lata culpa, ex qua naſcitur obligatio reſtituendi, & reſarciendi damnum, vt docent Gabr. *in 4. diſt. 15. quæſt. 14. ar. 3. dub. 2.* Sotus *lib. 4. de Iuſt. & iure. quæſt. 7. ar. 2.* Syluester *verbo.* Culpa *num. 6.* Innocent. *in cap. Sicut dignum.* De *homicidio*, & alij communiter.

3 At ſi bona fide procedat intendens proſequi iura propria, etiã ſi liti ſuccũbat, nõ tenetur in conſcientia reſarcire aliquas expenſas, dummodo propoſita debita diſcuſſione, & peritis conſultis, ſi res dubia ſit, ſibi perſuadeat, habere verum ius ad litem mouendam. Vt contra Scacciam *De ſen. & re iud. Gloſ. 14. quæſt. 13. num. 70.* deſumitur ex *l. Qui ſolidum. §. Nec aliud. ff.* De *legat. & fideicom. 2.* vbi ſolum decernitur expenſas reſarciendas, quando ratio litigandi non fuit. Et *l. Si quis inficiatus. ff. Depoſiti.* vbi Bar. & *l. Si mulier. §. Si rem. ff.* De *leg. & fideicom. 3.* Item Bar. *in l. Properandum. §. Sin autem.* De *iud.* vbi etiam Bal. & in Auth. *Generaliter.* De *Epiſcopis, & Clericis*, Couaruu. *Pract. quæſt. cap. 27. num. 3.* ver. *Sexto condemnatio*, alios citans. Aſinius *in Praxi iud. §. 32. cap. 2. limit. 1. num. 3.* Flamin. Cartar. *Deciſ. 1. num. 3.* Io. de Amicis. *Conſil. 11. num. 15.* Gabr. *lib. 2. Tit. De expenſis. Concluſ. 1.* ver. *Contrarium.* Parlador. *lib. 2. Rerum quotidian. cap. fin. par. 5. §. 18. num. 2.*

4 Ratio autem eſt, quia obligatio reſarciendi expenſas oritur ex damno illato mediante lite, & quia, vt conſurgat hæc obligatio, debet damnum inferri cum iniuria, & læſione iuſtitiæ, quæ per reſarcimentum expenſarum in ſuum locum reſtituenda ſit, & æqualitas ponenda, ideo non conſurget talis obligatio, niſi iniuſtè lis moueatur, ita vt iniuria inferatur. Quando autem quis bona fide procedit, & mouet litem, putans ius ſtare ex parte ſua, nulli iniuriam facit, quia nemo iniuriam alteri facit, quando vtitur iure ſuo. *l. Si cui aqua. §. Denique Marcellus. ff.* De *aqua, & aqua plu. ar.* & *l. Iniuriarũ. §. 1. ff.* De *iniurijs.* & *l. Qui iniuriarum. §. Is qui. ff.* De *iureiur.* & *l. Fluminum. §. fin.* & *l. Proconſulis. ff.* De *damno infec.* & Cap. *Cum Eccleſia.* ver. *Quia.* De *electione.* Et hoc procedit non ſolum in foro interno, ſed etiam in foro externo, de quo intelligunt Doctores *num. præcedenti* citati.

5 Ex quibus colligitur, quod ſi quis moueat litem in eum finem, vt aut ſolutionem differat, quia tunc non eſt ipſi commodum ſoluere, aut ex aliquo alio ſimili motiuo, tenetur in conſcientia etiam abſque ſententia iudicis reſarcire expenſas; qui in eo, quod litem mouet, iniuſte agit, nam vexat, & damnum infert abſque iure vexandi, & ideo tanquam iniuſtus damnificator tenetur ad damnum reſarciendum.

6 Si autem non poſſet ſoluere, atque adeo legitimè excuſaretur, ne tunc ſolueret, & in iudicium proferret impotentiam ad ſoluendum, tunc, quia vteretur iure ſuo, non teneretur ad aliquas expenſas reſarciendas, etiam ſi liti ſuccumberet, nam abſque iniuria, ſed ius ſuum proſequens litem mouiſſet. At ſi in iudicium aliquid aliud deduceret, quod non tribueret ius verum litigandi, teneretur expenſas reſarcire, quia iniuſtè vexat, & trahit ad litem in eo, in quo non poteſt trahere; neque enim poſſum omittere iuſtam cauſam, & loco illius proſequi iniuſtam.

Cle-

Clericus ſatelliti, à quo comprehendebatur iuſſu Epiſcopi, conabatur abripere gladium, quem iam per bonam partem ipſi è vagina extraxerat, adeſt alter in adiutorium ſatellitis, qui poſtea pugione grauiter vulnerat Clericum adhuc conantem gladium abripere, quæritur, an ſatelles inciderit in excommunicationem Canonis. Quæſt. 20.

S V M M A.

1 *Satelles poteſt clerico, quem capit, vim inferre, ſi contra ſatellitem inſurgat.*
1 *Vim vi repellere licet contra quemcunque.*
2 *Debet tamen ſeruari moderamen inculpatæ tutelæ.*
3 *Excedens in defenſione contra* Clericum *non incidit in excommunicationem canonis.*
4 *Excommunicatio cadit ſupra violentiam in* Clericum *ex ſuaſione diaboli, non ex propoſito defendentis.*
5 *In quo conſiſtat moderamen inculpatæ tutelæ.*
6 *Exceſſus defenſionis contra* Clericum *præſumitur, quod non fuerit illicitus.*
6 *Ignorantia excuſat à cenſura excommunicationis.*

1 RESP. potuiſſe ſatellitem inſurgere contra Clericum tanquã contra inuaſorem, nam non alia de cauſa conabatur abripere enſem, niſi vt, aut occideret, aut vulneraret, & proinde licuit ſatelliti abſque incurſu excommunicationis vim vi repellere. *l. Vt vim vi. ff.* De *iuſtitia, & iure*. ibi. *Quod quiſque ob tutelam corporis ſui fecit, iure feciſſe exiſtimatur*. & *l. Scientiam*. §. *Qui cum aliter. ff.* Ad *legem Aquiliam*. ibi. *Qui cum aliter ſe tueri non poſſent, damnum dederunt, innoxij ſunt*. & *l. Sicut allegas*. C. Ad *legem Cornel. de ſicar.* & *l. Si quis percuſſorem* C. *eodem*. Et Cap. *Interfeciſti*. & Cap. *Significaſti*. 2. De *homicidio*. & Cap. *Si vero*. 1. De *ſententia excom.* vbi habetur. *Si vero Clericum vim ſibi inferentem vi quis repellat, vel lædat, non debet propter hoc ad ſedem Apoſtolicam tranſmitti, ſi in continenti vim vi repellat, cum vim vi repellere, omnes leges, omniaque iura permittant.*

2 Quia tamen cum exceſſu vim repulit, nam poterat ſibi conſulere ſufficienter, ſi prohiberet enſem ſibi è vagina extrahi, quod ſanè potuiſſe præſtare cum ſocio, qui ſibi in auxilium venerat, non eſt dubitandum, ideo videtur dicendum, incidiſſe in excommunicationem canonis, quia non ſeruauit moderamen inculpatæ tutelæ. Neque enim vim vi repellere licet, niſi ſeruato moderamine inculpatæ tutelæ; vt deſumitur ex *tex. allegatis*, præſertim ex Cap. *Significaſti*. 2. De *ſent. excom.* & *l. Si ex plagis*. §. *Tabernarius. ff.* Ad *legem Aquiliam*.

3 Tenendum tamen eſt, quod non inciderit in excommunicationem; nam non incidit, quia iniecerit in ipſum manus violentas, cum hoc ipſi fuerit licitum tanquam in aggreſſorem, neque etiam ratione exceſſus, vt tenet Gloſ. *in Cap. Olim*, verbo. *Exceſſiſtis*. in fine. De *reſt. ſpoliat.* & *in Cap.* Significaſti. 2. verbo, *Moderamine*. De *homicidio*. Et deſumitur ex dicto Cap. *Olim*. in fine. De *reſt. ſpoliat.* & Cap. *Perpendimus*. De *ſentent. excom.* vt Gloſ. quoque vltimo loco *citata* ponderat. Et ſequuntur Graſ. *par. 1. Deciſ. aurear. cap. 65. num. 14.* Farinac. *par. 5. Praxis crim. quæſt. 125. num. 418.* Vnde docent Doctores, quod exceſſus in defenſione, ſi non ſit ex dolo, nullo modo debet puniri, atque adeo nec per cenſuram. Ita Abbas *in cap. Significaſti*. circa fin. De *homicidio* Felin. *num. 14.* Anchar. *in Clem. 1. not. 3.* De *homicidio*. Florian. de S. Petr. *in l. ſi ex plagis* §. *Tabernarius. ff.* Ad *leg. Aquiliam*. Alex. *in addit. ad Bar. l. 1. C. Vnde vi*.

4 Ratio autem eſt, quia excommunicatio eſt contra iniicientes manus violentas in Clericum ſuadente diabolo, atque adeò requiritur, quod ex propoſito fiat Clerico violentia. In caſu autem noſtro iniiciuntur manus violentæ in Clericum non

non ex propoſito violentiæ, ſed ex propoſito defenſionis, quæ iure naturali eſt licita, atque adeo non ſubijcitur cenſuræ. Et exceſſus non eſt noua violentia, ſed exceſſus in defenſione, atque adeo proueniens ex propoſito defenſionis, non autem ex propoſito violentiæ, atque adeo nec ſuadente diabolo, ſed ſuadente iure naturali defenſionis.

5 Confir. Talis exceſſus non eſt extra moderamen inculpatæ tutelæ; nam tandiu ſeruatur tale moderamen, quandiu vis ordinatur ad propulſandam iniuriam, & non ad vindictam Cap. *Significaſti*. 2. De *homicidio* ibi. *Id debet fieri cum moderamine inculpatæ tutelæ, non ad ſumendam vindictam, ſed ad iniuriam propulſandam*. Quod autem ſatelles vulnerauerit Clericum, non fuit ad vindictam; ſed ad propulſandam iniuriam, nam vulnerauit durante adhuc violentia clerici, & nondum conſtituto ſatellite extra periculum, atque adeo fuit vis contra vim, licet cum exceſſu, & ex propoſito defenſionis, non ex ſuaſione diaboli.

6 Præterea quando exceſſus non eſt ob vindictam, ſed ex propoſito defenſionis, non ſolum ignoratur, quod ſit violentia prohibita per Can. *Si quis ſuadente diabolo &c.* ſed etiam habetur pro violentia conceſſa pro defenſione; ergo non contrahitur excommunicatio; quia excommunicatio non contrahitur ab ignorante cenſuram, vt communiter docent Valent. *tom.2. diſp.6. quæſt.6. punc.1. Corol.9.* Sayrus *lib.1. De cenſur. cap.18. num.37.* Henriquez *lib.13. ſum. cap.23. num.2.* Suarez *de cenſur. diſp.4. ſect. 9. num. 19.* Coninch. *De cenſur. diſp.18. dub. 4 num 31.* Bonacina *Diſp.1. De cenſur. quæſt.2. punc.1. num. 13.* Duar. *lib.1. in Bullam Cœnæ. cap.2. quæſt.5. num 15.* Curiel. *1 2 quæſt 76. ar 4. dub. 5.* Molina *tom.4. De iuſt. & iure. tract. 5. diſp. 71. num. 9.* Azor. *par.1. lib. 1 cap.15. quæſt. 3.* Salas *1.2. tom.2. tract.13. diſp.8. ſect. 10.* Sanchez *lib. 9. de Matrim. diſp. 32. num. 9.* Graſ. *tom. 1. lib. 4. cap 9 num. 16.* & alij paſſim, quorum plures citantur etiam à prædictis Doctoribus. Quod etiam valet in foro externo, quia cum ſit neceſſaria defenſio, & conceſſa, exceſſus defenſionis præſumitur, quod ignoretur prohibitus, quia præſumitur totum, quod ſit, habere rationem defenſionis.

7 Accedit etiam, quod durante offenſione, non poteſt defenſori præſcribi, quouſque ſe debeat tueri, tum quia ignorat, quid offendens ſit facturus; tum quia non cognouit terminos, intra quos defēſio cōſiſtēs ſit futura ſufficiens, vt docent Bald. *in l.1. num.10. C.* Vnde *vi.* Hyppolit. *in l. Is qui. num. 6. C.* Ad *leg. Cornel. De ſicar.* Obrecht. *De neceſſar. defenſ. cap.12. num. 25.* Vnde cum termini defenſionis non poſſint præſcribi, non eſt in caſu noſtro aliquid factum contra legem, atque adeo nec habet locum cenſura.

An, vt quis incidat in excommunicationem, requiratur dolus. Quæſt. 21.

SVMMA.

1 *Vt quis incidat in excommunicationem ſecundum aliquos requiritur dolus.*
2 *Qualibet cauſa etiam leuis excludit dolum.*
3 *Non requiritur dolus, vt contrahatur excommunicatio.*
3 *Non contrahitur excommunicatio canonis, quando violentia in Clericum eſt pro defenſione.*

1 Affirmatiuè reſp. Hoſtienſ. *in cap. Quantæ. in fine. De ſentent. excommunicat.* Abbas *ibid. num. 7.* Menoch. *lib.2. De arbitr. Caſu 180. num.19.* Belletus *par.1. Diſquiſit. Cler. §.1. De diſciplina Cler. num. 9.* & loquuntur ſpecialiter de excommunicat. canonis. Si quis ſuadente Diabolo,

2 Sed ſi hęc doctrina vera eſſet, vt plurimum eluderetur excommunicatio, nam admodum rarò adeſſet dolus. Quæuis enim cauſa etiam leuis excuſat à dolo. *l. Igitur. §. Et generaliter. ff.* De liber. cauſa. & tradunt Bar. *in l.1. §. Non autem. in fine*

ff. Si

ff. Si quis teſtam. liber. eſſe ius. fuer. Barbat. *Conſil. penul.* ver. *Capio nunc. lib.* 2. Ancharan. *Conſil.* 127 *circa finem*. Socin. Sen. *Conſil.* 131. ver. *Amplius lib.* 1. Craueta *Conſil.* 18. *num.* 9. & *Conſil.* 319. *num.* 14. Alexand. *Conſil.* 75. *lib.* 5. Menoch. *De Recuper. poſſeſ. Remed.* 5. *num.* 49. & 50. & alij cum Gloſ. *in dict. l. Igitur. ff. De cauſa liber.* Vt quis eluderet excommunicationem, ſufficeret, quod allegaret quancunque cauſam, nam per cauſam excluderetur dolus, atque adeo etiam contractio excommunicationis.

3 Itaque tenendum eſt, quod non requiratur dolus, vt contrahatur excommunicatio, ſed ſufficiat actus prohibitus cum ſcientia prohibitionis, & cenſuræ. Excommunicatio enim imponitur attentantibus, quod prohibetur, & ſcienter præſumentibus facere contra prohibitionem, quæ ſaluantur abſque eo, quod interueniat dolus. Vnde Cap. *Significaſti*. 2. *De ſent. excommunicat.* vt non contrahatur excommunicatio canonis, requiritur, quod defenſio fiat cum moderamine inculpatæ tutelæ, hoc eſt non ad vindictam, ſed ad iniuriam propulſandam; quod ſi ad contrahendam excommunicationem requireretur dolus, non ſolum non contrahetur excommunicatio, quando violentia inferretur pro defenſione, ſed neque quando inferretur ex quacunque cauſa; nam quælibet cauſa ſufficit, vt dictum eſt, ad purgandum dolum. Et hæc doctrina communis eſt, vnde non eſt opus Doctores recenſere.

An ad ratificandam profeſſionem, quæ ex parte Profeſſi eſt nulla, requiratur etiam conſenſus nouus Monaſterij. Queſt. 22.

S V M M A.

1 *Conſenſus Monaſterij nouus ſecundum plures non requiritur ad firmandam profeſſionem nullam ex parte profeſſi.*
2 *Secundum alios requiritur.*
3 *Non requiritur nouus conſenſus monaſterij. ſi nullitas profeſſionis ſit occulta.*
4 *Monaſterium permanens in bona fide profeſſionis validæ quomodo virtualiter ratiſicet.*
5 *Quando tacita profeſſio locum habeat apud Religiones illam reſpuentes.*
6 *Nullitas profeſſionis manifeſta non poteſt ſanari ſine noua conſenſu Monaſterij.*
7 *Profeſſio vt contractus requirit nouum conſenſum profitentis, & Monaſterij.*
8 *Obligatio profitentis debet acceptari à Prælato.*
8 *Qualis actus ſit acceptatio profitentis ad religionem.*
9 *Si profeſſio ſit nulla ex parte profitentis, non durat moraliter conſenſus Monaſterij.*
10 *Intentio acceptandi ad profeſſionem habet vim ſolum pro illa vice.*
11 *Pontifex non ſupplet conſenſum Monaſterij pro ratificanda profeſſione nulla.*
11 *Quam ratificationem profeſſionis admittant iura.*
12 *Quid decernat Tridentinum de inualidè profeſſis.*
13 *Quomodo in contractibus poſſit conſenſus partium eſſe ſucceſſiuus.*

1 QVod ſufficiat nouus conſenſus profeſſi ratificantis profeſſionem inualidam, nec requiratur nouus conſenſus Monaſterij, tenent Graſ. *Par.* 1. *Deciſ. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 24. Nauar. *in Conſil. tit. De Regular. Conſil.* 27. *num.* 2. *in ſecun. edit.* Leſſius *lib.* 2. *De iuſt. & iure, cap.* 41. *num.* 67. Suarez *tom.* 3. *de Relig. lib.* 7. *cap.* 1. *num.* 16. Sà, *verbo*. Religio. *num.* 25. Sanchez *lib.* 7. *de Matrim. diſp.* 37. *num.* 60. Rodriquez *tom.* 3. *quæſt. Regul. quæſt.* 17. *ar.* 3. *§. Aut nullitas*. Sorbus *in compend. Priuileg. Mendicant. §. Quanto*. Bartholom. à S. Fauſto *in Theſaur. Relig. lib.* 4. *quæſt.* 257. *edit. vlt.* Bonacina. *Quæſt.* 2. *De clauſur. punc.* 10 *num.* 76. Vecchius *in Praxi pro admitten. Nouit. diſp.* 14. *dub.* 4. *num.* 3. Portel. *in Dub. Regul. verbo*, Profeſſio *num.* 41. Scrofa *De inual. Profeſ. dub.* 9. Bordonius *De Profeſſ. Reg. cap.* 6. *quæſt.* 12. Et hos Doctores ſequuta eſt Rota Romana *in Vlixbonenſi Nullitatis profeſſionis die* 12. *Maij* 1641. *coram Carillo*

2 At

2 At oppoſitum, nempe requiri nouum conſenſum Monaſterij, tenent Azor. *tom. 1. lib. 14. cap. 4. quæſt. 7.* Pontius *lib. 4. De matrim. cap. 25. num. 12.* Palaus *par. 3. oper. moral. Diſp. 2. De ſuſcep. relig. ſtat. punc. 5. num 2.*

3 Mihi adhibenda videtur diſtinctio. vel enim nullitas profeſſionis eſt omnino occulta, ita vt Monaſterium ſtet in bona fide de validitate ipſius; & tunc puto ſufficere ſolum conſenſum tacitum alias inualidè profeſſi, nec requiri conſenſum expreſſum Monaſterij. Et faciunt pro hoc iura, quæ admittunt tacitam profeſſionem vel per delationem habitus profeſſorum Cap. *Int. rogaſti. Diſt. 27.* Cap. *Deuotis 20. quæſt. 1.* Cap. *Ad noſtram.* Cap. *Super eo.* Cap. *Cum virum.* Cap. *Cum ſcimus.* Cap. *Sicut à nobis.* Cap. *Ex parte.* De *Regular.* Et Cap. 1. *& ſequenti. Eodem tit. in 6.* Vel per exercitium actuum, qui ſunt proprij Profeſſorum. De quo fit mentio in Cap. *Cum progenitores. 20. quæſt. 1.* & Cap. *Vidua De Regular.* Hoc enim pacto profeſſio nulla ratificatur per profeſſionem tacitam ſuperuenientem.

4 Ratio autem eſt. Quia Monaſterium, cum permanet in bona fide habens ipſum pro validè profeſſo, ſe gerit cum ipſo tanquam cum profeſſo, per quod virtualiter ratificat non ſolum geſtationem habitus ipſi conceſſam, ſed etiam conſenſum proprium acceptandi illum ad profeſſionem; nam ſe gerere cum ipſo tanquam cum profeſſo eſt effectus illius conſenſus, quo ipſum acceptauit in profeſſum, & proinde huiuſmodi conſenſus, manet virtualiter in tali effectu, ex quo fit, quod habeat vim ratificandi ex parte Monaſterij virtuali modo profe[ſſionem]; nam ſicut expreſsè exhibitus expreſsè ratificat, ita virtuali modo de nouo exhibitus, virtuali quoque modo ratificat.

5 Et hoc valet etiam apud illas Religiones, quæ non admittunt profeſſionem tacitam, nam excluſio profeſſionis tacitæ apud ipſas intelligitur de prima profeſſione; non autem de ratificatione profeſſionis aliàs nulliter emiſſæ. Imo hæc ratificatio poteſt dici profeſſio expreſſa, quia conſenſus tacitus coniũgitur cum expreſſione præterita, quæ in foro externo præſumitur valida, & exhibetur ad ſanandam nullitatem profeſſionis expreſſæ.

6 Si verò nullitas profeſſionis, non ſit occulta, ſed manifeſta, & nota Monaſterio, tunc puto, neceſſarium eſſe nouum conſenſum Monaſterij, cum non poſſit ſublata bona fide ſe gerere cum nulliter profeſſo tanquam cum verè profeſſo, & hoc pacto manutenere virtuali modo priſtinum conſenſum, & virtuali, ſeu tacito modo acceptare tacitam ratificationem nulliter profeſſi.

7 Ratio autem eſt, quia profeſſio eſt contractus mutuus, quo profeſſus ſe obligat religioni, & religio ſe obligat profeſſo, vt cum communi notat Sanchez *lib. 5. in Decal. cap. 4. num. 62.* Contractus autem eſt obligatio proueniens hinc inde ex voluntate partium. *l. Labeo. ff. De Verbor. ſignif.* Vnde ſicuti ad ineundum contractum requiritur mutuus conſenſus partium, ita etiam ad ratificandum contractum nullũ requiritur mutua ratificatio, nam quando conſenſus eſt nullus perinde ſe habet, ac ſi non fuiſſet.

8 Quod præſertim verum eſt in profeſſione regulari, nam obligatio profitentis accept[ari] debet à P[r]æl[a]to regulari, ita vt non ſortiatur ſuum effectum, niſi acceptetur. Vnde cum prior intentio acceptandi vacua fuerit, & nullum ſortita ſit effectum, quia ex parte profitentis non aderat vera obligatio; neceſſaria eſt noua intentio acceptandi nouam obligationem profitentis; quia intentio præterita non ſe extendit niſi ad obligationem præteritam circa quam ſolam verſatur: & cum obligatio ratificans non cadat ſub intentionem Prælati, non poteſt acceptari per illam intentionem, quia ſolum acceptatur, quod intenditur acceptari. Eſt enim talis acceptatio actus ſuperioritatis, vt notant Francus *in Cap. Conſtitutionum. §. In alijs num. 7. De Regular. in 6.* Dominicus *ibid num. 6.* Roſella. *verbo.* Nouitius, *num. 21. in fine.* Tabiena *num. 8.* Sanchez *lib. 9. in Decal. cap. 4. num. 78.* qui exercetur à Prælato vt à capite Collegij, atque adeo nomine ipſius Collegij, & ideo ſe extendit ſolum ad tempus, perſonam, & actum, ad quæ ſe extendit

detet-

determinatio Collegij: ex tranſacta illa vice expirat facultas in ſuperiore, quia functus eſt iam munere ſuo, & compleuit id, quod ex determinatione Collegij poterat præſtare. Talis enim acceptatio eſt actus dependens toties, quoties exercenda eſt, à determinatione Collegij. & ideo ſi ſemel fruſtatoria fuit defectu profitentis, non poteſt ſuperior de nouo acceptare, quia expirauit facultas ipſius.

9 Nec dici poteſt, quod ex parte Monaſterij maneat moraliter virtualis conſenſus, qui cenſetur manere, donec retractetur; nam quando deſinit bona fides, iam Monaſterium cognoſcit contractum profeſſionis fuiſſe abſolutè nullum, vnde non poteſt continuare virtualiter conſenſum ſuum tanquam validum, quia iam cognoſcit fuiſſe nullum, nam non poteſt quis validè conſentire in id, quod non ſubſiſtit, nec ſe obligare velle illi tanquã ſubdito, qui non ſe tradit vt ſubditum, & proinde cum talis conſenſus non ſubſiſtat, nec etiam virtualiter permanere poteſt. Deinde non eſt quicunque conſenſus, ſed conſenſus contractionis, hoc eſt obligans conſentientem, & ſimul acceptans alterius obligationem, & quia obligatio eſt mutua, ſi non ſubſiſtit in ratione acceptationis alienæ obligationis, nec etiam poteſt ſubſiſtere in ratione obligationis, in ratione autem acceptationis non poteſt ſubſiſtere, quia non adeſt materia, quæ acceptetur, ſic votum, promiſſio, non ſubſiſtunt deficiente materia.

10 Deinde conſenſus monaſterij debet eſſe cum intentione ſe obligandi, atque adeo debet interuenire intentio operatiua, quæ cauſet huiuſmodi obligationem, & tribuat ius profeſſo. Hæc autem intentio nihil operatur, quando adeſt, cum non reperiat correſpondentem intentionem cooperantem in profitente, nec poteſt virtualiter permanere pro tempore ſequẽti, quia non reſpicit tempus ſubſequens, ſed ſolum præſens; alioquin poſſemus etiã dicere, quod intentio miniſtrantis ſacramentum permaneret virtualiter, atque adeo poſſet ſacramentum ſortiri ſuum effectum, quando ſuſcipiens non habens intentionem ſuſcipiẽdi poſtea mutaret propoſitum, & vellet ſuſcipere. Quod ſi hoc eſt falſum, quia intentio miniſtri coarctatur ad illam actionem, etiam erit falſum in caſu noſtro, quia intentio prælati coarctatur ad illam præciſam actionem, qua profitens tradit ſeipſum monaſterio, nec vlterius extenditur ad aliam actionem pro tempore ſequenti.

11 Nec etiam dici poteſt, quod quatenus noua acceptatio requiritur, ſuppletur à Papa, vt ait Sanchez *lib. 7. de Matrim. diſp. 37. num. 64.* nam in iure non habetur huiuſmodi ſupplementum. Siquidem ex Cap. *Ad noſtram*, & Cap. *Significatum*, & Cap. *Cum virum*, De *Regularib.* & Cap. *Perlatum*. De *iis, quæ vi &c.* & Cap. 1. De *Regular. in* 6. & alijs huiuſmodi textibus ſolũ habetur, quod profeſſio nulla ſubſiſtit, ſi poſtea ratificetur à profeſſo, quod nihil iuuat oppoſitam opinionem, nam debet intelligi de ratificatione in debitis terminis, & iuxta exigentiam materiæ: vnde cum ſit ratificatio de contractu mutuæ obligationis, debet intelligi de ratificatione à parte acceptata, & ratificante etiam ipſa ſuam mutuam obligationem, ſi quidem etiam obligatio Monaſterij fuerat nulla. Cum enim ratio ſit anima legis. *l. Cum pater. §. Dulciſſimis. ff.* De *Legat. 2.* & verba legis ampliari, & reſtringi debeant ad limites rationis, vt optimè dicit Abbas *in cap. fin.* De *Reſcriptis*, debemus prædictos textus accipere ſecundum exigentiam rationis; ratio autem exigit, quod quando obligatio mutua nulla ratificatur à parte, acceptetur ratificatio ab alia parte, quia in contractibus non tenet obligatio, niſi acceptetur.

12 Nec etiam talis conſenſus ſupplementum habetur ex Concil. Trident. *ſeſſ. 25. cap. 19. De regularib.* vt contendunt Auctores oppoſitæ ſententiæ; nam ibi tantum decernitur, quod nulliter profeſſus poſſit reclamare per totum quinquennium à die profeſſionis. & quod tranſacto quinquennio non poſſit amplius reclamare, ſed præſumatur profeſſus. Quare ante quinquennium non ſupplet conſenſum, ſed relinquit totum in ſuo ſtatu, quem habet ex vi primæ profeſſionis. Tranſacto autem quinquennio neque ſupplet conſenſum, ſed ſolum

ſolum vult, quod ex taciturnitate præſumatur profeſſus, atque adeo ſolum in foro externo, non autem in foro conſcientiæ; quod ſatis ex eo patet, quod elapſo quinquennio reſtituitur nulliter profeſſus ad reclamandum, quod fieri non poteſt, ſi in foro interno eſſet verè profeſſus.

13 Et quamuis in contractibus non requiratur mutuus cōſenſus temporaneus, ſed poſſit ſucceſſiuè præſtari *l.1. ff. De verbor. oblig.* nihilominus debet ſucceſſio eſſe talis, vt contineat moralem ſimultatem, ita vt conſenſus poſtea præſtitus ſit in ordine ad acceptandum conſenſum alterius partis antea præſtitum. Hoc autem non poteſt habere locum, quando ſemel contractus eſt nullus; nam tunc conſenſus partium ſe inuicem reſpiciunt, & vnus conſumatur per ordinem ad alium, nec ordinatur ad conſenſum alias præſtandum in ſupplementum prioris inualidi, ſicut ordinatur, quando conſenſus ab vna parte exhibetur in vno tempore, & ab alia exhiberi debet in tempore ſequenti.

An qui inualidè profitetur in aliqua religione, ſi profeſſionem annullet, teneatur poſtea voto ſimplicis caſtitatis. Quæſt. 23.

S V M M A.

1 *Inualidè profeſſus remanet ſecundum aliquos obſtrictus voto caſtitatis.*
2 *Secundum alios non remanet.*
3 *Quid requiratur ad validitatem voti.*
4 *Profitens non aliud intendit, niſi caſtitatem vt partem conſtitutiuam ſtatus religioſi.*
5 *Obligatio qualificata ceſſat ceſſante qualitate.*
6 *Materia voti mutata deſinit obligatio voti.*
6 *Quæ ſit materia voti ſolemnis caſtitatis.*
7 *Ordinatus in ſacris inualidè non remanet adſtrictus voto caſtitatis.*
8 *Pereunte forma ſubſtātiali perit totaliter actus.*
9 *Profeſſio ante annum ſextum decimum nullam relinquit obligationem.*
10 *Nulliter profeſſo eadem eſt ratio de omnibus votis.*
11 *Verus ſenſus Cap Quidam, & Cap Placet. De conuer. coniug.*
12 *Quando renunciatio ſit tantum iuris præſentis.*
13 *Quando actus valeat eo modo, quo valere poteſt.*
13 *An votum ſimplex caſtitatis contineatur in profeſſione ſolemni.*

1 AFfirmatiuè reſp. Palud. *in 4. diſt. 37. quæſt.1. num.2.* Barboſa *Rub. Soluto Matrim. par. 2. num.* 100. Gerſon 2. *par. ſum. Alphab* 34. *littera* S. Corduba *in Reg. S. Franciſci cap. 2. quæſt.* 13. *punc.* 6. & *quæſt.* 21. *punc.* 4. Fauſtus *lib.* 5. *Theſauri Relig. quæſt.* 221. *vlt. edit. Neap.* Lezana *tom.1. quæſt. Reg. cap.2. num.* 28, Tiberius *in Inſtruct. ordinand. cap.* 11. *quæſt.* 86. Diana *par.* 6. *tract.* 7. *Miſcellan. Reſol.* 51. vbi aſſerit, religioſum nulliter profeſſum toto Cœlo erraſſe, dum putabat, ſe non remanſiſſe adſtrictum voto caſtitatis, & videtur deſumi ex C p. *Quidam*, & Cap. *Placet.* De *conuer. coniug.* Sed quid in his tex. decernatur, & quomodo potius colligatur oppoſitum, dicetur infra. Fundantur in eo, quod caſtitas eſt eſſentialiter annexa ſtatui religioſo, & ideo emittens profeſſionem per ſe primo principaliter emittit votū caſtitatis; deinde ſi non valet tanquam ſolemne, valebit eo modo, quo valere poteſt, nempe vt ſimplex.

2 Sed ſecunda opinio negat teneri voto ſimplici caſtitatis. Ita tenent Nauar. *lib.3. conſil.26. num.* 12. & 13. *De Regular.* & *Conſil.* 87. *in 2. edit.* Leſſius *lib.2. de Iuſt. & iure. cap.41. num.* 62. Suarez *tom.3. de Relig. lib. 7. cap. 2. num.3. & ſequent.* Rodriquez *tom.3. quæſt. Regul. quæſt.* 17. *ar.4. in fine.* Miranda *tom.1. Manual. quæſt.* 30. *ar.4. concluſ.2. in fine.* Bartholom. de Vecchis *in Praxi Nouit. diſp.* 14. *dub.1.* Lalman *lib. 4. theol. moral. trac. 5. cap. 5. num.* 5. ver. *Quærit.* & *num.*7. Baſſeus *in Florib. theol. Pract. verbo,* Religio 4. *num.* 7. Sanchez *lib. 7. De Matrim. diſp. 37. num.* 11. approbans ſententiam Nauar. Caramuel *in Reg. S. Benedicti diſp. 41. dub.* 8. *num.* 509. qui addit, quod oppo-

oppoſità opinio ab intrinſeco non ſit probabilis, quia intentio vouentis non fuit emittere vota ſimplicia, ſed ſolemnia, & ſi ſolemnia emiſit, nulla emiſit. Sic teſtamentum, quod vt teſtamentum non eſt validum, nec etiam vt codicillus eſt validus; licet habeat omnia requiſita pro validitate codicilli. Idem tenent Caiet. 2.2. *quæſt.* 88. *ar.* 9. §. *Tertio notandum* Fauſtus *lib.* 5. *Theſauri Relig. quæſt.* 221. *vlt. edit.* quò ad nulliter profeſſum defectu ætatis. & ipſe Diana *par.* 5. *tr.* 14. *Reſol.* 49. docet, quod monialis, quæ erumpit in marem, eſt nulliter profeſſa, nec remanet ſimplici voto caſtitatis obligata, ſed poteſt nubere.

3 Et quidem hæc poſterior ſententia habet firmum fundamentum, & à priori. Nam ad validitatem voti requiritur poteſtas vouentis, ita vt permittat, quod eſt in ipſius poteſtate exhibere, & inualidè vouet, quando quod promittit non eſt in ipſius poteſtate. Cap. *Quidam.* Cap. *Placet.* De *conuer. coniug.* Et rurſus intentio ſe obligandi, ita vt votum non habeat vim obligandi, niſi ex intentione vouentis, quia vt notat Sanchez *lib.* 4. *ſum. cap.* 11. *num.* 2. quædam priuata lex, quam ſibi vouens imponit, lex autem non obligat niſi ſecundum intentionem legiſlatoris. vnde obligatio voti non plus extenditur, quàm extendatur intentio. Et hæc eſt regula fundamentalis, ſecundum quam menſuratur omniũ votorum obligatio.

4 In caſu autem noſtro intentio vouentis non reſpicit votum ſimplex caſtitatis, ſed votum caſtitatis qualificatum per ſolemnitatem, & vt non cadat ſub intentione quocunque modo, ſed cum tali qualificatione, ita vt qualificatio ſit per ſe principaliter intenta, quia non intenditur caſtitas ratione ſui, & vt caſtitas eſt, ſed vt conſtitutiuum eſſentiale religionis, atque adeo caſtitas materialiter ſe habet, qualificatio vero, per quam ſit conſtitutiuum religionis, formaliter. Si ergo votum non ſubſiſtit cum ſua qualificatione, nullo modo ſubſiſtit, quia non ſubſiſtit eſſentiale conſtitutiuum religionis, quod fuit de intentione vouentis, nec debet conſurgere aliud votum, quod non fuit de intentione vouentis.

5 Quod etiam confirmatur. Quando obligatio eſt de re qualificata, ſi ceſſet qualitas rei, ceſſat etiam obligatio *l. Quid tamen.* §. *vltimo. ff.* Quibus *modis vſufructus amittatur.* & *l. Peculium.* §. *Quadrigæ. De legat.* 2. vbi habetur, quod legatum quadrigæ non ſubſiſtit, mortuo vno ex quatuor equis, atque adeo hæres non tenetur tribuere tres alios equos. Quando autem quis profitetur, vouet caſtitatẽ ſolemnem: vt eſſentiale conſtitutiuum religionis: ergo ſi non ſubſiſtit qualitas ſolemnitatis, & & conſtitutiui religionis, perit tota obligatio voti.

6 Præterea mutata materia voti, deſinit etiam obligatio voti totaliter; vt docet Sanchez *lib.* 3. *ſum. cap.* 11. *num.* 18. & loquẽs de promiſſione D.Th. 2.2. *quæſt.* 110. *ar.* 3. *ad* 5. etiam ſi iuramento firmata ſit, vt ex Cap. *Quemadmodum. De iureiur.* tenet cum pluribus Gutierez *par.* 1. *de iuram. cap.* 29. *num.* 6. & *cap.* 71. *num.* 6. In caſu autem noſtro non eſt eadem materia voti ſimplicis caſtitatis, & voti ſolemnis, nam primum habet pro materia caſtitatem puram ſecũdum ſe, ſolemne autem caſtitatem vt eſſentiale conſtitutiuum ſtatus religioſi, atque adeo vt connexã cum alijs votis eſſentialibus; eſt autem valde diuerſa illa caſtitas in ratione materiæ, quæ cadit ſub voto, quæ transfert perſonam de vno ſtatu ad alium, ab ea, quæ non transfert, ſicuti etiam vnus ſtatus eſt diuerſus ab alio. Et ſicuti mutatio ſtatus eſt principaliter intenta in voto ſolemni, ita etiam caſtitas eſt intenta vt inferens mutationem ſtatus, atque adeo ſub alia qualitatẽ materiæ.

7 Rurſus ſuſcipiens ordines ſacros, ſi inualidè ſuſcipiat, vel quia conferens non ſit Epiſcopus, vel defectu veræ formæ, vel ex aliquo alio capite, non remanet adſtrictus voto caſtitatis annexo ordini ſacro, vt cum pluribus docet Sanchez *lib.* 7. *de Matrim. diſp.* 27. *num.* 13. quia nimirum votum emittitur acceſſoriè, & in conſequentiam. Sed etiam in caſu noſtro votum caſtitatis emittitur in conſequentiam ſtatus, nam profitens in aliqua religione per ſe primò principaliter intendit ſtatum religioſum, & ad ipſum ſe obligat, & in tantum emit-

E tit

tis vota, in quantum pertinent ad conſtitutionem ſtatus, atque adeo emittit tanquam conſtitutiua ſtatus, & in ipſo incluſa; ergo ſi non ſubſiſtit ſtatus, neque vllo pacto ſubſiſtent vota, cum non ſint emiſſa, niſi ratione ſtatus. Quod præſertim verum eſt, quia intentio profitentis non fertur extra ſtatum, atque adeò nec etiam ad ipſa vota, niſi prout ſunt incluſa in ſtatu, & proinde non poſſunt ſubſiſtere extra ſtatum, cum vouens non intenderit ſe obligare extra ſtatum.

8 Accedit etiam, quod quando forma eſt de ſubſtantia actus, ſi pereat etiam in parte minima, perit totus actus. ex l. *Cum hi.* §. *Si pretor. ff.* *De tranſact.* & l. *Qui Roma.* §. *Flauius. ff.* *De verborum obligatione*, & declarat Bar. *in l.* 1. §. *Ait Prætor. ff. Ne quid in flum. pub.* Decius *Conſil.* 552. *n.* 4. & 5. Alexan. *Conſil.* 137. *num.* 15. *vol.* 5. Calderin. *Conſil.* 314. ver. *Ad cuius declarat.* Roland. *Conſil.* 30. *num.* 5. & alij plures, quos ſequitur, & allegat Barboſa *in Axiomat. iuris Axiom.* 100. *num.* 15. & alios etiam ipſe allegaui *in Praxi ieiunij, circa præcept. Ieiun. Deciſ.* 267. *num.* 14. Ex quo fit, quod obligatio ad actum nullo modo ſubſiſtat, quando actus non poteſt haberi cum ſua forma ſubſtantiali, vt habetur etiam ex *l. Seia.* in fine. *ff. De auro, & argen. leg.* Quando autem quis profitetur, ſe obligat ad ſtatum religioſum, ſeu ad actum ducendi vitam religioſam, qui ita conſtituitur per vota, ſolemnia, tanquam per partes ſubſtantiales, vt ſolemnitas ſit forma ſubſtantialis talis ſtatus; nam ſi vota eſſent ſimplicia, non haberetur ſtatus religioſus. ergo ſi non ſubſiſtit ſolemnitas, neque etiam ſubſiſtet votum ſimplex; & ſi non ſubſiſtit obligatio ad actum vitæ religioſæ intra ſtatũ religioſum, neque etiam ſubſiſtet ad caſtitatem ſimplicem, ſed tota peribit ex defectu formæ in obiecto voti.

9 Quod etiam confir. Profeſſio facta ante annum decimum ſextum ita eſt irrita, vt nullam inducat obligationem reſpectu cuiuſcunque effectus, vt declarat Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 15. *De Regularib.* ergo ex natura ſua quando eſt irrita, non relinquit obligationem ad caſtitatem, quia ſi ex natura ſua relinqueret, ſemper relinqueret, quando ſubiectum eſt capax talis obligationis, vt eſt, qui profitetur ante annum ſextum decimum. Nec dici poteſt, quod Concilium irritet votum et am ſimplex, quia cum ad irritanda vota requiratur poteſtas dominatiua ſupra materiam voti, vt docent communiter cum D. Th. 2. 2. *quæſt.* 88. *ar.* 9. *in corp.* & Concilium non habeat talem poteſtatem ſupra voluntatem, & corpora, non poſſet irritare, ſi ex natura profeſſionis inualidæ relinqueretur. Imo ex declarat. S. Congregat. Concil. *apud Bellar. ſeſſ.* 25. *cap.* 15. Profeſſio facta intra annum probationis nullam inducit obligationem; & ſic profeſſus poteſt ſine diſpenſatione ducere vxorem.

10 Denique. Nulliter profeſſus non remanet adſtrictus voto ſimplici paupertatis, neque voto ſimplici obedientiæ reſpectu Prælati religionis, non obſtante quod fuerit in poteſtate ipſius ſe ita obligare; ergo ſi hæc vota totaliter ceſſant, totaliter etiam ceſſabit votum caſtitatis, quia militat eadem ratio in omnibus. & ſi nullitas facit, quod vnum totaliter ceſſet, faciet etiam, quod totaliter ceſſet alterum. Quod præſertim verum eſt, quia omnia ſunt emiſſa vt partes ſubſtantiales, & eſſentiales ſtatus religioſi, & ideo vno pereunte perit totum, quod ex ipſis conſurgit ex dictis *num. præcedenti*, quia perit ſubſtantia rei, atque adeo perit etiam obligatio, quia non eſt ad partes ſeorſim ſumptas ſed ad ipſum totum, & ad ſubſtantiam rei, quam per ſe primò intendit vouens.

11 Neque dicti tex Cap. *Quidam.* Cap. *Placet.* *De conuer. coniug.* obſtant, ſed potius fauent, nã in vtroque duo decernuntur, primum, quod vxoratus profitens in religione, inualidè profitetur, & proinde non tenetur ſeruare, quod promiſit. ſed debet redire ad ſæculum. ſecundum, quod non poteſt petere debitum, quia renunciauit iuri ſuo, cui poterat renunciare. Primum nobis fauet, quia habetur, quod actus nullus in nulla parte ſui ipſius ſubſiſtit. & proinde votum, quod ſecundum ſuam ſubſtantiam, & formam eſt inualidum, in nullo ſubſiſtet, ſed totaliter corruet. Secundum autem non officit, quia renunciatio iuris maritalis eſt quid diuerſum à

voto

voto caſtitatis, nam poteſt ſtare ſine voto. Quando autem vxoratus profitetur, renunciat in perpetuum huic iuri, quia facit actum, qui de ſe ſupponit perpetuam renunciationem, & vota, quæ emittuntur, habent præſtare duo, & obligare ad ſtatū religioſum, & confirmare dictam renunciationem; reſpectu primi ſunt inualida, quia non adſunt reſpectu illius neceſſaria requiſita, reſpectu autem ſecundi non ſunt inualida, quia adſunt omnia neceſſaria requiſita, & impedimentum ad petendum debitum, aut ad ducendam nouam vxorem mortua prima, non prouenit ratione voti caſtitatis, quia quatenus obligās ad ipſam, fuit nullum, ſed ratione renunciationis perpetuæ ad ius maritale confirmatæ per vota; & hæc confirmatio non eſt ſolum ratione voti caſtitatis, ſed ratione omnium, quia, vt conſtituunt ſtatum religioſum, habent vim confirmandi dictā renunciationem. Quod etiam indicat tex. Cap. *Quidam.* dum inquit, *Promiſit enim, ſe non exigere debitum, quod in eius poteſtate erat, & ideo quò ad hoc votum tenuit, non reddere autem non erat in eius, ſed mulieris poteſtate.* quod etiam notat Gloſ. *verbo. Votum.* & Cap. *Placet.* Promiſit *enim intrando monaſterium, ſe non exacturum carnis debitum, quod erat in poteſtate ipſius.*

12 Nec dici poteſt, quod etiam non coniugatus profitens in religione, quamuis nulliter, renunciet etiam ipſe iuri maritali, atque adeo quod non poſſit poſtea vxorem ducere, nam cum non habeat ius maritale, quia vxoratus non eſt, non cenſetur ipſi renunciare, ſiquidem iuri futuro non renunciatur, niſi de ipſo expreſſa mētio habeatur, quod enim non habetur, non poteſt renunciari, niſi per actum expreſſum renunciationis *l. Hæredum. ff. Mandati.* Bar. *ibid. num. 1. & in l. 1. C. De pactis. num. 11.* & in *l. Poſt emancipat. num. 3. ff.* De *lib. leg.* Abbas *in Cap. Ad Apoſtol. num. 6.* De *Regul.* Dynus. *Conſil. 5. & 7.* Alexan. de Næuo. *Conſil. 51. num. 8.* Bal. *in dict. leg. Hæredem. ff. Mandati.*

13 Inſtari tamen poteſt. Quando actus non valet, ſicut fit, valet eo modo, quo valere poteſt, *l. Tam auguſti. ff.* De *ſeruit.* vbi communiter Doctores. Et Cap. *vnico.* De *deſponſ. impub. in 6.* vbi Gloſ. *verbo. Matrimonium.* ergo ſi votum caſtitatis non valet vt ſolemne, valebit vt ſimplex. Reſp. quod idem dici poſſet de voto obedientiæ, & paupertatis, quod nimirum valeant vt ſimplicia, ſiquidem includuntur in ſolemnibus, cum non poſſunt valere vt ſolemnia: vnde quod dicetur pro abſoluta inualiditate ipſorum, dici etiam poterit pro abſoluta inualiditate voti caſtitatis. Senſus igitur regulæ eſt, quod tunc actus valet, vt valere poteſt, quando non valet, vt fit, ſi defectus non ſit ex parte formæ, cum qua fit. Secus autem, quando defectus eſt ex parte formæ, nam tunc totaliter corruit. & ita docent Bar. *in l. 1. §. Si quis ita, num. 5. ff.* De *verbor. ſignificat.* Alciatus, & Couar. *ibid.* Dominicus *in Cap. vnicum. §. Idem quoque.* ver. *Ad 4.* De *Deſponſat. impub. in 6.* Francus *ibid. num. 2.* ver. *Vltimo nota.* Pechius *Cap. In malis. num. 2.* De *reg. iur. in 6.* Sanchez *lib. 1. De matrim. diſp. 20. num. 3.* ver. *Tertio quia.* vbi alios citat. In caſu autem noſtro defectus eſt ex parte formæ, quia eſt nullus ipſe contractus, qui eſt forma regularis profeſſionis, quando autem deficit forma, deficit tota ſubſtantia actus, atque adeo ſecundum nihil ſui cadere poteſt ſub intentionem, quia actus eſt volitus vt determinatus per talem formam. Deinde vt actus valeat eo modo, quo valere poteſt, debet includi in eo, quod fit, ita vt cadat ſub intentionem ſecundum ſe, quia actus non extenditur quò ad obligationem vltra intentionem agentis. vnde matrimonium impuberum valet vt ſponſalia, quia intendunt ſibi inuicem tradere poteſtatem corporis, & cum non poſſint de præſenti, cenſentur tradere de futuro. In profeſſione autem ſolemni non continetur actus vouendi ſimplicem caſtitatem, nam profeſſio eſt contractus, quo profitens ſe tradit religioni, & ab ipſa acceptatur, & ſuſceptio ſtatus religioſi, in quo profitens ſecundum ſe totum dedicat ſe ſeruitio Dei. Votum autem ſimplex caſtitatis nullam habet rationem contractus, nec vllam rationem ſtatus religioſi, cum ſit ſimplex promiſſio. Quare non continetur in profeſſione regulari, quia, vt actus validus contineatur in inualido, debet con-

tineri in eo, quod fit, prout quod fit, eſt quoddam totum cum certa menſura, & forma, ſecundum quam cadit ſub intentionem; ſed ſolum aſſumitur votum caſtitatis vt pars quædam neceſſaria ad conſtituendum id, quod intenditur, & proinde non intenditur ratione ſui, ſed ratione alterius, & ideo non obligat, ſi non obligat id, ratione cuius intenditur.

An moleſta conuerſatio, & inquieta ſit ſufficiens cauſa diuortij inter coniuges. Quæſt. 24.

S V M M A.

1 *Moleſta, & inquieta conuerſatio eſt ſufficiens cauſa diuortij.*
2 *Ob ſæuitiam alterius coniugis eſt licitum diuortium.*
2 *Bona animæ præferenda bonis corporis.*
3 *Pater acerbè tractans filium, cogitur ipſum emancipare.*
3 *Socius ob ſæuitiam ſocij poteſt ſocietatem reſcindere.*
4 *Odium ex apparentibus colligitur.*
4 *Odium inteſtinum eſt cauſa ſufficiens pro diuortio.*
5 *Minor mariti acerbitas eſt grauis reſpectu uxoris nobilis.*
6 *Maritus exprobans frequẽter vxorem vt adulteram, dat cauſam pro diuortio.*
7 *Maritus faciens, quod vxorem tædeat vitæ, dat cauſam pro diuortio.*
8 *Maritus ſuſpicioſus manutenens ſeruos, & ſeruas inuiſas vxori, & fouens petulantiam ipſorum contra vxorem, ita vt frequenter oriantur rixæ, dat cauſam ſufficientem pro diuortio.*

---

1 RESP. affirmatiuè, dummodo ſit continua, & moleſtia ſit grauis, ita vt oriatur continua inquietudo notabiliter affligens. Ita Henriquez *lib. 11. ſum. cap. 17. num. 7.* Sanchez *lib. 10. de Matrim. diſp. 18. num. 11.* Laiman *lib. 5. Theol. mor. tract. 10. par. 3. cap. 7. num.* 17. Pontius *lib. 9. de Matrim. cap. 23. num. 5.* Gaſpar Hurtad. *De Sacram. diſp. 11. de Matrim. difficul.* 5. Rodriquez *par. 3. ſum. cap.* 128. *num.* 1. Aucrſa *De Sacram. Matrim. quæſt. 23. ſect. 10. vet. Non ſufficit timor.* Et alij communiter quatenus vniuerſaliter docent, quod quando adeſt periculum peccandi, poteſt licitè fieri diuortium, vt inter alios notant Sotus *in 4. diſt. 39. quæſt. vnica. ar. 4.* circa finem. Syluester, *verbo,* Diuortium. *num.* 9. Palud. *in 4. diſt. 39. quæſt. 1. num. 15.* Fernandez *par. 3. Exam. theol mor. cap. 20. §. 2. num. 14.* Mercerus *De Sacram. in ſupplem. quæſt. 49. dub. 9.* Et habetur ex *Cap. 2.* De *Diuortijs.* Et deſumitur etiam ex illo Matth. 18. *Si manus tua, vel pes tuus ſcandalizat te, abſcinde eum, & proijce abs te.* Vbi autem adeſt inter coniuges inquieta conuerſatio, & frequentes rixæ graues, adeſt procul dubio occaſio peccandi.

2 Ratio autem eſt, quia ob ſæuitiam, ob quam vnus coniux ſibi grauiter timet ab alio in corpore, licitum eſt diuortium. Cap. *Litteras.* Cap. *Ex tranſmiſſa.* De *reſtitut. ſpoliat.* ergo cum ſpiritualia ſint præferenda corporalibus, ſicut anima præfertur corpori Cap. *Ille.* 22. *Quæſt.* 1. & Cap. *Præcipimus.* 12. *quæſt.* 1. à fortiori erit licitum diuortium ob notabile damnum in ſpiritualibus. Quando autem cohabitatio eſt cum frequentibus rixis, cum continua moleſtia ob malos mores alterius coniugis, adeſt probabiliſſimum periculum peccati, atque adeo vitæ ſpiritualis, & animus angitur continuis moleſtijs, doloribus, paſſionibus. quod peius eſt tormento corporis. Quod præſertim verũ eſt, quia conuerſatio cum continuis rixis eſt cõtinuus cruciatus animi grauior cruciatu corporis.

3 Confir. Quando pater non ſeruat cum filio paternam pietatem, ſed nimis acerbè ipſum habet, cogitur ipſum emancipare l. *vlt. ff.* Si *à paren. quis manumiſ. fuer.* & notat Gloſ. *§. vlt.* Inſt. *Quibus modis ius patr. pot. ſolui.* Societas ante tempus ob ſæuitiã, & nimiã duritiam ſocij ſoluitur. l. *Si conuenerit. ff.* Pro *ſocio.* ergo etiam debet fieri diuortium, quando vnus coniugum non ſeruat maritalem charitatem cum alio,

alio, ſed acerbè ipſum tractat, & iniurioſum ſe præbet. ita vt in continua afflictione contineat. Hoc enim pacto non ſe exhibet vt coniugem, ſed vt durum dominum cum vili mancipio, & proinde facto ipſo facit ſeparationem, quia dum ita ſe gerit, oſtendit non animum maritalem, ſed auerſum, & inimicum.

4 Accedit etiam, quod cum odium ex apparentibus colligatur, vt cum Ancharano *Conſil.* 302. notat Craueta *Conſil.* 319. *num.* 13. ver. *Decimonono*. quem ſequitur Menoch. *Conſil.* 438. *num.* 4. cum nullum maritus exerceat ſignum maritalis amoris, ſine quo non poteſt ſtare niſi auerſio, & odium erga vxorem. Imo adſint continua ſigna maleuolentiæ, qualis eſt continua acerbitas, exprobationes contumelioſæ, & valde lædentes famam, rixæ crebræ, non poteſt præſumi, niſi inteſtinum odium. Graue autem odium ſufficit pro diuortio ex Cap. *Tranſmiſſa*, vbi Gloſ. *in format. caſus*, in fine. Et verbo *Sufficienti*; & ex Cap. *Litteras*. De *reſtitut. ſpoliat.* & notant Sanchez *lib.* 10. *de Matrimon. diſp.* 18. *num.* 15. Ledeſma *De Matrimonio quæſt.* 68. *ar.* 6. Aldobrand. *Conſil.* 71. *num.* 15. quos cum alijs allegát, & ſequitur Rota Romana *in Ianuenſi ſeparat. Thori.* 24. *Nouemb.* 1632. *coram Coccino*.

5 Hæc autem, quæ dicta ſunt à fortiori habent locum, ſi vxor ſit nobilis, quia qualitas perſonæ auget iniuriam, & mariti acerbitatem, atque contumelioſas rixas, vt docet Pontius *de Matrim. lib.* 9. *cap.* 23. *num.* 5. quem ſequuta eſt Rota Romana modo *citata num. præced.* Vnde minor mariti acerbitas, & contumelioſa cohabitatio erit grauiſſima reſpectu nobilis mulieris, quæ aſſueuerit reuerenter tractari.

6 Ex his autem colligitur, quod ſi maritus vxorem, præſertim ſi nobilis ſit is frequenter exprobet tanquam adulteram, aut quærentem occaſionem adulterandi, atque continuò hanc ſuſpicionem contra ipſam oſtendat, erit ſufficiens cauſa diuortij. hic enim adeſt grauiſſima iniuria, & enormis læſio bonæ exiſtimationis, quæ cum perſeueret, eſt tormentum, quod à nobili muliere non poteſt ferri, & poteſt eſſe occaſio grauis mali. Rurſus continua ſuſpicio mariti abſque fundamento ita vxoris animum exacerbat, vt continuò tormento ipſam ſubijciat.

7 Secundo etiam colligitur, quod ſi maritus, ita acerbè, & iniurioſè ſe gerat cum vxore, vt ipſi vitam propriam moleſtam reddat, atque adeo faciat, quod mortem deſideret, adſit ſufficiens cauſa pro diuortio, nam cum vita ſit maximum bonum, quando eligitur mors pro vitando aliquo malo, ſignum eſt, quod malum, ſaltem reſpectu patientis, ſit grauiſſimum; contractus autem matrimonialis non obligat ad tam graue malum ſubeundum pro conſeruanda cohabitatione, præſertim, quia facile eſt, quod vxor in deſperationē inducatur, & aliquid graue vel contra ſeipſam, vel contra maritum intentet.

8 Tertio quoque colligitur. Quod ſi maritus vxori nobili ſeruos, & ancillas omnes ipſi auerſas, & vtrorumque petulantiam contra Dominam foueat, & ijs vtatur ad explorandum, quid faciat, quid dicat vxor, ijſque gratum auditum præbeat contra vxorē, & ſint ſerui, & ancillæ continuus fomes rixarum, nec à propoſito velit deſiſtere, erit ſufficiens cauſa pro diuortio. In hoc enim caſu vxor in continuis anguſtijs verſabitur, & cogetur pati petulantiam inſeruientium, quod duriſſimum eſt in nobili muliere, præſertim quia hoc oſtendit animum mariti efferum, & maximè auerſum. Et certè hoc præualet continuis verberationibus, quas vxor ignobilis à proprio viro ſubſtineret, quæ tamen eſſent cauſa ſufficiens pro diuortio.

An quando moleſta cohabitatio eſt cauſa ſufficiens pro diuortio, poſſit vxor diſcedere à viro abſque iudicis auctoritate. Quæſt. 25.

S V M M A.

1 *Quando moleſta cohabitatio eſt patens non eſt neceſſaria iudicis auctoritas pro diuortio.*
2 *Quò ad forum externum ſecundum aliquos eſt neceſſaria.*
2 *Nullum ius prohibet talem ſeparationem fieri propria auctoritate.*
2 *Imo concedit fieri.*
3 *Poſita inhumana cohabitatione ſeparatio pertinet ad defenſionem iuris naturalis.*

1 QVod non ſit neceſſaria auctoritas iudicis, loquendo in foro conſcientiæ, tradunt Syluester *verbo.* Diuortium. *num.* 11. Nauar. *in Manuali cap.22.num.23.*ver.*Nono; quod non obſtant.* Vbi explicat Cap. *Significaſti.* & Cap. *Porro.* De *diuortijs*, quod debeant intelligi quò ad forum externum, Laiman *lib.5.Theol.moral. tract.*10. *par.* 3. *cap.* 7. *num.* 18. Auerſa *De Matrim. quæſt.23.de diuortio ſect.*10.ver.*Quinto deinde.* Henriquez *lib.* 11. *ſum. cap.* 17, Rebel. *lib.2. quæſt.*17. Coninch *Diſp.* 35. *De matrim.num.*2. Sotus *in* 4. *Diſt.* 36. *quæſt.vnica. ar.*3.ad fin.corporis.Palat.*diſt.27.diſp.*3. vet. *At forſan rogitas.* Sanchez *lib.*10. *de Matrimon. Diſp.* 12. *num.* 31. vbi pro hac ſententia citat Abbat. *in cap.fin.num.*6. De *adult.* Cum Additionat. verbo, *Domo.* Natam *Conſil.* 116. Barboſ. *in Rubr.Soluto matrim.par.2.num.*26. Rurſus Gaſpar Hurtad. *Diſp.*11.*de Matrim.Difficul.6.num.*21.& alij, qui licet non loquantur in caſu noſtro, loquuntur tamen in alijs caſibus, in quibus adeſt ſufficiens cauſa ſeparationis. Contra Pontium *lib.9. de Matrim. cap.* 23. *num.7.*& licet Sanchez *citato lib.*10.*de Matrim.diſp.*12.*num.*11. alios referat in oppoſitum, loquuntur tamen ij Doctores quò ad forum externum, & contra ipſos loquendo quò ad idem forum externum ſentiunt plures alij, quos citat idem Sanchez *num,* 12.*ſequenti.*

2 Ratio autem eſt, quia cum adſit iuſta cauſa ſeparationis, & nullum ius prohibeat, quod fiat abſque auctoritate iudicis, ſequitur, quod relinquatur in poteſtate coniugis. In Cap. enim *Porro* 3. De *diuortijs*. ſolum prohibetur fieri abſque licentia iudicis quò ad vinculum matrimoniale, quamuis impedimentum ſit notorium. Imo ex Cap. *Dixit Dominus.* 32. *Quæſt.* 1. dicitur. *Vbicunque fornicatio eſt, vel fornicationis ſuſpitio, liberè dimittitur vxor.* Quare, ſi liberè dimittitur, remanet in poteſtate coniugis dimittere, atque adeo poteſt vti iure ſuo. Imò vt rectè ponderat Sanchez citatus in Cap. *De Benedicto.* 32. *quæſt.* 1. dicitur, quod non eſt compellendus vir recipere vxorem, quæ ab ipſo receſſit, & fornicata eſt. Si autem eſſet neceſſaria ſententia iudicis, deberet compelli ad recipiendam vſque ad iudicis ſententiam.

3 Præterea dum maritus dat ſufficientem cauſam ſeparationis, propter ſuas acerbitates, quibus vtitur cum vxore, ſeparatio quò ad cohabitationem reducitur ad defenſionem iuris naturalis, quia non eſt aliud, quàm ſe ſubtrahere aggreſſori, & malo, quod continuò imminet à marito, defenſio autem vnicuique eſt licita iure proprio.

An

An accuſatio reiterari poſſit. Quæſt. 26.

S V M M A.

1 *Accuſatio ſecundum ius ciuile non poteſt reiterari ab eodem accuſatore.*
2 *Neque etiam ſecundum ius Canonicum.*
3 *Neque ſecundum conſcientiam.*
3 *Facta accuſatione extinguitur poteſtas iterum accuſandi.*
4 *Nedum ſequuta ſententia, ſed etiam ſi iudex non proſequatur cauſam.*
5 *Niſi iudex præuaricetur.*
6 *Si delictum ſit condẽnatum non eſt licita reiteratio accuſationis.*

1 De iure ciuili non poteſt accuſatio reiterari ab eodem accuſatore ex l. *Si cui*. §. *Iiſdem*. *ff. De accuſat.* & l. *Licet*. §. *vltimo*. *ff. Nautæ, Caupones, Stabularij*. & tradunt communiter præſertim Clar. *in Prac. Crim.* §. *vlt. quæſt.* 57. *num.* 1. & 5. Tiber. *tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 30. Thomas *Vellaſcus tom.* 1. *Allegat. variar. Allegat.* 60. *num.* 2.

2 Quod etiam valet, & à fortiori ſecundum ius Canonicum. Cap. *Veniam*. §. *vlt.* 35. *quæſt* 9. & Cap. *De his. De accuſat.* vbi Gloſ. *verbo*, Replicari. Syluester *verbo*, Accuſatio. *num.* 7. *quæſt.* 10. Sanchez *lib.* 6. *Conſil. Moral. cap.* 2. *dub.* 28. *num.* 2.

3 Vnde neque ſecundum conſcientiam reiterari poteſt accuſatio ab eodem accuſatore; quia, cum accuſatio ſit delatio criminis in ordine ad vindictam, eſt pars quædam iudicij, ſeu prima inchoatio ipſius; & ideo in tantum poteſt accuſator accuſare, in quantum poteſt intendere iuſtam vindictam, & inchoare iudicium: ex quo fit, quod ſtatim ac accuſauit, extinguatur facultas huiuſmodi accuſandi, quia iam ad ipſum non pertinet amplius de vindicta, cum cauſa ſit facta publici iuris, cui non poteſt ſe immiſcere, atque quantum ad ipſum pertinebat, tranſtulit ad publicum iudicium.

4 Et hoc nedum verum eſt, quando ſententia iudicis eſt ſequuta, quia non debet idem bis de eodem iudicari. Quia ſi eſt condemnatoria, iam habuit locum vindicta, propter quam ſolam licita eſt accuſatio. *S*i vero abſolutoria: iam eſt purgatum delictum, & ideo ipſo ceſſante non poteſt locum habere accuſatio. Sed etiam locum habet, quando iudex non eſt proſequutus cauſam incœptam per accuſationem, nam tunc præſumendum eſt pro iudice, quod nimirum ſeruatis terminis iuſtitiæ non potuerit cauſam proſequi.

5 Si verò conſtet de præuaricatione iudicis, tunc poteſt accuſator reiterare accuſationem apud alium iudicem, quia prior accuſatio, cum non habuerit ſuum effectum, habetur pro non facta. Et cum iudex abuſus ſit accuſatione, accuſator reſtituitur in integrũ, quia ex malitia iudicis nec ipſe debet priuari effectu, ad quem habet ius; nec communitas cõmodo, quod ipſi prouenit ex vindicta delictorum mediante accuſatione. Argum. ex l. 3. *ff. De præuar.* Neque quò ad forum conſcientiæ requiritur, quod poſſit docere de præuaricatione iudicis, ſed ſufficit, quod ſibi de ipſa conſtet. Quò ad forum tamen externum teneretur de ipſa docere.

6 Hinc à fortiori ſi ſententia ſequuta delictum condonatum ſit; multo minus licet reiterare accuſationem, vt notat etiã Gloſa *ſupra cit.* Quia crimina ſemel dimiſſa iterum in vltionem diuina clementia venire non patitur. Cap. *Diuina clementia De pœnit. Diſt.* 4. & Cap. *Si illic.* 25. *quæſt.* 4. Tunc enim accuſatio eſſet mera iniuria, quia eſſet oneroſa, & non poſſet ordinari ad ſuum finem, nempe ad vindictam.

An ſaltem ab alio accuſatio de eodem delicto renouari poſsit. Quæſt. 27.

S V M M A.

1 *Accuſatio facta ab vno non poteſt ab alio reiterari.*

2 *Poteſt reiterari, ſi primus accuſator præuaricetur.*

3 *Vt ſit licita in foro externo debet poſſe doceri de præuaricatione.*

4 *Ignorans accuſationem ab alio inſtitutam, poteſt illam inſtituere.*

5 *Iudex non poteſt innouationem accuſationis admittere, ſi ſciat ab alio inſtitutam.*

1 Regulariter neque ab alio renouari poteſt accuſatio de eodē crimine numero, nam militat adhuc reſpectu ipſius eadem ratio, quia neque ipſe ordinare poteſt accuſationem ad publicam vindictam, cum non habeat amplius locū: & proinde accuſatio, quæ eſt pars iudicij, tranſit in meram iniuriam.

3 Aliquando tamen poteſt renouari. Et primo quidem, quando primus accuſator præuaricatus eſt, vt docent Gloſa *in Cap. De his. De accuſat. verbo.* Replicari. Sylueſter *verbo*, Accuſatio. *num.* 7. *quæſt.* 10. Et habetur ex l. 3. *ff. De præuaricat.* & l. *Si quis homicidij. C. De accuſat.* & ſumitur argumētum ex Cap. 1. *De colluſione*. Quando enim accuſator præuaricatur, tunc, quia ceſſat ex parte ipſius accuſatio, res reſtituitur in integrum, & accuſatio habetur tanquam non facta, vnde poteſt alter ſuccedere in locum primi accuſatoris, & proſequi accuſationem eam innouando, quia ſemper de ſe eſt licita vſque ad ſui complementum tanquam ordinata ad iuſtam vindictam neceſſariam pro bono communitatis. In foro tamen externo neceſſe eſt, quod doceat, primum accuſatorem præuaricatum fuiſſe.

3 Sed hic occurrit dubium, an, vt in foro externo licita ſit accuſationis innouatio, neceſſe ſit, quod ſecundus accuſator non ſolum ſciat, primum præuaricatum fuiſſe, ſed etiam doceat, quod ſit præuaricatus. Reſp. requiri, quod doceat de tali præuaricatione, quia ſicut non poteſt quis iuſtè, & licitè accuſare, quando non poteſt probare, ita nec poteſt licitè renouare accuſationem, quando non poteſt præuaricationem oſtendere, quia ſolum ſtante præuaricatione eſt licita renouatio, & proinde debet præuaricatio conſtare, vt conſtet de iuſtitia renouationis.

4 Secundo eſt licita renouatio accuſationis, quando renouans ignorat, fuiſſe inſtitutam ab alio. ex l. *Si cui.* §. *Iiſdem. ff. De Accuſat.* & docent Gloſa, & Sylueſter *citati*. At in hoc caſu non eſt innouatio accuſationis formaliter, ſed tantum materialiter, quia ſtante ignorantia accuſatio inſtituta reſpectu accuſantis ſe habet vt prima: & ideo ignorantia excuſat, non autem facit licitam iterationem accuſationis, quæ de ſe illicita eſt.

5 An autem poſſit in conſcientia iudex in tali caſu admittere innouationem accuſationis. Reſp. negatiuè, ſi ſciat eſſe accuſationem renouatam, quia talis renouatio ex obiecto eſt mala, nec poteſt ordinari ad rectum finem ab ipſo iudice: & ſicut non poteſt quis renouare accuſationem, quam ſcit iam factā: ita nec iudex admittere, quando ſcit, eſſe renouationem accuſationis.

An

An Pænitentiarij, & cæteri, qui deputati ſunt ad abſoluendum generaliter à reſeruatis, poſsint ſubdelegare aliquem ad abſoluendum in ſpeciali caſu. Quæſt. 28.

S V M M A.

1 *Pœnitentiarij poſſunt ſubdelegare in caſu particulari ſecundum aliquos.*
2 *Delegatus ad vniuerſitatem cauſarum poteſt ſubdelegare.*
3 *Delegatus ad vniuerſitatem cauſarum, quando non poſſit ſubdelegare.*
4 *Pœnitentiarij non poſſunt ſubdelegare in caſu particulari.*
5 *Pœnitentiarij perpetui, & ex Officio poſſunt ſubdelegare ſecundum aliquos.*
6 *Nec ipſi poſſunt.*
7 *Summus Pœnitentiarius Romæ, & Regens Pœnitentiariæ poteſt ſub delegare.*

1 Affirmatiuam ſententiam tradunt Homobonus *de Caſib. Reſeruat. par.* 1. §. *Pænitent. Facultas*. Boſſius *diſcep.* 1. *Moral. num.* 5. vbi citat etiam Cuchum *lib.* 5. *Inſtit. maior. tit.* 4. *num.* 19. Piaſecius *par.* 2. *Praxis Epiſ. cap.* 1. *num.* 15. Riccius *par.* 1. *Fori Eccleſ. reſol.* 419. *num.* 1. Zerola *in Praxi pænit. cap.* 25. *quæſt.* 17. Finel. *De caſib. reſeruat. cap.* 9. *num.* 11. Peirin. *Re Prælato relig. quæſt.* 2. *cap.* 2. *num.* 27. & *De priuileg. Minim. in Conſtit.* 10. *Vrbani VIII. num.* 14. & eandem ſententiam tenent nonnulli alij Recentiores.

2 Fundamentum eſt, quia delegatus ad vniuerſitatem cauſarum poteſt ſubdelegare *l. A iudice. §. A Principe. C. De iudicib.* & *l.* 1. §. 1. *ff.* Quis, *& à quo*. & *l. Cum Prætor.* §. *Lege. ff.* De iud. c. & Cap. *Super queſtionum.* §. *Si vero.* De *Officio delegati.* & Cap. *Cum cauſam.* De *Appellat.* vbi Gloſ. *verbo, Delegare*, & cum communi notant Couaruu. *lib.* 3. *Variar. cap.* 20. *num.* 11. Barboſa *tom.* 1. *Collect. indict. Cap. Cum cauſam.* De *Appellat. num.* 5. Petrus Barboſa *in l. Cum Prætor.* §. 1. *num.* 154. *ff.* De *iudic.* & Sanchez alios citans *lib.* 3. *de Matrim. diſp.* 31. *num.* 2. & 3.

3 Sed obſtat tex. Cap. *Fin.* §. *Cæterum* De *offic. delegati*, vbi hæc doctrina de ſubdelegatione Delegati ad vniuerſitatem cauſarum limitatur, & inter alias limitationes hæc ponitur, *Pænitentias iniungere, & aliquos abſoluere*, & ibi redditur ratio, *Quia in hac delegatione non iuriſdictio, ſed certum miniſterium potius committitur.* Quare cum Pœnitentiarij habeant ſolum miniſterium iuriſdictionis, non autem iuriſdictionem, vel ab Epiſcopo, vel à Summo Pontifice delegatum non habet in ipſis locum ſubdelegatio.

4 Tenendum eſt igitur, quod Pœnitentiarij deputati ad abſoluendum ab omnibus reſeruatis non poſſint deputare alios etiam ad abſolutionem caſus particularis, vt docent Palud. *in* 4. *diſt.* 17. *quæſt.* 4. *ar.* 1. *concluſ.* 2. & *quæſt.* 5. *ar.* 1. in fine. Syluester *verbo*, Confeſſio 1. *num.* 7. Valerus *in Different. vtriuſque Fori. verbo*, Iuriſdictio. *Differ.* 3. *num.* 2. Lezana *in ſum. verbo*. Caſus reſeruati. *num.* 29. *in fine*. Quia ceſſat ratio, ob quam poſſint ſubdelegare, quia nimirum non ſunt delegati iuriſdictionaliter, ſed tantum miniſterialiter. Et quia in hoc miniſterio cenſetur electa induſtria perſonę, vt conſtat ex præuio examine, in delegatione autem etiam non miniſteriali, in qua eligitur induſtria perſonæ, non habet locum ſubdelegatio ex eodem Cap. *Fin.* §. *Is autem.* De *offic. de legati*.

5 Sed maior difficultas eſt de Pœnitentiarijs, qui ſunt tales ex officio perpetuo, quales ſunt in nonnullis Cathedralibus aliqui canonici, in qua difficultate Angelus *verbo*, Confeſſio 3. §. 14. docet Generalem Pœnitentiarium Epiſcopi poſſe ſubdelegare pro caſu particulari, quod probabile putat Valerus *loco citato*.

6 Sed neque hos poſſe pro caſu particulari ſubdelegare tenendum eſt, quia in his quoque militat eadem ratio, nam non confertur ipſis iuriſdictio, ſed nudum miniſterium generale, in quo per dict. Cap. *finale*. De *offic. Delegati* non habet locum ſubdelegatio, & quia in ipſis quoque eligitur induſtria perſonæ. Quod tandem ap-

approbat Valer. *loco citato. num. ſequenti.*

7 De ſummo Pœnitentiario Romæ alia eſt ratio, imo etiam de Præſidente Pœnitentiariæ, & in his habet locum ſententia Angeli, quamuis dubitet Valerus *citatus*. Sed omnem dubitationem euacuat praxis ipſa, nam vterque committit ſuas vices pro caſibus particularibus vnicuique confeſſario Doctori &c. approbato ab Ordinario tàm Romæ, quàm extra Romam, quia nimirum conſtituunt tribunal cum delegata iuriſdictione à Summo Pontifice; Imo etiam committunt miniſterium cum aliqua vniuerſitate reſeruatorum Pœnitentiarijs Baſilicæ D. Petri octo proximis diebus ante Paſcha Reſurrectionis.

An ſit admittenda regula, quod illa ſit parua materia, quæ eſt minor octaua parte totius. Quæſt. 29.

SVMMA:

1 *Parua materia, quæ eſt minor octaua parte ſecundum Caramuel.*
2 *Quale totum diuidatur in octo partes à philoſophis.*
3 *Diuiſio in octo partes, ſeu gradus non poteſt applicari materiæ morali.*
4 *Abſurda, quæ ſequerentur, ſi pars minor octaua ſtatueretur pro paruitate materiæ.*
5 *Secundum prædictam regulam non poteſt in aliquibus aſſignari paruitas materiæ.*

1 Hanc regulam tradit Caramuel *in Reg. D. Benedict. Diſp. 4. n. 47.* Aſſerit enim, quod totum morale non habet niſi octo partes, quia omnium philoſophorum decreto octo gradus componunt totum calorem, nec vllus vnquam agnouit nonum, aut decimum &c. & concludit, quod pars minor octaua ſit pars partis, atque adeo parua materia. & ſecundum hanc regulam in pluribus caſibus decernit de paruitate materiæ.

2 Sed ſi hæc regula admittenda eſſet, ſequerentur infinita abſurda in materia morali. Et primo, quando Philoſophi diuidunt totum in octo partes, ſeu gradus, loquuntur ſolum de toto intenſionis, & quatenus eſt effectus naturalis agẽtis, quia nimirum conſiderando totam illam intẽſionem, quam naturale agens poteſt in qualitate producere, diuidunt in octo gradus, & ſumunt octauum gradum pro illo ſummo, quod poteſt producere naturale agens. Neque tamen hinc ſequitur, quod intẽſio non poſſit abſolutè excedere octauum gradum, nam ſecundum illos, qui ponunt gradus homogeneos, poterunt duę qualitates, vt octo. poni in eodem ſubiecto, & tunc intenſio diuidetur plus quàm in octo partes. gratia, & charitas poteſt creſcere vltra octauum gradum, quia poteſt ſemper augeri, vt augebatur in B. Virgine, & alijs ſanctis, præſertim in confirmatis in gratia, qui quotidie eliciebant actus intenſiſſimos, & conſequenter merebantur notabile augmentum gratiæ, & charitatis. In alijs autem totis admittunt communiter plures, quàm octo partes, vt conſtat in toto quantitatiuo, vt in numero, tempore, & in quantitate continua.

3 Deinde nec rectè applicat doctrinã de ſolis octo gradibus in intenſione aſſignatis pro aſſignanda paruitate materiæ in toto morali, quia totum morale imitatur totum quantitatiuum, non vero totum intenſiuum. Paruitas enim materiæ non habet locum, niſi in ijs, quæ diuidi poſſunt quò ad materiam, circa quam actus verſatur, atque adeo, quæ ſe habent quantitatiuo modo. in toto autem quantitatiuo partes non ſunt determinatæ quò ad numerum, ſed poſſunt ſemper multiplicari ſecundum varias diuiſiones, & ideo aliunde menſuranda eſt paruitas materię, & non ex eo, quod ſit minor octaua parte. Et ſi in aliquibus contingit, quod pars minor octaua ſit paruitas materiæ, eſt per accidens, & aliunde hoc habet, & non ex

eo,

ſo, quod ſit quid minus octaua parte.

4 Abſurda autem, quæ ſequuntur ex hac doctrina infinita ſunt. Si quis furaretur mille aureos alicui ſumptos ex maſſa decem mill:um, non peccaret mortaliter, quia furaretur aliquid minus octaua parte, atque adeo in paruitate materiæ. Si quis ex voto deberet decies ieiunare, ſi nouies tantum ieiunaret, non peccaret mortaliter, quia omitteret paruitatem materiæ promiſſæ nã omitteret aliquid minus octaua parte. Si quis in die Ieiunij potens comedere octo libras carnis, comederet vndecim vncias, non peccaret mortaliter, quia comederet in paruitate materiæ. Si quis ingrederetur clauſuram Monialium minus octaua parte ſpatij totius Monaſterij, ingreſſus eſſet cum paruitate materię, atque adeo non peccaret mortaliter. Si quis abſcindat digitum alteri, non peccabit mortaliter, quia ledet in membro, quod eſt minus octaua parte corporis, & pars partis, atque adeo paruitas materiæ. Et eodem pacto, ſi inductio fiat per cœtera, ſemper multiplicabuntur abſurda.

5 Accedit etiam, quod in aliquibus, in quibus tamen admittitur paruitas materiæ non poſſet aſſignari, ſi ſecundum hanc regulam eſſet aſſignanda. Sic v. g. in egreſſu Monialis extra clauſuram, non poſſet aliquid minus octaua parte aſſignari, quod eſſet paruitas materiæ, quia non poteſt aſſignari totum integrum diuiſum in octo partes æquales, & in cœteris, in quibus non poteſt ita aſſignari tota materia, vt extra aſſignatam non ſit alia.

An Pixis plena particulis poſita in tabernaculo clauſo validè conſecretur à Sacerdote habente intentionem conſecrandi. Quæſt. 30.

S V M M A.

1 *Particula in pixide poſita intra tabernaculum poſſunt conſecrari ſecundum aliquos.*
2 *Non poſſunt conſecrari.*
3 *Qualis præſentia requiratur, vt materia ſit conſecrabilis.*
4 *Particula in pixide, quæ ſit incluſa in tabernaculo non ſunt demonſtrabiliter præſentes.*
5 *Neque tanquam in continente.*
6 *Non eſt eadem ratio de materia, quæ ſit in Fiſcella. & Fiſcella in arca &c.*
7 *Pixis, & tabernaculum non habent rationem vnius continentis.*
8 *Tabernaculum tollit præſentiam moralem particularum conſecrandarum.*
9 *An particulæ ſub mappa altaris, vel ſub Miſſali occultatæ poſſint conſecrari.*

1 Videtur affirmatiuè reſpondendum iuxta doctrinam Maioris *in 4. diſt. 11. quæſt. 2. ar. 3. S. Circa hanc opinionem*, & Ma ſilij *ibid. quæſt. 2. ar. 2.* quatenus tradunt, quod ſufficit pro validitate conſecrationis præſentia materiæ intellectualis, ita vt pronomen, Hoc, demonſtret materiam præſentem intellectui, licet alioquin ſit abſens. Et pro caſu in terminis citatur à nonnullis Rodriquez *par. 1. ſum. cap. 247. in concluſ. 10.* Sed dum dicit, quod poſſit conſecrari materia cooperta intra cuſtodiam, intelligit nomine cuſtodiæ ipſam Pixidem, quia ſequitur doctrinam Henriquez, quem allegat in margine *lib. 8. ſum. cap. 14. num. 2.* qui loquitur in dicto ſenſu.

2 Sed hanc doctrinam omnes communiter falſam putant, & ideo tenendum

eſt

eſt, tales particulas non conſecrari, dum ſunt in Pixide, & Pixis intra tabernaculũ, vt tenent ſpecialiter Fillnicius *tom. 1. tract. 4. cap. 3. num.* 69. Coninch *De ſacram. quæſt.* 74. *ar. 2. dub. 1. num.* 12. Bonacina *Diſp. 4. de Euchariſ. quæſt. 6. punc. 6. num.* 9. Auerſa *De Sacram. Euchariſ. quæſt. 2. ſect. 2.* ver. *Quinta demum*. in fine. Baſſeus *in Florib. Theol. Pract. verbo*. Euchariſtia 1. *num.* 15. in fine. Perſius *lib. 1. De officio Sacerdotis. cap.* 11. *dub. 6. num.* 45. circa finem.

3 Ratio autem eſt, quia tunc conſecratio non ſortitur ſuum effectum, quando forma non poteſt verificari. Si autem particulæ ſint in pixide clauſa intra tabernaculum, forma non poteſt verificari, quia cum conſtet pronomine demonſtratiuo, ita requirit præſentiam materiæ conſecrãdæ, vt poſſit demonſtrari, nam forma ſignificat demonſtratiuo modo, & ideo requirit materiam demonſtrabilem, atque adeo ita præſentem morali præſentia, vt ex ſola prolatione verborum cum pronomine demonſtratiuo, demonſtretur, vt docent D. Th. *in 4. diſt. 11. quæſt. 2. ar. 1. quæſtiun. 3. ad* 1. Palud. *ar. 1. quæſt. 3. concluſ.* 3. Durand. *quæſt. 6. num.* 6. Gabr. *quæſt. 2. ar. 3. dub.* 1. Sotus *diſt. 9. quæſt. 1. ar. 2. concluſ.* 1. Palat. *diſt. 13. diſp.* 4. Caiet. 3. *par. quæſt.* 74. ~~*ar. 2.* Henriquez *lib. 8. ſum. cap. 14. num.* 1.~~ Suarez *tom. 3. in 3. par. diſp. 43. ſect. 5. concluſ.* 1. Vaſquez *tom. 3. diſp. 171. cap. 4. num.* 20. Tabiena *verbo*, Euchariſtia. *num.* 24. Sylueſter *verbo*, Euchariſtia. 2. *num.* 24. Armilla *num.* 12. Reginal. *lib.* 29. *Praxis Fori pœnit. cap. 2. quæſt. 4. num.* 10. Angles *in Florib. quæſt.* 1. *De Euchariſt. ar. 3. difficul.* 9. Ledeſma *par. 1. ſum. tract. De Euchariſ. cap. 4. concluſ.* 7. Victoria *in ſum. quæſt.* 57. Rodriquez *par. 1. ſum. cap.* 247. *Concluſ.* 10. Martinus Ledeſma. 1. *par. 4. quæſt. 15. ar.* 2.

4 Quando autem particulæ ſunt, intra Pixidem, & pixis intra Tabernaculũ, non ſunt præſentes demonſtrabiliter, quia non poſſunt demonſtrari, ita vt per demõſtrationem ſubijci poſſint ſenſibus. Imo nec moraliter ſunt præſentes, nam licet parum diſtent quò ad ſpatium, diſtant tamen multum in ordine ad ſenſus, quia ita ſunt reconditæ, vt non poſſint ſubijci ſenſibus, quod tollit moralem præſentiam, quæ facit, vt res poſſit ſubijci ſenſibus. Et ſicut quod ita longè abeſt, vt nullo modo ob ſolam diſtantiam poſſit ſubijci ſenſibus, nullo modo dicitur præſens néc phyſicè, nec moraliter, ita quod eſt ita reconditum, vt quamuis non longè diſtet, non poſſit tamen ſubijci ſenſibus, non erit aliquo pacto præſens præſentia morali.

5 Dices ſufficere, ſi continens ſit moraliter præſens nempe Tabernaculum; ſic etiam particulæ cenſentur moraliter præſentes, quamuis ſint in Pixide clauſa. Verum hoc non ſubſiſtit, quia tabernaculum non dicitur continere ratione ſui particulas, ſed continet Pixidem, pixis vero particulas; & ideo ſumendo continens pro contento poſſunt verba verificari, nam ſenſus eſt, quod contentum in Pixide ſit Corpus Chriſti. at eodem modo demonſtrando tabernaculum, ſi ſumeretur continens pro contento, ſenſus eſſet, quod Pixis eſſet Corpus Chriſti.

6 Rurſus dices, quod tabernaculum, & Pixis continent particulas per modum vnius. Sic etiam ſi Fiſcella plena particulis clauderetur in arca, erunt materia conſecrabilis, aut ſi ſint in Pixide clauſa tegmine ligneo. Sed neque hoc ſubſiſtere poteſt, quia primum exemplum de Fiſcella, & arca non caret difficultate, &, ſi arca eſſet clauſa, cenſerem, non poſſe materiam validè conſecrari. Secundum vero exemplum eſt valde diuerſum, quia tegmen Pixidis ligneum pertinet ad ipſam Pixidem, & ſequitur conditionem ipſius, nec cenſetur continens diuerſum ab ipſa pixide; quia eidem configuratur, & ſolet vocari veſtis Pixidis, & proinde non exhibet moraliter diuerſum continens, ſicut non eſt diuerſus homo nudus, & homo veſtitus.

7 Deinde non eſt verum, quod tabernaculum, & pixis contineant per modum vnius, quia illa ſolum continent per modum vnius, quæ habent eundem modum continendi; ſecus autem, quando habent diuerſum modum, quia cum non communicent in modo continendi, nec etiam ſe poſſunt habere per modum vnius continentis præſertim moraliter loquendo. Pixis autem, & tabernaculum non habent eum-

eundem modum continendi, quia Pixis continet per modum vaſis ordinata ad transferendas particulas; tabernaculum autem continet per modum loci immobiliter, & veluti per modum domus, nec eſt ordinatum ad transportandum Corpus Christi: vnde ſtante diuerſo modo continendi, non poſſunt cenſeri moraliter idem continens, ſicut poſſet cenſeri arca, & fiſcella.

8 Accedit etiam, quod Tabernaculū eſt inſtitutum ad occludendum Corpus Christi, & ad remouendum à noſtro conſpectu, atque adeo ad tollendam præſentiam moralem; vnde dum Corpus Christi eſt intra tabernaculum, etiam ſi non eſſet adhuc in Pixide, non cenſetur nobis expoſitum, ſicuti cenſetur expoſitum, quando eſt in Pixide extra tabernaculum. Et ſicuti, qui eſt domi clauſus nō cenſetur præſens ei, qui ſtat ante Fores, ita etiam particulæ, dum ſunt clauſæ intra tabernaculum, non ſunt præſentes Sacerdoti, qui ſtat ante altare. Quare tabernaculum non continet tali modo, vt poſſit ſumi continens pro contento, ſicut nec domus poſſet ſumi pro vino, quod eſt in phiala intra domum, nec vt poſſit morali modo exhibere præſens, quod continet, quia continet occultatiuo modo, & remouendo à præſentia, atque hoc ex inſtitutione ſua.

9 Obijci poteſt, quod ex hac doctrina ſequeretur, quod particulæ ſub mappa, aut miſſali poſitæ non poſſent conſecrari, cum tamen plures oppoſitum doceant, vt videre eſt apud Candidum *tom. 3. diſp. 2. ar. 2. dub. 62.* & Caſpenſem *in curſu Theologico tom. 2. tract. 22. diſp. 2. ſect. 6. num. 36.* qui & ipſi hoc docent. Libenter concederem ſequelam cum pluribus alijs Doctoribus, præſertim Laimā *lib. 5. theol moral tract. 4. cap. 2. num. 10.* ſi nimirum ſit mappa altaris, ſub qua lateat, nec ſe habeat per modum continentis, aut obtegentis, quia tunc particulæ occultantur, atque adeo non habent præſentiam moralem. Sed tamen adhuc eſt diſpar ratio, quia occultatio, quæ eſt à mappa, aut Miſſali, eſt per accidens, & præter inſtitutionem, at occultatio, quæ fit per tabernaculum, eſt per ſe, cum tabernaculum ſit inſtitutum ad occultandum, & remouendum à præſentia.

An Epiſcopus adminiſtrans Sacramentum Confirmationis ſine indumentis Epiſcopalibus, Pluuiali, Mitra, & Baculo peccet mortaliter. Quæſt. 31.

SVMMA.

1 *In adminiſtranda Confirmatione debent adhiberi inſignia epiſcopalia*
2 *Epiſcopus peccat mortaliter, ſi non adhibeat.*
3 *Sacerdos celebrans abſque ſacris veſtibus peccat mortaliter.*
4 *Omittens apparatum exteriorem inſtitutum ab Eccleſia, non eſt ſecundum inſtitutionem Eccleſiæ miniſter idoneus.*
5 *Quas cœremonias omittere in adminiſtratione ſacramenti non ſit mortale.*
6 *An Epiſcopus omittens vnum ex inſignibus Epiſcopal. in miniſtranda Confirmatione peccet mortaliter.*
7 *An ſacerdos celebrans abſque aliquo ex indumentis ſacerdotalibus peccet mortaliter.*

1 CErtum eſt, adeſſe obligationem vtendi Pluuiali, Mitra, & Baculo in adminiſtrando ſacramento confirmationis, vt declarauit ſacra Congregatio *Die 19. Februarij 1585.* vt refert Gauantus *in Manuali Epiſcoporum verbo*, Confirmatio. *num. 1.* & Barboſa *De Pot ſt. Epiſcopi par. 2. Allegat. 39. num. 11.* Cuius rei ratio eſt, quia eſt Miniſter tanquam Epiſcopus huius ſacramenti, & ideo debet accedere ad adminiſtrandum cum inſignibus Epiſcopalibus. Difficultas tamen eſt, an iſta obligatio ſit ſub mortali.

2 Affirmatiuè reſpondent, ſed cum dubitatione Nugnus *De ſacram. quæſt. 72. ar. 12.*

ar.12. circa 3. ritum pro collat. ſacram. Candidus *tom. 2. Diſquiſit. 1. ar. 10. dub. 27.* Sed abſque vlla dubitatione tenendũ eſt, quod peccet mortaliter, & eò magis, ſi publicè adminiſtret, niſi fortè ab ignorantia excuſetur.

3 Ratio autem eſt, quia ſi Sacerdos celebret abſque ſacris veſtibus peccat mortaliter, vt docent communiter Palud. *in 4. diſt. 13. quæſt. 2. ar. 6. concluſ. 2.* Tabiena *verbo*, Miſſa. *quæſt. 10. num. 11.* Angelus. *quæſt. 36.* Syluester *Verbo*, Miſſa 1. *quæſt. 2. dicto.* 3. Armilla *num.* 6. Aſtenſis *lib. 4. tit. 14. ar. 4.* D. Antonin. 3. *par. tit.* 13. *cap.* 6. §. 5. Sotus *in 4. diſt. 13. quæſt. 2. ar. 4.* §. *Ecce quibus.* Graf. *par. 1. Deciſ. lib. 2. cap.* 41. *num.* 2. Henriquez *lib. 9. ſum. cap. 26. num.* 3. & *cap.* 29. *num.* 5. Nauar. *in Manuali cap. 25. num.* 84. Suarez 3. *par. tom. 3. diſp. 82 ſect. 3. concluſ.* 1. Vaſquez *tom. item* 3. *diſp.* 233. *cap.* 4. *num.* 38. & alij plures, ergo etiam Epiſcopus exercens munera epiſcopalia abſque inſignibus epiſcopalibus, vt eſt miniſtrare ſacramentum confirmationis, peccab t mortaliter, cum vterque exerceat propriũ munus abſque veſtibus deſtinatis ad tale munus ab ipſa Eccleſia.

4 Atque in vtroque militat eadem ratio. Nam ideo Sacerdos celebrans abſque veſtibus ſacerdotalibus peccat mortaliter, quia facit contra inſtitutionem Eccleſiæ, & quò ad exteriorem apparatum accedit ad celebrandum tanquam miniſter non idoneus; idoneitas enim ex inſtitutione Chriſti dependet quidem ex ſolo ordine, ſed ex inſtitutione Eccleſiæ dependet etiam ex exteriori apparatu miniſtri, quia nedum debet accedere tanquam miniſter Chriſti, ſed etiam tanquam miniſter Eccleſiæ. Sed Epiſcopus quoque miniſtrãs Sacramentum Confirmationis ſine pluuiali, baculo, & mitra non ſe habet, vt miniſter idoneus quò ad exteriorem apparatum, & facit contra inſtitutionem Eccleſiæ, ergo peccabit mortaliter.

5 Dices; omittere cœremonias accidentales in miniſtratione Confirmationis, vt eſt inflictio alapæ, non eſt mortale, vt docent plures Doctores, atque inter alios notat Villalob. *par. 1. ſum. tract. 6. difficul. 8. num.* 3. Cœremonia autem ſacrarũ veſtium eſt accidentalis. Reſp. non eſſe mortale omittere cœremonias accidentales modo adminiſtrandi Sacramentum inſtituto ab Eccleſia; ſecus autem ſi ſint ſolum accidẽtales ſubſtantiæ ſacramenti, alioquin poſſet Epiſcopus abſque peccato mortali conferre ordines extra miſſam adhibendo ſolã materiam, & formam, poſſet quis celebrare, proferendo ſola verba conſecrationis &c. Vſus autem inſignium Epiſcopaliũ in miniſtrando ſacramento confirmationis, licet ſit accidentalis ſubſtantiæ ſacramenti, in quo ſenſu loquuntur Doctores, qui ſic ipſum vocant; non eſt tamen accidẽtalis modo adminiſtrandi inſtituto ab Eccleſia, ſed pertinet ad ſubſtãtiam ipſius, cum dicat, quod Epiſcopus miniſtret in apparatu epiſcopali. Ideo autem eſt mortale omittere cœremonias ſubſtantiales quò ad modum non ſolum ob contemptum ſaltem virtualem inſtitutionis Eccleſiæ; ſed etiam, quia læditur notabiliter quò ad ſubſtantiam dignitas adminiſtrationis.

6 An autem peccet mortaliter, ſi non adhibeat vnum ſolum ex inſignibus epiſcopalibus, adhibitis tamen cœteris. Reſp. ſi omitteret mitram, peccare mortaliter; quia hæc ſola eſt illa, quæ tanquam proprium inſigne Epiſcopale adhibetur in exercitio miniſtrandi ſacramentum; ſecus autem exiſtimo de cœteris, quia omiſſio vnius tantum non tolleret ſubſtantiam apparatus exterioris epiſcopalis, adhuc enim ratione cœterorum inſignium appareret ille miniſter, qui reuera eſt.

7 Sic non peccare mortaliter ſacerdotem, qui celebrat abſque manipulo, aut cingulo ratione paruitatis materiæ, docent Rodriquez *par. 1. ſum. cap.* 249. *concluſ.* 23. Palud. *in 4. diſt. 13. quæſt. 2. ar.* 5. Richar. *quæſt. 4. ar. 3.* Syluester *verbo*, Miſſa 1. *num.* 2. Sà *num.* 10. Facundez *lib 3. de primo Præcep. Eccleſ. cap. 23 num.* 13. Diana *par. 1 tract.* 14. *Reſol.* 68. ver. *Sed contraria*. Marchinus *De ſacram. Ordinis tract. 3. par. 3. cap. 14. num.* 2. & probabile putat Henriquez *lib. 9. ſum. cap. 29. num. 5. & in Com. littera Z.*

An

An religioſus poſſit occidere eum, qui ſpargit grauia crimina contra propriam Religionem. Quaeſt. 32.

S V M M A.

1 *Franciſcus Amicus quid doceat.*
2 *Religioſus non poteſt occidere eum, qui ſpargit grauia crimina contra propriam religionem.*
3 *Non licet occidere calumniatorem.*
3 *Leges permittunt defenſionem, non autem vindictam.*
3 *Verbalis iniuria verbis repelli poteſt, & ſolis debet.*
4 *Qui iam ſparſit conuitia non poteſt licitè occidi.*
4 *Quid faciendum damnum paſſo ex alienis conuitijs.*
4 *Vis vi in continenti propulſanda.*
5 *Non licet occidere paratum publicè impingere crimina.*
5 *Licet praeuenire paratum inuadere, & quomodo*
6 *Ius defenſionis non permittit media nociua, niſi ſint neceſſaria.*

1 POſſe occidere, docet Franciſcus Amicus *tom. 5. De iuſt. & iure diſp. 36. ſect. 7. num.* 118. quando calumniæ lædunt honorem, & famam, quæ naſcitur ex virtute, & ſapientia, quia hoc eſt bonum proprium Religioſorum, quo maximè redduntur æſtimabiles, vnde iactura ipſius eſt maxima, & ideo poſſunt religioſi ipſum defendere, cum moderamine tamen inculpatæ tutelæ, etiam cum morte inuaſoris, quando non ſuppetit aliud medium, ſicuti non ſuppetit, ſi calumniator ſit paratus publicè impingere crimina, & generare infamiam grauem religioni.

2 Hæc tamen doctrina prorſus reijcienda eſt, nam imprimis ſupponit, quod liceat calumniatorem occidere, quod latè reieci cum pluribus grauiſſimis Doctoribus in Deciſ. *moral. Deciſ.* 441. & ſequutus eſt poſtea Ceſpedes noſter *in Dubijs Militarib. dub. 33. ver. Negat ergo.* & eandem doctrinam poſtea reperi traditam à Bocero. *tract. de Duel. lib. 2. cap. 8. num.* 10. Obrechto *De neceſſar. defenſ. cap. 9. num. 7. & cap. 11. num.* 34. Kremberg. *item De neceſſar. defenſ. quaeſt. 8. num.* 17. Io. Harpprechto *tom. 4. Inſtit. Tit. De publicis iniurijs. §. Item lex Cornelia. num.* 163. Voltzio *Ad leg. Cornel. De ſicar. cap. 7. num.* 127. Romuleo *in Compend. Homicid. par. 1. num.* 38. Matthia Stephano *Centur. 1. quaeſt.* 9. Vaſquio *lib. 1. Controuer. illuſt. cap. 12. num. 2. & ſequent.* Zoanet. *in l. Vt vim vi. ff.* De *iuſt. & iure num.* 54. Decio *ibid.* Bolognet. *num.* 94. & alijs communiter in dictam legem.

3 Deinde. Leges permittunt ſolam defenſionem, non autem vindictam, maximè ſiſtendo in iure naturali l. *Scientiam. §. Qui cum aliter. ff.* Ad *l. Aquiliam. &* l. *Furem. ff.* Ad *leg. Cornel. de Sicar.* & *l. 1. C. Vnde vi.* & Clement. *vnica.* De *homicidio* ibi: *Qui mortem aliter vitare non valens.* Occidere autem eum, qui ſolum verbalibus contumelijs afficit, non eſt repellere iniuriam, ſed ſumere vindictam, quia omnis verbalis iniuria etiam ſecundum leges duelli depelli poteſt per alia verba, vt ſi contumelia afficienti dicatur, quod mentitur, aut quod ſit improbus, vt notant Andreas Alciatus *Conſil. De ſingular. certam.* Iacob. De Caſtillo *lib. 4. de Duello. num. 2. & ſequent.* Socin. iunior *Conſil. 1. De Duello.* Cardanus *De Prudent. ciuil. cap.* 111. Conrad. *tract. de Duello. par. 3. cap.* 62. Verba enim ſunt eiuſdem generis, & ideo non magis efficacia ſunt ad inferendam, quàm ad depellendam iniuriam; & ideo ſi verba conſeruatiua honoris & deſtructiua veracitatis in contumelioſo ipſi opponantur, ſufficienter propulſabitur iniuria. Imo ſi occidatur, non propulſabitur, quia occiſio tendit contra vitam contumelioſi, non autem infringit fidem, quæ haberi poteſt dictis ipſius, quia eſt alterius generis, ſicut verba non defendunt contra vulnerantē, aut occidentem. Et ideo leges permittunt

ſolis verbis verbalem iniuriam repelli *l. Nihil tàm naturale. ff.* De reg. iur. & *l. An inutilis. §. Acceptum. ff.* De acceptilatione.

4 Ex quo à fortiori ſequitur, quod multo minus liceat occidere, poſtquam iam ſparſit conuitia, & intulit damnum, quia tunc non eſſet iuſta defenſio, ſed iniuſta vindicta: ad iuſtam enim defenſionem requiritur, quod propulſatio iniuriæ in continenti fiat *l. 3. §. Eum igitur. ff.* De vi, *&* arm. & *l. Si ex Plagis. §. Tabernarius. ff.* Ad leg. *Aquiliā.* & *l. Sed et. §. 1. ff. Quod met. cau.* & notant Bal. & Alexan. *in l. 1. C. Vnde vi.* Quare poſt illatam iniuriam recurrendum eſt ad iudicem, & inſtare tum de ſatisfactione, tum de punitione delinquentis, vt docent Decius *Conſil. 487. num. 8.* Conrad. *par. 3. de Duel. cap. 62.* & plures alij apud Decium *citat.* & communiter *in l. Vt vim, ff* De iuſt. *&* iure.

5 Nec etiam licet, eum occidere, qui paratus eſt publicè impingere crimina, & hoc pacto præuenire, & anteuertere damnum, vt loquitur Amicus *citatus.* Quia, quamuis liceat præuenire aggreſſorem ad auertendum damnum, quod parat, *l. Is, qui aggreſſorem, & l. Si quis percuſſorem. C.* Ad *leg. Cornel. De Sicar.* & *l. 1. C.* Quando *liceat vnicuique ſine iud.* & *l. Si vt allegas.* dicto *C. Ad leg. Cornel. de ſicar.* hoc tamen ſolū licet eo modo præuenire, quo licet repellere, dum actu infertur iniuria. Vnde cum non liceat actualem iniuriam verbalem occiſione repellere, nec etiam occiſione licebit præuenire.

6 Et hoc præſertim verum eſt, quia ſemper ſuppetunt alia media ad anteuertendum damnum, quod ex malignis detractionibus bonæ famæ inferri poteſt; nā poteſt auerti per minas iuſtæ punitionis, præſertim ſi fiant ab eo, qui poteſt punire, aut detegendo malignitatem detractoris, & calumniatoris, & eneruando fidem ipſius, vt nimirum audientes ipſi non credant, aut aliquo alio modo: vnde occiſio nunquam erit medium neceſſariū. Quando autem medium aliàs malum, non eſt neceſſarium ad defenſionem, neque etiam eſt permiſſum, ſed remanet prohibitum, ſicut antea, qualis eſt occiſio, quia ius defenſionis concedit ſola media neceſſaria, quæ aliàs ſunt offenſiua proximi. *l. Furem nocturnum. ff.* Ad *leg. Cornel. De Sicar.* & *l. Itaque ſi ſeruum.* & *l. Scientiam. §. Qui cum aliter. ff.* Ad *leg. Aquil.*

An damnatus per ſententiam iudicis ob falſum teſtamentum conditum, eo quod ſe geſſerit tanquam notarium, ſit irregularis. Quæſt. 33.

S V M M A.

1 Damnatus ob falſum teſtamentum remanet irregularis.
2 Crimen etiam mediocre punitum per ſententiam inducit irregularitatem.
2 An quodlibet peccatum mortale inducat irregularitatem.
2 Crimen falſi maximè lædit famam.
3 Ordo eccleſiaſticus eſt dignitas.
3 Infamia laborans eſt incapax dignitatis.
4 Completa pœna per ſententiam inſlicta, adhuc remanet irregularitas.
4 Quæ irregularitas ex ſolo proprio facto tollatur, & quæ non.
5 An irregularitas ob ſententiam punitionis poſſit tolli ab Epiſcopo.

1 RESp. eſſe irregularem, quia omne crimen, etiam mediocre, ſententia iudicis punitum inducit infamiam iuris, atque adeo etiam irregularitatem *l. Palam. ff.* De *ritu nuptiar.* & *l. Infamem. ff.* De *publicis iudic.* & Cap. *Infames. § Porro. 3. quæſt. 7.* vbi Gloſ. *verbo Infamia.* & Cap. *Infames, 6. quæſt. 1.* & notant Panor. *in Cap. fin.* De *temp. ordinand.* & *in Cap. Si Clerici.* De *iudicijs* Sum. Confeſſor. *lib. 3. tit. 29. quæſt. 3.* Sylueſter *verbo,* Irregularitas. *quæſt. 14.* D. Antonin. 3. *par. tit. 29.* *De irregular. cap. 6.* Candelab. Aureum *tract.* *De irregular. num. 103. & ſeq.* Sayrus *lib. 7. de Cenſuris cap. 11. num. 3.* Tuſchus *verbo,* Infamia. *concluſ. 107. num. 3. & ſequentib.* Azor. *par. 2. lib. 7. cap. 7. quæſt. 3. §. Sciendum. & ſequenti.* Felin. *in Cap. Teſtimonium. num. 15.*

De

De *teſtib.* Armilla. *verbo*, Infamia *num.* 3. Vgolin. *De irregular. cap.*60. Molfeſ. *par.* 1. *ſum.tract* 6. *cap.*8. *num.*15. Gaſpar. Hurtad. *diſp.*11.*De cenſur. difficul.*4. *num.*11. Henriquez *lib.*14.*ſum cap.*5. *num.*3. Maiol. *De irregular.lib.*3.*cap.*1.*num.*1. Angelus. *verbo*, Infamia *num.*6. Auila *par.*7. *De cenſur. diſp.*4. *dub.*5.*§.Pro quo.* Laiman. *lib.* 1. *Theol. moral. tract* 5. *par* 5. *cap.*4. *num.*2. ver. *Requiritur*, & *num.*8. Baſſeus *in Florib. Theol. Pract. verbo*, Irregularitas 10. *num.* 5. & 10. Bauny *par.*2. *theol. mor. tract.*11. *quæſt.*47. ver. *Oritur & iuris*.

2 Imo Suarez *diſp.*48. *De cenſur ſect.*2. Filliucius *tract.* 9. *cap.* 8. *quæſito* 9. putant, quod ob quodlibet peccatum mortale contrahatur irregularitas ex Cap. *Illi*, *qui* 6.*quæſt.*1. Atque adeo, ſi iudicis ſententia puniatur, quia fiet notorium notorietate iuris, inducet publicam infamiam, atque adeo irregularitatem. Quicquid tamen de hoc ſit, certum eſt, quod crimen falſi, quale eſt, de quo modo agimus eſt grauiſſimum, & maximè famam vituperat vt docent Marſil. *in Rub. ff. Ad leg. Cornel. de fal. num.* 17. Caſtrenſ. *Conſil.* 130. *num.* 1. ver. *Nam eſt grauiſſimum lib.*1. Afflict. *Deciſ.*404. *num.*3.

3 Ratio autē ſupra traditæ doctrinæ eſt, quia ordo eccleſiaſticus eſt dignitas *l. Iubemus, §. Seruos.* in fine. C. De *Epiſcop. & ſer.* & Cap. *Cum de tua.* De *corpore vitiat.* ergo erit inhabilis ad ipſum quicunque infamia quocunque modo laborat. *l.*2. C. De *dignit.* & Cap. *Inter dilectos.* De *exceſſib. Prælator.* Qui enim infamis eſt tanquam indignus eſt repellendus à dignitate: vnde non poterit ad ordines promoueri, nec in ipſis miniſtrare.

4 Sed rurſus difficultas eſt, an perſoluta pœna inflicta per ſententiam, maneat rurſus infamia, atque adeo irregularitas. Reſpondetur ſecundum communem doctrinam manere. atque adeo opus eſſe diſpenſatione. Docent enim communiter, quod irregularitas facti, quia non eſt propriè irregularitas, tollitur per pœnitentiam, & reſipiſcentiam ipſius irregularis; irregularitas verò iuris non tollitur, niſi per diſpenſationem. Ita inter alios docent Richar. *in* 4. *diſt.*25. *ar.*6. *quæſt.*1. Aſtenſ. 2. *par. lib.*6. *tit.*27. *quæſt.*4. Maiol. *lib.*3. *De irregular cap.*1. *num.*15. Henriquez *l b.*14. *ſum. cap.*5. §.3. Nauar. *Cap.*27. *Manual. num.*204. Sayr. *lib.*7. *De cenſur. cap.*11. *num.*14. & *ſequēt.* Laiman. *lib.*1. *theol. moral. tract.*5. *par.*5. *cap.*4. *num.*9. ver. *Dico ſecundo*. Auila *De cenſur. par.* 7. *diſp.*4. *dub.*5. Syluester *verbo*, Infamia. *num.*11. Coninch *diſp.*18. *de Cenſuris dub.*7. Suarez *diſp.* 48. *De cenſur ſect.* 2. *num.*10. Iulius Clarus *lib.*5. *ſentent.* §. *vlt.* Sà *verbo*, Infamia, *num.*2. Gaſpar Hurtad. *diſp.* 11. *De cenſur. difficul.*4. *num.*14. Bauny *par.*2. *theol. moral. tract.* 11. *quæſt.*50. Baſſeus *in Florib. theol. Pract. verbo*, Irregularitas 10. *num.* 7: Cum enim talis infamia non ſit ex ſolo proprio facto, ſed originem traxerit etiam à ſententia iudicis condemnatoria, non poteſt ex ſolo proprio facto tolli, ſed requiritur etiam auctoritas iudicis, quia per quas cauſas aliquid naſcitur, per eaſdem diſſoluitur. Cap. 1. *De Regulis iuris*.

5 Quia tamen huiuſmodi irregularitas non eſt ex iure annexa delicto, ſed ſolum conſurgit ex delicto punito per ſententiam iudicis, poterit Epiſcopus in ipſa diſpenſare, vt docent Panor. *in Cap. fin.* De *tempor. ordinand.* Syluester *verbo*, Irregularitas, *quæſt.* 14. D. Antonin. 3. *par. tit.*29. *de Irregularit. cap.*6. Summa Confeſſor. *lib.*3. *tit.*29. *quæſt.*3. Henriquez *lib.*14. *ſum. cap.*5. *num.*3. Sayrus *lib.*7. *de cenſur. cap.*14. *num.*5. Maiol. *De irregular. cap.* 51. *num.*7. Nauar. *in Manuali cap.*27. *num.* 204. Filliucius *tract.* 20. *num.*222. Laiman. *lib.*1. *theol. moral. tract.* 5. *par.*5. *cap.*4. *num.*9. ver. *Dico ſecundo.* Auila *De cenſur. par.*7. *diſp.*4. *dub.*5. Bauny *par.* 2. *theol. moral. tract.*11. *quæſt.*50. Baſſeus *in Florib. theol. Pract. verbo*, Irregularitas 10. *num.*7. Ratio autem eſt, quia huiuſmodi infamia, atque adeo irregularitas non eſt directè poſita à iure canonico, ſed tantum indirectè, quatenus conſurgit ex ſententia iudicis condemnantis de delicto generante infamiam, & ideo poteſt tolli ab eo, qui potuit condemnare, præſertim cum non ſit reſeruata, quia ſi condemnando potuit ponere impedimentum, poterit etiam tollere; cum ad eandem iuriſdictionem ſpectet ligare, & ſoluere; pœnam imponere & relaxare.

Prælatus regularis quæſiuit conſenſum à Capitulo pro admittendo ad profeſſionem N. ſed diſſentiente Capitulo, fuit admiſſus à Prælato, quæritur, an profeſſio fuerit valida. Quæſt. 34.

S V M M A.

1 *Renunciatio iuris non præſumitur, niſi de ea conſtet.*
2 *Ad ſolum Prælatum pertinet ſecundum aliquos admittere ad profeſſionem.*
3 *Admittere ad profeſſionem ſecundum communem ſententiam pertinet ad Prælatum cum Capitulo.*
4 *Admiſſus ad profeſſionem ſine conſenſu Capituli, nulliter profitetur.*
5 *Profeſſio eſt contractus.*
6 *Prælatus regularis non poteſt celebrare contractus ſine conſenſu Capituli.*
7 *De iure communi Monaſterium non poterat expellere Abbatem, & nouum eligere.*
8 *Cur Tridentinum tribuat Superiori admiſſionem ad profeſſionem.*

1 CErtum eſt, vt notant plures ex Doctoribus citandis pro poſteriori ſententia, quod in hoc caſu inſpiciendum eſt ius particulare cuiuſcunque religionis, quia, ſi ſecundum ius ſpeciale facultas admittendi ad profeſſionem ſit apud ſolum Prælatum, quamuis requiſierit conſenſum Capituli, potuit admittere, quia non cenſetur abdicaſſe à ſe auctoritatem, & facultatem gradus, ſed voluiſſe audire Capitulum per modum puri conſilij. Quia cum renunciatio proprij iuris ſit quædam donatio, non poteſt præſumi, niſi de ea conſtet *l. Cum de indebito. ff.* De *probat*, & notant Craueta *Conſil.* 290. ver. *Quarto non præſumitur.* Ripa *in l. Si vnquam, quæſt.* 11. C. De *donat.* Rolan. *tract. de lucro dotis. quæſt.* 39. *num.* 23. Couaruu. *lib.* 2. *Variar. Reſol. cap.* 4. *num* 8. Menochius *lib.* 2. *de Arbitrar. caſu* 88. Imo in caſu noſtro non poteſt Prelatus ſuo iuri renunciare, cum ſit officij, & Prælatiæ, cui non poteſt derogare. Vnde difficultas procedit de iure communi.

2 Secundum autem aliquorum doctrinam, quod ad ſolum Prælatum pertineat admittere ad profeſſionem, & non ad conuentum, reſpondendum eſſet, fuiſſe validam, quia non tenebatur Prælatus ſequi conſilium Capituli, vt docent Abbas *in Cap. Ad apoſtolicam, num.* 11. & 12. De *Regular.* & *in Cap. Ea noſcitur. num.* 4. De *his, quæ fiunt à Prælatis.* Felin. *in Cap. Quoniam, num.* 3. De *Simon.* Boer. *Deciſ.* 260. *num.* 29. Sylueſter *verbo*, Religio 3. *quæſt.* 13. & 18. *dicto* 4. Roſella *verbo*, Nouitius, *num.* 20. Tabiena *quæſt.* 8. *num.* 9. Angelus *verbo*, Profeſſio, *num.* 1. Rodriquez *tom.* 2. *ſum. cap.* 8. *concluſ.* 7. & 21. Et fauent Hoſtienſ. *in Cap. Ad apoſtolicam. num.* 7. De *Regularib.* & Nauar. *Com.* 3. *de Regular. num.* 5. Ex Recentioribus vero Hieronim. Rodriquez *in Compen. Reſol.* 101. *num.* 59. eandem doctrinam ſequitur, & addit profeſſionem non eſſe ipſo iure nullam, ſed irritandam. Sed non rectè, quia ſi requiritur conſenſus, & non preſtatur, erit ipſo iure nulla, vt ſunt omnia, in quibus eſt neceſſarius conſenſus, vt contingit ex parte profitentis. Si verò non requiritur, nec etiam erit annullanda.

3 At hæc doctrina reiicitur communiter ab omnibus, præſertim Recentioribus. Ita præſertim Gloſ. *in Cap. Porrectum, verbo*, Monachum. *De Regularib.* vbi etiam Ancharan. *num.* 6. & rurſus Gloſ. *in Cap. fin. verbo, Pertineat,* De *Regular. in* 6. Monacus *ibid.* vbi etiam Prob. *in Addit. num.* 6. Lappus *Allegat.* 31. *num.* 3. Francus *in Cap. fin.* De *Regular. in* 6. *num.* 2. Dominicus *ibid. num.* 3. Archidiacon. *in Cap. fin.* 16. *quæſt.* 7. *num.* 2. Bellamera *ibid.* Turrecrem. *num.* 1. Cuchus *lib.* 3. *Inſtit. maior. tit.* 4. *num.* 56. Ancharan. *in Cap. fin. notab.* 3. De *Regular. in* 6. Spinus *in ſpeculo teſtament Gloſ.* 12. *princip. num.* 2. & 3. Oldrad. *Conſil.* 97. *num.* 1, ver. *Sed in contrarium.* Armilla *verbo*, Nouitius. *num.* 11. *in fine*, Mandoſ. *in Addit. ad Lappum Allegat.* 31. *init.* Nauar. *lib.* 1. *Conſil. De conſilijs, Conſil.* 9. *num.* 19. *in* 2. *edit.* Rodriquez *tom.* 3.

tom. 3. *Quæſt. Regular. quæſt.* 17. *ar.* 7. Miranda *in Manuali tom.* 1. *quæſt.* 24. *ar.* 4. Lorichius *in Theſauro verbo*, Regular. §. 13. ver. *Tertio*. Leſſius *lib.* 2. *de Iuſt. & iure. cap.* 41. *dub.* 7. *num.* 66. ver. *Quinto*. Sanchez *lib.* 5. *in Decal. cap.* 4. *num.* 65. Bartholomeus de Vecchis *in Praxi Nouitior. diſp.* 12. *dub.* 1. *num.* 10. Bartholomeus à S. Fauſto *lib.* 5. *Theſauri Relig. quæſt.* 219. *vlt. edit. Neapol.* Bordonus *De Profeſ. Reg. cap.* 3. *quæſt.* 9. Scrofa *De inualidit. profeſ. dub.* 8. *num.* 2. & *dub.* 29. *num.* 8. & *in Quæſt. Moralib. quæſt.* 2. *num.* 2. Portel, *in Dub. Regularib. verbo*, Profeſſio Nouitij. *num.* 8, Baſſeus *in Florib. theol. pract. verbo*, Religio 4. *num.* 3. Laiman *lib.* 4. *theol. mor. tract.* 5. *cap.* 5. *num.* 5. Et de conſuetudine eſſe omnium religionum, quod nouitij non admittantur ad profeſſionem ſine conſenſu Capituli, teſtantur Nauar. & Rodriquez.

4 Itaque cum hac communi ſententia dicendum eſt, huiuſmodi profeſſionem fuiſſe nullam, cum non potuerit ſolus Prælatus acceptare ad profeſſionem ſine conſenſu Capituli, vt docent Nauar. *Conſil.* 62. *num.* 2. *De regular.* Sanchez *lib.* 5. *Sum. cap.* 4. *num.* 69. Bartholom. à S. Fauſto *in Theſauro Relig. lib.* 5. *quæſt.* 240. Sà *verbo*, Religioſus. *num.* 65. Leſſ. *lib.* 2. *de iuſt. & iure. cap.* 41. *lib.* 7. Riccius *in Praxi par.* 4. *Reſol.* 244. *num.* 2. & deſumitur ex Cap. *Congregatio.* 16. *quæſt.* 7. & ex Cap. *Nouit.* & ex Cap. *Quanto.* & Cap. *Ea noſcitur.* De ijs, *quæ fiunt à Prælatis ſine conſen. Cap.* Nec rectè reſp. huic vltimo textui; quod ibi ſolum habeatur, quod quando præſentatio ad beneficium pertinet ad Collegium, non poteſt ſolus Prælatus præſentare. Quia ſupponitur, quod pertineat ad Capitulum, niſi ex approbata, & antiqua conſuetudine, aut libertate conceſſa pertineat ad ſolum Prælatum. ibi enim habetur. *Vnde, ſi conſtiterit, conuentus, vel maioris, & ſanioris partis non adſuiſſe conſenſum, inſtitutiones huiuſmodi conuenit euacuari, niſi ex antiqua & approbata conſuetudine, vel conceſſa libertate aliqui eorum probauerint, commiſſi ſibi collegij non debere in Eccleſiarum, ſeu beneficiorum collationibus requiri conſenſum.*

5 Potiſſima, & firmiſſima ratio eſt. quia in profeſſione interuenit mutua obligatio profitentis, & conuentus, nam profitens ſe obligat ad inſeruiendum religioni, & ſeipſum illi tradit, & religio ſe obligat ad retinendum, & alendum profitentem, vnde interuenit contractus, ſi quidem contractus nõ eſt aliud, niſi mutua obligatio *l. Labeo. ff.* De *verbor. ſignificat.* & l. *Sicut. C.* De *act. & obligat.* & *l. In omnibus. ff.* De *act. & obligat.* vt docent Gloſ. *in Cap. Porrectum. verbo*, Non faciat. De *Regular*, vbi etiam Abbas. *num.* 10. Nauar. *Conſil.* 26. *De Regular. num.* 1. Rodriquez *tom.* 3. *Quæſt. Regul. quæſt.* 15. *ar.* 12. Sanchez *lib.* 5. *in Decal. cap.* 4. *num.* 62. & alij communiter.

6 Contractus autem non poteſt validè celebrari à Prælato ſine conſenſu Monaſterij loquendo de iure communi, Cap. *Continebatur.* & *toto tit.* De *ijs, quæ fiunt à Prælatis &c.* & tradunt Syluester *verbo*, Religio 8. *quæſt.* 3. vbi alios citat. Angelus *verbo*, Monaſterium. *initio.* Sanchez *lib.* 7. *in Decal. cap.* 31. *num.* 10. Molina *de Iuſt. & iure. diſp.* 468. Io. de Dicaſtillo *lib.* 2. *de Iuſt. & iure. tract.* 3. *diſp.* 1. *dub.* 15. *num.* 330, & alij communiter. Habet enim Prælatus ſolam adminiſtrationem iuxta præſcriptũ ſuarum conſtitutionũ, & ideo niſi ſpecialiter id ipſi per leges proprias cõcedatur, non poteſt auctoritate propria celebrare contractus. Quod enim tangit omnes, ab omnibus approbari debet iuxta regulam. *Quod omnes.* De *regulis iuris in* 6. Deinde Capitulum participat in officio adminiſtrationis conuentus cum ipſo Prælato, & faciunt vnum corpus, & ideo conſenſus neceſſarius pro contractibus debet eſſe à toto corpore.

7 Neque obſtat, quod in Cap. *Nullam.* 18. *quæſt.* 2. Tota poteſtas tribuatur Abbati, & excludantur Monachi. quia in illo tex. non adimitur monachis ius in ordine ad recipiendos alios Monachos, ſed ſolum in ordine ad expellendum Abbatẽ, & alium eligendum, vt explicat Gloſ. *ibid.* & conſtat ex ipſo tex. ita enim habet. *Nullam poteſtatem de cætero, nullam licentiam monachis relinquimus pro arbitrio ſuo aut Abbates expellere, aut ſibimet alios ordinare.* & conſtat ex ratione, quam ſubdit Pelagius Pontifex; nimirum, quia ſi Abbas ſubiaceret poteſtati monachorum, ob metum

tum expulſionis non poſſet rectè monaſterium adminiſtrare.

8 Nec item obſtat Trident. *ſeſſ.25.cap.16. De Regular.* vbi loquens de receptione Nouitiorum ad profeſſionem, meminit ſolius ſuperioris; nam neque facultatem adimit conuentui, ſeu ius, quod habet, neque tribuit ſoli ſuperiori, ſed meminit ſolius ſuperioris, quia ſolus repræſentat totum conuentum, vnde implicitè meminit etiam conuentus, præſertim quia ſupponit, quod ſuperior in hoc negotio procedat, prout de iure debet procedere, atque adeo præhabito conſenſu Capituli. Loquitur enim Concilium de incorporatione, quæ fit in ipſo actu profeſſionis, quæ exercetur à ſolo ſuperiore, ſed nomine conuentus, atque ex præhabito conſenſu ipſius.

An profeſſio inualida, quia fuit recepta à Prælato contradicente Capitulo, reualidetur ex decurſu temporis. Quæſt. 35.

S V M M A.

1 *Profeſſio contradicente Capitulo non reualidatur decurſu temporis.*
2 *Inualidum non conualeſcit, niſi accedant cauſæ conualidantes.*
3 *Ratificatio actus inualidi eſt nouus actus.*
4 *Ratificatio tacita ex delatione habitus &c. non habet locum quando emiſſa fuit profeſſio contradicente Capitulo.*
5 *Tridentum denegans reclamationem poſt quinquennium, ſupponit ſolum ex parte profeſſi ratificatam profeſſionem.*
6 *An inualida profeſſio defectu conſenſus Capituli reualidetur, ſi Capitulum exerceat actus profeſſorum proprios cum nulliter profeſſo.*
7 *Quid, ſi ſciat nullitatem profeſſionis, & adhuc exerceat.*

1 RESP. Non reualidari, vt deſumitur ex Rodriquez *tom.3. quæſt. Regular. quæſt.11. ar.2. ver. Nec prædictis*. Miranda *tom. 1. Manual. Prælat ar. 4. in fine 2. concluſ.* Suarez *tom. 3. de Relig. lib.7. cap.1. num.3.* Hoc autem debet intelligi, niſi accedat nouus conſenſus Monaſterij, aut expreſſus, aut ſaltem tacitus. Et forte etiam, niſi interueniat noua receptio ad habitum, & nouus annus probationis; quia, ſi recuſauit Capitulum admittere ad profeſſionem, cenſetur recuſaſſe propter inhabilitatem, atque adeo noua experientia facienda eſt.

2 Ratio autem eſt, quia iuxta Regulā. *Non firmatur. De regulis iuris in 6.* Quod ab initio non ſubſiſtit, nec temporis tractu conualeſcit. Quod intelligi debet, niſi accedant cauſæ dantes validitatem. Vnde cum ab initio profeſſio fuerit nulla ob defectum conſenſus Capituli, non poteſt cōualeſcere, quandiu durat iſte defectus, quia non adeſt cauſa, quæ det validitatem. Quod verum eſt, etiam ſi inualidè profeſſus ſe gerat vt verè profeſſum, & exerceat actus proprios profeſſorum, nam ſemper deficit conſenſus capituli. Et ſicuti, quando profeſſio eſt nulla defectu conſenſus in profitente, nūquam reualidatur profeſſio, niſi accedat conſenſus profeſſi, etiam ſi monaſterium ipſum tractet tanquam verè profeſſum, & exerceat actus cum ipſo, quos cum ſolis profeſſis ſolet exercere, ita & in caſu noſtro.

3 Deinde ratificatio actus inualidi eſt nouus actus. *l. Aſſe toto. ff.* De *hæred. inſtit.* & l. *Obuenire ſolet. ff.* De *verbor. ſignificat.* & notant Socin. *Conſil. 92. num. 11. lib. 3.* Menoch. *Conſil. 80. num. 66.* Rota Romana *Deciſ. 395. num. 10. Coram Ludouiſio*. Vnde ad ratificationē requiritur quicquid requiritur ad nouitatem actus. & ideo ad reualidandam profeſſionem nullam non ſufficit conſenſus nulliter profeſſi, ſed requiritur conſenſus monaſterij, qui nunquam fuit præſtitus.

4 Ex quibus colligitur, quod non habeat locum tacita ratificatio ex parte Monaſterij, quæ conſurgat ex delatione habitus, vel ex actibus profeſſorum proprijs; nam eo ipſo, quod Capitulum recuſat admittere ad profeſſionē, nouitius remanet miſſus, & in illo ſtatu, ac ſi nunquam admiſſus fuiſſet, & ideo non habet locum ratificatio, vt notat Bordonus *De regulari pro-*

*profeſ.cap.6.quaeſt.*30. aſſerens, ita declaraſſe S. Congregationem *die* 1. *Februar.* 1631. Recuſatio namque admittendi ad profeſſionem ſe habet per modum ſententiae declarantis nouitium inhabilem, & exuentis habitu religioſo. Vnde quocunque diuturno tempore deferat habitum, nunquã per illius delationem fiet tacitè profeſſus, quia non defert tanquam receptum à religione, ſed potius contra voluntatem, cum iam ab ipſa habitu exutus fuerit.

5 Neque obſtat decretum Concilij Tridentini *ſeſſ.* 25. *cap.* 19. *De Regularib.* concedentis quinquennium ad reclamandum contra inualiditatem profeſſionis, & decernentis, elapſo quinquennio, pro valida habendam, niſi ante reclamatum fuerit, quia procedit de ſolo inualidè profeſſo, quando ſcilicet ex parte ipſius nulla eſt profeſſio, non autem de ipſa religione, vt notant Peyrin. *De ſubdito Religioſo. quaeſt.*1. *De voto obed.cap.*25.§.4. ver. *Ex quibus* Lezana *tom.*1. *Quaeſt.Regul. c.*2.*num.*7. Deinde nulla maior reclamatio haberi poteſt, quàm ipſa recuſatio admittendi ad profeſſionẽ, qua ſtante nec praeſumptiuè in foro externo poteſt haberi profeſſio, ita vt poſtea examinari poſſit, an ſit valida, an non. & ideo actus ipſe ex ſe ipſo clamat, quod nullus ſit; Tridentinum autem loquitur de illa profeſſione, quae in foro externo poteſt cenſeri valida.

6 Sed maior difficultas eſt, an fiat tacitè profeſſus, ex eo, quod Capitulũ exerceat cum ipſo ea, quae cum ſolis profeſſis exercere ſolet, vt ſi nimirum eligat ad officia &c. In qua difficultate hoc certum eſt, quod ſi Capitulum ignoret inualiditatem profeſſionis, vt contingere poteſt, ſi ſucceſſu temporis mutentur vocales, aut quia ignoret defectu ſui conſenſus profeſſionem irritam fuiſſe, non reualidare profeſſionem quoſcunque actus cum inualidè profeſſo exerceat, quos cum ſolis validè profeſſis exercere poteſt; Nam ad reualidandam profeſſionem requiritur noritia inualiditatis, vt docent Caiet.2.2.*quaeſt.*188. *ar.*5. Nauar.*Cap.*12. *Manual.num.*71. & *Com.* 4. *de Regularib. num.* 74. ver. *Aduertendum quarto.* Graſ.1.*par.D ciſ.lib* 3.*cap.*5.*num.*22. Subus *in Compend.Priuil.Mendic.verbo*, Nouitius *not.* 4. Rodriquez *par.* 2. *ſum.cap.* 5. *num.*2. & *cap.*8.*num.*5. & *tom* 3.*quaeſt.Reg. quaeſt.* 11. *ar.* 2. ver. *Nec praedictis*, Miranda *in Manual. tom.*1. *quaeſt.* 30. *ar.*4. *in fin: ſecundae concluſ.* Leſſius *lib.*2.*de Iuſt.& iure cap.*41. *dub.*7. *num.*63. Bartholom. *de Vecchis in Praxi Nouit.diſp.*14. *dub.*3. *num.*2.*in fine.* Sanchez *lib.*7.*de Matrim.diſp.*37.*num.* 59. Bordonus *De Prof.ſ.Regul. cap.*6.*quaeſt.* 9. Suarez *tom.*3. *de Relig. lib.*7.*cap.*1. *num* 4.

7 Si verò Capitulum ſciat nullitatem profeſſionis, & exerceat actus cum nulliter profeſſo, quos cum ſolis profeſſis exercere ſolet; ſi ad profitendum eſſet neceſſarius nouus nouitiatus, certum eſſet, quod tales actus non inducerent tacitum conſenſum ratificatiuum profeſſionis; Si verò non eſſet neceſſarius nouus nouitiatus, neque adhuc induceretur tacita ratificatio, tum quia, vt per tales actus inducatur, neceſſe eſt, quod fiant animo inducendi ratificationem, vt notat Nauar.*Com.*4.*de Regular. num.* 79. ver. *Quoniam autem*, & alij Doctores mox citandi. Tum quia profeſſio tacita, aut inualidae tacita ratificatio ſupponit ſumptionem habitus religioſi conceſſum à Capitulo, ſine qua non poteſt induci, alioquin quis deferens habitum religionis extra religionem poſſet tacitè profiteri. & ita deſumitur ex Cap. *Vt Clerici*. De *Regular.* & docent Abbas *in Cap. Ad Apoſtolicam*, ver. *Sed vltra*. & *Cap.Vidua. num.*7. De *Regularib.* Decian.*Conſil.*18.*num.* 11. *lib.*3. Bar. *in l.fin.* §. *Quoties*. *ff.* De *publ.* Bertachin. *de Gabel. par.*7.*num.*6. Calderinus *Conſil* 5.*De Regular.* Gratian.*tom.*4.*Diſcept. forenſ.cap.*640. *num.*39 Menoch.*Praeſumpt.*83. *num.*15.*lib.*6. citans Innocent & Felin. Roſella *verbo*, Nouitius. *num.* 16. Sylueſter *verbo*, Religio.3.*quaeſt.*19. Puteus *Deciſ.*136. *lib.*1. Beltramin. *in adnotat.ad Deciſ.* 38. *Ludouiſij*. Vecchius *in Praxi Nouitior. diſp.*13. *dub.*8. *num.*4. Bordonus *de Regulari profeſ.cap.*1.*quaeſt.*23. Poſito autem, quod Capitulum recuſauerit admittere aliquem ad profeſſionem, cenſetur exutus habitu regulari, & reſcinditur admiſſio facta olim ad habitum, atque adeo actus, qui cum ipſo à Capitulo exercentur, etiam ſi cum ſolis profeſſis ſoleant exerceri, non habent vim ratificandi profeſſionem nullam, cum

cum non ſupponant admiſſionem ad habitum, ſed ſe habent, ac ſi cum ſæculari exercerentur.

An profeſsio inualida, non quia Capitulum recuſauerit admittere, ſed quia non fuerit requiſitum de conſenſu, conualidetur tractu temporis. Quæſt. 36.

SVMMA.

1 *Inualida defectu conſenſus validantur ipſo accedente.*

2 *Profeſsio inualida defectu conſenſus ex parte monaſterij quomodo tacitè poſsit reualidari.*

3 *Monaſterium exercens actus, quos cum ſolis profeſsis exercere ſolet, reualidat profeſsionem cui non conſentit.*

4 *Profeſsio inualida defectu conſenſus monaſterij non conualeſcit ex decurſu temporis.*

1 Certum eſt, quod poteſt conualidari, ſi accedat conſenſus eiuſdem Capituli. Quæ enim ab initio defectu conſenſus non valent, fiunt valida accedente debito conſenſu *l. Qui ſoluendo ff.* De hæred. inſtit. & *l. fin. C.* De *pactis*, vt notant etiam Bald. *ibid. num.* 22. Salicet. *num.* 10. Cagnol. *num.* 65. Aretin. *in l. Si quis mihi bona. §. Iuſtum. ff* De *acquir. hæred.* Decius *Conſil.* 364. *num.* 4. Seraph. *Deciſ.* 351. *num.* 4. Rota *Deciſ.* 63. *num.* 2. *par.* 2. *Recent.*

2 Hic autem conſenſus exhiberi poteſt vel expreſsè, vel tacitè, & vtroque modo ſufficit pro reualidanda profeſſione. Tacitus autem conſenſus duplici modo exhiberi poteſt, ſicuti etiam ex parte profitentis duplici modo haberi poteſt tacita profeſſio. Primò quidem, ſi Capitulum ſciens inualiditatem profeſſionis, conſentiat, habitum profeſſorum deferri ab inualidè profeſſo, Sicuti enim delatio habitus profeſſorum proprij inducit tacitam profeſſionem ex parte profitentis Cap. *Quod interrogaſti. Diſt.* 27. Cap. *Deuotis.* 20. *quæſt.* 1. Cap. *Viduas* 27. *quæſt.* 1. Cap. *Ad noſtrã*. Cap. *Super eo.* Cap. *Cum ſimus*. Cap. *Sicut à nobis*. Cap. *Ex parte.* De *Regularib.* & Cap. 1. 2. & 3. *eodem tit. in* 6. ita etiam, ſi Capitulum conſentiat, ab inualidè profeſſo deferri talem habitum, conſentit tacitè in reualidationem profeſſionis, nam tunc delatio habitus, cum ſit conceſſa ab habente poteſtatem admittendi ad profeſſionem, cenſetur tacita admiſſio, vt notant Abbas *in Cap. Ad Apoſtolicam.* ver. *Sed vltra.* De *Regular.* Gratian. *tom.* 4. *Diſcept. Forenſ. cap.* 640. *num* 39. Menoch. *lib.* 6. *Præſumpt.* 83. *num.* 12. Decian. *Conſil.* 18. *num.* 11. *l b.* 3.

3 Altero modo poteſt tacitè cõſentire in reualidationẽ profeſſionis, ſi exerceat cum inualidè profeſſo actus, quos cum profeſſis quatenus ſibi incorporatis ſolet exercere, Hi enim actus ex natura ſua inducunt tacitam profeſſionem, aut tacitam reualidationem, quando præcedit ſcientia nullitatis, vt deſumitur ex Cap. *Quem progenitores*, 20. *quæſt.* 1. & ex Cap. *Vidua.* De *Regularib.* Et ideo, quando fiunt ex parte profeſſi, reualidant profeſſionem nullam ex parte ipſius, & quando fiunt ex parte Monaſterij reualidant profeſſionem nullam ex parte ipſius. Neceſſe eſt tamen, quod exerceantur cum conſenſu, & approbatione alterius partis ita exigente natura contractus, & in finem reualidandi, vt notant Doctores *Quæſt. præcedenti num.* 7. relati.

4 Verum ſi neque per exercitium horum actuum, neque per conſenſum delationis habitus reualidetur profeſſio, nullo tractu temporis quantumuis longo conualeſcit. Quia nihil poteſt ſubſiſtere abſque ſuis eſſentialibus conſtitutiuis, atque cum profeſſio ſit contractus, vt notat Gloſ. *in Cap. Porrectum. verbo,* Non faciat. De *Regular.* Abbas *ibid. num.* 10. Rodriquez *tom.* 3. *quæſt. Regul. quæſt.* 15. *ar.* 5. Nauar. *Conſil.* 26. *De Regular. num.* 1. & alii communiter, non poteſt ſubſiſtere ſine mutuo conſenſu cõtrahentium. Et proinde ſtat regula firma in hoc, quod cum profeſſio non valuerit ab initio, neque tractu temporis conualeſcit.

leſcit *l. Quod ab initio. ff.* De *reg.iuris.* & *l.Si tibi decem. §.Si pactus. ff.* De *pactis.* & Cap. *Non firmatur.* De *reg.iuris in* 6. Neque præſumitur ratificata ex decreto Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.*19. *De Regular.* quia, vt dictum eſt in *quæſt.præced.num.*5, loquitur tantum de profeſſione nulla ex parte profitentis.

An inualidè profeſſus poſsit fugere. Quæſt. 37.

S V M M A.

1 *Profeſſus nulliter fugere poteſt.*
2 *Si contractus ſit nullus, licet ab ipſo diſcedere.*
3 *Nulliter profeſſus etiam poſt quinquennium poteſt fugere.*
3 *Etiam ſi per ſententiam ſit declaratus validè profeſſus.*
4 *An poſsit fugere, quando poteſt probare nullitatem profeſsionis.*
5 *Superior certus de nullitate profeſsionis poteſt concedere commoditatem fugiendi &c.*
6 *An ſuperior poſsit credere profeſſo teſtanti de nullitate ſuæ profeſsionis.*
7 *Quid ſi circumſtantiæ adminiculentur iuramento.*
8 *Quid Trident. prohibeat ſuperiorib. decernens, ne audiant reclamantes poſt quinquennium.*

1 PRocedit difficultas, quando profeſſio non eſt apparenter inualida, nam ſi ſit apparenter inualida, ita ut conſtet de inualiditate, nulla poteſt eſſe difficultas, cum nullum adſit vinculum, aut obligatio, qua apparenter detineatur intra religionem. Et reſp. quod fugere poteſt, ſecluſo ſcandalo, ſi reuera profeſſio nulla ſit, licet apparenter non ſit talis, ſed cenſeatur valida. Ita Sotus *De iuſt. & iure lib.* 7. *quæſt.* 1. *ar.*2. ver. *An vero.* Henriquez *lib.* 11. *de matrim.cap.*11. *num.*3 *in fine.* Nauar. *Com.*4. *De regular. num.* 76 ver. *Aduertendum quarto* & *num.*77. & *lib.*2. *Conſil.*89. *num.*6. & 7. *De Regular. in* 2. *edit.* Sà *verbo*, Religio. *num.*71. Leſſius *lib.*2. *De iuſt. & iure. cap.*41. *num.*65. ver. *Notandum quarto.* Sanchez *lib.* 2. *de Matrim. diſp.* 39. *num.*11. & *lib.*4. *diſp.*15. *num.*5. & *lib.*7. *diſp.* 37. *num.*11. Angles *in Florib. par.*2. *quæſt.*1. *de voto. difficul.* 4. *concluſ.* 3. Aragon. 2.2. *quæſt.*88. *ar.*1. *concluſ.*2. *in fine.* Rodriquez *par.*2. *ſum.cap.*92. *num.*5. & *tom.* 3. *Quæſt. Reg.quæſt.*17. *ar.*17. Suarez *tom.* 3. *de Relig. lib.*7. *cap.*3. *num.*9 Miranda *tom.*1. *Manual. quæſt.*30. *ar.*4. *concluſ.*3. Portel. *in Dub. Regul. verbo*, Profeſſionis nullæ reclamatio. *num.*46. Laiman *lib.*4. *theol. moral tract.*5. *cap.*5. *num.*7. Vecchius *in Praxi Nouit diſp.* 14. *dub* 2. *n.*4. Baſſeus *in Florib. theol.Pract. verbo*, Religio 4. *num.*7.

2 Ratio manifeſta eſt, quia cum profeſſio ſit contractus inter profitentem, atque religionem, vt notat Gloſ. *in Cap Porrectum.verbo.* Non faciat. De *Regularib.* Abbas *ibid.num.*10. & alij communiter, eo ipſo, quod contractus non tenet, eſt liberum vnicuique parti vti iure ſuo, & recedere ab ipſo. Non enim tunc fit aliqua iniuria religioni, ſi quidem nulliter profeſſus non eſt ipſi adſtrictus.

3 Atque hæc doctrina extendenda eſt etiam ad eum, qui vel ob elapſum quinquennium non poteſt reclamare, vel poſt reclamationem per ſententiam iudicis cōpellitur manere in religione, vt notāt Sanchez *citato lib.*7. *de matrim.diſp.*37. *num.*11. Suarez *tom.*3. *de Relig.lib.*7. *cap.*3. *num.*9. & *cap.* 6. *num.* 6. Vecchius *in Praxi Nouitior. diſp.*14. *dub.*2. *num.*5. Baſſeus *in Florib. theol. Practicæ verbo*, Religio 4. *num.*7. Ratio clara eſt, quia in conſcientia non eſt obligatus religioni, cum nō ſit verè profeſſus; nec præſumptio, aut ſententia innituntur veritati. & ideo habet ius ſuæ libertatis, quod cum à iudice obtinere non poſſit, poteſt propria auctoritate recuperare. Sic qui iniuſtè detinetur in ſeruitute, poteſt fugere; & qui non poteſt auctoritate iudicis propria bona recuperare, poteſt ex ſe ipſo ea ſibi repetere.

4 Sed difficultas eſt, an poſſit fugam arripere, quando poteſt in foro exteriori probare nullitatem profeſſionis. Et affirmatiuè

matiuè

Digitized by Google

matiuè videtur reſpondendum cum Nauar. *Com.4. de Regular. num 76. & 77.* & *lib. 3. Conſil 89. num 6. & 7. De Regular. in 2. edit.* Verum cum in foro externo præſumatur obligatus religioni; & Concil. Trident. *Seſſ. 25. cap. 19. de Regular.* præſcribat remedium reclamationis, tenetur vti hoc remedio, alioquin mortaliter peccabit, quia quando adeſt remedium præſcriptum à iure, non licet vnicuique auctoritate propria ſibi iuſtitiam miniſtrare. & ita notant Miranda *tom. 1. Manual. quæſt. 30. ar. 4. in concluſ. 2.* Suarez *tom. 3. de Relig. lib. 7. cap. 3. num. 11.* Vecchius *in Praxi Nouitior. diſp. 14. dub. 2. num. 6.* Si tamen fugiat, non erit Apoſtata, nec conſequenter incurret pœnas apoſtaſiæ, quia reuera non obligatur religioni.

5 Quando autem ſuperiori conſtat de inualiditate profeſſionis, etiam ſi in foro externo non poſſit probari, poteſt ſuperior, aut quiuis alius ſuadere, & concedere commoditatem, vt fugam arripiat, vt docent Sanchez *citato lib. 7. de matrim. diſp. 37. num. 13.* vbi citat Cordubam *in quæſt. lib. 1. quæſt 37. ver. Ex hac opinione.* Sotum *lib. 5. de Iuſt. & iur. quæſt. 4. ar. 2. concluſ. 2.* Aſtenſ. *3. par. quæſt. 34. memb. 1. ar. 4. ad 1.* docentes, iudicem poſſe copiam facere fugiendi reo, quem ſcit eſſe innocentem. Et in caſu noſtro idem docet Laiman *lib. 4. theol. moral. tract. 5. cap. 5. num. 9. ver Deinde.* Baſſeus *in Florib. Theol. pract. verbo,* Religio *4. n. 7.* Ratio autem eſt, quia nulliter profeſſus habet ius relinquendi religionem, & id o licitè poteſt relinquere, vnuſquiſque autem poteſt licitè cooperari operationi, quæ ab alio honeſtè fit, quando alioquin non tenetur non cooperari. Prælatus autem regularis non tenetur non cooperari egreſſui nulliter profeſſi, imo debet tanquam iudex ſententiam de ipſo ferre. Ideo Sanchez *citatus* putat id poſſe præſtare etiam pendente cauſa nullitatis profeſſionis. Sed hæc doctrina limitanda eſt, vt ſolum valeat quando Prælatus videret, nulliter profeſſum defectu probationum poſſe ſuccumbere, nam ſi poſſet nullitatem in foro externo probare, dum cooperaretur fugæ, faceret contra modum præſcriptum à Tridentino. & ſicut peccaret mortaliter in tali caſu ipſe profeſſus, ſi fugeret, ita etiam ſuperior cooperans fugæ.

6 Si quis autem quærat. quid requiratur, vt ſuperior certò ſciat profeſſionem eſſe nullam, & an ſtare poſſit dicto, & iuramento prætendentis nullitatem. Reſp: negatiuè, ſed debet aliunde id ipſi conſtare, vt manifeſtè deſumitur ex Cap. *Vidua.* De *Regular.* Vbi Panor. & alij Canoniſtæ, & tradunt Palatius *in 4. diſt. 38. diſp. 1. concluſ. 3.* Caiet. *2. 2. quæſt. 88. ar. 1. circa finem.* Sotus *lib. 7. De iuſt. & iure. quæſt. 1. ar. 2. ver. Arguitur.* Aragon. *2. 2. quæſt. 88. ar. 1. concluſ. 1.* Angles *in Florib. par. 2. quæſt. De voto. ar. 1. difficul. 4.* Nauar. *cap. 11. Manual. num. 27.* Valent. *tom. 3. ſum. diſp. 6. quæſt. 6. punc. 1. §. Ad probationem autem.* Sanchez *lib. 7. de matrim. diſp. 37. num. 14.* Suarez *tom. 3. De relig. lib. 7. cap. 3. num. 5.* Cum enim in contrarium ſit vehemens præſumptio, & interueniat præiudicium tertij, nempe religionis, non admittitur iuramentum; præſertim, quia ſi fictè profeſſus eſt, poteſt etiã fictè iurare, & ideo non admittitur iuramentum alicuius, qui contra factum proprium propria confeſſione firmatum iurat, Cap *Per tuas. De probat.* Cum (ait tex.) *nimis indignum ſit, vt quod ſua quiſque voce dilucidè proteſt tuteſt, vt eandem cauſam proprio valeat teſtimonio infirmare.* Iſte autem propria voce in actu profeſſionis ſe obligauit religioni.

7 An autem poſſit ipſi fides haberi, ſi concurrant circumſtantiæ adminiculatiuæ iuramenti, negat Suarez *num. preced.* citatus. at Sanchez *eodem num.* citatus affirmat. Quod mihi probabilius videtur, ſi tamen circumſtantiæ ſint tales, vt euacuent præſumptionem in contrarium, & faciant præſumere pro veritate iuramenti. In tali enim caſu generatur quædam moralis certitudo, quæ animum ſuperioris prudenter mouere poteſt ad permittendam fugam.

8 Neque ſupradictis obſtat Tridentinum *ſeſſ. 25. cap. 19 De Regular.* prohibens ſuperioribus Regularibus, ne audiant elapſo quinquennio volentem allegare de nullitate profeſſionis, quia prohibet tantum externum iudicium in foro contentioſo

tioſo circa validitatem, aut nullitatem profeſſionis; non autem prohibet, quin ſe regulent ſecundum propriam ipſorum conſcientiam in permittenda, vel non permittenda fuga nulliter profeſſi; quia Concilium innititur tantum præſumptioni, quę cum non fundetur in veritate, relinquit conſcientiam in ſuo ſtatu, vt poſſit ſecundum ipſam quiſque operari, ac ſi non adeſſet huiuſmodi decretum, quò ad forum tamen internum.

An quando profeſſus prætendit nullitatem profeſſionis, & non probat, poſſit ipſi ſuperior concedere peregrinationem, aut quid ſimile, vnde ſit arrepturus occaſionem fugæ. Quæſt. 38.

S V M M A.

1 *Materia indifferens poteſt exhiberi, etiam cum praua cognitione mali vſus.*
2 *Quando obſtet charitas, ne poſſit exhiberi.*
3 *Prætendenti nullitatem profeſſionis non poteſt ſuperior concedere ea, ex quibus ſit arrepturus occaſionem fugæ.*
4 *Prælatus tenetur regere ſubditum, ne cadat.*
5 *Prælatus credens probabiliter profeſſionem eſſe nullam, an poſſit concedere, quæ poſſunt eſſe occaſio fugæ.*
6 *Iudex tenetur ſequi, quod probabilius eſt ex parte facti.*

1 Difficultas procedit, ſi non ſit certus de nullitate profeſſionis, nam ſi certus ſit, certum eſt, poſſe concedere. Et affirmatiuè videtur reſp. dum, quod concedit, in ſe licitum ſit, nec peregrinatio ſit dedecens inſtituto religioſo, iuxta doctrinam Valentiæ *tom.3. ſum. diſp.5. quæſt.21. punc.4.* vot. *Nihilominus ſtatuendum eſt.* Vaſquez *Opus. De ſcandalo quæſt.43. ar.8. dub.5.* Salas *1.2. tom.2. tract.13. diſp.5. ſect.15.* Nauar. *lib.5. Conſil.2. De Iudeis, num.9. in 2. edit.* Azor. *par.1. lib.8. cap.22. quæſt.6. & cap.34. quæſt.14.* Caiet. *2.2. quæſt.10. ar.4. in fine.* Bannes *ar.11. in fine, & quæſt.77. ar.4. dub.1.* Aragon. *quæſt.10. ar.4. in fine.* Petrus Ledeſma *par.2. ſum. tract.1. cap.5. in fine.* Rodriquez *par. item 2. ſum. cap.76. num.13.* Salon. *De iuſt. & iure quæſt.77. ar.4. controuer.6.* & aliorum, qui docent, poſſe ſubminiſtrari materiam indifferentem, quamuis ſciatur, quod malè adhibenda ſit.

2 Sed licet hæc doctrina ſit vera, non tamen poteſt applicari pręſenti caſui. nam, quando adeſt obligatio charitatis impediendi peccatum alterius, tunc non licet ſubminiſtrare materiam, etiam indifferentem, quando cognoſcitur futuram occaſionem ruinæ, quod notant plures ex Doctoribus citatis, præſertim Valent. & inſuper Sanchez *lib.1. in Decal. cap.7. num.9. & ſequentib.* Nō tamen obligatio iſta ex charitate, ita vniuerſalis eſt, vt videntur ſupponere *præcitati* Doctores, vt afficiat omnes in omni caſu, ſed in iis, ad quos cura ſpiritualis proximi pertinet: non enim quilibet tenetur ex charitate ſuccurrere proximo, ſed ſolum, quando eſt in extrema, aut graui neceſſitate ſpirituali conſtitutus, nec ex ſeipſo poteſt euadere, & quando obligat præceptum correptionis fraternæ; obligatio nanque charitatis obligat proportionaliter tàm in ordine ad neceſſitatē ſpiritualem, quàm in ordine ad temporalem. At is, cui incumbit cura ſpiritualis proximi non ſolum tenetur non præbere occaſionem ſcandali, ſed etiam auertere occaſiones ruinæ.

3 Ex quibus reſoluitur difficultas, nimirum non poſſe ſuperiorem concedere peregrinationem, aut aliquid aliud prætendenti nullitatem profeſſionis, vnde ſit arrepturus occaſionem fugæ, quando ipſi non conſtat de nullitate. In tali enim caſu miniſtraret occaſionem peccati illi, cuius ſalutem ſpiritualem ex charitate, & ex obligatione iuſtitiæ legalis tenetur procurare, atque adeo peccaret contra propriū munus. Imo tenetur tanquam Paſtor ipſius ſubtrahere ea, quæ aliàs eſſet conceſſurus, ſi timeat exhibitura occaſionem peccandi.

4 Dicet aliquis, non miniſtrare occaſionem peccandi, quia licet ſciat, inde arrepturum occaſionem fugiendi, non ſcit, quod fugiendo ſit peccaturus, quia fieri poteſt, quod habeat ius ad fugiendum, quia nimirum profeſſio verè nulla ſit. Verum hoc non poteſt ſubſiſtere, quia licet Prælatus formaret tale iudicium, adhuc tamen pertinet ad ipſum regere ſubditum, atque adeo tenetur ita dirigere, vt non cadat; vnde quando miniſtraret occaſionem fugiendi, miniſtraret occaſionem cadendi; nam adhuc poſſet peccare fugiendo, ſi nimirum profeſſio non eſſet nulla; hoc autem eſt in re graui contra proprium munus, quia, quantum eſt de ſe, non ſolum non retrahit à peccato, ſed etiam dat occaſionem, vnde poſſit peccare.

5 Si tamen probabiliter credat profeſſionem eſſe nullam, quamuis ſimiliter probabile eſſet, eſſe validam, tunc poſſet concedere ea, ex quibus ſciret arrepturum occaſionem fugæ; nam poſſet ſequi, quod probabile eſt, & iudicare probabiliter, quod poſſit fugere, & ſtãte tali iudicio ſine peccato concedere commoditatem fugæ.

6 Quia tamen hic agitur non de probabilitate iuris, ſed de probabilitate facti, ideo non poteſt ſequi, quod minus probabile eſt, quia iudex, quando agitur de facto, tenetur ſequi, quod probabilius eſt, vt docent Caiet. *in Sum.* verbo, *Opinio*. Sotus *lib.3. de Iuſt. & iur. quæſt. 6. ar. 2.* Syluester *verbo*, Opinio 2. *num.* 2. Conrad. *De Contractibus. quæſt vltima.* Azor *par. 1. lib.1. cap. 17. quæſt 12.* Valent. *tom. 2. quæſt 7. punc. 4.* Vaſquez 1. 2. *diſp.* 64. *cap.* 2. Ledeſma. 2. *par. ſum. tract* 8 *cap.* 22 *concluſ.* 10. *& ſequent.* Salon. *De iuſt. & iure, quæſt* 63. *ar.* 4. *Controuer. concluſ.* 3. Salas. 1. 2. *tract.* 8. *diſp. vnica, ſect.* 12. Siyrus *lib.* 1. *Clauis Regiæ, cap.* 11. *num.* 4. Io. del Caſtillo *De iuſt. & iur. lib.* 2. *tract.* 1. *diſp.* 7. *dub.* 2. *num.* 16.

An, quando quis tenetur adhibere aliquos in Conſilium, teneatur etiam ſequi, quod conſuluerint. Quæſt. 39.

SVMMA.

1 *Qui tenetur adhibere Conſultores, tenetur etiam ſequi conſilium.*
2 *Quando præſcribuntur Conſiliarij in collatione iuriſdictionis, datur iuriſdictio ſolum modificata, & dependens à Conſilio.*
2 *Quando non ſit neceſſe ſequi conſilium.*
3 *Lex præſcribens conſiliarios intendit. iuriſdictionem regulari ſecundum ipſorum conſilium.*
4 *Generalis Theatinorum, ſi non adhibeat Conſultores, quando à Conſtitut. præſcribitur, inualidè operatur.*
4 *Deficiente conditione deficit actus.*
5 *Generalis Theatinor. tenetur ſequi Conſilium ſuorum Conſultorum.*
5 *Conſultores Theatinorum ſunt Conſultores Generalis, & participes officij.*
6 *Generalis Theatinorum an ſine Conſultoribus poſſit retractare, quod cum ipſorum conſilio decreuit.*

---

1 RESP. affirmatiuè per *l. Titium. init. ff.* De *adminiſt. & periculo tutor.* vbi Bart. & *in l.* 1. §. *Si plures num.* 7. *ff.* De *exercit. act.* Butrius *in Cap Cum olim.* De *arbitris.* Panor. *ibid. num.* 5. Francus *in Cap. fin. num.* 5. De *regular. in* 6. Dominicus *in Cap. vnicum*, §. *Ibi vero. num.* 9. Ne *ſede vacante, in* 6. Gonzalez *in Reg* 8, *Cancel. Gloſ.* 46. *num.* 76. Vantius De *Nullit. ex defectu iuriſd. num.* 154. *ver. Et ſic tib.* Nauar. *lib.* 1. *Conſil.* 9. *num.* 13. *De conſtitut. in* 2. *edit.* Sanchez *lib.* 5. *in Decal, cap.* 4. *num.* 65. Rodriquez *tom.* 3. *quæſt. Regul. quæſt.* 17. *ar.* 7. Suarez *tom.* 3. *de Relig. lib.* 5. *cap.* 10. *num.* 19. Leſſius *lib.* 2. *De iuſt. & iure. cap.* 41. *dub.* 7. *num* 61. Vecchius *in Praxi Nouitior. diſp.* 6. *dub.* 2. *num.* 5. Syluester

Digitized by Google

verbo, Conſilium. *num. 6.* Et deſumitur argumentum ex Cap. *Nouit.* De *ijs, quæ fiunt à Prælat. &c.* iuncta Gloſ.

2 Ratio autem eſt, quia, quando à lege, vel ſtatuto, vel à ſuperiore conferente iuriſdictionem præſcribuntur Conſiliarij adhibendi, præſcribitur forma iuriſdictionis exercendæ, & ipſa iuriſdictio coarctatur ad conſilium Conſultorum, ergo cum non poſſit validè exerceri iuriſdictio, niſi ſecundum menſuram, & formam præſcriptam, debet exerceri cum conſenſu Conſiliariorum, quia conceditur alligata tali conſenſui, alioquin pereunte forma perit etiam ipſa iuriſdictio, & ſicut non poteſt quis excedere terminos propriæ iuriſdictionis ſibi conceſſe, ita nec etiam formam, cum qua præſcribitur exercenda, alioquin actus erit nullus, quia pereunte forma perit ſubſtantia rei *l. Cum hi. §. Si prætter. ff.* De *tranſact.* & *l. Qui Romæ. §. Flauius. ff.* De *verbor. obligat.* & notant communiter Doctores, quos allegaui *in Praxi ieiunij Deciſ. 267. num. 14.* Vnde non eſt eadem ratio quando quis debet ex decentia operari cum alterius conſilio, vt in Summo Pontifice, aut quando conſilium præſcribitur ab eo, qui non poteſt ius coarctare, vt ſi Pater præſcriberet filiæ conſilium alicuius pro matrimonio, nam tunc nō coarctatur iuriſdictio, & ideo non eſt neceſſe ſequi conſilium, vt notant Beroius *in Rubr.* De *conſtit num. 62.* Gloſ. *in Cap. Cum in veteri in fine.* De *elect.* Abbas, & cœteri *ibid.* Iaſ. *in l. Turpia. not. 3 ff.* De *legat. 1.* Crauetta *Conſil. 1. verſ. Solum ſupereſt.* & alij ex Cap. *Cum olim.* De *arbitris.* vbi Gloſ. & Doctores.

3 Accedit etiam, quod ſi non teneretur ſequi conſilium, fruſtraretur finis legis, & mens ipſius; dum enim aſſignantur conſiliarij, & præſcribitur ab ipſa exercitium iuriſdictionis cum conſilio ipſorum, intenditur, quod tale exercitium iuriſdictionis reguletur ſecundum ipſorum conſilium, ſi autem poſſet non ſequi, poſſet habere exercitium iuriſdictionis non regulatum conſilio. Nec dici poteſt, quod Conſiliarij inſeruiant ad hoc, vt inde ſumatur lumen dirigendi determinationem, quia hoc ſolum non intendit lex, quando præcipit, quod aliquid fiat cum conſilio; ſed vult, quod determinatio reguletur conſilio. non erit autem regulata, ſi determinans non ſequatur conſilium.

4 Ex his colligitur. an noſter Generalis in ijs, in quibus noſtræ Conſtitutiones, & decreta exigunt, quod exquirat conſilium à Conſultoribus, valide operetur, ſi non adhibeat ipſorum conſilium. Peregrinus noſter *in Comment. ad Conſtit. 3. par. cap. 9. littera K. §. 3.* reſpondet, eſſe valida, ſed abſque vllo fundamento, & malè citat Syluestrum *verbo*, Conſilium. *num. 6.* nam ibi oppoſitum docet, nam cum Panor. *in Cap. Ex parte.* De *conſtit.* habet, quod ſi ſuperior habenti prius poteſtatem mandat, vt procedat cum conſilio, tunc actus valet, ſed prætermittens conſilium eſt puniendus. Si verò lex à principio, cum traditur poteſtas, mandat operari cum conſilio, tunc actus non valet defectu poteſtatis, quia accipiens habet illam modificatam, & qualificatam. In caſu autem noſtro, quando Generalis eligitur, & accipit poteſtatem, lex loquitur, & mandat, adhiberi conſilium Conſultorum, & traditur ipſi poteſtas modificata, & qualificata. Quare tenendum eſt, actus eſſe inualidos, ſi fiant abſque conſilio Conſultorum, quia non exercet iuriſdictionem ſecundū formam traditam, & ita tenent præter Syluestrum, & Panor. omnes Doctores *num. 1. allati*, & alij communiter. Et ideo Rota *Deciſ. 282. num. 2. lib. 3. coram Puteo in 1. edit.* notat, quod deficiente conditione deficit actus, & proinde, quando exigitur, quod fiat cum conſilio tanquam cum conditione, erit nullus, ſi non adhibeatur conſilium.

5 An autem Generalis noſter teneatur ſequi conſilium ſuorum Conſultorum, ita vt, ſi non ſequatur, actus ſit nullus. Reſp. non teneri. Ita etiam Peregrin. noſter *in Comment. ad 3. par. Conſtit. cap. 7. littera L.* Non quia, vt habet Peregrin. Conſilium ex natura ſua non obliget ad ſequendum, nam ex hoc capite obligaretur ſequi, quia, tunc tenetur quis ſequi conſilium, quando debet exquirere à coadiutore, & participe officij, vt notant Bar.

in l.1. §. *Si plures. ff.* De *exercit. a.* 7. Panor. *in Cap. Cum olim*. De *arb.t.* Sylueſter *verbo*, Conſilium. *num.* 4. & alij communiter, quos ſequitur ipſe Peregr. *in Comment. par.* 3. *cap.* 9. *littera* K. §. 1. Conſultores autem noſtri ſunt coadiutores Generalis, vt habetur *Par.* 3. *Conſtit. cap.* 4. ibi. *Eique in his, quæ ad regimen Congregationis pertinent, opitulentur*, Atque ſunt participes officij, quia in pluribus habent cum ipſo eandem poteſtatem, & iuriſdictionem, vt in ijs, in quibus habent votum deciſiuum, vt in creandis Præpoſitis, Viſitatoribus &c. Sed ideo non tenetur ſequi, quia Conſtitutiones diſtinguunt ea, quæ tenetur facere cum conſenſu, & ea, in quibus debet adhibere conſilium; vnde apertè deducitur, quod non obligēt ad ſequendum conſilium, nam ſi obligarent, eadem eſſet ratio de ijs, in quibus deberet exquirere conſilium, ac de ijs, in quibus deberet expectare conſenſum; & non opus eſſet diſtinctione de conſenſu, & conſilio.

6 Ex his autem ſequitur, quod ſi Generalis noſter ſemel aliquid ſtatuit cum conſilio ſuorum Conſultorum, non poſſit à ſua determinatione recedere, niſi de nouo adhibeat Conſultores pro conſilio. Receſſus enim à priori determinatione eſt nouus actus, & ideo, quando verſatur circa res illas, in quibus ex præſcripto Conſtitutionum tenetur adhibere Conſultores pro conſilio, ſi non adhibeat, remanet nullus iuxta dicta ſupra *num.* 4.

An quando Clerus in ſubſidium ciuitatis cum conſenſu Apoſtolico, & cæteris ſolemnitatibus tranſegit cum ipſa Ciuitate, quod ſibi retineat partem ſummæ, quæ reſtituit Clero pro ſolutis gabellis, poſſint ſucceſſores renuere ſtare tali tranſactioni. Quæſt. 40.

SVMMA.

1 *Conſentiente Clero de ſubueniendà ciuitate cum aſſenſu Papæ non poſſunt ſucceſſores reclamare.*

2 *Priuilegio exemptionis poteſt renunciari cum conſenſu ſuperioris.*

3 *Quando renunciatio exemptionis alicuius afficiat etiam ſucceſſores.*

4 *Priuilegium ſpeciale derogat vniuerſali, ſi de hoc fiat ſpecialis mentio.*

5 *Priuilegium ex cauſa durat durante cauſa.*

6 *Excommunicatio non habet locum, quando non violatur immunitas eccleſiaſtica.*

7 *Exemptio Clericorum à gabellis quando ceſſet ex diſpoſitione iuris.*

8 *Priuilegium conceſſum communitati eſt reale.*

1 Caſus accidit in Ciuitate Bituntina, in qua, cum Rex reſtituat Clero quotannis illam ſummam pecuniæ, quam ſoluerunt Clerici pro gabellis, ad quas non tenentur, & Clerus tranſegiſſet cum ipſa Ciuitate, quod ſibi partem huius ſummæ retineret in ſubleuamentum propriæ indigentiæ, inſurgebat modo Clerus renuens ſtare huic tranſactioni, Et negatiuè reſpōdidi, ſed teneri ſtare ſupradictæ compoſitioni, nec poſſe renuere, tanquam legitimæ, & canonicæ, vt pote celebratæ cum omnibus ſolemnitatibus, quæ requiruntur in Cap. *Non minus.* & Cap. *Aduerſus*. De *immunitate Eccleſiar*,

Hoc

Hoc autem intelligo, ſuppoſito, quod ipſa compoſitio non ſit facta ad tempus limitatum, quod ſit tranſactum, aut quod nõ ceſſauerit cauſa, ob quam facta eſt.

2 Ratio autem eſt, quia licet exemptus non poſſit renunciare priuilegio exẽptionis, poteſt tamen renunciare cum conſenſu ſummi Pontificis, vt notant Abbas *in cap.* 1. *num.* 19. *De re iud.* & *in Cap. Si d terra. num.* 5. *De priuileg.* Felin. *in Cap. Cum acceſſiſſent. num.* 29. *De conſtit.* Decius *ibid. circa finem.* ver. *Secundo præd cta concluſ.* & *concluſ.* 6. Caſtrenſ. *in l. penul. circa finem.* C. *De pactis.* Iaſ. *ibid. num.* 14. & idem Caſtrenſ. *Conſil.* 432. *num.* 3. *lib.* 1. Armilla *verbo*, Exemptio. *num.* 8. Sylueſter *num.* 11. Nouar. *in quæſt. Forenſ. quæſt.* 43. Roman. *Conſil.* 369. *num.* 18. Cardinal. *Conſil.* 38. *in fine* Gail. *Obſeruat.* 40. *num.* 3. *lib.* 1. Tuſchus. *Littera C. concluſ.* 1027. *num.* 3. Rouitus *Prag.* 2. *num.* 25. Tit. *De iuriſdict. inu. non turb.* Cenedus *quæſt.* 12. *canon. num.* 8. & *ſequent.* Giurba *Conſil.* 95. *num.* 13. Rota *coram Coceino in vna Vlixbonenſi Monaſt.* 19. *Nouembris* 1625. Et habetur ex Cap. *Cum tempore.* De *Arbitris*. Vnuſquiſque enim poteſt iuri ſuo renunciare; & quando pertinet ad aliud, poteſt renunciare cum conſenſu illius, ad quem pertinet, & ideo cum priuilegium exemptionis Cleri à gabellis pertineat etiam ad ſummum Pontificem, poteſt Clerus conſentiente Pontifice ipſi renunciare.

3 In caſu autem noſtro validè fuit renunciatum exemptioni quò ad partem gabellarum, & ideo talis compoſitio, ſeu renunciatio affi it etiam ſucceſſores, quia ſubintrat ius commune, tollens exemptionem, quando ſtante neceſſitate ciuitatis, remittitur exemptio à gabellis quò ad aliquam partem ab ipſo Clero cum requiſitis ſolemnitatibus in dict. Cap. *Non minus.* & Cap. *Aduerſus.* De *immunit Eccleſ.* qua ſublata per ius commune afficiuntur etiã ſucceſſores, vt pote iuri communi ſubiecti. Præſertim quia conſenſus Cleri eſt quædã declaratio, quod locum habeant iura prædicta Cap. *Non minus*, & Cap. *Aduerſus*; & conſenſus Apoſtolicus eſt confirmatio talis declarationis, & ideo iuxta prædicta iura ceſſat exemptio Cleri quò ad ea, quæ expreſſa ſunt in compoſitione.

4 Deinde cum Priuilegium ſpeciale deroget vniuerſali, ſaltem quando de vniuerſali ſit ſpecialis mentio, vt inter alios docent Gloſ. *in cap.* 1. verbo, *Super Priuilegijs*. De *reſcriptis.* Abbas *ibid. num.* 10. Felin. *num.* 3. ver. *Limita.* Beroius *num* 39. Ripa *num.* 74. Alexander *Conſil.* 155. *num.* 21. *lib.* 6. Atque ſtante conſenſu Cleri, & Epiſcopi cum beneplacito Apoſtolico ſubintret priuilegium Cap. *Non minus*, & Cap. *Aduerſus*. exigendi aliquam partem ex gabellis, à quibus Clerus eſt immunis, cenſetur in hoc derogatum priuilegio exemptionis per dictos tex. ſi quidem, non obſtante immunitate Cleri, conceditur ſæcularibus, vt ſtante neceſſitate poſſint exigere illam contributionem, in quam Clerus conſenſerit accedente beneplacito Apoſtolico.

5 Hoc autem priuilegium derogat immunitati etiam ſucceſſorum, quia durat ſaltem, quamdiu cauſa durat, vt quam plures docent apud Sanchez *l b* 8. *de Matrimon diſp.* 30. *num.* 14. & tenet etiam Suarez *lib.* 8. *De legib. cap.* 30. *num.* 18. Tiraquel. *Quod ceſſante cauſa ceſ. effec. par.* 2. *limit.* 12. Palaus *par.* 1. *Oper. moral. tract.* 3. *diſp.* 4. *punc.* 16. *num.* 6.

6 Vnde ex dictis ſequitur, quod denegantes Clero ſupradictam plenam immunitatem à gabellis non incurrant aliquam excommunicationem latam contra violantes immunitatem eccleſiaſticã, cum nulla interueniat violatio, ſiquidem denegatur canonico modo ex canonica tranſactione ex partium conſenſu ſequuta.

7 Nec prodeſt oppoſitæ parti. Quod exemptio à gabellis ſit priuilegium perſonale, atque adeo quod non poſſit in ipſo vnus alteri præiudicare. Nam, vt viſum eſt, tale priuilegium ceſſat ex diſpoſitione iuris communis, quando agitur de ſubleuanda neceſſitate ciuitatis, & concurrit conſenſus Cleri cum approbatione Apoſtolica.

8 Deinde hoc priuilegium non eſt conceſſum immediatè ſingulis perſonis, ſed ſtatui clericali, atque adeo communitati Eccleſiaſticorum. Priuilegium autem conceſſum communitati non eſt perſonale, ſed reale, vt docent Dinus *in Cap. Priuileg.*

uileg. num. 7. De reg. iuris in 6. Bar. in l. vlt. num. 5. ff. De ſeruit. legat. Bal. in l. Omnia, initio. C. De Epiſcop. & Cler. Ancharan. Conſil. 327. ver. Primo namque. Aretin. in Cap. Nullus. De Foro competenti. Roman. Conſil. 180. Dec. in l. In omnibus cauſis. num. 16. & in l. Qui in ius. num. 2. ff. De regul. iuris. Bellon. Conſil. 20. num. 9. Zaſius lib. 2. ſingular. Reſp. cap. 4. in fin. Quos ſequitur Menoch. De præſumpt. lib. 3. Præſump. 103. num. 24. & Conſil. 727. num. 14. & Conſil. 1007. num. 98. Priuilegium autem reale eſt ſub diſpoſitione Communitatis conſentiente ſuperiore, ad quem ſpectat conſeruatio Priuilegij.

An Clerici exteri habentes domicilium, & incolatum in ciuitate teneantur ſtare compoſitioni Cleri concedentis Ciuitati aliquam contributionem. Quæſt. 41.

S V M M A.

1 *Clerici exteri habentes domicilium, & incolatum tenentur concurrere ad contributionem, quam Clerus concedit ciuitati.*

2 *Exter habens domicilium, & incolatum obligatur tanquam ciuis.*

2 *Incola habens domicilium, licet exter, eſt propriè ſubditus, & tenetur ad onera &c.*

3 *Clerici exteri ratione domicilij, & incolatus gaudent priuilegijs ciuium.*

1 Reſp. affirmatiuè, quia ratione incolatus, & domicilij incorporantur communitati Clericorum, & habentur tanquam ciues, vt tradunt Alexander. Conſil. 19. num. 6. lib. 6. Alciatus in l. Prouinciales. num. 2. De verb. ſignificat. Gozadin. Conſil. 49. num. 13. Pariſ. Conſil. 71. num. 3. & 4. lib. 1. Archidiacon. in Cap. Statuta. De Conſtitut. Socin. Conſil. 129. ver. Sexto præd. ſta. vol. 1. Bal. in l. 1. num. 13. C. De ſum. Trin. Et proinde prædicti Doctores notant, obligari tanquã ciues, & quicquid in ciue diſponitur, cenſeri diſpoſitum etiam in ipſis. Et facit Cap. Dilecti. De foro competenti.

2 Imo quod incola habens domicilium ſit propriè ſubditus, & teneatur portare onera communia ſimul cum alijs, docent Gloſ. in Clement. 1. verbo. Subditos. De foro competenti. Zabarel. & Ancharan. ibid. Abbas in cap. 3. De appellat. Bal. in l. Omnes. §. Si apparitor. C. De Epiſcop. & Cler. Natta Conſil. 4. num. 1. lib. 1. Iaſ. in l. Si placet. C. De ſacroſanctis Eccleſ. Imola Cap. fin. De vita, & honeſt. Clericor. & communiter Doctores in l. Reſcripto. ff. De muner. & hon. Et ideo prædicti Clerici tanquam de corpore Cleri tenentur ſtare trãſactionibus, compoſitionibus, & oneribus cæterorum Clericorũ, quatenus etiam in futurum obligantibus, quia ſicut pars communicat cum toto, ita etiam debet participare in incommodis ipſius, & communicare in portatione onerum, quæ communia ſunt toti corpori; impoſſibile eſt enim, quod aliquid ſit de corpore, & non ſubiaceat ijs, quæ communia ſunt toti corpori, nam eſſet de corpore, vt ſupponitur, & non eſſet de corpore, quia non communicaret in ijs, quæ habet corpus.

3 Accedit etiam, quod prædicti Clerici ratione incolatus gaudent commodis, & priuilegijs aliorum Clericorum, vt docent Bart. in Tract. de repreſ. l. quæſt. 5. principali. quæſtiun. 1. Aretin. Conſil. 77. Socinus ſenior. Conſil. 129. num. 2. lib. 1. Bertrand. Conſil. 75. par. 1. lib. 2. & Conſil. 92. par. 2. lib. 2. Andreas Gailius lib. 2. Practicar. Obſeruat. cap. 35. num. 6. in fine; & ideo tanquã participes commodi debent etiam participare in incommodis, atque oneribus iuxta regulam, Qui ſentit. De Regul. iuris in 6.

An

An diſtributiones quotidianæ augeri poſſint ab Epiſcopo, quando tenues ſunt, & præbendæ quoque tenues per vnionem ſimplicium beneficiorum. Quæſt. 42.

SVMMA.

1 *Diſtributiones quotidianæ non poſſunt augeri per beneficia ſimplicia ſecundum aliquos.*
2 *Epiſcopus non poteſt vnire Capitulo, & menſæ capitulari beneficia ſimplicia.*
3 *Epiſcopus poteſt vnire diſtributionibus beneficia ſimplicia*
4 *Talis vnio eſt permiſſa à Concil. Trident.*
4 *Particula relatiua refertur ad omnia antecedentia, ſi nulla ſit diuerſitas.*
5 *Vnio beneficiorum ad diſtributiones congruit cum alijs decretis Tridentini, & declaratione S. Congregat.*
6 *Vnire diſtributionibus non eſt vnire Capitulo, aut Menſæ capitulari.*
7 *Diſtributiones ſunt pro mercede intereſſentium diuinis Officijs.*
8 *Quæ vnio beneficiorum ad* Capitulum *prohibeatur in Clement.* Si vna. *De* reb. Eccleſ. non alien.

1 NEgatiuè reſp. Zipæus *in Analyt. iuris lib. 5. De Exceſſib. Prælator num. 4.* Loterius *lib. 1, de re Beneficiaria quæſt. 29. num. 45.* quia, inquit ipſe, quando Concil. Trident. *ſeſſ. 24. cap. 15. de Reformatione* concedit Epiſcopis, vt quãdo præbendæ, & diſtributiones valde tenues sũt, poſſint vnire beneficia ſimplicia, intelligit de vnione ad præbendas. nam quando dicit *Ijs vnire.* particula, *Ijs*, refertur ad ſolas prebendas. Et hanc ſententiam ſequuta eſt Rota Romana *Deciſ. 565. par. 2. Recent.* Fundamentum huius ſententiæ eſt, quia in Clement. *Si vna.* §. *Fin.* De *reb. Eccleſ. non alien.* vbi ius antiquum declaratur, prohibetur talis vnio, quia cum non poſſit fieri abſque conſenſu Capituli per Trident. *citatum*, Capitulum in propria cauſa ſibi authorizaret, quod non licet, vt notat Gloſ. *in dict. Clement. Si vna.* ob quam rationem ibi prohibetur talis vnio.

2 Et pro hac ſententia citari poſſunt ij quoque, qui tenent, quod Epiſcopus non poſſit vnire Capitulo, aut menſæ capitulari beneficium, aut præbendas ſuppreſſas, vt Gloſ. *in dict. Clement. Si vna.* verbo, *Menſæ*. De *reb. Eccleſ. non alien.* Ancharan. *ibid.* Abbas *num. 6.* Cardinal. *num. 3.* Bonifac. *num. 11.* Hieronim. Gabr. *Conſil. 186. lib. 2.* Oldradus *Conſil. 262. num. 3.* Io. Baptiſta Caccialupus *Tract. de vnionib. ar. 4. quæſt. 10.* Butrius *in Cap. Cum acceſſiſſent.* De *Conſtit.* Imola *ibid.* Felin. *num. 22.* Decius. *num. 57.*

3 Sed affirmatiua ſententia, quod nimirum Epiſcopus poſſit facere talem vnionẽ ſeruata ſolemnitate Concilij Tridentini, tenenda eſt, quam tradunt Garzias *De Beneficijs par. 12. cap. 2. de vnione num. 171.* & *176.* Moneta *de Diſtributi. par. 1. quæſt. 5. num. 27.* Barboſa *in Collect. in lib. 3. Clement. cap. Si vna. num. 6.* quod approbare videtur etiam Azor. *par. 2. lib. 6. cap. 28. quæſt. 17. in fine.* Et citari poſſunt Decius *in cap. Cũ acceſſiſſent. num. 54.* De *conſtitut.* Hieronim. Gabr. *Conſil. 186. num. 2.* quatenus docent, quod præbendæ, & beneficia ſuppreſſa poſſunt applicari non capitulo, ſed ſingulis de Capitulo, quod fit, quando applicantur pro diſtributionibus, imo neque ſingulis applicantur, ſed ſolum intereſſentibus diuinis officijs.

4 Atque ita dicendum eſſe iuxta Concilij Tridentini diſpoſitionem *Seſſ. 24. cap. 15. De reformat.* mihi certum videtur. nam cum coniunctim nominauerit Præbendas, & diſtributiones, ſubdit. *Liceat Epiſcopis cũ conſenſu Capituli aliquot ſimplicia beneficia, non tamen regularia, ijs vnire.* Particula autem, *Ijs*, referri debet non tàm ad præbendas, quàm ad diſtributiones, cum coniunctim præmiſſæ fuerint, ſiquidem in verbis relatiuis relatio fieri debet ad omnia etiam remota, quando nulla diuerſitas apparet, cur magis ad vnum, quàm ad aliud relatio fieri debeat. *l. Sed & ſi per*

Præ-

Prætorem. §. *Deinde* .*ff*. Ex *quibus cauſis maior*, & *l.Talis ſcriptura. init. ff.* De *Legat.*1.& probat Craueta *Conſil.* 149. *num.* 8. In caſu autem noſtro nedum non apparet ratio diuerſitatis, cur Particula, *Iis*, ad ſolas præbendas debeat referri, ſed neceſſariò ad vtraſque referenda eſt, vt ſit congrua prouiſio, ſi quidem ſi omnes præbendæ ſint tenues, ſi aliquibus addantur beneficia ſimplicia, cum non poſſint omnibus vniri, non aſſequeretur Concilium mentem ſuam, quod omnibus canonicis de congruenti ſubſtentatione prouideretur.

5 Deinde quod Concil. intelligat etiã de vnione ad diſtributiones cõſtat ex verbis ſubſequentibus, nam loquens de præbendis ſuppreſſis ait. *Quarum fructus, & prouentus reliquarum præbendarum diſtributionibus quotidianis applicentur*. Vnde cum ſit vna, & eadem diſpoſitio, eodem modo debet intelligi, quod fiat vnio. præſertim, quia ſi fiat vnio diſtributionibus, cedit in maiorem vtilitatem Eccleſiæ, quam ſi fiat præbendis, quandoquidem Canonici auctis diſtributionibus erunt magis aſſidui ſeruitio Eccleſiæ. Quod etiam confir. ex declaratione S. Congregationis Concilij *apud Bellarm. ad dict.cap.*15. *ſeſſ.*24. *Non poſſunt fieri vniones diſtributionibus quotidianis, vbi ſunt tenues, & præbendæ non tenues, ſed ſeruetur cap.*3. *ſeſſ.*21. ergo à contrario poterunt fieri, quando præbendæ quoque ſunt tenues. Quod inſuper confir. ex dicto decreto *cap.* 3. *ſeſſ.* 21. ibi enim præcipit Concil. quod, quando diſtributiones ſunt tenues, præbendæ verò non tenues, pars præbendarum applicetur diſtributionibus, ergo mens Concilij eſt, quod diſtributiones ſint pingues potius, quàm præbendę, cum hoc conducat maiori ſeruitio Eccleſiæ. ergo agens de vnione beneficiorum ſimplicium non poteſt velle, quod vniantur præbendis excluſis diſtributionibus, ſed potius diſtributionibus excluſis præbendis; cum, ſi præbendæ eſſent pingues, eſſet ipſis detrahendum, vt augerentur diſtributiones ex decreto eiuſdem Concilij.

6 Preterea. In tantum non poreſt Epiſcopus vnire beneficia ſimplicia diſtributionibus, in quantum non poteſt ea vnire Capitulo, aut menſæ capitulari, quia cum ad talem vnionem ſit neceſſarius conſenſus Capituli, non poteſt Capitulum in propria cauſa authorizare per Clement. *Si vna.* §. *fin.* De *reb. Eccleſ. non alienandis*, ſed hæc ratio non militat in caſu noſtro. quia vnite diſtributionibus quotidianis non eſt vnire Capitulo, aut menſæ capitulari, vt manifeſtè deſumitur ex *Conſtitut.*41. Pij IV. in qua pręcipit Eccleſijs collegiatis Vrbis Romæ, vt omnes prouentus, iura, obuentiones, quæ ſpectant ad Capitulum, & menſam capitularem applicentur diſtributionibus quotidianis diuidẽdis inter Canonicos, & beneficiatos, qui interſunt diuinis officijs. Et ratio eſt, quia aliud eſt Capitulum, & aliud ſingulares de Capitulo Cap. *fin.* De *præbendis in* 6. vbi notant Doctores, & declarat Felin. *in cap. Eam te*. De *reſcriptis*. Diſtributiones autem pertinent ad ſingulares de Capitulo, imo neque ad omnes, ſed ad eos ſolum, qui interſunt diuinis officijs, qui ſolum acquirunt ius ad ipſas: vnde ius non acquiritur à Capitulo, quando beneficia ſimplicia vniuntur diſtributionibus.

7 Quod etiam confit. quoniam diſtributiones ſunt pro mercede laborantium in ſeruitio Eccleſiæ, atque adeo in beneficium eiuſdem Eccleſiæ, vt notat Pariſ. *Conſil.*33.*num.*3.*vol.*4. alios allegans. Gig. *Conſil.*144 *num.*6. & 13. Gonzalez *Ad Reg.* 8. *Cancel.* §.7. *proem. num.* 162. & 165. Moneta *De diſtribut. par.*1. *quæſt.*4. *num.*11. & 12. Quod autem applicatur pro mercede laborantium, non eſt applicatum Capitulo, aut menſæ capitulari, ſed ſingularibus perſonis, quæ exhibent ſuum miniſterium. Vnde Doctores allegati *n.* 2. pro oppoſita ſententia nihil ipſi fauent, nam ſolum docent, quod non poteſt Epiſcopus applicare beneficia ſimplicia Capitulo, & menſæ capitulari, quod eſt quid diuerſum.

8 Neque obſtat tex. Clement. *Si vna.* De *Rebus Eccleſ. non alienand.* pro oppoſita ſent. allatus. nam loquitur de vnione Eccleſiæ, quæ fiat Capitulo, aut menſæ capitulari, quod eſt longè diuerſum. Imo quod tex. procedat ſolum de vnione directa, & principaliter facta capitulo: ſecus autem, quando fit in conſequentiam, & indirectè ten-

tendit in vtilitatem Capituli, tradunt Rota *Deciſ.* 1. *D. Eccleſ. ædifican. in Antiquis*. & *Deciſ.* 133. *num.* 7. *&* 8. *par.* 2. *Diuer.* Practicab. Rotæ *in fine* 2. *par. Deciſ. Rotæ Diuer. Cap. De vnion. num.* 12. *&* 15. Et ſequitur Garzias *par.* 12. *De benefic. cap.* 2. *num.* 169.

An Regularis tranſiens ad aliam Religionem teneatur ad integrum annum nouitiatus. Quæſt. 43.

S V M M A.

1 *Priuilegium profitendi ante annum probationis expletum conceſſum pro Regularibus tranſeuntibus ad Minores expiraui.*
2 *Sententia Caramuelis, quod non ſit neceſſarius integer annus pro Regularib. tranſeuntibus ad aliam religionem.*
3 *Regulares tranſeuntes ad aliam religionem debent explere annum probationis.*
4 *Lex vniuerſaliter loquens, vniuerſaliter accipienda eſt.*
4 *Conſuetudo optima legum interpres.*
5 *Annus probationis cur præſcriptus profeſſuris.*
6 *Vota paupertatis, & obedientiæ apud diuerſas religiones ſunt diuerſimodè qualificata.*

1 NEgatiuè reſpondent Sorbus *in Compend. Priuileg.* Tit. *Nouitius*. §. *De Nouit. Profeſſionis emiſſione*. ver. *Sed an requiratur*. & Pactus apud Vecchium *citandum* loquendo de tranſitu ad Minores, quia Leo X. conceſſit priuilegium Minoribus relatum in *Compendio* à Sorbo *citato Tit. Nouitius num.* 27. quod poſſit ipſorum Prælatus cum conſilio Fratrum diſcretorũ admittere ad profeſſionem non expleto anno probationis Regulares tranſeuntes ab alijs Ordinibus. Sed vt optimè aduertit Rodriquez *tom.* 3. *queſt. Regular. quæſt.* 15. *ar.* 11. hoc priuilegiũ eſt ſublatum per non vſum. Et cum ſit contrarium Concilio Tridentino, vt conſtabit ex dicendis, nec poſtea fuerit confirmatum, non eſt alicuius valoris, quia per decretum Tridentini *ſeſſ.* 25. *cap.* 15. *de Regular.* cenſetur abrogatum, vt notat Miranda *tom.* 1. *Manual. quæſt.* 22. *ar.* 2. *concluſ.* 3. & Vecchius *in Praxi Nouitior. diſp.* 11. *dub.* 2. *num.* 5. in fine. vbi aſſerit, quod conſtitutiones ſuę Religionis decernũt, quod conuentuales, & obſeruantes ad ſuam religionem venientes expleant integrum annum probationis.

2 At Caramuel *in Reg. S. Benedicti diſp.* 4. *num.* 544. *& ſequent.* abſolutè tenet ſecluſo etiam priuilegio, non eſſe neceſſariũ integrum annum probationis, Quia cum omnes religiones ſint eiuſdẽ rationis quò ad inſtitutum ſubſtantiale, & differant ſolum in accidentalibus regulis, quando Regularis tranſit ad aliam Religionem, non emittit nouam profeſſionem ſubſtantialẽ, ſeu quò ad ſubſtantialia religionis, ſed ſolum quò ad accidentalia. Integer autem annus probationis eſt neceſſarius, quando eſt emittenda profeſſio ſubſtantialis; ſecus autem, quando eſt emittenda quò ad accidentalia. Et in hoc ſenſu debet accipi Tridentinum *ſeſſ.* 25. *cap.* 15. *de Regul.* quia licet loquatur vniuerſaliter, vniuerſalitas illa ſe extendit ſolum ad omnes profeſſiones quò ad ſubſtantialia. Hæc tamen ratio, antequam fuiſſet ab ipſo excogitata, reiecta fuerat à Rodriquez mox *citando*.

3 Itaque vera, & certa ſententia eſt, quod ſit neceſſarius integer annus probationis, etiam pro ijs, qui de vna religione ad aliam tranſeunt. Ita docent Nauar. *lib.* 3. *Conſil.* 61. *num.* 4. & *Conſil.* 66. *num.* 4. *De Regular. in* 2. *edit.* Rodriquez *tom.* 3. *quæſt. Regul. quæſt.* 15. *ar.* 11. Leſſius *lib.* 2. *De iuſt. & iure. cap.* 41. *dub.* 13. *num.* 101. Sanchez *lib.* 7. *De Matrim. diſp.* 37. *num.* 47. Sà *verbo*, Religio. *num.* 35. Miranda *tom.* 1. *Manual. quæſt.* 22. *ar.* 2. *concluſ.* 3. Vecchius *in Praxi Nouitior. diſp.* 11. *dub.* 2. *num.* 5. ver. *Hæc tamen*. Bordonus *de Profeſſ. Regular. cap.* 4. *quæſt.* 4. ver. *Alij caſus*.

4 Atque hæc ſententia deſumitur ex Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 15. *De Regular.* vbi definit, quod omnes profeſſiones factæ ante exple-

expletum annum probationis omnino irritæ ſint. nec diſtinguit inter ſæculares factos religioſos, & Regulares tranſeuntes ad aliam Religionem, & proinde nec nos debemus diſtinguere. *l Non diſtinguimus. ff.* De *arbitris.* & *l.Si vero.* §.*De viro. ff.* Soluto *matrimonio*. præſertim, quia praxis, & conſuetudo ita interpretatur legem, vnde nulla Religio admitteret ad profeſſionem Regularem alterius ordinis, non expleto anno probationis, niſi ex ſpeciali diſpenſatione ſummi Pontificis. Non poteſt autem lex in alio ſenſu accipi ab eo, quem conſuetudo ipſi tribuit, cum ſit optima legum interpres, Cap. *Cum dilectus*. De *conſuetud.*& *l.Si de interpretatione. ff.* De *legib* & docent Panor. *in cap.vlt.num.*28.De *conſuet.* & Bar. *in Rep.t. l.De quibus.num.*4. *ff.* De *legib.* Et facit pro hoc *Conſtitutio* 56. Gregorij XIII. *edita anno* 1579. in qua decernit, quod Patres Obſeruantes Minores tranſeuntes ad ſuos Reformatos debeant ſubeſſe anno probationis.

5 Præterea. id etiam conuincitur ex fine legis. ideo enim inſtitutus eſt annus probationis, non ſolum, vt volens profiteri experiatur iugum religioſę profeſſionis, ſed etiam, vt Religio experiatur mores profeſſuri, cum quo debet inire perpetuum contractum Cap. *Ad Apoſtolicam*. De *Regularib.* & notat Rota *Coram Seraphino Deciſ.* 121.*num.*2.*par.*1. *in Recent.* ergo non ſufficit, quod quis expertus fuerit regulas alterius religionis pro minuendo anno probationis, quia nec ipſe expertus eſt regulas ſpeciales religionis, quam profeſſurus eſt, nec religio mores ipſius. & ideo cum non ceſſet finis legis in Regulari tranſeunte ad aliam religionem, nec etiam ceſſat diſpoſitio legis.

6 Hinc ſoluta manet ratio, quam affert Caramuel: licet enim omnes Religiones conueniant in ſubſtantialibus, differunt tamen in qualificatione eorumdē ſubſtantialium quò ad paupertatem, & obedientiam: vota enim iſta ſunt diuerſo modo qualificata à regulis diuerſarum religionum, atque adeo ſunt ſecundum diuerſam menſuram: & ideo ratione huius diuerſitatis opus eſt noua experientia, non ſecus ac ſi de nouo vota emittenda eſſent. Et quia, vt modo dicebamus, debet religio experiri mores profeſſuri, pro quo nihil conducit, quod in alia religione profeſſus fuerit, cum hoc nullam notitiam præbeat religioni, in qua vult profiteri.

Regularis tranſijt ad aliam religionem, ibique prætendens nullitatem profeſſionis ante quinquennium dimiſſo habitu reuerſus eſt ad priorem religionem, ne retraheretur à reclamatione. Quæritur, an debeat audiri abſque eo, quod reaſſumat habitum. Quæſt. 44.

SVMMA.

1 *Profeſſus nulliter poteſt audiri reaſſumpto habitu, ſi dimiſit.*
2 *Si dimiſit ex rationabili cauſa, poteſt audiri, etiam ſi non reaſſumat.*
3 *Lex conſiſtit in ratione.*
3 *Lex extenditur ad extenſionem rationis.*
4 *Trident. prohibens audiri qui dimiſit habitum, ſuper nullitate profeſſionis, de qua dimiſſione loquatur.*
5 *Regularis, qui tranſijt ad aliam religionem, ſi ad priorem redeat prætendens nullitatem poſterioris profeſſionis, an poſſit præſumi Apoſtata.*
6 *Tranſiens ad laxiorem religionem ſine licentia non eſt Apoſtata.*
7 *Spoliatus ante omnia reſtituendus, ſed non quando ex reſtitutione imminet periculum.*
8 *Neque quando ſequi poteſt damnum irreparabile.*
9 *Neque quando reſtitutio eſt contra mentem legis, aut eſt impeditura iuſtitiam.*
10 *Sacra Congregatio poteſt procedere more Principum.*
10 *Princeps non tenetur ſeruare ordinem iudiciarium.*
11 *Spoliatus non reſtituitur, quando proceditur ſola facti veritate inſpecta.*

1 CONcilium Trident *ſeſſ.*25.*cap.*19. *De Regularibus.* decernit, quod profeſſus, qui prætendit, nullam fuiſſe profeſſionem, debeat intra quinquen-

quennium reclamare. Sed prohibet audiri, & admitti ad allegādam cauſam nullitatis, ſi ſponte habitum dimiſerit, ſed ad Monaſterium redire cogatur, & tanquam Apoſtata puniatur. Vnde communiter Doctores docent, quod, ſi dimiſerit habitum, nullatenus poſſit audiri, ſed ad ſummum audiri poſſit reaſſumpto habitu, quia Tridentinum non negat, quod non audiatur reaſſumpto habitu. Ita notant ſpecialiter Nauar. *Com. 4. De Regular. in fine*. Rodriquez *tom. 3. quæſt. Regul. quæſt. 17. ar. 17.* Sanchez *lib. 7. de Matrim. diſp. 37. num. 3.* Miranda *tom. 1. Manual. quæſt 30. ar. 6.* Diana *par. 1. Reſol. 53. de Dub. Regul.* Portel *in Dub. Reg. verbo*, Profeſſionis nullitas. *num. 45.* Lezana *tom. 1. quæſt. Regular. cap. 2. num. 8.* Barboſa *Ad locum citatum Trident. num. 27.* alios allegans.

2 Plures tamen Doctores declarant hanc doctrinam, quod Concilium intelligat de dimiſſione habitus temeraria, non autem de illa, quæ fit ex rationabili cauſa. & proinde Regularem, dimittentem habitum ex rationabili cauſa, poſſe audiri, & admitti ad allegandam nullitatem profeſſionis, etiam ſi non reaſſumat. Ita Nauar. *citat. com. 4. de* Regular. *num. vlt.* Azor. *1. par. lib. 12. cap. 4. quæſt. vlt.* Rodriquez *tom. 3. Quæſt. Reg. quæſt 17. ar. 17.* Sanchez *lib. 7. de Matrim. diſp. 37. num. 3.* Riccius *in Deciſ. Cur. Archiepiſ. Neap. par. 4. Deciſ. 48. num. 7. & 8.* Bonacina *tom 1. quæſt. 2. de clauſura. punc. 10. difficult. 3. num. 1.* Tamburin. *De iure Abbat. tom. 3. diſp. 6. quæſt. 26. num. 2.* Lezana *tom. 1. quæſt. Regular. cap 2. num. 8.* Barboſa *in Collect. ad cap. 19. Concil. Trident. ſeſſ. 25. num. 25.* Bordonus *De Profeſſ Regul. cap. 7. quæſt. 15.*

3 Quod quidem verum exiſtimo. Quia cum lex conſiſtat in ratione, & ſine ratione non ſit lex. Cap. *Conſuetudo. Diſtinc. 1.* Imo lex non ſit aliud, quàm ipſa ratio legis, quæ animat ipſam legem. *l. Cum mulier. ff. Soluto matrimonio*, & *l. Cum ratio. ff.* De *bon. damnat.* atque notāt Abbas *in cap. fin.* De *reſcriptis.* Bal. *in l. Non dubium. ff.* De *legib.* vbi etiam cœteri. & *in dict. l. Cum ratio. ff.* De *bonis damnatorum*. Et proinde ex paritate rationis leges extendantur ad ſimiles caſus *l. Illud quæſitum. init. ff.* Ad *legem Aquiliam*. & *l. Non poſſunt. ff.* De *legibus.* & *l. Non ſolum. §. Similiter. ff.* De *excuſ.* & Cap. *Inter cœteras.* in fine. De *reſcriptis*. & Cap. *In cauſis*. De *ſent. & re iud.* & Cap. 2. *circa medium*. De *translat. Epiſcop.* Quod, vt notat Vueſemb. *Conſil. 50. num. 20.* non eſt propriè legem extendere, ſed enucleare; Non poteſt lex venire contra rationem, alioquin eſſet ſibi contraria, & veniret contra ſeipſam; atque adeo non poteſt prohibere niſi Id, quod eſt contra rationem, non autem, quod eſt ſecundum ipſam, & ideo quando Tridentinum prohibet, audiri cū, qui ſponte dimiſit habitum, debet intelligi, quando dimiſſio eſt irrationabilis, & temeraria; non verò, quando eſt ex rationabili cauſa.

4 Verum neque prædictum caſum exiſtimo comprehendi ſub diſpoſitione Concilij Tridentini. nam Concilium loquitur de depoſitione habitus, ex qua in foro externo præſumitur Apoſtaſia, nam in dicto *Cap. 19. ſeſſ. 25.* habet, *Ad Monaſterium redire cogatur, & tanquam Apoſtata puniatur*. Quia nimirum cum præſumatur verè profeſſus, quandiu de oppoſito non conſtat, debet puniri pœna conuenienti. Vnde ſi habitus dimiſſio non ſit talis, ex qua in foro externo præſumatur Apoſtaſia, non procedit contra ipſum diſpoſitio Tridentini.

5 Quando autem Regularis alterius religionis dimittit habitum, poſterioris religionis, prætendens profeſſionem apud ipſam eſſe nullam, & reaſſumit habitum prioris religionis, non eſt, nec præſumi poteſt Apoſtata, quia Apoſtaſia importat animum deſerendi in perpetuum iugum, & inſtitutum religioſum, vt docent Caiet. *2. 2. quæſt. 12. ar. 1. dub. 2.* Aragon. *in dub. De Apoſtaſ à relig.* Bannes *dub. 1. De Apoſtaſ. à relig. concluſ. 2. & 3.* Angelus *verbo*, Apoſtaſia. *num. 4.* Syluester *quæſt. 1. num. 9.* Nauar. *lib. 5. Conſil. vnico De Apoſt. num. 6. & ſequent.* Leſſius *lib. 2. De iuſt. & iure. cap. 41. dub. 15. num. 109.* Valent. *tom. 3. diſp. 1. quæſt. 12. punc. 1.* in fine. Rodriquez *tom. 1. quæſt. Regul. quæſt. 30. ar. 1.* Azor. *par 1. Inſtit. lib. 12. cap. 16. quæſt. 1.* Sanchez *lib. 6. in Decal. cap. 8. num. 2.* Portel *in dub Regular. verbo*, Apoſtata. *num. 1.* Sà *verbo*, Religio. *num. 71.*

Baſ-

Baſſeus *in Florib. Theol. Practi. verbo*, Apoſtaſia. *num.* 4. Laiman *lib.* 2. *Theol. moral. tract.* 1. *cap.* 15. *num.* 1. & alij infra citandi. Talis autem animus non eſt apud dictum Religioſum, vt conſtat ex reaſſumptione habitus prioris religionis.

6 Hinc non eſſe Apoſtatam, nec puniendum vt Apoſtatam eum, qui abſque licentia tranſit ad religionem laxiorem, tradunt Gloſ. *in cap. Ex parte*. §. *Ad nigros*. De *tempor. ordinat.* & *in cap. fin.* De *Apoſtatis. in fine*. vbi Hoſtienſ. *in fine*. Butrius. *num.* 2. Anan. *num.* 3. & *in cap. Intelleximus*. *num.* 5. De *ſtat. & qualit. &c.* Innocent. *ibid. in fine*. Hoſtienſ. *num.* 5. Io. Andr. *ibid.* Abbas *num.* 1. Bellam. *in fine*, & *in cap. Ex parte. num.* 3. De *tempor. ordinat.* Cardinal. *ibid. in fine*. Boich. *num.* 7. Archidiacon. *in cap. penul. in fine. Diſt.* 50. Bal. *in Auth. Iubemus. num.* 4. C. De *Epiſcop. & Clericis*. Lappus *Allegat.* 33. vbi etiam Mandoſ. *in Addit.* Francus *in cap. Cum ſingula*. §. *Prohibemus. num. vlt.* De *præbend. in* 6. Dominicus *in cap. Si quis ex clericis. Diſt.* 23. Rebuf. *in Praxi beneficior. Tit. De tranſlat. Monacor. num.* 11. & *Tit. de Diſpenſat. cum Regular. num.* 40. Calcan. *Conſil.* 123. *num.* 2. & 3. Roman. *Conſil.* 341. *num.* 1. Aſtenſ. 2. *par. ſum. lib.* 6. *tit.* 4. *ar.* 3. ver. *Sed quid de Apoſtata*. Tabiena *verbo*, Religio. *quæſt.* 23. *num.* 24. Angelus *verbo*, Religioſus. *num.* 36. & *verbo*, Apoſtaſia. *num.* 5. Sylueſter *verbo*, Religio 4. *quæſt.* 4. & *verbo*, Apoſtaſia. *quæſt.* 4. *num.* 9. Armilla *dict. verbo* Apoſtaſia. *num.* 11. Caiet. 2. 2. *quæſt.* 11. *ar.* 1. §. *Io eodem articulo*. Bannes *ibid. dub.* 1. *de Apoſtaſia. concluſ.* 4. Aragon. *dub. vnico*. Valent. *tom.* 3. *diſp.* 1. *quæſt.* 12. *punc.* 1. *in fine*. Nauar. *lib.* 5. *conſil. Tit. De Apoſtatis conſil. vnico num.* 5. Leſſius *lib.* 2. *de Iuſt. & iure cap* 41. *dub.* 13. *num.* 102. Rodriquez *tom.* 1. *quæſt Regul. quæſt.* 30. *ar.* 1. Azor. 1. *par. lib.* 12. *cap.* 17. *quæſt.* 7. Sà *verbo*, Religio *num.* 71. Sanchez *lib.* 6. *in Decal. cap.* 8. *num.* 8. qui etiam alios citat. Laiman *lib.* 2. *Theol. moral. tract.* 1. *cap* 15. *num.* 1. Portel *in dub. Regular. verbo*, Apoſtata. *num.* 2. Baſſeus *in Florib. Theolog. Pract. verbo*, Apoſtaſia. *num.* 4. Miranda *in Manuali Prælat. tom.* 1. *quæſt.* 31. *ar.* 19. Riccius *in Collectan. par.* 6. *Collect.* 2286. Ledeſma 2. *par. ſum. in Addit.* quæ continet *Tractatum* 22. *cap.* 8. *de ſtatu Relig. in com. concluſ.* 4. Graf. *lib.* 3. *De caſib. reſer. cap.* 2. *num.* 34. Peirinus *De ſubdito relig. quæſt.* 1. *cap.* 26. *notab.* 2. Vega *par.* 1. *ſum. cap.* 20. *caſu* 2. Capucin. *in Annotat. ad Priuilegia Sorbi verbo*, Apoſtatæ ab ordine. *num.* 1. ver. *De Materia*. Quia nimirum non deſerit ſtatum religioſum, cum omnes religiones ſint eiuſdem rationis, quò ad ſubſtantialia. Vnde non ſunt audiendi Suarez *tom.* 5. *in* 3. *par diſp.* 31. *ſect.* 6. *num.* 4. Petrus Hurtad. *diſp.* 89. *de Fide*. S. 1. aſſerentes, eſſe verè Apoſtatas, nam ſine ſufficiente ratione contra communem loquuntur, quia licet apud ſecundam religionem ſint inualidè profeſſi, retinent tamen priorem profeſſionem quò ad ſubſtantiam.

7 Solum obſtare videtur. quod ſpoliatus ante omnia eſt reſtituendus per interdictum *Vnde vi*. iuxta *l. Si quis ad ſe fundum*. C Ad *legem Iuliam. De vi*. & *l. Si coloni*. C. De *agricol. & cenſ.* & Cap. *Nullus*. 2. *quæſt.* 2. & Cap. *In litteris*. & Cap. *Conquerente*. & Cap *Grauis*. De *reſtitut. ſpoliat.* Sed licet verum ſit, quod ſpoliatus ante omnia reſtituendus ſit, hoc tamen fallit, quando imminet periculum, vt notat Gloſ. *in l. Dolo. ff.* De *doli exceptione*. Beroius *in cap.* 1. *num.* 34. *De reſtit ſpoliat.* Menoch. *Remed.* 1. *De recuper poſſeſſ. num.* 247. & alij communiter. In caſu autem noſtro imminet periculum ſubornationis, & impedimenti, ne poſſit profeſſus deducere cauſas nullitatis ſuæ profeſſionis in præiudicium prioris religionis.

8 Rurſus neque ſpoliatus eſt reſtituẽdus, quando ex reſtitutione imminet dãnum irreparabile, vt docent Caſtrenſ. *in l.* 2. *C.* De *edic. D. Adr. tollendo*. Alexand. *in l. Naturaliter*. §. *Nihil commune. num.* 21. *ff.* De *acquir. poſſ. ſſ.* Ripa *num.* 75. Bolognet. *num.* 30. Zaſ. *num* 60. Iacob. Nouel. *in Praxi crim. Tit. ſpoliat. de facto. num.* 49. Iaſ. *Conſil.* 60. *num.* 4. *lib.* 1. & *Conſil.* 38. *lib.* 3. Gozadin. *Conſil.* 1. *num.* 12. *Conſil.* 7. *num.* 6. & *Conſil.* 10. *num.* 10. Ruin. *Conſil.* 37. *num.* 13. & *Conſil.* 42. *num.* 10. *lib.* 4. Roland. à Valle. *Conſil.* 1. *num.* 79. Pariſ. *Conſil.* 1. *num.* 77. & *Conſil.* 10. *num.* 85. & *Conſil.* 22. *num.* 99. *lib.* 1. Boer.

quæſt. 228. circa finem. Afflict. *Ad conſuet. Neapol. lib.* 1. *Rubr.* 24. *de viol. circa poſſeſ. num.* 58. ver. *Tertius caſus.* Menoch. *De recuperan. poſſeſ. Remed.* 1. *num.* 308. vbi alios citat. & communiter *in cap. Litteras.* De *Reſtitut. ſpoliat.* & *in l. Naturaliter.* De *acquiren. poſſeſſ.* In caſu autem noſtro ex reſtitutione imminet damnum irreparabile, quia, ſi reſtituatur profeſſus, dum timetur ſubornatio, aut quid aliud, quod impediat proſequutionem cauſæ de nullitate profeſſionis, prior Religio ſubijcietur damno irreparabili, quia nunquam poterit ſua iura recuperare. Quod præſertim locum habet, ſi dictus Religioſus ſuccedat in aliquam hæreditatem, aut ei obueniat aliquis legatus, nam tunc magis augetur ſuſpicio, & præſumptio de ſubornatione, & alijs impedimentis in præiudicium prioris religionis.

9 Ratio autem, cur in tali caſu reſtitutio non ſit facienda, eſt, quia non ſolum in ipſa ceſſat ratio legis, quæ præcipit reſtitutionem ſpoliati, ſed etiam, quia eſſet reſtitutio contra mentem legis. Ideo enim præcipitur reſtitutio, quia ſpoliator poterit in petitorio recuperare per ſententiam iudicis *l. Si quis ad ſe fundum.* C. Ad *leg. Iuliam. De vi.* & *l. Meminerunt.* C. *Vnde vi.* In caſu autem noſtro rationabiliter timetur, quod iuſtitia impedienda ſit, atque adeo talis religioſus ſit ſubornandus, & quod non ſit futurus locus recuperationi, & ideo non eſt reſtitutio facienda, alioquin iudex cooperaretur iniuſtitiæ, & ſibi clauderet viam ad ſententiam iuſtam.

10 Et hoc à fortiori procedit, ſi cauſa pendeat apud aliquam ex ſacris Congregationibus Eminentiſs. Cardinalium, quia cum procedant vt repræſentantes ſummũ Pontificem, & vt de tribunali ipſius, atque ſint ipſi inuiſcerati, vt loquuntur Hoſtienſ. *in cap. Antiqua. num.* 5. *ver. Sed quæ.* De *priuileg.* & Præpoſit. *in cap. Quamquam. num.* 13. *ver. Tertio patet.* 2. *quæſt.* 7. poſſunt more principum procedere. Princeps autem procedere poteſt non ſeruato ordine iudiciario, vt tradunt Bal. *in cap.* 1. *Si de inueſt. lis oriat.* Innocent. *in cap. In cauſis.* De *re iudic.* Felin. *ibid.* Natta *in Clem. Sæpe. colum.* 75. *in* 4. *limit.* De *verbor. ſignificat.* Petra *De pot. ſt. Princip. cap.* 28. *num.* 60. Feret. *Conſil.* 32. *num.* 55. Et ideo ſacra Congregatio ex rationabili cauſa poteſt non reſtituere ſpoliatum, cum hoc pertineat ad obſeruantiam ordinis iudiciarij, præſertim ſi videat, quod reſtitutio ſit nocitura proceſſui cauſæ, cum non procedat ordine iudiciario ſeruato, ſed inſpecta facti veritate, qui modus procedendi tollit ordinem iudiciarium Cap. *Dilecti.* De *iud.* vbi Imola. Rom. *Sing.* 785.

11 Et quod ſpoliatus non ſit reſtituendus, quando proceditur ſola facti veritate inſpecta; tradunt Dec. *Conſil.* 449 *num.* 21. Rubeus *Conſil.* 4. *num.* 12. Purpur. *in l. Edita. num.* 240. C. De *eden.* Oſaſcus *Deciſ.* 1. *num.* 28. Gerard. Mazzolius *Conſil.* 89. *num.* 97. Burſat. *Conſil.* 27. *num.* 1. & 13. Ludouicus *in Deciſ. Peruſ. Deciſ.* 17. *num.* 22. Menoch. *Conſil.* 180. *num.* 7. & 74.

An quando ex ſpeciali ſtatuto publicatur ſolum electio, & non vota in communi, valeat electio, ſi Capitulum conſentiat, quod ſcrutatores publicent, an ſit facta cum omnium votis. Quæſt. 45.

S V M M A.

1 *Electio per ſcrutinium abſque publicatione votorum in communi.*

2 *Si in electione publicentur vota in communi in qua non ſolent publicari, non vitiatur electio.*

3 *Electio de iure communi non ſubſiſtit, niſi publicentur vota in communi.*

3 *Quomodo per Trident. ſuffragia in electionibus Regularium debeant eſſe ſecreta.*

4 *Conſtitutio non requirens publicationem votorum in communi an conſtituat nouam formam eligendi.*

5 *Conſuetudo non publicandi vota in communi in electione an reddat illicitam publicationem.*

H 6 *Con-*

Digitized by Google

6 *Conſuetudo non vtendi lege non tollit ius ad vtendum.*

7 *Conſuetudo non poteſt reddere illicitum, quod lex præcipit, licet poſsit abrogare obligationem.*

---

1 EX ſpeciali ſtatuto apud noſtram Congregationem à ſummo Pōtifice confirmato ſolent celebrari electiones abſque publicatione votorum, neque etiam in communi; quare completo ſcrutinio Scrutatores pronunciant, an ſit facta electio, nec ne; & ſi eſt facta, pronunciant nomen electi, abſque eo quod publicent, quot ſuffragijs fuerit electus, ſed ſolum, quod maior pars, aut duæ partes, quando requiruntur, conſenſerint. Vnde in hac forma eligendi omittitur aliquid præſcriptum in Cap. *Quia propter.* De *elect.* Dubitatur autem, an, ſi Capitulum conſentiat, quod ſcrutatores publicent, an electio ſit facta cum ſingulorum ſuffragijs, irritetur electio.

2 Reſp. huiuſmodi electionem eſſe validam. quia non poteſt ipſi obſtare, quominus ſit valida, quod ſecundum ius Canonicum requiritur, vt valida ſit electio. Secundum autem ius canonicum requiritur, vt valida ſit electio, quod vota in communi publicentur, vt conſtat ex Cap. *Quia propter*. De *electione*, vbi hoc ponitur tãquam aliquid pertinens ad formam, & proinde ſine ipſo electio non eſt valida, vt notant Hoſtienſ. *in dict. cap. Quia propter. num.* 44. ver. *Quintum eſt.* Io. Andr. *num.* 28. Anchar. & Butr. *ibid.* Baiſ. *De elect. par.* 3. *cap* 29. *init.* Miranda. *tom.* 2. *Manual. Prælat. quaſt.* 23. *ar.* 16. Quos allegat, & ſequitur Rota Romana *in vna Treuerenſi Abbatia Die* 20. *Nouem.* 1624. *Coram Coccino*. Quod autem apponitur à iure communi pro forma electionis, non poteſt vitiare electionem, pro qua ex peculiari ſtatuto hoc non requiritur, ſi ſuperaddatur.

3 Nec dici poteſt, quod obſtet Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 6. *De Regular.* vbi præcipit, quod electiones officialium, & ſuperiorum apud Regulares fiant per vota ſecreta, quia Concil. non derogat dicto Cap. *Quia propter*. vt notat etiam Rodriquez *in ſum. par.* 1. *cap.* 102. *De elect. num.* 2. ſed declarat, quod forma præſcripta in electione per ſcrutiniū in dicto Cap. *Quia propter*, ſeruetur etiam in prædictis electionibus Regularium. Et eſt notandum, quod Concilium non prohibet, quod publicentur vota in communi, ſed ſolum in ſingulari, atque adeo, quod non publicetur, quod talis, & talis ſuffragatus fuerit, non autem prohibet, quod publicetur, quod electio ſit celebrata tot ſuffragijs, aut vnanimiter. Et proinde inquit, quod electio fiat *Per vota ſecreta*, & declarans, quid intelligat per vota ſecreta, ſtatim ſubdit. *Ita vt ſingulorum eligentium nomina nunquam publicentur*. vnde tunc ſeruatur ſecretum requiſitum, quando non publicantur nomina eligentium, quamuis publicentur vota in communi. Accedit etiam, quod publicare, An electio ſit celebrata cum omnibus ſuffragijs, an non, non eſt aliud, quàm publicare, an fuerit vnanimis, an non, quod non derogat ſecreto requiſito in ſcrutinio.

4 Sed dici poſſet, quod per dictum ſtatutum, per quod requiritur ſolū, quod publicetur electio, & non vota in communi, conſtituitur noua forma, quæ non ſeruatur, dum vota in communi publicantur, quæ licet ipſi contraria ſit diſpoſitio iuris, valet tamen, quia eſt confirmata à ſummo Pontifice, & vſu, atque conſuetudine firmata. Hoc tamen non poteſt ſubſiſtere, quia per prædictum ſtatutum non prohibetur, quod publicentur vota in communi, atque adeo non hoc ponitur tanquam quid requiſitum ad formam electionis, ſed præſcribit, quod fiat electio eo modo, quo præſcribitur ab ipſo iure, & non meminit huius conditionis, quod publicentur vota in communi, vnde non præſcribit nouam formam, ſed aſſumit formam iuris communis. *Parte enim* 3. *cap.* 2. *num.* 14. noſtrarum Conſtitutionū, vbi agitur de Electione Generalis, habetur. *Si maior pars in cuiuſquam electionem conſentiat, iubente præſide clara voce electionem eſſe factam dicant. Tum quiſnam ille ſit publi-*

licent. Ex quibus nulla habetur prohibitio, quod non publicentur ſuffragia in communi; vnde cum non ſolum ſit à iure conceſſum, ſed etiam requiſitum ad formam electionis publicare vota in communi, licet in tali electione non ſit neceſſariũ, non erit tamen illicitum. Quia quod ſemel licet, imo præcipitur à lege, non poteſt fieri illicitum, niſi prohibeatur; ſi quidem vt optimè Gloſ. *in l. Si conuenerit. ff.* De *pignor. act.* & *in l. Nec non. §. 2. ff.* Ex *quib. cau. maior*. Omnia licent, quæ prohibita non ſunt.

5 Neque obſtat conſuetudo, quod in electionibus non ſoleant publicari ſuffragia in communi, nam hæc conſuetudo ſolum firmat legem, quod non ſit neceſſaria talis publicatio ad ſubſtantiam electionis; ſicut enim lex non meminit de tali publicatione, ita conſuetudo non adhibendi declarat, & firmat legem, quod non ſit neceſſaria. Non autem reddit ipſam illicitam, quia non eſt cõſuetudo prohibitiua, ſed ſolum omiſſiua; nam confirmatur Conſtitutione, in qua, quia non exprimitur publicatio ſuffragiorum in communi, non habetur pro prohibita, ſed pro omiſſa Cap *Ad audientiam*. De *decimis*. & *l. 1. §. Sed & deficientis*. C. De *cadu. tollen*.

6 Accedit etiã quod in caſu noſtro adeſt ſolus non vſus legis, & conſuetudo, quod valeat actus abſq. eo, quod ſeruetur aliquid ſubſtantiale actui præſcriptum à lege. Non vſus autem legis, non ſolum, non reddit illicitum vſum illius, ſed neque tollit ius ad vſum legis; & proinde adhuc ſtat in arbitrio operantis illa vti, vt cum communi legiſtarum ſententia notat Io. Andr. *in cap. Io. num.* 14. De *Clericis coniug.* Butrius *ibid. num.* 11. Quod præſertim verum eſt, quando lex eſt obligatoria, nam tunc quiſque poteſt ſe ſubijcere obligationi legis.

7 Denique licet cõſuetudo poſſit præualere contra legem, conſuetudo tamen communitatis particularis non poteſt reddere illicitum, quod præcipitur à lege ſuperioris, licet poſſit tollere obligationem præcepti. Sic licet Mediolani abrogauerit conſuetudo quatuor prima ieiunia quadrageſimæ, non tamen poteſt facere, quod ſint illicita apud Mediolanenſes. nã ratio firmat tanquam licitum, quod præcipitur à lege, non poteſt autem ratio eſſe contra rationem oſtendendo illicitum, quod aliàs ratio oſtendit licitum: vnde non poteſt adeſſe conſuetudo fundata in ratione, faciens ipſum illicitum. Rurſus. Pontifex habet plenam poteſtatem declarandi, quænam ſint illicita, aut licita, & quando aliquid præcipit, facto ipſo declarat licitum. Quis autem dicat, quod communitas particularis habeat ius declarandi illicitum, quod Pontifex declarat licitum? Vnde cum non habeat tale ius, nec etiam poteſt inducere conſuetudinẽ reddentem illicitum, nam non poteſt conſuetudo induci contra ius, ab ijs, qui contra ius venire expreſſè non poſſunt, vt optimè notant Bart. *Conſil.* 136. Bellam. *Conſil.* 27. Craueta *Conſil.* 134. *num.* 25. *vol.* 1.

An Princeps teneatur ſoluere pretium pro domibus dirutis ob muniendam vrbem, vel defendendam ab hoſtibus. Quæſt. 46.

SVMMA.

1 *Princeps non poteſt abſque compenſatione res proprias alteri auferre.*
2 *Princeps non tenetur ſoluere pretium pro domib. dirutis muniendi cauſa &c.*
3 *Lex prohibet ædificia, quæ cauſant periculum rebus communibus, & ſubijcit periculo proſternationis.*
4 *Damnum ex propria culpa quiſque ſibi debet imputare.*
5 *Iniens ſocietatem cum ſocio negligenti, ſibi imputare debet damnum.*
5 *Qui ratione facti proprij caret redintegratione poſſeſſionis, ſibi imputet.*
5 *Clericus non petens præbendam de qua erat prouidendus, non admittitur ad aliam.*
6 *Quando Princeps non teneatur ad damnum, quando aliquem rebus ſuis priuat.*

7 *An quando de nouo munitur oppidum teneatur princeps compenſare domos dirutas.*
7 *Lex extenditur ad extenſionem rationis legis.*
8 *Princeps tenetur reſarcire domos dirutas ſi excitet fortalitium de nouo intra ciuitatem, Alias de æquitate reſarcit, non de rigore iuſtitiæ.*

---

1 AFfirmatiuè videtur reſpondendum iuxta doctrinam Gloſ. *in l. Barbarius*. in fine. ff. De *Offic. Prætor.* Affl. *in cap.* 1. §. *Plauſtrorum*. *Quæ ſint regal.* Roman. *Conſil.* 310. ver. *Secundo probatur*. Ruin. *Conſil.* 88. *circa fin. lib.* 4. Gozad. *Conſil.* 15. *num.* 12. Iaſ. *Conſil.* 46. *lib.* 3. Dec. *Conſil.* 520. *circa fin.* & *in Cap. Quæ in Eccleſ. num.* 26. De *Conſtit.* & alios plures, quos referr Roland. à Valle. *Conſil.* 71. *lib.* 3. quatenus docent, quod licet Princeps ratione publicæ vtilitaris per ſupereminens dominium poſſit auferre rem alienam, tenetur tamen ſoluere pretium, & compenſare damnum; vnde ſi pro munienda vrbe, aut ipſa defendenda diruere facit alienas domos, tenetur ſoluere pretium iuxta valorem ipſarum.

2 Sed in terminis terminantibus oppoſitum, nempe non teneri ſoluere pretiũ compenſando damnum, tenet Petrus Pechius *in cap. Sine culpa. num.* 11. & *in cap: Nemo poteſt. num.* 3. & *in cap. Damnum, quod quis. num.* 4. De *Regulis iuris in* 6. & ait, ſe cum ſuis Collegis conſuluiſſe, quod Ciuitas Antuerpienſis non teneretur ſoluere pretium pro domibus dirutis in aduentu hoſtis Galli, & Roſſemij.

3 Et quidem hæc reſolutio habet ſolidum fundamentum in iure; nam huiuſmodi ædificia prohibentur à iure, *l. Si cui loci.* C. De *ædif. priuatis*, & indicitur, quod fabricans in his locis ſuberit periculo dirutionis, ibi. *Et priuatus ædificator velut perperam fabricato loco defunctionis quandoque futuræ non timeat detrimentum*. & *l. Aedificia.* C. De *publicis operibus*. omnino prohibentur, & dirui præcipiuntur talia ædificia ibi enim habetur. *Aedificia, quæ vulgo parapetaſia nuncupantur, vel ſi qua alia opera mœnibus, vel publicis operibus ita ſociata cohærent, vt ex his incendium, vel inſidias vicinas reformidet, aut anguſtentur ſpatia platearum, vel minuatur porticibus latitudo, dirui, ac perſterni præcipimus*.

4 Vnde cum lex ſemper loquatur, qui in huiuſmodi locis fabricat, voluntariè ſe ſubijcit periculo, & ſibi imputare debet, quod damnum patiatur, quia tenebatur præuidere, caſum poſſe euenire, vnde ſubintrat Regula *Damnum*. De *Regulis iuris in* 6. Quod quiſque debet ſibi non alijs imputare damnum, quod ex propria culpa ſentit, & *l. Quod quis ex culpa ſua damnum ſentit, non intelligitur damnum ſentire*. ff. De *regulis iuris*. Fuit enim in culpa ædificando, vel emendo ædificata in locis, in quibus lex prohibet ædificari.

5 Quod etiam confir. ex alijs ſimilibus. Qui enim init ſocieratem cum ſocio parum diligenti, ex quo damnum patiatur, ſibi imputare debet. §. *fin. Inſtit. De ſocietate*. Qui proprio facto poſſeſſionem amiſit, ſibi imputare debet, quod arceatur à remedio redintegrationis, vt docent Ripa *in cap. Sæpe. num.* 27. De *reſtit. ſpoliat.* Ruinus *Conſil.* 47. *lib.* 4. Socin. *in l. Item, quæ nobis. ff.* De *acquir. poſſeſſ.* Si is, qui eſt prouidendus de prima præbenda vacatura ex reſcripto Apoſtolico, negligit petere primam, quæ vacat, non poteſt prouideri de ſecunda. Cap. *Si Clericus*. De *præbendis in* 6. ergo ius, atque adeo ratio non aſſiſtit pro compenſatione damni ei, qui ex propria culpa, vel negligentia, & inconſideratione illud patitur. Qui autem fabricat, vel emit ædificata in locis, vbi poſſent ædificia publicæ vtilitati obeſſe, niſi diruerentur, debuit hoc aduertere, & ſi non aduertit, ſibi imputare debet. & ideo cum ex culpa propria patiatur damnum, non tenetur Princeps illud reſarcire.

6 Neque obſtant Doctores *num.* 1. allegati, nam, quando docent, quod princeps tenetur ad compenſationem, quando priuat aliquem rebus ſuis fundati *in l. Item ſi verberatum. ff.* De *rei vindic.* nam debent intelligi, niſi is, cui res perit, fuerit in culpa, vt optimè declarant Doctores *in dict. l.* & Felin. *in cap. Quæ in Eccleſiarum*. De

Con-

Conſtitut. vbi etiam cæteri Canoniſtæ.

7 An autẽ hoc habeat locũ in illis ædificijs, quæ ſunt in extremitatibus oppidorũ, quæ nondum ſunt muris circumſepta, aut parum diſtantia, ſi contingat huiuſmodi oppida muniri. Videtur affirmatiuè reſpondendum, cum militet eadem ratio, nam ædificans, aut emens ædificata præuidere debet, quod fieri poteſt, quod neceſſitas exigat oppidum muniri, & quod talia ædificia ſint impeditura munitionẽ, & proinde diruenda eſſe; vnde ſi adhuc conſtruit, aut emit talia ædificia in culpa eſt, & ſibi imputare debet, quod periculo ſe ſubiecerit. Vnde cum in hoc caſu quoque militet ratio *l.Si cui.* C.De *ædificijs priuatis.* quia nimirum in loco incongruo fabricauerit, debet quoque locum habere ipſa lex, cum lex extendatur ad extenſionem rationis eiuſdem legis iuxta *l. Illud quæſitum. in it ff.* Ad *l.Aquiliam.* & *l.Non ſolum.* §. *Similiter.* De *excuſat.* & Cap.*Inter cætera. in fine.* De *reſcriptis.*

8 Hoc tamen limitandum eſt, niſi princeps excitaret de nouo fortalitium in interioribus partibus ciuitatis, quia tunc ceſſat ratio legis, cum non potuerit præuideri hæc noua extructio fortalitij in tali loco. Non ſumus autem in culpa in ijs, quæ præuideri non poſſunt, & ideo cum damnum domuum dirutarum in tali caſu non eſſet ex culpa dominorum, deberet reſarciri; nam cum ceſſat ratio legis, debet lex quoque ceſſare. *l.Adigere.* §. *Quamuis. ff.* De *iurepatronatus.* & Cap. *Cum ceſſante.* De *appellationibus*. Vnde quando princeps in alijs caſibus ſoluit pretiũ pro domibus dirutis in ordine ad muniendam vrbem, id facit ex quadam æquitate, cum de rigore iuris non teneatur.

An is, cui Princeps conceſſit immunitatem à Collecta pro publica neceſſitate, ſeruandus ſit immunis, ſi Princeps pro ipſo non ſuppleat. Quaſt. 47.

S V M M A.

1 *Seruandus immunis, qui obtinuit immunitatem à collecta, ſi iuſtè conceſſa ſit.*
1 *Princeps poteſt reddere immunem à collecta, quia aliàs vtilis eſt reipublicæ.*
2 *Non eſt ſeruandus immunis à collecta, qui obtinuit immunitatem ſine cauſa, niſi Princeps ſuppleat.*
2 *Princeps non poteſt reddere immunem à collecta, niſi de ſuo ſuppleat.*
3 *Ius naturale eſt immutabile, & indiſpenſabile.*
3 *Conſuetudo non præualet contra ius naturale.*
4 *Inferior non poteſt diſpenſare in lege ſuperioris.*
4 *Subditi æqualiter grauandi ſunt quò ad onera.*

---

1 RESp. eſſe ſeruandum immunem, ſi conceſſio immunitatis iuſtè conceſſa ſit, quia tunc ſtat in ſuo vigore gratia Principis, & proindè debet de ipſa gaudere, tanquam legitimè conceſſa. Tunc autem conceſſio immunitatis iuſta eſt, quando is, cui conceditur, eſt valde vtilis Reipublicæ, ita vt per ſuam induſtriam, aut alio pacto iuuet Rempublicam plus, proportione ſeruata, quàm iuuent cœteri per contributionẽ, aut ſaltem æqualiter; ita notat Lucas de Penna *in l.Vacuatis.* C. De *Decurionibus,* & ſequitur Petra *De poteſtate Principis. cap. 32. dub. 2. principali num. 9.* in quo ſenſu etiam accipiendi ſunt Bar. *in l.2.* C.De *Apoch.public.* Imola *in l.Ab omnibus.ff.*De *legat. 1.*Bal. *in cap. Secundo requiris. in fine.* De

app. liat. Iaſ. *l. Auus. ff.* De *pactis*. Abbas *in cap. Peruenit.* De *immunit. Eccleſ.* vbi etiam Io. Andr. & Felin. dum docent, quod onus alicui gratioſè remiſſum cœteris accreſcit; quando nimirum ex iuſta cauſa remittitur, quia nimirum aliunde iuuant ſpeciali modo Rempublicam. pro quo facit. *l. Si non fuerint. inst.* & *l Si cotta. ff.* Pro *ſocio*.

2 At ſi conceſſio immunitatis non habeat prædictam iuſtam cauſam, & Princeps non aſſignet æquiualens in compenſationem remiſſionis merè voluntariæ, nō eſt ſeruandus immunis is, cui facta eſt gratuita conceſſio immunitatis. Tunc enim gratia Principis nullum habet vigorem, vt pote quia nulla eſt, cum non poſſit ex mera voluntate reddere aliquem immunem ab oneribus communibus, onus cœteris augendo argum. *ex l. Vacuatis.* C. De *Decurion.* & *l. Immunitatem.* C. De *agricol. & cenſ.* & *l. fin.* C. *Quemadmodum ciuil. mun. ind.* & tradunt Lucas de Penna *in l. Actores.* ver. *Vnde inducitur hæc lex.* C. De *executorib. tributor.* & in *citat. l. Vacuatis*. Socin. ſenior. *Conſil.* 72. *in fine lib.* 4. citans Caſtrenſem. Boer. *Deciſ.* 213. *num.* 3. Burſatus *Conſil.* 16. *num.* 97. *vol.* 1. Rolan. à Valle *Conſil.* 76. *num.* 5. *&* 6. *vol.* 2. Cacher. *Deciſ.* 95. *num.* 12. *&* 23. Petrus Antibol, *tract. de Munerib. par.* 3. *num.* 32. Menochius *Conſil.* 744. *num.* 1. Felin. *in cap. Accedent.* De *præſcript.* Ægid. Thomatus *De collectis num.* 17. *& ſequent.* Pechius *in cap. Qui ſentit. num.* 10. De *Reg. iuris in* 6. Petra *De poteſt. Princip. cap.* 32. *dub.* 2. *princip. num.* 9. Bocerus *De collectis cap.* 11. *num.* 53. *&* 54. Cum enim Princeps non poſſit hanc immunitatem concedere, niſi ſub conditione, quod ipſe ſuppleat, quod ſoluendum eſſet per eum, quem conſtituit immunem, deficiente conditione corruit tota conceſſio.

3 Neque obſtat, quod Princeps poſſit diſpenſare in legibus, & quod non teneatur illas ſeruare, quia licet hoc concedatur de legibus poſitiuis humanis, non tamen habet locum in lege naturali, Nam ius naturale immutabile eſt. §. *Sed naturalia.* Inſtit. *de iure natur.* & Cap. *Sunt quidam,* 25. *quæſt.* 1. & Cap. *Non debet.* De *conſanguinit. & affinit.* & tradunt D. Auguſt. *lib. quæſt.* 83. *quæſt,* 81. & communiter Doctores ſcholaſtici cum D. Th. 1. 2. *quæſt.* 94. *ar.* 4. *& ſequent.* quos referunt, & ſequuntur Salas. *diſp.* 5. *de Legib ſect.* 7. *num.* 32. Suarez *lib.* 2. *de legib. cap.* 14. *num.* 5. & Sanchez *lib.* 8. *de Matrim. diſp.* 6. *num.* 4. Vnde nulla cōſuetudo præualere poteſt contra ius naturale Cap. *Cum tanta.* De *conſuetudine*; quia nimirum cum ius naturale ſit ipſa ratio dictans de honeſtate, omnis conſuetudo contra ipſum eſt irrationabilis, vt pote contra ipſam rationem.

4 Ratio autem eſt, quia inferior nec diſpenſare poteſt in lege ſuperioris, nec contra ipſam ire. Cap. *Inferior* Diſt. 21. & Clement. *Ne Romani*. De *electione*, ſi quidem inferior ſubijcitur ſuperiori, ſi autem poſſet facere contra legem ipſius, non ſubijceretur, ſed ſibi illum ſubijceret, nam poſſe ire rationabiliter cotra legem ipſius importaret poteſtatem ſupra leges illius, atque adeo eminentiorem poteſtatem. Lex autem naturalis habet pro auctore Deum, nam Deus ipſam nobis indidit: vnde cum nulla poteſtas ſit Deo ſuperior, nullus poterit ire contra legem naturalē: Tenetur autem Princeps lege naturali iuſtitiam ſervare cum ſubditis, quia lege naturali obligatur facere, quod iuſtum eſt; nā facere iniuſtum intrinſecè malum eſt, atque adeo naturali lege prohibitum. Iuſtitia autem exigit, vt ſubditi æqualiter grauentur, ſi grauandi ſunt, nam ſi inæqualiter grauarentur, conſurgeret inæqualitas, atque adeo iniuſtitia. Et cum omnes ſentiant commodum illius, pro quo imponitur collecta, debent etiam omnes ſentire incommodum iuxta regul. *Qui ſentit*. De *Regulis iuris in* 6.

An,

An, qui ſuſcipit primam tonſuram cum animo non aſcendendi ad altos ordines, ſed vt ſe ſubtrahat tributis, & iuriſdictioni ſæculari, peccet mortaliter. Quæſt. 48.

S V M M A.

1 *Suſcipiens primam tonſuram ſolum vt ſe ſubtrahat iuriſdictioni ſæculari ſecundum aliquos non peccat mortaliter.*
2 *Peccat mortaliter, qui ſuſcipit primam tonſuram ſolum, vt ſe ſubtrahat laica iuriſdictioni.*
3 *Peccatum mortale conſiſtit in auerſione à Deo.*
4 *Peruertens ordinem, quo res vtendæ ſunt, ſe auertit à Deo.*
5 *Operans, & non propter finem, propter quem debet operari, an peccet mortaliter.*
6 *Suſcipiens primam tonſuram ex ſola intentione ſe ſubtrahendi ſæculari iuriſdictioni, fraudolenter ſe gerit in materia graui.*
7 *Talis ſuſceptio prohibetur à Tridentino vt grauis abuſus.*
8 *Eſt irreuerentialis grauiter contra ſtatum eccleſiaſticum.*
9 *Quando poſſit ſuſcipi ſola prima tonſura abſque animo aſcendendi vlterius.*

1 NEgatiuè reſpond. Nauar. *in Manuali cap.25.num.*108. Rodriquez *tom.2. ſum cap* 17. *Concluſ.*2. Galet. *verbo, Ordo.* Sanchez *lib.7. de matrim diſp.*31.*num.*16.*&* 17. Coninch. *to.2. de ſacram. diſp.*20. *num.* 104.*&* 105. Naldus *in ſum. verbo,* Ordo. *num* 15. Laiman *lib.*5. *Theol. moral. tract.* 9.*cap.*7. *num.* 2. Villalobos *par.*1. *ſum. tract.*11. *difficul.* 14. *num.* 2. Diana *par.* 1. *tract.* 16. *Reſol.*22. ver. *At contraria ſententia.* Bonacina *De ſacram. ordinis. diſp.* 8. *quæſt. vnica. puncto vlt.* Homobonus *par.*1. *examin. Eccleſiaſ. tract.*3. *quæſt.* 2. Io. Baptiſta *de Fabris in Manuali Ordinand. De ſacram. Ordinis cap.* 4. *quæſt.* 7. Auerſa *quæſt.* 4. *de ſacram. Ordinis. ſect.* 2. Gaſpar Hurtad. *De ſacram. tract. De ordine. difficul.*22. *init.* Ghilinus *in ſum. verbo,* Ordo. *num.* 30. Machadus *de Perfectio Confeſſar. tom.2. lib.4. par.1. tract.1. docum.2 num.*5. Quia licet talis non deberet ordinari, ſi ab Epiſcopo cognoſceretur eius intētio, fraus tamen iſta, & deceptio non eſt grauis.

2 Oppoſitam autem ſententiam tenent Bannes 2. 2. *quæſt.* 12. *ar.*1. *difficul.* 2. *concluſ. vlt.* Ledeſma *par.*2. *ſum. tract. De ſacram. ordin. cap.*7. *concluſ.*3. Molſeſ. *par.*1. *ſum. tract.*2. *cap.*18. *num.* 1. Barboſa *par.* 2. *de Poteſt. Epiſcopi Allegat.* 11. *num.* 12. Ghetius *in Theſauro animæ. tom.*1. *verbo,* Clericus. *quæſt.* 10. Marchin. *De ſacram. ordin. tract.* 1. *par* 8. *cap.* 1. *num.* 2. Ludouicus à S. Io. *par.* 1. *ſum. tract. de ſacram. Ordinis. quæſt.*2. *ar.*9. *difficul.* 3. *in Appendice.*

3 Hæc poſterior ſententia, quamuis pro ſe pauciores Doctores habeat, mihi tamen videtur certa, & manifeſtè conuincitur ex principijs theologicis. Tunc enim quis peccat mortaliter, quando in ſua operatione deſerit Deum, & ſe conuertit ad creaturam, nam tunc ſe auertit à Deo vt vltimo fine. & hoc eſt principium omnino certum de fide, cum paſſim in ſacris ſcripturis peccatum mortale explicetur per huiuſmodi deſertionem Dei, & auerſionem ab ipſo; vnde D. Auguſ. *lib.*2. *contra Secund. cap.*15. ait. *Voluntarius enim defectus, quo anima rationalis ad ea, quæ infra ſe ſunt condita, conditore ſuo deſerto, declinat affectum, hoc eſt, quod peccatum vocatur.*

4 Quando autem quis aſſumit primā tonſuram, aut ordines minores, non vt ſe dedicet ſeruitio Dei, & abſque animo aſcendendi vlterius, ſed ſolum vt ſe ſubtrahat iuriſdictioni ſæculari, & fiat exemptus à tributis, deſerit Deum, & ſe conuertit ad creaturam, nempe ad ſeipſum per amorem proprium inordinatū. ergo peccat mortaliter. Quod autem deſerat Deū, & ſe conuertat ad bonum creatum, conuincitur ex alio principio theologico non minus certo. Tunc enim quis deſerit Deū, & ab ipſo ſe auertit ſe conuertendo ad bonum creatum, quando peruertit ordinem re-

rerum, ita vt quæ ad Deum ordinanda ſunt, ordinet ad creaturam, tunc enim tollit à ſua operatione ordinē ad vltimum finem, & ponit ordinem ad creaturam, atque adeo in operando deſerit vltimum finem, & ſe conuertit ad finem creatum, quod eſt ſe auertere ab vltimo fine. Et tunc peruertitur iſte ordo, quando, quæ ex natura ſua ordinata ſunt, vt ſint propter Deum, & eius ſeruitium, adhibentur cum excluſione talis finis propter creaturā. Vnde D. Auguſt. *lib.2.contra Fauſt.cap.78.* habet. *Fit autem homo iniquus, cum propter ſeipſas diligit res propter aliud aſſumendas, & propter aliud appetit res propter ſeipſas diligendas. Sic enim, quantum in ipſo eſt, perturbat in ſe ordinem naturalem, quem lex æterna conſeruari iubet. Fit autem homo iuſtus, cum non ob aliud appetit rebus vti, niſi propter quod diuinitus inſtitutæ ſunt. Ipſo autem Deo frui propter ipſum, ſeque, & amico*, (nempe Proximo) *in ipſo Deo propter eumdem ipſum Deum*. In caſu autem noſtro peruertitur iſte ordo, nam prima tonſura, quæ ex ſui natura eſt inſtituta, vt ſit initium dedicationis perſonæ pro ſeruitio Dei, aſſumitur cum excluſione ordinis ad ipſum Deum, & ordinatur ad bonum creatum, nempe ad proprium commodum temporale, quia non aſſumitur, vt perſona ſe incipiat dedicare Deo, ſed merè, vt fruatur commodo temporali exemptionis.

5 Confir. quando homo facit aliquid, & non aliquo modo propter finem, propter quem facere debet, ſed ipſum poſitiuè excludit, excludit etiam finem vltimū, quia per illam actionem nec formaliter retinet ordinem cum ipſo, nec virtualiter, & mediatè, cum non retineat cum fine debito intermedio, quo mediante retineat cum vltimo. Imo cum tendentia in finem proximum debitum ſit virtualis tendentia in vltimum, poſitiua excluſio finis debiti proximi, erit virtualis excluſio finis vltimi; peccat ergo mortaliter, quia ita peruertit ordinem rerum, & in hac perverſione ipſe quoque decidit à ſuo debito fine, & conſequenter ab vltimo fine, reſpectu cuius non poteſt ſe ordinatè habere, niſi ordinatè ſe habeat reſpectu rerum creatarum, retinendo reſpectu ipſarum illos fines ſubordinatos vltimo fini, qui neceſſarij ſunt ad conſeruandum ordinem cum vltimo fine; atque adeo eos attingendo cum ſubordinatione ad vltimum. Vnde D.Auguſt. *lib. 4. contra Iulian. cap. 3.* habet. *Cum itaque facit homo aliquid, vbi peccare non videtur, ſi non propter hoc facit, propter quod facere debet, peccare conuincitur. Cum enim non ad ſuum referuntur auctorem dona Dei, hoc ipſo mali his vtentes, efficiuntur iniuſti.* Si autem efficiuntur iniuſti, peccant mortaliter, quia ſolum peccatum mortale excludit gratiam iuſtificantem. Qui autem vtitur prima tonſura, non vt ſe incipiat dedicare Deo, ſed vt ſe eximat ſolum à ſæculari poteſtate, non vtitur, ſicuti vti debet, nec refert donum iſtud ad ſuum auctorem Deum, cum non poſſit referri, niſi aſſumatur in ordine ad ſeruitium ipſius, propter quod eſt inſtitutum, ſed excludit finem vltimum, dum excludit proximum, quo mediante tendere poteſt in vltimum. ergo peccat mortaliter.

6 Hinc Concilium Trident. *ſeſſ. 23. cap. 4.* ſtatuit; Ne initientur prima tonſura ij, de quibus probabilis coniectura non ſit, eos non ſæcularis iudicij fugiendi fraude, ſed vt Deo fidelem cultum præſtent, hoc vitæ genus elegiſſe. Quibus verbis ſiue præcipiat, ſiue ſolum oſtendat, quid exigat reuerentia ſtatus, vt reſpondent Doctores oppoſitæ ſententiæ, certum eſt, declarare, quod in tali modo ſuſcipiendi primam tonſuram interuenit fraus; ergo cum ſit in re graui, ſi quidem eſt in ordine ad priuandos principes iuriſdictione ſupra eū, qui vtitur fraude, & continet abuſum primæ tonſuræ, erit peccatum mortale; ergo adhuc ſecluſa prohibitione Tridentini ex natura ſua eſſet peccatum mortale. Quod autem ſit fraus in materia graui, ex eo conſtat, quia iuriſdictio principum notabiliter læditur, cum totaliter deperdatur reſpectu talis perſonæ.

7 Sed inſuper Concilium prohibet, quia condit legem pro tollenda occaſione Principibus Laicis querimoniæ de fraude, quæ ipſis fiat, & ne habeant prætextum iniiciendi manus in perſonas Eccleſiaſticas;

cas; vnde lex reſpicit conſeruationem immunitatis eccleſiaſticæ. ergo cum agatur de tollendo abuſu, quod ſit occaſio violationis immunitatis Eccleſiaſticæ, & de conſeruando ſtatu Eccleſiaſtico indemni ab iniurijs Principum, dicendum eſt, quod Concilium prohibeat ſub peccato mortali iuxta grauitatem materiæ. Imo etiam ſi non prohiberet, adhuc ſtatutum haberet ſaltem vim directiuam, & in virtute ipſius obligaret, ſi quidem oſtenderet, quid in re valde graui eſſet faciendum, & damnum graue, quod ex oppoſito ſequeretur, quod quiſque tenetur iure naturali vitare.

8 Rurſus ſi reuerentia ſtatus exigit, vt ij non ordinentur, qui ea ſolum intentione aſſumunt tonſuram, vt ſe eximant à iuriſdictione ſæculari, ergo qui ex tali intentione vult ordinari irreuerenter ſe habet contra ſtatum, & cum ſimus in materia graui, quia vtitur ſtatu inſtituto ad Dei cultum ad fraudãdam iuriſdictionem laicam, in quo eſt grauis abuſus, erit peccatum mortale.

9 Dices poteſt adeſſe cauſa rationabilis aſſumendi ſolam primam tonſuram, & permanendi in illo ſtatu, vt in Rectoribus aliquarum Academiarum, qui aſſumunt tonſurã, vt poſſint in ſcholares Clericos exercere iuriſdictionem. Reſp. tunc non eſſe peccatum, quia adeſt recta intentio, nam adhuc ſumitur tonſura ex intentione ſtatus clericalis; vnde ſiſtitur in fine debito, nec detorquetur ad finem indebitum, ſicut detorquetur, quando ſumitur ex intentione ſolum ſe ſubtrahendi à poteſtate laica. Sic non poteſt quis intendere exercere iuriſdictionem in perſonas Eccleſiaſticas, niſi ſimul intendat ſtatum Eccleſiaſticum, nam debet intendere reddere ſeipſum capacem talis iuriſdictionis, fit autem capax ratione ſtatus. Nec dici poteſt, quod etiam ſuſcipiens primam tonſuram, vt ſe ſubtrahat iuriſdictioni laicæ, intendit ſtatum eccleſiaſticum, quia per ipſum ſubtrahitur; nam non eligit ipſum vt finem, ſed vt medium; & ideo ordinat ſpirituale ad temporale, in quo conſiſtit peruerſio ordinis.

An per Conſtitutionem Sanctiſsimi D. N. Vrbani VIII. pro obſeruatione Feſtorum ſint ſublata feſta obligantia ex voto. Quæſt. 49.

S V M M A.

1 *Negatiua pars.*
2 *Per conſtitutionem Vrbani VIII. abrogata ſunt Feſta obligantia ex voto.*
3 *Verba taxatiua important negatiuam cœterorum.*
4 *Pontifex in dicta Conſtitut. abrogat vniuerſaliter omnia feſta præter ibi enumerata.*
5 *Verba generalia omnia comprehendunt etiam grauia, & magna.*
6 *Verba vniuerſalia de tempore includunt quodcunque tempus.*
7 *Votum communitatis quomodo obliget communitatem.*

1 Negatiuè videtur reſpond. quia in dicta Conſtitutione, quæ incipit, *Vniuerſa per Orbem*, data ſub *Idibus Septembris* 1642. vbi abrogat dies feſtos præter enumeratos, non meminit de Feſtis obligantibus ex voto, ſed ſolum de ijs, quæ ex præcepto, conſuetudine, vel deuotione obſeruantur, vnde videtur relinquere in robore ſuo Feſta obligantia ex voto.

2 Tenendum tamen eſt, quod etiam Feſta obligantia ex voto ſint ſublata per prædictam Conſtitutionem. ibi enim enumerantur dies Feſti ſeruandi ex præcepto, & adhibetur particula taxatiua, ita vt obligatio coarctetur tantum ad illos. ibi *Apoſtolica auctoritate decernimus, & declaramus, infraſcriptos dumtaxat dies pro Feſtis ex præcepto colendos eſſe.* vnde cum in ibi enumeratis non contineantur Feſta ex voto erunt per dictam conſtitutionem ſublata.

3 Quia

3 Quia verba taxatiua important negationem, & excluſionem eorum omniũ, quæ non comprehenduntur in taxatione *l.1. ff. Si quis ius dicen. non obtemp.* vbi etiam Bar. & *l. Qui aliena. §. Liberis. ff.* De *negoc. geſt.* & Cap *Cum Eccleſia Sutrina*. De *cauſ. poſſeſ. & propriet.* vbi Gloſ. Io. Andr. Goffred. & tradunt Francus *in cap. Conſtitutionem*. De *Regular. in 6.* Decian. *in l. 1. num. 3.* C. De *bonor. poſſ. & c.* Curtius Iunior. *Conſil. 12. num. 4.* Euerar. *loco à ratione legis larga num. 25.*

4 Præterea Pontifex in illa Conſtitutione enumeratis Feſtis, quæ coli vult, tàm in particulari, quàm in communi abrogat omnia alia, & in abrogatione vtitur verbis vniuerſalibus, inquiens. *Ad reliquorum verò dierum obſeruantiam, quos hactenus ſiue in vniuerſa Eccleſia, ſiue in quauis natione, aut regno, prouincia, Diœceſi, aut loco quomodocunque, ſiue ex præcepto, ſiue ex conſuetudine, ſiue ex deuotione Christi fideles tanquam feſtiuos celebrarunt, nequaquam ex præcepto ipſos teneri dicta auctoritate tenore præſentium perpetuò etiam decernimus, & declaramus*. Vnde cum vtatur derogatoria vniuerſali, vt indicant verba, *Ad reliquorum verò dierum obſeruantiam*, nempe omnium præter enumeratos, & etiam loquatur de quocunque modo obligationis, vt indicat particula, *Quomodocunque tanquam feſtiuos celebrarunt*. etiam quæ ex voto obligant, derogata cenſenda ſunt.

5 Quia verba generalia, & vniuerſalia omnia comprehendunt, quæcunque illa ſint, etiam grauia, & magna, vt tradunt Iaſ. *in l. 1. C. De iure emphiteut.* Albericus *in l. Item quæritur. §. Exercitu. ff. Locati.* Gomes. *§. 1. num. 7. Inſtit. De action.* Crauet. *Conſil. 290.* ver. *Decimo in terminis.* & *Conſil. 294* vbi latè hoc tractat. Menoch. *Conſil. 744. num. 4.* Vnde etiam Bal. *Conſil. 305. lib. 1.* docet, quod loquutio generalis nihil relinquit intactum, & *Conſil. 191. eiuſdem libri*, quod verbo generali omnia includuntur.

6 Vnde verba generalia de tempore de quocunque tempore intelliguntur. *l. In venditione. §. De tempore. ff.* De *bonis auct. iud. poſſid.* & facit etiam *l. 1. §. Nunciatio. ff.* De *oper. nou. nunciat.*

7 Accedit etiam, quod votum communitatis obligat cõmunitatem per modum legis, quia non emittunt omnes votum, ſed tantum aliqui, & votum non obligat, niſi quatenus prouenit ex voluntate vouentis, vt docent Ledeſma *par. 1. ſum. tract. De Euchariſt. cap. 27. concluſ. 14.* Vaſquez. *1. 2. quaſt. 96. diſp. 167. num. 34.* & *diſp. 177. num. 22.* Sanchez *lib. 4. ſum. cap. 15. num. 19.* Suarez *tom. 3. in 3. par. diſp. 88. ſect. 5.* & *tom. 2. de Relig. tract. 6. De voto. lib. 4. cap 9. num. 10.* Vnde Feſta ex voto etiam ex eo capite ſublata ſunt, quia ſublata ſunt Feſta obligantia ex præcepto, ſeu lege præter ibi enumerata.

An collatio Ordinum cœpta ſabbato quatuor temporum poſſit die ſequenti Dominico compleri, ſi ex legitima cauſa non potuit in ſabbato compleri? Quæſt. 50.

S V M M A.

1 *Ordinatio incœpta in ſabbato poteſt compleri in die Dominico.*
2 *Valet hoc in iure antiquo, & cur non in iure nouo.*
3 *Celebratio miſſæ poſt meridiem eſt prohibita.*
4 *An in iure nouo ordinatio cœpta in ſabbato poſſit compleri in die Dominico.*
4 *Cauſa cœpta prorogatur iuriſdictio.*
5 *Incipiens confeſſionem durante iubileo poteſt à reſeruatis abſolui eo expirato.*
6 *An ſit neceſſaria continuatio ieiunij, vt ordinatio ſabbato cœpta in Dominica abſolui poſſit.*
7 *Ob quas cauſas ordinatio cœpta in ſabbato poſſit protrahi ad diem Dominicum.*

1 Affirmatiuè reſp. Gloſ. *in Cap. Literas.* verbo, *Vno die.* & verbo, *Pertinere*. De *tempor. ordinat.* Panor. *num. 3.* Hoſtienſ. Innocent. & cæteri

teri Canoniſtę *ibid.* Turrecrem. *in cap. Quod à Patribus. Diſt. 75.* Sylueſter *verbo*, Ordo 2. *quaeſt. 6.* Roſel. *eodem verbo*, *num* 5. Tabiena *verbo item* Ordo 2. *quaeſt.* 3. D. Antonin. 3. *par. tit.* 14. *cap.* 16. §. 16. Salzedo *in Pract. Bernar. Diaz. cap. 26. §. Iſta autem.* Ledeſma *De ſacram. dub.* 15. *de Ordine.* Henriquez *lib.* 10. *ſum. cap.* 12. *num.* 12. Villalob. *par.* 1. *ſum tract.* 11. *difficul.* 13. *num.* 3. Manol. *lib.* 3. *de irregular. cap.* 24. *num.* 11 Sanchez *lib.* 7. *Conſil moral. cap.* 1. *dub.* 51. *num.* 4. Marchin. *De ſacramento ordin. Tract.* 1. *par.* 7. *cap.* 5. *num.* 9. Quos videtur ſequi Diana *par.* 1. *tract.* 16. *Reſol.* 30. contra Auerſam *De Sacram. Ordin. quaeſt.* 4. *ſect.* 9. ver. *Prima ſit conditio.* qui immeritò aſſerit, non habere fundamentum in iure, nam expreſsè habetur ex Cap. *Quod à Patribus. Diſt.* 75. & Cap. *Litteras.* De *Temporib. Ordinat.* requiritur tamen, quod continuetur Ieiunium ſabbati vſque ad complementum ordinationis in die Dominico, vt habetur in dicto Cap. *Quod à Patribus.* Imo D. Antonin. & Panormit. volunt, debere continuari ieiunium naturale, ita vt in miſſa ſabbati non ſumatur ablutio.

2 Sed licet hæc vera ſint in iure antiquo; in iure tamen nouo non procedunt. In iure enim antiquo ideo in mane diei Dominici ſubſequentis ſabbatum ordinationum poterat compleri ordinatio, quia in ſabbato celebrabatur ordinatio, atque adeo etiam miſſa in veſpere eiuſdem ſabbati præcedente diem Dominicum, atque adeo ex Veſpere ſabbati, & mane Dominici diei cõſtituebatur dies vnica, & hoc pacto complebatur ordinatio in eodem die, vt notatur in dict. Cap. *Quod à Patribus. Diſt.* 75. & Cap. *Litteras.* De *tempor. ordinat.* & aduertit Gloſ. *in vtroque loco.*

3 At in iure nouo alia eſt ratio, quia cum Trident. *ſeſſ.* 22. *in Decreto. De obſeruand. & vitand. in celebrat. Miſſæ* decernat, quod celebretur horis debitis, & iuxta rubricas præſcribatur, ne celebretur poſt meridiem, nec ante auroram, vt etiam decernit Pius V. *in ſua Bulla, data die* 29. *Martij* 1566. vbi prohibet, celebrare miſſas veſpertino tempore, & reuocat omnes facultates, & licentias, ſequitur, quod non poſſit fieri coniunctio veſperes ſabbati cũ mane diei Dominici in vnum diem, vt fiebat antiquitus, quia cum ſolum in mane ſabbati, in quo poteſt celebrari, poſſit fieri ordinatio, ſi continuaretur collatio ordinum in die Dominico, non celebraretur ordinatio in eodem die, ſed in pluribus. Per *citatos* autem *tex.* licet continuare in die Dominico, quatenus mane diei Dominici, & veſpere ſabbati vniuntur in vnum diem. Vnde etiam abſque neceſſitate erat licitum continuare ordinationes in mane diei Dominici.

4 In iure autem nouo videtur, ex alio capite id eſſe licitum, quia nimirum cauſa, & actione cœpta partes acquirunt ius ad complementum; vnde etiam ſi iuriſdictio deberet expirare, vt contingit in morte delegantis, non expirat, ſed prorogatur Cap. *Licet vndique.* Cap. *Gratum.* Cap. *Relatum.* De *Officio deleg.* & l. *Quia. ff.* De *iuriſdic. om. iud.* & notant communiter Doctores in *tex. citat.* & præterea Auendan. *De exequen. mand. cap.* 1. *num.* 11. Palat. *in cap. Per veſtras.* De *Donat. inter vir. & vxor.* Sylueſter *verbo*, Conſeruator. *quaeſt.* 6. Anton. Gabr. *tom.* 2. *tit De præben. concluſ.* 5. §. 35. & 41. Molina *tom.* 2. *de iuſt. & iure. diſp.* 19. *num.* 2. Sanctarel. *De iubil. cap.* 8. *dub.* 7. vbi alios citat. Quando autem incipiunt Ordinationes in ſabbato, quia incipit actus, tàm ordinans, quàm ordinandi acquirunt ius ad terminationem actus, & ideo ſi ex aliqua cauſa non potuerunt compleri, die Dominico ſequenti compleri poterunt.

5 Hinc ex eadem doctrina deducunt communiter, quod quando durante iubileo incœpit quis peccata confiteri, ſi non potuit abſolui, quia facienda erat aliqua diſcuſſio, poteſt etiam tranſacto iubileo abſolui à reſeruatis, vt inter alios notant Rodriquez 1. *par. ſum. cap.* 184. *num* 12. Henriquez *lib.* 7. *ſum. cap.* 11. *Littera H.* Sanchez *lib.* 8. *De matrimonio Diſp.* 15. *num.* 17. Sanctarel. *cap.* 8. *De Iubileo. dub.* 7. Boſſius *De Iubileo ſect.* 1. *Caſu* 39. *num.* 3. Vnde ſi perſeuerat facultas abſoluendi à reſeruatis, quia tempore iubilei cœpta eſt ſacramentalis confeſſio, perſeuerabit etiã facultas complendi ordinationes in die Dominico, quia incœptæ ſunt tempore,

in

in quo aderat talis facultas, cum militet eadem ratio. Vnde, licet hoc probabile putem, nolo tamen aliquid decernere.

6 Quod ſi hæc doctrina admittatur, non erit neceſſaria continuatio ieiunij vſque ad complementum ordinationum in die Dominico, quia in tantum erat in iure antiquo neceſſaria, vt colligitur ex dict. Cap. *Quod à Patribus. Diſt. 75.* & Cap. *Litteras*. De *temporibus ordinat.* vt ipſa mediante continuaretur dies, ita vt ex veſpere ſabbati, & mane diei Dominici fieret vnus dies: in præſenti autem non eſt neceſſaria talis continuatio, quia complementum ordinationum transfertur ad diē Dominicum vt ad diſtinctū diem eo, quod ratione incœptionis in debito tempore acquiritur ius pro tali translatione.

7 Si quis autem inquirat, quæ nam ſit iuſta cauſa protrahendi ordinationes vſque ad diem Dominicum. Reſp. poſſe protrahi, quando tanta eſt multitudo ordinandorum, vt non niſi longè poſt meridiem poſſit compleri ordinatio, quia tunc vrget præceptum eccleſiaſticum complendi miſſam tempore debito, quod debet præferri, ne ad exemplum Epiſcopi alij quoque miſſam ex alijs occaſionibus non multum grauibus protrahant ſimiliter vltra tempus debitum. Rurſus ſi ſuperueniat Epiſcopo infirmitas, ita vt non poſſit proſequi ordinationem. Similiter protrahi poſſunt ob nimiam laſſitudinem Epiſcopi, ſiue ſit ex accidentali cauſa, quia ſcilicet ſit conualeſcens ex præcedenti morbo, ſiue ex habituali cauſa, vt eſſet infirmitas complexionis. Et vniuerſaliter, quando ſuperueniret tale impedimentum, quod moraliter cogeret Epiſcopum non proſequi ordinationem.

An regulares euntes Romam abſque debita licentia incurrant pœnas ſtatutas, ſi non ingrediantur ciuitatē. Quæſt. 51.

S V M M A.

1 *Nomine ciuitatis non importantur ſuburbia.*
2 *Nomen proprium ciuitatis importat etiam ſuburbia.*
2 *Accedens Romam, ſed non ingrediens ciuitatem, non incurrit pœnas impoſitas religioſis euntibus Romam ſine licentia.*
2 *Nomine ciuitatis in fauorabilibus veniunt etiam ſuburbia.*
2 *Fauores recipiunt latam ſignificationem.*
3 *Nomen proprium ciuitatis in odioſis reſtringitur ad ambitum intra muros.*
3 *Relegatus à ciuitate non eſt relegatus à portu ciuitatis.*
4 *Interdicta ciuitate ſunt interdicta etiam ſuburbia.*
4 *Nomen proprium ciuitatis extenditur ad ſuburbia etiam in odioſis, quando aliàs ſequeretur fruſtatio.*

---

1 Caſus videtur deciſus, quod nimirum incurrant; in *l. Vt Alfenus. ff.* De *verbor. ſignificat.* ibi. *Roma eſt etiam, qua continenti ædificia eſſent; nam Romam non muro tenus exiſtimari ex conſuetudine quotidiana poſſe intelligi, cum diceremus, Romam nos ire, etiamſi extra vrbem habitaremus.* & eadem deciſio habetur ex *l. Vrbis appellatio*, & *l. Aedificia. eodem ff.* De *verbor. ſignificat.* quatenus ſtatuitur, quod Ciuitas, prout eſt nomen appellatiuum, habet muros pro termino, & proinde ſignificat ciuitatem vt clauſam muris. Nomen verò proprium cuiuſcunque ciuitatis extenditur etiam ad continentia. & notant Doctores ſpecialiter Menoch. *lib. 1. De arbitr. quæſt. 99. num. 16.* Vnde,

de, cum in Decretis Clementis VIII. Pro reformatione Regularium, prohibeatur acceſſus religioſis ſine debita licentia ad vrbem Romam, ſub proprio nomine Romæ. ibi *Nullos Fratres Romam venire ſuperiores permittant.* pœnæ impoſitæ accedentibus videntur locum habere, etiam ſi religioſus vrbem non intret.

2 Verum his non obſtantibus probabiliſſimum puto, non habere locum dictas pœnas, ſi Religioſus vrbem non intret, ſed maneat in ſuburbijs. Quia ſicut nomen appellatiuum, Ciuitas, licet propriè ſignificet ſolum pro ambitu ciuitatis muris incluſo, vt conſtat ex citatis tex. *num. præced.* & tamen in fauorabilibus extenditur etiam ad ſuburbia per *l.* 1. §. *Cum vrbem. ff.* De *Offic. Præfecti vrb.* & docent Bar. *in l. Vrbis appellatio. in* 1. *oppoſit. ff.* De *verbor ſignificat.* Alciat. *num.* 1. Abbas *in cap. Rodulphus. num.* 4. De *reſcriptis*. Felin. *num.* 6. ver. *Limita ſecundo*. Angel. *l. fin. ff.* De *conſtit. Princip.* Iaſ. & alij *ibid.* Bal. *in dict. l.* 1. §. *Cum vrbem. ff.* De *offic. Præfec. vrb.* Iacob. de Arena *l. Si finita.* §. *Deinde. num.* 3. *ff.* De *dam. infect.* Geminian. *cap. Si ciuitas. num.* 11. De *sent. excommunicat. in* 6. Franciſc. March. *Dec. ſ.* 365. *num.* 30. *lib.* 1. Tapia *Deciſ.* 4. *ſacri. Conſil.* Menoch. *lib.* 1. *De arbitrar. quæſt.* 99. *num.* 12. 23. & 26. & communiter *in l. fin. C. De ſacroſanc. Eccleſ.* Quia nimirum fauores recipiunt latam interpretationem iuxta *l. Beneficium. ff.* De *conſtitut. Principum*.

3 Ita etiam in odioſis ſignificatio nominis proprij cuiuſcũque ciuitatis reſtringi debet, vt ſignificet ſolum ambitum muris incluſum. Et proinde Socin. ſenior *Conſil.* 86. *num.* 2. *lib.* 4. docet, quod in odioſis, & pœnalibus non continentur Comitatenſes ſub diſpoſitione, quæ loquitur de Ciuitate ſub nomine proprio, aſſerens, hanc eſſe communem opinionem. Et Dominic. *Cap. Vbi periculum.* §. *Porro.* De *elect. in* 6. Barbatia *cap. Rodulphus. num.* 37. De *reſcriptis*. Rebuf. *in l. Vrbis appellatio*. ver. *Octauo. ff.* De *verbor ſignificat.* docent, quod relegatus à Ciuitate, non eſt relegatus à portu ciuitatis.

4 Et deſumitur etiam argumentum ex Cap. *Si ciuitas*. De *ſentent. excommunicat. in* 6. vbi decernit Pontifex, quod interdicta ciuitate debent cenſeri etiam interdicta ſuburbia. & declarat, ſe hoc ſpecialiter diſponere, ne ſententia interdicti illuſoria ſit, & effectu careat, quia licet ciuitas interdicta videatur murorum ambitu terminari, in hoc caſu dilatanda eſt ſignificatio, quia ſi non eſſent interdicta etiam ſuburbia, poſſent in ipſis celebrari diuina officia, & ciues intereſſe, vnde interdictum nullius eſſet momenti. Quando autem interdicitur aliqua ciuitas, non interdicitur ſub nomine appellatiuo ciuitatis, ſed neceſſariò debet interdici ſub nomine proprio, aliàs ſententia non exprimeret, quam ciuitatem interdiceret, & tamen opus fuit lege declaratiua, quod nomen proprium ciuitatis in interdicto extendatur etiam ad ſuburbia, & debeat accipi cum lata ſignificatione. Non ergo ex ſe in odioſis habet tam latam ſignificationem, vt comprehendat etiam ſuburbia.

An N. virtute priuilegiorum abſoluendi à reſeruatis Sedi Apoſtolicæ potuerit abſoluere ab enormi percuſſione notoria Clerici, & à Duello. Quæſt. 52.

S V M M A.

1 *Cuiuſdam Congregationis priuilegia confirmata.*
2 *Negatiua reſolutio dicti caſus.*
3 *Confirmatio priuilegiorum cum clauſula,* Dummodo non ſint reuocata &c. *quid operetur.*
3 *Priuilegia abſoluendi à reſeruatis Pontifici iſtat ſublata quò ad aliquos caſus.*
4 *Duplex modus reſeruationis pro Sede Apoſtolica.*
5 *Priuilegia abſoluendi &c. cum clauſula,* Dummodo non ſint contraria ſacris canonibus, *quomodo accipienda.*
5 *Enormis percuſſio clerici reſeruata priuatiuè Sedi Apoſtolicæ.*

5 *Duellum in terminis Tridentini, & Gregoriana reſeruatum priuatiuè Sedi Apoſt.*
6 *Reuocatio priuilegiorum abſoluendi à reſeruatis Pontifici non habet locum extra Italiam.*
7 *Priuilegia abſoluendi poſſunt ad libitum limitari, & auferri.*
8 *Clauſula.* Dummodo non ſint reuocata, Aut non contineantur ſub aliqua reuocatione, *quid importent.*
8 *Lex reducitur ad terminos ſuæ rationis.*
8 *Reuocatio priuilegiorum eſt ſecundum menſuram rationis reuocationis.*
9 *Verba in Decretis, reſcriptis &c. Pontificijs debent aliquid operari.*
10 *Confirmatio aliquorum eſt reprobatio aliorum, quæ petuntur confirmari.*

---

1 QVædam Præsbiterorum Congregatio habet priuilegia abſoluēdi à reſeruatis Sedi Apoſtolicæ, præterquam à contentis in Bulla Cœnæ, quæ priuilegia confirmata ſunt ab Vrbano VIII. ſed cum clauſulis, *Dummodo tamen ſint in vſu, nec reuocata, aut ſub vllis reuocationibus comprehenſa, nec ſacris canonibus, aut Concilij Tridentini Decretis, aut Conſtitutionibus Apoſtolicis repugnent.*

2 Et pro vtroque caſu negatiuè reſpondendum eſt, & abſolutè quidem quò ad publicam, & enormem percuſſionem Clerici, & quò ad duellum, ſi ſit in terminis Concilij Tridentini, & Conſtitutionis Gregorij XIII. Ex dictis enim clauſulis excluditur dicta facultas, etiam ſi aliàs in priuilegijs contineretur.

3 Clauſula enim, *Dummodo non ſint reuocata, aut ſub vllis reuocationibus comprehenſa*, facit, quod maneant in eo ſtatu, in quo erant ante dictam confirmationē. Facultas autem abſoluendi à dictis caſibus iam erat reuocata ex decreto S. Congregationis de mente Clementis VIII. *ſub die* 9. *Ianuarij* 1601. iuxta declarationem eiuſdem Congregationis circa dictum Decretum *ſub die* 26. *Nouembris* 1602. in qua declaratur, quod priuilegia abſoluendi à reſeruatis Apoſtolicę Sedi ſint ſublata quò ad ſpeciales caſus ibi recenſitos, in quibus duo prædicti continentur.

4 Altera etiam clauſula *Dummodo nec ſacris Canonibus, & Concilij Tridentini Decretis, aut Conſtitutionibus Apoſtol cis repugnent*, tollit dictam facultatem. Ex caſibus namque Apoſtolicæ Sedi reſeruatis quidam reſeruantur reſeruatione generali, & non priuatiuè quò ad alios, ſed committitur eorumdem abſolutio etiam Epiſcopis, vt conſtat ex Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *De reformat.* Alij verò ſpeciali modo reſeruantur, etiam priuatiuè quò ad alios, reſpectu quorum requiritur ſpecialis facultas in ſpecie.

5 Quando ergo priuilegia coarctantur, vt non habeant vim, quatenus contrariantur ſacris canonibus, Conſtitutionibus Apoſtolicis &c. limitantur, vt non valeant quò ad abſolutionem à reſeruatis Apoſtolicæ Sedi priuatiuè quò ad alios, ſed tantum quò ad reſeruata generali reſeruatione, quia tunc priuilegia reducuntur ad quamdam generalem conceſſionē. In generali autem conceſſione non veniunt, quæ quis non eſſet in ſpecie veriſimiliter conceſſurus, iuxta reg. *In generali.* De *reg. iur. in* 6. Enormis autem, & publica percuſſio clerici eſt reſeruata priuatiuè quò ad alios, vt in Cap. *Peruenit.* De *ſent. excommunicat.* & Cap. *Si quis ſuadente.* 17. *quæſt.* 4. Sicut etiam duellum in terminis Concilij Trident. & *Bullæ* Gregorij XIII. vt conſtat ex *Bulla* dicti Gregor. XIII. *in ordine* 70. *in Bullario*, & *Conſtit.* 11. *in Bullario* Clement. VIII.

6 Et licet prædicta declaratio S. Congregationis de mente Clementis VIII. circa reſtrictionem priuilegiorum quò ad abſolutionem à caſibus Papalibus, non habeat locum extra Italiam, cum pro ſola Italia emanarit, vt declarauit eadem S. Congregatio approbante Vrbano VIII. *die* 17. *Nouembris* 1628. his verbis, *Ab alijs verò caſibus* (nempe qui non continētur in Bulla Cœnæ, nec Ordinario ſunt reſeruati) *& cenſuris Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, ſi quidem Regulares habeant à Sede Apoſtolica abſoluendi facultatem, illam extra Italiam minimè ſublatam fuiſſe iiſdem S. Congregat. Decretis hac de re editis iuſſu S. Memoriæ*

Cle-

Clementis VIII. &c. Quam declarationem refert Lezana *tom. 1. quæſt. Regul. cap. 19. num. 16.* & proinde adhuc vigeat facultas abſoluendi à prædictis caſibus duelli, & enormis percuſſionis Clerici extra Italiam, ſi aliàs ſit conceſſa, vt notat idem Lezana *verbo.* Clericus, *num. 17.* & *verbo,* Duellum. *num. 13.*

7 Adhuc tamē non poſſe à dictis caſibus aliquē abſolui in virtute ſupradictorū priuilegiorum etiam extra Italiam, cenſeo tenendum eſſe. Nam ſupradictum Breue confirmationis non eſt in terminis confirmationis, ſed conceſſionis vſus priuilegiorum, vt conſtat ex illis verbis. *Et huiuſmodi facultatibus vti, ac potiri liberè, ac licitè Apoſtolica auctoritate tenore præſentium concedimus, & indulgemus.* abſque vllo verbo expreſſiuo confirmationis, cum clauſulis ſupradictis reſtrictiuis. Et ideo cenſendum eſt, continere non confirmationem, ſed reſtrictionem priuilegiorum, ſi prius ampliora erant, iuxta clauſulas ſupradictas ibi appoſitas. Vnde, cum reſtringantur priuilegia non ſolum per clauſulam, *Quod non ſint reuocata,* ſed etiam per aliam clauſulam, *Quod non ſint comprehenſa ſub vllis reuocationibus.* & dicta priuilegia licet non reuocata extra Italiā, comprehendantur tamen, quantum eſt de ſe, ſub reuocatione facta pro Italia, quia ſunt ea ipſa, quæ ſunt pro Italia reuocata, limitatur vſus ipſorum ad terminos præfatæ reuocationis. Cum enim poſſint huiuſmodi priuilegia ad libitum, & abſque cauſa reuocari, vt tenent Gloſ. communiter recepta *in cap. Decet.* De *reg. iur. in 6.* Panor. Anton. Felin. Dec. & alij *in cap. Nouit.* De *iudic.* poterunt etiam ad libitum limitari.

8 Nec dici poteſt, quod præfata priuilegia non comprehendantur ſub dicta reuocatione, quia, cum ſit facta pro ſola Italia, comprehendit ſolum huiuſmodi priuilegia, vt intra Italiam conceſſa, non autem vt conceſſa extra Italiam, nam Clauſula, *Aut ſub vllis reuocationibus non ſint comprehenſa,* eſt diuerſa à clauſula, *Dummodo non ſint reuocata,* quia ea priuilegia ſunt reuocata, ad quæ dirigitur reuocatio. Ea vero comprehenduntur ſub reuocatione, quibus reuocationis verba poſſunt aptari ſecundum eorumdem ſignificationem. Vnde ſicuti fieri poteſt, quod aliqui caſus, & aliqua materia contineantur ſub lege ſpectata ipſius legis ſignificatione, non tamen cadant ſub legis obligatione, quia non cadunt ſub ratione legis, nec ſub mente legiſlatoris; nam lex reſtringitur, & eiuſdem generalitas reducitur ad terminos ſuæ rationis *l. Cum pater. §. Dulciſſimis. ff.* De *legat. 2.* vbi Doctores Bart. Imola, & alij. & *l. Adigere. §. Quamuis. ff.* De *iurepatron.* & *l. Milites agrum. ff.* De *re militari.* & notant Panorm. *in Cap. Quia in inſulis.* De *regular.* & *in Cap. Suggeſtum.* De *appellat.* vbi Dec. *not. 1. & 2.* Butrius *in Cap. Poſt translationem. num. 24.* De *renunciat.* Tiraquel. *tract. Ceſſante cauſa par. 1. num. 144.* vbi alios refert. Euerard. *Loco à ratione legis ſtricta.* Suarez *lib. 6. De legib. cap. 5. num. 5.* Ita etiam reuocatio, cum ſit ſpecialis lex, poteſt quò ad verborum ſignificationem aliquid comprehendere, quod non comprehendat ex mente reuocantis, & ex ratione ipſius. Vnde Clauſula, *Dummodo non ſint reuocata,* cadit ſupra priuilegia, quæ ex mente reuocantis ſunt reuocata. Clauſula verò, *Aut ſub vllis reuocationibus non comprehendantur,* cadit ſupra priuilegia, quæ ex mente legiſlatoris non ſunt reuocata, poteſt tamen ipſorum reuocatio importari per verba reuocatoria, vt in caſu noſtro, nam reuocatio fuit generalis, nec coarctata quò ad verba ad limites Italiæ.

9 Quare cum præſens clauſula, *Aut ſub vllis reuocationibus non continentur,* ſit ſpecialis, & diuerſa à clauſula, *Aut non ſint reuocata,* debet etiam habere ſpecialem, & diuerſum effectum ſuæ virtutis reſtrictiuæ. Verba enim in Decretis, & Reſcriptis Pontificijs &c. debent ſemper aliquid operari. Cap. *Si Papa.* De *priuileg. in 6.* & notant Gloſ. *Cap. Solitæ.* verbo, *Tamquam.* De *maiorit. & obedient.* Staphileus *De litteris gratiæ.* Tit. *De vi, & effectu clauſ. §. 1. num. 6.* Mantica *tom. 1. De ambiguis. lib. 2. Tit. 12. num. 8.* Simon de Prætis *lib. 2. De interpretat. vltim. volunt. interpret. 3. dub. 2. ſolut. 5.*

10 Neque dicendum eſt, quod dictę

clauſulæ ſint conditiones confirmationis, & acceſſoriæ ad ipſam, & proinde non tollere, quin priuilegia maneant in ſuo ſtatu, quem habebant ante confirmationem, cum per ipſam confirmationem non tollantur. Tum quia dictum Breue Vrbani VIII. non continet confirmationem, vt dictum eſt, ſed conceſſionem vſus priuilegiorum cum dicta reſtrictione. Tum quia, cum confirmatio aliquorum ſit reprobatio aliorum, quæ non confirmantur, & petuntur confirmari, vt notant Bart. cum Dino *in l. Legata inutiliter. ff.* De *legat. & fideicom.* 1. Alexan. *Conſil.* 38. *par.* 4. Tuſchus *Littera S. concluſ.* 129. alios citans, argum. ex *l. Duobus. ff.* De *except. rei iud.* & *l. Cum prætor. ff.* De iud. vbi Alber. *ver. Deinde nota*. Confirmatio quoque reſtricta eſt reprobatio eorum, quæ ſub reſtrictione non continentur.

An Regularis Choro addictus, ſi ratione cæcitatis non poſſit ſolus recitare diuinum officium, teneatur aſſiſtere choro, & ſimul cum alijs canere. Quæſt. 53.

S V M M A.

1 *Regularis choro addictus, ſi fiat cæcus, tenetur recitare cum alijs in Choro horas canonicas, ſi ſolus non poſſit, aut cum ſocio extra chorum.*

1 *Recitare officium in Choro non eſt priuilegium, ſicut recitare cum ſocio extra chorum, ſed onus.*

2 *Regularis cæcus non eſt impotens ad recitandum diuinum officium modo præſcripto ex regula.*

3 *Vrgente præcepto adhibenda ſunt media per ſe ordinata ad obſeruantiam.*

4 *Quando præceptum pluribus modis ſeruari poteſt, ſi non poteſt ſeruari vno modo, debet ſeruari alio modo.*

1 Reſp. affirmatiuè, dummodo extra chorum non habeat ſociũ, cum quo priuatim recitet, & deſumitur ex doctrina illorum Doctorum, qui tenent, quod ſolitus recitare cum ſocio diuinum officium, ſi ratione infirmitatis non poſſit ſolus recitare, vt contingit in cæco, teneatur recitare cum ſocio, & ita tradunt Nauar. *cap.* 11. *de Orat. num.* 13. Azor. *par.* 1. *lib.* 10. *cap.* 13. *quæſt.* 3. *&* 6. Suarez *tom.* 2. *de Religione. lib.* 4. *De Horis canonicis. cap.* 28. *num.* 13. *&* 14. Valent. *tom.* 3. *diſp.* 6. *quæſt.* 2. *punc.* 10. §. *Quas ob cauſas &c.* initio. Rodriquez *tom.* 1. *ſum. cap.* 144. *num.* 1. Reginal. *lib.* 18. *Praxis Fori pœnit. num.* 183. *in fine.* Bonacina *Diſp.* 1. *De Horis canonicis. quæſt.* 6. *punc.* 2. *num.* 8. Villalobos *par.* 1. *ſum. tract.* 24. *Difficul.* 6. *num.* 4. Raphael à Turre *tom.* 1. *ſum. tract. De Horis Canonicis. Controuer.* 7. ver. *Mihi oppoſitum*. Sanchez *lib.* 7. *Conſil. moral. cap.* 2. *dub.* 48. *num.* 2. Fauſtus *lib.* 2. *de Horis Canonicis. quæſt.* 182. *iuxta edit. vlt. Neapolitanam.* Molfeſ. *par.* 1. *ſum. tract.* 5. *cap.* 4. *num.* 28. Palaus *par.* 2. *operis mor. Diſp.* 2. *de Orat. punc.* 6. *num.* 13. Trullench *lib.* 1. *in Decal. cap.* 7. *dub.* 17. *num.* 15. & alij communiter. Et ſi quis hoc negat, vt Io. Sancius *in Select. De ſacram. diſp.* 15. *num.* 2. ideo negat, quia recitare cum ſocio eſt priuilegium, quo quis non tenetur vti. Quod non militat in Regulari, quia recitare in choro cum alijs, eſt onus, ad quod ex regula tenetur. Vnde ſi adeſt obligatio recitandi cum ſocio, à fortiori aderit recitandi in choro reſpectu illius Regularis, qui ex regula tenetur choro intereſſe; cum choro intereſſe non ſit priuilegium, ita vt ſit in poteſtate illo vti, vel non vti; ſed ſit onus voluntariè ſuſceptum, & ſubſtinendum ex regula.

2 Et adſunt pro firmanda hac reſolutione rationes valde efficaces. Nam cæcitas in tantum excuſare poteſt à recitando diuino officio, in quantum reddit impotentem, nam ſola impotentia excuſat ab obſeruantia præcepti. Regularis autem choro addictus non eſt impotens, quia poteſt, licet cæcus, recitare in choro, imo quò ad hunc modum recitandi eſt æquè potens, & ideo tenetur aſſiſtere in choro, & ſimul cum alijs ſatisfacere obligationi.

3 Deinde quando vrget præceptum, adhibenda ſunt media per ſe ordinata ad illud

illud adimplendum, imo etiam quæ non ſunt per ſe ordinata, ſed tamen ſunt facilia, ſecundum communem opinionem. Chorus autem apud Regulares addictos choro eſt medium per ſe ordinatum ad adimplendam obligationem recitationis officij diuini, nam regula præſcribit, quod omnes in choro recitent, & ſolum ex indulgentia, ſeu priuilegio conceditur recitare extra chorum ijs, qui non poſſunt choro aſſiſtere: vnde impoſſibilitas vtendi priuilegio, & indulgentia non debet aſſumi pro cauſa excuſante à recitatione officij diuini, cum poſſit modo ordinario, & conſueto Regularibus recitari.

4 Rurſus. quando aliquod præceptum pluribus modis ſeruari poteſt ſalua ſubſtantia ipſius, ſi non poteſt ſeruari vno modo, debet adimpleri alio modo, quia obligat ad ponendam ſubſtantiam rei pręceptæ ſiue hoc, ſiue illo modo ponatur. vt tradunt Couaruuias *lib. 4. Variar. cap. 20. num.* 13. Caiet. 2. 2. *quæſt.* 147. *ar.* 7. D. Antonin. *par.* 2. *tit.* 7. *cap.* 2. §. 7. Nauar. *in Manual. cap.* 21. *num.* 22. Valent. 2. 2. *diſp.* 9. *quæſt.* 2. *punc.* 5. ver. *Qui autem.* Ledeſma 2. *par.* 4. *quæſt.* 17. *ar.* 3. *propoſ.* 2. circa finem. Vnde cum Regularis poſſit ſatisfacere obligationi recitandi officium diuinum, & in choro, & extra chorum, ſi non poteſt extra chorum, tenetur ſatisfacere in choro, quia obligatur ad ſubſtantiam recitationis.

An exiſtentibus parentibus in graui neceſsitate filij validè in religione profiteantur. Quæſt. 54.

S V M M A.

1 *Honor erga parentes conſiſtit etiam in ſubuentione.*
2 *Filius profitens in religione exiſtentibus parentibus in graui neceſſitate peccat.*
3 *Etiam ſi teneatur ex voto.*
3 *Votum non obligat contra legem naturalem.*
4 *Profitens exiſtentibus parentibus in graui neceſsitate, an validè profiteatur.*
4 *Illicita, & indifferentia non ſunt materia voti.*
5 *An profeſſio relinquentis parentes in graui neceſſitate habeat materiam licitam.*
6 *An materia profeſſionis relinquentis parentes in graui neceſsitate, ſit contraria materia præcepti honorandi parentes.*
7 *Votum ingrediendi religionem exiſtentibus parentibus in graui neceſſitatę an validum.*
8 *Iuramentum contra bonos mores naturales non obligat.*
9 *Si traditio profitentis, qua ſe tradit religioni, eſt mala, etiam materia voti eſt mala.*
10 *An exiſtentibus parentibus in graui neceſſitate per emiſſionem profeſsionis filij, materia mutetur in bonam.*
11 *An profeſsio filij, cuius parentes ſunt in graui neceſsitate, ſuſpendatur.*
12 *Matrimonium ratum non conſummatum diſſoluitur per ingreſſum in religionem.*
12 *Quod filius ſubtrahatur obſequio parentum in graui neceſsitate poſitis, continet turpitudinem immutabilem.*
13 *Cur matrimonium ratum non conſummatum diſſoluatur per ingreſſum religionis.*
14 *Communis ſententia, quod validè filius profiteatur, cuius parentes ſunt in graui neceſſitate.*

1 PRocedit difficultas, quando neceſſitas eſt talis, vt filij teneantur ſubuenire parentibus ex vi quarti Præcepti Decalogi, quo obligamur ho-

Digitized by Google

honorare parentes. Honor namque exhibendus parentibus conſiſtit etiam in eo, quod ſubueniatur ipſorum neceſſitatibus corporalibus, vt notāt communiter Azor. *par.2. lib. 2. cap.1. quæſt.3.* Nauar. *cap, 14. Manual. num.13.* Angelus *verbo*, Filius. *num.30.* Sayr. *lib.7. Clauis reg. cap.5. num.1.* Menoch. *lib.3. præſump. quæſt.24. num.16.* Tolet, *lib.5. ſum. cap. 1.* ver. *Rurſus quarto.* Villalob. *2. par. ſum. tract.41. difficul.3. num. 2.* Molina *tr. 2. De iuſt. & iure. diſp. 228.* ver. *Quintus effectus.* Cardoſus *in Praxi Iudiciali, verbo,* Alimenta. *num.14.* Rebel. *par. 2. de obligat. Iuſt. lib.5. quæſt.8 num.8.* Trullench. *lib.4. in Decalog. cap.1. dub.2. num.1.* Facundez *lib. item 4. in Decal. cap.2. num.4.* & communiter præſertim Infra citandi. Vnde Chriſtus Matth.15. grauiter reprehendit Scribas, quod ob auaritiam ſuaderent populis, quod melius eſſet, ſi eam alimoniam, quam daturi erant egenis parentibus, Deo, atque adeo miniſtris templi darent. Vnde dicebat, *Quare & vos tranſgredimini mandatū Dei propter traditiones veſtras.* Vbi D. Hieronim. *in hunc locum.* Volentes *prouidentiſſimam Dei legem ſubuertere, docuerunt filios, ea, quæ parentibus offerenda erant, Deo ſoluere, & offerre.*

2 Vnde conueniunt omnes, quod filius relinquens parentes in graui neceſſitate, & profitens in religione peccat mortaliter, quia facit contra quartum præceptum Decalogi in re graui, quod obligat de iure naturali, & cum nulla virtus alteri contrarietur, non poteſt profeſſio in religione contrariari pietati in parentes, atque adeo nō poteſt eſſe licita, quando cōtrariaretur, impediendo debitum pietatis. & ita docent D. Th. *Quodlib. 3. ar. 16.* & *Quodlib. 10. ar. 9.* & *2. 2. quæſt. 189. ar. 6.* & *quæſt. 101. ar. 4. ad 4.* Caiet. *ibid.* Syluius *Concluſ. 1.* Gerſon. *par. 2. tract. De grauato ære alieno &c. Alphab. 39. littera T.* Supplement. Gabr. *in 4. Diſt. 38. quæſt. 1. ar. 5. dub. 2. Corol. 2.* Gandauenſ. *Quodlib. 3. quæſt. 19.* Henricus *cap. Peruenit. 2. num. 3.* De iureiuran. D. Anton. *3. par. tit. 16. cap. 2. §. 1.* citans Io. de Neapoli. Roſella *verbo*, Religio. *2. num. 7.* Angel. *verbo*, Religioſus. *num. 11.* Syluester *verbo*, Religio *2. quæſt. 1.* Tabiena *verbo*, Pietas. *in fine.* Armilla *ibid.* Turrecrem. *Cap.1. Diſt.30. ar. 1. num. 3. & ar. 2. num. 5.* Caſtro *lib. 1. de lege pœn. cap. 5. docum. 5. in fine.* Nauar. *cap.14. Manual. num. 14.* Tolet. *lib.5. ſum. cap. 1. num.5.* Corduba *in ſum. quæſt.141. ar. 1.* & *in Reg. S. Franciſci cap.2. quæſt.6 ar.1. init.* Palat. *in 4. diſt. 38. diſp. 2. in ſolut. 3.* Paſſarel. *in Priuileg. Minim. cap.41.* Sà *verbo,* Religio. *num.2.* Azor. *par.2. lib.2. cap.1. quæſt.8.* Rodriquez *par. 2. ſum. cap. 6. num. 4.* & *tom. 3. Quæſt. Regul. quæſt.13. ar.5. dicto 4.* Sāchez *lib.4. in Decal. cap.19. num.3.* Alenſ. *3. par. quæſt.33. memb. 4. quæſtiun. 2.* Facundez *Precept. 4. Decal. lib.4. cap.1. num.15.* Suarez *tom.3. de Relig. lib. 5. cap. 5. num. 11.* Villalob. *2. par. ſum. tract.35. difficul.7. num.8.* Trullench. *lib.2. in Decal. cap.2. dub.23. num.4.* Leſſ. *lib.2. de Iuſt. & iure cap.41. dub.3. num.34.* Miranda *tom.1. Manual. quæſt.17. ar. vlt. quæſt.4.* Bordonus *De profeſſione regul. cap. 2. quæſt. 55.* ver. *Dico. Parentib.* Aſtenſ. *par. 1. lib. 1. tit.14. quæſt.5.* Graſ. *lib.3. Conſil.5. De voto. num.8.* Bonac. *diſp.6. De præceptis Decalogi. quæſt. vnica. punc.5. num. 4.* Felin. *cap. In præſentia. num. 39.* De *probat.* Surdus *De aliment. Tit. 1. quæſt. 29. num. 12.* Zanar. *par. 2. Direct. cap. 26.* Vecchius *in Praxi Nouitior. diſp.2. dub.8. num.4.* Reginald. *lib.18. Praxis fori pœnit. num. 376.* Portel. *in Dub. Regular. verbo,* Nouitij. *num.26.* Politus *in Reg. Minor. cap. 2. num.44.* Peirin. *De Prælato relig. quæſt.3. cap.1. §.2. num.69.*

3 Quod ſimiliter locum habet, etiam ſi filius religionem vouerit, vt notant D. Antonin. Sylueſter, Tabiena, Angelus, Corduba, Politus, Caſtro, Rodriquez, Paſſarel. Palatius, Bordon. *citati,* Sanchez *citato lib.4. in Decal. cap.19. num.8.* Suarez *tom. 3. de relig. lib. 5. cap. 5. num. 16.* Vecchius *diſp.2. Praxis Nouitior. dub.8. num.9.* Trullench. *lib.2. in Decal. cap.2. dub. 23. num. 5.* Facundez *Præcep. 4. Decal. lib.4. cap. 1. num.19.* Candidus *tom.2. diſquiſit.25. ar.15. dub.1.* Quia nimirū materia voti debet eſſe licita, & bona, & ideo ſuperueniente tali neceſſitate ex mutatione materiæ deſinit votum obligare. Non enim poteſt votum obligare contra obligationem legis naturalis, quæ non cedit obligationi voti, quia votum continet obligationem poſitiuam,

Digitized by Google

nam, quæ non poteſt immutare obligationem legis naturalis. Difficultas autem modo eſt, an talis profeſſio valida ſit.

4 Eſſe autem irritam talem profeſſionem, videtur ſequi ex eo, quod votum ita debet eſſe de materia honeſta, vt ſit in maius obſequium Dei, atque adeo non valeat, ſi ſit de materia turpi, & illicita, vt docent omnes communiter cum D.Th. *2.2. quæſt.88. ar.1. in corpore,*& *ar. 2.* & *ar. 5. in ſolut. ad 3.* Et proinde neque indifferentia ſunt materia apta voti, vt habetur ex D.Th. citato *ar. 2.* & docent communiter nemine contradicente Caiet. *cit. ar. dub.5.* Sotus *lib. 7. De iuſt. & iure.quæſt. 1. ar.3. circa 2.concluſ.*Nauar.*cap.12.Manual. num.37.* Palat. *in 4. diſt.38. diſp.*4.ver.*Septimo ſi vouet.* Aragon. 2 2. *quæſt.88.ar.2.dub. 1. circa 3. concluſ.* Rodriquez *par. 2. ſum. cap.94. num.6.* Ledeſma *par.2.ſum.tract.*10. *cap.2. dub.2.* Sanchez *lib.4. in Decal. cap.7. num.2.* Quia nimirum votum eſt promiſſio facta Deo in obſequium ipſius, & proinde debet eſſe de materia grata, materia namque, quæ non eſt grata, non poteſt tendere in obſequium; non poteſt autem eſſe grata, & ipſi placere, niſi ſit honeſta.

5 Profeſſio autem illius, qui relinquit parentes in graui neceſſitate, ita vt teneatur ijs ſubuenire, continet votum de materia illicita, nempe voti obedientiæ, quo profitens ſe tradit religioni; nam huiuſmodi traditio eſt contra obligationem naturalem quarti præcepti Decalogi, ex vi cuius filij ſunt addicti obſequio parentum, & tenentur illis aſſiſtere in ordine ad ſubueniendum, & proinde eſt illicita, tanquam contraria obligationi legis naturalis. Quod etiam confir. Traditio, vt eſt actus ipſius profitentis, eſt peccaminoſa, vt communiter concedunt, & non alia ratione, niſi quia eſt contra obligationem quarti præcepti Decalogi; non poteſt autem eſſe peccaminoſa, niſi verſetur circa materiam, quæ ſit cõtraria obiectiuo modo eidem præcepto, quia actus operantis non eſt malus, niſi ex obiecto malo, circumſtantijs, aut fine. ergo talis traditio, quæ fit per emiſſionem voti, habet materiam malam, atque adeo contrariã quarto præcepto, & proinde emiſſio voti, in qua conſiſtit traditio, vt pote materia illicita, erit nulla. Vnde Concilium Gangrenſe, vt refertur *in Cap.1. Diſt.30.* habet. *Si qui filij maximè fideles parentes deſeruerint occaſione Dei cultus, hoc iuſtum eſſe iudicantes, & non potius debitum honorem parentibus reddiderint, vt hoc ipſum in eis venerentur, quod fideles ſunt, anathema ſint.* Quibus ſignificat, eos decipi, qui putant, eſſe iuſtum deſerere parentes ob Dei cultum. Vnde cum profeſſio habeat pro materia deſertionem parentum, habet materiam iniuſtam.

6 Quod inſuper confir. Præceptum honorandi parentes inducit obligationẽ, cuius materia eſt, quod ſint addicti ad inſeruiendum eorundem neceſſitati, atque adeo eos obligat perſonaliter erga parentes. E contra verò traditio, qua profitens per emiſſionem votorum ſe tradit religioni, habet pro materia totalem addictionem perſonæ ipſi religioni, & ſeruitio ipſius, & proinde eſt contraria materiæ, quæ correſpondet dicto præcepto, ſi quidem totalis addictio ad inſeruiendum religioni excludit, quod eadem perſona ſit addicta perſonali modo ad inſeruiendum alteri. Cum autem ſit contraria materiæ præcepti naturalis, erit illicita. Quod ſatis oſtendit Chriſtus *Matth.15.* dum reprehendit acriter ſcribas, quod inducerent populos ad offerendum Deo, quod debebant impendere pro ſuſtentatione parentum, declarans, eſſe illicitum dedicare Deo, quod ratione præcepti honorandi Parentes, eſt ipſis debitum. Vnde cum ſit debitum parentibus, quod perſona filij maneat in ſeruitio ipſorum ſtante graui neceſſitate, erit illicitum, quod per votum dedicetur Deo; & ideo talis dedicatio per votum erit de materia illicita.

7 Rurſus. Votum de ingrediendo religionem emiſſum exiſtentibus parentibus in graui neceſſitate eſt irritum, vt docent communiter, præſertim *citati num.3.* quia eſt rei contra præceptum naturale, atque adeo illicitum. eſt autem rei contra præceptum naturale, quia eſt de ſubtrahendo filiali obſequio parentibus in ordine ad eos

ſub-

ſubleuandos, debito ex præcepto naturali. Sed etiam emiſſio profeſſionis, quæ conſiſtit in emiſſione votorum, eſt rei contra præceptum naturale, quia ſimiliter eſt de actuali ſubtractione filij eidẽ obſequio parentum; erit ergo irrita, ſicuti etiam eſt votum de ingrediendo religionem.

8 Præterea, Iuramentum, cuius materia eſt contra bonos mores, eſt irritum, & nullam parit obligationem, vt habetur in Regula, *Non eſt obligatorium. De reg. iur. in 6.* & explicant communiter, quando eſt contra bonos mores naturales Abbas *Conſil. 95. in fin. lib 2.* & *cap. Cum contingat. num. 5. De iureiur.* Alexan. de Nævo, *num. 21. & ſequent.* & *cap. Debitores. num. 13. & 16. eodem Tit.* Corneus. *Repet. Authent. Sacramenta puberum. num. 41. & ſequent.* C. Si aduer. vendit. Cumanus *l. Si quis pro eo num. 12. ff. De fideiuſ.* Tuſch. *littera I. concluſ. 511. num. 29.* Gutierez *par. 1. De iuram. cap. 40. num. 4.* Molina *tom. 1. De iuſt. & iure. diſp. 151. in ſolut. 1.* & *tom. 2. diſp. 271. ver. Ad id, vnde.* Azor. *par. 1. lib. 11. cap. 6. in fine.* Rebel. *par. 2. de obligat. iuſt. lib. 1. quæſt. 9. num. 1.* Leſſ. *lib. 2. de Iuſt. & iure. cap. 17. dub. 7. num. 50.* Suarez *tom. 2. de Relig. tract. De iuram. lib. 2. cap. 21.* Sanchez *lib 3. in Decal. cap. 9. num. 30.* Curtius *iun. l. fin. num. 22. De pactis,* Facundez *præcep. 2. Decal. lib. 2. cap. 15. num. 22.* Trullench. *lib. 2. in Decal. cap. 1. num. 16.* ergo neque emiſſio voti, cuius materia ſit contra bonos mores naturales, inducet obligationem. At emiſſio profeſſionis, atque adeo votorum illius, cuius parentes, ſunt conſtituti in graui neceſſitate, ita vt ipſis ex præcepto naturali teneatur ſubuenire, quatenus habet pro materia traditionem perſonæ ipſi religioni, eſt de materia contra bonos mores naturales, quia boni mores naturales complectuntur, quicquid neceſſarium eſt ad honeſtatem ſeruandam, & huiuſmodi traditio perſonæ eſt contra honeſtatem ſeruandam ex præcepto naturali, nullam ergo emiſſio profeſſionis in tali caſu pariet obligationem; nec erit ſacrificium placens Deo, cum ſit de rapina, & per ipſum offeratur Deo, quod iure naturali eſt debitum parentibus.

9 Nec dici poteſt, quod licet traditio ſit peccaminoſa, & mala; ea tamen poſita, non eſt malum perſeuerare; & proinde cum mutetur ſtatus, votum non eſt de materia illicita. Nam eo ipſo, quod traditio eſt mala, quia contra obligationem præcepti naturalis, eſt etiam irrita, nam traditio fit per votum, quod ipſam habet pro præſenti materia, cum in ea conſiſtat obligatio, qua per votum perſona remanet ſub poteſtate religionis; vnde ſicut traditio actiuè, ſeu vt actus profitentis eſt peccaminoſa, ita traditio paſſiua, ſeu ipſa perſona vt tradita religioni, quæ eſt materia huius actus, eſt mala obiectiuè, quia habet eandem diſſonãtiam ad rectam rationem proportionaliter, quam habet traditio actiua, & ad præceptum naturale honorandi parentes. Et proinde cum traditio ſit inualida, non fit mutatio ſtatus, ratione cuius materia voti euadat bona; quia ſemper traditio paſſiua retinet ſuam iniuſtitiam, & ideo eſt in eo ſtatu, in quo fuit ab initio.

10 Hinc cum ante profeſſionem materia ſit mala, non poteſt dici, quod per mutationem ſtatus ſit bona; tum quia profeſſio iam verſaretur circa materiam malam, atque adeo emiſſio ipſius eſſet irrita, quia nulla obligatio circa materiam malam ſortitur ſuum effectum; tum quia votum non facit, ſed debet ſupponere materiam licitam, quam ſi non inuenit talem, non ſortitur ſuum effectum, ſed eſt irritum, & proinde nec immutat ſtatum, nec ratione ſtatus immutati facit licitum, quod aliàs erat illicitum. Hinc, quando dicitur ratione mutationis ſtatus fieri materiam licitam, ſupponitur, quod emiſſio profeſſionis ſit valida, & immutet ſtatum, quod eſt id, quod controuertitur; & ex eo quod profeſſio valida immutet ſtatum infertur, quod materia ſit bona, & ex eo, quod materia ſit bona, quod profeſſio ſit valida, & proinde committitur vitioſus circulus.

11 Nec etiam valet, quod obligatio profeſſionis ſuſpendatur, & differatur in tempus habile, in quo ceſſet neceſſitas parentum. Nam non poteſt fieri huiuſmodi ſuſpenſio, quia actus ſit conditionatus, cum abſolutè emittatur profeſſio, vt

ſup-

ſupponitur; Vnde ſi ſuſpenditur, debet ſuſpendi ex incapacitate materiæ. Si autem adeſt incapacitas materiæ, profeſſio non ſortitur ſuum effectum, quia vota non poſſunt emitti ſuper materia inhabili. Ex quo etiam fit, quod non poſſit conſurgere obligatio, & ſuſpendi ſola exequutio obligationis, nam ideo ſuſpenditur exequutio obligationis, quia filius non poteſt relinquere parentes, & ſe tradere religioni; ex hoc autem fit, quod neque conſurgat obligatio; tum quia talis traditio eſt iniuſta, cum ſit contra obligationem pietatis in parentes, atque adeo materia inhabilis pro voto; tum quia ſi conſurgeret obligatio, religio acquireret ius, atq. adeo poſſet vti tali iure ſaltem quò ad ea, quæ non eſſent incompoſſibilia cum ſubuentione parentum. tum quia ſi conſurgeret obligatio, materia non eſſet incapax illius, & proinde non adeſſet aliquid, vnde impediretur exequutio, quod enim de præſenti impedit exequutionem voti ratione materiæ, quod aliàs de præſenti obligat, impedit etiam emiſſionem. Deinde vel per talem profeſſionem habetur actualis traditio, qua perſona ſe tradat religioni, vel non. Si primum. ergo per talem traditionē filius ſubtrahitur ab obſequio parentibus debito ratione naturalis præcepti, atque adeo talis traditio eſt in ſe iniuſta, quæ non poteſt eſſe materia voti. Si ſecundum. ergo profeſſio non ſortitur ſuũ effectum, & conſequenter non eſt valida, nam effectus profeſſionis eſt tradere perſonam religioni.

12 Nec eſt eadem ratio de matrimonio rato non conſumato, quod diſſoluitur per ingreſſum alterius coniugis in religionem, vt definit Trident. *ſeſſ.* 24. *can.* 6. *De matrimonio*; vinculum namque matrimonij eſt de iure naturali variabili, & mutabili ex natura ſua: vnde Pontifex diſpenſat in matrimonio rato, & ſolum ex ſua inſtitutione eſt indiſſolubile; & ſi diſſoluatur per ingreſſum in religionem, non conſurgit turpitudo aliqua, quæ ſit contra aliquam veritatem practicā immutabilē. At vinculũ, quo filij obſtringuntur parentibus, eſt de iure naturali inuariabili, & fundatur in veritate practica, quæ aut eſt primum principium, aut concluſio euidenter deducta ex primis principijs practicis, & proinde neceſſaria, & immutabili; vnde diſſolutio talis vinculi per ingreſſum in religionem continebit neceſſariò turpitudinem contrariam tali veritati, quæ non poterit honeſtari, vt pote contra veritatem practicam immutabilem.

13 Accedit etiam, quod ingreſſus in religionem reſpectu matrimonij rati non conſumati gaudet ſpeciali priuilegio, vt notat Sanchez *lib.* 2. *de matrim. diſp.* 19. *num.* 3. ver. *Tertio. quia.* nam vinculum matrimonij rati non conſumati eſt maius, quàm ſint vincula aliorum contractuum, quia hæc diſſolui poſſunt ex mutuo conſenſu partium, quod non conuenit matrimonio rato: & tamen per profeſſionem non diſſoluuntur cœteri contractus, quibus ius tertio acquiritur. Hoc autem priuilegium, cum non poſſit ipſi conuenire ex natura rei, quia hac ſola attenta profeſſio eſſet irrita, nam ex natura rei, quod vni eſt validè traditum, non poteſt validè tradi alteri. per matrimonium autem traditur corpus alteri coniugi; conuenjet ex inſtitutione diuina, vt docent Scot. *in* 4. *diſt.* 31. *quæſt.* 1. ver. *Tertio modo dici poteſt.* Sotus *diſt.* 27. *quæſt.* 1. *ar.* 4. *concluſ.* 1. ver. *Ad illud.* Ledeſma 2. *par.* 4. *quæſt.* 63. *ar.* 3. Abulenſ. *quæſt.* 98. 103. & 113. *in cap.* 8. *lib.* 1. *Reg.* Petrus Sotus *lect.* 12. *de matrim.* §. *Poſt hoc.* Corduba *lib.* 1. *quæſt.* 25. §. *Ad rationes.* Victoria *Relect. de poteſt. Papæ. Propoſ.* 1. *num.* 1. *ad* 1. Veracrux *Par.* 2. *ſpeculi ar.* 28. *concluſ.* 2. Bartholom. Ledeſ. *dub.* 64. *de matrim.* Petrus Ledeſma *quæſt.* 62. *de matrim. ar.* 2. *concluſ.* 4. Angles *in Florib. quæſt.* 1. *De eſſent. matrim. dub.* 27. *ar.* 3. *difficul.* 1. Henriquez *lib.* 11. *ſum. cap.* 8. *num.* 6. Cuchus *lib.* 1. *Inſtit. maior. Tit.* 12. *num.* 267. Gutier. *lib.* 1. *quæſt. canon. cap.* 17. *num.* 26. 35. & 40. Sanchez *lib.* 2. *de matrim. diſp.* 19. *num.* 3. & alij. Et deſumitur ex Alex. III. *Cap. Ex publico. De conuerſat. coniug.* vbi ait. Hoc deduci ex ſacri eloquij interpretatione. & *Cap. Ex parte* 2. eodem *Tit.* vbi habetur, ſanctos ex reuelatione diuina, quæ ſuperat omnem legem, tranſiſſe à matrimonio rato ad ſtatum perfectiorem.

14 Hæc pro hac parte adduci poſſunt.

Com-

Digitized by Google

Communiter tamen, qui hanc difficultatē tractant, tenent, talem profeſſionem eſſe validam. Ita Nauar. *Conſil.* 26. *in* 1. *edit.* & *Conſil.* 3. *in* 2. *edit. De Regular.* Rodriquez *par.* 2. *ſum. cap.* 6. *num.* 4. & *tom.* 3. *quæſt. Regul. quæſt.* 3. *ar.* 5. *dicto* 4. Sanchez *lib.* 4. *ſum. cap.* 20. *num.* 10. Suarez *tom.* 3. *de Relig. lib.* 6. *cap.* 9. *num.* 1. Facundez *Præcep.* 4. *Decal. lib.* 4. *cap.* 2. *num.* 20. Leſſ. *lib.* 2. *de Iuſt. & iure. cap.* 41. *dub.* 3. *num.* 34. Vecchius *in Praxi Nouit. diſp.* 13. *dub.* 1. *num.* 9. Bordon. *De profeſſ. Reg. cap.* 2. *quæſt.* 51. Miranda, *tom.* 1. *Manual. quæſt.* 17. *ar.* 8. *concluſ.* 4. Candidus *tom.* 2. *diſquiſit.* 25. *ar.* 15. *dub.* 6. A qua ſententia non audet diſcedere Peirin. *quæſt.* 3. *de Prælato relig. cap.* 1. §. 2. *n.* 70. licet eam difficilem putet Fundatur autē hæc opinio in eo, quod talis profeſſio nullo iure irritetur.

An poſſit Epiſcopus reualidare matrimonium nullum, quia pro obtinenda diſpenſatione fuit expoſitus quartus gradus pro tertio. ſi non poſſint coniuges ſeparari, & ob inopiam non poſſint recurrere ad Pontificem. Quæſt. 55.

S V M M A.

1 *Explicatur Caſus.*
2 *Epiſcopus non poteſt diſpenſare in impedimento dirimente ſtante quacunque neceſſitate, quando non poteſt recurri ad Pontificem ſecundum aliquos.*
3 *Epiſcopus poteſt reualidare matrimonium ex diſpenſatione ſubreptitia, quando ob paupertatem non poteſt haberi recurſus ad Pontificem.*
3 *Epiſcopus quando poſſit contracto matrimonio diſpenſare in impedimento dirimente.*
4 *Epiſcopus quando poſſit diſpenſare in lege Pontificis.*
5 *Lex ordinatur ad bonum communitatis.*
5 *Quando ceſſet obligare, & habeat locum epicheia.*
6 *Præceptum inferius cedit ſuperiori.*
7 *Princeps tenetur reſpicere ad bonum ſubditorum. nec contraria voluntas ſubſiſtit.*
8 *Contrahentes ſcienter intra gradus prohibitos non poſſunt diſpenſari ſed requiritur bona fides.*
9 *Quid dicat præſumptio.*
9 *Quando præſumptio impediat diſpenſationem pro matrimonio inter eos, qui contraxerunt intra gradus prohibitos.*
10 *Bona fides vnius contrahentis ſufficit, vt poſſit diſpenſari in gradu prohibito pro reualidando matrimonio.*

1 Caſus contingit elapſis diebus. Franciſcus enim, vt iniret matrimonium cum Paula ſibi tertio conſanguinitatis gradu coniuncta, ſupplicauit pro diſpenſatione, & vice tertij gradus explicauit quartum, vt facilius diſpenſationem, & minore expenſa obtineret, qua obtenta, & recognita per Ordinarium, & teſtibus examinatis pro ſolo quarto conſanguinitatis gradu, matrimonium ſequutum eſt, cum bona fide Paulę exiſtimantis, legitimam fuiſſe diſpenſationem. Poſt plures annos ſuſceptis è Paula pluribus filijs Franciſcus admonitus à confeſſario de proprio ſtatu, remedium quærit, vt conſulat animæ ſaluti, & cum non poſſit recurrere ad Romanum Pontificem ob extremam inopiam, ad quam eſt redactus, quæritur, an poſſit Epiſcopus reualidare matrimonium.

2 Negatiuè videtur reſpondendum, iuxta eorum ſententiam, qui tenent, quod non poſſit Epiſcopus diſpenſare in impedimentis dirimentibus ſtante quacunque cauſa, & neceſſitate. Hi autem ſunt. Sotus *lib.* 1. *De iuſt. & iure quæſt.* 7. *ar.* 3. ver. *At vero*. Corduba *in quæſt. lib.* 1. *quæſt.* 11. ver. *Hæc igitur ſecunda opinio*, & *in ſum. quæſt.* 45. Veracrux *par.* 3. *Speculi ar.* 18. *in fine*. Medina 1. 2. *quæſt.* 97. *ar.* 4. Garzias *par.* 11. *D benef. cap.* 5. *num.* 343. Quia non poteſt inferior diſpenſare in lege ſuperioris.

3 At tenendum poſſe in tali caſu Epiſcopum diſpenſare, quia vrgente neceſſitate poteſt diſpenſare, quando non poteſt fieri

Digitized by Google

fieri recurſus ad ſummum Pontificem, in eiuſdem legibus, vt docent Tabiena *verbo*, Diſpenſatio. *quæſt*. 14. Angelus *num*. 5. Syluester *quæſt*. 9. *num*. 15. Armilla *verbo*, Diſpenſare, *num*. 20. Spinus *in ſpeculo Teſtament. Gloſ*. 15. *num*. 86. Cuch. *lib*. 2. *Inſtit. maior*. *Tit*. 6. *num*. 110. Henriquez *lib*. 6. *ſum*. *cap*. 10. *num*. 1. & *lib* 12. *cap*. 3. *num*. 2. Nauar. *in Manual*. *cap*. 22. *num*. 85. & *Hiſpanè* 86. Viual, 1. *par*. *Candelabri De matrimon. num*. 248. Lopez 2. *par*. *Inſtruct*. *cap*. *vlt*. §. *Porro hic etiam* Rodriquez *in Bul. Cruciatæ*. §. 13. *num*. 6. *in fine*. Antonius Gomez *in eandem Bul Clauſula* 10. *num*. 58. Vega *cap*. 6. *Sum*. *Caſu* 143. Sanchez *lib*. 2. *de Matrimon*. *diſp*. 40. *num*. 3. Qui etiam alios citat. Gaſpar Hurtad. *De ſacram*. *diſp*. 26. *de Matrim*. *diſficul*. 2. Coninch *diſp*. 33. *dub*. 3. Vaſquez 1. 2. *diſp*. 178. *cap*. 2. Rebel. *par*. 2. *de Obligat. iuſt*. *lib*. 3. *quæſt*. 5. *num*. 20. Salas *diſp*. 20. *de Legib*. *ſect*. 3. *num*. 25. Riccius *in Praxi Deciſ*. 261. Corradus *in Praxi diſpenſ. lib*. 8. *cap*. 4. *num*. 35. ver. *At vero*. Pontius *lib*. 8. *De matrim. cap*. 13. *num*. 3. qui loquuntur in ſpecie de diſpenſatione in impedimentis dirimentibus matrimonium. Et quod ſtāte ſubreptitia diſpenſatione poſſit Epiſcopus eam confirmare, docent Gloſ. *in Cap*. *Quia circa*. De *conſanguinit*. aſſerens tolerari ſubreptitiam diſpenſationem ob ſcandalum vitandum. Vbi etiam Hoſtienſ. Henr. Alexander. Cardinali, & alij.

4 Et generaliter de diſpenſatione in quacunque lege ſtante graui neceſſitate Epiſcopum poſſe diſpenſare, quando non patet recurſus ad Pontificem, tradunt Abbas *In Cap. At ſi clerici*. *num*. 9. De *iudic*. Ligna. *ibid*. §. *De adulter*. Felin. *in cap*. 1. *Fallent*. 7. De *conſtit*. Bal. *in l Omnes Populi*. *num*. 8. *ff*. De *iuſt*. & *iure*. Milis *in Repert*. verbo, *Diſpenſare poteſt Epiſcopus*. Roman. *Singul*. 486. Cotta *in Memorabil*. verbo, *Epiſcopus*. Speculator *Tit*. *De diſpenſat*. §. *Nunc de Epiſcop*. *num*. 30. *in fine*. Rebuf. *in Praxi beneſic*. *tit*. *De diſpenſat*. *ad plura beneſ*. *num*. 30. & 31. Diaz *Reg*. 238. Duennas *Reg*. 248. *limit*. 2. Gratian. *Regula* 433. *num*. 8. Staphil. *De litter*. *grat*. *Tit*. *de qualit*. & *ſtatu beneſ*. §. *Primo quod ſit*. *num*. 5. Lamberten. *De iure Patronat*. *lib*. 2. *par*. 1. *quæſt*. 7. *ar*. 19. *num*. 2. & alij communiter.

5 Ratio autem eſt, quia in tali caſu cenſetur ceſſare lex, qua prohibetur tale matrimonium; nam lex ordinatur ad bonum cōmunitatis. Cap. *Erit autem*. *Diſt*. 4. & docent Plato *Dial*. *De pulchro*, & Ariſ. 4. *Eth*. *cap*. 1. Vnde quando lex deſinit eſſe bona, & potius euadit pernitioſa, habet locum Epicheia, quod non obliget, vt docent D. Th. 1. 2. *quæſt*. 96. *ar*. 6. & 2. 2. *quæſt*. 120. per totam. Caiet. *iiſdem locis*. Sotus *lib*. 1. *de Iuſt*. & *iure*. *quæſt*. 6. *ar*. 8. & *q*. 7. *ar*. 3. ver. *Sed Argues*. Couaruuias *in* 4. *par*. 2. §. 9. *num*. 8. Ledeſma 2. *par*. 4. *quæſt*. 17. *ar*. 3. *dub*. 3. *in fine*. & *quæſt*. 18. *ar*. 2. *dub*. 12. & 14. Nauar. *in ſum*. *cap*. 16. *num*. 37. & alij communiter, quia nimirum quod eſt ordinatum ad bonum, non debet eſſe pernitioſum, nec eſt de intentione legiſlatoris obligare, quando, quod præcipitur ratione ſubiectæ materiæ, incipit eſſe præiudiciale, tunc enim, ſi lex obligaret, non eſſet recta, ſed iniuſta; & peccaret, vt inquit Ariſt. *citatus*. Et proinde ſuperior immediatus licet inferior legiſlatore poteſt in tali caſu diſpenſare, ſeu potius declarare, quod lex non obliget. In caſu autem noſtro res eſt redacta ad tales anguſtias, vt lex ſeruari non poſſit ſine maximo detrimento, quia ſi fieret ſeparatio, vt deberet fieri, maxima eſſet iactura famæ, & proles maximum detrimentum ſubiret, non ſolū quò ad educationem, ſed etiam quò ad famam. Quod præcipuè verum eſt, quia lex non prævalet contra neceſſitatem, hic autem adeſt ſumma neceſſitas diſpenſationis, & ideo ex interpretatiua voluntate Pontificis poterit Epiſcopus diſpenſare.

6 Quod inſuper confirmari poteſt. Quando concurrunt duo præcepta, minus cedit maiori: vnde concurrente lege humana cum iure naturali, cedit lex humana tanquam minus digna. In caſu autem noſtro concurrit lex humana prohibens matrimonium in tali gradu, & ex alia parte lex charitatis, quæ eſt lex naturalis obligans Epiſcopum tanquam paſtorem ad ſubueniendum ſubdito in tanta neceſſitate conſtituto, vnde cum non poſſit recurrere ad Pontificem pro remedio, ne ſine remedio ſit, lex charitatis obligat Epiſcopum ad diſpenſandum, & prævalet legi hu-

humanæ. Rurſus ex parte coniugum concurrit ius tuendæ propriæ famæ, quod eſt naturale, & proinde præualet legi poſitiuæ humanæ, & proinde ab Epiſcopo relaxanda eſt tanquam illa, quæ in tali caſu debet cedere.

7 Præterea tenetur princeps procurare vtilitatem ſubditorum. *l. Imperialis. C. De nuptijs.* & Auth. *Quomodo oporteat. init.* vnde non præſumitur habere voluntatem contrariam vtilitati ſubditorum, & ſi haberet, inefficax eſſet, vt pote irrationabilis, quia voluntas ſuperioris debet regi à ratione, vt ſit actus poteſtatis, ſi quidem poteſtas omnis regi debet ſecundum leges æternas. Si autem Pontifex nollet in tali caſu diſpenſationem concedi ab Epiſcopo, eſſet voluntas contraria vtilitati ſubditorum, & non reſpiceret bonum, ſed malũ, quia eſſet cauſa ſcandali. Quod præcipuè verum eſt, quia reſeruatio diſpenſationis reſpicit rectam adminiſtrationem reipublicæ, & fit ob charitatem erga ſubditos, & ob bonum ipſorum. In tali autem caſu, ſi non ceſſaret, induceret malam adminiſtrationem, & relinqueret ſubditos ſine remedio in caſu extremæ neceſſitatis, quod eſt contra charitatem, & bonum regimen communitatis.

8 Solum videtur obſtare Concilium Tridentinum *ſeſſ. 24. de reformat. matrimon. cap. 5.* vbi præcipit ſeparationem fieri coniugum, quando ſcienter intra gradus prohibitos contraxerunt, & vult carere ſpe conſequendæ diſpenſationis; Quia non eſt dignus, qui Eccleſiæ benignitatem facilè experiatur, cuius ſalubria præcepta temerè contempſit. vnde per huiuſmodi decretum ponitur inhabilitas ad contrahendum de nouo in pœnam temeritatis, & proinde aufertur etiam Epiſcopis facultas diſpenſandi. Vnde eſſe neceſſariam bonam fidem contrahentium, vt poſſit Epiſcopus diſpenſare, docent Bartholom. Ledeſ. *De Matrim. dub. 50. in fine*. Lopez *par 2. Inſtruct. cap. vlt. §. Porro hic etiam*, Veracrux *par. 3. Speculi coniug. ar. 18. in fine*. Corduba *in quæſtion. lib. 1. quæſt. 11. ver. Hac igitur ſecunda opinio*. & alij communiter contra Henriquez *lib. 12. ſum. cap. 3. num. 2.* qui oppoſitum cenſet, ſed abſque vllo fundamento.

9 Verum reſpondendum eſt, quod non ſumus in caſu Concilij Tridentini, nã loquitur de contrahentibus intra gradus prohibitos cum præſumptione, vtitur enim verbo, *Præſumpſerit*. Præſumptio enim opponitur timori, vt docet D. Th. 2. 2. *quæſt. 21. ar. 3.* & importat quandam audaciam; vnde in caſu noſtro debet importare audaciam eundi contra ſanctiones eccleſiaſticas circa matrimonium. Et quia eccleſia non iudicat actus internos, ſed tantum externos, ideo accipiendum eſt Concilium de præſumptione in actu exteriori. In caſu autem noſtro non adeſt præſumptio in actu exteriori, quia non fuit contractum matrimonium in foro externo tanquam intra gradus prohibitos manente prohibitione, ſed ſub colore diſpenſationis; vnde cum ceſſet præſumptio, ceſſat etiam diſpoſitio Tridentini tanquam contra ipſam procedens.

10 Deinde, vt poſſit Epiſcopus diſpenſare in tali caſu neceſſitatis, ſufficit bona fides alterius ex coniugibus, vt docent Põtius *lib. 8. de matrimon. cap. 13. num. 4.* Gaſpar Hurtad. *De ſacram. diſp. 16. de matrimon. difficul. 2. num. 2. ver. Commiſſarius*. quia non eſt æquum, innocentem puniri ob alterius delictum, vt etiam ait Sanchez *lib. 2. de matrim. diſp. 40. num. 4. ver. Vnde idem. in fine*. Et indicat Trident. dum prohibẽs diſpenſari loquitur de coniugibus coniunctim, & quia non militat in coniuge bonæ fidei ratio, ob quam Trident. prohibet diſpenſationem, quia nimirum non ſit dignus, vt Eccleſiæ benignitatem experiatur, cuius ſalubria præcepta temerè contempſit. Vnde ſubintrat ius commune, quod bona fides vnius faueat matrimonio, & priuilegium illius extendatur etiam ad coniugem malæ fidei. Cap. *Cum inhibitio*. De *clandeſt. deſponſat.* & Cap. *Ex tenore*. *Qui filij ſint legit*.

Quan-

Quale peccatum ſit obiicere falſum crimen graue teſti, falſum, aut contra ordinem iuris atteſtanti. Quaſt. 56.

SVMMA.

1 *Triplex deformitas in falſo teſtimonio.*
2 *Obijcere falſum crimen teſti iniquo, qui putent probabile non eſſe contra iuſtitiam.*
3 *Obijcere falſum crimen teſti iniquo eſt peccatum mortale, & contra iuſtitiam.*
4 *Obijcere falſum crimen teſti iniquo non eſt defenſio, ſed iniuria.*
4 *Quomodo reus debeat ſe purgare.*
5 *Non licet iniuriam iniuria compenſare.*
6 *Non licet propulſare iniurias alijs iniurijs.*
7 *Defenſio dependens à medio illicito non eſt licita.*
7 *Mendacium nunquam eſt licitum.*
8 *Poteſt quis utens iure proprio ſibi cum damno alterius conſulere.*
8 *Non tamen poteſt ſibi conſulere cum propoſito damni alterius.*
8 *Velle damnum alterius ob proprium commodum eſt facere mala, vt eueniant bona.*
8 *Quomodo liceat inuaſorem occidere.*
9 *In quo conſiſtat defenſio cum moderamine inculpatæ tutelæ.*
10 *Obijcere falſum crimen teſti iniquo, cum ſit mendacium, non poteſt eſſe iuſta defenſio.*
10 *Nulla virtus moralis poteſt eſſe ſine intellectu, & prudentia.*
11 *Actus vnius virtutis non poteſt eſſe contrarius actui alterius virtutis.*
12 *Mendacium falſa ſignificatio in ordine ad fallendum.*
12 *Materia mendacij ipſum determinat ad qualitatem peccati.*
12 *Non poteſt eſſe abſque tali determinatione.*
12 *Mendacium, quod vni prodeſt, & alteri nocet, eſt pernitioſum.*
13 *Mendacium contra iniquum teſtem in re graui determinatur à materia, & fine ad mortale.*
14 *Cur reus poſſit negare verum crimen obiectum contra ordinem iuris, & non obijcere falſum.*
15 *Cur liceat obijcere teſti iniquo verum crimen occultum, non autem falſum.*
16 *Secundum D. Th. ſolum falſum teſtimonium officioſum in iniuſto iudicio ſecluſo iuramento eſt veniale.*
17 *Quomodo obijcere falſum crimen teſti iniquo ſit contra veritatem iudicij.*
18 *Obijcere falſum crimen teſti iniquo in omnium opinione eſt ſemper mortale.*

1 Diſtinguit D. Th. in falſo teſtimonio triplicem deformitatem. nempe periurij, quæ ſemper continet peccatum mortale. Violationem iuſtitiæ, quatenus diminuit famam, quæ ex genere ſuo eſt ſimiliter peccatum mortale, ſicut & qualibet iniuſtitia, niſi ex paruitate materiæ fiat veniale. Et ipſam falſitatem ratione cuius omne mendaciũ eſt peccatum, & addit, quod ratione falſitatis non ſemper falſum teſtimonium eſt peccatum mortale, ſicut nec ſemper mendacium eſt mortale. Ita 2.2. *quaſt.* 70. *ar.* 4. *in corpore*. Conueniunt autem omnes Doctores, quod obijciens aliquod crimen graue falſum, aut contra ordinem iuris atteſtanti, peccet mortaliter, ſi interueniat iuramentum: & etiam peccet peccato mendacij. & ſolum dubitatur, an peccet peccato iniuſtitiæ, atque adeo an mendacium ſit leue, & veniale, an verò graue, & mortale.

2 Quod autem non interueniat peccatum contra iuſtitiam, atque adeo nec mendacium ſit peccatum mortale, probabilius putat Bannes 2.2. *quaſt.* 70. *ar.* 3. *concluſ.* 3. Ledeſma *par.* 2. *ſum. tract.* 8. *cap.* 25. *concluſ.* 21. *dub.* 3. ver. *A eſta dificultad*, qui citat etiam Orellanam. & probabile putat Vega *par.* 2. *ſum. v. rbo*, Iniuria. *Caſu* 1. *in fine* Io. à Cruce *infra citandus*. Io. De Dicaſtillo *lib.* 2. *de Iuſtitia*, & *iure*. *tract.* 2. *diſp.* 12. *par.* 4. *dub.* 2. *num.* 406. *concluſ.* 6. & 7. vbi pluribus conatur oſtendere probabilitatem huius opinionis. Horum præcipuũ fundamentum eſt, quia in tali caſu obiectio falſi criminis ordinatur ad defenſionẽ, vt finẽ, nimirum ad eneruandam auctoritatem teſtis, ne iniuſtè noceat ſuo teſtimonio, & ideo tollitur ratio iniuſtitiæ, & re-

K

remanet ſolum mendacium, quod eſt ſolum peccatum veniale, quia non eſt pernicioſum, ſed officioſum,

3 Sed miror, quod viri alioquin docti tam leui fundamento fulti hanc opinionē probabilem putauerint, quæ omnino falſa eſt, & viam aperit iniuſtis læſionibus proximi, & dat occaſionem ruinæ animarum. Vnde eſſe peccatum mortale, & contra iuſtitiam tenent Sotus *lib.5. De iuſt. & iure quæſt.9. ar.3. dub. vltimo.* Salon. 2.2. *quæſt.70. ar.3. Controuer.2.* Syluius *ar.4. concluſ.2.* Aragon. *ar.3. dicto 2.* Facundez *lib.8. in 8. Præcep. Decalogi cap.31. num.1.* Sanchez *lib.6. Conſil. cap.5. dub.20. Concluſ. vlt.* Villalob. *par.2. ſum. tract.16. difficul.6. dub.1.* Leſſius *lib.2. De iuſt. & iure. cap.31. dub.1. num.1.* Io. à Cruce *par.1. Director. Conſcient. Præcep. 8. ar.4. dub.17. concluſ.1.* Lublinus *par.1. ſum. verbo,* Teſtis. *num.10.* & *par.2. verbo,* Calumnia. *num.10.* Malderus 2.2. *tract.6. cap.3. dub.3.* ver. *Dubitabis ſecundo.* Diana *par.3. tract.5. Miſcellan. Reſol.4.* & ab alijs communiter pro certo ſupponitur, dum diſputant, An liceat reo ad ſui defenſam obijcere teſti crimen occultum, ſed verum, & eſt ſententia Caiet. 2.2. *quæſt 69. in ar.1. & 2. §. Ad hoc dicitur, quod huiuſmodi mendacia,* Vbi docet quod omne mendacium in iudicio, hoc ipſo quod ad iudicium ſpectat, eſt peccatum mortale, Et eſt etiam ſententia D.Th. 2.2. *quæſt.69. ar.2. in corpore,* vbi docet, quod non licet reo calumnioſè ſe defendere, & quod calumnioſè ſe defendere eſt falſitatem dicere, vnde tale mendacium, quo falſum crimen obijcitur teſti, continet calumniam ſecundum D. Th. atque adeo eſt contra iuſtitiam, quia calumnia eſt falſa criminis impoſitio contra debitum iuſtitiæ, & *quæſt.70. ar.4. ad 2.* vbi docet, quod falſum teſtimonium in iudicio iniuſto ad iniuſtitiam impediendam non eſt peccatum mortale ex vi iudicij, ſed ſolum ratione iuramenti. Vnde dicere falſum ſecundum doctrinam ipſius erit mortale ex vi iudicij, niſi ex leuitate materiæ excuſetur, ſi iudicium ſit iuſtum, quia quando affirmatio eſt cauſa affirmationis, etiam negatio eſt cauſa negationis, & è contra. Deſumitur etiam ex Cap. *Si quis. 11. quæſt.3.* & Cap. *Denique. 14. quæſt.5.* & Cap. *Primum eſt. 22. quæſt.2.* vbi de mendacio, quod prodeſt vni, & obeſt alteri dicitur. *Non eſt mentiendum tertio genere, quia nulli cum alterius iniuria conſulendum eſt.*

4 Hæc autem communis, & certiſſima ſententia fundatur in eo, quod obijcere falſum crimen atteſtanti falſum, aut contra ordinem iuris, non eſt ſe defendere, ſed iniuriam ſibi illatam vindicare, ſi quidem defenſio conſiſtit in propulſatione iniuriæ, quæ infertur, non autem in irrogatione nouæ iniuriæ; priuata autem vindicta eſt prohibita, vt pote contra iuſtitiam *l. Extat. ff.* Quod *metus cauſa.* & *l. Scientiam. §. Qui aliter. ff.* Ad *leg. Aquiliam.* & Cap. *Significaſti 2.* De *homicidio*, & tradunt communiter Doctores. Quod in tali obiectione falſi criminis interueniat irrogatio nouæ iniuriæ, & non ſit propulſatio illatæ, ſatis conſtat, quia non tendit directè ad auertendam iniuriam illatam, & ad purgandum crimen; ſed ad lædendam famam teſtis, Et proinde non licet reo ſe purgare retorquendo crimina, ſed oſtendendo propriam innocentiam. *l. Is, qui reus. ff.* De *pub. iudic.*

5 Rurſus obijcere falſum crimen non eſt propulſare iniuriam, & ſe defendere, ſed iniuriam reciproca iniuria inuicem compenſare, quia nimirum non diluitur, quod nobis obijcitur; ſed viciſſim læditur fama alterius; non eſt autem licitum iniuriam iniuria compenſare, ſed vterque irrogans iniuriam iniuriarum crimine tenetur, Cap. *Veniens.* De *iureiuran.* & ideo obiectio falſi criminis non induit rationē defenſionis, ſed retinet rationem iniuriæ, & iniuſtitiæ, atque adeo eſt mendacium grauiter pernicioſum.

6 Vnde quod non liceat illatas ſibi iniurias alijs iniurijs propulſare, & proinde quod iniuria adhibita ad iniuriam propulſandam non ſit licita defenſio, ſed contineat crimen iniuriæ, communis eſt, & certa ſententia, quam tradunt Archidiacon. *in Cap. Neganda. 3. quæſt.11.* Dominicus *ibid,* Petrus De Anchar. *Conſil.325.* Oldrad. *Conſil.53.* Socin. *Conſil.118. num.5.* & *Conſil.146. num.12. lib.1.* Panor. *in Cap. Dilecti num.12.* De *except.* Claud. De Seicel. *in*

l.Vt

l. Vt vim. num. 100. *ff. De iuſt. & iure.* Gail. *lib. 2. Obſeruat.* 100. *num.* 9. *&* 10. Speculat. *Tit. De accuſat.* §. 1. *num.* 11. ver. *Quid ſi te vocem.* Auſec. *Ad Capel. Tholoſ. Deciſ.* 127. Mynſinger. *Centur.* 5. *obſeruat.* 17. *num.* 3. Farinac. *in Praxi. quæſt.* 105. *num.* 306. Harpprecht. §. *Iniuria autem. num.* 87. Inſtit. *De iniur.* vbi alios citat. Obrechtus *De defenſ. neceſſar. cap.* 2. *num.* 17. qui ſimiliter alios citat. Sayr. *lib.* 12. *Clauis Reg. cap.* 4. *num.* 14. Sotus *lib.* 5. *De iuſt. & iure. quæſt.* 9. *ar.* 3. *dub. vlt.* Trullench. *in Decal. lib.* 8. *cap.* 8. *dub.* 2. *num.* 9.

7 Præterea. In tantum non eſſet contra iuſtitiam obijcere falſum crimen teſti deponenti falſum, vel contra ordinem iuris, in quantum ordinaretur ad licitam defenſionem, & quod aliàs eſſet contra iuſtitiam, ratione licitæ defenſionis deſineret eſſe. Hoc enim eſt præcipuum fundamentum Doctorum ita ſentientium. Sed non ordinatur ad licitam, & iuſtam defenſionem, ergo non deſinit eſſe contra iuſtitiam. Min. prob. Defenſio, quæ fit obijciendo teſti falſum crimen dependet à mēdacio, atque adeo eſt volita, vt inducens ad mendacium tanquam ad medium pro defenſione; finis autem, qui alioquin de ſe eſt iuſtus, & licitus, fit iniuſtus, & illicitus, quando intenditur per media illicita, quæ neque ratione neceſſitatis fieri poſſũt licita, quale eſt mendacium, quod eſt intrinſecè malum, ita vt nunquam honeſtari poſſit, & ideo neque pro alterius vita conſeruanda mentiri licet Cap. *Ne quis.* Cap. *Omne genus*, & Cap. *Si quis.* 22. *quæſt.* 2. Quando enim finis intenditur per media illicita, eſt malus tanquam mouens ad eligendum malum, & vt cauſa illius; & ideo non poteſt honeſtare medium alioquin de ſe malum, & facere, quod non ſit contra iuſtitiam, ſi alioquin eſt contra ipſam, vt eſt obiectio falſi criminis. Sic non licet furari ob dandam eleemoſinam, neque eleemoſina facit, quod furtum deſinat eſſe contra iuſtitiam.

8 Quod amplius confirmatur. Licet enim quis poſſit ſibi conſulere cum damno alterius vtendo iure proprio *l.* 1. §. *Deniqu: Marcellus. ff.* De *aqua pluuia arcend.* & *l. Fluminum.* §. *vltimo.* & *l. ſequenti. ff.* De *damno infecto.* & notat Gloſ. *in Cap. Primũ eſt. verbo*, Cum alterius 22. *quæſt.* 2. quia nulli fit iniuria, cũ quis iure ſuo vtitur Cap. *Cum Eccleſia.* De *electione.* & Cap. *Bonæ.* De *appellat.* non poteſt tamen ſibi conſulere cum propoſito, vt alteri noceat, atque adeo non poteſt directè, & ex propoſito velle damnum alterius, vt inde ſibi ſequatur beneficium, vt habetur ex citata *l.* 1. §. *eodem.* Nam velle malum alterius ob proprium commodum eſt facere malum, vt eueniat bonum contra illud ad Rom. 3. *Quid adhuc & ego tanquam peccator iudicor, & non (ſicut blaſphemamur, & ſicut aiunt quidam, vos dicere) Faciamus mala, vt veniant bona, quorum damnatio iuſta eſt.* In caſu autem noſtro, quando obijcitur falſum crimen teſti falſum deponenti, aut contra ordinem iuris ex propoſito, primò, & per ſe intenditur diminutio famæ, & auctoritatis ipſius, vt inde ſequatur propria defenſio, & proinde ex propoſito intenditur damnum alterius ob commodum proprium, quia per falſum crimen directè intenditur diminutio auctoritatis, quod eſt notabile damnum; hoc autem eſt facere mala, vt eueniant bona; vnde non dubito, quin talis opinio contraria ſit Apoſtolo loco citato. Quare D.Th. 2. 2. *quæſt.* 64. *ar.* 7. *in corpore* docens, quomodo licitum ſit ad propriam defenſionem inuaſorem occidere, ait, quod eſt illicitum, quod homo intendat occidere hominem, vt ſe defendat, ſed tantum poteſt intendere conſeruationem propriæ vitæ, licet ex actu neceſſario pro tali conſeruatione ſequatur occiſio alterius. Quod etiam docet D.Auguſ. *Epiſt.* 154. *ad Publicol.* & habetur Cap *De occidendis* 23. *quæſt.* 5. vt explicat D.Th *loco citato ad* 1.

9 Nec dici poteſt, quod ſicuti intendendo propriam defenſionem licet occidere inuaſorem, ita etiam intēdendo propriam defēſionem licebit teſti iniquo obijcere falſum crimen, quia eſt diuerſa ratio. Defenſio enim eſt ſolum licita cum moderamine inculpatæ tutelæ, & hæc moderata defenſio in eo conſiſtit, quod vim, & iniuriam propulſet, non autem inferat. *l. Vt vim vi. ff.* De *iuſt. & iure.* vbi Florent. & Salomon. & *l. Sed & ſi. ff.* Ad *leg. Aquil.* &

explicat Obrechtus. *cap. 11. De neceſſar. defenſ.* Vnde pro defenſione ea tantum licita ſunt, quæ ſunt actiones defenſiuæ, & propulſatiuæ iniuriæ, & violentiæ, non autem quæ inferunt nouam iniuriam, etiam ſi inde conſurgat poſtea propulſatio propriæ iniuriæ. At obijcere falſum crimen teſti iniquo, non eſt actio defenſiua ex genere ſuo, & propulſatiua iniuriæ, ſed actio offenſiua, & allatiua iniuriæ, & ideo non eſt conceſſa pro defenſione.

10 Et inſuper argui poteſt. Obijcere falſum crimen teſti iniquo ad defenſionem propriam retinet ſemper rationem mendacij, vt certum eſt, & concedunt etiam oppoſitum ſentientes, ergo retinet etiam rationem iniuſtitiæ. Conſeq. iſta prob. Si deponeret rationem iniuſtitiæ, fieret actus iuſtitiæ licitus, ſi quidem cum vnuſquiſque habeat ius ſe defendendi tàm à natura, quàm à iure gentium, & poſitiuo, ſe defendens exercet actum iuſtitiæ; imo etiam charitatis, atque adeo obiectio falſi criminis eſſet actus virtutis. Hoc autem dici non poteſt, quia omnis actus virtutis ſicuti eſt rectus, ita eſt conformis regulis rectæ rationis, atque adeo habet in ſe veritatem practicam, & eſt conformis veritati practicæ principiorum vniuerſalium. Et proinde, vt docet D. Th. 1.2. *quæſt.* 58. *ar.* 4. *in corpore.* nulla virtus moralis poteſt eſſe ſine intellectu, ad quem pertinent principia prima in operatiuis, nec ſine prudentia, quia non poteſt homo rectè accipere ea, quæ ſunt ad finem, niſi per rationem rectè conſiliantem, iudicantem, & præcipientem, quod pertinet ad prudentiam. Obijcere autem falſum crimen, cum retineat rationem mendacij inſeparabiliter, nō poteſt eſſe actus præſcriptus à prudentia, quia præſcribit actum vndequaque conformem rectæ rationi, & commenſuratū principijs veris practicis, atque abſolutè licitum. Vnde ſi obijcere falſum crimen non induit rationem iuſtitiæ, retinet propriam iniuſtitiam; quia non poteſt alio pacto deponere, niſi quia fiat actus defenſionis iuſtæ.

11 Et amplius confir. hæc ratio; quia actus vnius virtutis non poteſt eſſe contrarius alteri virtuti, alioquin ſi eſſet contrarius, eſſet benè ordinatus ſecundum regulas rationis, & reſpectu finis, quatenus actus virtutis eſt; & non eſſet benè ordinatus, quatenus contrarius alteri virtuti, quia quod contrarium eſt virtuti, inordinatè ſe habet. Et ſicut principia moralia, & dictamina rectæ rationis, ſecundum quæ menſurantur actus virtuoſi, non ſunt ſibi inuicem contraria, ita nec virtutes ipſæ, cum correſpondeant huiuſmodi regulis. ergo ſi obijcere falſum crimen teſti iniquo eſſet actus defenſionis iuſtæ, tanquam actus virtutis iuſtitiæ non eſſet contrarius virtuti veritatis, atque adeo non eſſet mendacium.

12 Denique cum mendacium ſecundum ſe ſit falſa ſignificatio in ordine ad fallendum, vt ait Auguſt. *lib. De mendacio. Cap.* 4. circa finem non poteſt ſubſiſtere, niſi in determinata materia, in qua ſit huiuſmodi falſa ſignificatio. & proinde ratione materiæ determinatur, vt ſit peccatum mortale, aut veniale iuxta qualitatem ipſius, & ideo non poteſt conſiderari tanquā peccatum commiſſum, & exercitum ab aliquo, niſi conſideretur ſecundum determinationem, quam habet à materia, vt notat etiam D. Th. 2.2. *quæſt.* 110. *ar.* 4. Obijcere autem falſum crimen teſti iniquo eſt falſa ſignificatio in materia iuſtitiæ notabili, quia ſignificatur tanquam grauiter criminoſus, qui non eſt talis in ordine ad fallendum iudicem, vt nimirum iudex putet eſſe criminoſum tali crimine, qui reuera non eſt, ergo tale mendacium determinatur à tali materia ad quantitatem malitiæ, & proinde conſurgit malitia mortalis, tum quia eſt falſa ſignificatio in materia graui contraria veritati iuſtitiæ, quā occultat, & inuertit. Tum quia eſt contra veritatem iudicij publici, contra quam mentiri eſt peccatum mortale, vt docet D. Th. *citato ar.* 4. *in reſp. ad* 5. Vnde idem D. Th. 2.2. *quæſt.* 110. *ar.* 2. *in corpore.* mendacium, quod vni prodeſt, & alteri nocet, collocat inter mendacia pernicioſa, atque adeo continentia peccatum mortale, quādo nocumentum eſt graue. & notat etiam Caiet. *eadem quæſt. ar.* 4. §. *Ad hoc dicitur.* circa finem. vbi init. *eiuſdem.* §. notat, quod finis intrinſecus mendacij in tali materia eſt

Digitized by Google

eſt dicere falſum in eadem materia, & ideo quando tale falſum eſt nociuũ ſiue diuinis ſiue humanis, mendacium eſt pernicioſũ & mortale ex fine intrinſeco. Imo D.Th. *eodem ar. 4. in fine corporis*, docet, quod mendacium per accidens quoque poteſt contrariarij charitati, & eſſe mortale ratione damni conſequentis.

13 Nec dici poteſt, quod non determinetur ad eſſe mortale ratione materiæ, quia cum obiectio falſi criminis ordinetur ad propriam defenſionem, non habet rationem iniuſtitiæ. Quia certum eſt, quod non poteſt ſeparari à materia propria, circa quam eſt falſa ſignificatio, & à proprio fine intrinſeco, atque adeo nec à determinatione, quam ab ipſis habet, cum autem materia ſit grauis, & ab ipſis determinetur, vt ſit falſa ſignificatio contra veritatem iuſtitiæ, ſiquidem deturpat famam proximi illo crimine, quo non deturpatur, non poteſt ſeparari à malitia graui, & mortali.

14 Obijcit Binnes. quando Teſtis deponit contra ordinem iuris, poteſt reus negare crimen, nec peccat contra iuſtitiam, ergo nec peccabit contra iuſtitiam obijciendo falſum crimen, cum perinde ſe habeat obijcere falſum crimen, ac negare verum. Neganda tamen eſt conſequentia, quia negando crimen, de quo contra ordinem iuris teſtis deponit, reus vtitur iure ſuo, nec facit ex propoſito nocendi, nec mentitur cum nocumento alterius; vnde ſi inde teſti oritur damnum, ſibi imputare debet, quia contra ordinem iuris teſtatus eſt. At reus obijciendo falſum crimen vtitur defenſione illicita, non autem iure ſuo; mentitur contra veritatem iudicij, & iuſtitiæ, & ideo peccat mortaliter.

15 Rurſus obijcit. Licet obijcere teſti pro propria defenſione verum crimen licet ſecretum, ergo obijcere falſum erit tantum peccatum veniale. Conſeq. prob. quia in tantum eſſet mortale, in quantum infertur nocumentum proximo contra iuſtitiam, ergo cum hoc nocumentum inferatur etiam dum obijcitur verum crimen ſecretum, & hæ duæ obiectiones differant ſolum ſecundum verum, & falſum, hæc differentia non faciet niſi peccatum veniale, quia cum habeat ius ſe defendendi cum deſtructione famæ ipſius teſtis reuelando crimen verum, obijciendo falſum crimen nihil amplius nocet, ſed ſolum mentitur. Huic quoque argumento neganda eſt conſequentia, & ad probationẽ dicitur, quod reuelatio occulti criminis ad defenſionem propriam, non eſt contra iuſtitiam, quia ratione defenſionis euadit iuſta, & neceſſaria, quia cum crimen ſit verum, ſtante iniquitate teſtis reus acquirit ius ad notificandam veram qualitatem teſtis in ordine ad iudicium. At obijcere falſum crimen, cum non ordinetur ad manifeſtandam veritatem in iudicio, non ſauet iuſtitiæ iudicij: imo cum ſit contra veritatem iuſtitiæ, & contineat mendacium grauiter nociuum, atque adeo inferens damnum ex propoſito, ſemper retinet ſuam malitiam, & reddit illicitam defenſionem per tale medium, & eſt facere malum, vt eueniat bonum, vt iam conſtat ex dictis.

16 Ex quibus colligitur malè intelligi à nonnullis D.Th. 2.2. *quæſt. 70. ar. 4. ad 2.* quaſi faueat oppoſitæ opinioni, dum ait: Quod *Ex vi iudicij falſum teſtimonium in iniuſto iudicio prolatum ad iniuſtitiam impediendam non habet rationem peccati mortalis, ſed ſolum ex iuramento violato.* Nam non loquitur de falſo teſtimonio, quod alteri noceat, ſicut nocet, quando obijcitur falſum crimen, ſed tantum de falſo teſtimonio officioſo, quod profertur in ſolam vtilitatem alicuius, vt conſtat ex argumẽto, cui reſpondet, nam obiectio erat de mendacio officioſo, quod alicui prodeſt, & nulli nocet, nam quando nocet, ſemper eſt peccatum mortale, vt docet 2. 2. *quæſt. 110. ar. 2. in corpore*, & notat Syluius *citato ar. 4. concluſ. 2.*

17 Colligitur ſecundò. quod licet iudicium non ſit reuera verum iudicium, ſed ſolum præſumptiuè, quando teſtis falſum deponit, aut contra ordinem iuris, adhuc tamen obijcere teſti falſum crimen eſt contra veritatem iudicij, quia facit, quod iudex iudicet teſtem indignum fide ex illo capite, ex quo non eſt indignus. Sic eſſet contra veritatem iudicij, ſi quis accuſaret Petrum de crimine falſo,

licet æquiualenti alicui vero.

18 Tertiò colligitur. Quod etiam ſi vera eſſet oppoſita opinio, quæ tamen omnino falſa eſt, adhuc tamen ſemper eſſet peccatum mortale objicere teſti iniquo falſum crimen, vt docet etiam Bannes 2.2. *quaeſt.* 70. *ar.* 3. *dub.* 2. *concluſ.* 1. Vel enim tale crimen probatur in iudicio, & tūc non poteſt probari, niſi falſis teſtibus, & proinde peccatur mortaliter illos inducendo ad iurandum. vel non probatur, & tunc non releuat ad cauſam, nec prodeſt defenſioni, & ideo eſt peccatum mortale, quia ſine cauſa læditur proximus.

An ſubſcribens ſchedulam albam, ſeu cartam ad inſtantiam alicuius, teneatur ad id, quod in ipſa poſtea ſcribitur. Quaeſt. 57.

S V M M A.

1 *Subſcribens cartam albam, non tenetur ad id, quod poſtea in ipſa ſcribitur.*
2 *Sine cognitione non eſt voluntarium.*
2 *Actus non operatur vltra, aut contra intentionem operantis.*
3 *Non tenetur ſubſcribens cartam albam, etiam ſi intendat ſe obligare ad quodcunque.*
3 *Cauſa non producit effectum, niſi ſibi correſpondentem, limitata limitatum &c.*
4 *Quid requiratur, vt aliqua obligatio ſit intenta in cauſa.*
4 *Quod ignoratur, non poteſt eſſe intentum.*

1 DE hoc caſu conſultus dixi. Non teneri ad id, quod in carta alba, ſeu ſchedula ab ipſo ſubſcripta, ſcriptum fuerat ab eo, ad cuius inſtantiam ſubſcriptio facta fuerat. Quam doctrinam tradunt Angel. *in l. Si ita ſtipulatus*. §. *Chryſogonus. ff.* De *verbor. ſignificat.* Bal. *ibid.* Caſtrenſ. *num.* 2. Iaſ. *num.* 13. & turſus Bal. *in l. fin.* C. Plus *valere, quod agitur*. & *in Auth. Si quis in aliquo*. C. De *edendo*. Innocent. *in Cap.* 2. De *fide inſtrum.* Felin. *in Cap. Quoniam contra. num.* 48. De *probat.* Rebuf. *Tit. de Chyrogr. & Sched. recognit. in Præfat. num.* 101. Maſcard. *De probat. concluſ.* 1349. *num.* 16. Rodericus Suarez *in l. Poſt rem iudicatam. ampliat.* 2. *in fine*. Azeuedo *in l.* 15. *num.* 9. *Tit.* 21. *lib.* 4. *Recop.* Gonzalez *in Reg.* 8. *De alternat. Gloſ.* 60. *num.* 17. *& ſequent.* Et deſumitur ex *l. fin.* C. Plus *valere, quod agitur &c.*

2 Ratio autem eſt, quia quod ſcribitur in carta alba, ſeu vacua iam ſubſcripta, cum tempore ſubſcriptionis ſit ignotum ſubſcribenti, non poteſt cadere ſub intentionem ipſius; quod enim non cognoſcitur, non poteſt eſſe volitum, iuxta illud. Nihil volitum, quin præcognitum. Voluntarium namque eſt à principio intrinſeco cum cognitione iuxta doctrinam Ariſt. 3. *Eth. cap.* 1. Nyſſen. *lib.* 5. *cap.* 3. *init.* Damaſceni *lib.* 2. *de Fide. cap.* 24. & D. Th. 1.2. *quaeſt.* 6 *ar.* 1. *in corpore*, in fine. Vnde cum obligatio voluntaria non inducatur abſque voluntate ſe obligandi, non poteſt ex vi talis ſubſcriptionis obligari ſubſcribens ad id, quod poſtea in carta vacua ſubſcripta ſcribitur. Si quidem actus non operatur vltra, aut contra mentem, & intentionem agentis. *l.* 3. §. 1. *ff.* De *obligat. & act.* & *l. Si quis.* & *l Rogaſti.* & *l. Non omnis. init. ff.* De *rebus cred.* & *l. Quod ſi forte. init. ff.* De *ſolutionib.* & proinde talis ſubſcriptio non poteſt inducere aliquam obligationem.

3 Quod valet, etiam ſi ſubſcribens intenderet ſe obligare ad omne id, quod eſſet ſcripturus in carta ſubſcripta is, ad cuius inſtantiam fit ſubſcriptio, quia talis intentio, & voluntas confuſa eſt, nec reſpicit aliquid determinatum; & ideo non poteſt parere obligationem determinatam, niſi accedat ratificatio illius, quod ſcriptū eſt. Cauſa enim non poteſt producere effectum maiorem ſe ipſa, vt eſt notum; produceret autem, ſi voluntas confuſa, & indeterminata pareret obligationem determinatam, ſi quidem effectus haberet determinationem, quam cauſa non poſſet ipſi tribuere. Efficuti cauſa limitata limitatum

tatum parit effectum *l. Age. C.* De *transactionib.* vbi tranſactio ſub vna ſpecie, quò ad eam ſolam operatur, vt notat ibi Iaſ. *notab.2.* plura congerens. & cauſa determinata determinatum parit effectum. *l. Cum pater. §. Dulciſſimis. ff.* De *legat.2.* ità à contrario ſenſu cauſa indeterminata, & illimitata, qualis eſſet dicta voluntas, non poteſt parere effectum determinatum, & limitatum ad certam ſpeciem; deberet autem parere, ſi talis voluntas induceret obligationem ad id, quod eſt ſcribendum in alba ſubſcripta. Vnde effectus limitatur, & qualificatur iuxta limitationem, & qualitatem cauſæ, ita vt ſemper cum proportione cauſæ correſpondeat, vt inter alios notant Ruin. *Conſil.48. num. 1. lib. 3.* Gail. *in Pract. obſeruat. lib.2. Obſeruat.124. num.6.* Scaccia *De ſent. & re iud. Gloſ. 7. quæſt.4. inſpect.2. num.48.* Vnde etiam in cauſis naturalibus, cauſa, quæ non habet totum ſuum complementum, & determinationem, nullum poteſt cauſare effectum.

4 Nec dici poteſt, quod obligatio ſit intenta in cauſa, nempe in ſubſcriptione; quia in tantum effectus poteſt eſſe volitus in cauſa, in quantum poteſt cadere in intentionem mediante cauſa; vnde, cum non poſſit effectus cadere in intentionem mediante cauſa, niſi ſecundum naturam cauſæ, ſi quidem non poteſt ex aliqua cauſa intendi effectus, niſi quatenus apta eſt ipſum producere, hinc fit, quod in cauſa confuſa, & indeterminata non poſſit intendi effectus determinatus. Illa autem ſubſcriptio, ſicut & intentio, ex qua procedit, eſt cauſa indeterminata, quia non reſpicit magis hanc, quàm illam obligationem. Vnde D.Th. *1.2. quæſt.6. ar.8. in corpore* cum Ariſt. *3. Eth. cap.1.* docet, quod id, quod ignoratur, non poteſt eſſe voluntarium, atque adeo nec de intentione operantis. & ideo cum obligatio ſecundum ſuam determinationem, quam habet à ſcribente in carta prius ſubſcripta, ſit ignorata à ſubſcribente, non poteſt eſſe ipſi voluntaria, & de eiuſdem intentione; cum neque etiam in cauſa præuiſa ſit, nec potuerit præuideri, quod requiritur ad voluntarium in cauſa.

An ſigillatio ſit valida, ſi ſigillans non legat ſcripturam. Quæſt.58.

SVMMA.

1 *Sigillatio non valet, ſi ſigillans non legat ſcripturam.*
2 *Sigillans ſcripturam, illam confirmat iuxta propriam qualitatem.*
3 *Sigillatio præſumit ſcripturam lectam à ſigillante.*
3 *Sigillatio inducit conſenſum ſigillantis.*
3 *Ex facto inducitur conſenſus.*
4 *Quando ſigillatio non det præſumptionem, quod ſcriptura ſit lecta.*
5 *Princeps committens ſigillum alicui conſentit in ſigillationes ab ipſo faciendas.*
5 *Delegatus vtitur iuriſdictione delegantis.*
5 *Commiſſio ſigilli dat mandatum in genere, non in ſpecie.*

1 NEgatiuè reſpondendum eſt cũ Gloſ. *in l.2. verbo,* Conquiſita. *C.* De *reb. alien. non alienan.* Bald. Bart. & Caſtrenſi. *ibid.* Purpurato *in l. Admonendi. num.177. ff.* De *iureiur.* & *in l. Si ſtipulatus. §. Chryſogonus. ff.* De *verbor. obligat.* Imola. *ibid.* Alexan. *ibid.* Io. de Prato *in l. Qui procuratorem. in fine. ff.* De *procurat.* Io. Baptiſta à S. Seuerino *De tranſact. quæſt. 12. num.14. in fine.* Innocent. *in Cap. 2.* De *fide inſtrum.* Gabr. *lib.1. Tit. de præſumpt. concluſ.3. num.10.* Rebuf. *De chyrograph. recognit. in Præfat. num.102. & ſeq. par.1.* Menoch. *lib. 2. Præſumpt. 57. num.42.* & *De arbitr. Caſu 113. num.5.* Bertachino *lib.3. de Epiſcop. par.1. Tit. qualiter elig. Epiſcop. num. 2. ver. Nunc tractemus,* vbi alios citat. Maſcardo *de probat. concluſ.1308. num. 49. & ſequent.* Schneiduuin. *par.7. De Feud. num. 91.* Hoppingo *De iure ſigil. cap.5. num. 72.* & *cap.10. num. 56.* quibus in locis etiam alios citat. Deſumitur autem ex Cap.2. De

fide

fi de Inſtrum. & facit dicta *lex* 2. *C.* De *reb. alien. non alien.* & *l. fin.* C. Plus *valere, quod agit*.

2 Ratio autem eſt, quia ſigillum eſt confirmatio quædam eorum, quæ in ſcriptura continentuur iuxta qualitatem ſigillantis, ita vt probato ſigillo probetur etiam conſenſus ſigillantis, vt docent Felin. *in Cap. Tertio loco. initio.* & *in Cap. Poſt ceſſionem. num.* 9. De *probat.* Mynſinger. *in Com. num.* 1. Mart. Magerus *De aduocatia armat. cap.* 14. *num.* 56. Matth. Vueſemb. *Conſil.* 178. *num.* 5. 10. & 44. Hoppingus *De iure ſigillor. cap.* 12. *num.* 58. vbi alios citat. & ideo cum præſupponat intentionem ſigillantis, non eſt valida ſigillatio, niſi ſigillans nouerit, quid ſit in ſcriptura, ſi quidem voluntas non poteſt ferri in incognitum.

3 Eſt tamen aduertendum. quod in dubio, an ſigillans viderit, & legerit ſcripturam ratione ſigillationis præſumitur vidiſſe, & legiſſe, vt tradunt Roman. *Conſil.* 27. *num.* 30. Decius *in Cap.* 2. *num.* 31. & 64. De *fide inſtrument.* Alciat. *in l. Si ita ſtipulatus.* §. *Chryſogonus. num.* 11. & 12. *ff.* De *verbor. obligat.* Viuius *Com. opin.* 387. *num.* 5. ver. *Inſtrumentum*. Menoch. *lib.* 2. *De arbitrar. quæſt* 113. *num.* 9. & *Conſil.* 561. *num.* 25. Scaccia *lib* 2. *de Iud. cap.* 11. *num.* 1160. Euerar. Iunior. *Conſil.* 10. *num.* 85. & *ſequent.* & *Conſil.* 25. *num.* 5. 6. & 19 *vol.* 2. Matth. Vueſemb. *Conſil.* 271. *num.* 152. Gabr. *lib.* 1. *Tit. De præſumpt. concluſ.* 3. *num.* 28. & 29. Hoppingus *De iure ſigillor. cap.* 10. *num.* 57. & *cap.* 12. *num.* 47. vbi etiam alios citat. Cum enim ſigillatio inducat conſenſum in ſcripturam ſigillatam, ſi quidem ex facto inducitur conſenſus. *l. Paulus. ff.* Rem *ratam haberi.* & tradunt Innocent. *in Cap. Olim.* De *reſtit. ſpoliat.* Imola *in l. Si mora. in fine. ff.* Soluto *matrim.* Socin. ſenior. *Conſil.* 196. *lib.* 2. Anchar. *Conſil.* 302. *num.* 2 Menoch. *Conſil.* 121. *num.* 89. & 90 & *lib.* 3. *Præſump.* 57. *num.* 11. & non præſumatur quis conſentire in illud, quod ignorat, præcipuè quando agitur de proprio intereſſe, præſumitur conſequenter legiſſe ſcripturam.

4 Hæc tamen præſumptio eliditur per coniecturas, quæ valeant lectionem ſcripturæ excludere, vt ſi ſcriptura ſit exhibita à perſona amica, cuius fidei ſigillans ſoleat deferre, aut ſi idem ſigillans ſit perſona rudis, & illiterata, vt notant Alciat. *in l. Si ita ſtipulatus fuero.* §. *Chryſogonus. num.* 11. ver. *Ego Imolæ. ff.* De *verbor. obligat.* Maſcar. *de probat. Concluſ.* 1341. *num.* 23. *vol.* 3. Menoch. *lib.* 3. *Præſump.* 66. *num.* 31. ver. *Altera eſt.* & alij. Huiuſmodi namque coniecturæ faciunt probabile, quod ſigillans bona fide, ſeu potius craſſa fide proceſſerit, & ſine lectione ſcripturam ſigillauerit. Quæ omnia etiam de ſubſcriptione procedunt.

5 Secundò aduertendum eſt; prædictam reſolutionem non procedere in Principe, qui alteri ſigillum committit. Nam eo ipſo, quod committit alicui ſigillatio, conſentit in omnia, quæ ab ipſo ſigillanda ſunt, quia delegat ipſi ius ſigillandi, vnde illa ſigillatio fit à delegato non auctoritate propria, ſed nomine principis, ſi quidem delegatus vtitur aliena iuriſdictione. *l.* 1. §. *Qui mandatam. ff.* De *offic. eius, cui mand. eſt iuriſd.* ibi. *Qui mandatam iuriſdictionem ſuſcepit, proprium nihil habet, ſed eius, qui mandauit iuriſdictione vtitur.* Et hanc exceptionem tradunt Gloſ. *in Cap. Significauit.* De *appellat.* Abbas *in cap.* 2. De *fide inſtrument.* Innocent. Butrigar. Felin. *ibid.* Nicolaus Euerar. *de fide inſtrum. cap.* 12. *num.* 42. Fachin. *Controuer.* 60. *num.* 19. *lib.* 2. Roſenthal. *De Feud. cap.* 10. *Concluſ.* 38. *num.* 67. Boer. *Deciſ.* 274. *num.* 5. Farinac. *in Praxi crim. quæſt.* 95. *num.* 14. Eſt tamen notandum cum Bart. *in l. Lucius. ff.* De *fideiuſ.* quod commiſſio ſigilli dat mandatum in genere, non autem in ſpecie. & ideo poterit princeps recedere ab eo, quod nomine proprio ſigillatum eſt, ſi ex aliquo capite excedant mandatum generale, aut ratione circumſtantiarum poſſit cenſeri non comprehendi ſub ipſo.

An

An ex eo, quod litteræ, & Bullæ Pontificiæ ſigillantur coram Pontifice abſque eo, quod illas legat, inducatur ſuſpicio ſubreptionis, aut falſi. Quæſt. 59.

S V M M A.

1 *Litteræ Apoſtolicæ non ſunt ſuſpectæ ex eo, quod non legantur à* Pontifice.
2 *Officiali credendum in ijs, quæ pertinent ad ipſius munus.*
2 *Eo ipſo, quod aſſumitur ad officium cenſetur approbatus à lege.*
2 *Viuæ vocis oracula facta officialibus à* Ponti*fice ſubſiſtunt.*
3 *Officialis publicus præſumitur habere bonam mentem.*
4 *Præſumitur rectè adminiſtrare proprium officium.*
5 *Quod litteræ Apoſtolicæ non legantur à* Ponti*fice, non dat titulum iuſtum ad impediendam exequutionem prætextu ſubreptionis &c.*
5 *Excommunicantur impedientes exequutionem litterarum* A*poſtolicarum.*
6 *Sæculares non poſſunt ſe immiſcere cauſis ſpiritualibus, etiam ſi eccleſiaſtici errent.*
7 *Remedium, quando litteræ* A*poſtolicæ laborant fundata ſuſpicione &c.*
7 Contra *litteras* A*poſtolicas nihil poteſt intentari,*

1 NEgatiuè reſpondendum eſt, quia licet, vt ſigillum validum ſit, requiratur, vt ſigillans legerit ſcripturam, vt cum pluribus dictum eſt Quæſt. *præcedenti num.* 1. hoc tamen non habet locum, quando ſcriptura lecta eſt ab eo, qui deputatus eſt ex officio ad ipſam recognoſcendam, & ad informandum principem, à quo ſigillum apponi debet, vt contingit in caſu noſtro. Nam Pontifex habet officiales, qui recognoſcunt litteras, & Bullas, & ipſum informant, antequam apponat annulum Piſcatoris.

2 Cum enim officiali credendum ſit in ijs, quæ pertinent ad proprium munus Cap. *Ad audientiam*. De *præſcrip.* & *l. Si quis decurio.* C. De *falſo*. & tradunt Gloſ. *in Cap. Cum parati*, verbo. *Nuntius*. De *appellationib.* vbi Abbas & Decius *num.* 10. citans Bal. Imolam. Felin. Roman. Alciat. *De præſumpt. reg.* 3. *Præſumpt.* 14. *num.* 1. Bar. *Tract. Ad reprimendum.* verbo. *Per nuncium.* Tiraquel. *de Retr. conſang.* §. 8. *gloſ.* 9. *num.* 10. *&* 11. alios citans, Speculator. *Tit. de teſte.* §. 8. ver. *Hoc autem*. Menoch. *lib.* 2. *De arbitr. Centur.* 2. *Caſu* 112. *num.* 16. hinc fit, vt non ſolum Pontifex ijs fidem præſtare poſſit, ſed etiam cœteri debeant, & tanquã certum præſumere, quod nulla fraus ſit in litteris, & Bullis Pontificijs. Sunt enim officiales iſti tanquam delegati ad exequẽdum munus proprium principis, approbati à perſona Principis, atque adeo à lege viua, vt de omnibus delegatis, ait Menoch. *Conſil.* 100. *num.* 7. imo cum hoc ſit de ſtilo, & conſuetudine curiæ, ſunt approbati eo ipſo, quod eliguntur, ab ipſa conſuetudine, quæ obtinuit vim legis, atque adeo ex vi legis ipſorum fidei ſtandum eſt. Et ideo Vrbanus VIII. cum in ſua *Conſtitutione edita die* 20. *Decemb.* 1632. reuocaſſet omnia viuæ vocis oracula in alia *Conſtit. anni* 1635. *die* 11. *April.* declarauit, non intelligi reuocata viuæ vocis oracula facta Officialibus quò ad ea, quæ ſpectant ad ipſorum munus.

3 Quod precipuè verum eſt, quia officialis publicus ſemper præſumitur habere bonam mentem, atque adeo fideliter munus ſuum implere. *l.* 2. ver. *Quod non arbitramur*. C. De *offic. ciu. iud.* Bald. *Conſil.* 494. *in fine. vol.* 1. Iaſ. *Conſil.* 224. *vol.* 2. & ideo in adminiſtratione ſui muneris nõ poteſt argui de infidelitate, niſi de ea conſtet, & conſequenter nec Bullæ, & litteræ Pontificiæ poſſunt eſſe ſuſpectæ ex eo, quod Pontifex quò ad ſcripturam innitatur fidei officialium.

4 Accedit etiam, quod officialis præſumitur rectè adminiſtrare proprium officium. *l.* 1. C. De *ſuſceptor. præpoſ & arcar.* & notant Bart. *in. l. Damni* §. *Sabini. num.* 8. *in fine*. *ff.* De *damno infecto*. Alciat. *De præſumpt. Regul.* 3. *præſumpt.* 15. *num.* 1. Bald. *in*

l. 2.

Digitized by Google

l. 2. C. Qui *accuſare non poſſunt*, & *Conſil*. 178. *init*. & *Conſil*. 494. *circa finem*. ver. *D. tertia inquiſitione. lib*. 1. Tiraquel. *De pœnis leg. cauſa* 58. *num*. 2. alios citans. & latè Menochius *lib*. 2. *Præſump*. 85. Quia nimirum quilibet præſumitur bonus, atque adeo rectè munus ſuum obire, niſi probetur malus, & cum officialis ſit coram oculis Principis, non eſt veriſimile, quod in ſuo officio audeat delinquere, quod præcipuè locum habet in caſu noſtro, tum quia facilè eſt, quod ſummus Pontifex legat aliquando litteras, vel Bullas, vt experiatur fidelitatem Officialis. tum quia tales officiales ſunt perſonæ doctæ, & non ignorant, quod interueniente fraude litteræ Pontificiæ, & Bullæ nullæ ſunt.

5 Ex quibus colligitur, quàm friuolè etiam ex hoc capite deducant quidam Recentiores, nimium detrahentes immunitati eccleſiaſticæ; quod poſſit Laica poteſtas, ad vitandas violentias, ſubreptiones, falſitates, recognoſcere, & examinare Bullas, & litteras Pontificias, & impedire ipſarum exequutionem, cum non obſtante ſtylo Curiæ ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ id prohibitũ ſit à Bonifacio IX. Martino V. *in Concilio Conſtantienſi*. Leone X. *anno*. 1518. *Kal. Martij in ſua Conſtitutione* 30. vt in Bullario. quorum omnes conſtitutiones innouauit Clemens VII. *anno* 1533. *IV. Kal. Ianuarij in ſua Conſtit*. 39. in qua inter alia hæc habentur. §. 11. *Nos enim omnes illos, qui exequutionem litterarum Apoſtolicarum impediuerint, ſeu impedientibus, auxilium, conſilium, vel fauorem directè, vel indirectè, publicè, vel occultè, aut quouis quæſito colore præſumpſerint, etiamſi Patriarchali, Archiepiſcopali, Primatiali, Epiſcopali, & quauis alia Eccleſiaſtica, vel mundana, etiam Imperiali, Regali, Reginali, Ducali, vel alia dignitate præfulgeant, per alias noſtras litteras in die Cœnæ Domini publicè lectas excommunicauimus, & anathematizauimus, prout etiam tenore præſentium eaſeidem excommunicationis, & anathematis ſententiæ, à qua non niſi, vt præfertur, abſolui poſſint, ſubiacere, ac Ciuitates, Terras, Caſtra, Oppida, & loca, in quibus dicti inobedientes, & contrafacientes manſerint, & ad quæ eos declinare contigerit, Eccleſiaſtico ſuppoſita eſſe interdicto tandiu firmiter obſeruando, donec ad cor reuerſi, interdicti huiuſmodi relaxationem debita ſatisfactione præmiſſa, meruerint à nobis aut dictis ſucceſſoribus noſtris obtinere*. Atque eadem excommunicatio innouatur quotannis in *Bulla cœnæ*. Et proinde Laicos omnes, quicunque ſint, impedientes ſub quocunque titulo exequutionem litterarum Apoſtolicarum incurrere hanc excommunicationem, tradunt Azor. *par*. 1. *lib*. 5. *cap*. 14. *quæſt*. 4. Sayrus *lib*. 3. *de cenſur. par*. 1. *cap*. 18. *num*. 8. Nauar. *in Manuali cap*. 27. *num*. 69. Suarez *de Fidei defenſ. lib*. 4. *de immunit. cap*. 34 Reginal. *lib*. 4. *Praxis fori pœnit. cap*. 22. *num* 341. Laiman. *lib*. 4. *theol. moral. tract*. 9. *cap*. 4. Filliucius *tract*. 16. *cap*. 10. *quæſt*. 4. *num*. 255. & *num*. 264. Alterius *De cenſur. diſp*. 15. *cap*. 3. *in fine*. & *diſp*. 6. *cap*. 2. Bonacina *diſp*. 10. *de leg b. quæſt*. 2. *punc*. 1. §. 3. & *diſp*. 1. *De cenſur. Bullæ cœnæ. quæſt*. 15. *punc*. 4. §. 4. Barboſa *in Cap. Eccleſiæ S. Mariæ*. *num*. 1. De *conſtit*. Duardus *in Bul. cœnæ. lib*. 2. *quæſt*. 9 *in can*. 14. & alij communiter.

6 Quia nimirum talis executio eſt cauſa ſpiritualis, cui non poteſt Laicus ſe immiſcere, etiamſi iudices eccleſiaſtici errauerint, aut negligenter ſe geſſerint Cap. *Qualiter*. De *iudicijs*. & Cap. *Si quis Clericus*. Cap. *Placuit*. Cap. *Clericum* 11. *quæſt*. 1. Et quia cauſæ eccleſiaſticæ non ſunt intra meſſem laicorum Cap. *Solitæ*. De *maior. & obedient*. & Cap. *Eccleſ*. De *conſtit*.

7 Præterea, quia quando adeſt fundata ſuſpicio de ſubreptione, aut falſitate adeſt congruum, & ordinarium remediũ, nam is, cui eſt commiſſa executio dictarum Litterarum Apoſtolicarum, poteſt ſuſpendere executionem, donec ad ſummum Põtificem ſupplicatum fuerit, & ipſi exhibita cum effectu debita informatio, vt conceditur in dicto. §. 14. *Bullæ cœnæ*. dummodo tamen nihil contra ipſas decernatur, ſed expectetur reſolutio Summi Pontificis, alioquin tale quid attentans, ſaltem parem Summo Pontifici ſe faceret, vt ait Bald. *Conſil*. 359. *num*. 1. *lib*. 1. Alexan. Raudenſ. *De analogis cap*. 28. *num*. 20. & 21.

Digitized by Google

& 21. & conſtitueret ſuam Sedem ad Aquilonem.

An Clericus grauiter percutiens ſe ipſum ex ira &c. incurrat excommunicationem Canonis. Si quis ſuadente diabolo &c. Queſt. 60.

S V M M A.

1 *Clericus percutiens ſeipſum incurrit ſecundum communem ſentent. excommunicat. canonis.*
2 *Plus eſt homicida ſeipſum occidens, quàm occidens alterum.*
3 *Clericus ſe ipſum percutiens non incurrit excommunicat. canonis.*
4 *Textus, ex quo deſumitur.*
4 *Clericus ſponte ſe ſubijciens alterius percuſſioni eſt excommunicandus.*
5 *Cenſura non admittunt extenſionem etiam ex maioritate rationis.*
5 *Prohibitio de non extrahendo frumento non extenditur ad farinam.*
5 *Excommunicatio contra fautores, & defenſores non extenditur ad conſulentes.*
6 *Percutiens ſeipſum non iniicit ſibi manus violentas.*
6 *Quid violentum.*
7 *Violentia quouſque ſe extendat:*
8 *Canon. Si quis ſuadente &c. coarctatur ad ſolam violentam percuſſionem.*
9 *Non omnis iniuria eſt violentia.*
10 *Pœna attendenda ſunt ſecundum diſpoſitionem legis.*

1 AFfirmatiuam ſententiam tradũt Nauar. *cap. 27. Manual. num. 38.* Auila *De cenſur. par. 2. cap. 5. diſp. 3. dub. 12. concluſ. 2.* ver. *Secundo ſequitur.* Sayr. *lib. 3. de cenſur. cap. 26. num. 20.* Suarez *diſp. 22. de cenſur. ſect. 1. num. 58.* Graſ. *lib. 1. De caſib. reſeruat. cap. 8. num. 46.* Menoch. *De arbitr. caſu 284. num. 37.* Carrer. *in Pract. §. fin. quæſt. 77. num. 3.* Megal. *par. 3. Inſtit. lib. 4. in fine*, Grammat. *Deciſ. 44.* Franciſcus Marchia *Deciſ. 287. num. 3. vol. 2.* Riccius *in Praxi aurea Reſol. 472. num. 6.* Bellet. *in Diſquiſit. Cler.* Tit. *De fauore Cler. canonis. §. 1. num. 14. & ſequent.* Bonacina *tom. 3. diſp. 2. quæſt. 3. punc. 6. ſect. 2. num. 7.* Marcellus Vulpe *in Praxi cap. 1. num. 34.* Rebuf. *in Repetit. Can. Si quis ſuadente diabolo. num. 2.* Squillante *cap. 6. De priuileg. Cler. num. 71.* Gutierez *De iuram. confir. par. 1. cap. 16. num. 54.* Molina *de iuſt. & iure tom. 4. tract. 3. diſp. 51. num. 4.* Laiman *lib. 2. Theol. moral. tract. 5. par. 2. cap. 5. num. 5.* Filliucius *tom. 1. tract. 15 cap. 1. num. 33.* Reginal. *lib. 1. Praxis Fori Pœnit. cap. 17. num. 209.* Fernandez *par. 2. Exam. Theol. moral. cap. 9. §. 20. num. 20.* Giptius *De caſib. reſeruat. cap. 2. num. 37.* Rayner. *in Catal. cenſur. cap. 9. excom. 1. not. 6.* Villalob. *par. 1. ſum. tract. 17. difficul. 22. num. 10.* Ameſcua *De poteſtate in ſeipſum lib. 1. cap. 20. num. 24.* Graſſis *de effectibus Clericat. Effectu 9. num. 82.* Alphonſus de Leone *De cenſur. Recollect. 5. num. 126.* Aufret. *De poteſt. iud. Laici Regul. 3. num. 10. tom. 16. tractat.* Clar. *in Pract. §. fin. quæſt. 77. num. 3.* Maiol. *lib. 3. de irregularit. cap. 25. num. 1.* & *lib. 5. cap. 18. in fine.* Caiet. *in ſum. verbo*, Excommunicat. *cap. 10.* ver. *Nota 3.* Coninch *diſp. 14. de cenſur. num. 170.* Manriquez *par. 2. quæſt. Moral. quæſt. 46.* Theſaurus *De pœnis Eccleſias. verbo*, Iniuria *cap. 2. ampliat. 3.* Et plures ex veteribus Doctoribus Archidiacon. *in Cap. Si quis ſuadente diabolo.* & *in cap. Si cum licet. num. 3. 23. quæſt. 5.* Bellamera item *num. 3. in dictum cap. Si quis ſuadente*, Abbas, *num. 6.* Io. Andr. *init.* Felin. *in cap. Contingit num. 1. De ſent. excommunicat.* Præpoſit. *in cap. Si quis abſciderit. Diſt. 55.* Bart. *§. Iuris præcepta. num. 2.* Inſtit. *De iuſt. & iure.* Turrecrem. *in cap. Qui partem. Diſt. 55.* Imola *in l. Dotalem. num. 46. ff.* Soluto *matrimonio*. Dec. *in l. Seruus. num. 4. C. De pactis.* Bertachin. *in Repert.* verbo, *Clericus percuſſor.* Mantua *Singul. 1. num. 1.* Iaſ. *in l. 1. num. 7. C. De ſeruis fugit.* Caſſan. *Ad conſuetud. Burgun. Rubr. 1.* ver. *Ex Droiz d' velles num. 21.* Io. Sicard. *in l. 3. num. 9. C. De pactis.* Alber. *in l. Peculium. §. Si ipſe. ff. De peculio.* Guliel. de Benedict. *in Repet. cap. Raynutius.* verbo, *Mortuo itaque teſtatore. 1. num. 80.* Decian. *par. 2. tract. criminal. lib. 6. cap. 18. num. 4.* & *lib. 9. cap. 3. num. 4.* & *cap. 4.*

Digitized by Google

*cap.4.num.*6. Io. de Lignano *De cenſuris Eccleſiaſticis.* §. 4. *num.*21. *tom.*14. *tract.* Conſtantin. Roger. *De legis potent. ſect. Nunc videndum eſt. num.* 52. *tom.*1. *tract.* Boich. *in cap. Super eo. num.* 5. *De ſent. excommunicat.* & *in cap. Contingit. eod. Tit.* Socin. *in cap. Peruenit, num.*151. *& ſequent. eodem Tit.* Vital. *in Clement. Si furioſus. num.*66. De homicid. Corneus *Conſil.*195. *num.*1. *lib.* 2. Igneus *in l.* 1. §. *Si ſibi manus. num.* 5. *& ſequent. ff.* Ad *ſenatusconſult. Syllan.* Peregrin. *lib.* 4. *De iure Fiſci tit.* 4. *num.* 6. Plaza *in Epitome delict. cap.*23. *num.*15. ver. *Cæterum.* Anton. de Burgos *in cap. Quæ in Eccleſiarum. num.* 188. *De conſtitutionib.*

2 Horum fundamentum eſt, quia Clericus ſeipſum percutiens reuera percutit Clericum, & facit iniuriam ſtatui clericali, ergo incurrit excommunicationem canonis, *Si quis ſuadente diabolo*, cum talis canon non tàm fauore priuatæ perſonæ, quàm ordinis clericalis conditus ſit, vt cõſtat ex Cap. *Contingit* 1. *De ſent. excom.* Deinde. Nemo eſt Dominus membrorum ſuorum. *l. Liber homo. ff.* Ad *leg. Aquiliam*, ergo ſi ipſa percutit, facit ipſis violentiam, & iniuriam, quia facit contra ipſa, quod non poteſt facere. Tertio. Plus eſt homicida, qui ſeipſum occidit, quàm qui occidit alterum. Cap. *Si non licet.* 23. *quaſt.* 5. & *l. Qui rei.* § *Sic autem. ff.* De *bonis eorum, qui ante ſentent. &c.* vbi redditur ratio ibi. *Qui enim ſibi non pepercit, multò minus alij parcet*, & *l. Cum autem* § *Excipitur & ille. ff.* De *ædilitio edicto.* ibi. *Tanquam nunnihil in alium auſurus, qui hoc aduerſus ſe auſus eſt.* ergo etiam Clericus ſeipſum percutiens plus infert manus violentas in Clericum, quàm ſi alium percuteret.

3 Oppoſitam tamen ſententiam nempe non incurrere excommunicationem canonis tradunt Angel. *in l. Peculium.* §. *Si ipſe. ff* De *peculio.* Io. Faber. §. *Iuris præcepta. num.* 2. Inſtit. *d. Iuſt. & iure.* Turrianus *de cenſur. lib.* 3. *diſp.* 29. *dub.* 2. Tolet. *lib.* 5. *cap.* 8. *num.* 9. mutando opinionem, quam tradidit *lib.* 1. *cap.* 35. *num.* 9. Bald. *in Proem. Decret. verbo*, Rex Pacificus. *num.*27. malè pro oppoſita ſent. citatus. Naldus *verbo*, Clericus *num.* 19. Barboſa *in Collect. in Decretum in cap. Si quis ſuadente* 17. *quæſt.* 4. *num* 39. Diana *par.* 3. *tract.* 5. *Reſolut.*81. & *par.* 5. *tract.*1. *Reſolut.*84. *in fine.* Bauny *De cenſur. tract.*4. *diſp.* 5. *ſect.* 2. *quæſt.*13. qui vocat hanc ſententiam probabiliorem.

4 Cum qua tenendum eſt. Quod Clericus grauiter percutiens ſeipſum non incurrat excommunicationem Canonis. *Si quis ſuadente diabolo.* Et ſi rectè, & attentè conſideretur Cap. *Contingit.* 1. *De ſent. excommunicationis*, reperietur hæc ſententia determinata in illo canone. Requiſierat enim Archiepiſcopus Bracharenſis, an in Clerico ſponte ſua ſubijciente proprium corpus percuſſionibus ſecundum conſuetudinem patriæ, vt ſatisfaceret illi, quem læſerat, haberet locum excommunicatio Canonis? Et Pontifex Innocentius III. reſpondet his verbis. *Nos autem fraternitati tuæ ſuper hoc reſpondemus, quod huiuſmodi manus iniectio, & ſi non violenta, tamen iniurioſa videtur, cum ille canon non tàm in fauorem clerici ordinati, quàm in fauorem ordinis Clericalis fuerit promulgatus. Ideo, & volumus, & mandamus, vt id de cætero prohibeas attentari, ſi quis autem Clericus poſt prohibitionem huiuſmodi ſponte ſe ſubiecerit, excommunicetur.* Quaſi diceret, licet quando clericus ſe ſubijcit percuſſionibus in ſatisfactionem illius, quem læſit, non interueniat violenta manus iniectio, atque adeo non habeat locum excommunicatio Canonis. *Si quis ſuadente.* quia tamen iſte canon eſt conditus etiam in fauorem ordinis clericalis, ideo præcipimus, prohiberi, Clericum ſubijci huiuſmodi percuſſionibus, & quod excommunicetur, ſi poſt huiuſmodi prohibitionem ſe ſubiecerit. In quo canone Pontifex declarat, quod non habeat locum excommunicatio Canonis, *Si quis ſuadente*, quando quis volens percutitur, nam ſi haberet, abſolutè reſpondiſſet, quod locum haberet dictus canon, & quod ipſo facto excommunicatio incurreretur, non autem præcepiſſet, quod id prohiberet, & inobedientes excommunicaret. Deinde conſiderat reuerentiam debitam ſtatui clericali, in cuius etiam fauorem eſt conditus dictus canon, & ratione talis reuerentiæ debitæ, cui nemo renunciare poteſt, decernit, quod prohibeatur clericis, ſe ſubijcere voluntarijs percuſſioni-

ſionibus. Denique decernit pœnam inobedientibus, nempe excommunicationem ſententiæ ferendæ, vt denotat verbum *Excommunicetur*. non eſſet autem opus excommunicatione ſententiæ ferendæ, ſi haberet locum excommunicatio latæ ſententiæ, qualis eſt excommunicatio lata. Can. *Si quis ſuadẽt: diabolo*. Quare declarat, antiquum ius non comprehendere hunc caſum, & nouum ius pro ipſo condit.

5 Fundatur autem hæc ſententia in duobus principijs omnino certis, quorum primum eſt, quod ſtatutum cenſuræ tantum liget, quantum verba ſonant, nec admittat extenſionem ex ſimilitudine, vel etiam ex maioritate rationis, niſi quando contingeret eſſe fruſtratoriam, quia verba ſtatuti pœnalis ſunt ſtrictè interpretanda. *l. Quicquid adſtringendæ. ff.* De *verb. oblig.* & Cap. *Pœna.* De *pœnit. Diſt.* 1. & Cap. *Odia.* De *regul. iuris in* 6. & deſumitur ex Gloſ. *in Clement.* 1. De *ſepult.* & *in Clement.* 1. De *conſanguinit. & affinit.* Bart. *in l. Cæſar. num.* 16 De *pub. vectig.* vbi docet, quod prohibitio de non extrahendo frumento ſub tali pœna, non extenditur ad extractionẽ farinæ. Quod præcipuè verum eſt, quando pro extenſione verba eſſent impropriãda, vt notant Panor. *in cap. Cum dilectus.* De *conſuetud.* Bar. *in l.* 4. *§. Prætor ait. ff.* De *damno infecto.* & hoc principium latè firmat Duar. *in Bullam cœnæ lib.* 1. *cap.* 3. *quæſt.* 4. Vnde excommunicatio lata contra fautores, & defenſores non includit conſilium dantes. vt notant Caiet. *in ſum. verbo*, Excommunicatio. *cap.* 47. *not.* 3. Syluester. *verbo*, Excommunicatio 10. *dub.* 3. Suarez *de Cenſuris diſp.* 21. *ſect.* 2. *num.* 15. & eſt doctrina communis. Vnde etiam præſens excommunicatio Canonis *Si quis ſuadente.* debet tantum accipi de propria iniectione manuum violentarum.

6 Alterum autem principium eſt, quod quando quis percutit ſeipſum ex ira &c. non inijcit ſibi manus violentas, ſed potius voluntarias, atque adeo modo oppoſito violentiæ, & proinde in voluntaria percuſſione Pontifex Innocent. III. *in ſupradicto* Cap *Contingit.* 1. De *ſeutent. excommunicat.* non agnoſcit violentiam. Violentum enim eſt id, quod eſt à principio extrinſeco nihil conferente paſſo. vt tradit Ariſt. 3. *Eth. cap.* 1. & D. Th. 1. 2. *quæſt.* 6. *ar.* 4. *in corpore*, quam explicationem violenti amplectuntur omnes tàm Theologi, quàm Philoſophi. quando autem quis ſe percutit, illa percuſſio nec eſt à principio extrinſeco, cum ſit à propria voluntate, intrinſeca, nec eſt in paſſo nihil conferente, ſiquidem pàtiens eſt etiam agens. & confert ſuam vim, & capacitatem. Et ideo non eſt manus violenta iniecta, cum non ſaluetur proprietas, & ratio violentiæ, vt deſumitur etiam ex *l.* 1. *§. Vſque adeo. ff.* De *iniurijs.* & *l.* 3. *§. Si quis volentem. ff.* De *liber. homin exhib.* & *l. Quamuis. ff.* De *in ius vocan.*

7 Quod ſi dicatur, talem percuſſionem, licet non ſit violenta percuſſio, vt perſona priuata eſt, eſſe tamen violentam ipſi, vt eſt pars communitatis clericalis, quia eſt contra voluntatem capitis, nempe Summi Pontificis, quo reguntur omnes partes communitatis, & cuius motum ſequi debent. Reſp. ex hoc ſolum ſequi, quod ſit iniurioſa communitati, ſeu ordini clericali, non autem violenta. nam violentia infert paſſionem, & eſt tantum reſpectu ipſius, in quo vis recipitur, neque excedit ipſum; & ideo percuſſio, ſicut ſecundum actionem phyſicam ſiſtit in clerico, vt priuata perſona, ita etiam in ipſo ſiſtit violentia, cum violentia non ſeparetur ab ipſa phyſica actione. Et proinde Innocent. III. *in dict. cap. Contingit* De *ſententia excommunicat.* licet in voluntaria percuſſione Clerici agnoſcat iniuriam ordinis clericalis, non tamen agnoſcit violentiam aliquam.

8 Hinc ſolutum manet primum argumentum pro oppoſita ſententia. Nam licet clericus ſe ipſum percutiens, verè percutiat Clericum, non tamen ſibi inijcit manus violentas. Excommunicatio aũt canonis *Si quis ſuadẽte diabolo* nõ eſt poſita pro quacunque percuſſione, ſed pro illa, quę fiat cum violenta manuum iniectione. Neque vrgeri poteſt, quod talis percuſſio eſt contra priuilegium conceſſum ordini Clericali, cui priuata perſona renunciare non poteſt, cum ſit priuilegium ſtatus. nã reſp. quod in dicto canone, *Si quis ſuaden-*

te diabolo, non conceditur priuilegium ordini clericali contra que mcunque percuſſorem, ſed ſolum contra violentum, vt notat Barboſ. *in Collectan. tom. 5. in cap. Si quis ſuadente* 17. *quæſt.* 4. *num.* 39. Quia tamen omnis iniuſta percuſſio eſt ex natura ſua iniurioſa ordini Clericali, ideo ſi ſit grauis, continet peccatum mortale. & quia eſt talis prohibetur, licet non violenta ſit in Cap. *Contingit. De ſent. excommunicat.* ſub pœna excommunicationis ferendæ. Et quod dictus canon coarctetur tantum ad violentam manuum iniectionem, conſtat manifeſtè ex Cap. 1. *De ſententia excommunicationis*. vbi ſtatuitur, non eſſe eos ad Romanam ſedem remittendos, qui Clericos percutiunt, quando non apparet violenta manuum iniectio. Sicut decernit mittendos Canon. *Si quis ſuadente*.

9 Ad 2. negat. conſeq. quia licet ſe percutiens faciat contra iuſtitiam, quia non habet dominium ſupra ſeipſum, neque ſupra propria membra, non tamen infert ſibi violentiam, nam licet omnis violentia ſit iniuria, non tamen omnis iniuria eſt violentia, vt conſtat ex dicto Cap. *Contingit* 1. *De ſent. excommunicat.*

10 Ad 3. Eſſe plus homicidium, qui ſeipſum occidit, quàm qui alium, quò ad animi peruerſitatem, vt ſatis innuunt alleg. iura. non autem quò ad pœnas impoſitas, quæ non debent attendi ſecundum maioritatem, vel minoritatem delicti, ſed ſecundum diſpoſitionem iuris; vnde licet Clericus ſeipſum percutiens plus crudelitatis præſeferat, quàm percutiens alium; quò ad excommunicationem tamen ſolum attendi debet, quid diſponant canones, vt autem ex dictis conſtat Canon. *Si quis ſuadente diabolo*, non extenditur ad Clericum ſe percutientem, cum non exerceat manus violentas.

An declarationes Sacræ Congregat. Cardinalium ſuper Concil. Trident. habeant vim legis. Quæſt. 61.

S V M M A.

1 *Declarationes Cardinalium ſuper Concilium ſecundum aliquos non habent vim obligandi.*
2 *Declarationes Cardinalium in Tridentinum obligant ex communi ſententia.*
3 *Declarationibus ſacræ Congregationis, quando non ſunt in forma authentica, nulla fides adhibenda.*
4 *Declarationes Congregationis. quæ declarant decreta Trident. in forma authentica, obligant.*
5 *Sacra Congregatio id declarauit, & Rota idem ſenſit.*
6 *Princeps poteſt alteri tribuere poteſtatem condendi, & declarandi leges.*
6 *Pontifex tribuit facultatem S. Congregationi declarandi Tridentinum.*
7 *Declaratio non inducit nouum ius, ſed conditum oſtendit.*
8 *Pro declaratione legis non eſt neceſſaria noua promulgatio.*
8 *Declaratio legis cenſetur cum lege emanaſſe.*
8 *Declaratio enunciat, quid in ſtatuto conditum ſit.*
9 *Declarationes S. Congregat. quæ ſolum ſunt reſolutiones dubiorum &c. non obligant, niſi in illo facto.*
10 *Interpretatio tantum valet, quantum ex verbis, & ratione legis concipi poteſt.*
11 *Interpretatio legis debet eſſe intellectiua intra limites verborum, non extenſiua.*
12 *Reſcripta Pontificum ad ſpeciales caſus habent vim legis.*
13 *Cur declarationes Sacræ Congregat. non inducant vniuerſalem obligationem, licet habeant vim inducendi.*
14 *Non inducunt obligationem, niſi conſulatur Sum. Pontifex.*

1 NEgatiuam ſententiam tradunt Ledeſma *par.* 1. *ſum. tract. De ſacram. Pœnit. cap.* 13. *dub.* 7. *poſt.* 1. *concluſ. ver. A la tercera razon.* Sanchez

chez *lib.8. de matrimon. diſp.2. num.*10. Navar. *lib.5. Conſil.15. De ſent. excom.* Valerus *in Different. vtriuſque fori. verbo*, Abſolutio. *Different.5. num.2.* Bonacina *diſp.1. de legib. quæſt.1. punc.8. num.4.* Vega *par.1. ſum. cap. 62. caſu* 41. Pontius *lib.5. de Matrim. cap.*13. §.2. *num.*7. Zipæus *in nouo iure Pontificio. lib.5.* Tit. *De pœnit. & remiſ. num.* 9. Delrius. *par.3. Diſquiſit. magicar. lib.6. cap.1. ſect.3.* Serrar. *in Prolegom. Bibl. cap.*19. *quæſt.* 11. Diana *par.1. tract.*10. *de legib. Reſol.*29. Baldel. *tom.1. Theolog. mor. lib.5. diſp.* 14. *num.*15. Salas. *diſp.2. de legib. ſect.9. in fine.* Merol. *tom.2. mor. Theol. diſp.4. cap.4. dub.* 12. *num.*174. Et hanc videtur tacitè approbare Portel. *in Dub. Regular. verbo*, Cardinalium *Declarationes*, & probabilem putat Villalobos. *par.1. ſum. tract.2. difficul.7. num.* 5. Quia nimirũ non promulgantur, quod eſt de ratione legis, cum lex non obliget, niſi à legiſlatore promulgetur, indigerent autem noua promulgatione, quia ſunt veluti nouæ leges.

2 Oppoſitam ſententiam tenent Burgos de Paz *in Proem. Ad leg. Tauri, num.*297. & *num.*432. *& ſequentib.* Decian. *Conſil.*84. *num.5. lib.1.* Riminal. *Conſil.* 112. *num.* 26. & *num.*230. Menoch. *Conſil.*191. *num.*44. Honded. *Conſil.*8 *num.*71. Valenzuola Velaſquez *Conſil.* 23. *num.* 137. Mandelus de Alua *Conſil.*219. *num.*10. Anton. Gabr. *lib.6. commun. concluſ.* Tit. *De regul. iur. concluſ.*3. Simon de Prætis *lib.1. interpret.1. dub.5. ſolut.*5. Tiraquel. *in l. Si vnquam. verbo*, Reuertatur. *num.*26. & *De retract.* §.1. *Gloſ.*18. *num.*77. Intrigolus *Deciſ.*76. *num.* 33. Gratian. *tom.1. cap.* 68. *num.* 26. & *tom.* 3. *cap.* 464. *num.*19. *& ſequent.* Coſta *de Retrotract. caſu*13. *cap.1. num.*12. *& ſequent.* Gonzalez *Ad Reg.8. Cancel. Gloſ.*12. §.1. *num.*9. Mantica *de tacitis. lib.4. Tit.22. num.*14. Mieres *de Maior. 1. par. quæſt.* 44. *num.* 14. *& ſequent.* Giurba *Ad cõſuetudin. Meſſanenſ. cap.2. Gloſ. 1. par.1. num.* 4. *&* 18. Fontanel. *de pact. nuptial. tom.2. clauſ.7. par.8. num.3. & ſequent.* Caſtil. *tom.6. controuer. cap.*182. *num.* 10. Garzias *De beneſ. tom.1. in Præfat. circa med.* Salas *De legib. diſp.*21. *ſect.* 12. Lazar. *tract. De blaſphem. quæſt.* 10. *num.* 39. Cochier. *de Permut. beneficior. par.* 2. *cap.* 20. Rodriquez. *tom.1. Quæſt. Regular. quæſt.*11. *ar.1. & 2.* Homobonus *par.1. Exam. n. Eccleſiaſ. tract.1. cap.16. quæſt.* 29. *circa fin em.* Belloch. *quæſt.2. de caſib. reſeruat. num.*82. Gambarup. *de caſib. reſeruat. cap.3. num* 6. Miranda *tom.2. Manual. Prælat. quæſt.* 26. *ar.* 11. Leo *tract. De iubileo. par.1. quæſt.* 5. *num.* 207. Narbona *De appellat. à Vicario ad Epiſcopum par.1. num.* 189. Cherub. *in Compen. Bullar. Schol.1. Ad Conſtit.*74. *Sixti V.* Cenedo *quæſt.6. canon. num.8. & ſeq.* Zipæus *in Analiſi iur. Canonici Epiſt. ad lect.* Palaus *tom.1. oper. moral. tr.3. diſp.5. punc.3.* §.1. *num.*6. Quia nimirum declaratio facta per deputatum à Principe ad illam faciendam, habet idem robur, ac ſi eſſet facta ab ipſo Principe.

3 In hac difficultate hoc certum eſt quod quando Declarationes Sacræ Congregationis non ſunt in authentica forma, cum ſolito ſigillo, non ſolum non habent vim legis, ſed neque etiam ipſis vlla fides adhibenda eſt ſiue in iudicio, ſiue extra iudicium. & proinde non ſunt habendæ tanquam declarationes Congregationis. ita enim decreuit eadem ſacra Congregatio ex ſpeciali mandato Vrbani VIII. *die* 2. *Auguſti.* 1631. Vt autem ſint in authentica forma præter ſigillum requiritur etiã ſubſcriptio Eminentiſſimi Cardinalis Præfecti, & ſecretarij eiuſdem ſacræ Congregationis. Quare quotieſcunque non ſunt in authentica forma, poſſunt reduci ad examen rationis, & acceptari, vel reijci, quia tunc non conſiderantur tanquam declarationes Congregationis, ſed ſecundum quod præſeferunt veritatem.

4 Rurſus huiuſmodi declarationes vel ſunt circa ea, quæ continentur in Concilio Tridentino, & iam ab ipſo ſtatuta ſunt, ita vt declarent, aut quomodo aliquod ſtatutum intelligendum ſit, aut an comprehendat aliquem caſum, vel non comprehendat. Vel potius ſunt reſolutiones aliquorum dubiorum in facto contingentium, quæ ſolum indirectè ſpectant ad ſtatuta Tridentini, quia ſunt intra eandem materiam, de quibus tamen Concilium nihil ſtatuit. Quò ad declarationes primo modo acceptas, quæ verſantur circa aliquod ſtatutum Concilij, tenendum eſt, quod habeant vim legis, at-

que adeo obligent quoties ſunt in authentica forma, quantum eſt ex ſua natura, non ſecus, ac ſi ita eſſet à Summo Pontifice ſtatutum.

5 Et hoc eſt, quod pluries declarauit eadem Sacra Congregatio, nam habetur declaratio in hæc verba. *Eadem ratio habenda eſt de his, quæ ſcribuntur à Cardinalibus Sanctæ Congregationis ſacri Concilij Tridentini, ac ſi à Papa ſcripta eſſent*, vt refert Zerola *in Praxi Epiſcopali par.*1. verbo, *Auctoritas*, in fine. & *par.*2. *verbo*, Abſolutio, *init.* Rodriquez *tom.*1. *Quæſt. Regular. quæſt.* 11. *ar.* 2. Et alias ſimiles declarationes affert Garzias *in Præfat. ad tract. de Benef. prope med.* Et hoc etiam ſenſit Rota *in vna Abulenſ. Canonica. pœnit.* 17. *Apr* 1589. *coram Main.* dum ait, *Concilium Trident. quod ſecundum declarationem S. Congregat. ſoli Epiſcopo eligendi tribuit facultatem, debet obſeruari.* Et iterum. *Quia cum illa declaratio apertè dicat, electionem &c. nobis non licet, eam infirmare Cap. Cum inferior.* De maior. *& obedient. l. Nam magiſtratus ff.* De receptis arbitr. *l. Ille à quo.* *§. Intempeſtiuum. ff.* Ad *Trebel.* Nec veritatem harum declarationum in dubium reuocat, ſed ſemper reuerenter ſuſcipit, vt dixit in *Auerſana beneficij die* 3. *Iulij* 1606. *coram Sacrato.*

6 Poteſt enim Princeps tribuere facultatem Senatui, aut alijs viris ſapientibus condendi leges, quæ omnes obligēt, atque conditas interpretandi auctoritatiuè ex §. *Reſponſa prudentum.* Inſtit. *De iure naturali.* & *l. Humanum. C.* De *legib.* quia nimirum poteſt ſuam auctoritatem quò ad hoc etiam delegare, & ratum habere quicquid ab ipſis ſtatutum fuerit. Rurſus ſummus Pontifex tribuit hanc facultatem S. Congregationi ſuper Tridentinum, vt conſtat ex *Bulla* Sixti V. quæ inter *Bullas ipſius eſt* 74. *in ordine in Bullario.* & proinde declarationes factæ ab ipſa Congregatione eandem vim obtinent, quam obtinerent, ſi eſſent immediatè à Pontifice, atque adeo habent vim obligandi.

7 Præterea declaratio legis non inducit nouum ius, ſed quid ſtatutum ſit, oſtendit, quia declaratio ita ineſt diſpoſitioni declaratæ, vt ipſam relinquat in ſua natura. *l. Aſſe toto. ff.* De *hæred. inſtit.* & *l. Vnum ex familia.* §. *Si de falcidia. ff.* De *legat.* 2. & *l. Heredes palam.* §. *Si quid poſt. ff.* De *teſtament.* ibi *Poterit declarare, de quo ſenſerit? Et puto poſſe: nihil enim nunc dat, ſed datum ſignificat.* & *l. Adeo.* §. *Cum quis. ff.* De *acquiren. rer. domin.* & *Clemen.* 1. De *iurepatr.* Et tradunt Bald. *in l.* 1. ver. *Quæro quot teſtes.* C. De *codicil.* Decius *in l. Edita. num.* 47. C. De *edendo.* Caſtrenſ. *in l. Heredes palam.* §. *Sed & ſi notam.* ver. *Quid autem. ff.* De *teſtament.* Imola *ibid. notab.* 2. Aretin. §. *Si quid. notab.* 1. Roman. *in l.* 1. §. *Si quis ſimplici er. ff.* De *verbor. obligat.* Salicet. *in l. Et conſtitut.* C. De *legib.* Hyppolit. de Marſil. *in l.* 1. §. *Si quis vltro.* ver. *Vlterius ſcies. ff.* De *quæſt.* Purpurat. *in l.* 1. *num.* 38. *ff* Si *certum pet.* Rebuf. *in l. Quod iuſſit. num.* 154. *ff.* De *re iud.* Fulgoſ. *Conſil.* 147. ver. *Ad ſecundum.* Federicus de Senis. *Conſil.* 112. Socin. *Conſil.* 214. ver. *Sed huic obiectioni.* Barboſa *Conſil.* 18. ver. *Ecce autem.* Dominicus *in Proem.* 6. *Decretal.* ver. *Nota optimum tex.* Cardin. *in cap. fin.* ver. *Si vero.* De *conſtitutionib.* Imola *in Clement.* 1. ver. *Gloſa cecidiſſe.* De *ſequeſt. poſſeſſ.* Felin. *in cap. Super quæſt.* De *offic. deleg.* & *in cap. Qualiter, & quando.* 1. ver. *Pro iſta fallentia.* De *accuſat.* & *in cap. Non poteſt.* ver. *Facit Gloſ. ſingul.* De *re iud.* Anton. Gabr. *commun. Concluſ.* Tit. *De regul. iur. concluſ.* 3. *num.* 1. *& ſequent.* Brunus *tract. de For.* Tit. *Quas res, perſonas &c.* ver. *Interdum diſpoſitio.* Marta *de clauſul. par.* 4. *centur.* 2. *clau.* 152. *num.* 4. Lancellot. *De attent. par.* 2. *cap* 4. *limit.* 21. *num.* 3. Gratian. *Diſcept. Forenſ. cap.* 147. *init.* Surdus *Deciſ.* 29. *per totam.* & *conſil.* 288. *num.* 10. *lib.* 3. Larrea *tom.* 1. *Deciſ. Granatenſ. diſp.* 39. *num.* 6. Rolan, *Conſil.* 15. *num.* 27. *vol.* 3. Brunor. à Sole *in locis commun.* verbo, *Declaratio* 1. Mar. Antonin. *Variar. reſol. lib.* 1. *Reſol.* 3. *num.* 12. Franciſ. Gallet. *in Margarita.* verbo, *Declaratio*. Rota *Deciſ.* 454. *num.* 2. *par.* 1. *Recent. apud Farinac.* & cœteri cum Gloſ. *in cap. Cum te.* De *vſuris.* & *in cap. Per tuas. verbo*, De nouo. *De donationib.* Et proinde declarationes iſtæ circa ſtatuta Tridentini factæ ab Eminentiſ. Cardinalib. oſtendunt, quid in Tridentino decretum ſit, & ideo ſi ſtatuta Tridentini obligant, & habent vim legis, obligant etiam iſtæ declarationes, ſi quidem non

fa-

Digitized by Google

faciunt obligationem, ſed oſtendunt ad quid Tridentinum obliget. obligat enim ex vi ſua prima ſecundum quod auctoritatiuè declaratur.

8 Nec eſt neceſſaria noua promulgatio, vt volebat oppoſita ſententia, quia cum non condant ius nouum, ſed declarent antiquum, ſufficit promulgatio, qua ius antiquum promulgatum eſt, & quod legitimè conſtet, & authenticè de declaratione, quia non obligat declaratio de ſe, ſed ratione iuris antiqui iam promulgati. Declaratio enim retrotrahitur ad tempus principalis diſpoſitionis, quæ declaratur, & cenſetur ſimul cum illa emanaſſe, vt docent Anton. Gabriel *in commu-nib. concluſ.* Tit. *De regul.iur. concluſ.* 3. *num.* 9. plures alios citans. Mantica *De contract.lib.*1.*tit.*16. *num.*7. *tom.*1.Surdus *Decif.*21. *per totam*. Gratian. *in Diſceptat. Forenſ. cap.* 147.*num.*2. Cum enim declaratio declaret, quid ſit actum, non autem de nouo aliquid faciat, ita reſpicit ſtatutum iam conditum, vt enunciet, quid in ipſo conditum ſit, & quænam obligatio ab ipſo inferatur, atque adeo adhæreat ſubſtantiæ ipſius eam explicans in eo ſenſu, in quo primò incœpit: eſt enim declaratio interpretatiua, quæ addit qualitatem demonſtratiuam, non autem, quæ alterat ſubiectum, vt optimè Bald.*in l.Hæredes palam.* §. *Et ſi notum.* ver. *Tertio nota.* ff. *De teſtam.* Imola *ibid.* §. *Si quis poſt.* ver. *Item nota.* Aretin. *ibid.notab.*4. Gabriel *lib.*3.*concluſ. commun.* Tit. *De regul. iur. concluſ* 3. *num.* 47. & 48. & ideo cenſetur emanaſſe cum ipſo ſtatuto, cum non ſit aliud, quàm ſtatutum ipſum declaratum.

9 At ſi declarationes S.Congregat. ſint ſolum reſolutiones dubiorum in facto contingentium, vt frequenter euenit, circa materiam, quæ ad ſtatuta Concilij Tridentini reduci poteſt, tunc exiſtimo, non habere vim obligandi vniuerſaliter, ſed tantum eſſe ſeruandas in illo ſpeciali caſu, pro quo ſunt factæ. Quod deſumitur ex contrario ſenſu; nam ſi huiuſmodi declarationes habent vim obligandi, quia declarant, quid ſtatutum ſit in Concilio Trident. ergo quando non ſunt puræ declarationes ſtatuti, ſed reſolutiones dubiorũ, & ſolum indirectè pertinent ad ſtatutum, non habebunt vim obligandi.

10 Quod etiam confir. Nam interpretatio, & declaratio tantum valet, quantum ex verbis legis, & ratione concipi poteſt, nam tunc eodem modo ſe habet, ac ſi eſſet expreſſum in lege. *l. Nominis, & rei*, §.*Verbum ex legib.* ff. *De verbor. ſignificat.* & *l.Scire oportet.* §.*Aliud.* ff. *De excuſat. tut.* & *l. Non dubium.* C.*De legib.*& notant Bal. *in l.*3. §. *Quid ſi* . ff. *De negoc. geſt.* & *in l.Eos. num.*16. C. *De appellat.* Mantica *de contract. lib.* 1. *Tit.* 16. *num.* 12. Cum ergo tales reſolutiones dubiorum non concipiantur ex verbis, neque ex ratione legis, vt ſupponitur, non habent vim inſtar declarationum, ſed potius vt extenſiones ſtatutorum, aut vt nouæ determinationes ſeruandæ in illis particularibus caſibus.

11 Accedit etiam, quod declaratio legis debet eſſe intellectiua, non extenſiua, vt poſt Gloſ loquitur Bal. *in l. Quamuis. init.* & *in l. Ea, quæ.* ver. *Vndecimo quæro.* C. *De conditione indeb.* alioquin ſi fiat extra limites verborum, non habebit vim à lege declarata, nec erit declaratio interpretatiua, ſed noua diſpoſitio, vt docent Caſtreſ. *in l.Hæredes palam.* §.*Si quis poſt.* ver. *Multoties*, & *in Papa*. ff. *De teſtam.* & *Conſil.* 338. ver. *Ex prædictis. vol.*1. Tiraquel.*in Repet. l.Si vnquam. verbo*, Libertis. *num.*15. C. *De reuocan.donat.* alios citans. Felin.*in cap.Cum olim.* ver. *Adduci poteſt* . *De re iud.* Anton. Gabr. *com concluſ.* Tit. *De reg. iur. concluſ.*3. *num.*62. Sarner. *in Reg. De non tollen.iure quæſito quæſt.* 13. ver. *Sed aduertendum* . Tales autem ſunt reſolutiones dubiorum, quæ circa peculiares caſus emanant à Sacra Congregatione, cum non ſint de materia, quæ directè cadat ſub ſtatutis Tridentini, atque adeo nec ſint declarationes intra limites verborum, & ideo non habent vim obligandi à Tridentino.

12 Neque obſtat, quod reſcripta Pontificum, quibus reſpondent ad ſpeciales interrogationes, habeant vim legis. vt habetur ex *Cap.* 1. *Diſt.* 19. deſumpto ex *Epiſtola* Nicolai 1. *Ad Epiſcop. Galliæ*, & ex Cap. *Sancta Romana. Diſt.*15. quod eſt Gelaſij Papæ; & tradunt communiter Do-

ctores. Gloſ. *in Cap. Ex tua.* verbo, *Conſultationem.* De *filijs præsbiterorum.* Felin. *in Rub.* De *reſcriptis, in it.* Io. And. *in Cap. Quia enim.* De *iudic.* Archidiacon. *in Cap. Ignorantia. Diſt.* 38. Dominicus, *ibid.* Quia tunc ſolum huiuſmodi reſponſa habent vim legis, quando ſunt illius, qui poteſt illas condere, vt eſt Pontifex Romanus. Sacra autem Congregatio ſuper Trident. non habet facultatem condendi leges.

13 Eſt tamen aduertendum, quod cum ſecundum ſtylum Sacræ Congregationis nonexhibeantur declarationes in forma authentica niſi ijs, ad quorum inſtantiã factæ ſunt & nulla ſit ipſis fides adhibenda, niſi ſint in forma authentica, vt conſtat ex dictis *num.* 3. nulla conſurgit obligatio vniuerſalis ad ipſas ſequendas, quia nemo poteſt obligari ad impoſſibile, eſt autem impoſſibile, quod ſeruet legem, quam ignorat. Hoc autem eſt per accidens, quia nimirum declaratio non habetur ab omnibus in forma authentica, ad quos pertineret obſeruantia, non autem quia ex ſe non habeat vim obligandi.

14 Quæ autem dicta ſunt de Declarationibus S. Congregationis habentibus vim obligandi, intelligenda ſunt, de declarationibus, quæ fiunt ab ipſa Congregatione iuxta præſcriptum Sixti V. inter alias autem conditiones requiritur, quod tales declarationes fiant *Conſulto Summo Pontifice*, vt habetur in Bulla ipſius ſuper hac re, quæ eſt 74. *in Bullario*. Aliàs erunt tantum reſolutiones obſeruandæ in illis ſpecialibus caſibus, pro quibus emanant, etiam ſi ſint in authentica forma. Et proinde ſolet procedi ad executionem ipſarum per Breuia Pontificia, & Monitoria Auditoris Cameræ, & Rota fundare in ijs ſuas Deciſiones.

An, qui habet priuatam notitiam legis edendæ pro diminutione valoris monetarum, poſſit expendere, antequam promulgetur. Quæſt. 62.

S V M M A.

1 *Negatiua ſententia.*
2 *Priuata notitia legis edendæ non tollit, quin poſſit quis operari, vt tunc licet de præſenti.*
3 *Sciens legem edendam de diminutione valoris monetarum poteſt anticipare expenſionem.*
4 *Priuata notitia futuræ legis non reddit illicitam actionem prohibendam.*
5 *Habens priuatam notitiam de lege edenda non contrahit aliquam ſpecialem obligationem.*
6 *Non facit alteri iniuriam, qui vtitur iure ſuo, licet inde alterius damnum ſequatur.*
7 *Moneta deficiens non eſt vitioſa, ſi ex conſuetudine expendatur.*
8 *Conſiliarius poteſt vti priuata notitia legis anticipando expenſionem monetarum, quæ minuendæ ſunt in valore.*
9 *Quid ſit dolus, & fraus.*
10 *An conſiliarius poſſit vti notitia priuata legis ferendæ in proprium commodum.*
11 *An faciat iniuriam alteri anticipando expenſionem monetæ minuendæ in valore.*
12 *An faciat contra fidem publicam.*

1 EAdem ratio eſt etiã de lege edẽda quod monetæ deficientes à iuſto põdere non expendãtur, niſi iuxta põdus, & dubitatur, an tunc, qui priuatam notitiam habet legis ferendæ, poſſit monetas deficientes expendere ante legis promulgationem currenti pretio. Et negatiuam ſententiam tradunt loquentes de eadem notitia legis in ordine ad merces Bar. *in l. Quæro. ff.* De *act. empt.* Arias Pinel. *l.* 2. *C.* De *reſcind. vendit. par.* 3. *cap.* 2. *num.* 22.

num. 22. Aluarez Valaſcas *Conſult.* 64. *n.* 8. Felin. *in cap. Cognoſcentes.* ver. *Secundo limita.* De *conſtit.* Roman. *Singul.* 282. Farinac. *par.* 1. *Fragment. verbo*, Conſtitutio *n.* 647. Padilla *in l. Conſtitut. C. De iur. & fac. ignor.* Molina *De iuſt. & iure tom.* 2. *tr.* 2. *diſp.* 354. ver. *In hoc tamen euentu*. Salas *de empt. dub.* 32. *ad* 5. *argum. num.* 8. Leſſ. *lib.* 2. *cap.* 25. *dub.* 5. Rebel. *par.* 2. *de obligat iuſt. lib.* 9. *quaeſt.* 6. Medina *C. De reſtit. quaeſt.* 31. *&* 35. Gabr. *in* 4. *diſt.* 15. *quaeſt.* 11. *ar.* 3. Conrad. *De contract. quaeſt.* 36. *&* 63. Bald. *in l.* 2. C. De *peric.* Gloſ. *in l. Contra legem. ff.* De *legib.* & alij.

2 Horum fundamentum eſt, quia notitia legis debet eſſe communis, vnde vtens notitia priuata facit iniuriam alteri, quia anticipat vſum notitiæ legis, qua vti non poteſt. Verum hæc ratio non eſt alicuius momenti. Imo oppoſitum ſequitur, quia cum notitia legis debeat eſſe communis, non obligatur lege, nec tenetur illam ſequi quandiu habet ſolam priuatam notitiam. Priuata autem notitia, non tollit, quin poſſit vti iure ſuo, & agere ſecundum leges, & conſuetudines, ſecundum quas communiter viuitur. Vnde cum talis actio hic, & nunc ſit iuſta, poteſt ſumere motiuum ex priuata notitia legis exercendi actionem iuſtam, quia ſtante iuſtitia actionis nulla adeſt prohibitio neque poſitiua, neque ex natura rei, quod quis non poſſit ſumere motiua ad agendum, vel non agendum ex ijs, quæ priuatim nouit.

3 Ideo alij tenent, poſſe quemlibet vti priuata notitia legis ad expendendas monetas, quando nouit, ipſarum pretium minuendum, aut monetas non iuſti ponderis expendendas iuxta pondus ipſarum. Ita Couaruu. *Reg. Peccatum. cap.* 6. §. 4. *n.* 6. Sotus *lib.* 6. *de Iuſt. & iure. quaeſt.* 6. *ar.* 2. Turrian. 2. 2. *tom.* 2. *de iuſt. & iure. diſp.* 18. *dub.* 6. *num.* 7. & probabile putat Diana *par.* 1. *tract.* 8. *Reſol.* 42. & tenet etiam Peſant. 1. 2. *poſt quaeſt.* 90. *tr. de legib. Diſp.* 5. ver *Ex quo fit.* Io. Præpoſitus *quaeſt.* 95. *diſp.* 1. *dub.* 5. ver. *Ex his patet.* Palaus *par* 1. *oper. moralis tr.* 3. *de legib. diſp.* 1. *punc.* 10. *num.* 2. Menoch. 2. *de Arbitr. Caſu* 185. *num.* 22. alios citans. Fauſt. *par.* 2. *Speculi Confeſſar. diſp.* 5. *quaeſt.* 10. ver. *Alij vero. vlt. edit. Neapol.* qui tamen. *quaeſt. ſequenti* vult, non habere locum in conſiliarijs, qui concurrunt ad legem ferendam. Et prædicta opinio eſt cõformis doctrinæ D. Th. 2. 2. *quaeſt.* 77. *ar.* 3. *ad* 4. Caiet. Bannes & Aragon. *ibid.* & aliorũ, quatenus docent, in expendendis monetis habendam eſſe rationem pretij currentis, nec adeſſe obligationem aperiendi, quod futurum eſt, ſed ſi fieret, eſſe opus virtutis, nec oppoſitum eſſe contra iuſtitiam.

4 Ratio autem eſt, quia ſcientia priuata futuræ legis non deſtruit honeſtatem actionis, cum non deſtruat legem, aut conſuetudinem, quarum vigore monetæ etiam deficientes à pondere iuſto ſunt tãti valoris, nec deſtruat honeſtatem obiecti, quia non facit, quod ſit illicitum expendere monetas cum tanto valore, cum lex adhuc nihil operetur; ergo poteſt habere iudicium practicum de honeſtate actionis, atque adeo formare rectam conſcientiam, quod de ſe iuſta ſit, præſertim quia cum ſit iuſta pro alijs, erit etiam iuſta pro ſe ipſo, quia in publicis, & communibus actionibus debet ſe regulare ſecundũ ſciẽtiam communem, & publicam, non ſecundum priuatam, quando eſt expendenda iuſtitia, vel iniuſtitia, quæ pendet à publica regula.

5 Confir. Priuata notitia de lege edẽda non inducit aliquam obligationem ſpecialem pro ipſo, quia eſt cognitio ſpeculatiua de eo, quod eſt faciendum, ergo non tollit illam facultatem, quam haberet ſecluſa tali notitia. tunc autẽ poſſet expẽdere omnes monetas, quas habet, currenti valore. Neque enim priuata notitia legis inducit obligationem legis, cum non obliget, quouſque ſit promulgata, & ſecluſa obligatione legis quiſque poteſt monetas expendere currenti valore.

6 Neque dici poteſt; quod damnum alteri inferat deuoluendo ad alium illud damnum, quod ipſe pateretur, ſi retineret apud ſe monetas, quia hoc eſt per accidens, nam non vtitur contra alium actione iniqua, ſed actione iuſta, & vtitur iure ſuo, quod habet expendendi proprias monetas, & auertendi à ſe damnum, in quo nulli

nulli fit iniuria. *l. Nullus. ff.* De *reg. iur* & *l. Iniuriarum.* §. 3. *ff.* De *iniur.* Neque actio de ſe iuſta poteſt eſſe iniurioſa alteri. Neq. illa priuata notitia priuat ipſum iure ſuo, nec facit deterioris conditionis, quàm ſint cœteri.

7 Dices. Non poteſt quis vendere merces habentes vitium occultum, quo breui perituræ ſunt. moneta autem, cum ſit ab intrinſeco deficiens, habet vitium occultum, quo breui peritura eſt per legem promulgandam. Reſp. Non habere de præſenti vitium occultum, quia licet deficiat à debito pondere, hoc tamen non reputatur pro vitio, quia etiam ſi ſciatur, quod deficiat, retinet ſuum valorem. Neque ſi eſſet vitium, poſſet dici occultum, quia dignoſci poteſt, & ex inſpectione, & ex pondere.

8 Et hæc doctrina extendenda eſt etiam ad Senatores, & Conſiliarios, qui legi condendæ interfuerunt, quia per hoc, quod interfuerint, non priuantur iure proprio, & proinde poſſunt illo vti, etiam ſi cognoſcant inde ſequuturū poſtea damnū alterius, quia hoc damnum erit præter intentionem, & ex actione iuſta ſequetur per accidens. Et ſicuti tenentur ad leges ſibi onerosas, quamuis interfuerint reuocationi, donec reuocatæ ſint, ita poſſunt agere ſecundum conſuetudinem, donec lex reuocatoria publicetur.

9 Neque dici poteſt, quod in hoc interueniat dolus, & fraus, quia dolus, & fraus conſiſtunt in executione aſtutiæ, vt docet D. Th. 2. 2. *quæſt.* 55. *ar.* 4. & 5. *in corpore*. Fraus autem conſiſtit in adinuentione viarum, & mediorum, quæ non ſunt vera, ſed apparentia, & falſa, vt habet idem D. Th. *eadem quæſt. ar.* 3. *in corpore*, & proinde tendit ad decipiendum. In hoc autem caſu non interuenit adinuentio mediorū, quæ ſint falſa, & apparentia ordinata ad decipiendum, cum adhibeatur ſolum realis, & iuſta actio expenſionis pecuniarum ſecundum currentem valorem. Nec quod anticipetur, reddit ipſam iniuſtam, quia adhuc retinet ſuam legitimitatem.

10 Quod ſi dicas. Non poſſe Senatorem, aut Conſiliarium vti illa notitia, quā habet de lege ferenda in ordine ad proprium intereſſe. Reſp. poſſe vti, quia non adeſt prohibitio, ne vtatur. Et de poſitiua prohibitione id conſtat, quia nulla lege id decernitur. Sed neque adeſt prohibitio ex natura rei. Natura enim concedit ius defendendi ſe, & propria. *l. Vt vim vi. ff.* De *iuſt. & iure*, & *l.* 1. §. *Vim vi. ff.* De *vi, & vi arm.* & *l.* 4. *ff.* Ad *leg. Aquiliam*, atque adeo arcendi quoque à ſe ipſo quodcunque malum. Et ideo ſtante cognitione quacunque de damno imminente ſubintrat ius naturale, quod ſicuti facit licitam defenſionem, & propulſationem mali, ita etiam facit licitum vti illa notitia, quam habet de malo imminenti in ordine ad applicanda remedia pro propulſatione. Quod præſertim verū eſt, quia talis notitia non habet tale ſigillum ſecreti annexum, vt non poſſit ipſi ſcienti inſeruire ad opus.

11 Dices. Conſiliarius, & Senator tenetur cauere, ne damnum inferatur ijs, in quorum vtilitatem munus ſuſcepit; ergo non poteſt vti tali ſcientia, & expendere pecunias. Reſp. negan. conſequent. quia per hoc, quod anticipet expendere pecunias, non infert damnum alicui, non enim vim vllam, aut iniuriam facit, qui actione ordinaria, & iuſta vtitur. *l. Factum cuique. ff.* De *regul. iuris*. & ideo ratione muneris non prohibetur vti tali ſcientia, quaſi talis vſus ſit iniurioſus: ſi enim eſſet iniurioſus, faceret aliquid iniuſtum, quod tamen eſt falſum.

12 Quod ſi vrges, quod anticipando expenſionem pecuniarum facit contra fidem publicam, quia quod nouit vt publicus miniſter, conuertit in vtilitatem propriam. Reſp nequaquam facere contra fidem publicam, quia fides publica ſolum exigit, vt fideliter adminiſtret munus proprium, & ſecundum conſcientiam, atque adeo, quod fideliter proferat, quod ſentit, & exequatur, quod debet exequi: non autem prohibet, quod in regulandis proprijs actionibus vtatur ſcientia, quam acquirit vt publicus miniſter, cum hoc ita redundet in commodum proprium, vt tamen non redundet in detrimentum communitatis.

Ti-

Digitized by Google

Titius dat Caio centum ſexaginta aureos, cum pacto, vt aſſumat onus ſoluendi pro Titio canonem annuum vndecim aureorum, quæritur, an contractus ſubſiſtat. Quæſt. 63.

S V M M A.

1 *Vſura fundatur in mutuo.*
2 *Contractus mutui requirit eſſentialiter obligationem reſtituendi.*
2 *In omni vſura interuenit mutuum virtuale, quando fundatur in alijs contractibus.*
3 *Iuſtitia contractus requirit æqualitatem, cum ſit actus iuſtitiæ commutatiuæ.*
4 *In contractibus attenduntur leges, & conſuetudines loci, & ſecundum ipſas debent celebrari.*

1 Quod hic contractus non contineat vſuram, exiſtimo certum eſſe, quia vſura fundatur in mutuo Cap. 1. *cum ſequentibus*. 14. *Quæſt*. 3. in hoc autem contractu non interuenit mutuum, cum non interueniat obligatio reſtituendi dictos centum ſexaginta aureos, quæ obligatio eſſentialis eſt mutuo, vt conſtat ex eius definitione communiter recepta à Doctoribus. & facit. *l. Cum de indebito. ff.* De probat. iuncta *l. Cum quid. ff.* Si certum petatur.

2 Neque ex alio capite cenſeri poteſt interuenire vſura, vt interuenit, quando carius venditur ob dilatam ſolutionem, vel minoris emitur propter anticipatam ſolutionem, de quo in Cap. *Conſulit*. & Cap. *fin*. De *vſuris*, & Cap. *Ad noſtram*. De *emptione & venditione*. & Cap. *Illo*. De *pignoribus*, nam ex quocunque capite interueniat vſura etiam palliata, interuenit etiam mutuum ſaltem virtuale, ratione cuius cõtractus vſurarius redditur. nam qui vilius emit ob anticipatam ſolutionem virtualiter mutuatur pro illo tempore, pro quo anticipatur ſolutio, & intuitu talis mutuationis ſibi retinet totum id, quod requireretur, vt pretium eſſet iuſtum, & fit tempore debito reſtitutio, quia compenſatur pecunia per aliquam rem. In caſu autem noſtro neque mutuum virtuale interuenit, & ideo non habet locum vſura palliata.

3 Quod autem ſpectat ad iuſtitiam, exiſtimo, contractum iniuſtum eſſe, quippe non ſeruatur debita æqualitas. Eſt enim contractus actus iuſtitiæ commutatiuæ, quæ habet pro obiecto æqualitatem rei ad rem, vt notat Ariſt. 5. *Eth. cap.* 3. & 4. ab omnibus receptus, quem etiam ſequitur D. Th. 2. 2. *quæſt*. 61. *ar*. 2. *in corpore*. In hoc autem contractu non ſeruatur æqualitas rei ad rem, nam Caius aſſumit onus ſoluendi vndecim aureos annuos pro Titio, & pro compenſatione oneris aſſumpti recipit ſolum centum ſexaginta aurea, quæ ſi ad fructificandum conuertantur, non eam ſummam, ſed inferiorẽ fructificabunt in eo loco, in quo & contractus celebratur, & canon ſoluendus eſt.

4 Neque obſtat, quod alibi poſſint illam ſummam, & aliquid amplius fructificare, quia non attenditur, quid poſſit eſſe, ſed quid ſit in loco, vbi onus ſuſtinetur, nam contractus debet fieri ſecundum leges, & conſuetudinem loci. *l. Quod ſi nolit*. §. *Quia aſſidua. ff.* De *ædilit. edicto*, & tradunt Bar. *in l. Nemo eſt. ff.* De *duobus reis*. Panor. *in cap. Cum M. num*. 5. De *Conſtit*. Syluester. *verbo*, Contractus. *quæſt*. 8. Molina *tom*. 2. *De iuſt. & iure. Diſp*. 260. *init*. Sanchez *lib*. 3. *de Matrim. diſp*. 18. *num*. 10. & 11. Facundez *lib*. 1. *De contract. cap*. 2. *num*. 2. & communiter cum Gloſ. *in l. Si vno anno*. verbo, *Sed tranſactio. ff.* Locati.

Fran-

Digitized by Google

Franciſcus obtinuit inhibitionem à iudice laico contra cæmentarios ædificantes, ne proſequerentur opus inceptum ad inſtantiam Regularium in eorundem ſolo ſub pœna &c. quæritur, an inciderint in pœnas contra violantes immunitatem eccleſiaſticam. Quæſt. 64.

S V. M M A.

1 *Probibere laicis, ne eccleſiaſticis exhibeant obſequia communia, violat immunitatem.*

2 *Violat legem, qui ſequens verba facit contra mentem legis.*

3 *Probibere laicis, ne exhibeant eccleſiaſticis obſequia communia eſt contra Bullam cœnæ,*

3 *Quid in canone* 15. Bullæ cœnæ *probibeatur.*

4 *In dicto canone prohibentur non ſolum leges, ſed etiam decreta omnia contra immunitatem.*

5 *Vtens inhibitione facta laicis ne exhibeant obſequia communia eccleſiaſticis, incidit in pœnas canonis* 15. *Bullæ cœnæ.*

6 *Quod eſt contra iura ſpecialis eccleſiæ, eſt contra immunitatem eccleſiaſticam.*

7 *Quæ ſunt particularis Eccleſiæ ſunt totius eccleſiæ, & ſummi Pontificis.*

1 FVIſſe in dicto caſu immunitatem eccleſiaſticam violatam, conſtat ex Cap. *Eos qui*. De *immunit. Eccl. ſ. in* 6. Ita enim habet. *Eos, qui temporale dominium obtinentes ſuis ſubditis, ne prælatis, aut clericis, ſeu perſonis eccleſiaſticis quicquam vendant, aut emant aliquid ab eiſdem, neque ipſis bladum molant, coquant panem, aut alia obſequia exhibere præſumant, aliquando interdicunt (cum talia in d rogationem libertatis eccleſiaſticæ præſumantur) eo ipſo excommunicationis ſententiæ decernimus ſubiacere*. Atque ita docent Archidiacon. Geminian. Io. Andr. Ancharan. Domin. Monachus. Francus in *dict. Cap.* vbi etiam cœteri Doctores. Nauar. *in Manuali. cap.* 27. *num.* 130. Lauor. *de Iubil. par.* 2. *cap.* 23. *num.* 16. Viuian. *lib.* 3. *Ration. iur. tit.* 49. *cap.* 5. Barboſa *de Poteſtate Epiſcopi. par.* 3. *allegat.* 50. *num.* 212. Suarez *diſp.* 21. *De cenſur. ſect.* 2. *num.* 93. Reginal. *lib.* 9. *Praxis Fori pœnit. cap.* 24. *num.* 358. Filliucius *tom.* 1. *tr.* 16. *cap.* 10. *num.* 271. Coriolan. *in Bullam cœnæ Excommunicat.* 15. Gambarupta *De caſib. reſeruatis. cap.* 10. *num.* 10. Diana *par.* 1. *tr.* 2. *Reſol.* 54. Bonacina. *tom.* 3. *diſp.* 2. *De cenſur. quæſt.* 10. *punc.* 4. *num.* 2. & alij communiter.

2 Licet enim prohibitio fiat laico, redundat tamen in præiudicium eccleſiaſticæ perſonæ, quia ipſi indirectè prohibetur, ne poſſit vti iure ſuo quò ad fabricam; vnde fit fraus legi, quæ prohibet perſonas eccleſiaſticas ſubijci iudici laico; is enim committit in legem, qui verba legis complectens, nititur contra legis voluntatem Cap. *fin.* De *reg. iur.* & facit etiam Cap. *Nouerit*. De *ſententia excommunicat.* Vnde non eſt dubium, quin habeant locum pœnæ impoſitæ violantibus immunitatem eccleſiaſticam.

3 An autem habeat locum excommunicatio canonis 15. *Bullæ cœnæ*, in quo ponitur excommunicatio contra eos, *Qui ſtatuta, ordinationes, conſtitutiones. pragmaticas, ſeu quæuis alia decreta in genere, vel in ſpecie ex quauis cauſa, & quouis quæſito colore, ac etiam prætextu cuiuſuis conſuetudinis, aut priuilegij, vel alias quomodolibet, fecerint, ordinauerint, & publicauerint, vel factis, & ordinatis vſi fuerint, vnde libertas eccleſiaſtica tollitur, ſeu in aliquo læditur, vel d primitur, aut aliàs quomodolibet reſtringitur, ſeu noſtris, & dictæ Sedis, ac quarumcunque eccleſiarum iuribus quomodolibet directè, vel indirectè, tacitè, vel expreſsè præiudicatur*. Affirmatiuè reſpondendum eſt cum Vgolino. *De cenſuris in Bulla cœnæ in explicat. dicti Canonis.* ver. *Nec non qui ſtatuta*. Filliucio *tract.* 16. *cap.* 20. *quæſt*. *num.* 267. Alterio *De cenſur. circa dict. can. diſp.* 16. *cap.* 3. Duar. *in Bul. cœnæ lib.* 2. *can.* 15. *quæſt.* 20. & *quæſt.* 22. *in fine*. vbi Additionatur, ipſius verbo, *Mandantes*. qui alios ci-

ta-

tat Bonacina *tom* 3. *diſp.* 1. *De cenſur. quæſt.* 16. *punc.* 1. *num.* 2. vbi licet velit, quod per dictum canonem nō prohibeatur ſimplex mandatum, aſſerit tamen, prohiberi etiam mandatum auctoritatiuè impoſitum ad modum decretorum.

4 Ratio autem eſt, quia in hoc canone prohibentur etiam decreta, quæ ſunt contra immunitatem eccleſiaſticam. huiuſmodi autem inhibitio fuit facta auctoritatiuè, & per decretum iudicis, vnde cum tendat contra immunitatem eccleſiaſticam, vt conſtat ex dictis eſt illud ipſum, quod in hoc canone prohibetur.

5 Ex quo ſequitur, quod ille quoque, ad cuius inſtantiam facta eſt dicta inhibitio, inciderit in prædictas cenſuras. Nam in dicto canone habetur. *Vel factis, & ordinatis vſi fuerint.* Ille autem ad cuius inſtantiam facta eſt inhibitio, vſus eſt decreto iudicis inhibitiuo, quia fuit inhibitio intimata cœmentarijs. Et ita docet Sayr. *lib.* 3. *Theſauri cap.* 19. *num.* 10. Duardus *in Bullam cœnæ lib.* 3. *can.* 15. *quæſt.* 24. *num.* 1.

6 Nec valet dicere, quod huiuſmodi inhibitio facta ſit contra particulares perſonas, non contra communem libertatem eccleſiaſticam, & proinde non pertinere ad hunc canonem. nam vt ſit inhibitio contra eccleſiaſticam libertatem, ſufficit, ſi ſit contra exemptionem, quæ conuenit ex vi ſtatus eccleſiaſtici, qualis eſt exemptio à iuriſdictione laica. Imo adhuc eſſet contra libertatem eccleſiaſticam, ſi eſſet contra ſpecialia iura, & priuilegia illius monaſterij, vt docent Vgolin. *De cenſur. circa dict. can.* 15. *Bullæ cœnæ.* §. 6. *num.* 1. Sayr. *lib.* 3. *Theſauri. cap.* 19. *num.* 9. Carolus de Graſſis *De effect. lib. clericat. effect.* 2. *num.* 71. Reginal. *lib.* 9. *Praxis fori pœnit. nu.* 358. Bonacina *tom.* 3. *diſp.* 1. *de Cenſur. quæſt.* 16. *punc.* 2. *num.* 40. Coriolan. *circa præſent. Canon.* ver. *Nunc autem.* Duard. *in Bullam cœnæ lib.* 2. *can.* 15. *quæſt.* 25. ver. *His tamen*, & Eius Additionator *ibid.* & ſatis colligitur ex verbis ipſius canonis ibi. *Ac quarumcunque Eccleſiarum iuribus &c.*

7 Et militat etiam ratio, nam iura particularis eccleſiæ propria ſunt iura totius eccleſiæ, & ipſius Summi Pontificis, cui talis eccleſia ſubiecta eſt: & proinde qui facit iniuriam vni tantum eccleſiæ, totam eccleſiam Dei offendit. *l.* 1. *C. De ſum. Trinit. & fide Cathol.* vbi Bal. Alban. *in lucubrat. ad Bart. in l.* 1. *num.* 10. *C. De ſum. Trinit. & fide Cath.* & ideo non minus iura particularia pertinent ad immunitatem eccleſiaſticam, quàm pertineant communia.

An liceat imponere leues pœnitentias pro grauibus peccatis adhibendo in abſolutione clauſulam, Quicquid boni feceris &c. Quæſt. 65.

S V M M A.

1 *Quomodo non ſit peccatum ſecundum aliquos imponere leues pœnitentias pro grauibus peccatis.*
2 *Ex Tridentino non licet imponere leues pœnitentias pro grauibus peccatis.*
3 *Clauſula,* Quicquid boni feceris &c. *non habet vim eleuandi ad eſſe ſacramentale.*
4 *Omnia opera bona pœnitentis &c. non poſſunt ipſi imponi pro pœnitentia.*
4 *Pœnitentia debet eſſe determinata, & iniuncta cum obligatione.*
5 *Sententia debet eſſe certa.*
6 *Opera conſueta exerceri à pœnitente poſſunt imponi pro ſatisfactione ſacramentali.*

1 Eſſe licitum, & excuſari à peccato, docent Nauar. *cap.* 26. *Manual. num.* 4. Beia *in reſpon. par.* 3. *caſu* 1. *in fine.* Homobonus *par.* 1. *Exam. eccleſias. tr.* 15. *cap.* 15. *quæſt.* 94. Diana *par.* 3. *tr.* 4. *de ſacramen. Reſolut.* 97. Et videntur admittere Regnal. *tom.* 1. *Praxis Fori pœnit. lib.* 7. *cap.* 3. *ſect.* 1. *num.* 26. Filliuc. *tom.* 1. *tr.* 8. *cap.* 2. *num.* 47. Bonac. *diſp.* 5. *de ſacramen. quæſt.* 5. *ſect.* 3. *num.* 13. Quia in virtute illius clauſulæ tàm bona opera, quàm mala perpeſſa applicantur, vt habeant rationem ſacramentalis ſatisfactionis. Hoc autem intelligunt, quando pœnitentia eſt purè ſatis-

ſatisfactiua, non autem, quando debet eſſe medicinalis. Quam ſententiam etiam nouiſſimè amplectitur Candidus *tom. 2. Diſquiſit. moral. Diſquiſit. 34. ar. 31. dubit. 16.*

2. Sed hanc opinionem non eſſe conformem doctrinę Concilij Tridentini conſtabit legenti *cap. 8. ſeſſ. 14.* vbi declarat quod tenentur Confeſſarij imponere congruentes ſatisfactiones, & fieri participes peccatorum pœnitentis, ſi leues imponant pro grauiſſimis peccatis. Ita enim habet. *Debent ergo ſacerdotes Domini, quantum ſpiritus, & prudentia ſuggeſſerit, pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate ſalutares, & conuenientes ſatisfactiones iniungere; ne ſi forte peccatis conniueant, & indulgentius cum pœnitentibus agant leuiſſima quędā opera pro grauiſſimis delictis iniungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur.* Si ergo peccata ſint grauia, & ſacerdos imponat leuem pœnitētiam, non ſatisfacit præcepto, & obligationi, quæ ipſi incumbit ex declaratione Concilij Tridentini, atque adeo non poteſt excuſari à peccato graui. Non enim implet præceptum per id, quod dicens, *Quicquid boni feceris, vel mali patienter ſubſtinueris &c.*

3 Nec dici poteſt, quod verba iſta, *Quicquid boni feceris &c.* eleuent omnia opera bona pœnitentis, & mala patienter tolerata, vt ſint ſacramentaliter ſatisfactoria, quia non ſunt verba ſacramentalia, nec pertinent ad formam ſacramenti; nec ſunt neceſſaria pro adminiſtratione ſacramenti; ſed ſolum ſunt deprecatiua, vt decernit Trident. *ſeſſ. 14. cap. 3.* Vnde cum non habeant virtutem ſacramentalem, non poſſunt eleuare bona opera pœnitentis, vt ſacramentaliter ſatisfaciant.

4 Nec item dici poteſt, quod eleuentur virtute abſolutionis, quaſi omnia opera bona, & mala patienter tolerata cenſeantur impoſita pro ſatisfactione. Quia cum ſatisfactio ſit pœna impoſita in iudicio ſacramentali in punitionem peccatorum, vt habet Trident. *ſeſſ. 14. cap. 8.* debet eſſe determinata, & cum commenſuratione debita ad peccata, vt habet *cap. 5. eiuſdem ſeſſ.* Et proinde non poteſt abſolutio eleuare opera, & paſſiones indeterminatas, qualia ſunt omnia opera bona pœnitentis, quia non poſſunt eſſe obiectum pœnale ſententiæ punitiuæ. Rurſus ſatisfactio ſacramentalis, vt effectus clauium, & per ipſas eleuata, debet ligare, & obligare pœnitentem, vt habet Tridentinum *eodem cap. 8. ſeſſ. 14.* quia claues ſunt ad abſoluendum, & ligandum, & etiam definit *can. 15.* Vnde non poteſt aliquid habere rationem ſatisfactionis ſacramentalis, niſi obligetur pœnitens ad ipſum implendum. Non imponitur autem obligatio pœnitēti ad implendum, *Quicquid boni feceris, vel mali patienter ſubſtinueris*, quia eſt aliquid incertum, & obligatio non poteſt eſſe ad incertum.

5 Accedit etiam, quod ſententia debet eſſe certa, ita vt determinet, quid ſit faciendum. §. *Curare*. Inſtit. *De action.* vbi Angel. Aret. Iaſ. & alij Doctores. Vnde Bar. *l. 1. num. 2. C.* Si *ſecun. nupſ. mulier.* habet, quod ſententia cōdemnans reſtituere fundum cum fructibus nihil operatur, cum fructuum quantitas ſit incerta. & ſimilia habet Bal. *l. Cum propria. num. 5. C. Si quis alteri, vel ſibi.* Cum ergo Sacramentum pœnitentiæ ſit per modum iudicij, & confeſſarius tāquam iudex, vt habet Trident. *ſeſſ. 14. cap. 5.* proferat ſententiam punitionis peccatorum, imponendo ſacramentalem ſatisfactionem, niſi imponat pœnam certam, & determinatam, ſententia nihil operabitur tanquam incerta. eſſet autem incerta, ſi imponeret pro ſatisfactione; *Quicquid boni feceris* pœnitens, *vel mali patienter ſubſtinuerit.*

6 Quare ſolum, ſi pœnitens conſueuerit aliquod bonum opus facere, poterit confeſſarius ad vitandum grauamen pœnitentis, iniungere, vt illud exequatur pro ſatisfactione peccatorum; nam tunc ſententia punitiua ipſius habebit neceſſarias conditiones. erit enim de re certa, & determinata, & imponet pœnitenti debitam obligationem, & poterit determinare debitam proportionem habita ratione peccatorum.

An

An Prælatus regularis, habens facultatem generalem ab Epiſcopo abſoluendi à reſeruatis eidem Epiſcopo, poſſit concedere ſuis ſubditis facultatem abſoluendi ab aliquo particulari caſu in facto contingente. Quæſt. 66.

S V M M A.

1 *Affirmatiua ſententia.*
2 *Prælatus Regularis potens abſoluere à reſeruatis Epiſcopo eiuſdem indulto, non poteſt committere abſolutionem alicuius caſus ſuis ſubditis.*
2 *Subdelegatio eſt actus iuriſdictionis.*
2 *Electus ad certum miniſterium non poteſt ſubdelegare.*
3 *Eligi ad abſoluendum à reſeruatis eſt eligi ad certum miniſterium.*
4 *In nudo miniſterio eligitur induſtria perſonæ.*
5 *Eligitur induſtria perſona cum commiſſio fit intuitu amicitiæ, & confiden iæ.*
6 *Electa induſtria perſonæ non poteſt fieri ſubdelegatio.*
7 *In cauſa graui cenſetur electa induſtria perſonæ.*

1 TRadunt affirmatiuam ſententiam Zerola *De pœnit cap.* 25. *quæſt.* 17. & in *Praxi Epiſcopali par.*1. *verbo,* Pœnitentiarius. *quæſt.*4. Finel. *De caſib. reſeruatis cap.* 9. *num.* 11. Riccius *in Praxi Fori Eccleſiaſtici par.* 1. *Reſolut.*419. *num.*1. Piaſecius *par.* 2. *Praxis Epiſcop cap.*11. *num.*15. Homobonus *De caſib. reſeruat. par.* 1. *cap.* 5. Quos citat, & ſequitur Diana *par.* 2. *tr.* 3. *Miſcellan. Reſol.* 53. Quorum fundamentum nullum aliud eſſe poteſt, niſi quia delegatus ad vniuerſitatem cauſarum poteſt ſubdelegare; talis autem ſuperior, cum ſit delegatus ad vniuerſitatem caſuum reſeruatorum, poterit ſubdelegare in aliquo ſpeciali ex caſibus reſeruatis.

2 Sed hæc opinio non cohæret cum Cap. *fin.* De *offic. Delegati.* ibi enim. §. *Cæterum.* ſtatuitur, quod quando committitur nudum miniſterium, non poteſt is, cui eſt commiſſum, ſubdelegare; quia, vt ibi inſinuatur, delegatio eſt actus iuriſdictionis, per quem delegans communicat ſuam iuriſdictionem, vel in toto, vel in parte, qui ergo non habet iuriſdictionem, non poteſt illam alteri communicare, & proinde electus ad certum miniſterium, non poteſt delegare, vt notat etiam Riccius *in Collectan. par.* 4. *deciſ.* 1284. Genuen. ſ. *in Praxi Archiepiſcopali Neapol. cap.* 69. *num.* 6. in vlt. edit.

3 Quod autem per conceſſionem prædictæ facultatis committatur tantum illi Prælato regulari certum miniſterium, deſumitur ex eodem Cap. *fin.* & §. *eodem.* vbi decernitur, quod, quando committitur prædicare crucem, excommunicare, abſoluere, diſpenſare, iniungere pœnitentias, non iuriſdictio, ſed certum miniſterium committitur, ſalua legatorum auctoritate. Abſoluere autem à reſeruatis continetur in his, in quibus ſolum miniſteriũ committitur, ſicuti etiam pœnitentias pro ipſis iniungere, vt notat Menoch. *Conſil.* 17. *num.* 7.

4 Accedit etiam, quod, quando nudum miniſterium committitur, cenſetur electa induſtria perſonæ, vt docet Bald. *l. vnica.* §. *Non autem.* C. De *caducit. tollen.* quem ſequitur Menoch. *Conſil.* 93. *num.* 16. Vnde cum in præſenti caſu, ſolum miniſterium ſit commiſſum, erit electa induſtria perſonæ.

5 Rurſus cenſetur etiam electa induſtria perſonæ, quia talis facultas cenſetur conceſſa ab Ordinario intuitu amicitiæ, beneuolentiæ, & confidentiæ, quam habet de perſona talis regularis Prælati, quorum ſi ratio habeatur in commiſſione, eligi induſtriam perſonæ, tradunt Butrius *Conſil.* 48. in fine. Craueta *Conſil.* 303. *num.* 2. Baldus *Conſil.* 128. ver. *Sed ad hoc. lib.* 3. quos ſequitur Menoch. De arbitr. *lib.* 1. *quæſt.* 68. *nu.*11. allegantes tex. *Cap. fin.* §. *penul.* De *officio Delegati.*

6 Quando autem eligitur induſtria

M per-

perſonæ, non poteſt fieri aliqua ſubdelegatio vt per tex. *dict.* Cap. *fin* §. *Is autem*. De *offic. deleg.* docent communiter in dictum *tex.* Capic. *Deciſ.* 151. *num.* 5. & 6. Suarez *in Theſauro recept. ſent. littera D. num.* 39. Franciſ. Monal. *Conſil.* 143. *num.* 2. Vincent. Honded. *Conſil.* 75. *num.* 79. *vol.* 1. Surd. *Conſil.* 433. *num.* 15. Menoch. *lib.* 2. *Præſump.* 21. *num.* 2. & *Præſump.* 54 *num.* 8. Sbrozzius *lib.* 2. *de Offic. Vicarij. quæſt.* 34. *num.* 1. Peregr. *lib.* 2. *Variar. Rubr. De offic. Deleg. num.* 7. Macerat. *lib.* 1. *Variar. Reſol.* 89. *num.* 2. Bellon. *De mandata Iuriſdictione cap.* 8. *quæſt.* 24. *num.* 46. & 47. Gonzalez *lib. vnico Variar. cap* 20. *num.* 28. Rota *in Regienſi Penſionis* 5. *Martij* 1631. *coram Dunozeto*, vbi latè. Et facit etiam Cap. *Si pro debilitate.* De *offic. Deleg.* & Cap. *Is cui*. De *Offic. deleg. in* 6.

7 Denique cum abſoluere à reſeruatis ſit cauſa grauis, vt pote de reſeruatis ipſi Epiſcopo, & quod rarò, & nonniſi habita ratione qualitatis perſonæ concedi ſolet, dum committitur Prælato regulari, procul dubio cenſenda eſt electa dignitas, & qualitas perſonæ, atque eius induſtria, & proinde nullam delegationem habere locum. *l.* 1. *ff.* De *offic. eius* &c. vbi Doctores. & *l. Inter artifices. ff.* De *ſolution.* & Cap. *Si pro debilitate.* De *offic. deleg.* Cum ijs, quæ tradit Fachin. *lib.* 9. *Controuer. cap.* 98.

An ſententia nullitatis profeſsionis eiecti à religione ſit nulla non citato monaſterio. Quæſt. 67.

S V M M A.

1 *Sententia eſt nulla non citatis, quorum intereſt.*
1 *Etiam in cauſis ſummarijs*
1 *Citationis vitium eſt inſanabile.*
2 *Citatio eſt de iure diuino naturali.*
3 *Sententia nullitatis profeſſionis eiecti non citata religione non valet.*
3 *Eiectus eſt adhuc ſub iuriſdictione religionis*
4 *Eiectus reuertens non emittit nouam profeſſionem, quia manet ſub ijſdem votis.*
5 *Eiectus tenetur ad religionem reuerti, ſi ipſa velit illum recipere.*
6 *Conſtitutio Gregorij IX. quò ad eiectos innouata.*
7 *In cauſa nullitatis profeſſionis eiecti agitur de intereſſe religionis pro tempore, in quo eiectus fuit intra religionem.*
7 *Citandi, qui habent ius in re tempore moti iudicij.*

1 Eſſe nullam ſententiam omnem non citatis ijs, quorum intereſt, clarum eſt in iure, & habetur ex *l. Vnoquoque*. De *re iudicata*, & *l. Nam ita Diuus*. De *Adoptione.* & Cap. 1. & *ſeq.* 3. *quæſ.* 9. Et tradunt Doctores, Innocent. *in Clement.* 2. §. *Denique*. De *re iudicata*. Bald. *in Rubr.* C. De *ſuc. edic.* Alexan. *Conſil.* 156. *vol.* 2. & *Conſil.* 3. *vol.* 3. Decius *Conſil.* 603. *num.* 11. Quod adeo neceſſarium eſt, vt etiam in cauſis ſummarijs ſententia ſit nulla ſine citatione ex Clement. *Sæpe*. §. 1. De *verbor. ſignificat.* vbi Cardin. Vnde citationis vitium eſt inſanabile. Clement. *Paſtoralis*. §. *Cæterum*. De *re iudicata*, vbi Imola. *num.* 52. Vantius *de Nullitatib. Tit. De nullit. ex defec. citat. num.* 5. & *ſequent.* vbi latè. Decius *Conſil.* 603. *num.* 11.

Cum enim citationis omiſſio tollat defenſionem, quæ de iure naturali diuino eſt. dicta Clement. *Paſtoralis*. De *re iudicata*, & notat Vantius *num.* 10. *citati loci*, & tradit Aretin. *Conſil.* 163. *num.* 14. ſequitur, quod nullum ſit, quicquid inde ſequitur, quod cauſam concernat. Et proinde citatio partis de iure naturali diuino eſt. Deuter. 1. *Audite illos, & quod iuſtum eſt iudicate*. Io. 7. *Nunquid lex noſtra iudicat hominem, niſi prius audierit ab ipſo, & cognouerit, quid faciat*. Imo Deus ipſe Geneſ. 3. non prius protulit ſententiam contra primos Parentes, quàm in iudicium vocaret.

3 Ex his autem deducitur, ſententiam nullitatis profeſſionis eſſe nullam non citata religione, etiam ſi religioſus ſit eiectus

ctus per ſententiam definitiuam. Neque enim per eiectionem eximuntur à iuriſdictione religionis, vt contra Nauar. *Com. 2. num.* 36. De *regularib.* & *lib.* 3. *Conſil.* 18. *num* 2. & *Conſil* 64. *num* 1. & 2. & *Conſil.* 80. *num.* 1. De *regular. in* 1. *edit.* Sayr. *tom.* 2. *Theſauri lib* 6. *cap* 9. *num:* 26. Rodriquez *tom.* 1 *queſt. Regular. queſt.* 30. *ar.* 20. Azor. *par.* 1. *lib.* 12. *cap* 16. *queſt.* 6. Sorbum *in Compen. Priuileg. Mendicant. verbo,* Eijcere. *in Adnotat. init.* docent communiter, Sotus *lib.* 7. *de Iuſt. & iure queſt.* 2. *ar.* 5. *ad* 3. Graſ. *par.* 1. *Deciſ. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 147. Angles *in Florib. par.* 2. *queſt. vn. de voto ar.* 2. *difficul.* 8. Zerola *par.* 2. *Praxis Epiſcop. verbo,* Regul §. 65. Corduba *in Regul. D. Franciſci cap.* 2 *quæſt.* 21. *p.* 3. Aragon. 2. 2. *quæſt.* 68. *ar.* 3 §. *Hucuſque diximus.* Conrad. *par.* 1. *Reſponſ. quæſt.* 285. Philiar. *tom.* 1. *De offic. Sacer. par.* 2. *lib.* 2. *cap.* 21. *in fine.* Humbert. *in Regul. D. Auguſt. cap.* 99. Syluester. *verbo,* Apoſtaſia. *quæſt.* 6. *num.* 10. & *verbo,* Religio 6. *num.* 12. Paſſarel. *in Priuileg. Minimor. cap.* 16. Suarez 3. *par. tom.* 5. *diſp.* 27. *ſect.* 5. *num.* 20. Vaſquez 1. 2. *queſt.* 96. *ar.* 4. *diſp.* 165. *cap.* 8. *num.* 67. Leſſius *lib.* 2. *de iuſt. & iure cap.* 41. *dub.* 15. *num.* 111. Molin. *tom.* 1 *de Iuſt & iure. diſp.* 140. Angelus. *verbo* Religioſus. *num.* 42. Tabien 1. *verbo,* Religio *num.* 26. Armil. *num.* 15. Federicus *Conſil.* 134. Sanchez *lib.* 6. *in Decal. cap.* 9. *num.* 25. Clauis Regia *lib.* 10. *cap.* 9. *num.* 25. & 72. Reginal. *lib.* 18. *Praxis Fori pœnit. num.* 419. Baſſeus *in Florib. Theol. Pract. verbo,* Religio 6. *num.* 7.

4 Quod ſatis ex eo conſtat; quia, ſi reuertantur correcti, & emendati ad religionem, non tenentur nouam profeſſionem facere, vt docent Rodriquez *tom.* 1. *Queſt. Regular. queſt.* 30. *ar.* 29. Sanchez *lib.* 6. *ſum. cap.* 9. *num.* 33. Bordonus *De Profeſſ. Regal. cap.* 1. *queſt.* 4 ver. *Reſpond. Huiuſmodi perpetuitatem,* & *cap.* 2. *queſt.* 71. Lezana *in quæſt. Regular. par.* 1. *cap.* 23. *num.* 12. Molina *tom.* 1. *De iuſt & iure. diſp.* 140. §. *Quo ad votum,* & alij, quod non eſſet verum, ſi eximerentur à iuriſdictione Religionis, quia tunc ſolueretur contractus cum ipſa, atque adeo votum obedientiæ, nec remanerent verè religioſi contra Cap. *fin.* De *Regularib.* Et ſicut manent obligati voto caſtitatis, ità etiam cœteris, cum militet eadem ratio. Vnde non deſinunt eſſe membrum religionis, vt vult Nauar. *citat.* ſed tanquam membra putrida, & oues infectæ ſeparantur à cœteris, ne ipſos inficiant; vt deſumitur ex Decreto *Sacræ Congregat. die.* 21. *Sept.* 1624. *iuſſu Vrbani VIII. edito.*

5 Et ſicuti in diuortio per ſententiam definitiuam, coniux nocens non liberatur vinculo matrimoniali, & obligatione, quam habet ad coniugem innocentem, ſed tenetur reuerti, ſi innocens velit in gratiam recipere. Ita etiam eiectus tenetur ad religionem reuerti, ſi velit ipſum recipere, quia non eſt priuata iure ſuo, quod habet ſuper religioſum, cum poteſtas eijciendi ſit conceſſa in fauorem religionis. Quod autem in fauorem alicuius inductū eſt, non debet in eius damnum retorqueri, vt habet *Regula* 61. De *reg. iur. in* 6.

6 Nec poteſt amplius oppoſita opinio ſubſtineri, quia Gregor. *IX. cap. fin.* De *regular.* ſtatuit, quod eiecti cenſuris compellantur reuerti, quod licet prius cenſeretur abrogatum, cum tamen modo innouatū fuerit à ſacra *Concilij Cōgregatione iuſſu Vrbani VIII. die* 21. *Septem.* 1624. & extenſum ad iuſtè eiectos, ſi modo antea illos non comprehendebat; non eſt ambigendum de huiuſmodi obligatione, atque adeo de iuriſdictione religionis ſupra tales eiectos. nec quod non pertineant ad ipſū, tanquam aliquid ſuum. Verba ſacræ Congregat ſunt. *Ac poſtremo cenſuit, eſſe innouandam, & ſuæ Beatitudinis auctoritate innouat. Conſtitutionem felicis recordat. Gregorij IX. relatam in cap. fin. extr. De Regular. ac præterea declarat, eam Conſtitutionem in ijs quoque vindicare ſibi locum, ſeruandamque eſſe, qui iuſtè, definitiuèque, ac iuris ordine ſeruato expulſi fuerint, dummodo tamen in expulſis huiuſmodi ſubſit ſpes euidens emendationis ex litteris teſtimonialibus Ordinarij.* Vnde cum ex dicta Conſtitutione Cap. *fin.* innouata teneantur Prælati regulares curam gerere ſalutis animarum eiectorum, & eos annuatim quærere, & poſſint eos cenſuris compellere, quis dicat, eos non pertinere amplius ad ipſam religionem, & proinde non debuiſſe citari, quando agitur de nullitate profeſſionis ipſorum?

7 Denique ex alio quoque capite eſt neceſſaria citatio, quia, dato quod eiectus non eſſet amplius ſub poteſtate religionis, quia tamen non agitur de ijs, quæ concernunt ſtatum eiectionis, ſed de emiſſione profeſſionis, atque adeo ſententia eſt ferenda circa contractum profeſſionis initum cum religione, & reſpicit tempus, in quo regularis erat ſub poteſtate religionis, & eſt videndum, an verè ipſi incorporatus fuerit, ideo agitur de intereſſe religionis, quæ habet ius in re etiam tempore moti iudicij; ſi quidem iudicium conuertitur ad tempus præteritum, in quo Religio ius exercebat ſupra eiectum. Vnde citanda eſt iuxta tradita per DD. communiter *in in l. Filiusfamilias. §. Diui. ff.* De *legat.* 1. & *in l. Sæpe. ff.* De *re iud.* & *in l. Decem. ff.* De *verbor. obligat.*

An Monialis poſſit dotare puellam, vt ingrediatur monaſterium de legato expendendo in quos vſus voluerit ſub conditione, quod amittatur, ſi monaſterium ſe intromiſerit. Quæſt. 68.

S V M M A.

1 *Negatiua ſententia.*
1 *Conditiones turpes adiecta legatis non vitiant, ſed vitiantur.*
2 *Legatum relictum Regulari expendendum in quos vſus libuerit, aliàs caducum ſit, valet.*
3 *Voluntas teſtatoris omni poſſibili modo ſubſtinenda, & cum omni interpretatione, vt ſit rationabilis.*
4 *Actus, & diſpoſitio accipit interpretationem à poteſtate diſponentis.*
4 *Legatum expendendum in quos vſui voluerit Regularis, aliàs caducum ſit, eſt ad ad illius vſibus, & legatarius ſe habet vt executor.*
5 *Monialis poteſt dotare puellam, vt religionem ingrediatur, de legato conuertendo in quos vſus libuerit.*

1 Negatiuè videtur reſpondendũ, quia cum conditio appoſita legato repugnet paupertati religioſæ tanquam turpis habetur pro non appoſita, atque adeo legatum acquiritur monaſterio, quia conditiones turpes adiectæ legatis non vitiant legata, ſed ipſæ vitiantur. *l. 1. §. Si quis ita, l. Si quis ita conſtitutus. l. Quæ ſub conditione. l. Conditiones, quę.* & *l. Conditiones contra. ff.* De *cond. & inſtit.* Et tradunt Imola *l. Si alienum. num. 3. ff.* De *hæred. inſtit.* Angel. *l. Quidam. §. Illo. num. 2.* C. De *neceſſar. ſeru. hæred. inſtit.* & *l. Seruus vxori. ff.* De *hær. d. inſtit.* Caſtrenſ. *l. Quidam.* in fine. C. De *neceſ. ſeru. inſtit.* Corneus. *§. Illo. num. 3.* Iaſ. *Auth. Ingreſſi. num.* 37. & 39. C. De *ſacroſanc. Eccleſ.* Riminal. *Inſtit. Per quas perſonas. num.* 104. & *ſequent.* Caldas *l. Si curatorem. verbo.* Læſis. *num.* 147. C. De *in integrum reſtit.* Vnde non poterit Monialis dotare puellam volentem ingredi idem monaſterium, nam dotaret de eo, quod eſt monaſterij cum præiudicio ipſius.

2 At huiuſmodi conditionem valere, tenent Bart. *l. Si alienum. num. 2. ff.* De *hæred. inſtit.* & *Authent. Excipitur. num. 2.* C. De *bonis, quæ liber.* Fulgoſ. *ibid. in fine.* Bald. *l. fin. num. 5.* C. De *action. emp.* Abbas. *Cap. 2. num. 8.* De *ſtatu monach.* & *Conſil. 44. n. 3.* & *Conſil. 63. num. 8. lib. 2.* Angelus, *verbo,* Monaſterium. *num. 1.* Roſella, *verbo.* Abbas. *num. 12.* Tabiena, *verbo,* Monachus. *num 15.* Syluester, *verbo,* Religio 8. *quæſt. 5.* Lambertin. *De iure patronat. lib. 2. par. 1. quæſt. 7. ar. 10. num. 18.* Mantica *De cõniect. vlt. volunt. lib. 4. tit. 5. ar. 10. num. 12.* Simon de Prætis *lib. 2. De interpret. vlt. volunt. Inter. pr. t. 2. dub. 2. ſolut. 7. num. 13.* Surdus *de aliment. lib. 8. priuileg. 79. num. 4.* Molina *tom. 1. de iuſt. & iure, diſp. 140. ver. Si quid teſtamento.* Azor. *par. 1. lib. 12. cap. 10. quæſt. 3.* Graf. *par. 1. Deciſ. lib. 3. cap. 5. num. 41.* Fuluius Pacianus *Conſil. 36. num. 74. & ſequent. tom. 1.*

Digitized by Google

tom.1. Peregrin. *Conſil.* 53. *num.* 21. *& ſequent. vol.* 2. Rodriquez *tom.* 2. *quæſt. Regular. quæſt.* 125. *ar.* 2. Quos cum alijs ſequitur Sanchez *lib.* 7. *ſum. cap.* 17. *num.* 5. Homobon. *par.* 2. *Examin. Eccleſias tr.* 9. *cap.* 8. *quæſt.* 21. Molfeſ. *par.* 1. *ſum. tr.* 7. *cap.* 20. *num.* 50. Vincentius *de Franchis Deciſ.* 718. Diana *par.* 3. *tr.* 2. *reſol.* 34.

3 Et ratio huius reſolutionis eſt, quia voluntas teſtatoris debet omni poſſibili modo ſuſtineri, atque adeo ita explicari, vt iuſta, & rationabilis ſit, vt notat Decius *l. In contrahenda. num.* 5. *ff.* De *regul. iur.* Iaſ. *l. Quoties in ſtipulat. num.* 2. *ff.* De *verbor. obligat,* Mantica *lib.* 3. *De coniectur. vlt. volunt. tit.* 5. *num.* 1. alios citans. Menoch. *lib.* 4. *præſump.* 10. *num.* 10. & *lib.* 3. *præſump.* 4. *num.* 34. qui alios ſimiliter citat. Vnde in caſu noſtro voluntas teſtatoris ita accipienda erit, vt legatum ſit factum monaſterio, ſed ad illos vſus, quos talis Regularis decerner, ſub conditione caducitatis, ſi ſuperiores non permittant ipſi decernere vſus ad arbitrium proprium; & quod ceſsate vita Regularis remaneat monaſterio liber etiam vſus.

4 Quod etiam coufirmatur, quia omnis actus, & diſpoſitio accipit interpretationem à poteſtate, quam habet ipſe diſponens, cum nemo præſumatur voluiſſe facere, quod iure facere non poteſt. *l. Lucius Titius.* §. *Imperatores. ff.* Ad *Municip.* & *l. Cum non facile. ff.* Si *cui plus, quàm per leg. Falcid.* & *l. Nepos. ff.* De *verbor. ſignificat.* & Cap. *Cum ſuper.* De *offic. Deleg.* Vnde, cum non potuerit teſtator velle, quod repugnat paupertati religioſæ, præſumendum eſt, quod ſolum voluerit, quod determinatio vſuum, in quos legatum impendatur, ſit penes Religioſum, qui nomine ipſius teſtatoris illos decernat, atque adeo quod legatum non ſit liberum religioni durante vita dicti Regularis, ſed addictus illis vſibus, quos legatarius Regularis decernet, cuius morte ſequuta liberum maneat religioni.

5 Ex his igitur reſoluitur, dictam Monialem legatariam habita iam licentia determinandi vſus, in quos legatum conuertendum ſit, poſſe dotare de ipſo puellam volentem ingredi idem monaſterium. Quia legatum quò ad vſum non transfertur in Monaſterium ex voluntate teſtatoris viuente Moniali legataria, atque adeo non priuatur aliquo, quod ſit ſui iuris: ſed in hoc voluntas teſtatoris ſortitur ſuam exequutionem, quia iam in virtute teſtamenti legatus eſt addictus illis vſibus, in quos dicta Monialis conuertet. qui cum in genere determinati ſint à teſtatore, non acquirit monaſterium aliquod ius pro tali tempore ad legatum, ſicut nec etiam Monialis, ſed eſt mera exequutrix voluntatis teſtatoris, ſicut eſſet exequutrix, ſi teſtator legaſſet monaſterio eandem ſummã poſt mortem talis monialis, & interim vellet, quod legatum diſtribueretur pauperibus, prout bene videretur eidem Moniali; in quo caſu Monialis eſſet mera exequutrix, ſed cum maiori reſtrictione vſus dicti legati.

Quales probationes requirantur in ordine ad beatificationem, & canonizationem. Quæſt. 69.

S V M M A.

1 *In beatificatione, atque canonizatione requiruntur certæ, & euidentes probationes.*
2 *In antiquis ſufficiunt probationes præſumptiuæ.*
3 *Etiam quando lex requirit plenam, & perfectam probationem.*
4 *Pro beatificatione & canonizat. etiam in antiquis non ſufficiunt præſumptiuæ probationes.*
5 *Pontifex non poteſt errare in canonizatione ſanctorum.*
6 *Cur reſolutio* Pontificis *in canonizatione ſanctor. infallibilis ſit.*
7 *Veritas reuelata non poteſt ſanctis applicari, niſi præcedant euidentes probationes.*
8 *In canonizatione ſententia, & probationes debent eſſe ſecundum rei veritatem.*
9 *Negotium canonizationis eſt de maioribus, & pertinet ad fidem.*
9 *Quando agitur de capite, probationes debent eſſe meridiana luce clariores.*

10 *Circa maiora cum maiori maturitate procedendum.*

11 *Aſſiſtentia Spiritus S. in canonizat. non excludit neceſſitatem probationum euidentium.*

12 *Quando in antiquis non ſufficiant probationes præſumptiuæ*

13 *Quando lex ſtatuit vt cõiecturæ habeant vim perfectæ probationis, ſufficit talis probatio in antiquis.*

14 *An fama ſufficiat in ordine ad beatificationem, & canonizationem.*

15 *An ſcripturæ priuatæ, tabellæ publicè expoſitæ, & Hiſtoriæ.*

15 *Quando ſcripturæ in archiuio repertæ perfectè probent.*

16 *An ſufficiat pro canonizatione memoria ſanctitatis, & miraculorum in lapidibus inciſa.*

16 *Quando ſcriptura lapidibus inciſa plenè probet.*

---

1 Conueniunt communiter, quod requirantur certæ, & euidentes probationes, quia materia beatificationis, ſeu canonizationis eſt ex grauiſſimis; requiritur diſcuſſio ſolemnis, & exquiſita examinatio, atque matura, vt paſſim habent Bullæ canonizationum; vnde etiam probationes debent eſſe proportionatæ grauitati materiæ, atque adeo certæ, & euidentes; non autem præſumptiuæ, & coniecturales, quia hæ non ſunt veræ probationes. *l. Lucius. ff.* De *condit. & demonſt.* vbi Bart. & Imola. Roman. *l.* 1. *C.* De *teſtam. milit.* Ruin. *Conſil.* 128. *num.* 2. *lib.* 4. Natta *Conſil.* 29. *num.* 5. & *Conſil.* 581. *num.* 9. Bald. *cap.* 1. *§. Cum autem.* De *contreue r. inueſt.* Vnde ſolum difficultas eſt, quando ſumus in antiquis.

2 Et quod ſufficiant probationes præſumptiuæ videtur ſequi ex communi doctrina, quod nimirum in antiquis tales probationes ſufficientes ſint, in quibus nõ requiritur plena, & exacta probatio, vt deſumitur ex l. *Cenſus, & monumenta. ff.* De *probat.* & l. *Qui ex liber. is.* ff. De *bonor. poſſ. ſecun. tab.* & Cap. *Cum cauſam.* De *probat.* & Cap. *Veniens.* De *teſtibus.* Et tradunt Craueta *par.* 1. *De antiq. temp. particul. vlt. num.* 30. & 31. cum Iaſ. & Calcaneo. Socin. *Conſil.* 266. *num.* 31. *vol.* 2. Pariſ. *Conſil.* 104. *num.* 42. & 43. *vol.* 1. Corneus *Conſil.* 24. *num.* 1. *vol.* 4. & *Conſil.* 62. *num.* 1. *vol* 3. Caſtrenſ. *Conſil.* 164. *lib.* 2. Alexan. *Conſil.* 187. *num.* 3. *lib.* 2. Ancharan. *Conſil.* 310. & *Conſil. vlt.* Socin. Senior. *Conſil.* 187. ver. *Secunda ratio lib.* 2. Calcan. *Conſil.* 56. *num.* 11. Vitalin. *tr. de clan. num.* 2. *fol.* 259. Affiict. *Deciſ.* 13. *num.* 64. Quia nimirum non requiruntur probationes, niſi ſecundum capacitatem, & poſſibilitatem materiæ, aliàs redderetur impoſſibilis adminiſtratio iuſtitiæ, quando autem ſumus in antiquis materia non eſt capax vt plurimum aliarum probationum, quàm præſumptiuarum, & certiores probationes ſunt impoſſibiles, cum deficiant teſtes, qui de certa ſcientia deponant, nec adſint ſcripturæ authenticæ.

3 Imo. Quod ſufficiant præſumptiuę, & cõiecturales probationes, etiam quando lex requirit plenam, & perfectam probationem, docent Craueta *par.* 1. *de antiq. tempor. par. vlt. num.* 35. Decius *Conſil.* 54. *num.* 3. & *in Rubr. De probat. num.* 13. Bald. *l.* 1. *num.* 18. *C.* De *fideicommiſ.* Iaſ. *l. Licet Imperator. not.* 3. *ff.* De *legat.* 1. Affiict. *Deciſ.* 44. *num.* 15. Tiraquel. *l. Si vnquam.* verbo, *Donatione largitus. num.* 159. *C.* De *reuocan. donat.*

4 Hoc tamen non obſtante tenendũ eſt tanquam certum, quod ad effectum beatificationis, ſeu canonizationis non ſufficiant probationes præſumptiuæ, & coniecturales, etiam ſi ſimus in antiquis; ſed requirantur certæ, & euidentes. quod deſumitur ex doctrina Petri Galleſini *par.* 3. *De canonizat. S. Didaci, cap.* 6. *§. Cuius ſingularis.* & *cap.* 8. 10. & *ſequentib.* Iacobi Caſtellani *De canonizat. ſanctor. quæſt.* 7. *§. Quæro qualiter.* Troili Maluetij. *cap.* 1. *De canonizat. ſanctor. num.* 15. & *cap.* 4. *num.* 64. & *ſequentib.* Lucæ Caſtellini *De inquiſit. miraculor. in Notat. ad* 3. *punc. quæſt. n.* 12. & conſtat etiam ex relationib. factis Summis Pontificib. pro canonizatione, quarum aliquas affert dictus Caſtellin.

5 Atque hæc reſolutio nititur irrefragabili rationi, pro quo Notandum eſt. Quod canonizatio ſanctorum eſt ex ijs, quæ pertinent ad vniuerſale regimen Eccle-

cleſiæ, & proinde Pontifex non poteſt errare in hoc tàm graui negotio. Vnde quàdo aliquem canonizat, certum omnino eſt, quod fruatur gloria ſanctorum, & ſit à nobis colendus. Et proinde canonizatio ſanctorum pertinet ad cauſam fidei. Et ita tradunt Innocent. Io. Andr. Butrius. Hoſtienſ. Abbas. Zabarel. & alij, quos citat, & ſequitur Tuſchus *littera* C. *Concluſ.* 41. *num.* 1. *& ſequent.* Bellarmin. *de Beatitud. Sanct. cap.* 6. Molſeſ. *Conſil.* 45. *num.* 36. & *Conſil.* 46. & *par.* 1. *ſum. tr.* 11. *cap.* 6. *num.* 44. Syluester, *verbo*, Canonizatio. *num.* 1. ver. *Imo quæritur*. citans Io. De Neapoli. Nugnus 3. *par. queſt.* 20. *ar.* 3. Catharin. *tr. De certa gloria, inuocat. ac vener. ſanct.* Roffens. *ar.* 37. *contra Lutherum*. §. *Si ſit hæreticus*. D. Antonin. 3. *par. tit.* 1. *cap.* 8. §. 2. ver. *Quædam alia ſunt.* Valent. *tom.* 3. *diſp.* 1. *queſt.* 1. *punc.* 7. ver. *Ad illud* Tutrian. 2. 2. *diſp.* 16. *De poteſt. Pontificis dub.* 3. §. *Reſtat.* Pitigian. *in* 3. *diſt.* 25. *queſt.* 2. *ar.* 5. §. *Secundo probatur*. Rocca *De canonizat. Sanctor. cap.* 42. *in ſolut. argum. in* 2. *edit.* Troilus Maluetius *De canonizat. dub.* 1. *num.* 23. *& dub.* 2. *&* 6. Malder. 2. 2. *queſt.* 1. *ar.* 10. *diſp.* 6. *propoſ.* 4. Michael Nauder. *Par.* 2. *De Monar. lib.* 4. *cap.* 7. §. *Cæterum.* Lucas Caſtellan *De certitudine glor. Sanctor. cap.* 5. *per totũ.* vbi latè Summa Aſtenſ. *par.* 2. *lib.* 6. *tit.* 29. *ar.* 5. Armilla, *verbo*, Canonizatio *num.* 3. Alphonſus de Caſtro *contra hæreſ. lib.* 13. verbo, *Sancti*, Auguſt. De Ancon. *De auctor. Eccleſ. queſt.* 14. *ar.* 3. Caiet. *De indulgent. cap.* 8. Driedo *De dogmat. cap.* 1. Couaruu. *lib.* 1. *Variar. cap.* 10. *num.* 13. Turrecrem. *in Defenſ. Reuelat. S. Birgit.* Valdenſ. *tom.* 3. *de ſacram. tit.* 14. *cap.* 122. Canus *De locis Theol. cap.* 5. Viguer. *cap.* 10. *Inſtit. Theol.* §. 8. *ver.* 14. Aragon. 2. 2. *queſt.* 1. *ar.* 10. Tit. *De ſum. Pont. concluſ.* 2. Bannes *dub.* 7. *concluſ.* 7. Azor. *par.* 2. *lib.* 1. *cap.* 16. Io. Baptiſ. Signius *De reliq. cap.* 4. & communiter cum D. Th. *quodlib.* 9. *ar.* 16. Quia nimirum Spiritus ſanctus aſſiſtit Summo Pontifici in ijs, quæ pertinent ad fidem, & ad ſalutem hominum, & ad cultum Dei, & ſanctorum, in quibus Deus ipſe colitur, vt latè Turrecrem. *in ſum. De Eccleſ. cap.* 108. *&* 109.

6 Hoc autem præſuppoſito arguitur pro reſolutione poſita. Ideo determinatio Pontificis circa venerationem ſanctorum eſt infallibilis, quia veritatem à Deo reuelatam circa gloriam, & venerationem ſanctorum applicat perſonæ particulari, decernendo, quod id, quod à Deo in communi reuelatum eſt, conueniat ipſi; eſt enim reuelatum, quod ij, qui in hac vita ſanctè vixerunt, fruantur beatitudine, & proinde ſint digni veneratione. Pſal. 36. *Manſueti hæreditabunt terram, & delectabuntur in multitudine pacis.* Pſal. 60. *Inhabitabo in tabernaculo tuo in ſæcula, Quoniam tu Deus meus exaudiſti orationem meam, dediſti hæreditatem timentibus nomen tuum.* & Pſal. 126. *Cum dederit dilectis ſuis ſomnum, ecce hæreditas Domini, filij merces fructus ventris.* Apoc. 4. *Beati mortui, qui in Domino moriuntur.* Ad Hæbr. 11. *Operati ſunt iuſtitiam, adepti ſunt repromiſſiones.* 1. Io. 3. *Qui iuſtitiam facit, iuſtus eſt per repromiſſionem, quam promittit iuſtis, ac ſanctis Deus.* Et habetur ex toto Tit. *De reliq. & venerat. ſanct. etiam in* 6. & ex Trid. *ſeſſ.* 25. *in Decreto De inuocat. & venerat. ſanctor.*

7 Hæc autem applicatio non poteſt fieri, niſi interueniant certæ, & euidentes probationes quò ad ea, quæ probanda ſunt in ordine ad beatificationem, & canonizationem, quæ ſecundum fidem humanam faciant, quod is, cui fit applicatio, ſit certè, & verè talis, quales ſunt ij de quibus ſcriptura reuelauit, quod fruantur beatitudine. Si enim probationes non ſint certæ, & euidentes, neque etiam poteſt certò affirmari, quod talis perſona fuerit Sancta, & iuſta, & quod fruatur Deo, quia in tantum de ipſa affirmatur, in quãtum continetur implicitè in reuelatione, quod ſit ſancta, & fruatur Deo, & in tantum continetur implicitè in reuelatione, in quantum per certam, & euidentem conſequentiam ipſi applicatur veritas reuelata. Quia autem applicatur per diſcurſum, applicatio non poteſt eſſe certa, niſi diſcurſus ſit certus; non eſt autem certus, niſi certum ſit, quod talis perſona fuerit iuſta, & ſancta, & quod ſanctitas ſit miraculis certis confirmata. Ita enim procedit diſcurſus. Mortui, qui in Domino mo-

riun-

riuntur, & fuerunt iuſti, ſunt beati Deo fruentes, quæ propoſitio eſt illa de fide applicanda determinatæ perſonæ. ſed Caietanus Thieneus fundator Cler. Regular. ſanctè vixit, & eius ſanctitas miraculis cõprobata eſt, fruitur ergo Deo, & beatus eſt. Vnde, ſi non ſit certum, quod ſanctè vixerit, & quod ſanctitas ſit miraculis comprobata, non poterit eſſe certa applicatio veritatis reuelatæ, quod tanquam ſanctus fruatur Deo, quia non poteſt concluſio eſſe certa, niſi ambæ præmiſſæ ſint certæ.

8 Præterea in canonizatione, & beatificatione debet ferri ſententia ſecundum rei veritatem, cum proponat colẽdos eos, qui ſecundum rei veritatem colendi ſunt, & non ſecundum præſumptionem, ergo probationes in ordine ad talem determinationem debent procedere ſecundum rei veritatem, & non ſecundum præſumptiones, quia multoties præſumptio contrariatur rei veritati. Non procedunt autem ſecundum rei veritatem, niſi certæ, & euidentes ſint, nam niſi ſint tales, non faciunt conſtare de rei veritate; & proinde determinatio ipſis innixa non tendit ad rei veritatem ſecundum ſe, ſed tantum vt eſt in opinione.

9 Rurſus negotium canonizationis eſt de maioribus, quod apud Romanam ſedem tractetur, vt habet Gloſ. recepta communiter ab omnibus *Cap. vnico.* verbo, *Sedis Apoſtolicæ.* De *reliq. & venerat. ſanct. in* 6. Vnde debet Pontifex habere ſufficiens fundamentum procedendi ad talem determinationem. Et cum hæc cauſa pertineat ad fidem, vt docent communiter, eſt maior quacunque cauſa criminali, etiam quando agitur de capite, & proinde requirit maiorem diſcuſſionem, & certiores probationes. Quando autem agitur de capite, debent probationes eſſe meridiana luce clariores *l. Ne ratius. ff.* Ad *leg. Aquil.* & *l. fin. ff.* De *probat.* & *l. Abſentem. ff.* De *pœnis.* & *l. Addictos.* C. De *appellat.* & *l. Qui ſent. ntiam.* C. De *pœnis.* & *l. Vbi.* C. De *Fals.* & Cap. *Sciant cuncti 6. quæſt. 8.* & Cap. *Epiphanium 5. quæſt. fin.* & notant communiter Iacob. Nouel. *in Reg. 162. fallent. 3.* Speculat. *Tit. de præſumpt.* §. *Species. num. 7.* Bald. *l. Obſeruare.* §. *Proficiſci. quæſt. 11. ff.* De *offic. proconſul. & leg.* & *l. Fin.* C. De *probat.* Amod. de Caſtel. *De ſindicatu num. 168.* Ægid. Boſſ. *tr. crimin.* tit. *De offic. corrup. num. 14.* Maſcar. *De probat. vol. 1. Concluſ. 165. num. 4.* & facit Authent. *Vt lit. iuſ. Et hæc quidem.* Marſil. *Conſil. 1. num. 24. vol. 1.* Io. de Amicis *Conſil. 60. num. 1.* & *Conſil. 131. num. 1.* Imola *Conſil. 137. num. 2.* Dec. *Conſil. 249. num. 8.* & *Conſil. 615. num. 8.* Rolan. à Valle *Conſil. 16. num. 3. vol. 1.* Cephal. *Conſil. 113. num. 11. vol. 1.* Natta *Conſil. 411. num. 26. vol. 2.* Riminal. *Conſil. 11. num. 18. vol. 1.* Mantua *Conſil. 56. num. 24. vol. 1.*

10 Et quia circa maiora maius periculum imminet, ideo cum maiori cautela, & maturitate procedendum eſt, atque adeo cum maiori fundamento. Cap. *Quieſcamus. Diſt. 40.* Cap. *Miramur. Diſt. 61.* Cap. *Nuper. 7. quæſt. 2.* Cap. *Vbi periculum. init.* De *elect. in 6.* & *l. 1.* §. *Sed & ſi quis. ff.* De *Carbon. edic.* Et ideo in cauſa canonizationis, & beatificationis tanquam ex maioribus cum ſolido fundamento procedendũ eſt, atque adeo cum probationibus certis, et euidentibus.

11 Neque obſtat, quod in tali negotio Spiritus Sanctus aſſiſtat Summo Pontifici, quia talis aſſiſtentia non tollit, quæ ad talem determinationem ſunt ex natura rei neceſſaria, aliàs Pontifex poſſet canonizare nulla præuia informatione, & diſcuſſione confiſus aſſiſtentiæ Spiritus ſancti. Imo cum Spiritus ſanctus non aſſiſtat actionibus imprudenter factis, tanquam malis, neceſſe eſt, vt Pontifex prudenti modo procedat in iis, quæ pertinent ad regimen vniuerſalis Eccleſiæ. Et ſicut non poteſt declarare de fide, quæ in reuelatis non continentur, ita nec declarare aliquem ſanctum, de quo certò, et euidenter non conſtet, talem eſſe; & quando non conſtat, quod ſanctitas ipſius à Deo miraculis comprobata ſit.

12 Neque vrgent, quæ in oppoſitum allata ſunt. Vnde ad 1. reſp. Quod in antiquis ſufficiunt probationes præſumptiuæ, quando ſecundum opinionem, & probabilitatem iudicandum eſt, atque adeo in ciuilibus, quia tunc ſufficit, quod determinatio ſit iuſta probabiliter. Secus autem,

tem,

tem quando determinatio debet procedere ſecundùm rei veritatem, & debet eſſe infallibilis. Et in priori ſenſu procedunt Doctores, & tex. *num.2. citati*. Imò Socin. Sen. *conſil.* 194. ver. *Confirmatur. lib.* 2. & alij negant, ſufficere probationes præſumptiuas, quando lex requirit plenam, & perfectam probationem. Et Menoch. *lib.* 2. *de Arbitr. caſu* 115. *num.* 7. limitat, quod tunc tantùm præſumptiones, & coniecturę probent in antiquis, quando ſunt expreſſæ in iure, non autem quando eueniunt ex facti contingentia.

13 Ad 2. reſp. Tunc in antiquis ſufficere præſumptiuas, & coniecturales probationes, etiam quando lex requirit plenam, & perfectam probationem, in caſibus, in quibus lex ſtatuit, vt coniecturæ habeant vim plenæ probationis, nam licet in ſe non ſint plena probatio, ex determinatione tamen legis eſt plena probatio, quæ in ijs caſibus ſumitur à coniecturis. Cap. 1. De *cler. non reſid nt.* & Cap. *Cum Diœceſis*. De *vſuris.* & docent Bald. *l. Ciues. init.* C. De *appellat.* Accurſ. *l. Abſentem. verbo* Damnari. *in fine. ff.* De *pœnis*, Alexan. *l. Licèt Imperator. nu.* 4. *ff.* De *legat.* 1. Decius *Cap.* 1. *in fine*. De *offic. deleg.* Quos citat, & ſequitur Maſcard. *de probat. vol.* 1. *concluſ.* 496. *num.* 3. Quando autem agitur de canonizatione, & beatificatione lex non ſtatuit, vt coniecturæ habeant vim plenę probationis, etiam ſi ſimus in antiquis; imò nec poſſet ſtatuere, quia non poteſt ſtatuere, quod iudicium, quod ſecundùm rei veritatem debet neceſſariò procedere, ſecundùm opinionem, & præſumptiones procedat, quæ contrariari poſſunt rei veritati.

14 Ex quibus colligitur. Famam nō ſufficere pro probatione in ordine ad canonizationem, vel beatificationem, quia non facit plenam probationem. *l.* 3. §. *Eiuſdem quoque ff.* De *teſtib.* Accurſius *ver Confirmat.* Bart. *ibid.* Cardin. Alban. *nu.* 2. reſt. de communi. Decius *Cap.* 1. De *probat.* Quod præſertim verum eſt, ſi ageretur de probandis miraculis, quia circa ipſa debet fieri diligens, & exacta inquiſitio, ita vt de ſingulis circumſtantijs innoteſcat, de quibus in Cap. *cauſam de teſtib.* vt notat, & firmat Bart. *tract. de teſt b.* §. *Qualitas ſiue ſubſtantia. num.* 56. Et proinde docent, debere teſtes interrogari vnum ſeorſim ab alio, vt notat Io. Andr. *Cap. Venerabili* verbo. *Singillatim.* De *teſtibus.* Troil. *tract. de canonizat. Sanctor.* §. *Aggredior. n.* 54. quæ non poſſunt haberi, quando probatio famę innititur.

15 Infertur ſecundò. Neque ſcripturas, ſiue priuatas, ſeu publicè expoſitas, vt ſunt hiſtoriæ, & tabellæ in publico expoſitæ, ſufficere ad probandam ſanctitatem alicuius, ſeu miracula, quia cùm non ſint auctoritate publica confectæ, non excludunt terminos ſcripturæ priuatæ ſecundū doctrinam Innocent. *Cap.* 1. De *fid: inſtrument.* Vnde de ſe nullā fidem faciunt iuxta ea, quæ tradunt communiter Doctores in Authent. *At ſi contractus.* C. De *fid: inſtrument.* & *in l. Scripturas.* C. *Qui potior. in pign. habean.* & per adducta à Maranta *par.* 6. *Speculi.* ver. *Et producuntur Scripturę.* & *num.* 34. Quod verum eſt, etiam ſi ſcripturæ in aliquo archiuio reperiantur, nam tunc ſolùm ſcripturis in Archiuio repertis fides adhibetur, quādo archiuium eſt publicum, in quo ſolùm ſcripturæ publicæ, & authenticæ recondi ſoleant. Cap. *Ad audientiam* De *præſcriptionibus*, & *l. Cenſus.* vbi Gloſ. *ff.* De *probat.* & notat Bart. *l.* 1. *ff. ſi certum petatur.* Corneus *Conſ.* 333. *nu.* 7. *vol.* 1. cum Gloſ. *Cap. Peruenit.* verbo *Archiuis* 30. *quaſt.* 1. ex Authent. *Ad hac.* C. De *fide inſtrumentorum.* Imò etiam ſi in archiuio, quo ſolùm ſcripturæ authenticæ ſeruari ſolent reperiretur aliqua ſcriptura narrans alicuius ſanctitatem, aut miracula, non ſufficeret in ordine ad canonizationem, aut beatificationem, niſi ſimul exprimeret, quod ſanctitas, & miracula auctoritatiuè, & eo modo, quo debent examinari, fuiſſent examinata, aut approbata, aut niſi per modum proceſſus exprimeret omnia neceſſaria pro iuridica examinatione, ita vt poſſet procedi ad examinandum, quia cum ſe habeat vt purum teſtimonium teſtificans de ſanctitate, & miraculis, niſi ſufficienter teſtificetur pro examine inſtruendo, vt inſufficiens reijcien-

ciendum eſt, ſicut reijcerentur proceſſus inſufficientes.

16 Tertiò idem quoque inferendum eſt, ſi alicuius vitæ ſanctitas, vel miracula in lapidibus in publico expoſitis inciſa eſſent. Quia in re graui, præſertim quando agitur de graui præiudicio alterius, non faciunt lapides plenã probationem. *l. Monumentum. ff.* De *relig. & ſump. funer.* Felin. *cap. Cum cauſam. nu.* 8. *&* 27. De *probat.* teſtans de communi. In præſenti autem caſu agitur de præiudicio fidei. Quod tamen ſolùm valet, quando ſcriptura non eſt authenticè, & auctoritatiuè inciſa lapidibus, nam ſi auctoritate publica ſit inciſa, probat ſufficienter tanquam ſcriptura authentica. Cap. *Sanè* 2. 24. *queſt.* 2. *& l* 1. *&* 2. *ff.* De *albo ſcriben.* & docent Guido Papa *quaſt.* 193. *num.* 1. *& Conſil.* 88. *num.* 2. Hyppolit. de Marſil. *in Rubrica num* 192. C. De *probat.* Alexan. *Conſil.* 90. *num.* 22. *vol.* 6. Barbat. *Conſil.* 60. *num.* 8. *vol.* 2. Caleaneus *Conſ.* 90. *num.* 8. Atque adeò eſſent ſufficientes pro miraculis, & ſanctitate alicuius certificanda, ſi exprimerent, quod debitum examen præceſſerit; aut in ordine ad examinandum, ſi exprimerent neceſſaria pro tali examine inſtituendo. Verùm ſi nudè narrent miracula, aut ſanctitatem teſtetur, ſunt inſufficiens teſtimonium, licet aliàs authenthicum, quia non poteſt in ipſis fundari examen, quod debet neceſſariò præcedere beatificationẽ, & canonizationem.

An quando in diſpenſationibus matrimonialibus iniungitur pœnitentia perſonalis, poſſit à delegato in aliud opus pium æquiualens commutari. Quæſtio. 79.

S V M M A.

1 *Pœnitentia perſonalis non poteſt per alium impleri.*
1 *Perſonalia non extenduntur ad alium.*
2 *Epiſcopus poteſt ex cauſa pœnitentiam iniunctam à* Papa *commutare. & nu.* 10.
2 *Confeſſarius poteſt pœnitentiam iniunctam ab alio confeſſario commutare.*
3 *Delegatus non poteſt pœnitentiam iniunctam pro diſpenſatione matrimoniali commutare.*
3 *Delegatus debet ſeruare formam reſcripti.*
4 *Conditione non impleta corruit actus.*
5 *Forma non poteſt impleri per æquipollens.*
6 *In conditione, quæ habet rationem formæ, nullus debet interuenire exceſſus.*
7 *Quando poſſit delegatus pro matrimonialibus pœnitentiam commutare.*
7 *Dictio* Vel *ſtat alternatiuè.*
7 *In alternatiuis ſufficit vnum implere.*
8 *Delegatus non poteſt commutare pœnitentiam iniunctam pro diſpenſatione, niſi iuxta terminos reſcripti.*
9 *Delegatus non poteſt alteras vice à prima determinare de pœnitentia iniuncta.*
9 *Auctoritas delegati ſpirat, quando ſemel eſt functus officio ſuo.*
10 *Pœnitentia iniuncta à* Papa *quando poſſit cõmutari ab Epiſcopo.*
10 *Pœnitentia iniuncta pro reſeruatis non poteſt ab inferiori commutari.*

1 Certum eſt, quod, quando in diſpẽſationibus imponitur pœnitentia perſonalis, vt quod diſpenſatus operam ſuam fabricæ impendat, inſeruiat hoſpitali, aut alteri loco pio, non poteſt per alium huiuſmodi pœnitentiam

tiam exequi, vt notat Gloſ. *cap. ſciendum. 37. q. 1.* Quæ enim perſonalia ſunt, non extenduntur ad alium, quia actus vnius non eſt actus alterius *l. Si non fort. m. §. Libertas ff.* De *vendit. inde h.* & notant Seraph. *Deciſ.* 1337. *num.* 6. & Barboſa *Dict.* 344. Vnde, ſi non impleretur perſonaliter pœnitentia, diſpenſatio eſſet nulla, quia non eſſet impleta conditio, ſub qua eſſet conceſſa. Cõditio namq; ſuſpendit actum, nec ſinit valere, quouſq; ſit poſita. Cap. *Si quis pro te.* De *reſcriptis in* 6. vbi Gloſ. & Doctores, & iterum Gloſ. *in Clem.* 1. De *conceſſ. præbẽd.* Pariſ. *Conſil.* 82. *n.* 7. *lib* 4. Menoch. *Conſil.* 38. *n.* 5. Menoch. *Conſil.* 38. *n.* 15. cum Rota *Deciſ.* 9. *De præbend. in Nouis.* Vnde dubitatur ſolum, an, ſi à delegato pro exequutione diſpenſationis commutetur in æquiualens, diſpenſatio ſit valida.

2 Et affirmatiuè videtur reſponden. Quia Epiſcopus poteſt ex cauſa pœnitentiam iniunctam à Papa commutare, vt tenet Gloſ. *in cap. Tempora* 26. *quæſt.* 6. & Doctores communiter in Cap. *At ſi Clerici. §. De adulterijs.* De *iudicijs*. Et vnus confeſſarius poteſt pœnitentiam iniũctam ab alio confeſſario commutare, vt docent Syluester *verbo*, Cõfeſſio 1. *quæſt* 27. Angel. *verbo*. Confeſſio 6 *nu*. 4. Roſella *verbo*, Confeſſio Sacramentalis. *num.* 11. Nauar. *Cap.* 26. *Manual. n.* 22 Victoria *in Sum. n.* 211. Ledeſma 2 *par.* 4. *quæſt.* 20. *ar.* 4. Suar. *diſp.* 38. *de Sacramen. pœnit. Sect.* 10. *n.* 4. Valent. *tom.* 4. *diſp.* 7. *quæſt.* 14 *punct.* 4. Gaſpar. Hurtad. *De Sacram. pœnit. diſp.* 14. *difficul.* 10. Facundez *præcepto* 2. *Eccleſ. lib.* 9. *cap.* 4. *n.* 15. & alij cõmuniter. Quia nimirũ quilibet confeſſarius eſt iudex pœnitẽtis iuxta Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 8. & ideò poteſt in ipſum exercere iuriſdictionem quò ad forum conſcientiæ; vnde poteſt diſponere de obligationibus, quas habet pœnitens dependenter à tali iudicio. Ex hoc autem videtur ſequi, quod etiam delegatus. pro exequutione diſpenſationis poſſit commutare pœnitentiam iniunctam.

3 Tenendum tamen eſt, quod delegatus non poſſit has pœnitentias iniunctas pro diſpenſationibus commutare, vt docet etiam Corradus Pyrrhus *lib.* 8. *praxis diſpenſationum Apoſt, cap.* 6. *num.* 20. & prout inde ſi commutet, diſpenſationem eſſe nullam. Quando enim Pontifex committit tales diſpenſationes, præſcribit formam, cum qua delegatus debeat procedere, vt nimirum videat ſi preces veritati innitantur, quod ralem pœnitentiã imponat, &c. Delegatus autem debet ſeruare formam reſcripti, aliàs inualidè operatur, vt notant Dominicus *in cap. Romana. §. Sed nec*. De *ſent. excõmunicat. in* 6. Felin. *in Cap. Cum ſit. num.* 15. De *appellat.* Genuenſ *in Praxi Curię Archiep. Neapol. cap.* 19. *n.* 2. Marcel. Vulpes *in Praxi fori Eccl. cap.* 2 *num.* 25. Caputaq. *Deciſ.* 143. *num.* 5. *par.* 3. & communiter ex Cap. *Cum dilecta*. De *reſcriptis*. vbi Doctores. Vnde ſi fiat commutatio pœnitentiæ iniunctæ, non ſeruatur forma reſcripti.

4 Deinde diſpenſatio conceditur à Pontifice ſub conditione pœnitentiæ iniunctæ: non impletur autem conditio, ſi fiat commutatio pœnitentiæ iniunctæ, cũ nõ ponatur id, quod requiritur pro conditione, ſed aliquid aliud. Conditione aũt nõ impleta corruit actus, atq; adeo diſpẽſatio nõ ſubſiſtit, ſed ſe habet tanquam ſi non fuiſſet conceſſa *l. Meuius.* & *l. Qui hæredi ff.* De *condit. & demonſtr.* & *l. Neceſſario. §. 1. ff.* De *p. ric. & commod. rei vend.* & *l.* Si *pecuniã ff.* Si *certũ petatur.* & *l. Quod pure ff.* Quando *dies legat.* Et tradunt Molina *lib.* 2. *de Primogenit. cap.* 6. *nu.* 37. & *cap.* 7. *nu.* 1. vbi latè. Valenzuola *Conſil.* 87. *nu.* 77. *vol.* 2. Caſtillo *lib.* 5. *Cõtrouerſ. cap.* 119. *nu.* 6. & *ſequent.* Fuſar. *De ſubſtit. quæſt.* 245. *n.* 16. Ceuallos *tom* 4 *commun. opinion quæſ.* 900 *nu.* 56. Tiraquell. *l Si vnquam.* verbo, *Reuertatur. nu.* 277. C. *De reuocat. donat.* alios citans. Surdus *Conſ.* 1: 9. *nu.* 36. Menoch *Conſil.* 134. *nu.* 30. & 31. Molinus *lib.* 3. *De ritu Nuptiarum quæſt.* 51. *num.* 11, & 12.

5 Quod etiam confirmatur. Quia, quando præſcribitur forma, ita debet præciſè ſeruari, vt neque per æquipollens poſſit impleri per ea, quæ habent Alexan. *l.* 1. *num.* 8. ver. *Et ex prædictis. ff.* De *liberis, & poſth.* Bart. *l. Adſunt ff.* De *ſtatu hom.* Grammat. *Deciſ.* 79. *num.* 14. Mantica *Deciſ.* 286. *num.* 4. Roman. *Conſil.* 326. *nu.* 8. Ludouiſ. *Deciſ.* 118. *num.* 3. Imola *Conſ.* 112. *num.* 20. Menoch. *Conſ.* 388. *num.* 2. Marſil. *Conſ.*

Conſ. 117. *num.* 15. alios citans. Alexand *Conſ.* 137. *nu.* 16. ver. *Et dicit. lib.* 2. Franc. Becc. *Conſ.* 12. *num.* 21. Lotter. *lib.* 2. *de re ben f. quaſt.* 8. *num.* 67. Decius *Conſ.* 466. *num.* 19. Surd. *Conſ.* 318. *num.* 10. ver. *Adeo quod*. Quia nimirum forma conſiſtit in indiuiſibili, & æquipollens eſt quid diuerſum, atque adeò alia forma

6 Et proinde, quando conditio habet rationẽ formæ, ita ſtrictè, & ad vnguẽ ſeruanda eſt, vt nullus interueniat exceſſus, quo delegatus excedat fines mandati. *l. Diligenter. & l. Si quis pro eo. ff. Mandati. & l. Cum hi.* § *Si prætor. ff.* De *tranſact. & l. fin.* C. De *prædijs decur. & Cap Dilect.* ver. *Niſi forte.* De *præben.* Et tradũt Iaſ. *l. Ius publicum. ff.* De *pactis.* & *l.* 2. §. *Diuus nu.* 12. *ff.* De *vulg.* &c. qui plura iura cõgerit. Felin. *Cap. Cum dilecta, num.* 2. De *reſcriptis* vbi latè. Decius *Conſ.* 612. *nu.* 2. & 3. Gamma *Deciſ.* 45. *num.* 3. *par.* 1. Duen. *Reg.* 186. & 298. Gratian. *Reg.* 112. Hippolit. *Singul.* 265. Rebuf. *l. vnica. num.* 152. C. De *ſent. quæ pro eo, quod intereſt.* Ioſeph Ludouicus *Deciſ. Peruſ. penul. per totam.* Tiberius Decian. *R ſp.* 46. *nu.* 25. *vol.* 2. Calliſtus Ramirez *de lege Regia.* §. 11. *num.* 6. Aluarez de Valaſco *in Axiomat. iur. littera F. num.* 157. & *ſeq.* Magerus *de Aduocat. armata cap.* 9. *num.* 14. & *ſeq.* Quando autem commutatur pœnitentia, etiam ſi fiat cõmutatio in æquipollens, exceduntur limites mandati. quia commutatio eſt actus iuriſdictionis, quæ in delegatione non eſt conceſſa in ordine ad talem commutationem.

7 Quia tamen in huiuſmodi delegationibus ad diſpenſandum apponi ſolet clauſula, *Vel in aliud ſeruitium alicuius Eccleſiæ, vel loci pij.* ſtante tali clauſula poterit delegatus pœnitentiam iniunctam mutare in aliquid aliud, quod ſub hac clauſula contineatur, vt notant Genuenſ. *in Praxi Curiæ Archiepiſcopi Neapol. cap.* 20. *num.* 2. & teſtatur, ita à Romana Curia ad Curiam Archiepiſcopalem Neapolitanam fuiſſe reſponſum anno 1601. Pirrhus Corradus *lib.* 8. *praxis diſpenſat. Apoſt. cap.* 6. *num.* 25. Quia dicta clauſula ſtat alternatiuè, ita vt Pontifex iniungat pœnitentiam, quam ipſe determinat, aut loco illius ſeruitium alicuius Eccleſiæ &c. Dictio enim, *Vel*, importat alternationem, vt notant Bar. *l. Si quis ita legauerit.* ver. *Ad eius declarationem. ff.* De *auro, & argen. leg.* Abbas *Cap. Inter cæteras.* De *reſcriptis.* Imola, & alij *ibid.* Bald. *in l. fin. ff.* De *verbor. ſignificat.* Pariſ. *Conſil.* 81. *nu.* 29. *lib.* 2. Menoch. *Conſil.* 3. *num.* 21. & *Conſil.* 512. *num.* 3. Surdus *Conſil.* 393. *num.* 8: & communiter *in l. Hæc verba. ff.* De *verbor. ſignificat.* & *in Cap. Inter cætera.* De *reſcriptis.* In alternatiuis autem ſufficit alterum eorum implere, vt tradunt Dinus *Reg. In alternatiuis.* De *reg. iur. in* 6. Felin. *Cap. Inter cætera. num.* 29. De *reſcriptis.* Decius *ibidem. num.* 9. Bald. *l. Ea lege.* C. De *condit. ob cauſ.* Cened. *poſt Quæſt. canon. Singul.* 6. *num.* 3. quia nimirum dat electionem eligendi vnum, aut alterum.

8 Hinc infertur. Quod non obſtante dicta clauſula, *Vel in aliud ſeruitium alicuius Eccleſiæ &c.* non poteſt alius, quicunque ſit, commutare pœnitentiam, poſtquam delegatus illam determinauerit. Commutatio namque pœnitẽtiæ eſt actus iuriſdictionis, quæ cum ſit commiſſa ſoli delegato, non poteſt alius illam exercere, aliàs actus erit nullus, cum non habeat fundamentum iuriſdictionis. *l. Quicunque & l. Qui contra noſtra.* C. De *exequutoribus. & exactorib.* & tradunt Riminal. Iun. *Conſ.* 271. *num.* 70. Bertaz. *Conſil.* 465. *num.* 24. Boer. *Deciſ.* 299. Giurba *Deciſ.* 96. *num.* 10. Vantius *De nullit. ex defectu iuriſdict. nu.* 1. Rota *Deciſ.* 666. *num.* 4. *par.* 1. *Diuerſor.* & communiter.

9 Rurſus. Nec ipſe delegatus, ſi ſemel iniunxit pœnitentiam deſignatam à Pontifice, aut iuxta facultatem conceſſam in delegatione commutauit in aliud ſeruitiũ Eccleſiæ, aut alterius loci pij, non poterit amplius commutare, etiam ſi commutatio ſit in ea, in quæ poteſt ex vi delegationis commutare, quia cum per primam deſignationem ſit functus munere ſuo, ceſſat omnis iuriſdictio, nam quando delegatus functus eſt ſemel munere ſuo, ceſſat eius auctoritas. Cap. *In litteris.* De *off. deleg.* & Cap. *Venerabilis.* in fine *eodem Tit.* & l. *Iudex. ff.* De *reiudicata.* Quia nimirum facultas data ab homine prima vice

cop-

conſumitur. *l. Boues.* §. *Hoc ſermone. ff.* De *verbor. ſignificat.*

10 Nec vrgent, quæ *num.*2. in contrarium allata ſunt, quia Epiſcopus poteſt commutare pœnitentiam iniūctam a Papa non in foro externo, ſed in foro pœnitentiali, vt notat Decius. *Cap. At ſi clerici. num.* 31. De *iud c.* Imò nec ſemper in foro pœnitentiali interno, ſed tantùm, quando adeſt vrgens cauſa, & non patet recurſus ad ſummum Pontificem, ſi tamen pœnitentia non ſit iniuncta pro reſeruatis Pontifici. Quia iuxta probabiliorem ſententiam, quando pœnitentia eſt iniuncta pro reſeruatis, non poteſt ab inferiori commutari. Cap. *Accedens. Diſt.* 50. & Cap. *Latorem.*33. *quæſt.*2. & tradunt Cardin. *Clement. fin.* De *pænit. & remiß.* Angelus *verbo*, Confeſſio 6. *nu.*4. Tabiena *verbo*, Confeſſio 2. *nu.* 21. Syluester *verbo* Confeſſio 1. *quęſt.* 27. Armilla *num.* 30. Turrecrem. *Cap. Tempora. num.* 4. 16. *quęſt.* 7. Megal. *par.* 1. *lib.* 6. *cap.* 5. *quęſt.*3. *num.* 5. Molfeſ. *par.* 1. *ſum. tr.* 7. *cap.* 23. *num.* 71. Ochagauia *De ſacram. tr. vlt. de pænit. quæſt.* 12. *num.* 11. Caſpenſ. *par.* 2. *Curſ. theol. tr.* 24. *diſp.* 8. *ſect.* 6. *nu.* 52. Mercerus *De ſacram. quęſt.* 15. *ſupplem. tr. De ſatisfact. dub.* 4. *num.* 5. Quia nimirum tunc pœnitentia iniuncta cenſetur reſeruata, cum ſit actus ſuperioris iuriſdictionis, & proinde non ſubeſt iuriſdictioni inferiori.

Quouſque ſe extendat conceſsio Capellæ, vel ſepulchri facta ab Eccleſia. Quæſt. 71.

S V M M A.

1 *Ad quos ſe extendat conceſsio* Capellæ, *vel ſepulchri facta pro familia.*
1 *Qui veniant nomine familiæ.*
2 *Qui contineantur ſub nomine proprio talis familiæ.*
3 *Quando nomen familiæ complectatur Tranſuerſales.*
4 *Deſcendentes tranſuerſales veniunt nomine familiæ, quando agitur de fauore Gentis.*
4 *An veniant tranſuerſales non deſcendentes.*
5 *Fœminæ comprehenduntur ſub nomine familiæ.*
6 *An comprehendantur, ſi nubant extra familiam.*
6 *Quid ſi cum aliquo de familia tranſuerſali.*
7 *Conceſsio Capellæ &c. facta etiam hæredibus extenditur ad extraneos.*
7 *Iuſpatronatus tranſit ad hæredes extraneos.*
8 *Iura ſepulchrorum, & iuſpatronatus æquiparantur.*
9 *Nomine hæredum ſuorum comprehenduntur etiam extranei.*
10 *Conceſsio Capellæ &c. taxatiuè pro hæredibus ſanguinis, ijs extinctis tranſit ad extraneos.*
10 *Iuſpatronatus pro hæredibus ſanguinis ijs extinctis tranſit ad extraneos.*
11 *Succeſſores quò ad proprietatem ſunt tantùm ſucceſſores ſanguinis.*
12 *Succeſſor, & hæres idem ſunt.*
12 *Dictio* Suus *addita* Succeſſori *non coarctat ad ſucceſſorem ſanguinis.*
13 *Nomine* ſucceſſoris *veniunt omnes in infinitum.*
14 *Nomen ſucceſſor importat ſolum ſucceſſorem vniuerſalem.*
15 *Quando importet etiam ſucceſſorem ex titulo ſingulari.*
16 *Nomen* Succeſſor *iunctum nomini* Hæres *ampliat ad hæredes de iure prætorio.*
16 *Succedens de iure prætorio non eſt hæres, ſed ſucceſſor.*
17 *Quid importet conceſſio* Pro ſe, & ſuis.
17 *Nomine* ſuorum *qui veniant.*

1 TEnendum eſt, quod habeat varias extenſiones ad poſteros iuxta diuerſas formas, et clauſulas, cum quibus facta eſt conceſſio. Si enim concedatur alicui Capella, vel Sepulchrum pro ſe, et eiuſdem familia, tunc conceſſio extenditur ad omnes, qui ab ipſo deſcendunt ſecundùm lineam rectam. Quia nomine Familiæ ſuæ veniunt illi, qui ab ipſo tanquam à ſtipite deſcendunt, vt docent Pariſ. *Conſil.* 51. *num.*10. & *Conſil.*88. *nu.* 36. *lib.* 2. & *Conſil.* 1. *nu.* 59. *lib.* 3. Ruin. *Conſil.* 153. *num.* 10. *lib.*2. Rolan. à Valle *Conſil.* 70. *num.*75. *lib.* 3. Socin. iun. *Conſil.* 97. *num.* 61. *lib.*2. Me-

Digitized by Google

noch. *Conſil.* 30. *nu* 13. *& 14.* & *Conſ.* 106. *num.* 226. & *Conſil.* 233. *nu.* 15. *& ſequent.* & *Conſil.* 633. *num.* 7. & *Conſil.* 732. *num.* 40. *& ſequent. & Conſil.* 875. *num.* 25. *in fine.* & *lib.* 4. *præſumpt.* 88. *num.* 2. Simon. de Pretis *lib.* 3. *de interpretat. vlt. volunt. Interpretat.* 3. *dub.* 1. *ſolut.* 11. *num.*26. Peregrin. *de Fideicom. ar.* 22. *num.*26. & *Conſ.* 31. *lib.* 4. & *Conſil.* 57. *lib.* 5. Surdus Conſil. 247. *num.* 12. Gratian. *tom.* 4. *Diſc. pt. Forenſ. cap.* 645. *num.* 2. *& 5.* Intrigl. *de ſubſtitut. Cent.* 3. *quæſt.* 83. *num.* 3. Rota *Deciſ.* 707. *num.*3. *par.* 1 *Recent.* vbi alij citantur. Vnde excluduntur etiam deſcendentes tranſuerſales, quia iſti ſunt de alia familia in alio ſtipite incœpta. vt notant Doctores citati, & inſuper etiam Seraph. *Deciſ.* 1438. *num.* 11. Gabr. *Conſil.* 132. *nu.*6. *lib.* 1. & rurſus Menoch. *Conſil.*1083. *nu.*22. vbi docet, neque fratres contineri nomine familiæ. Et proinde ceſſat conceſſio facta eo ipſo, quod ceſſant deſcendentes per lineam rectam.

2 Et hæc doctrina valet, etiam ſi conceſſio eſſet facta pro familia expreſſo nomine eiuſdem familiæ propria, nam adhuc intelligitur de familia eiuſdem cognominis, quatenus continuaret in deſcendentibus per lineam rectam, & nõ per tranſuerſalē, quia tunc nomen talis familiæ ſupponit pro tali familia in ſpecie, & non in genere, niſi aliunde colligatur ſupponere pro familia in genere, vt docent, Bar. *l. Peto.* §. *Fratre. n.* 1. *ff.* De *legat.*2. Socin. Senior. *Conſil.* 40. *inter Conſilia Curtij Sen. ver. Et imprimis.* Pariſ. *Conſil.* 51. *num.*10. *& Conſil.* 88. *n.*36. *lib.* 2. & *Conſil.* 1. *lib.* 9. *n.*3. Socin. Iun. *Conſil* 97. *num.*64. *lib.*2 Menoch. *Conſil.* 30. *nu.* 13. & *Conſil.*233. *n.*17. & *Conſil.*732. *n.*41.

3 Quæ tamen doctrina limitanda eſt, Quando conceſſio facta etiam pro familia non poteſt ſortiri ſuum effectum, niſi in tranſuerſalibus, quia nimirum ille, cui primo eſt facta, non poſſet habere deſcendentes, vel quia eſſet ordinibus ſacris initiatus, vel quia ratione ætatis eſſet inhabilis ad habendum ſucceſſores, nam in tali caſu nomine familiæ veniunt tranſuerſales, ne conceſſio fruſtratoria ſit, vt docent Ruin. *Conſil* 149. *n.*8. *lib.*2. Peregrin. *Conſil.* 42. *lib.* 2. Cephal. *Conſil.* 66. *n.* 15. *& ſequent.* Menoch. *Conſil.* 106. *n.*229. & *Conſil.*424. *n.*12. & *Conſil.* 1171. *nu.* 22. & *Conſil.* 1177. *nu.*8. Fuſar. *De ſubſtit. quæſt.* 351. *n.*31.

4 Si tamen conceſſio eſſet facta non in fauorem perſonarum, ſed in fauorem Gentis, & familiæ, tunc non ſolum extenderetur ad lineam rectam, ſed etiam ad tranſuerſales, quia tunc ſub nomine familiæ comprehenditur tota collectio deſcendentium, quocunq; modo ſe habeant, vt notant Hieron. Gabriel *Conſil.* 124. *n.*59. *lib.* 1. Menoch. *Conſil.* 124. *n.*12. Fuſar. *De ſubſti. q.*351. *n.*38. An autem tunc veniant nomine familiæ tranſuerſales, qui non deſcendunt, videtur negatiuè reſpondendum ſecundum doctrinam Menoch. *Conſil.* 1177. *n.*9. *ver. Non obſtant verba.* Fuſar. *De ſubſtit. n.* 30. *quæſt. modo citata*, Quod tamen debet intelligi, ſi conceſſio ſit facta propriæ familiæ conceſſionarij, quia tunc non deſcẽdentes non ſunt de Gente ipſius. Secus autem, ſi conceſſio eſſet facta abſolutè in fauorem talis Gentis, nam tunc comprehendit etiam tranſuerſales non deſcendentes, tunc enim gẽs, & familia accipitur in tota ſua amplitudine.

5 Quod ſi familia reducatur, ad ſolas fœminas, adhuc conceſſio ad ipſas extenditur, quia fœminę adhuc comprehẽduntur ſub nomine familiæ, vt deſumitur ex *l. fin.* C. De *verbor. ſignificat.* & *l. Voluntas.* C. De *fideicom.* & Authent. *De reſtit. fideicom.* & tradunt Alexan. *Conſil.* 51. *n.*12. & *Conſil.* 160. *nu.*4. *lib.*2. Pariſ. *Conſil.*33. *n.*44. *lib.* 1 & *Conſil.*40. *n.* 33. & *Conſil.* 51. *n.*12. & *Conſil.* 63. *n.*4. *lib.*3. Alciat. *Conſil.*632. *in fin.* Socin. Iun. *Conſil.*94. *n.*10. *lib* 1. & *Conſil* 2. *n.*13. *& ſeq. lib.*2. Fab. Turret. *Conſ.*77. *n.*1. *lib.*1. Panzirol. *Conſil.*94. *nu.*36. Riminal. Iun. *Conſil.* 383. *n.*1. *lib.*1. Cephal. *Conſil.* 663. *n.* 13. *lib.* 5. Burſat. *Conſil.*1. *n.*33. *lib.* 1. Sforz. Oddus *Cõſil.*46. *n.*39. & *Conſil.*68. *n.*17. Menoch. *Conſil.*197. *n.*37. *& ſequent.* & *Conſil.* 680. *nu.*21. *& ſequent.* & *lib.* 4. *Præſump.*88. *nu.*3. Gabr. *Conſil.*132. *q.*4. *n.*32. *lib.*1. Mantica *lib.* 8. *De coniect. vlt. volun. tit.*12. *n.*6. Peregrin. *De fideicom. ar.*22. *n.*6. Maſcard. *de probat. concl.* 1236. *nu.*42. Rota *Deciſ.* 282. *par.*2. *Recent. apud Farinac.* Quia nimirum fœminæ trahunt originem ab eodem ſtipite, & conſeruant inſignia, & cognomen familiæ.

6 Si

Digitized by Google

6 Si tamen contingat fœminas nubere extra familiam, extinguitur conceſſio, de qua agitur, quia eo ipſo, quod nubent extra familiam, deſinunt eſſe de familia, vt docent Riminal. Iun. *Conſil.* 313. *num.* 51. *lib.* 3. Crauet, *Conſil.* 831. *nu.* 3. Gutierez. *Conſil.* 3. *n.* 8. Hieron. Gabr. *Conſil.* 132. *q.* 4. *lib.* 1. Menoch. *Conſil.* 197. *n.* 46. *& ſequent.* & *nu.* 58. & *Conſil.* 730. *nu.* 12. Honded. *Conſil.* 75. *n.* 9. 16. & 28. *lib.* 1. Alexan. Raudenſ. *Conſ.* 142. *n.* 11. *lib.* 2. *vlt. vol.* & *De analog. cap.* 13. *nu.* 27. Ottauian. *Deciſ. Pedemon.* 127. *n.* 1. Quia mulier nubendo imponit finem familiæ eam extinguendo, vt notāt Menoch. *Conſil.* 348. *nu.* 31. Honded. *citato Conſil. n.* 15. Non retinet nobilitatem familiæ patris, vt notant Honded. *n.* 10. *cit. Conſil.* Decian. *Conſil.* 7. *n.* 34. *lib.* 1. Vnde etiam vidua dicitur de familia viri, & gaudet priuilegio dignitaris ipſius, per Rolan. à Valle *Conſil.* 86. *n.* 6. *lib.* 2. Tuſch. *littera V. concluſ.* 204. *n.* 8. Quod etiam valet, ſi nubat alicui de familia tranſuerſali, ſi modo, non comprehendantur etiam tranſuerſales ſub cōceſſione, nam adhuc mulier extinguit propriam familiam, & alteri ſe incorporat.

7 Si verò conceſſio ſit facta alicui pro ſe, & ſuis hæredibus, ſe extendit non ſolum ad hæredes ſanguinis, ſe ad quoſcunque alios qui iure hæreditario ſuccedunt, atque adeo durat quouſque adſunt hæredes; Quæ reſolutio deſumitur ex eorum doctrina, qui hoc ipſum docent de iurepatronatus, quod nimirum tranſeat ad extraneos hæredes, niſi taxatiuè inſtirutū ſit pro hæredibus ſanguinis, vt inter alios notant Rochus de Curte *De iure patron. verbo Ipſe, quæſt.* 33. *n.* 18. Lambetten. *lib.* 1. *De iurepatron. par.* 2. *quæſt.* 2. *ar.* 40. *§. Ex omnibus.* ver. *Reſtringe.* & ver. *Limita modo.* Grilinz. *Conſil.* 75. *num.* 12. Viuian. *De iurepatron. par.* 3. *lib.* 14. *cap.* 2. *num.* 20. Seraph. *Deciſ.* 364. *num.* 3. *in fine.* Gratian. *in Diſcep. Forenſ. cap.* 645. *n.* 10. Feret. *Conſil.* 131. *n.* 12. *par.* 1. Tuſch. *littera I. concluſ.* 610. *n.* 9. Moneta *De commut. vlt. volunt. Cap.* 11. *num.* 134. ver. *Licet inquam.* Riccius *De iure Patron. Reſol.* 178. *per totam.* Rota *Deciſ.* 285. *nu.* 14. *par.* 1. *Diuer.*

8 Quia nimirum iura ſepulchrorum, & ius Capellæ æquiparantur cum iure patronatus, vt tradunt Anton. Gomez. *lib.* 1. *Reſol. cap.* 5. *n.* 29. ver. *Reſtituta.* Couarru. *lib.* 2. *Variar. Reſol. cap.* 18. *n.* 8. Peregrin. *De fideicom. ar.* 6. *n.* 38. Lamberten. *lib.* 1. *De iurepatron. par.* 2. *q.* 2. *princip. ar.* 83. *n.* 5. Molina *tr.* 2. *de iuſt. & iure. diſp.* 188. ver. *Vtrum autem* Qua nimirum in hoc conueniunt, quod ſint iura ſpiritualia acquiſita, ex aliqua beneficētia erga Eccleſiam, vel quia ſit ornata, & dotata Capella, & ſepulchrum, vel ex aliquo alio titulo.

9 Nec obſtat, quod in conceſſione verbo *Hæredibus*, ſit appoſita particula *ſuis*, quia, niſi aliunde fiat reſtrictio ad hæredes ſanguinis, fit extenſio etiam ad hæredes extraneos, vt notant Anton. Gabr. *in Commun. opinion. Tit. de verbor. ſignificat. concluſio.* 2. Fuſar. *De ſubſtit. quæſt.* 339. *num.* 25. Simon de Pretis *De interpræt. vlt. volunt. lib.* 3. *Interpræt.* 1. *dub.* 3. *n.* 15. Quia nimirum pronomen *ſuum* non ſtat deriuatiuè, ſed relatiuè, nam dicuntur hæredes ſui, quia ab ipſo ſunt accepturi hæreditatem, quæ ab ipſo per intermedios ad eos tranſmirritur.

10 Imo Conceſſio Capellæ, & ſepulchri taxatiuè facta pro hæredibus ſanguinis, iis extinctis, extenderetur ad hæredes extraneos, niſi ſpecialiter cautum ſit, quod ius conceſſum reuertatur ad Eccleſiam, quia eodem modo tranſit etiam ius patronatus, vt docent Ancharan. *Conſil.* 81. *num.* 3. Ferret. *Conſil.* 131. *num.* 12. *par.* 1. Seraph. *Deciſ.* 364. *n.* 12. Praxis *Archiep. Neapol. cap.* 101. *n.* 1. Tuſch. *Littera I. Concluſ.* 610. *num.* 10.

11 At ſi conceſſio ſit facta alicui pro ſe, ſuiſq; ſucceſſoribus. Tunc inſpiciendum eſt, an ex verbis poſſit colligi, quod facta ſit pro ſucceſſoribus ſecundum proprietatem, nam tunc extenditur ſolum ad ſucceſſores ſanguinis, quia hi tātum ſunt ſucceſſores ſecundum proprietatem *l. cum acutiſſimi* C. De *fideicom.* vbi Bald. Socin. *n.* 5. Socin. ſenior. *Conſil.* 249. *n.* 12. *lib.* 2. & *Conſil.* 26. *n.* 4. *lib* 4. Pariſ. *Conſil.* 51. *num.* 37. *lib.* 2. Ioſeph. De ruſticis *ad l. Cum auus. ff.* De *condit. & demonſt. lib.* 1. *Cap.* 6. *nu.* 10. Menoch. *lib.* 4. *Præſumpt.* 89. *num.* 57. & *Conſil.* 958. *n.* 14.

12 Si vero conceſſio non ſit coarctata ad ſucceſſores ſanguinis, tunc extenditur ad omnes ſucceſſores, qui iure

hæreditario ſuccedunt; nam ſucceſſor, & hęres idem ſunt *l. Hæredis appellatione. ff.* De *verborum ſignificat.* vbi Rebuf. *ver. Amplia* Alexan. *Conſil.* 44. *n.* 1. ver. *Et idem. lib.* 1. Peregrin. *De fideicom. art.* 32. *n.* 84. Fuſar. *De ſubſtit. quæſt.* 339. *num.* 14. Tuſch. *littera S. concluſ.* 878. *num.* 2. Menoch. *Conſil.* 1053. *num.* 6. & *Conſil.* 1071. *num.* 1. Nam tunc dictio, *ſuis*, non importat ſuitatē, nec ſtat deriuatiuè, ſed tantum relatiuè, & facit ſenſum de ſucceſſoribus, qui ipſi ſuccedunt *l. Si poſt diē. ff.* Quando *dies leg. cad.* vbi Gloſ. *verbo. Ad hæredem.* Simon de Pretis. *lib.* 3. *de interpræt. vlt. volunt. Interpræt.* 1. *dub.* 3. n. 15. Menoch. *lib.* 4. *præſump.* 89. *n.* 67. ver. *Quarto.* Fuſar. *De ſubſtit. Quæſt.* 339. *nu.* 25.

13 Et debet accipi de ſucceſſoribus in in finitū, etiam extraneis, quia nomine ſucceſſorū veniunt omnes iſti ex Proem. 6. *Decret.* §. *Sanè.* & Clem. *Dudum.* De *ſepult.* & tradūt Gem. *Cap.* 1. *not.* 3 *De homic in* 6. Iaſ. in *l. Si quis filium.* §. *fin. n.* 5. *ff.* De *acquir. hæred.* Decius *l. Qui per ſucceſſionem. n* 2. *ff* De *reg. iur.* Cagnol. *ibid.* Rebuf. *l. Hæredis appellatione.* ver. *Amplia; idem eſſe. ff.* De *verbor. ſignif.* Socin. Senior *Conſil.* 249. *n.* 13. ver. *Tertio confir. lib.* 2. Menoch. *Conſil.* 171. *nu.* 1. & latè Fuſar. *De ſubſtit. quæſt.* 343. *num.* 1. *& ſequent.*

14 Intelligenda tamen eſt conceſſio quò ad ſucceſſores vniuerſales, quia Nomen ſucceſſor importat ſolum vniuerſalem, non autē, qui titulo ſingulari ſuccedit, *l. Quæd im.* §. *His autem ff.* De *edendo.* Iaſon. *ibid.* §. *Nihil intereſt. nu.* 2. *&* 3. Bal. *l. Emptorem. C. Locati.* Matth. Brunus *Conſil.* 164. *n.* 17. Peregrin. *de Fideicom. ar.* 23. *n.* 84. Fuſar. *De ſubſtit. quæſt.* 341. *num.* 4. Nam ſucceſſor ex titulo ſingulari eſt imperfectus ſucceſſor,

15 Extendetur tamen etiam ad ſucceſſores ex titulo ſingulari, vt ſunt Emphiteotę, Emptores &c. ſi ex aliquo capite colligi poſſit, quod cōceſſio, ſit facta etiam pro ipſis, nam hi quoque veniunt nomine ſucceſſoris. *l. Ait prætor* 2. & *l. ſequenti. ff.* De *iureiurando*, & notant Rebuff. *l. Nihil eſt aliud, hæreditas. & l. Hæredis appellatione. ff.* De *verbor. ſignificat.* Menoch. *Conſil.* 854. *nu.* 5. Vnde ſi ſit facta pro puibuſcunq; ſucceſſoribus, extendetur etiam ad ſingulares per ea, quæ tradunt Dec. *Conſil.* 171. *nu.* 5. ver. *Vel pro ſucceſſore* Alexan. *Conſil.* 193. *n.* 1. *lib* 2. Mantica *Deciſ.* 18. *n.* 5. Fuſar. *De ſubſtit. quæſt.* 341. *n.* 7. qui alios citat, Vel ſi ex circunſtātijs appareat, hos quoq; comprehendi ſub conceſſione, iuxta doctrinam Imolæ *l. Emptor. nu.* 1. *ff.* De *aq. pluu. arc.*

16 Si autem nomen Succeſſores coniungatur cum nomine hæredes, ita vt conceſſio fiat hæredibus, & ſucceſſoribus, tunc nomen Succeſſor ſtat ampliatiuè, & proinde nō ſolum conceſſio extenditur ad eos, qui ſuccedunt iure ciuili, qui nomine hæredum cōprehenduntur, ſed etiam ad eos, qui ſuccedunt iure prætorio, qui non dicuntur hæredes. §. *Quos autem.* Inſtit. *De bonor. poſſeſ.* ſed dicuntur ſucceſſores. §. *Cum igitur. eodem Tit.* Et hoc procedit iuxta ea, quæ tradunt Alexan. *Conſ.* 28. *n.* 20. ver. *Vbi etiam lib.* 5. Rolan. *Conſil.* 53. *n.* 12. *lib.* 3. Seraph. *Deciſ.* 352. *num.* 6. Peregrin. *De fideicom. ar.* 32. *n.* 84. ver. *Latiſſimè.* Tuſch. *littera. S. Concluſ.* 878. *n.* 16. Fuſar. *De ſubſtit. quæſt.* 341. *n.* 5. Moneta *de commut. vlt. volunt. cap* 8. *n.* 236.

17 Sed quid, ſi ex inſcriptione Capellæ, aut ſepulchri, aut aliunde colligatur, quod conceſſio ſit facta ſolum pro ſe, & ſuis, indefinitè: Reſp. quod tunc conceſſio eſt extendenda ſecundum latam ſignificationem vocabuli, niſi aliunde colligatur, debere reſtringi ſeruata tamen proprietate. Nomine autem ſuorum non ſolum veniunt hæredes ſanguinis, ſed etiam hæredes extranei per ea, quæ tradunt Alexan. *Conſil.* 26. *nu.* 5. *lib.* 5. *Dec. Conſil.* 216. *n.* 6. Peregrin. *De fideicom. art.* 22. *nu.* 38. Fuſar. *De ſubſtit. quæſt.* 318. *n.* 4.

An

An diſpoſitio teſtatoris legantis certam ſummam pro ſolemni celebratione feſti alicuius ſancti, ſubſtinenda ſit. Quaſtio. 72.

S V M M A.

1 *Actus corruit ex defectu poteſtatis.*
2 *Legatum pro ſolemni celebratione alicuius feſti præter ritum Eccleſiæ, quando ſubſtinendum.*
2 *Faciens vltimum actum, cenſetur facere, vt valeat.*
3 *Actus, & diſpoſitio accipit interpretationem à poteſtate diſponentis.*
4 *Actus præſumitur fieri, prout de iure fieri poteſt.*
4 *Et prout magis licitè.*
5 *Agens præſumitur velle, ne actus pereat.*
6 *Omnis interpratatio facienda, vt validitas actus ſeruetur.*
7 *Quid cenſeatur legatum. ſi legetur monumentum, aut Eccleſia à Patrono.*
8 *An legatum dictum ſubſtinendum, ſi Eccleſia nullo modo celebret feſtum talis Sancti.*
8 *Actus debet ſubſtineri etiam cum aliquo præter intentionem agentis.*
8 *Etiam cum impropriatione verborum.*

1 Videtur respond. negatiuè, quia talis diſpoſitio excedit facultatem teſtatoris, cum non poſſit diſponere circa ritus Eccleſiaſticos, atque adeò determinare, vt ſolemni modo celebretur feſtum, quod ex determinatione Eccleſiæ non ſolet celebrari. Omnis autem actus corruit, qui non innititur debitæ poteſtati. *l. Nolle. ff.* De *Acquiren. hæredit.* & *l.* 2. C. *Communia, de leg.* Baldus *Conſil.* 326. *num.* 2. *lib.* 1. Honded. *Conſil.* 27. *num.* 6. *lib.* 1. Menoch. *Conſil.* 108 *num.* 4. Anton. Guizzarel. *Decif. Neapol.* 36. *num.* 34. Surdus *Conſil.* 301. *num.* 29. *lib.* 3. Macerat. *lib.* 1. *Reſolut.* 38. *num.* 18. Alexan. Ambroſ. *Decif. Epiſcop. Peruſ.* 23. *num.* 28.

2 Tenendum tamen eſt, quod talis diſpoſitio debeat interpraetari eo modo, vt valeat, ſicut valebit, ſi ita accipiatur, vt teſtator voluerit imponere onus celebrandi fœſtum illius Sancti eo ritu, quo celebrat Eccleſia, ſed cum eccleſiæ apparatu, muſica, & alia ſimili ſolemnitate. Faciens enim vltimum actum cenſetur facere, vt valeat omni meliori modo, quo valere poteſt. *l. Si miles. ff.* De *teſtam. milit.*

3 Et quod talis interpretatio adhibenda ſit, ſequitur ex eo, quod omnis actus, & diſpoſitio accipit interpraetationem à poteſtate, quam habet ipſe diſponens, cum nemo præſumatur facere voluiſſe, quod facere iure non poteſt. *l. Lucius Titius.* §. *Imperatores. ff.* Ad *municip.* & *l. Cum non facilè. ff.* Si *cui plus, quàm per leg. Falcid.* & *l. Nepos. ff.* De *verbor. ſignificat.* & Cap. *Cum inſuper.* De *Offic. Deleg.* & firmant Craneta *Conſ.* 241. *nu.* 20. Menoch. *Conſ.* 244. *n.* 11. Surdus *Conſil.* 96. *num.* 4. Rota *Decif.* 596. *num.* 2. *par.* 1. *Recent.*

4 Quod præſertim verum eſt, quia actus præſumitur fieri, prout de iure permittitur. *l. Quæro.* §. *Inter locatorem. ff. Locatl.* & notat cum alijs A Ponte *Conſil.* 3. *nu.* 67. *vol.* 1. Ita vt gerens actum cenſeatur facere, prout licitè, & magis licitè gerere poteſt. *l. Merito. ff.* Pro *Socio.* & tradunt Bart. *l. Gerit. num.* 20. ver. *Aſſumo primum,* & *num.* 21. *ff.* De *acquiren. hæredit.* Surd. *De aliment. Tit.* 9. *quæſt.* 16. *num.* 26. & *Conſil.* 14. *num.* 12. & *Conſil.* 25. *num.* 29. Scacc. *De re iud. cata Gloſ.* 14. *quæſt.* 23. *nu.* 40. Vnde cum prædicta diſpoſitio ſit capax allatæ interpraetationis, & ſecundum ipſam actus licitus ſit, & de iure procedat, debet hoc modo ſubſtineri,

5 Quia enim agens præſumitur velle, vt actus valeat magis, quàm pereat. *l. Quoties. ff.* De *verbor. ſignificat.* & *l. Quoties. ff.* De *reb. dub.* & *l. Quoties. ff.* De *reg. iur.* & notat Alciat. *De præſump. reg.* 3. *præſump.* 34. Mantica *lib.* 2. *de coniect. vlt. volunt. Tit.* 15. *nu.* 2. Menoch. *De arbitr. Caſu* 213. *num.* 28. & *lib.* 1. *præſump.* 6. *nu.* 5. Gutierez *lib.* 1. *quæſt. canon.* Cap. 2. *num.* 4.

6 Ideò omnis interpretatio facienda eſt, vt validitas ipſius ſubſtineatur. *l. Si*

quando. *ff.* De *leg.* 1. & tradunt communiter Abbas *Conſil.* 62. *num.* 7. *lib.* 2. Rolan. à Valle *Conſil.* 61. *num.* 26. *lib.* 3. Roman. *Conſil.* 180. *num.* 4. *& ſequent.* Scaccia *De appellat. quæſt.* 2. *num.* 29. & *quæſt.* 15. *nu.* 225. Surd. *Conſil.* 44. *num.* 21. Tuſch. *Littera. A. Concluſ.* 136. *num.* 14. Rota *Deciſ.* 469. *num.* 3. *Par.* 2. *Recent.* Quod præcipuè locum habet, quando agitur de voluntate teſtatoris per tradita in ſuperioribus Quæſt. 68. *num.* 3.

7 Atque hæc reſolutio fundatur in doctrina Accurſij *in l. Monumenta*. C. De *legat.* Salycet. *ibid.* vbi docent, quod legato monumento, cenſetur legatum ius inferendorum cadauerum, cū monumentum non poſſit legari; ne actus euaneſcat per ex. *l. Quoties*. *ff.* De *rebus dubijs.* & quia teſtator cenſetur tantùm legaſſe, quod habet ſub iure. *l. Apud Iulianum*. *§. Si Titius*. & *l. Si domus*. *§. fin. ff.* De *legat.* 1. Et in doctrina Ioann. Andr. *Cap.* 1. *De relig. domib. in* 6. vbi, quod patronus legans Eccleſiam, nō ipſam Eccleſiam, ſed ius, quod in ea habet, cenſendum eſt legare voluiſſe. Quod etiam aduertit Salycet. *citat.*

8 Et eodem modo procedendum eſt, ſi legatum ſit factum pro ſolemni celebratione feſti alicuius Sancti, quod nullo modō ſoleat ab Eccleſia celebrari: quia tunc mens teſtatoris ita accipienda eſt, vt velit in illo die tali ſancto ſpecialem honorem deferri. Validitas enim actus debet ſubſtineri, etiam cum illa interpretatione, cum qua aliquid fiat præter intentionem agentis. *Cap.* 1. *§. Idem quoque. in fine*. De *deſponſat. impub. in* 6. & notat Federicus de Senis *Conſil.* 15. *num.* 4. ver. *Item contra.* & etiam cū impropriatione verborum, vt notant Abbas *Conſil.* 62. *num.* 7. ver. *Tertio principaliter*. *lib.* 2. Roman. *Conſ.* 180. *num.* 4. *&* 5. Fulgoſ. *Conſil.* 87. ver. *Ex illa quoque.* Tuſch. *litera A. Concluſ.* 136. *num.* 32. *& ſequent.* Et proinde in die aſſignato à Teſtatore poterit celebrari miſſa ſolemnis Trinitatis cum muſica, & ſolemni apparatu, & ita honorari Sanctus iuxta mentem teſtatoris.

An Religioſi imprimentes libros, à ſe compoſitos, proprijs ſumptibus teneantur ad ſolutionem gabellæ, quando illos vendunt. *Quæſt.* 73.

SVMMA.

1 *Libri compoſiti ab Eccleſiaſticis inter eorum bona reponendi.*

2 *Eccleſiaſticis licèt libros à ſe compoſitos imprimere, & vendere.*

2 *Quæ negociatio prohibita Eccleſiaſticis.*

3 *Libri compoſiti ab Eccleſiaſticis, & impreſſi non poſſunt grauari gabellis, dum ab ipſis venduntur.*

4 *Bona, & fructus Eccleſiaſticorum, dum venduntur, non poſſunt grauari gabellis.*

4 *Bona patrimonialia Eccleſiaſticorum ſunt exempta.*

5 *Bona ſequuntur perſonam poſſeſſoris.*

6 *Eccleſiaſtici poſſunt abſque gabella vendere illis exemplaria propriorum librorum, quæ dono accipiunt ab impreſſoribus.*

7 *Exigentes gabellas pro libris, quos vt proprios vendunt eccleſiaſtici, incidunt in excommunicationem.*

8 *An incidant in excommunicationem Bullæ Cœnæ.*

8 *Exactio gabellæ à miniſtris publicis eſt publica extenſio impoſitionis ad eccleſiaſticos.*

9 *Praxis præſertim actuum publicorum interpretatur legem.*

1 HOs libros eſſe reponendos inter bona Religioſorum, omnino euidens eſt, cum ſint ſub ipſorum dominio, nō ſolum, quia opus ab ipſis compoſitum eſt, ſed etiam, quia empto papyro, & ſoluta debita mercede, nomine ipſorum impreſſi ſunt. Vnde reducuntur ad fructus induſtriales, de quibus in *l. Fructus*. *ff.* De *furtis*. & *l. Si nauis*. *ff.* De *rei vend.* Sunt enim fructus non ſolùm ingenij, ſed etiam induſtriæ, quatenus per induſtriam

ſtriam reducunt ingenij partus ad eſſe vendibile vt quid vtile alteri.

2 Neque hos libros imprimere, & vẽdere eſt negotiatio propriè dicta, quæ ſit prohibita clericis, & religioſis, ſicut nec etiam negotiatio colere conductis operarijs proprios agros, & fructus perceptos vendere. Quia illa tantùm eſt negociatio propriè dicta, qua res emitur, vt eadem immutata in eadem ſpecie cariùs vendatur; ita vt lucrum intendatur ex emptione prius facta: vt docent Leſſius *lib. 2. De iuſt. & iure. cap. 21. dub. 1. num.* 8. Alterius *tom. 1. de Cenſur. diſp. 19. lib. 5. cap. 6. dub* 7. Molina *tom. 2. de iuſt. & iure tr. 2. diſp.* 342. Duardus *in Bullam Cœnæ, lib. 2. can. 18. quæſt. 8. num. 14. & ſequent.* Beller. *in Diſquiſit. Cler. par. 1. de diſcipl. Cler. §. 2. num. 7. & ſequent.* Malder. *1. 2. De iuſt. & iure. tr. 5, cap. 2. dub.* 4. Sylvius *2. 2. quæſt. 77. ar. 4. concluſ. 4. ad 6.* Rebel. *De obligat. iuſt. par. 2. lib. 9. quæſt. vlt. ſect. 1. & 2.* Tanner. *tom. 3. diſp. 4. quæſt. 7. dub. 2. num. 69.* Turrian. *2. 2. tom. 2. diſp. 59. dub. 2. num. 1. & ſequent.* Riccius *tom. 1 Praxis Reſol.* 317. Marta *De iuriſdict. par. 4. Caſu 3. num. 9. & 10.* Fauſtus *in Speculo Confeſſar. diſp. 33. quæſt. 17.* Palaus *par. 2. oper. moral. trac. 12. diſp. vnica. par. 9. nu. 16.* Barboſa *tom. 2. Collectan in ius Canon. lib. 3. Tit. 50. cap. 6. num.* 3. Bonac. *diſp. 1. in Bullam Cœnæ. quæſt. 19. punc. 3. §. 3. num. 3.* Souſa *in Bullam Cœnæ. Cap. 19. diſp. 92. concluſ. 1. num. 4.* Sperel. *Deciſ. 94. nu. 8. & ſequent.* Et ex ijs, qui libenter immunitatem eccleſiaſticam oppugnauerunt, Ceuallos *De cognit. per viam violent. par. 2. quæſt. 64. num. 21.* Pereira *par. 2. de manu regia. cap. 24. num. 34.*

3 Ex his reſoluenda eſt difficultas, Non poſſe nimirum dictos libros grauari gabellis, ſed poſſe tã religioſos, quàm cæteros Eccleſiaſticos eos liberè vendere, & aſportare vendendos, quocũque voluerint abſque eo, quod alicubi ſoluant Gabellas, quamdiù manent ſub ipſorum dominio. Quia tales libri tamquam Eccleſiaſticorũ, ſiue ſint bona eccleſiaſtica, quando ſunt religioſorum, ſiue reducantur ad bona patrimonialia, exempta ſunt à iuriſdictione laica, & proinde non poſſunt grauari gabellis, vt decernitur in Cap. *Quamquã. De cenſib. in 6.* & Cap. 1. *De immunit. Eccleſ.* & in Bulla *Cœnæ. can. 18.* & ideò impõnentes gabellam, & exigentes incurrũt excommunicationem.

4 Comprehendit enim canon non ſolùm bona eccleſiaſtica, ſed etiam alia, quæ à perſonis eccleſiaſticis poſſidentur. ita enim habet, *Canon.* 18. Bullæ Cœnæ. *Qui collectas, decimas, talleas, præſtantias, & alia onera Clericis, Prælatis, & alijs perſonis eccleſiaſticis, ac eorum, & Eccleſiarum, Monaſteriorum, & aliorum beneficiorum Eccleſiaſticorum bonis, illorumque fructibus, redditibus, & prouentibus.* Vbi bona eccleſiaſticorum diſtinguuntur à bonis Eccleſiæ, & pro vtriſque decernitur immunitas ab omnibus oneribus; & ſtatuitur pœna excommunicationis contra contrauentores. Et ita docent communiter Abbas *Cap. Ex litteris, num. 10. De vita, & honeſt. Clericor.* & Cap. *Non minus. num. 3. & 17.* & *Cap. Aduerſus. De immunit. Eccleſ.* Alphonſ. de Caſtro *lib. 1. de lege pœnal. cap. 12.* Sotus *in 4. dist. 5. quæſt. 2. ar. 2.* Medina *De reſtit. quæſt. 15.* Nauar. *Cap. 17. Manual. nu. 202.* Bart. *l. Placet. C. De ſacroſanct. Eccleſ.* Syluester *verbo*, Immunitas 1, *num. 9.* Marta *de iuriſdict. par. 4. Caſu 49.* Tuſch. *littera G. verbo* Gabella. *concluſ. 3. num. 20.* Felin. *Cap. Eccleſia S. Mariæ num. 7. De conſtit.* Cardinal. *Clement. fin. De cenſib.* Anchar. Imola *ibid.* Marcobrunus ab Anguillare *Conſil. 18. num. 37. & ſequent.* vbi alios citat. Butrius *Cap. Non minus. De immunit.* & *Cap. fin. num. 3. De vita, & honeſt. Cler.* Imola *num. 2.* Bart. *Conſil. 180. lib. 1.* & *Conſil. 44. num. 1. lib. 2.* Rolan. *Conſil. 23. num. 13. vol. 2.* Siluan. *Conſil. 30.* Natta *Conſil. 280. num. 5. vol. 2.* Burſat. *Conſil. 422. num. 2. vol. 1.* Speculator. *Tit. de immunit. Eccleſ. num. 2.* Sebaſtian. *Medices in Sum. peccator. Tit. 9. quæſt. 78. num 85. & 188.* Bellarm. *tom. 2. controuer. l. b. 1. De cler. cap. 28. in fine.* Farinac. *tom. 1. Praxis crim. quæſt. 8. num. 21. in fine.* Marerat. *lib. 1. variar. Reſol. 88. num. 2.* & *Reſol. 97.* & *lib. 2. Reſol. 167.* Bellet. *par. 1. diſquiſit. Cler. Tit. De exempt. Cler. & eor. bon. §. 5. num. 1.* Homobonus *par. 2. Exam. Eccleſ. tr. 11. Cap. 6. quæſt. 2.* Riccius *par. 2. Deciſ. 299. num. 3.*

*num.*3. Duard. *in Bullam Cœne lib.*2. *can.*18. *quæſt.* 5. *num.* 4. Laiman. *lib.* 4. *Theol. moral. tr.* 9. *cap.* 6. *num.* 9. Leſſius *lib.* 2. *De iuſt. & iure, cap.* 33. *dub.* 3. *num.* 19. Azor. *par.* 3. *lib.* 5. *cap.* 19. *quæſt.* 7. Reginal. *lib.* 9. *Praxis fori pœnit. cap.* 25. *num.* 379. Filliucius *tom.* 1. *tr.* 16. *cap.* 11. *num.* 297. Molina *tom.* 3. *de iuſt. & iure. tr.* 2. *diſp.* 671. *num.* 2. Molfeſ. *par.*2. *Sum. tract.*12. *cap.*22. *num.*91. & 166. & *tom.*3. *ad Conſuetud. Neapol. quæſt.* 23. *De empt. & vendit.* vbi latè Alter. *tom.* 2. *de cenſur, diſp.* 19. *lib.* 5. *cap.* 6. *dub.*2. Suarez *lib.*4. *contra Regem Angliæ cap.* 24. & 25. Surdus *Conſ.* 103. *num.* 69. *lib.* 3. Squillan, *De priuileg. Cler. Cap.* 8. *num.* 34. Coriolan. *in Bullam Cœnæ. excommunicat.* 18. Proſper. de Auguſt. *in addit. ad Sum. Quarantæ.* verbo *Vectigal.* Megalla *par.* 2. *lib.* 2. *cap.* 17. *quæſt.* 6. *nu.* 14. Salon. 2. 2. *quæſt.* 78. *art.* 5. *controu.* 2. *nu.* 2. Sayr. *lib.*3. *De cenſur. cap.*22. *num.*9. Bartholom. à S. *Fauſto in Speculo Confeſſor. diſp.* 33. *quæſt* 13. *num.* 2. Diana *par.* 1. *tract.* 2. *Reſolut.* 40. Et ita etiam docet Gloſ. *Cap. Eccleſia. S. Mariæ.* De *conſtit.* & *Cap. Similiter. verbo,* Eccleſijs. 16. *quæſt.* 1. & *Cap. Quamquam,* verbo. *Ipſarum.* De *cenſibus. in* 6. & Cap. *fin. verbo,* Suis facultatibus, De *vita & honeſt. Cler.*

5 Ratio autem eſt, quia bona vt acceſſoria ſequuntur perſonam poſſeſſoris, & proinde participãt priuilegium ipſius quò ad exemptionem, vt habetur ex Cap *Eccleſia S. Mariæ.* ver. *Eccleſiaſticis.* De *conſtitution.* & Cap. *Epiſcopus.* ver. *Subſidium.* De *præbend.* & Cap. *finali.* ver. *Suis.* De *vita, & honeſt. Cler.* & Cap. *Exlitteris.* ver. *Obligata.* De *pignorib.* & Cap. *Similiter.* verbo, *Eccleſiæ.* 16. *quæſt.* 1. Erideò non poſſunt grauari, ſicut nec poſſunt grauari perſonæ; grauamen namque, quod cadit ſupra bona, eſt etiam grauamen ipſius perſonæ, quia grauatur perſona in bonis; ſicut etiam punitur in bonis, quando illi imponitur mulcta pecuniaria; vnde imponens, aut exigens gabellam exerceret aliquam iuriſdictionem in perſonas eccleſiaſticas.

6 Ex quibus ſequitur. Quod ſi libri religioſorum, & aliorum Eccleſiaſticorum imprimantur ab impreſſoribus proprijs ſumptibus, poſſint eccleſiaſtici eã exemplaria, quæ in recognitionem operis accipiunt ab ipſis impreſſoribus, liberè vendere, & aſportare, quocunque voluerint nulla ſoluta gabella; quæ non poterit exigi ab ijs, qui exactioni aſſiſtunt, & ſi exigant, incurrent excommunicationem. Nam hæc exemplaria, poſtquam conſignata ſunt auctoribus, enumerantur inter bona ipſorum.

7 Et quamuis Gabella non ſit impoſita à Principe pro Eccleſiaſticis, ſed tantum pro libris, ita vt intelligatur, quando libri ſunt de bonis perſonæ ſubiectæ iuriſdictioni laicali, ſi tamen ab exactoribus exigatur etiam ab eccleſiaſticis, incurrunt excommunicationẽ dicti *Cap. Quamquam.* De *cenſibus. in* 6. vt communiter Doctores in dict. *Cap. Quamquam.* Caiet. *in Summ. verbo.* Excommunicatio. *cap.* 39. Nauar. Cap. 27. *Manual. num.*61. in fine. & *Conſil.* 6. *num.* 8. De *cenſib. in nouis.* Proſper de Auguſt. *in Addit. ad Sum. Bullar. Quarantæ. verbo,* Vectigal. *limit. vlt.* Duard. *in Bul. Cœnæ lib.*2. *can.* 18. *quæſt.* 15. *num.* 18. Reginal. *lib.* 9. *Praxis Fori Pœnit. num.* 376. & 381. Tolet. *lib.* 1. *Sum. cap.* 21. Suarez *diſp.* 23. *de cenſur. ſect.*4. *num.*21. ſquillant. *De priuileg. Cler. Cap.* 8. *num.* 4. Quæ licet reſeruata non ſit Summo Pontifici, non poterit tamẽ quis ab ipſa abſolui, niſi præuia ſatisfactione.

8 An autem incurrant excommunicationem Bullæ Cœnæ contentam *in can.* 18. negant Doctor. *nu. præced. citatis* & prætereà Vitual. *in expoſit. dicti* Can. *num.* 12. Filliucius *tom.* 1. *tract.* 14. *cap.* 4. *quæſt.* 10. *num.* 62. Souſa *in Bullam Cœnæ. cap.* 19. *diſp.* 93. *nu.* 4. Bonac. *diſp.* 2. *de contract. quæſt.* 9. *punct.* 2. *num.* 13. quia, vt contrahatur dicta excommunicatio, requiritur coniunctim, quod gabella impoſita ſit, & quod impoſita exigatur; vnde ſi ſolùm exigatur, & non ſit impoſita, non eſt materia huius excommunicationis. At ſufficere, ſi pro laicis impoſita exigatur etiam ab eccleſiaſticis, docent Alterius *tom.* 2. *De cenſur. diſp.* 19. *lib.* 5. *cap.* 3. ver. *Secundo animaduertendum.* Molin. *De iuſt. & iure. tom.* 3. *diſp.* 670. Additionat: *ad Duard. in Bullam Cœnæ. ad can.* 18. *quæſt.* 15. *littera A.* Quia

ſuffi-

ſufficit, quod gabella impoſita ſit; quod autem non ſit impoſita pro eccleſiaſticis, non tollit, quin exigatur tanquam impoſita. Quæ ſententia mihi probabilior videtur, quia concurrunt ea, quæ in canone exprimuntur. Nam cũ exactores gabellarum eas exigant auctoritate publica, tanquam miniſtri publici, atque adeo nomine principis; & proinde licet gabella non ſit expreſsè impoſita pro Eccleſiaſticis, facto ipſo, atque adeò auctoritate publica, qua funguntur exactores, & nomine principis extendunt impoſitionem etiam ad Eccleſiaſticos; vnde coniũctim interuenit totum, quod in canone prohibetur, nempe exactio, & impoſitio, quia plus eſt facto imponere, quàm verbis. *l. Non dubium*. C. De *legib.* & *l. Paulus reſpondit. ff.* De *rat. haben.* & Cap. *Legebatur*. De *maior. & obedient.* & Cap. *Dilecti filij* 2. De *appellat.*

9 Quod præſertim verùm eſt. Quia praxis, & conſuetudo interpretatur legem Cap. *Dilectus*. De *Conſuetudine*. & *Clement. Exiui*. §. *Item quia*. De *verbor. ſignificat.* & *l. Minimè*, & *l. Interpretatione. ff.* De *legib.* præſertim ſi fundetur in publica auctoritate, qualis eſt praxis exactorum gabellarum; nam exactio eſt actus publicus, & auctoritatiuus. Si ergo exigant ab Eccleſiaſticis, declaratur actu publico, & auctoritatiuo, quod impoſitio extendatur etiam ad ipſos, & proinde interuenit vtrumque, nempe impoſitio gabellæ, & exactio.

An poſſint concedi in feudum caſtra &c. cum ea conditione, quod in quaſcunque munus deueniant, ſubſint grauaminibus imponendis à ſupremo Principe. Quæſt. 74.

SVMMA.

1 *Bona, quæ perueniunt ad manus Eccleſiaſticas, gaudent immunitate.*
2 *Poteſt infeudari caſtrum &c. cum conditione, quod ſubſit oneribus imponendis à principe, in quaſcunque manus deueniat.*
3 *Quilibet rerum ſuarum dominus, & arbiter.*
3 *Res tranſit cum ſuo onere.*
4 *Res quæ tranſeunt ad Eccleſiam retineat onera inuariabilia.*
5 *Seruandæ conditiones, cum quibus donatio fit Eccleſiæ.*
6 *Res non tranſit ad Eccleſiam cum oneribus variabilibus.*
6 *Obligatio ad onera variabilia eſt onus inuariabile.*
6 *Eccleſiaſticus ratione feudi tenetur præſtare auxilia principi in ordine ad bellum.*
7 *Non lædit immunitatem, qui vult, res ſua, cum aliquo onere peruenire ad Eccleſiam.*

1 Videtur negatiuè reſpond. quia, cum non poſſint eximi à dictis oneribus, niſi perueniant in manus eccleſiaſticæ perſonæ, videtur talis conditio appoſita in odium immunitatis Eccleſiaſticæ, vt nimirum eccleſiaſticæ perſonæ ſubijciantur oneribus, quibus non debent ſubijci, & quod bona, quæ tranſeunt ad ipſos, non gaudeant immunitate, contra Cap. *Quamquam*. De *Cenſib. in* 6. & Cap. 1. *De immunitate Eccleſiaſ.* & Bullam Cœnæ *can.* 18.

Te-

2 Tenendum tamen eſt, quod poſſit, tale onus in poni ijs, quæ in feudum conceduntur, vt nimirùm ſint ſemper ſubiecta oneribus imponendis à principe, in quaſcunque manus deuenerint, neque hoc eſſe contra eccleſiaſticam immunitatem, vt deſumitur ex doctrina Felini *in Cap. Eccleſia S. Mariæ. num.* 77. *De conſtit.* Hoſtienſ. *Cap. Verum. De foro compet.* Io. Andr. *ibid.* Panorm. *Cap. Verum. De cond. appoſit.* vbi & cæteri Doctores. Ancharanus *Conſil.* 223. Caſtrenſ. *l. Si negotium. §. fin. ff. De negot. geſt.* Io. Anton. de Nigro *in Clement. De vita, & honeſtate Clericor. num.* 253. Carol. de Graſſis *effect.* 2. *num.* 336. & *effectu* 3. *nu.* 168. & 274. Squillant. *De priuileg. Clericorum. cap.* 8. *num.* 56. ver. *Alij vero.* Molinæ *De iuſt. & iure tract.* 5. *diſp.* 6. Suarez *lib.* 4. *contra Reg. Angliæ. cap.* 14. *num.* 13. Azor. 1. *par. lib.* 5. *cap.* 13. *quæſt.* 1. ver. *Secundo ſciendum eſt.* Bar. *l. Reſcripto. §. Sciendum. ff. De muner. & honor.* Marta *par.* 4. *De iuris. Caſu* 14. vbi alios citat. Gutierez *lib.* 1. *quæſt. pract. quæſt.* 3. Reginal. *lib.* 9. *Praxis fori pœnit. n.* 380. Alter. *De cenſur. diſp.* 16. *cap.* 5. *dub.* 6. ver. *Excipitur.* Duard. *in Bullam Cœnæ. lib.* 2. *can.* 18. *q.* 6. *num.* 10. ver. *Benè verum.* Bonac. *diſp.* 1. *De cenſur. diſp.* 19. *punct.* 3. §. 1. *num.* 18. Thomæ del Bene *De parlam. dub.* 4. *ſect.* 20. *ſubſect.* 2. *num.* 10.

3 Cum enim quilibet ſit rerum, & bonorum ſuorum dominus, & arbiter. *l. In re mandata.* C. *Mandati.* & *l. Polla.* C. *De his quib. vt indig. hæred. auſer.* & Inſtit. *De his, qui ſunt ſui, vel alien. iur.* §. 1. poteſt ipſis imponere onus quodcunque libuerit, & quando transfert in alium per infeudationem, vel alio modo, transferre cum tali onere à ſe impoſito, quia res tranſit cum ſuo onere. Cap. *Ex litteris. De pignoribus.* & *l. Si conuenit* 2. §. *Si fundus. ff. De pignor. act.* & *l. Bouem.* §. *Pignori. ff. De ædilit. edict.* & *l. Si diuina.* C. *De exactorib. tribut.* & *l. Alienatio. ff. De contrah. empt.* Vnde quando feudum peruenit ad manus eccleſiaſticas, trahit ſecum hoc onus, quod ſit ſubiectum oneribus imponendis à ſupremo principe.

4 Vnde quando res tranſeunt ad Eccleſiam, retinent onera ipſis inuariabiliter impoſita ex vi priuati dominij, vt docent communiter Bar. *l. De iis.* C. *De Epiſcop. & Cler.* & *l. Placet.* C. *De ſacroſanct. Eccleſ.* Innocent. *Cap. Non minus. De immunit. eccleſ.* Archidiacon. *Cap. Secundum canonicam.* 23. *quæſt.* 8. Io. Monach. *Cap.* 1. *De immunit. eccleſ. in* 6. Io. Andr. *ibid.* Panormit. *in Cap.* 1. *De cenſib.* & *in Cap. fin. nu.* 12. *De vita, & honeſt. Cler.* & *Conſ.* 26. *vol.* 1. & *Conſ.* 3. & 6. *vol.* 2. Syluester *verbo,* Immunitas. *quæſt.* 5. ver. *Tertium.* Angel. *num.* 36. Gregor. Lopez *par.* 1. *tit.* 6. *l. ſi Gloſ.* 4. & *tit.* 15. *l.* 1. *Gloſ.* 4. *in fine.* Suarez *lib.* 4. *contra Reg. Angl. cap.* 20. *num.* 6. Cardinal. Alban. *tract. De immunit. in ſolut.* 4. *rationis pro com. ſent.* Filliuc. *tract.* 6. 16. *cap.* 11. *num.* 294. Azor. *par.* 3. *lib.* 5. *cap.* 19. *quæſt.* 8. Duard. *in Bullam Cœnæ lib.* 2. *can.* 18. *quæſt.* 6. *num.* 6. Megala *par.* 2. *lib.* 5. *cap* 17. *quæſt.* 6. *num.* 98. & 103. Alterius *tom.* 1. *de cenſur. diſp.* 19. *lib.* 5. *cap.* 6. Proſper de Auguſt. *in Addit. ad ſum. Quarantæ,* verbo, *Vectigal.* Molfeſ. *par.* 2. *ſum. tr.* 12. *cap.* 22. *num.* 167. & 168. Souſa *in Bullam Cœnæ. cap.* 19. *diſp.* 92. *nu.* 5. Turrian. *tom.* 2. *in* 2. 2. *diſp.* 44. *dub.* 4. *num.* 13. Molina *tom.* 3. *de iuſt. & iure tract.* 2. *diſp.* 672. Diana *par.* 1. *tract.* 2. *Reſol.* 43. *in fine.* Barboſ. *tom.* 1. *Collect. in ius canon. lib.* 3. *tit.* 49. *cap.* 4. *num.* 5. Thomas del Bene *De parlam. dub.* 4. *ſect.* 15. *num.* 5. Et paſſim Gloſ. vt *in Cap. Secundum canonicam.* 23. *quæſt.* 8. & *in Cap. Tributum.* verbo, *De exterioribus.* & *in Cap. Sancitum.* verbo, *Annua,* & *in Cap. Secundum. Eadem Cauſa, & quæſt.* & *in Cap.* 1. verbo, *Bonorum. De immunit. eccleſ. in* 6. Et habetur ex Cap. *Conuenior,* & alijs allegatis. 23. *quæſt.* 8. & Cap. *Si tributum.* & Cap. *Magne.* 11. *quæſt.* 1. & Cap. *Conſtat.* & Cap. *Cum non ſit.* & Cap. *Paſtoralis. De decimis.* Quia nimirum onus annexum rei fundat ius tertij, cui ex vi talis oneris res obligatur. ex eo autem, quod res tranſeat ad Eccleſiam, non priuatur quis iure ſuo, quia Eccleſiæ bona ſunt quidem immunia, ſed ſeruata iuſtitia reſpectu vniuſcuiuſque.

5 Et proinde determinatum eſt in iure. Cap. *Verum. De condit. appoſitis.* & Cap. *Præterea. De iurepatronat.* & Cap. *Cum dile-*

dilecti. De *donat.* & Doctores *in citat. iura.* quod ſeruãda eſt conditio, cũ qua donatio facta eſt Eccleſiæ. Vnde cum conditio iſta appoſita infeudationi, quod nimirum res infeudata ſit perpetuò ſubiecta oneribus à Principe imponendis, in quaſcunque manus deuenerit, ſit iuſta, quia reſpicit bonum commune, erit ſeruanda ab Eccleſia, quando res ſub tali conditione conceſſa peruenit ad manus Eccleſiaſticas.

6 Neque obſtat, quod onera imponẽda ſint variabilia, & incerta, & proinde non tranſeant ad Eccleſiam cum re; vt cum communi ſent. docet Abbas *in Cap. Eccleſia S. Mariæ.* De *conſtit.* Quia aliud eſt, quod res tranſeat cum oneribus variabilibus; & aliud, quod tranſeat cum obligatione ad onera variabilia; hæc enim obligatio eſt onus inuariabile adhærens rei ex cõditione appoſita ab ipſo damno, & ideo cum ipſa tranſire debet. Hinc Eccleſiaſtici ratione feudorum, & ſecundum ipſorum conditionem tenentur præſtare auxilia Principi in ordine ad bellum, vt cum communi docent Olibanus *De iure Fiſci cap.* 8. *num.* 2. Carolus de Graſſalijs *lib. 2. Regal. Franc. Iur.* 14. Marta *par. 4. de iuriſdict. Cent. 1. caſu* 18. *num.* 26. Intrigliol. *De Feudis. quæſt.* 30. *num.* 24. Petrus de Gregorio. *De conceſ. Feud. par. 8. quęſt. 2.* ver *Tertio limito*. Et tamen hæc auxilia præſtanda ſunt incerta, & variabilia. in feudo autem fundatur obligatio certa, & inuariabilis ad præſtanda hæc auxilia.

7 Neque vt *num.* 1. dicebatur, ſequitur aliquid contra immunitatem Eccleſiaſticam, quia non læditur ex eo, quod quis velit tantum, res ſuas peruenire ad Eccleſiam cum aliquo onere, quia in hoc vtitur iure ſuo, nec facit aliquid in odium immunitatis, qui donat rem grauatam, ſed tantum ſequitur, quod minus donet. Neque hinc acquiritur Principi ſæculari aliquod ius ſupra perſonas eccleſiaſticas, ratione cuius poſſit in ipſas exercere iuriſdictionẽ, ſed tantum acquirit ius ad rem tranſeuntem ad eccleſiam, quia imponendo onera cœteris rebus, poteſt etiam ab ipſa exigere eadem onera ſeruata debita proportione, non iuriſdictionali modo, ſed per viã iuſtitiæ, & tanquam aliquid ſibi debitum.

An quando fructus percepti ſunt, ante exequutionem litterarum pœnitentiariæ, valeat reualidatio beneficij facta ſub conditione, quod non ſint fructus percepti. Quæſt. 75.

SVMMA.

1 *Reualidatio beneficij ſub conditione, quod fructus non ſint percepti, non valet, ſi ſint percepti.*
2 *Clauſula* Si preces veritati nituntur, *aut Si* ita eſt, *facit gratiam conditionalem.*
2 *Valet reualidatio beneficij ſub conditione, quod fructus non ſint percepti, ſi ſolum ſint percepti poſt gratiæ conceſſionem licet ante exequutionem.*
2 *Quando ſufficiat conditionem verificari ſolo tempore conceſſionis gratiæ.*
3 *Litteræ pœnitentiariæ continent gratiam iam factam.*
4 *Confeſſarius eſt miniſter neceſſarius in exequutione litterarum pœnitentiariæ.*
5 *Exequutio nil noui operatur, ſed retrotrahitur ad tempus conceſſionis gratiæ.*
6 *Clauſula* Si preces veritati &c. *dat tantum inſtructionem ad procedendum.*
7 *Cauſa debet ſubſiſtere tempore exequutionis gratiæ.*
8 *Valet de cauſa finali, non autem de impulſiua.*
8 *Cauſa requiſita pro certo aliquo tempore, ſi poſtea ceſſet, non ceſſat effectus.*
9 *Quæ ſit cauſa finalis, & quæ impulſiua diſpenſationis.*

1 Difficultas procedit, ſi ſolum ſint percepti poſt expeditionem litterarum, ſed antequam exequutioni mandarentur, nam, ſi eſſent percepti ante expeditionem litterarum, non verificaretur conditio, ſub qua conceditur reualidatio beneficij, & proinde gratia eſſet nulla; clauſula enim, *Si preces veritati nituntur*, aut *ſi ita eſt*, facit gratiam conditio-

ditionalem, vt notant Seraph. *Deciſ.* 989. *num.* 1. Moneta *de commut. vlt. volunt cap.* 7. *num.* 129. Marta *Clauſula* 157. *num.* 1. Veral. *Deciſ.* 125. *num.* 2. *par.* 1. Marcheſan. *De commiſ. par.* 1. *num.* 78. Vnde, cum explicatum fuerit in ſupplicatione pro reualidatione, quod nulli fructus ſint percepti, & appoſita dicta clauſula in conceſſione, ſi non verificetur, quod nulli fructus ſint percepti, gratia tanquam conditionalis erit nulla. Et idem erit, etiam ſi hoc in ſupplicatione non ſit explicatum, dummodo ſit appoſita talis conditio.

2 Si verò fructus ſint percepti ſolum poſt expeditionem litterarum, ſed ante exequutionem, dicendum eſt, quod gratia non vitietur, & proinde poſſit exequutioni mandari, quia ſufficit, quod conditio verificetur tempore conceſſionis gratiæ; nam quando conceditur gratia, ita vt gratia ſit iam facta, & non conceditur ſola facultas diſpenſandi, aut reualidandi &c. ſufficit, ſi tempore datæ verificetur cauſa, & conditio, vt docet Abbas *in cap. Quia circa. De conſanguin. & affinit.* & videtur admittere Pyrrhus Corradus *lib.* 7. *Praxis diſpenſat. cap.* 6. *num.* 25.

3 Cum enim ſimus in foro conſcientiæ litteræ pœnitentiariæ continent gratiã iam conceſſam, & confeſſarius, ad quem diriguntur, eligitur vt merus exequutor gratiæ, vt docent Mandoſius *Reg. cancellar.* 10. *de annali poſſeſ. quæſt.* 2. *num.* 4. Sanchez *lib.* 8. *de matrim. diſp.* 28. *num.* 87. *in fine*. Quod ex eo conſtat, quia, ſi gratia non eſſet iam facta, ſed facienda, non poſſet confeſſarius eam facere, niſi præuia inquiſitione iudiciali, ex qua illi conſtaret, quod preces veritati niterentur: vnde cum talis inquiſitio non poſſit habere locum, dicendum eſt, quod gratia ſit iam facta, & quod ſola exequutio committatur, in qua confeſſarius ſtare debeat dicto illius, in cuius fauorem eſt facta.

4 Quod amplius ex eo patet. Quia Confeſſarius in tali munere non eſt miniſter voluntarius, ita vt poſſit ad libitum reualidare, vel non reualidare beneficiũ; ſed eſt miniſter neceſſarius, ita vt, ſi acceptet munus, teneatur reualidare beneficium, ſi reperit conditionem verificari. Et proinde gratia non eſt facienda, ſed iã facta, ita, vt neque expiret morte concedentis, & ipſe eſt merus exequutor, vt docent Hieronim. Paul. *in Pract. Cancellar.* Tit. *Declarat. ſuper propon. &c.* §. *Præſtantiſſime Doctor.* Rebuf. *in Concor. De mandatis Apoſtol.* §. 1. verbo, *Sui Pontificatus*. ver. *Licet quidam*. Maiol. *lib.* 5. *de irregular. cap.* 51. *num.* 6. Ledeſma *par.* 1. *ſum. cap.* 27. *De ſacram. matrim. concluſ.* 2. *in fine*. Suarez *diſp.* 41. *de Cenſur. ſect.* 2. *in fine*. Henriquez *lib.* 7. *ſum. cap.* 21. *num.* 7. & *lib.* 12. *cap.* 2. *num.* 5. & *cap.* 3. *in fine*. Sà, *verbo*, Diſpenſatio. *num.* 6. Rodriquez *tom.* 2. *quæſt. Regul. quæſt.* 46. *ar.* 7. & *par.* 1. *ſum. cap.* 236. *num.* 4. Quos citat, & ſequitur Sanchez *lib.* 8. *de matrim. diſp.* 28. *num.* 87. Vnde eſt etiam iam ſortita ſuum effectum, ſi conditio appoſita verificabatur tempore datæ, & conceſſionis, nec eſt neceſſe, quod verificetur tempore exequutionis, quia non eſt neceſſe, quod continuetur gratia iam facta.

5 Et roboratur etiam, quia exequutio nihil noui facit circa ſubſtantiam actus, formam, & materiam, vt optimè Menoch. *Conſil.* 219. *num.* 13. & ideo retrotrahitur ad tempus conceſſionis gratiæ, & facit, quod gratia eodem modo ſe habeat, ac ſi eſſet exequutioni mandata tempore conceſſionis. Non requirit ergo exequutio, quod conditio verificetur tempore, quo fit, ſed ſufficit verificatio pro tempore conceſſionis: Et ſicut in caſu noſtro exequutio faceret, quod fructus poſſent percipi à tempore conceſſionis, quia ad ipsũ retrotrahitur, ſi non eſſent percepti, ita etiam non impeditur ex eo, quod ſint percepti ante ipſam exequutionem, ſed tamen poſt conceſſionem gratiæ, quod non poſſit gratia exequutioni mandari.

6 Et hoc etiam ex eo deducitur, quod huiuſmodi clauſula, *Si preces veritati nituntur*, tribuit tantum inſtructionem ad procedendum, vt docent Felin. *Cap. Ex parte.* 1. *num.* 1. & 6. De *reſcriptis*. Bald. *ibid.* Marta *par.* 1. *Clauſ.* 152. *alias* 168. *num.* 1. Marcheſan. *De commiſ. par.* 1. *num.* 156. Viralin. de Camb. *in tract. Clauſ. nu.* 4. & 5. Alexan. *Trent. acinq. lib.* 1. *Variar. reſolut.* Tit. *De reſcrip. Reſol.* 7. *num.* 11. Henriquez

quez *lib. 12. ſum. cap. 3. in fine*. Et proinde exequutor debet tantum reſpicere, ſi à ſupplicante verum narratum ſit, quia autem narratio ſupplicationis reſpicit tantũ tempus præteritum, & præſens, non autẽ futurum, ideo ſolum inſpiciendum eſt, ſi tempore ſupplicationis, & conceſſionis gratiæ narrata vera fuerint, & non ad tempus exequutionis.

7 Neque obſtat, quod cauſa verificari debeat etiam tempore exequutionis, quia licet gratia ſit iam conceſſa, non eſt tamen ſortita exequutionem, & vltimatum effectum, & proinde adhuc requirit veritatem cauſæ, vt docent communiter Pariſ. *Conſil.* 57. *num.* 53. *vol.* 4. Puteus *Deciſ.* 256. *num.* 1. *lib.* 1. Couaruu. 4. *Decr. par.* 2. *cap.* 6. §. 9. *num. fin.* vbi latè. Nauar. *Conſil.* 7. *in fine*. De *conſanguin. in* 1. *edit.* & *Conſil.* 38. *in fine*. De *temporib. ord nat.* Mandoſ. *in Praxi ſignat.* Tit. *De diſpenſat.* ver. *Diſpenſatio eſt mandatum*. Guttierez *de Matrim. cap.* 126. *num.* 1. Sanchez *lib.* 8. *de matrimon. diſp.* 30. *num.* 12. alios citans.

8 Reſp. namque. Hoc ſolum valere, quando cauſa eſt finalis, in quo ſenſu procedunt citati Doctores, non autem quando eſt ſolum impulſiua; quia ab hac non dependet effectus nec in conſeruari, nec in fieri, ſed eſt potius motiuum, quàm cauſa, & proinde ea ceſſante non ceſſat effectus, vt docent Bald. *Conſil.* 337 *num.* 2. *lib.* 3. & *Conſil* 433. *num.* 5. *l b.* 5. Iaſ. *l. Si pecuniam num.* 18. & 19. *ff.* De *condict. cau. data*. Tuſch. *littera C. concluſ.* 137. *num.* 28. & 41. Cephal. *Conſil* 41. *num* 8. Hyppolit. *l. Si quis iudicium. num.* 2. & 3. *ff.* De *quæſt.* Tiraquel. *Tract. Ceſſante cauſa. limit.* 1. *num.* 2. Rota *Deciſ.* 437. *num.* 3. & *Deciſ.* 587. *num.* 6. *apud Farinac. par.* 1. *Recent.* Sanchez *lib.* 8. *De matrim. diſp.* 30. *num.* 7. Henriquez *lib.* 15. *ſum. cap.* 17. *in fine*. Couaruu. *lib.* 1. *Variar. cap.* 20. *num.* 5. ver. *His breuiter*. Gloſ. *Reg.* Decet, verbo, *Decet*. De *reg. iur. in* 6. Vnde in caſu noſtro cauſa impulſiua non debet verificari tempore exequutionis, cum ſolum requiratur, vt vera ſit narratio, atque adeo ſolum tempore conceſſionis. Quando autem cauſa requiritur pro certo aliquo tempore, ſi poſtea ceſſat, non per hoc ceſſat effectus. *l. fin. init. ff.* Vnde liberi. & *l. Sancimus*. C. De *admin. tut.* Tiraquel. *tract. Ceſſante cauſa, limit.* 12. *num.* 2. Valaſc. *Conſil.* 57. *num.* 1. Molinus *De ritu nupt. lib.* 3. *quæſt.* 25. *num.* 34. Gam. Luſit. *Deciſ.* 27. *num.* 4. Thomas de Thomaſet. *in Florib. leg. reg.* 271.

9 Quod autem in caſu noſtro, non perceptio fructuum, ſi ſit cauſa, & non pura conditio præſuppoſita, non ſit cauſa finalis, ſed ſolum impulſiua, ſatis ex eo conſtat, quia, vt notat Suarez *lib.* 8. *de legib. cap.* 30. cauſa finalis eſt illa, quæ eſt propria, & principalis cauſa, & menſura diſpenſationis, ita vt faciat diſpenſationem eſſe rationabilem, & honeſtam, & ſine qua talis non eſſet. Impulſiua verò eſt illa quæ tantum occaſionaliter mouet. Conſtat autem, quod in caſu noſtro, Non perceptio fructuum non eſt cauſa faciens rationabilem, & honeſtam reualidationem, cum aliunde habeat ſuam rationabilitatem; ſed ad ſummum impellit ſecundariò diſpenſantem ad gratiam concedendam.

An liceat Notario fingere aliquam ſcripturam tanquam authenticè factam in tempore antecedenti, ſi nullum inde alicui ſequatur præiudicium. Quæſt. 76.

S V M M A.

1 *In crimine falſi immutatio veritatis debet eſſe cum præiudicio alterius.*

2 *Notarius fingens aliquam ſcripturam, quæ non fuit facta, peccat, & committit crimen falſi.*

2 *Quid ſit crimen falſi.*

3 *An ad crimen falſi requiratur præiudicium alterius.*

4 *Præiudicium alienum in crimine falſi non requiritur, vt locum habeat crimen, ſed vt locum habeat pœna ordinaria.*

4 *Crimen falſi ſine alieno præiudicio punitur pœna extraordinaria.*

O 5 *Stri-*

5 *Scriptura publica Notarij falſa eſt ſeu per in graue præiudicium communitatis.*
6 *Notarius fingens aliquam ſcripturam committit ſemper dolum præiudicialem.*
7 *Violat iuramentum in re graui.*

---

1 CAſus contigit paucis ab hinc menſibus, & quidam conſulti ſuper hoc partem affirmatiuā docuerunt, ex eo moti, quod cum talis ſcriptura non ſit alicui præiudicialis, nō poteſt fundare crimen falſi, pro quo requiritur, vt immutatio veritatis ſit cum præiudicio alterius, vt tradunt Miſing, §. *Item lex Cornelia de falſis.* Inſtit. *de publ. iudicijs.* §.8. *num.* 15. Iodocus *in Practica crim. cap.* 122. *Rubr. de falſit. ſcrip. num.* 2. Farinac. *in Pract. quæſt.* 150. *de falſit. & ſimulat. par.* 1. *num.* 3. Syluester *verbo*, Falſitas. *num.* 1. Tabiena *init.* Giptius *de caſib. reſeruat. cap.* 13. *num.* 6. & deſumitur ex *l.* 1. *init.* & *l. Quid ſit falſum. ff.* Ad *leg. Cornel. de falſ.* & Nouel. 75. *init.* Quia nimirum ea doli natura eſt, vt ſit ad decipiendum, & circumueniendum aliquem *l.* 1. § *Eſt autem, ff.* De *dolo.*

2 Sed hæc opinio prorſus tanquam falſa reijcienda eſt, & quæ valde fidei publicæ damnoſa ſit, & eam reijciunt Couaruu. *lib.* 1. *Variar. cap.* 2. *num.* 2. Laiman. *lib.* 3. *Theol. moral. tract.* 3. *ſect.* 5. *par.* 1. *cap.* 4. *num.* 4. Sā *verbo*, Falſarius, *num.* 2. & conſtanter tenendum, committi crimen falſi. Tunc enim committitur crimen falſi, quando immutatur veritas, vt docent Azo. *in ſum. Ad leg. Cornel. de falſit. num.* 1. Goffred. *in ſum. de crimine falſi. num.* 1. Hoſtienſ. *Cap. Licet. num.* 3. *in fine.* De *crimine falſi.* Cepol. *Conſil.* 21. *num.* 23. Iaſ. *Conſil.* 153. *init. lib.* 2. Caſtrenſ. *Conſil.* 371. *num.* 2. *in fine. lib.* 1. Curtius ſen. *Conſil.* 55. *num.* 11. Imola *Conſil.* 77 *num.* 2. Gabr. *Conſil.* 169. *num.* 15. *lib.* 1. Honded. *Conſil.* 109. *num.* 1. *lib.* 1. Antonius de Tertijs *Conſil.* 66 *criminal. Diuerſor. num.* 4. *tom.* 1 Monticel. *Reg.* 15. *num.* 24. ver. *Inde generaliter.* Petrus Gregor. *lib.* 36. *Syntag. iur. cap.* 1. *Rubr. de Falſ. num.* 2. Conſtat autem, quod in caſu noſtro interuenit mutatio veritatis, quia, cum non ſit facta ſcriptura aliqua publica, & authentica in certo aliquo tempore, fingitur eſſe facta, & proinde inducitur ſcriptura falſa pro vera.

3 Neque obſtat, quod inde nullum ſequatur præiudicium alicui, quia hoc eſt per accidens, nam ad crimen falſi ſufficit, quod ſit immutatio veritatis, ex qua poſſit ſequi præiudicium; vt notat Gloſ. communiter recepta *l. Damnus.* §. *Priuatus*, C. De *falſ.* Clarus *l. b.* 5. *ſent.* §. *Falſum. ver. Item excuſatur.* Vnde ſecundum Gloſ. magnam *l. Ex cautione.* De *pactis*; communiter receptam, Notarius, qui ponit in inſtrumento. *Pecuniam numerauit*, cum tamen nulla pecunia interuenit, committit crimen falſi, quamuis ex hoc nullum præiudiciū alicui ſequatur.

4 Præterea non requiritur nocumentum alterius, vt habeat locum crimen falſi, ſed ſolum vt habeat locum pœna ordinaria talis criminis, nam aliàs extraordinaria pœna puniendum eſt, vt deſumitur ex *l. Si quis in pignore.* §. *fin. ff.* De *pignor. act.* & tradunt Gloſ. & Doctores *in l. Damus.* C. Ad *leg. Cornel. de falſ.* Angel. *de Maleſ. verbo.* Falſario, *ver. Quæro, quot modis. num.* 3. Gail. *lib.* 1. *Obſeruat. pract. Obſeruat.* 100. *num.* 7. Curtius iun. *De feud. par.* 4. *num.* 15. Clar. *lib.* 5. *ſent.* §. *Falſum. num.* 35. vbi latè. Vnde in caſu, quod falſitas nemini noceat, adhuc tamen cōmittitur crimen falſi, & falſarius punitur pœna extraordinaria, vt latè Decius *Conſil.* 175. Socin. Senior. *Conſil.* 104 ver. *Quartus, & vltim. caſus. lib.* 2. Alb. *trac. ſtatuto. par.* 2. *quæſt.* 147. Bald. *l.* 1. *num.* 2. C. De *ſepul. vio.* qui alios citat. Vantius *De Nullitat.* Tit. *Quoties, & intra quod emp. num.* 62. Marſil. *l.* 1. §. *Præterea. num.* 63. *ff.* Ad *leg. Cornel. de ſicar.* aſſerens, eſſe communem, & receptiſſimam ſententiam. Plotus *l. Si quando. num.* 721. C. *Vnde vi.* Afflict. *Deciſ.* 21. *num.* 13. & *Deciſ. lt. num.* 18. Menoch. *lib.* 2. *de Arbitrar. Caſu* 306. *num.* 16. Molfeſ. *par.* 1. *ſum. tr.* 7. *cap.* 23. *num.* 73.

5 Imo ſcriptura, de qua in præſenti, non ſolum continet immutationem veritatis, ſed etiam graue præiudicium alterius, quia per eam Notarius tanquam perſona

ſona publica violat fidem publicā, quam in conficiendis ſcripturis tenetur ſeruare, & proinde facit graue præiudicium communitati, cui obligatus eſt ſeruare fidem. Violatio autem fidei continet graue præiudicium, vt docent Hyppolit. *Sing.* 42. Couaruu. *De ſponſalib. par.2. cap.* 3. §. 4. *num.* 14. Roias *Singul.* 43. Tiraquel. *in l.* 13. *Connub. num.* 42. Lara *l. Si quis à liberis.* §. *Si mater. num.* 23. *ff.* De *liber. agnat.* Menoch. *Conſil.* 27. *num.* 24. & *Conſil.* 156. *num.* 22; Cenedo *ad Decret. Collect.* 110. *num.* 1. Roland. *Conſil.* 85. *num.* 3. *vol.* 3. Cranet. *De indignit. mulier. num.* 30. Anton. Quæſada *quæſt. diuer. cap.* 30. Moronus *De fide tregua, & pace. quæſt.* 17. *num.* 1. Thomas de Tomaſet. *in Florib. leg. reg.* 135. Quod præſertim locum habet in caſu præſenti, quia violatio fidei, eſt publica in ordine ad actus publicos, in quibus ſynceritatem, & fidelitatem ſeruari intereſt publicę vtilitatis, & proinde grauiter læditur, ſi non ſeruetur ius publicum.

6 Atque hoc ipſum ex eo etiam confirmatur, quod in fictione huiuſmodi ſcripturæ interuenit dolus, & ordinatur ad decipienda tribunalia; vnde interuenit ea conditio, quæ eſt neceſſaria, vt immutatio veritatis ſit verum crimen falſi. *l.* 1. *init. l. Quid ſit falſum. ff.* Ad *leg. Cornel. de falſo*, & Nouel. 75. *init.* & *l. Nec exemp.* C. Ad *leg. Cornel. de falſ.* & notant. Hoſtienſ. *in Sum. De crimine falſi.* §. 1. Bald. *in dict. l. Nec exemplum. ante nu.* 1. ver. *Vel dic.* Angel. *num.* 1. Salicet. *ibid.* Albert. *nu.* 1. Zabarel. *Cap. fin. num.* 1. ver. *Circa hoc quæro.* De *crim. falſi.* Bart. *Conſil.* 199. *num.* 1. Caſtrenſ. *Conſil.* 171. *lib.* 1.

7 Denique cum Notarij iurent fidelitatem quò ad ſcripturas publicas, dum fingunt factam aliquam ſcripturam, quæ re vera non fuit facta, faciunt contra iuramentum, atque adeo peccant mortaliter, quia ſumus ſaltem in rę graui, nam fidem publicam violare eſt graue præiudicium communitatis, præſertim, quia fides publica etiam hoſtibus ſeruanda eſt. *l. Cōuentionum. ff.* De *pactis*, & Cap. *Noli.* 23. *q.* 1.

A quonam debeant incenſari Seminariſtæ dum Choro aſſiſtunt. *Quæſt.* 77.

S V M M A.

1 *Ritus incenſandi.*
2 *Diaconus in Miſſa debet incenſare omnes aſcriptos Choro.*
2 *Particula, De, ſignificat ſubſtantiam.*
3 *Seminariſtæ interuenientes Choro, ſunt de Choro.*
3 *Particula, De, dicit incorporationem.*
4 *Conſuetudo non extenditur de loco ad locum, nec de perſona ad perſonam.*
4 *Seminariſtæ in Veſperis incenſandi iuxta cæremoniale, non autem à miniſtro pluuiati induto, ſi ab iſto Canonici incenſentur.*
5 *Per Conſuetudinem ſolum præſcribitur, quod poſſidetur.*
6 *Conſuetudo non plus habet virium, quàm vſus illi concedat.*
7 *Conſuetudo ex quibus actibus inducatur.*
8 *Quomodo incenſandi Seminariſtæ, ſi cæteri incenſentur à geſtante pluuiale.*
8 *Qui de nouo incorporatur ciuitati, fruitur iiſdem commodis.*
9 *Dupliciter quis eſt de Choro.*
9 *Qui non ſubſtinent onera ciuitatis, non ſunt propriè ciues.*
10 *Conſuetudini conueniunt, quæ cōueniunt ſtatuto.*
10 *Statutum correctorium iuris communis quomodo interpretandum.*
11 *Conſuetudo eſt interpretanda, ne à ſapientibus poſſit reprehendi.*
12 *Statutum loquens de ciue, ſi ſtrictè eſt interpretandum, intelligitur ſolum de originario.*

1 COeremoniale Epiſcoporum *lib.* 1. *cap.* 23. præſcribit, quod in Miſſa debeat Diaconus incenſare omnes, qui ſunt de choro, & *lib.* 2. *cap.* 3. quod ad Veſperas Thuriferarius hoc munere incenſandi omnes de choro fungatur. Quia tamen in quadam Patriarchali

Eccleſia vſus obtinuit, quod ad Veſperas vnus ex miniſtris pluuiali indutus incenſet Canonicos, & cœteros choro deputatos, dubitatum fuit, an ſeminariſtæ aſſiſtentes debeant ab eodem incenſari,& an in Miſſa debeant incenſari à Diacono.

2 Et quidem cum ſecundum cœremoniale Epiſcoporum debeat Diaconus in Miſſa incenſare omnes, qui ſunt de choro,debet incenſare omnes illos,qui sũt addicti ſeruitio chori, quia omnes iſti tãquam partes integrant illam coadunationem perſonarum,in qua chorus conſiſtit, ſeu qua chorus ſecundum ſuam ſubſtantiam conſtituitur. Eſſe enim de choro dicit ita eſſe addictum choro, vt pertineat ad ſubſtantiam chori, nam particula, *De*, ſubſtantiam ſignificat, vt notant Socin. Iun.*Conſil*. 82.*num*.11.*vol*.3.Tiraquel.*tract. Ceſſante cauſa. limit*. 20. *num*.32. ver. *Hac enim dictio*. Pauin.*tract.de poteſt.capit.ſede vacan.Prælud*.1.*num*.1.

3 Seminariſtæ autem, dum choro interueniunt, cenſendi ſunt de choro, quia iuxta declarationem S.Congregat. *Concil. Trident.apud Bellarmin.ſ.ſs*.23. *cap*. 18. *De reformatione*, quæ ita habet.*Epiſcopus cum duobus Canonicis ſenioribus cur*.t, *vt pueri ſeminarij di.bus feſtis cum ſuperpelliceo, & in gradibus inferior.bus choro ſeruiant*;interueniunt tanquam choro, & ſeruitio ipſius deputati, & vt incorporati illi coadunationi, qua chorus conſtituitur, cum tanquam ſpeciale membrum exerceant ſuũ munus in ſeruitio chori. Et proinde ſunt de choro, & non tantum in choro,quia in munere communicant cum cœteris, qui chorum conſtituunt. Vbi autem adeſt incorporatio, habet locum particula, *De*, & quiſque dicitur eſſe de loco, vel communitate, cui eſt incorporatus iuxta doctrinam Felini *cap.Graue*. De *offic.ordinar*. Brixienſ. *in Repertorio*. verbo, *Exemptio*, ver. *An per mandatum*. Geminian. *Cap. Si propter*. De *reſcrip.in* 6. Abbas *Cap.Pro illorum. num*.6. *in fine*. De *præben*. Anton. de Roſel. *tract.de indulgent. num*.314.Io.Copus *De fructib.lib.vlt. cap*.3. *num*.14. & 15. Vnde concludendum eſt, Seminariſtas tanquã de choro eſſe incenſandos in miſſa à Diacono iuxta cœremoniale Epiſcoporum.

4 Quod autem ſpectat ad incenſationem pro Veſperis, cum illa conſuetudo, quod vnus ex miniſtris pluuiali indutus incenſet Canonicos,& alios de choro, ſit ſpecialis introducta in fauorẽ illarum perſonarum, non videtur extendenda ad ſeminariſtas, & proinde eſſe ſolum incenſandos, vt præſcribit cœremoniale. Conſuetudo namque ſicut non extenditur de loco ad locum, ita nec de perſona ad perſonam *l. Quod vero contra*. & *l. Ius ſingulare. ff*. De *legib*. Bar. *l*.1.§.*Si quis hoc interdicto.ff*. De *itinere, actuque priuato*.Bald. *Cap*. 1. *num*.9. De *feud. cognit*. & *l*. 2. C. De *ſeru. & à quo ff*. Innocent. *Cap.Dilecto*. De *offic. archidiaconi*.Alexan.*Conſil*.10.*num*.4. *lib*.6. Bertrand. *Conſil*.346.*num*.12. *lib*. 2. *par*. 1. Curt.iun. *Tract. de Feud. par*. 2. *quæſt*. 6. *num*.5.Natta *Conſil*.468.*num*.14.*lib*.2.Turret.*Conſil*.9. *num*. 41. *par*. 1. Anton. Gabr. *Tit. de præſcrip. concluſ*. 2. Cephal. *Conſil*. 709. *num*. 3. Bethius *Conſil*. 93. *num*. 6. Menoch. *de retinen.poſſ. Remed*.5. *num*.62. Aret.*Conſil*.122.*num*.4. Decius *Conſil*.483. *num*. 22. Purpurat. *Conſil*. 122. *num*. 12. Ruin. *Conſil*. 19. *vol*.1, & *Conſil*.157.*vol*.3. Pariſ. *Conſil*.25.*num*.26.*vol*.1.Mantica *Deciſ*. 284. *num*. 6. Rolan. à Valle *Conſil*. 57. *num*.26.*vol*.2.

5 Cum enim Seminariſtæ non ſint in poſſeſſione, vt incenſentur à miniſtro pluuiali induto, conſuetudo non ſe extendit ad ipſos, quia per conſuetudinem tantum ſolum præſcribitur, quantum poſſidetur Gloſ. *Cap. Auditis*. De *præſcrip*. Dec. *l*.2. *ff*. De *iuriſdict. om. iud*. Pariſ. *Conſil*.27. *num*. 150. & *Conſil*. 114. *vol*.1. & ideo non habent aliud ius, niſi quod ipſi à Cœremoniali tribuitur. quod præſertim verum eſt, quia Cœremoniale æquiualet iuri communi in deciſiuis, vt notant Io. Andr. *in cap. Conſuluit*. De *ſeru. ordin*. Hoſtienſ. *ibid*. Bottus *De ſynodo par*.3. *num*. 6. & 43. Et ideo conſuetudo contra ipſum non debet extendi tanquam correctoria, vt notat Curt. *tract.De conſuet.num*.321.& *ſequent*. Menoch.*Conſil*.163.*num*.10.

6 Quod præſertim verum eſt, quia conſuetudo non plus habet virium, quàm vſus illi concedat, vt notant Bald. *Cap*. 1. *num*.21. *Qui feud. dare poſ*. Curt. ſen *Conſil*.11.

ſil. 11. *num.* 8. Curt. iun. *Conſil.* 26. *num.* 10. Socin. iun. *Conſil.* 101. *num.* 13. *lib.* 2. Et proinde cum vſus non extenderit hanc conſuetudinem ad Seminariſtas, non habet locum, & vires pro ipſis.

7 Et hoc locum habet, etiam ſi talis conſuetudo pro aliquo tempore ab eo, qui non poterat circa hoc aliquid decernere, extenſa fuiſſet etiam ad Seminariſtas, ſi non potuiſſent canonici commodè contradicere. Nam in tali caſu actus non ſufficerent ad extendendam conſuetudinem, quæ ſolum inducitur ex actibus publicis, & voluntarijs, & prouenientibus à communitate, vt communiter Doctores *in l. De quibus. ff.* De *legib.* vbi ſicut etiam *l. Sed & ea.* Eodem *tit.* dicitur, in conſuetudine populum declarare ſuam voluntatem. Cum enim ad conſuetudinem requiratur animus illam inducendi, non poteſt induci ex actibus, qui fiunt ex imperio illius, cui ob circumſtantias non poteſt cõtradici. vt notant Purpurat. *Conſil.* 205. *num.* 14. *lib.* 1. Moder. *Repet. l. De quibus. num.* 81. *ff. De legib.* Natta *Conſil.* 554. *num.* 31. *lib.* 3.

8 Sed dubium remanet, quid dicendum; ſi iam extante prædicta conſuetudine, incipiant de nouo Seminariſtæ aſſiſtere choro. Et tunc videtur dicendum, quod etiam ipſi debeant incenſari eodem modo ac cœteri; ſi quidem cum conſuetudo obtineat, quod omnes de choro incenſentur ab eo, qui portat pluuiale, dum ipſi quoque fiunt de choro, debēt ſecundum eandem conſuetudinem incenſari; ſiquidem, qui incorporatur de nouo alicui communitati, iiſdem legibus, ſtatutis, & conſuetudinibus cenſeri debet, & frui iiſdem priuilegiis, ſic quis, dum cooptatus in ciuem incorporatur alicui ciuitati, viuit iiſdem legibus, & fruitur iiſdem cõmodis cum cœteris, vt notant Bar. *in l Si maritus* 2. §. *Leg. s. ff.* Ad *l. Iuliam* De *adulterijs.* Boer. *quæſt.* 260. citans Bald. Angel. Roman. & alios. Ruin. *Conſil.* 76. *num.* 14. *lib.* 3. Menoch. *Conſil.* 738. *num.* 6.

9 Hoc tamen non obſtante exiſtimo, neque in tali caſu eſſe incenſandos ab eo, qui pluuiali indutus eſt, ſed ſecundum præſcriptionem Cœremonialis. Pro quo aduertere oportet, quod licet Seminariſtæ ſint de choro, non tamen ſunt de choro eo modo, quo ſunt cœteri, nam interueniunt ſolum tanquam aſſiſtentes, non autem ſunt deputati choro ratione alicuius muneris, quod debeant exercere ex ijs, quæ pertinent ad integrandum miniſterium chori, vt ſunt Canonici, Cãtores, & cœteri, quibus incũbit ſpeciale munus pro ſeruitio chori. Vnde comparantur ijs ciuibus, qui onera ciuitatis non ſubſtinēt, licet ibi habitent, qui non ſunt propriè ciues, vt notant Bald. *Conſil.* 445. ver. *Præterea. lib.* 4. & *in l. Si non ſpeciali. num.* 6. C. De *teſtam.* Ruin. *Conſil.* 112. *num.* 10. *lib.* 5. Caſtrenſ. *Conſil.* 424. *num.* 2. *lib.* 1. Cagnol. *in l.* 2. *in princip. num.* 127. *ff.* De *orig. iur.* Penna *in l. Ciues.* ver. *Et nota. Quod.* C. De *incol. lib.* 10. Imola *in l. Quidam cum filium. ff.* De *verbor. obligat.* Aret. *in l. Si duo. not. vlt. ff.* De *acquirenda hæred.* Decian. *Conſil.* 44. *num.* 10. *lib.* 4. Coras. *in l.* 2. §. *Eo tempore. num.* 8. *ff.* De *orig. iur.* Et proinde non ſunt propriè de choro, ſed tantum largo modo.

10 Hoc ergo ſuppoſito, cum dicta conſuetudo æquiparetur ſtatuto; ſiquidē conſuetudo eſt lex non ſcripta, & hæc cõſuetudo eſt pro loco particulari conſideranda eſt tanquam ſtatutum, & ipſi tribuenda ſunt, quæ de ſtatutis tradunt Doctores. Cum ergo ſtatuta correctoria iuris communis ita interprætanda ſint, vt quã minus fieri poteſt, lædant ius commune, vt communiter tradunt Salicet. *in l.* 2. *C.* De *noxa.* Bald. & alij *ibid.* Craueta *Conſil.* 236. *num.* 9. Socin. iun. *Conſil.* 122. *num.* 3. *lib.* 2. Comens. *Conſil.* 30. Curt. iun. *Conſil* 7. *num.* 8. & 10. & *Conſil.* 105. *num.* 2. Brunus. *tract. Quod ſtantibus maſcul. s &c. ar.* 8. *num.* 97. & *ar.* 9. *num.* 1. Abbas *in cap. Cum dilectus, circa finem.* De *conſuet.* Decius *in l. Quoties. in fine.* De *reg. iur.* Menoch. *Conſil.* 261. *num.* 35. & conſuetudo, de qua in præſenti ſit ſtatutum tacitum. §. *Ex non ſcripto.* Inſtit. *De iure natur.* & ſit correctoria iuris communis, quia corrigit, quod præſcribitur in cœremoniali, quod facit in hæc materia ius commune, ita reſtringi debet, vt ipſum, lædat, quàm minus fieri poteſt, atque adeo quod locum habeat

ſolum in ijs, qui ſunt choro incorporati ſecundum exercitium alicuius muneris, quod ſit pro miniſterio ipſius; non autem ad eos, qui ſunt incorporati ſecundum ſolam aſſiſtentiam.

11 Quod etiam ex eo confir. nam huiuſmodi conſuetudo, cum ſit inſtar ſtatuti, ita debet interpretari, ne à ſapientibus poſſit reprehendi, iuxta *l. Salutis. ff. De legat. præſt.* & tradunt Socin. iun. *Conſil. 1. num. 128. lib. 1.* & *Conſil. 122. num. 23. lib. 3.* Crauet a *Conſil. 5. num. 14.* quos ſequitur Menoch. *Conſil. 133. num. 6.* quia per interpretationem reduci debet intra terminos rationis. At quod quis pluuiali indutus incenſet Seminariſtas, eſt quid reprehenſibile à ſapientibus, quia hic modus incenſandi præſefert quemdam ſpecialem honorem, qui non congruit Seminariſtis, cum interueniant choro tanquam ſimplices Clerici, & tanquam aliqui de plebe clericorum. debet ergo talis conſuetudo ita interpretari, vt non habeat locum in ipſis.

12 Denique facit, quod ea ſtatutū loquens de ciue, intelligitur ſolum de originario, quando eſt ſtrictè interpretandum, vt tradunt Bald. *Conſil. 456. ver. Præterea quin ſtatutum. lib. 1.* Boer. *quæſt. 13 num. 24.* quod admittit etiam Menoch. *Conſil. 1129. num. 62.* Cum ergo conſuetudo prædicta tanquam correctoria iuris communis ſit ſtrictè interpretanda, ex eo, quod tacitè loquatur, quod, Qui ſunt de choro, ſint modo ſupradicto incenſandi, accipi debet de ijs, qui ſunt de choro ratione ſpecialis muneris in ipſo exercendi.

An Capitulares Cathedralis obligati per turnum ad celebrandam vnam miſſam certa hora abſque applicatione poſsint accipere ſtipendium. Quæſt. 78.

SVMMA.

1 *Obligatio celebrandi miſſam non coniuncta cum aliquo ſtipendio, non impedit, quin poſsit accipi ſtipendium.*

2 *Capitulares, qui tenentur per turnum celebrare miſſam quotidie, poſſunt pro ipſa accipere ſtipendium, ſi obligatio non ſit ex alio ſtipendio.*

2 *Parochus obligatus celebrare poteſt accipere ſtipendium pro miſsa.*

3 *Quæ obligatio celebrandi impediat, ne poſsit acceptari ſtipendium.*

3 *Taxatio excludit omnia, quæ ſub taxatione non continentur.*

4 *Capitulares poſſunt pro miſſa, cui non reſpondet aliud ſtipendium, acceptare annuum legatum &c.*

5 *An pro tali acceptatione requiratur conſenſus ſingulorum.*

5 *Quando valeat regula. Quod omnes tangit ab omnibus debet approbari.*

6 *Quomodo annuum legatum pro miſſa diuidendum inter Capitulares.*

1 SVppono, hanc obligationem non eſſe coniunctam cum aliquo, quod loco ſtipendij ſe habeat, ſed eſſe ſolum impoſitam ab Ordinarijs, & vſu comprobatam ob commoditatem populi, & ſeruitium Eccleſiæ; atque adeo non prouenire ex titulo beneficij, ſeu capellæ, ſed eſſe gratis impoſitam, & gratis acceptatam. Et proinde non habere locum Decretum S. *Congregationis De celebrat. Miſſar. in reſolut. Dub. or. propoſit. ad 4.* quod ſic habet. *Ad 4. reſpon. Sacerdotes, quibus diebus tenentur mißas celebrare ratione beneficij, ſeu Capellæ, Legati.*

aut

aut Salarij, ſi eleemoſinas pro alijs etiam Miſſis celebrandis ſuſceperint, non poſſe eadem miſſa vtrique obligationi ſatisfacere.

2 Adpropoſitam ergo difficultatem reſponden. eſt. Poſſe dictos Capitulares accipere ſtipendiū pro dicta miſſa. Quod deſumitur ex dicto Decreto *Sacræ Congregat.* De *celebrat. miſſar.* in quo conceditur vnicuique Sacerdoti pro qualibet miſſa accipere vnicum congruum ſtipendium, & ſolum prohibetur pro vna miſſa accipere multiplex ſtipendium. In caſu autem præſenti, ſi Capitulares accipiant ſtipendium pro dicta miſsa, vnicum tantum ſtipendium accipiunt. Et concordat cum doctrina, quam tradunt Syluius 3. *par. q.*83. *ar.*2. *quæſito* 17. Poſseuin. *de offic. Curati cap.*2. *num.*4. Fraxinel. *De obligat. Sacerd. ſect.*3. *Concluſ.*2. §.1. *nu.*4. Diana *p.*2. *tract.*14. *Reſol.*26. quatenus docent, quod Parochus obligatus celebrare, quando Populus tenetur audire miſsam, poteſt pro illa miſsa accipere ſtipendium.

3 Quod etiam confirmat. ex allata reſp. S.Congregationis, nam quando agitur de obligatione celebrandi excludente facultatem accipiendi ſtipendiū pro miſſa, illam coarctat ad obligationem ratione Beneficij, aut Capellæ, legati, aut ſalarij, proinde taxat obligationem, quæ impedit acceptationem ſtipendij. Taxatio autem ita limitat, vt excludat omne aliud, quod ſub taxatione non comprehenditur. *l. Ob æs.* C. De *præd. min.* & *l. Gallus.* §. *Et quid ſi tantum. ff.* De *liberis, & poſth.* & *l.*2. C. De *patrib. qui fil. diſtrax.* Felin. *in Cap. Contingit.* De *fide inſtrum.* Euerar. *Loco à natura dict. taxatiuar. num.*2. & *loco A ratione legis larga. num.*25. Philip. Fran. *Cap. Conſtitutionem.* De *Regular.* Dec. *l.*1. *nu.*3. C. De *bonor. poſſeſ. con. tab.* Curt. iun. *Conſil.*12. *num.*4. Purpurat. *Conſil.*558. *num.*8. & 25. Menoch. *Conſil.*362. *num.*36.

4 Hinc autem fit, quod poſſint dicti Capitulares nō ſolum acceptare manualia ſtipendia pro tali miſſa, ſed etiam annuum ſalarium, vel legatum, quia ſi ſemel miſſa eſt capax ſtipendij, poteſt pro ipſa acceptari, quodcunque ſtipendium ſiue manuale, ſiue annuum.

5 Sed difficultas eſt, an omnes, & ſinguli Capitulares debeant conſentire in acceptando huiuſmodi annuo legato, vel ſalario, an vero ſufficiat maior pars. Reſp. Quod non ſufficit conſenſus maioris partis, ſed requiritur conſenſus omnium, & ſingulorum, quia, quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari. Cap. *Quod omnes.* De *reg. iur. in* 6. & *l. vlt. in fine.* C. De *auctor. præſt.* & *l. Per fundum, ff.* De *ſeruit. ruſt. prædior.* Quæ regula, licet non valeat quò ad ea, quæ pertinent ad vniuerſos in communi, nempe ad collegium; valet tamen quò ad ea, quæ pertinent ad ſingulos in ſpeciali, vt notant *Gloſ. in dict. Cap. Quod omnes.* Dinus *ibid.* & cœteri Doctores. Rurſus *Gloſ.*1. *Cap. Cum omnes.* De *conſtitut.* Dec. *num.*5. Felin. *num.*15. Exea. *num.*144. Padil. *in l. Aquam num.*3. C. De *ſeruit.* Gomez. *tom.*2. *Variar. Cap.*3. *num.*14. Duen. *Reg.*295. Salzedo *ad Diaz. Reg.*449. Garzia *reg.*95. *num.*4. Azeuedo *Ad Curiam Piſanam lib.*2. *cap.*14. *Littera B.* In præſenti autem caſu agitur de eo, quod tāgit ſingulos Capitulares in ſpeciali, nam agitur de applicanda miſſa, cuius applicatio pendet à libera vniuſcuiuſque voluntate, & licet non detur ſtipendium annuum pro applicatione, ſed pro labore, &c. vt tamen poſſit accipi, requiritur applicatio miſſæ.

6 Rurſus etiām dubitari poteſt, quomodo fructus legati, aut ſalarium diuidendum ſit. Reſp. Non eſſe diuidendum ſeruata proportione ad diſtributiones, ita vt Dignitatibus maior portio tribuenda ſit, quàm cœteris capitularibus; quia, quod percipitur pro celebratione talis miſſæ non incorporatur diſtributionibus, cum ſit ſtipendium miſſæ, atque adeo correſpondeat cum æquali proportione ſingulis miſſis, & proinde quiſque celebrans miſſam, facit ſuam portionem ſtipendij, quæ tali miſſæ coreſpondet, & tota ipſi ſoluenda eſt iuxta Decretum *S. Congregationis de celebratione Miſſarum.* In quo decernitur, vt totum integrum ſtipendium detur illi, qui miſſam celebrat, quando obligatio celebrandi non fundatur in beneficio, vt in caſu noſtro, in quo totum emolumentum habet rationem puri ſtipendij pro miſſa.

An

An in funeralibus debeatur præcedentia Eccleſiæ Collegiatæ reſpectu Parochi. Quæſt.72.

S V M M A.

1 *Declarationes S.Congregat,quod Parochus in funeribus præcedat Eccleſiam Collegiatam.*
2 *Doctores idem ſentientes.*
3 *Diſpoſitio Ritualis quò ad præcedentiam Parochi in funerib. & num.12.*
3 *An habitus ſacerdotalis tribuat præcedentiã & num.13.*
3 *Inquiſitor in rebus fidei præcedit Epiſcopum, & num.14.*
3 *Funus non poteſt leuari ſine licentia Parochi.*
3 *Celebrans præcedit* Capitulares, *& primo loco incenſatur, & num.16*
3 *Rector in ſua* Parochiali *eſt Prælatus, & num.17.*
2 *Quilibet in propria domo eſt Rex,& quomodo, num.18.*
3 *Parochus licet in funeribus exerceat iuriſdictionalia. non tamen præcedit* Collegiatã,
5 *Declarationes quò ad hoc* S.Congregat.
6 *Eccleſia* Cathedralis *debet præ omnibus honorari vt vniuerſalis* Parochia.
6 *Repræſentans digniorem habet præcedere minus dignum.*
7 *Canonici membra Epiſcopi.*
7 Inter *caput,& membra nullus inſeri poteſt.*
8 *Cardinales fratres* Pontificis, *& habent cum ipſo identitatem, ideo omnes præcedunt.*
9 *Eccleſia* Collegiata *dignior* Parochiali.
9 *In præcedentia ſeruatur ordo dignitatis.*
10 *Dignior eſt, qui melioribus præeſt.*
10 *Quales* Clerici *ſint* Canonici.
12 *Abbas æquiparatur Epiſcopo, ſed non præcedit* Canonicos Collegialiter *ſumptos.*
12 *Dictio* Aliquid, *importat diuerſum ab expreſſis.*
15 *An* Parochus *ſit ſubrogatus Epiſcopi in cura animarum.*
15 *Quid requiratur ad ſubrogationem.*
16 *Quando non fiat extenſio de vno ad aliud.*
17 *Collegium in nobiliori dignitate conſtitutum, quum Parochus.*
19 *An qui plus iuris habet in loco debeat ibidem præcedere.*

1 NEgatiuè videtur reſpondendũ ex declaratione S.Rituum Congregationis *in Nucerina die 24. Octobris* 1609. quæ ita habet. *Sacra, &c. reſpondit. Illum presbiterum, ſeu Curatum, aut Priorem, qui defert ſtolam, & ad cuius Eccleſiam funus defertur, alios omnes præcedere debere.* & in alia *Præneſtina Die 13. Iulij* 1619. quæ ita habet. *Sacra, &c. Reſpondit. Ad Parochum ipſum in aſſociandis funeribus defunctorum propriæ ipſius Parochiæ in loco prædicto præcedentiam ſpectare iuxta Ritualis diſpoſitionem.*

2 Et hanc partem tenet Gratian. *tom. 2. Diſcept. Forenſ. cap.* 298. cum Theodoſio Rubeo *Theologiæ, & I.V. Doctore*, cuius reſponſum *ibid.* ſubnectitur. Barboſa *in Paſtorali allegat.78. num.38.* & referunt ita Deciſum à Rota Romana *in vna Caligutana Preeminentiarũ de Victoria. die* 16. *Nouembris* 1592.

3 Hoc autem multipliciter probant, & primò quidem, quia ita videtur ordinatum in Rituali Romano, vbi dicitur, Quod Paſtores intonent antiphonam Clero cum cruce, & alijs præcedentibus. Particula autem, *cum alijs*, ſignificat ſimilitudinem, & indentitatem in ſubſtantia Authent. *Qui ſe vel. C. Quomodo, & quando iudex.* Cuman. *Conſil.* 46. *num.* 1. Surd. *Deciſ.* 265. *num.*24. Item Parochus in aſſociandis funeribus fungitur munere proprio cum habitu Sacerdotali, cum deferat ſtolam Cap. *Eccleſiaſtica. Diſt.* 23. debet ergo præcedere collegiales, tum quia pretioſioribus veſtibus adhibetur honor per Florian. *l. Sed & ſi quid. §. Manciporum. ff.*De *vſufruct.* Caſſaneum. *in Catalogo Gloriæ Mundi. par.1. Conſiderat.* 23. Butrium *Cap.1.* De *auctor & vſu pallij.* Boer. De *ord. grad. & tr ſor. par.1 num.9.* Tum quia in Confraternitatibus ſæcularium in proceſſionibus Sacerdos ipſas comitans cum ſtola præcedit etiam Oratores Regum.

Tum

Tum quia Inquiſitor in negotijs fidei, in quibus fungitur munere proprio, præcedit Epiſcopum, vt notat Eymericus *part.3. Direct. q.50. num. 3.* Pegna *ad Direct. q.5. num.5.* Tertio. Parochus in Funerabilibus, & exercitio curæ animarũ gerit vices Epiſcopi, qui dicitur Rector Parochialis. Cap. *Bonæ rei. 12. q.2.* & Cap. *Ad Apoſtolicam.* De *donat.* Boer. *De auctorit. magni Conſil. in Addit. num.16.* Germon. *De indult. Cardinal.* §. *Ac beneficia. num.45.* & proinde præfertur omnibus in cura animarum, ergo debet etiã præferri in collegialibus, quia ſubrogato debetur idem honor, qui ſubroganti in actibus, in quibus illum repræſentat. Hinc ob iuriſdictionem, quã habet parochus in ſua parochia, non poteſt funus leuari ſine illius licentia, & antequam dicat, *Subuenite, &c.* Imola *Clemen. Dudum. num.* 6. De *ſepult.* Cardinalis. §. *Huiuſmodi. in fine.* Oldrad. *Conſil. 82. num.2.* ver. *Nam & portare.* Quarto. quilibet Sacerdos, & etiam Parochus, quando actu celebrat miſſam conuentualem, præcedit omnes Capitulares, etiam quò ad cultum diuinum, & primo loco incenſatur, & in Capella Papæ Celebrans præfertur omnibus Cardinalibus, & hoc non alia ratione, niſi quia eſt in actu officij ſacerdotalis, ergo debet etiam præferri, quãdo eſt in actu, & exercitio curæ animarũ. Quinto. Rector in ſua Parochiali dicitur Prælatus Cap. *Apicibus. 7. q. 1.* & habet tantam auctoritatem, quantam habet Prælatus cũ Capitulo in Eccleſia collegiata, ſic docet Abbas *Cap. 1. num. 28.* ver. *Si vero in Eccleſia.* De *dolo, & contumacia.* ergo debet præcedere Collegiales. Sexto Quilibet in propria Domo eſt Rex, & Imperator. vnde etiam Rex exiſtens in aliena domo debet cedere Domino, vt notat Decian. *Conſil. 67. num. 12. & 13. vol.2.* Solorzan. *in Allegat. pro ſupremo Conſilio Indiar. ſuper præcedent. num. 92.* Beſold. *Diſſert. De præcedent. cap. 3. num. 15.* ergo Parochus in funeralibus, & in propria Eccleſia debet præcedere Collegiales.

4 Sed his non obſtantibus tenendum eſt, quod debeant præcedere Collegiales reſpectu Parochi, ſi tamen collegialiter interueniant, vt tenent Felin. *Cap. Cum liceat. in it.* De *præſcriptionib.* Genuenſis *in Praxi Archiepiſcopali Cap.61. num.12.* qui aſſerit de praxi quo ad Capitulũ Cathedralis Neapolitanæ. Manriquez autem *De præcedent. q.32. num.25.* ait, in hoc eſſe ſeruandam conſuetudinem, & aſſerit, ſe vidiſſe practicatum, quod Capitulum ſiue Cathedrale, ſiue Collegiale præcedat Rectores, & Parochos, nec hos de hac præcedentia conqueri. Quæ reſolutio ita accipienda eſt, vt Parochi retineant ſua iuriſdictionalia, & in hoc præferantur Capitulo, ſiue Cathedrali, ſiue Collegiali, in præcedentia verò quò ad locum nobiliorem præferatur Capitulum.

5 Et ſub terminis huius diſtinctionis hoc deciſum eſt à Sacra Rituum Congregatione *in vna Oſtienſi. die 18. Aprilis 1607.* Quæ ita habet. *Sacra &c. Et quando contingit aſſociare funus alicuius defuncti ad aliquam Eccleſiam Parochialem, in qua ſimul Capitulum Eccleſiæ Collegiatæ cum Parochis aliarum Eccleſiarum dicti loci conuenient, præcedentiam dandam eſſe Archipræsbitero, & Canonicis Eccleſiæ Collegiatæ etiam ſupra proprium Parochum, cui tamen ius faciendi officium in propria Eccleſia reſeruetur*, & in alia *Præneſtina die* 18. *Auguſti* 1618. quæ ita habet. *Sacra &c. Præcedentiam ſemper, & vbique competere Archipræsbitero, & Canonicis Eccleſiæ Collegiatæ ſupra prædictum Parochum, & in aſportandis funeribus defunctorum propriæ Parochiæ. Ius tamen faciendi officium &c.* Ex quibus conſtat, quod ratione muneris non præcedentia loci debetur Parocho ſupra Canonicos collegialiter interuenientes, ſed tantum iuriſdictionalia.

6 Et pro Canonicis Cathedralis ratio clara eſt, quia repræſentant, dum collegialiter incedunt, Eccleſiam Cathedralem, quæ omnium matrix eſt, & præ omnibus debet honorari, vt notant Dominic. à S. Geminiano *Cap. Quamuis.* §. *Quamquam. not.3.* De *preb n. in 6.* Felin. *Cap. Poſtulaſti.* De *reſcriptis.* & Cap. *Meminimus* De *accuſat.* Caſſan. *in Catalogo Gloriæ mundi. par.4. Conſiderat.32.* ver. *Sed intellige prædicta.* Boer. tract. *De auctorit. Magni Conſilij num.15. in fine.* & eſt Parochia vniuerſalis omnium, vnde poſſunt om-

omnes ad ipſa m accedere pro recipiendis Sacramentis, vt notat Germon. *De indult. Cardinal.* §. *Ac beneficia. num.* 45. & 46. Tholoſan. *par.*2. *Syntag. iur. vniuer. lib.* 17. *Cap.* 3. Ceuallos *in Quæſt. pract. quæſt.* 757 *num.* 57. & 58. Vnde etiam in actu funerandi ab ipſis Canonicis repræſentatur, Qui autem digniorem repræſentat debet præcedere minus dignum argument. ex Cap. *Præcipimus. Diſt.* 93. & notat Felin. *Cap. Cum olim. num.* 1. ver. *Sed vera ſolutio*, De offic. deleg. Roman. *ſingul.* 340. Gratian. *in Diſcep. Forenſ. cap.* 288. *num.* 4. Et proinde communiter concludunt ex Cap. *Quamuis* 1. ibi, *Propter ipſius honorem*. De *præbend. in* 6. quod Eccleſia Cathedralis debet præeminere omnibus, ſic notat Decian. *Reſponſ.* 50. *num.* 30. *vol.* 4. Quia fulget radijs Epiſcopi, ſicut Auguſta radijs Imperatoris *l. Si Auguſta. ff.* De *legat.* 2. & *l. Fœminæ, ff.* De *Senat.*

7 Neque obſtat, quod Epiſcopus non ſit præſens, nam adhuc Canonici ſunt membra ipſius vt capitis Cap. *Nouit.* De *bis, quæ fiunt à Prælatis*. Eſt autem incoueniens, & contra ordinem, quod membra diſiungantur à capite Cap. 1. *Diſt.* 12. & proinde nullus inter caput, & membra inſeri poterit, neque ordine naturali, neque legali, vt notant. Monac. *Cap. Romanus nu.* 9. *De ſent. excommunicat.* Menoch. *Conſil.* 52. *n.* 110. Diſiungerentur autem, ſi ordine præcedentię poneretur Parochus.

8 Et ob hanc rationem, quia Cardinales dicuntur Fratres Summi Pontificis Cap. *Fundamenta. init.* De *elect.* & Cap. *Felicis.* §. *fin.* De *pœnis, in* 6. & notant Menoch. *Conſil.* 257. *num.* 25. Pariſ. *lib.* 3. *De reſignat. b neſic. q.* 1. *num.* 71. & *lib.* 5. *q.* 6. *num.* 90. & quia ſunt pars corporis Pontificis, ſicuti Canonici Epiſcopi, vt notant. Monach. *Cap. Ad ſuccidendos. num.* 4. De *Schiſmate*. Abbas Cap. *Nouit.* De *his, quæ fiunt à Prelatis*, & proinde ſint inuiſcerati Summo Pōtifici. Hoſtienſ. *Cap. Antiqua. num.* 5. ver. *Sed quę poteſt*. De *priuileg.* Præpoſit. *Cap. Quamquam, num.* 13. ver. *Tertia patet.* 2. *q.* 7. dicuntur habere identitatem cum ipſo. Io. Andreas *Cap. Raynucius num.* 12. ver. *Imo & quæri.* De *teſtam.* Iacobat. *lib.* 1. *De Concil. num.* 120. ver. *Ad quod eſt*. Ideo præcedunt omnes Prælatos etiam Patriarchas, etiam ſi non ſint cum Sūmo Pōtifice, quia interFratres nō datur locuş medius, nec inter membra, & Caput ſit ſeparatio, vt notant Menoch. *Conſil.* 257. *num.* 25. Homobon. *De ſtatib hum. vitæ, par.* 1. *cap.* 7. §. *Sunt autem*. Decius *Cap. ad præſentiam*. De *appellat.* citans Abbatem, Cardinalem, & Andream Siculum. Caſſan. *in Catalogo Glor. mund. par.* 4. *conſi. lerat.* 10. Vnde eadem ratione etiam Canonici collegialiter debent præcedere parochos.

9 Et hæc doctrina extenditur etiam ad Eccleſias collegiales non Cathedrales, nam vt digniores præeminent Parochialibus, & ijs præferuntur, vt docent Gratian. *tom.* 3. *Diſcep. Forens. cap.* 728. *num.* 16. Botus *tr. De ſynodo par.* 3. *num.* 38. Seraph. *Deciſ.* 1445. Manriquez *De præcedent. q.* 24. *num.* 2. Et proinde Capitulum ipſarum debet Parochos in funeralibus præcedere, quia in præcedentia debet ſeruari Ordo dignitatis. *l. Omnes. C.* Vt *dignit. Ordo, ſeruetur.* & tradunt Gloſ. §. *Aliam.* Inſtit. *De bonor. poſſeſ.* & *in l. Quiſquis. C.* De *poſtulan.* & *in Cap. Licet* 2. *Diſt.* 45. Lara *De alimentis, num.* 24. & *in l. Honor.* §. *Gerendorū, ff.* De *muner. & honor.* Decius *l. Cum quid num.* 7. *ff.* Si *certum pet.* Caſſan. *in Catalogo Glor. mund. par.* 7. *Conſiderat.* 14. 26. 33. 38. & 40. & *part.* 9. *Conſiderat.* 1. Rodriquez *tom.* 3. *quæſt. Regul. q.* 37. *ar.* 2. Campanil. *in Diuerſor. iur. Rubr.* 12. *cap.* 12. *nu.* 1. & *ſequent.* Freccia *De ſubſeud. lib.* 2. *verbo*. Quis *dicatur Dux. num.* 47. & ſcribit Eugenius IV. *ad Archiepiſcopum Cantuarienſem*, cuius Epiſtolam refert Diana *p.* 5. *ar.* 2. *Reſolut.* 1.

10 Ruſus cum debeat præcedere, qui eſt maior, & ille ſit maior, qui pluribus, & melioribus præeſt. Authent. *De defenſ. ciuit.* §. *Hos igitur.* debet Capitulum præcedere Parochos, quia ibi interuenit Caput Capituli, à quo membra ſeiungi non poſſunt, qui præeſt Canonicis, qui ſunt membra nobiliora, & omnibus alijs præminent, vt tradit Antonius de Pretis *in Clypeo Paſtoral. cap.* 3. *num.* 9. & ſunt Clerici primi gradus, vt notant Geminian. *Cap. Epiſcopus, Diſt.* 17. Felin. *in Rubrica* De

ma-

maior. & ob. dicnt. Menoch. *Conſil.* 52. *num.* 84. Innocent. *Cap. Sedes.* De *reſcript.* & *cap. Fraternitatem. in fine*. De *donat.* Cardinal. Alexan. *in Caput. Epiſcopos. Diſt.* 17. Abbas *Cap Cum non liceat. not.* 2. De *preſcrip.* Felin. *ver. Iuxta*. Boer. *ibid.* Et licet Canonici Collegiatæ non cathedralis dicantur clerici ſecundi gradus, adhuc tamen ſunt nobiliores cœteris, & præferuntur Rectoribus Parochialium Eccleſiarum argum. ex Cap. *Licet Canon*, iuncto Cap. *Statutum* De *elect. in* 6.

11 Imo cum Abbas præcedat canonicos, vti ſingulos, quia in quibuſdam æquiparatur Epiſcopo Cap. *Fin.* De *offic. Delegati in* 6. & notant Mantica *tr. de concil. num.* 121. Albericus *in ſuo Dictionar.* verbo, *Abbas*. vnde vtitur inſignijs Epiſcopalib. Mithra, Baculo. & confert ordines minores, & eſt in culmine dignitatis per Gloſ. *Cap.* 2. De *præbend. in* 6. Villadieg. *tr. de Legato. quæſt.* 7. Non tamen præcedit canonicos collegialiter interuenientes, vt docent Dec. *Conſil.* 161. Ripa *lib.* 1. *Reſponſ.* 23. *num.* 3. Io. de Sylua *De benefic. par.* 1. *quæſt.* 2. *num.* 81. & *ſequent.* quos citat, & ſequitur Menoch. *Conſil.* 52. *num.* 137. Vnde ſi capitulum præcedit Abbates, multo magis præcedet Parochos, iuxta regulam Si vinco vincentem te, multo magis vincote.

12 Neque difficile eſt reſpondere ad oppoſita, vnde ad 1. dicitur, quod dictio, *Alijs*, in illo loco non eſt repetitiua ſimiliū, quia aliquid exprimit, quod non contineatur ſub dictione, *Clero*, cum ad hoc determinetur à ſubiecta materia, nam in funeribus alij interueniunt, qui debent ante Clerum incedere; vnde importat diuerſa ab expreſſis *l. Si fundus ſub conditione. §. Libertas. ff.* De *legat.* 1. Pariſ. *Conſil.* 78. *num.* 21. *vol.* 2. & *Conſil.* 92. *num.* 5. *vol.* 1. Socin. iun. *Conſil.* 300. ver. *Tertio principaliter. vol.* 2. & *Conſil.* 107. *num.* 45. & 47. *vol.* 3. Corn. *Conſil.* 5. *num.* 2. *lib.* 1. Syluan. *Conſil.* 40. *num.* 31. Decian. *Conſil.* 24. *num.* 49. *lib.* 1. & *Conſil.* 55. *num.* 83. *lib.* 3. Menoch. *Conſil.* 335. *num.* 10. Honded. *Conſil.* 69. *num.* 25. *vol.* 2. Duran. *De arte teſtan.* Tit. *De hæred. inſtit. cautela* 4. *num.* 2. Caualcan. *De vſufruc. mulieri relic. cap.* 1. *num.* 63.

13 Ad 2. Ex eo, quod Parochus deferat ſtolam, non ſequi, quod debeat præcedere, nam non ſemper ac Sacerdos eſt cum habitu ſacerdotali præcedit omnes; ſic ad Veſperas celebrans apud plures Regulares in choro non præcedit ſuperiorem loci, ſiue Abbatem, ſiue Priorem, ſiue alterius tituli. licet ſtolam habeat, & pluuiali indutus ſit. Vnde, quando dicitur, quod veſtibus præcioſioribus debetur honos, intelligitur cœteris paribus; aliàs ſimplex ſacerdos, ex eo quod haberet ſtolam, deberet præcedere Epiſcopos, & Cardinales. Neque verum eſt, quod ſacerdos aſſocians in Proceſſionibus confraternitates præcedat Oratores Regum, ſi incedant vt oratores, quia ex praxi cōſtat, quod ipſi obtinēt nobiliorem locum. Inquiſitor autem præcedit Epiſcopum in cauſis fidei, quia in illo actu ſe gerit, vt delegatus ſummi Pontificis; delegatus autem Principis eſt maior cœteris quò ad cauſam ſibi commiſſam. Cap. *Sanè.* De *offic. delegati*.

14 Ad 3. Si aliquid probaret, conuinceret, quod quilibet exemptus, & immediatè ſubiectus ſummo Pontifici habens iuriſdictionem in aliquo loco deberet præcedere Cardinales quoque, quia in actibus ſuæ iuriſdictionis gereret vices Pontificis. Vnde negandum eſt, quod Parochus in funeribus gerat vices Epiſcopi, quia non fungitur munere, quod ſit proprium Epiſcopi, nec repræſentat perſonā Epiſcopi. Ille enim ſolum dicitur Vicefgerens, qui eandem perſonam, & dignitatis locum ſubſtinet, quem principalis Cap. *Præcipimus. Diſt.* 93. Roman. *Singul.* 362. Bart. *l. Si filius. ff.* De *legat.* Nec quia Parochus præferatur omnibus in cura animarum, ſequitur, debere præferri in præcedentia, aliàs deberet præferri omni dignitati non habenti curam animarum, etiam Regali, & Imperatoriæ.

15 Vnde cum dicitur, quod Parocho debetur præcedentia ſupra Capitulum, vt pote exercenti actum, in quo eſt ſubrogatus Epiſcopo. reſp. Non exercere actus ſubrogationis, nec eſſe ſubrogatum Epiſcopi, quia funerare non eſt actus proprius iuriſdictionis Epiſcopalis, nec in ipſam

ſam ſubrogatur Parochus. Ad ſubrogationem namque requiritur, quod ſubrogatus ſubintret in locum, & ius ſubrogantis, vt ſcribunt Bald. *l. Quoties. §. Si quis primum. ff.* De *hæred. inſtit.* Imola *ibid.* Euerar. *Loco à vi ſubrogat. num. 4.* Barbat. *Conſil. 2. num. 2.* & communiter in Cap. *Quoniam.* De *offic. d. legat.*

16 Ad 4. Sacerdotem non in omni vſu officij ſacerdotalis eſſe præferendum cœteris, ſed tantum in celebratione miſſæ, quia tunc repræſentat Chriſtum, qui in illa actione eſt principalis ſacrificans, & ſacerdos offert nomine Chriſti; vnde etiam verba conſecrationis profert in nomine Chriſti. & proinde non licet arguere ab hoc actu ad alios, quia etiam in æquiparatis non fit extenſio de vno ad aliud, quando aliquid militat in fauorem vnius, quod non militat in fauorem alterius, vt notant Roman. *Conſil. 129. num. 12.* Tuſch. *littera E. conclus. 318. num. 38.*

17 Ad 5. Parochos non eſſe propriè Prælatos, nam in Clement. *Dudum. §. In Eccleſijs.* De *ſepult.* Rector, & Prælatus ponuntur vt condiſtincti. Deinde, quicquid de hoc ſit, non deberet ratione Prælatiæ præcedere Capitulum collegiatæ, quia totum corpus capituli continet nobiliorem prælatiam, nempe Archipreſbiteratum, & vt dictum eſt Archipreſbiter preeſt nobilioribus, & dignior bus; & habet ſuam naturalem, & legitimam dignitatem. Cap. *Officium.* De *offic. Archipræsbiteri*, & Cap. *Præcepta. Diſt.* 55. Imo Capitulum tanquam corpus, & collegium eſt in dignitate conſtitutum per Gloſ. *Cap. Si canonici.* De *offic. Ord nar. in 6.* & habet etiam iuriſdictionem à iure, vt notat Menoch. *Conſil. 52. num. 86.* & eſt maior iuriſdictione Parocho. & proinde cum per Collegiũ Canonicorum repræſentetur tota Eccleſia collegiata, quæ eſt nobilior, & maior parochiali, vt dictum eſt, ſemper debet precedere Parochum.

18 Ad 6. Quemlibet in propria domo eſſe Regem, non proprie, ſed ſecundum analogiam; & non quò ad iuriſdictionẽ, & dignitatem, ſed quò ad dominium; præcedentia autem non conſequitur dominium, imo nec ſolam iuriſdictionem, nam Auditor Cameræ habet maiorem iuriſdictionem Cardinalibus, & tamen eos non præcedit.

19 Neque obſtat, quod ille debeat præferri in loco, qui ibidem plus iuriſdictionis habet, vt docet Flaminius Rubeus *Conſil. 15. num. 131. vol. 2.* Nam ſi hoc eſſet abſolutè verum, in Eccleſia Parochiali Parochus deberet præcedere Reges, & Cardinales, quia hi nullam ibi habent iuriſdictionem. Vnde ſolum valet cœteris paribus, & quando dignitas eſt æqualis.

An Canonicus aſſiſtens Cardinali pro conclauiſta in electione ſummi Pontificis lucretur diſtributiones. Quæſt. 80.

SVMMA.

1 *Quando abſentes poſſint percipere quotidianas diſtributiones.*
2 *Nec Epiſcopus, nec Capitulum poſſunt remittere abſentibus amiſsionem diſtributionum.*
3 *Interueniens in Conclaui inſeruit vniuerſali Eccleſiæ.*
4 *Interueniens pro conclauiſta Cardinalis non poteſt percipere diſtributiones quotidianas.*
4 *Solum qui abeſt ob vtilitatem Eccleſiæ, vti in ſeruitio, poteſt percipere diſtributiones.*
4 *Canonici abſentes in ſeruitio Epiſcopi percipiunt fructus prabendarum, non diſtributiones.*
5 *Diſtributiones ſunt pro actuali ſeruitio exhibito Eccleſiæ.*
6 *Abſens in ſeruitio Papæ percipit fructus prabendarum, ſed non diſtributiones.*
7 *Quando Canonicus interueniens Concilio Generali, aut prouinciali percipiat diſtributiones.*

1 Triplici tantum concurrente cauſa poſſunt Canonici abſentes percipere quotidianas diſtributiones, vt decernit Bonifacius VIII. Cap.

Cap. vnico. De Cl r. non reſident. in 6. nimirum ſi abſint ratione infi mit tis ; vel ratione corporalis neceſſitatis, quæ ſit rationabilis, vel ob euidentem E cleſiæ vtilitatem. Et de abſentia ob euidentem vtilitatem Eccleſiæ, quod ſolum caput poteſt facere ad præſens propoſitum, notant Duen. *Reg.* 206. ver. *Limita ſexto.* Hoieda *De incompatibilit. beneſ. par.* 1. *cap.* 17. *num.* 19. & *par.* 2. *cap.* 10. *num.* 16. Couaruu. *lib.* 3. *Variar. cap.* 13. *num.* 8. Azor. *par.* 2. *lib.* 7. *cap.* 7. *queſt.* 14. Gutierez *lib.* 1. *Queſt. canon. cap.* 1. *num.* 144. Moneta *De diſtribut. par.* 2. *queſt.* 11. *num.* 11. Seraphin. *Deciſ.* 1259. Garzias *par.* 3. *de Beneſic. cap.* 2. *num.* 362. Ricciusin *Praxi Fori Eccleſiaſtici. Reſol.* 389. Zechius *De repub. Eccleſ. cap.* 24. *num.* 6. ver. *Quando.* Nauar. *Conſil.* 10. *num.* 4. *De clericis non reſident.* Barboſa *par.* 3. *De poteſt. Epiſcopi allegat.* 53. *n.* 171.

2 Et ita hoc firmum eſt, vt extra hos caſus non poſſint Canonici percipere diſtributiones, etiam ſi remittantur ab Epiſcopo, aut Capitulo, cum non valeat talis remiſſio, vt deſumitur ex Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 12. *De reformat.* ibi, *Quauis colluſione, aut remiſſione excluſa* ; & docent communiter Nauar. *De orat. & hor. canon. cap.* 2. *Miſcellan.* 14. *num.* 48. & *Conſil.* 7. *num.* 1. *De cler. non reſident.* Menoch. *De arbitrar. Caſu* 429. *num.* 6. Piaſec. *in Praxi Epiſcop. par.* 2. *cap.* 3. *num.* 8. *in fine.* Gallet. *in Margarita Caſuum conſcient.* verbo, *Diſtributiones.* 4. Riccius *in Praxi Fori eccleſiaſt. Reſol.* 384. *num.* 8. Gratian. *Diſcept. Forenſ. cap.* 166. *num.* 3. qui alios citat. Barboſa *De poteſtate Epiſcopi par.* 3. *allegat.* 53. *num.* 140. Sanctarel. *Variar. Reſol. queſt.* 13. *num.* 7. Rota *in Hiſpalenſi Diſtribut. die Vener.* 2. *Maij* 1603. *Coram Coccino.* quæ habetur poſt tract. Monetæ *De diſtribut.* & à ſacra Congregat. reſolutum refert Gallet. *citatus.*

3 Videtur ergo ex his reſpondendum, poſſe percipere diſtributiones, quia, cum inſeruiat conclaui, inſeruit vniuerſali Eccleſiæ, in cuius beneficium, redundat electio ſummi Pontificis. Imo etiam abeſt ob vtilitatem propriæ Eccleſiæ, quia vtilitas totius eſt etiam vtilitas partis, atque adeo vtilitas Eccleſiæ vniuerſalis eſt etiam vtilitas cuiuſcunque Eccleſiæ particularis.

4 Sed hoc non obſtante tenendum eſt, quod non poſſit percipere quotidianas diſtributiones, quia in dicto Cap. *Vnico.* De *Cler. non reſident. in* 6. quando conceditur, quod abſens ob euidentem Eccleſiæ vtilitatem poſſit diſtributiones percipere, intelligitur de vtilitate illius Eccleſiæ in ſpecie, à qua debet percipere diſtributiones, & ita tradunt Io. Andr. *Cap. vnico. num.* 3. ver. *Item intelligendum eſt.* De *Cler. non reſid. nt. in* 6. Philip. Prob. *num.* 29. Ancharan. *num.* 4. Geminian. §. *Qui vero. num.* 8. Graſ. *par.* 2. *Deciſ. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 11. Moneta *de Diſtribut. par.* 2. *queſt.* 11. *num.* 25. & id ſupponitur communiter tanquam certum à Doctorib. & Gloſ. præſertim *in Cap. Cum non Deceat. De elect. in* 6. & *in Cap. vnicũ De cler. non reſident. in* 6. & Deſumitur ex Cap. *De cætero.* vbi Gloſ. *verbo. Victualia,* & Cap. *Ad audientiam.* vbi item Gloſ. verbo, *Integre.* De *Cler. non reſident.* vbi ſtatuitur, quod duo canonici abſentes in ſeruitio Epiſcopi poſſint percipere fructus præbendarum, & beneficiorum, non tamen diſtributiones. Quod certè non alia ratione ſtatuitur, niſi quia licet abſentes in ſeruitio Epiſcopi, ſint abſentes ob vtilitatem Eccleſiæ, non tamen illius Eccleſiæ, à qua percipiunt diſtributiones.

5 Ratio autem eſt, quia diſtributiones tribuuntur pro actuali ſeruitio exhibito Eccleſiæ, & tanquam merces laboris ex pacto conſtituto à iure ; & proinde non poſſunt illas percipere, neque facere ſuas, qui tale ſeruitium non impendunt Eccleſiæ Cap. *vnico.* De *cler. non reſident. in* 6. & notant Pariſ. *Conſil.* 33. *num.* 3. *vol.* 4. alios citans. Gonzalez *Ad reg.* 8. *Cancel.* §. 7. *proem. num.* 162. & 165. Gigas *Conſil.* 144. *num.* 6. & 13. Non poſſunt ergo percipi, niſi ob ſeruitium, pro quo conſtitutæ ſunt, vel ob ſeruitium æquiualens eidẽ Eccleſiæ exhibitum, quia merces non percipitur, niſi ob ſeruitium exhibitum ſoluenti, aliàs eccleſia compenſaret ſeruitium exhibitum alteri.

6 Quod etiã confir. Qui abeſt à propria Eccleſia in ſeruitio Papę magis inſeruit Eccleſiæ vniuerſali, quia inſeruit eius capiti, & ſponſo, quàm qui inſeruit in Conclaui Cardinali, & proinde etiam ſe-

P cun-

cundariò magis inſeruit propriæ Eccleſiæ, & licet percipiat fructus præbendarum, & beneficiorum, non tamen percipit quotidianas diſtributiones. Cap. *De cætero*; Cap. *Cum dilectus* De cler. *non reſident.* & tradunt Io. Andr, *Cap. vnico num. 3. circa finem,* De cler. *non reſident. in 6.* Archidiacon. *num. 1.* Abbas *Cap. Cum dilectus. num. 5.* De cler. *non reſid.* Silua *De benefic. par. 4. quæſt. 6. num. 36.* Garzias *de benefic. par. 3. cap. 2. num. 385.* Macignus *De horis canon. cap. 17. num. 124.* Bonac. *diſp. 2. de hor. canon. quæſt. 5. p. 3. §. 1.* Sanctarel. *in Varijs reſolut. quæſt. 7. num. 34.* Trullench. *lib. 1. in Decal. cap. 8. dub. 12. §. 1. num. 12.* & communiter cum Gloſ. 2. *Cap. Cum dilectus* De cler. *non reſid.* & *Cap. fin.* verbo, *Exceptis.* De *reſcriptis in 6.* Et proinde vt poſſit tales diſtributiones percipere indiget ſpeciali indulto Pontificis.

7 Neque obſtat, quod canonicus interueniens Concilio prouinciali diſtributiones percipiat, vt docent Salzedo *ad Diaz. in pract. cap. 52. Littera C.* Sanctarel. *quæſt. 10. Variar. Reſol. num. 17.* & *quæſt. 11. num. 2.* Cenedus, *quæſt. 1, Practicar. num. 67. ver. Idem pari ratione.* Barboſa *De Canon. cap. 24. num. 8. & ſequent.* Palaus *par. 2 oper. moral. diſp. 3. p. 9. §. 3. num. 5.* Bonac. *diſp. 2. de hor. Canon. quæſt. 5. p. 3. num. 14.* Trullench. *lib. 1. in Decal. cap. 8. dub. 12. n. 7.* Aut etiam interueniens Concilio generali, vt docent Salzedo & alij modo citati. Rebuſ. *in Praxi par. 3.* Tit. *De diſpenſat. de non reſid. num. 34.* nam in his caſibus militat euidens Eccleſiæ vtilitas, quia nomine propriæ Eccleſiæ interueniunt Concilio, atque adeo pro intereſſe eiuſdem. Et proinde intelligenda eſt hæc doctrina, vt ſolum habeat locum, quando canonicus nomine propriæ Eccleſiæ interuenit Concilio. Nam ſi interueniret ad inſtantiam alterius, non poſſet percipere diſtributiones, quia in illo actu non inſeruiret propriæ Eccleſię, & proinde nō eſſet iuſtū, quod Eccleſia compenſaret ſeruitium exhibitum alteri.

An ſubditus teneatur obedire ſuperiori præcipienti, vt ſe transferat ad habitandum in monaſterio, in quo illi imminet periculum damni grauis corporalis, aut ſpiritualis. Quæſt. 81.

S V M M A.

1 *Subditus religioſus non tenetur obedire ſuperiori, quando ex præcepti exequutione imminet periculum grauis damni ſiue corporalis, ſiue ſpiritualis.*
2 *Superior regularis poteſt ſolum præcipere, quæ ſunt ſecundum regulam.*
3 *Vnicuique licet ſe, & propria defendere.*
4 *Religioſus ſolum tenetur obedire ſecundum obligationem ſuſceptam.*
4 *In quibus religioſus ſit ſui iuris.*
5 *An ſuperior Regularis poſſit præcipere ſubdito, vt inſeruiat peſte infectis.*
6 *Præceptum humanum non obligat cum periculo mortis, aut ruinæ animæ.*
7 *Occidere, & perducere in locum, vbi quis intereat, paria ſunt.*
8 *Præceptum humanum obligat cum periculo vitæ ſi concurrat obligatio naturalis, aut diuina obligans ad idem.*
9 *Priuatorum commodum, & ſalus publico commodo, & ſaluti debet poſtponi.*

1 Qvod non teneatur obedire, certum videtur, ſuppoſito, quod periculum imminens ſit fundatum, & tale putetur à viris prudentibus; & quod de proximo immineat, ſeu de præſenti, ita vt non ſufficiat, ſi ſolum credatur, eſſe ſuperuenturum. & damnum, quod timetur ſit notabile, vt eſſet periculum vitæ, aut notabilis læſionis corporalis, aut ruinæ ſpiritualis animæ. In hoc enim caſu ſuperior excedit limites poteſtatis ſuæ, & præceptum non eſt actus poteſtatis, ſed violentiæ, & ideo non eſt verum præceptum,

ptum, nec habet vim obligandi.

2 Superior namque Regularis non poteſt præcipere ſubditis, niſi ea, quæ ſunt ſecundum regulam ſiue expreſsè, & directè ad eam pertineant, ſiue implicitè, & indirectè, vt communiter docent D. Th. *Quodlib.* 10. *ar.* 10. *in corpore*, & *in* 2. *diſt.* 44. *quæſt.* 2. *ar.* 3. & 2. 2. *quæſt.* 104. *ar.* 5. *ad* 3. Maior. *in* 4. *diſt.* 38. *quæſt.* 15. *in fine*. Palud. *quæſt.* 4. *ar.* 2. *num.* 24. Supplem. Gabr. *quæſt.* 1. *ar.* 1. *poſt.* 3. *Concluſ.* ver. *Tertio. religioſus*. Palat. *diſt.* 38. *diſp.* 1. D. Bonauent. *in* 2. *diſt.* 44. *ar.* 3. *quæſt.* 2. Richar. *ar.* 3. *quæſt.* 2. *ad* 1. Duran. *quæſt.* 4. Gerſon. *par.* 3. *De vita ſpirituali. lect.* 4. *corol.* 13. & *Alphab.* 62. *Littera R. in fine*. Driedo *lib.* 2. *de libert. Chriſt. cap.* 1. *poſt* 2. *propoſit.* Roſella *verbo*, Obedientia. *num.* 10. Tabiena *num.* 6. Armilla. *num.* 3. Angelus. *verbo*, Religioſus. *num.* 29. Syluester. *verbo*, Religio 6. *quæſt.* 6. Caiet. 2. 2. *quæſt.* 88. *ar.* 8. *dub. vlt.* ver. *Ad primum dicitur*. D. Antonin. 3. *par. Tit.* 16. *cap.* 1. §. 9. Nauar. *cap.* 23. *Manual. num.* 39. Angles *in Florib. par.* 2. *quæſt. vnica De voto. ar.* 2. *difficul.* 15. Rodriquez *par.* 2. *ſum. cap.* 9. *num.* 1. & *tom.* 3. *Quæſt. Regul. quæſt.* 19. *ar.* 3. Sotus *lib.* 7. *De iuſt. & iure. quæſt.* 3. *ar.* 1. *dub.* 2. ver. *In ſecundo ordine*. Cuchus *lib.* 3. *Inſtit. maior. Tit.* 1. *num.* 122. Azor. *par.* 1. *lib.* 13. *cap.* 11. *quæſt.* 19. Corduba *in Regul. D. Franciſci. cap.* 10. *quæſt.* 2. *punc.* 6. Tolet. *De ſeptem peccatis mortal. lib. cap.* 16. *num.* 1. Læſſius *lib.* 2. *De iuſt. & iure. cap.* 41. *dub.* 9. *num.* 76 Spinus *in Speculo Teſtament. Gloſ.* 2. *princip. num.* 12. Valent. *tom.* 3. *diſp.* 7. *quæſt.* 3. *punc.* 2. *in fine*. & *diſp.* 10. *quæſt.* 4. *punc* 3. ver. *Neque vero*. Beltram. *De voto pauper. cap.* 4. *in fine*. Vaſquez 1. 2. *quæſt.* 95. *diſp.* 154. *cap.* 4. *num.* 21. Tupia *Authent. Ingreſſi. verbo*. Ipſo ingreſſu. *cap.* 1. *num.* 41. & 59. C. De *ſacroſanc. Eccleſ.* Sanchez *lib.* 6. *in Decal. cap.* 2. *num.* 15. alios citans. Merol. *tom.* 2. *moral. Theol. diſp.* 4. *cap.* 4. *dub.* 8. *num.* 54. Villalob. *par.* 1. *ſum. tr.* 2. *difficult.* 10. *num.* 1. Molfeſ. *par.* 1. *ſum. tract.* 9. *cap.* 5. *num.* 62. & *in Proem. ad conſuetud. Neapolit. quæſt.* 4. *num.* 16. & 17. Panorm. *Cap. Litteras.* De *reſtit. ſpoliat.* & *Cap. Ex litteris.* De *ſponſalib.* Felin. *Cap. Cum omnes. num.* 15. De *conſtit.* Oldrad. *Conſil.* 16. Salas *diſp.* 8. *De legib. ſect.* 12. *num.* 57. Martinez 1. 2. *quæſt.* 90. *ar.* 3. *dub.* 2. *Concluſ.* 10. Lorca *diſp.* 14. *de legib. in dub. Appen.* Decius *Cap. Ad noſtram. num.* 19. De *appellat.* Turrecrem. *Cap. Geſta. in fine. Diſt.* 74. & alij cum Gloſ. *Cap. Relatum.* verbo, *Eis eiectis*. Ne *clerici, vel monachi*. & *Cap. Integritas*. verbo, *Voti.* 32. *quæſt.* 1. & *Cap. Geſta. verbo*. Creſcere. *Diſt.* 74. Quia cum tota poteſtas, & iuriſdictio in religionibus ordinetur ad bonum commune religionis ſecundum finem præſcriptum à regula, & hoc ſufficienter obtineatur per obſeruantiam regulæ, ſequitur, quod talis poteſtas, vt pote menſurata à fine, non ſe extendat vltra regulam. Quæ ſimiliter eſt menſura eiuſdem poteſtatis, nam prælatus accipit poteſtatem, vt ea vtatur ſecundum præſcriptionem regulæ, ſecundum quam debet regere, & ideo non ſe extendit vltra terminos eiuſdem regulæ.

3 In præſenti autem caſu ſuperior nõ præcipit ſecundum regulam, vt eſt de ſe manifeſtum, nam præcipit, quod eſt contra ius naturæ, cum præcipiat, quod ſubditus ſe exponat periculo notabilis damni corporalis, aut ſpiritualis, quod eſt contra ius, quod quiſque habet à natura conſeruandi, & defendendi ſeipſum, & propria, & proinde præceptum infert iniuſtam violentiam, & ſubintrat ex parte ſubditi ius, quod habet defendendi ſeipſum contra vim illatam, cum vnicuique liceat ſeipſum, proprium honorem, & ſua defendere, & vim illatam propulſare. l. *Vt vim*. ff. De *iuſt. & iure.* & *l. Sed & ſi. init.* & *l. Scientiam.* §. *Qui cum aliter*. ff. Ad *leg. Aquil.* & *l.* 1. §. *Vim vi*. ff. De *vi, & vi arm. &c.* & *l. Si Quis percuſſorem*. C. Ad *leg. Cornel. de ſicar.* & Cap. *Significaſti*. De *homicidio*. & Cap *Dilecto*. De *ſent. excommunicat. in* 6.

4 Præterea Religioſi tenentur obedire Prælatis ſolum ex voto obedientiæ ſpõte ſuſcepto, atque adeo ſupra alios fideles non habent aliam obligationem, niſi quam aſſumunt per tale votum. Vnde iuriſdictio ſuperiorum habet pro fundamento votum obedientiæ, & ideo tantum ſolum extenditur, quantum ſe extendit obligatio ſuſcepta per votum, vt docent communiter D. Th. *in* 2. *diſt.* 44. *quæſt.* 2. *ar.* 3. *in vltimo argum. Sed contra*.

D.Bonauen.*ar.3. quæſt.2. in corpore*. Durand *quæſt.4.num.4.* Syluester.*verbo*, Religio 6.*quæſt.6.* Vaſquez 1.2.*diſp.*154.*cap.*4. *num.*21. Leſſ.*l b.2. De iuſt. & iure cap.*41. *dub.9.num.*76.Sanchez *lib.6. in Decal.cap.* 2. *num.* 2. Obligatio autem ſuſcepta per votum eſt ſolum in ordine ad regulam, atque adeo ad obediendum ſecundum regulam, Vnde in ijs, quæ neque explicitè, neque implicitè continentur in ipſa, non tenetur obedire, ſed remanet ſui iuris, non ſecus ac quilibet alius, cum quò ad ea non ſe obſtrinxerit religioni. In caſu autem noſtro, licet mutatio habitationis ſit ſecundum regulam, & ideo præcipi poſſit à ſuperiore, concurrentibus tamen præfatis circumſtantijs, nempe periculi mortis, aut notabilis damni corporalis, aut ruinæ animæ, non eſt amplius ſecundum regulam, quia ſubintrat ius naturale ſe tuendi, contra quod regula non obligat, quia non immutat ordinem ipſius. & proinde ſubditus quò ad hoc remanet ſui iuris, nec poteſt à Prælato conſtringi.

5 Quod etiam confir. Nam ex communi ſententia non poteſt ſuperior præcipere ſubdito, vt inſeruiat peſte infectis ſiue in corporalibus, ſiue in ſpiritualibus, vt tradunt Armilla. *verbo*, Obedientia *num.5.* Tabiena *num.6.* Caiet. 2. 2. *quæſt.* 26.*ar.5.in fine.* Bannes.*quæſt.*33.*ar.*3.*dub.* 4.*ante ſolut.argum.* Nauar.*cap.*24 *Manual. num.*11.Sanchez *lib.6.inDecal.cap.*2.*n.*58, quia nimirùm, cum contineat expoſitionem propriæ vitę periculo mortis, eſt opus excedens terminos regulæ. Et ad ſummũ aliqui hoc limitant, vt non habeat locum in religioſis mendicantibus, quando deficerent Parochi, & cœteri, ad quos ex officio ſpectat inſeruire, nec poſſet Epiſcopus aliquos mercede conducere, qui inſeruirent, nam in tali caſu religio.ĩ mẽdicantes, cum ex inſtituto incumbãt ſaluti ſpirituali proximi, poſſent à ſuperiori cogi, vt ſacramenta peſte infectis miniſtrarent, & ita notant Sanchez *citatus*. Rutilius *De fuga tempore peſtis lib.*1. *diſp.* 1. *quæſt.*1. *concluſ.*10. Quæ tamen limitatio non caret difficultate, quia licet ex inſtituto obligentur incumbere ſaluti ſpirituali proximi, hæc tamen obligatio eſt ſecundum certam menſuram, quæ ſolet apud religionem eſſe in vſu, non autem in caſibus extraordinarijs, cum quibus eſt coniunctum periculum mortis; vnde non videntur magis ipſi obligari, quàm obligentur cœteri religioſi. Quicquid tamen de hoc ſit, conueniunt omnes, quod extra caſum neceſſitatis, in quo teneatur aliàs religioſus exponere vitam, non poſſit à ſuperiore obligari. Neque ergo in caſu noſtro poterit ſuperior obligare religioſum, vt ſe transferat ad habitationem, in qua illi imminet periculum vitæ, aut notabilis damni temporalis, aut ruinæ animæ, cum nulla adſit neceſſitas ſe exponendi tali periculo.

6 Et ideo quod præceptum humanũ non poſſit obligare, quando interuenit periculum mortis, & à fortiori periculum ruinæ animę, docent Sotus *De iuſt. & iure. lib.*1.*quæſt.6.ar.4. circa finem.* Medina 1.2. *quæſt.*96. *ar.*4. ver. *Sequitur grauiſſimum dubium*, Syluester.*verbo.* Metus.*num.*7. Nauar. *cap.*25. *Manual. num.*84. Henriquez *lib.*12.*ſum.cap.*1.*num.*7. Valent.*tom.*2.*diſp.* 7.*quæſt.*5.*punc.*6. *quæſt.vlt.* ver. *Cæterum contraria ſententia.* Præceptum nanque debet imitari legem, lex autem debet eſſe de re poſſibili, ita vt non ſit ardua adſeruandum Cap.*Erit autem.Diſt.*4. & docent communiter cum D. Th. 1.2.*quæſt.* 95. *ar* 5.

7 Et ſicut non licet Prælato occidere religioſum ſubditum, ita nec illi deſtinare habitationem, in qua periculum mortis immineat probabile, nam paria ſunt, aliquem occidere, ac perducere in locum, vbi intereat *l.Si Boues. ff.* Ad *leg Aquiliam.* & Cap.*Non inferenda.*23.*quæſt.*3.

8 Limitanda eſt tamen tradita doctrina, vt non habeat locum, quando ſubintraret lex naturalis, aut diuina obligans ad ſe exponendum tali periculo, vt notant Doctores *citati num.* 6. quia tunc præceptum quatenus humanum non imponit talem obligationem, ſed illam ſupponit, & ſolum applicat materiam, circa quam ſit exercenda.

9 Rurſus etiam debet limitari, vt nõ valeat, quando bonum commune, & publica vtilitas exigeret, quod religioſus ſe

ſe exponeret tali periculo, nam priuatorum commoda, & ſalus debent poſtponi publicæ vtilitati, & ſaluti. Cap. *Scias frater.* 7. *queſt.* 1. & *l. penul.* C. De *pr mipil.* & *l. penul. ff.* De *priuileg. credit.* & Authēt. *Res quæ.* C. Communia *de legat.* & *l. unica.* §. *penul.* C. De *cad. tollen* pro quo alia adducit Coraſius. *par.* 1. *De iur s arte. cap.* 23. & Gail. *lib.* 2. *Obſeruat. prædict. obſeruat.* 56. *num.* 3.

An religioſus poſsit appellare à præcepto ſui Superioris, quando ſe grauatum putat. Quæſt. 82.

SVMMA.

1 *Iura prohibent religioſis appellationem à mādatis, & correctione ſuperiorum.*
2 *Priuilegia ne poſsint ſubditi regulares appellare à ſuis ſuperioribus.*
3 *Religioſus appellare poteſt à præceptis, ordinationibus &c. ſui ſuperioris, ſi modum excedat.*
4 *Iura quæ talem appellationem concedunt.*
5 *Appellatio non conceditur in præiudicium regularis diſciplinæ.*
5 *Lex reſtringitur ad terminos rationis legis.*
6 *Appellatio eſt remedium contra grauamen.*
7 *Appellatio eſt quædam defenſio.*
7 *Appellatio theriaca contra iudicis venenum.*
7 *Defenſio non poteſt alicui denegari.*
8 *Priuilegia concedentia religionibus, ne ſubditi appellent, quomodo intelligenda.*
8 *Priuilegium non ſemper concedit aliquid cōtra ius commune.*
9 *Priuilegia in dubio de grauamine an auferant ſubditis religioſis appellationem.*
9 *Subditus religioſus poteſt vti opinione probabili contra ſuperiorem.*
9 *Quilibet poteſt ſequi opinionem probabilem relicta probabiliori.*
10 *An religioſi renuncient iuri appellandi in grauaminibus.*

---

1 DIfficultas procedit; quando ſuperior non poteſt præcipere ſubdito, ſed excedit limites ſuæ poteſtatis, vt in caſu in præcedenti poſito. Et videtur negatiuè reſpondendum, quia iura prohibent, religioſis talem appellationem, vt in Cap. *Ad noſtram.* De *appellation.* ibi. *Mandamus, quatenus, ſi quando quilibet ſubditorum tuorum ad remedium appellationis conuolauerit, non ideo minus eum iuxta tenorem mandati, quod in prædicta regula continetur, & inſtitutionem ordinis corrigas, & caſtiges.* & Cap. *Reprehenſibilis.* Eodem *tit.* ibi. *Præcipuè vero hæc in religioſis volumus obſeruari, ne religioſi, cum pro aliquo exceſſu fuerint corrigendi, contra regularem Prælati ſui, & capituli diſciplinam appellare præſumant, ſed humiliter; ac deuotè ſuſcipiant, quod pro ſalute ſua fuerit eiſdem iniunctum.* & idem habetur in Cap. *Cum ſpeciali.* Eodem item *tit. in fine cap.* vbi, quod circa appellationem conceditur cæteris, denegatur Religioſis.

2 Deinde Regulares habent plura priuilegia impedientia appellationes ſubditorum, nam, vt refert Sorbus *in compend. Priuileg. Mendicant. verbo,* Appellare. *num.* 1. Bonifacius VIII. conceſſit Franciſcanis, quod non liceret ſubditis à correctionibus Prælatorum ſuorum appellare. & Sixtus IV. conceſſit Auguſtinianis, & Carmelitanis. vt refert idem Sorbus. *verbo,* Generalis. *num.* 11. & 12. Quod Generalis poſſit munus ſuum obire reiecta quauis appellatione ab eius præceptis, monitionibus, mandatis &c. & vt refert idem Sorbus. *verbo,* Appellare. *num.* 3. prohibuit ſub pœna excomunicationis Fratribus, & Sororibus Ordinis Prædicatorum appellare à mandatis, & ordinationibus ſuorum Prælatorum. Et alia huiuſmodi priuilegia conceſſa ſunt alijs religionibus, & omnes religiones, quæ habent communicationem priuilegiorum, participant in omnibus dictis priuilegijs.

3 Tenendum tamen eſt, quod liceat religioſis appellare à præceptis, ordinationibus, mandatis; correctione &c. ſuorum Prælatorum, quando non procedunt ſecundum regulam, ſed modum excedunt. Ita docent ij, qui tenent, quod per clauſulam, *Appellatione remota,* non interdicitur appellatio, quando conſtat de grauamine. Gloſ. *fin. Cap. Ad noſtram.* De *appel-*

Lat. Innocent. *ibid.* Hoſtienſ. *num.* 6. Anton. *eodem num.* Abbas. *notab.* 1. Bald. *num.* 2. Cardinal. *in fine.* Præpoſit. *num.* 3. Alexan. de Næuo *num.* 13. Fran. *num.* 3. Dec. *num.* 1. Imola *in fine.* Rurſus Gloſ. *Cap. De Priore.* verbo, *Contempſit.* De *appellat.* vbi iterum Hoſtienſ. *in fine.* Abbas. *num.* 6. & *Cap. Licet num.* 1. De *offic. Ordinar.* cum Gloſ. *verbo. Interdic.* Francus. Cap. *Cum ſpeciali, n.* 4. De *appellat.* vbi iterum Innocent. *in fine.* Anton. *ibid.* Decius *Conſil.* 49. *num.* 2. *lib.* 1. Ruin. *Conſil.* 82. *num.* 1. *lib.* 5. Puteus *Deciſ.* 414. *num.* 2. *lib.* 3. Lancellot. *De attent. par.* 2. *cap.* 12. *limit.* 8. *num.* 28. *& ſequent.* Seraph. *De priuilegiorum. priuileg.* 64. *num.* 4. Scaccia *de appellat. quæſt.* 16. *limit.* 1. *num.* 84. Marcheſan. *De commiſ. par.* 1. *cap.* 10. *num* 79. Gratian. *tom.* 1. *Diſcep. Forenſ. cap.* 41. *num.* 17. & *tom.* 3. *cap.* 494. *num.* 2. Tuſch. *Littera A. Concluſ.* 400. *num.* 5. Gonzalez *ad Reg. cancel. Gloſ.* 9. *num.* 245. Cenedo *lib.* 1. *Pract. & canon. quæſt.* 45. *num.* 44. Marta *De clauſulis. par.* 1. *clauſ.* 12. *num.* 7. Angel. *verbo,* Appellatio, *num.* 10. Syluester. *num.* 9. Tabiena *num.* 12. Armilla. *num.* 16. Nauar. *com.* 3. *De regul. num.* 51. & *Conſil. vnico num.* 6. *De ſent. & re iudicat. in* 1. *edit.* & *Conſil.* 4. *num.* 1. *De appellat.* & *Conſil. vnico. num.* 8. *Vt lite pendente. poſt lib.* 5. *conſil. in Addit.* Rodriquez *De ordine iudiciali. cap.* 13. *num.* 4. & *tom.* 1. *Quæſt. Regular. quæſt.* 29. *ar.* 2. Sayr. *lib.* 12. *Clauis Reg. cap.* 17. *num.* 38. *&* 40. Sanchez *lib.* 6. *in Decal. cap.* 8. *num.* 102. Peirinus *De ſubdito Religioſo. quæſt.* 1. *cap.* 20. *ver. Dico ſecundo.* Coriolan. *De caſib. reſer. par.* 2. *Caſu* 5. §. 10. *num.* 27. Megal. *tom.* 2. *Variar. Reſol.* 195. *num.* 6.

4 Deſumitur autem ex Cap. *De priore,* De *appellat.* vbi prior punitur, qui appellationi non detulit. & Cap. *Licet.* De *officio Ordinar.* vbi declarat Pontifex, quod licet in corrigendis exceſſibus etiam circa viros religioſos ſit appellationis effugium interclusum, non tamen excludi appellationem ad Metropolitanum, quando aliàs eſt licita, & Cap. *Super quæſtionum.* ver. *Nos autem.* De *officio deleg.* vbi prohibetur appellatio ſub conditione, quod non excedatur modus, ibi, *Niſi modum excedat.*

5 Ratio autem eſt, quia Appellatio eſt interdicta regularibus, ne regularis obſeruantia damnum patiatur, dum exorbitãti ab ipſa patrocinium præbetur mediante appellatione, Cap. *Ad noſtram.* De *appellat.* ibi, *Quia verò remedium appellationis non ideo eſt inuentum, vt alicui à religionis, & ordinis obſeruantia exorbitanti debeat in ſua nequitia patrocinium exhiberi.* Ergo quando religioſus non exorbitat à regulari obſeruantia, ſed iniuſtè grauatur, non erit ipſi denegata appellatio; nam quando ceſſat in aliquo caſu ratio legis expreſſa in ipſa lege, ceſſat etiam diſpoſitio ipſius, cũ lex reſtringatur ad terminos ſuæ rationis, per tex. *l. Ex his ſolis.* C. De *reuocan. donat.* & *l. Cũ pater.* §. *Dulciſſimis. ff.* De *legatis* 2. & *l. Adigere.* §. *Quamuis. ff.* De *iurepatronat.* & *l. Milites agrum. ff.* De *re militari.* & tradunt Bar. *in dict. l. Cum Pater.* Imola & alij *ibid.* Panorm. Cap. *Quia in inſulis.* De *regular.* & Cap. *Suggeſtum.* De *appellat.* Decius *ibid. not.* 1. *&* 2. Butrius *Cap. Poſt tranſlationem. num* 24. De *renunciat.* Tiraquel. *tract. Ceſſante cauſa. par.* 1. *num.* 144. alios citans. Euerar. *Loco à ratione legis ſtricta.* Suarez *lib.* 6 *de legib. cap.* 5. *num.* 5. & communiter. Quia nimirum ratio legis eſt anima ipſius, & illi dat vim, & motum, & proinde extra eam lex mortua eſt. & non habet vim obligandi.

6 Confir. Appellationis remedium eſt inuentum ad tollendum grauamen. Cap. *Vt debitus.* De *appellat.* vbi ergo non eſt grauamen, non habet locum ex natura ſua, habet tamen, vbi eſt grauamen. Quando autem Prælatus procedit ſecundum regulam ſiue in correctione, ſiue in præceptis imponendis, non infert grauamen, quia non excedit limites ſuæ poteſtatis, & ſolum ſe extendit ad ea, in quibus ſubditus tenetur obedire. E contra verò, quando excedit limites regulæ, infert grauamen, quia grauat ſubditum in ijs, in quibus ex vi voti obedientiæ non tenetur ſe ſubijcere. Tunc ergo habebit locum appellatio, cum ſit neceſſaria pro tollendo grauamine.

7 Accedit etiam, quod leges denegantes Regularibus appellationem, iuſtæ ſunt, & proinde accipiendæ ſecundum terminos iuſtitiæ; non eſſent autem iuſtæ,

fide-

ſi denegarent omnem appellationem in quocunque caſu, quia appellatio eſt quædam defenſio ciuilis contra vim iudicis. Cap. *Cum inter*. De exceptionib. Cap. *Cum ſpecialis*. §. Porro. De *appellat*. & l. *Per hanc*. C. De *temp. appell*. & notant Bar. *l. Si expreſſim. ff.* De *appellat*. Bald. *l. Licet. init. ff. De offic. ordinar*. Surd. *Deciſ*. 36. *num*. 5. Amatus *Deciſ*. 14. *num*. 16. & *Deciſ*. 66. *num*. 15. Menoch. *Conſil*. 761. *num* 4. Et proinde dicitur theriaca contra iudicis venenum, vt notat Bald. *l. vnica. C.* Si *moment. poſſeſ.* Surd. *Conſil*. 163. *num*. 7. *vol*. 2. Defenſio autem non poteſt alicui denegari, cum ſit vnicuique conceſſa iure diuino, & naturali. Clement. *Paſtoralis*. De *re iudic*. vbi communiter Doctores.

8 Ex dictis autem ſolutum manet, quod in oppoſitum *num*. 1. allatum eſt. Conſtat enim, quod iura prohibent ſolum illam appellationem, quæ ponit obicem regulari diſciplinæ, non autem illam, quę tendit ad propulſandam violentiam. Quod autem ſpectat ad priuilegia conceſſa religionibus prohibentia ſubditis poſſe appellare, cum ſint conceſſa ob conſeruandam tranquillitatem religionis, & vitandam perturbationem, cum hoc ipſum intendant etiam iura, dum illam religioſis prohibent, eodem pacto accipienda ſunt, ac accipiuntur iura allata, vt nimirum prohibeant ſolum appellationem, quando Prælatus non excedit terminos regulæ, & regularis diſciplinæ, vt notant Nauar. *Comment*. 3. *De regular. num*. 5. *ad* 1. & *Conſil*. 4. *num*. 5. *De appellat*. Sayr. *lib* 12. *Clauis Reg. cap*. 17. *num*. 38. Rodriquez *tom*. 1. *Quæſt. Regul. quæſt*. 29. *ar*. 2. Azor. *par*. 1. *lib*. 12. *cap*. 11. *quæſt*. 8. Neque obijci poteſt, quod tunc per dicta priuilegia nihil concederetur, quod non habeatur à iure cõmuni, nam non ſemper priuilegium aliquid de nouo concedit; ſed ſolum tribuitur ad maiorem declarationem, & ſecuritatem, vt conſtat ex pluribus priuilegijs, & notant Nauar. *cap*. 25. *Manual. num*. 85. Rodriquez *par*. 1. *ſum cap*. 220. *num*. 2. Sanchez *lib*. 2. *de matrimon. diſp*. 37. *num*. 15. *ver*. *Ad vltimum*.

9 An autem hæc priuilegia operentur, quod non poſſint ſubditi appellare, quando exceſſus Prælatorum non eſt manifeſtus, affirmat Sanchez *lib*. 6. *in Decal. cap*. 8. *num*. 110. & putat, quod hæc priuilegia hoc operentur ſupra ius commune. Sed oppoſitum mihi verum videtur, & proinde ſufficere, quod probabiliter interueniat exceſſus Prælati, nam certum eſt, quod nec leges, nec priuilegia poſſunt auferre defenſionem, quæ eſt de iure naturæ, & proinde nec appellationẽ, quando eſt neceſſaria pro defenſione. Stante autem probabili iudicio de exceſſu Prælati ſubintrat ſtatim ius naturæ defenſionis, atque adeo non habent locum nec leges, nec priuilegia, quæ interdicunt appellationem. Quod autem poſſit quiſque ſequi opinionem probabilem contra opinionem probabilem, quæ ſtat pro ſuperiore, quando in ſpecie agitur, quod ſuperior excedat terminos ſuæ poteſtatis, tradunt ipſemet Sanchez *lib*. 6. *ſum. cap*. 3. *num*. 7. Sayr. *lib*. 1. *Clauis reg. cap*. 11. *num*. 6. Turrian. *De iuſt. & iure diſp*. 50. *dub*. 5. *num*. 9. Granadus 1. 2. *tr*. 12. *diſp*. 4. *ſect*. 3. *num*. 37. Lorca *diſp*. 41. §. *Ex quo infero*. Io. Sanchez *in Sel ctis de Sacrament. diſp*. 33. *num*. 32. Ledeſma *tract. De ſtatib. cap*. 4. *De religioſis in communi*. Quia nimirum poteſt vnuſquiſque ſequi opinionem probabilem etiã relicta probabiliori, vt docent communiter Doctores, quos ad ſatietatem citaui *in Deciſ. moral. lib. D ciſ*. 5. *num*. 3. cum id nec iure naturali, nec diuino, nec humano prohibeatur, imò quiſque habet ius à natura ſequendi omnem opinionem probabilem, quia habet ius operandi quocunque modo honeſtè operari poteſt. dum autem ſequitur quamcunque opinionem probabilem, honeſto modo operatur, & ſecundum rectam rationem, vt *ibidem* dictum eſt. Eſt tamen aduertendum, quod non debet in tali caſu religioſus credere proprio iudicio, quia facilè poteſt decipi, ſed debet conſulere peritos; & conſiderare, quod tenetur proprium intereſſe poſtponere bono communitatis. Vnde ſi ex renitentia ipſius ſequatur graue damnum religioni, tenetur cedere, quia tenetur vt membrum cooperari bono totius corporis.

10 Ex quibus colligitur, non ſubſiſtere

ſtere, quod docent Bannes 2. 2. *quæſt.* 69. *ar.* 3. *in fine*. Salon. *ibid. dub.* 2. Ledeſma *par.* 1. *ſum. tr.* 8. *cap.* 24. *immediatè ante* 8. *concluſ.* Quod nimirum priuilegia Pontificū tollant appellationem, quam ius naturale vnicuique concedit, quia cum hoc ius non ſit præceptiuum, ſed tantum concedat appellationem, poſſunt religioſi ipſi renunciare. Nam tali iuri non renunciant expreſsè, vt de ſe conſtat; nec etiam implicitè, quatenus ſe obligant religioni, quia non ſe obligant totaliter, & ſecundū omnia, ſed ſolum ſecundum regulam, & ideo quò ad ea, quæ ſunt præter regulam, aut ſupra ipſam, retinent ius ad omnia, quæ ipſis à iure naturali conceduntur.

An religioſus deſtinatus ad monaſterium, vbi graue illi imminet periculum, incurrat pœnas, ſi accedat ad Curiam Romanam ad Superiores. Quæſt. 83.

S V M M A.

1 *Decretum Trident. quod Regulares non recedant à conuentib. prætextu adeundi ſuperiores.*
2 *Decreta quod Regulares non accedant Romam ſine licentia.*
3 *Regularis iniuſtè vexatus poteſt adire ſuperiores etiam Romam.*
4 *Appellatio fit etiam facto.*
5 *Voluntas ſuperioris non poteſt eſſe niſi rationabilis, & talis præſumitur.*
6 *An regularis grauatus debeat petere licentiam ab immediato ſuperiore adeundi ſuperiores.*
7 *Quid ſi grauetur in iudicio.*
7 *Quid ſi timeat maius grauamen petendo licentiam.*
8 *Quid ſi dimittat habitum, ne in itinere impediatur.*
9 *Tridentinum non prohibet acceſſum ad ſuperiores regularib. cum patiuntur grauamen.*
10 *Decreta, quod Regulares Romam non accedant abſque licentia, non procedunt, quando acceſſus eſt neceſſarius ad tollendum grauamen.*
10 *Præſumptio dicit dolum, & actionem illicitam.*

1 Concilium Tridentin. *ſeſſ.* 25. *cap.* 5. *de Regularib.* Prohibet, ne Regulares recedant à ſuis Cōuentibus, etiam prætextu accedendi ad ſuperiores, niſi miſſi, aut vocati fuerint, aliàs poſſint ab Ordinarijs locorum tanquam deſertores ſui inſtituti puniri. vnde poterunt tanquam fugitiui, aut etiam Apoſtatæ puniri.

2 Deinde Sixtus V. *in Bulla*, quæ incipit, *Ad Romanum Pontificem* edita *anno* 1588. prohibet, ne religioſi Romam accedentes ſine licentia recipiantur, ſed remittantur ad ſacram Congregationem Regularium, vel ad Protectorem. Et ſacra Cōgregatio *anno* 1587. decreuit, quod remittantur ad ſuos ſuperiores ſeuera pœna puniendi, vt refert Quaranta *in ſum. Bullarij*. verbo, *Monaſteria*. Et Clemens VIII. *in Decretis pro Reformatione Regular.* renouatis à ſacra Congregatione iuſſu Vrbani VIII. ſtatuitur. Quod ſi quis Regularium Romam accedat ſine licentia Generalis, aut Protectoris, aut Prouincialis, quando agitur de negocijs Prouinciæ, priuetur per bienniū voce actiua, & paſſiua, & alijs pœnis arbitrio ſuperiorū puniatur, & pœna priuationis vocis actiuæ, & paſſiuæ ſit reſeruata ipſi ſummo Pontifici.

3 Verum poſſe Regularem iniuſtè vexatum à ſuo ſuperiore recedere à Cōuentu, vt adeat alium ſuperiorem, vt liberetur à grauamine, docent Bald. *Cap. Ad noſtram.* De appellat. Archidiacon. *Cap. Cum paſtoris.* 2. *quæſt.* 7. Nauar. *Comment.* 2. *De regular. num.* 61. & *Com.* 3. *num.* 51. Aragon. 2. 2. *quæſt.* 69. *ar.* 3. Rodriquez *tom.* 1. *quæſt. Regular. quæſt.* 30. *ar.* 3. & 4. Azor. *par.* 1. *lib.* 12. *cap.* 11. *quæſt.* 7. Coriolan. *De caſib. reſeruat. par.* 2. *caſu* 3. *num.* 18. Sayr. *lib.* 12. *Clauis Reg. cap.* 17. *num.* 40. Bonac. *De clauſura*

ſur. q. 2. p. 1 1. S. 1. num. 9. Spatharius. *De modo corrigen. Regular. tr. 3. par. 4. cap. 2. num. 4.* Sanchez *lib. 6. in Decal. cap. 8. num.* 17. Cuchus *lib. 3. Inſtit. maior. Tit. 1. num.* 130. Sà *verbo,* Religio. *num. 71.* Tamburin. *tom. 3. De iure Abbat. diſp. 5. quæſt. 11. num.* 79. Facundez *Præcep. 2. Eccleſ. lib. 8. cap. 5. num. 12.* Suarez *tom. 4. de Relig. tr. 5. lib. 3. cap. 1. num. 6.* Lezana *tom. 1. Quæſt. Regul. cap. 16. num. 8.* Peirin. *quæſt. 1. De ſubdito Religioſo.* ver. *Neque obſtat.* Portel. *in Dub. Regularib. verbo,* Habitus. *in Addit. num. 3.* Diana *par. 3. tract. 2. reſol. 15. in fine.* Paſſarellus *in Sch. lijs ex Auinionenſi, num. 6.* Hieronim. Rodriquez *in Compend. Quæſt. Regular. Reſolut. 10. num. 3.* Sanctorius *in Conſtit. & ſtatuta Minor. cap. 3. Statuto 22.* ver. *Prima eſt.* Barboſa *in Trident. ſeſſ. 25. cap. 4. num. 9.* Megal. *tom. 2. Reſol. var. Reſol. 195. num. 6. in fine. & num. 9.* & alij contra Bannes. *2. 2 quæſt. 12. ar. 1.*

4 Ratio autem eſt, quia in tali caſu iniuſti grauaminis ſubditus poteſt appellare ad ſuperiorem, vt in præcedenti dictum eſt, receſſus autem à conuentu, & acceſſus ad ſuperiorem, etiam Romæ exiſtentem, habet vim appellationis, cum appellatio fieri poſſit non ſolum verbo, & ſcriptura, ſed etiam facto ipſo. Per Cap. *Ad noſtram,* & Cap. *Irrepr. benſibilis.* & Cap. *De priori.* De *appellation.*

5 Deinde cum in grauamine ſit neceſſarius recurſus ad ſuperiorem tanquã defenſio neceſſaria, & iure naturali conceſſa, quæ nemini denegari poſſit Clemen. *Paſtoralis.* De *re iud.* Et voluntas ſuperioris cuiuſcunque debeat eſſe neceſſariò rationabilis, & iuſta, aliàs non erit voluntas fundata in ſuperioritatis poteſtate, ſed iniqua, quia ſuperior eſt obligatus rationi, & ea ſolum poteſt, quæ rationabilia ſunt *l. 2. ff.* De *vſufr. ear. rer. quæ vſu conſum.* & *l. penul. ff.* De *furtis* & *l. Reprehenda. C.* De *inſtit. & ſubſtit.* & Cap. *Sunt quædam. 25. quæſt. 1.* ſequitur, quod non poſſit ſuperior denegare ſubdito acceſſum ad eos, à quibus liberari poteſt, quando talis acceſſus eſt ipſi neceſſarius pro defenſione, & proinde habet præſumptam voluntatẽ ſuperiorum, & Summi Pontificis, quod poſſit accedere. quia mens ſuperioris talis eſſe præſumitur, qualis de iure eſſe debet, vt notat Bald. *in l Ex facto. ff. De vulg. & pupil. ſubſtit.* Felin. *Conſil. 31. num. 7.*

6 Nec eſt neceſſe, quod ab immediato ſuperiori licentiam petat, ſed poteſt ſine ipſa accedere, vt notat Coriolan. *par. 2. De caſib. reſeruat. Caſu 3. num. 19.* Quia, licet in appellatione requiratur remiſſio iudicis ad ſuperiorem, in caſu tamen noſtro ſuperior non procedit vt iudex, quia ſupponimus, quod recurſus ſit ob grauamen extraiudiciale; & proinde, iura, quæ requirunt talem remiſſionem, non habent locum in caſu noſtro, in quo ſuperior immediatus ſe habet vt pars; aliud eſt autem petere à iudice, & aliud petere à parte. *l. 1. & 2. C.* De *in ius vocando.*

7 Imo etiam in Iudicialibus poteſt recurrere ad ſuperiorem abſque licentia immediati ſuperioris, ſi eam petat, nec obtineat, pro quo debet adhibere teſtes, & ab ipſis accipere litteras teſtimoniales, quas ipſi denegare non poſſunt, cum ad id teneantur ex debito charitatis, quę eos obligat ad ſuccurrendum iniuſtè grauato, vt notat Peirinus *De ſubdito religioſo. quæſt. 1. cap. 20.* ver. *Si autem ſuperior.* Imo, vt notat Nauar. *Com. 3. De regular. num. 51. ad 4. in fine,* & Peirin. *modo citat.* ver. *Addunt Nauar. Sayr. lib 12. Clauis Reg. cap. 17. num. 40.* Si ſubditus timeat maius grauamen, dum perit licentiam, poteſt accedere abſque eo, quod petat, quia non tenetur ſibi augere grauamen.

8 Et in caſu, in quo ſubditus probabiliter timeret, ſibi impediendum acceſsũ in itinere ad ſuperiorem, poſſet ad ſe occultandum, & periculum fugiendum dimittere habitum, vt docent Portel. *in Dub. regular. verbo,* Habitus. *in Addition. num. 3.* Diana *tom. 3. tr. 2. de dub. Regular. reſol. 115. in fine.* Peirin. *De ſubdito religioſo quæſt. 1. cap. 20.* ver. *Addunt Nauar.* Quia cum nonniſi lege humana obligetur ad deferendũ habitum, ceſſat obligatio legis, cum non obliget cum tanto diſcrimine.

9 Neque obſtat Decretum Concilij Trident. *num. 1. allatum,* quia intelligitur de iis, qui nulla neceſſitate cogente ex nulla, vel leui cauſa recedunt à Monaſterijs ſub prætextu adeundi ſuperiores; non au-

autem de ijs, quibus talis acceſſus eſt neceſſarius pro debita defenſione, & ita notant. Nauar. Sayr. Azor. Paſſarel. Peirin. Sanctuoris, Lezana, Sanchez, Aragon. *citati num.* 1. Rodriquez *De ordine iudiciar. cap.* 13. *num.* 4. & *par.* 1. *ſum. cap.* 43. *num.* 1. Coriolan. *citat.* & rurſus *eadem par.* 2. *de caſib. reſeruat. Caſu* 5. *de iudice regular.* §. 10. *num.* 27. cum alijs ex citatis eodem *num.* 1. Neque enim eſt veriſimile, quod Concilium voluerit religioſos priuare debita defenſione.

10 Neque etiam vrget Bulla Sixti V. quia ſolum loquitur de recurſu, qui fit *Temerè, leuiuè ex cauſa*. Vnde cum limitatè loquatur, confirmat allatam reſolutionem, cum recurſus in caſu noſtro non contineatur ſub taxato à Pontifice, & prohibito. Similiter Clemens VIII. requirit præſumptionem in accedentibus ad Curiam Romanam, & proinde non complectitur eos, in quibus non eſt præſumptio, vt notat etiam Sanctor. *in Statuta Minor. cap.* 3. *ſect.* 22. ver. *Prima eſt*. Cum autem præſumptio importet dolum, vt notant Bald. *Conſil.* 486. *num.* 5. *vol.* 4. Dec. *Cap.* 2. *num.* 6. ver. *Secundo principaliter.* De iudic. Hippolit. *l. De minori num.* 39. *ff.* De *quæſt.* Menoch. *Conſil.* 763. *num.* 10. Barbatia *Cap. Prudentiam. not.* 1. De *offic. Deleg.* Sanchez *lib.* 9. *de matrimon. diſp.* 32. *num.* 38. Rota *in Aquenſi irregularit.* 14. *Maij* 1607. *Coram Caualerio*, & communiter, & proinde fundetur in actu illicito, non poteſt habere locum in caſu noſtro, in quo agitur de defenſione iure naturali conceſſa; atque adeo nec diſpoſitio Clementis VIII.

An, qui habet priuilegium erigendi priuatum Oratorium in propria domo pro celebratione miſſæ, poſſit vnum erigere in ciuitate, & alterum extra in diſtrictu ciuitatis. Quæſt. 84.

S V M M A.

1 *Verba diſpoſitionis coarctata strictè accipienda.*
2 *Omnis diſpoſitio conſumitur vnico actu, & vnica vice. & quando num.* 8.
3 *Habens priuilegium erigendi priuatum Oratorium pro audienda miſſa poteſt plura erigere extra ciuitatem, ſi in pluribus locis ſucceſſiuè habitet.*
3 *Priuilegium erigendi Oratorium priuatum eſt perſonale.*
3 *Quodnam ſit priuilegium perſonale.*
4 *Priuilegium perſonale ſequitur perſonam.*
4 *Conceſſo principali conceduntur acceſſoria.*
4 *Conceſſa ſepultura conceditur delatio corporis proceſſionaliter, celebratio pro defuncto.*
5 *Conceſſo vno conceduntur omnia neceſſaria ad ipſum.*
6 *Nomen proprium ciuitatis additum appellatiuo trahit ipſum ad ſuam ſignificationem.*
6 *Nomen, Ciuitas, in fauorabilibus pro quo ſupponit.*
7 *Numerus ſingularis aliquando ſtat pro plurali.*
8 *Corruente principali corruit acceſſorium, & permanente permanet.*
8 *Principale trahit in conſequentiam acceſſorium.*

1 RESOLVENDVM videtur, quod ſolum in ciuitate poſſit erigere Oratorium priuatū pro miſſa celebranda, quia cōceſſio priuilegij coarctatur ad domum ciuitatis priuilegiati. Ita enim habet formula priuilegij. *Vt in pri-*

priuato domus tuæ ciuitatis N. Oratorio ad hoc decenter ornato &c. verba autem cuiuſque diſpoſitionis ad aliquid reſtricta, ſtrictè intelligenda ſunt. *l. Boues. §. Hoc ſermone. ff.* De *verborum ſignificatione*.

2 Et proinde omnis diſpoſitio conſumatur vnico actu, & intelligitur de prima, & vnica vice, vt docent Iaſ. *l. Duobus. §. Si ei, qui. ff.* De *iureiur.* Alexan. *Conſil. 16. per totum. lib. 4.* Tiraquel. *l. Boues. §. Hoc ſermone. ff.* De *verbor. ſignificat.* vbi latè. Vnde etiam in caſu noſtro diſpoſitio Pontificis priuilegiantis pro celebratione miſſæ in priuato Oratorio conſumabitur per vnicam vicem per erectionem Oratorij in ciuitate.

3 Tenendum tamen eſt, quod non ſolum in Ciuitate, ſed etiam in quocunque loco diœceſis ſeruata diſpoſitione conceſſionis poſſit erigere vnum, aut plura Oratoria priuata, vt poſſit, in quocunque loco commoretur, frui priuilegio audiendi miſſam in proprio Oratorio priuato. Huiuſmodi namque priuilegium perſonale eſt, vt conſtat ex illa clauſula poſita in Breui conceſſionis, *Teque ſpecialibus fauoribus, & gratijs proſequi volentes*; quæ denotat, priuilegium eſſe conceſſum perſonæ intuitu eiuſdem perſonæ. Priuilegium autem, quod conceditur perſonæ contemplatione eiuſdem perſonæ, eſt perſonale, *l. 1. ff.* De *aq. quot. & æſt.* & notant Gloſ. *Cap. 1. 25. q. 2. init.* & in *Cap. Tuâ.* De *his, quæ fiunt à Prælat.* Bar. *l. 1. num. 2. ff.* De *conſtit. Princip.* Aymon. *Conſil. 239. num. 4.* Alciat. *Reſp. 203. num. 12. aliàs Conſil. 7. num. 16. lib. 4.* Io. Cerier. *Tract. De primogenit. lib. 3. quæſt. 1. num. 3.* Ruin. *Conſil. 217. num. 15. in fine. vol. 1.* Barboſa. *l. Quia tale. num. 5. ff.* Soluto *matrimonio.* Alexan. *Conſil. 86. init. lib. 1.* Suarez *lib. 8. De legib. cap. 3. num. 10.*

4 Cum autem priuilegium perſonale ſequatur perſonam. *l. In omnibus ff.* De *reg. iur.* & Cap. *Priuilegium.* De *reg. iur. in 6.* ſequitur, quod ille, cui eſt conceſſum priuilegium audiendi miſſam in Oratorio priuato ſuæ domus, poſſit frui priuilegio, ſiue ſit in ciuitate, ſiue extra in hoc, vel in illo loco, vbi habet domum, & proinde poſſit ibi erigere aliud Oratorium, quia erectio Oratorij eſt quid acceſſorium ad fruitionem priuilegij. Conceſſo autem principali, cenſentur conceſſa etiam acceſſoria. Cap. *Prudentiam. §. Si vero.* De *offic. deleg.* & notant Alber. *l. Cum principalis. ff.* De *reg. iur.* Euerar. *Loco à conceſſione anteced. ad conceſ. conſeq. num. 2.* Aymon. *De antiquit. tempor. par. 4. num. 67.* Et proinde conceſſa ſepultura, cenſetur conceſſa etiam celebratio pro defunctis, vt notāt Federicus de Senis. *Conſil. 186. init.* & etiam delatio mortui proceſſionaliter, vt notant Oldrad. *Conſil. 225. num. 14. ver. Vltimo videtur.* Tuſch. *littera A. Concluſ. 77. num. 9. & 10.*

5 Cum enim erectio Oratorij in qualibet domo priuilegiati ſit neceſſaria, vt poſſit audire miſſā in propria domo iuxta tenorem priuilegij, cenſetur conceſſa eo ipſo, quod conceditur poſſe audire miſſam in propria domo, quia neceſſaria ad vnum conceduntur, quando conceditur illud vnum. *l. 2. ff.* De *iuriſdic. om. iud.* & *l. Ad rem mobilem. §. Qui procuratorem. ff.* De *procurator. b.* & *l. 1. §. 1. ff.* Si *vſusfruc. pet.* & *l. Item ſic. §. Qui habet. ff.* De *ſeruit. prædior. ruſt.* & *l. Auibus. ff.* De *legat. 3.* vbi Gloſ. 2. & *l. 1. §. fin. ff.* De *offic. eius, cui mandata eſt iuriſd.*

6 Neque obſtat, quod in contrarium *num. 1.* allatum eſt, nam tenor conceſſionis habet, *In priuato domus tuæ ciuitatis N.* addito nomine proprio Ciuitatis; quia, quando coniungitur nomen proprium ciuitatis cum appellatiuo, vt v. g. ſi dicatur *Ciuitas Florentiæ*, nomen proprium tanquam indiuiduum determinat appellatiuum, vt docent Bald. *Cap. Rodulphus. num. 8. in fine.* De *reſcriptis.* Menoch. *lib. 1. De arbitrar. quæſt. 99. num. 20.* Nomen autem proprium ciuitatis ſignificat nedum pro ambitu muris incluſo, ſed etiam pro diſtrictu. *l. Vrbis appellatio.* & *l. Vt Alphenus.* & *l. Ædificia. ff.* De *verbor. ſignificat.* Quod præſertim verum eſt, quia ſumus in fauorabilibus, in quibus etiam nomen appellatiuum, *Ciuitas*, licet propriè ſignificet pro ambitu muris incluſo per iura modo allegata, extenditur tamen ad ſignificandum etiam pro ſuburbijs, & comitatu, vt docent Bald. *l. 1. §. Cum vrbem.*

Digitized by Google

bem. ff. De *offic. Præfec. vrb.* Felin. *Cap. Rodulphus. num.* 2. De *reſcriptis*. Geminian. *Cap. Si ciuitas. num.* 11. De *ſent. excom. in* 6. Iacob. de Arena *l. Si finita. §. Deinde. num.* 3. *ff.* De *dam. infect.* Franciſ. Marc. *Deciſ.* 365. *num.* 30. *lib.* 4. Tapia *Deciſ.* 4. *Sacri Conſil.* Menoch. *De arbitr. lib.* 1. *quæſt.* 99. *num.* 26. teſtans de communi Doct. *in l. fin.* C. De *ſacroſanc. Eccleſ.*

7 Neque item obſtat, quod in tenore conceſſionis ponatur numerus ſingularis, nempe *In domo tua*. quia numeri ſingularis appellatione venit aliquãdo pluralis. *l.* 2. *§. Hæreditas. ff.* De *ſuis, & legit. hæred.* & *l. Si quis ita.* ver. *Si quis filio. ff.* De *teſtam. tutor.* & *§. Si plures.* Inſtit. *De legit. agnat. ſucceſ.* & notant Gloſ. *in l. Tutor.* 3. verbo, *Filio. ff.* De *teſtam. tutor.* Mantica *De coniect. vlt. volunt. lib.* 8. *tit.* 12. *num.* 33. Menoch. *Conſil.* 158. *num.* 28. Surd. *Conſil.* 247. *num.* 10. vt in caſu noſtro, quia clauſula, *Domus tua*, ſtat ad differentiam domus alienæ, & proinde indefinitè pro quacunque domo, quæ ſit priuilegiata.

8 Ad id autem, quod *num.* 2. allatum eſt, reſp. quod diſpoſitio conſumitur vnico actu, & prima, & vnica vice, quando reſpicit id, quod principaliter ſe habet, ſecus autem, prout reſpicit aliquid acceſſorium. Nam cum acceſſorium ſequatur naturam principalis Cap. *Acceſſorium.* De *reg. iur. in* 6. ſicuti corruente principali corruit acceſſorium, *l. Qui liberis. ff.* De *vulgari, & pupil. ſubſtit.* & *l. Cum principalis. ff.* De *reg. iur.* & *§. Si quis ancil.* Inſtit. *De legat.* ita etiam permanente principali debet permanere acceſſorium, ſi ſit neceſſarium pro ipſo, quia principale trahit in neceſſariam conſequentiam acceſſorium. *l.* 2. *ff.* De *iuriſdic. om. iud.* & notant Alexan. *Conſil.* 4. *num.* 5. *lib.* 1. Feder. de Senis. *Conſil.* 163. ver. *In contrarium.* & *Conſil.* 186. *init.* Aymon. *par.* 4. *de antiq. temp. num.* 64. Villagut *De extenſ. leg. Rubr. De extenſ. legis correct. nu.* 17. *fallent.* 9. Tuſch. *littera A. concluſ.* 77. *num.* 1. & proinde non conſumitur diſpoſitio vnico actu, & vnica vice, circa acceſſoria, quando plures actus, & plures vices trahuntur in conſequentiam à principali, vt in caſu noſtro. nam facultas audiendi miſſam in propria domo in priuato Oratorio trahit ſecum, vt acceſſoriam, erectionem Oratorij, vt dictum eſt.

An legatis comeſtibilibus, quæ ſunt in domo, cenſeantur legata, quæ erant inferenda, & legans putabat eſſe illata, licet incuria miniſtrorum non fuerint introducta. Quæſt. 85.

S V M M A.

1 *Legatis eſculentis domus cenſentur legata, quæ iuſſu domini debuerant eſſe introducta.*
2 *Legatis rebus alicuius regionis cenſetur legatum debitum nondum ſolutum &c.*
3 *Legatis rebus domus cenſentur legata omnia ipſi addicta.*
4 *Id totum cenſetur legatum, ſupra quod cadit intentio teſtatoris.*
5 *Pro expreſſo habetur, quod ex mente, & coniecturis neceſſariò colligitur.*

1 RESpondendum eſt, cenſeri legata, & proinde debita legatario. Quod deſumitur ex doctrina Manticæ *De coniectur. vlt. volunt. lib.* 3. *tit.* 2. Sà *verbo*, Teſtamentum, *num.* 32. Bonacina *diſp.* 3. *De contract. lib. quæſt.* 1. *punc. vlt. num.* 3. Trullench *lib.* 7. *in Decal. cap.* 18. *dub.* 11. *num.* 9.

2 Et caſus videtur deciſus in *l. Nepoti ff.* De *inſtruc. vel inſtrum. leg.* vbi determinatur, quod legatis omnibus rebus, quæ in aliqua regione ſunt, cenſetur legatum etiam debitum nondum ſolutum viuente teſtatore, vt pote pertinens ad illam regionem.

3 Ratio autem eſt, quia legatis comeſtibilibus, quæ ſunt in domo tempore teſtamenti, aut mortis, veniunt ea omnia, quæ ſunt addicta tali domui. *l. Cum*

quI-

quid. 7. & *l. Cum de lanionis.* §. *Sabinus.* & *l. Prædia maritima.* §. *Adfini ſuo.* & §. *Ita legatum eſt.* *ff.* De *Inſtruc. vel inſtrum. leg.* etiam ſi per accidens non ſint in domo. In caſu autem noſtro eſculenta illa, quæ non ſunt in domo, ſed debebant introduci, ſunt addicta domui ex voluntate teſtatoris, quia iuſſerat introduci, & putabat eſſe introducta, ſi quidem tranſierat tempus, in quo debuerant fuiſſe introducta, & per accidens præter intentionem teſtatoris erant extra domum, ergo tanquam pars eſculentorum domus debentur ratione legati.

4 Et hæc ratio valet nedum pro foro externo, ſed etiam pro interno. & amplius confir. Quia in legatis id totum cenſetur legatum, ſupra quod cadit intentio, & voluntas teſtatoris, & quod credibile eſt cogitaſſe. *l. In teſtamentis.* 1. *ff.* De *condit. & demonſt.* & *l. Cum in teſtamen.* *ff.* De *reb. dub.* In caſu autem noſtro voluntas teſtatoris cadit etiam ſupra illa eſculenta, quæ non erant introducta in domum, ſed debuerant introduci, quia cadit ſupra omnia, quæ teſtator putabat eſſe in domo. putabat autem eſſe etiam ea quæ ex ipſius mandato debuerant fuiſſe introducta.

5 Imo cum pro expreſſo habeatur, quod ex mente & coniecturis neceſſariò colligitur, vt notant Surd. *Deciſ.* 254. *num.* 37. Flores de Mena *lib.* 2. *Variar. quæſt.* 21. *num.* 26. Caldas Pereira *De Empt. cap.* 9. *num.* 8. & 12. Gam. Luſitan. *Deciſ.* 51. *num.* 8. Molinus *De ritu nuptiar. lib.* 3. *quæſt.* 36. *num.* 19. dicta eſculenta habentur tanquã expreſsè legata; ſiquidem quod ſub legato comprehendantur, colligitur neceſſariò ex mente teſtatoris, & ex cõiecturis, nam cum fundamento cõnijcitur, quod iuſſerit, ea in domum introduci, vt ipſa quoque ſub legato comprehenderentur.

An creditor Principis poſsit acceptare aſſignationem ſui crediti ſuper gabella, quam ſcit eſſe iniuſtam. Quæſt. 86.

S Y M M A.

1 *Princeps imponens gabellas iniuſtas peccat.*
1 *Subditi non tenentur illas ſoluere.*
2 *Reſtituendum eſt, quicquid colligitur ex gabella iniuſta.*
2 *Iniuſta acceptio radix obligationis reſtituendi.*
3 *Ratio dubitandi.*
4 *Recipiens iuſto titulo res vſu conſumptibiles ab eo, qui iniuſtè accepit, poſtquam miſcuit cum proprijs, non tenetur ad reſtitutionem.*
4 *Actus in dubio debet interpretari, vt valeat.*
5 *Accipiens iuſtè de gabella iniuſta, antequam tranſeat in ærarium principis, peccat, & tenetur reſtituere.*
6 *Niſi adſit opinio probabilis, quod gabella ſit iuſta.*
7 *Quid ſi gabella ſit alicui locata.*

1 Certum eſt, Principem imponentem, & exigentem gabellas iniuſtas, peccare contra iuſtitiam, quia tunc non eſt vera gabella, ſed violenta extorſio, vt notant Caſtrenſ. *in l. Vectigalia.* *ff.* De *publ. & vectig.* Bart. *ibid.* Et proinde nulla inſurgit obligatio ad eas ſoluendas, vt notant Bald. *in l. fin. C.* De *naut. fœnore.* Menoch. *lib.* 2. *de Arbitrar. Centur.* 4. *Caſu* 397. *num.* 5. Abbas *Conſil.* 13. *num.* 6. *par.* 2. Couaruuias *Reg. Peccatum. par.* 2. §. 5. *num.* 5. Marta *par.* 1. *De iuriſdict. cap.* 24. *num.* 48. Ferret. *Conſil.* 107. *num.* 4. *volum.* 1. Cum enim princeps non habeat facultatem imponendi gabellas, niſi

Q

niſi ſeruata iuſtitia, omnes gabellæ, in quibus non ſeruatur iuſtitia, nulla ſunt, & ideo non inducunt obligationem eas ſoluendi.

2 Imo conſurgit obligatio reſtituendi quicquid titulo talium gabellarum exactum fuerit per tex. expreſſum. *l. Non ſolent.* C. Vectigalia *noua inſtit. non poſſe*, vbi etiam Gloſ. & *l. Etiam.* C. *De furtis.* & *l. Neque furti.* C. *Ex quibus cauſis infam. irroget*, & tradunt Menoch. *lib. 2. De arbitr. Centur. 5. Caſu* 498. *num.* 51. Rebuf. *ad Conſtit. Gall.* Tit. *De mercat. & negotia'. ar. 2. Gloſ. vn. poſt. init. vol. 2.* Firman. *par. 1. de Gabel. num.* 16. Io. Parlador. *lib. 1. rer. quotid. cap. 3. num.* 21. & communiter, quia interuenit radix reſtitutionis, nempe iniuſta acceptio, qua læditur iuſtitia, de qua D. Th. 2. 2. *quæſt.* 62. *ar.* 6. Caiet. *ibid.* Sotus *De iuſt. & iure lib. 4. quæſt. 7. ar. 2.* Couarru. *Reg. Peccatum par. 2. init.* Petrus Nauar. *lib. 2. De reſt. cap. 2. num.* 42. & communiter Doctores: vnde nullum eſt dubium, quod Princeps tenetur gabellas iniuſtas reſtituere, & reſarcire omnia damna inde ſequuta.

3 In caſu ergo propoſito videtur dicendum, quod creditor Principis poſſit recipere aſſignationem ſuper gabella, licet iniuſta, pro extinctione debiti, aut etiam pro annuo vſufructu ſibi debito, quia ipſe non committit iniuſtitiam, nec ratione iniuſtæ acceptionis, quia Princeps eſt debitor ex iuſtitia; nec ratione rei acceptæ, quia pecunia exacta ex gabella tranſit in æratium principis, & ex ærario poſtea ſoluitur creditori, & princeps remanet habilis ad reſtituendum pro iniuſta acceptione gabellæ.

4 Hoc autem ex eo conſtat, quia, qui recipit ab eo, qui iniuſtè accepit, res vſu conſumptibiles iam cum proprijs ipſius commixtas, neque peccat, neque tenetur ad reſtitutionem, ſi iuſto titulo accipiat, vt docent Medina *quæſt. 10. De reſt. §. Notandum.* Leſſius *lib. 2. De iuſt. & iure, cap. 14. dub. 3. num.* 22. & *cap. 20. dub. 18. num.* 156. Syluester. *verbo*, Vſura 6. *quæſt.* 1. Angelus. *verbo.* Vſura. 2. *num.* 18. Petrus Nauarra *lib. 3. De reſt. cap. 4. num.* 216. Facundez *præcep. 7. Decal lib. 7. cap. 19. num.* 12. Et habetur ex *l. Si alieni numm.* §. *ff.* De *ſolut.* ibi *Si mixti eſſent, ita vt dſcerni non poſſent, eius fieri, qui accepit in libris Caij ſcriptum eſt, ita vt actio domino cum eo, qui dediſſet, furti competeret.* Et ratio eſt, quia facta mixtione non diſcernitur, quæ ſit res aliena, & proinde accipiens iuſto titulo ab eo, qui tales res alienas habet commixtas proprijs, non conſtat, quod rem alienam accipiat, cum non magis pars illa dici poſſit aliena, quàm propria dantis. imo præſumitur, quod dans tribuat de portione propria. Nam, cum actus in dubio debeat interpretari, vt ſaluetur eius validitas. *l. Quoties. ff. De reb. dub.* & *l. Quoties. ff. De verbor. obligat.* & tradunt Abbas *Conſil.* 62. *num.* 7. *lib.* 2. Rolan. à Valle *Conſil.* 61. *num.* 29. *lib.* 3. Roman, *Conſil.* 180. *num.* 4. Scaccia *De appellat. quæſt. 2. num.* 29. Bertaz. *De clauſulis inſtrumen. Clauſ. 1. Gloſ. 4. nu.* 5. Tuſch. *Littera A. Concluſ.* 136. Rota *Deciſ.* 469. *num. 2. par. 2. Recent.* Mantica *De coniec. vltim. volunt. lib.* 12. *tit.* 17. *num.* 13. In caſu noſtro debet ſolutio interpretari facta ex portione propria ſoluentis, vt cenſeatur validè facta.

5 Verum licet hæc doctrina valeat in caſu noſtro, quando gabella tranſiuit in ærarium principis, & eſt cum alia pecunia commixta, non tamen locum habet, quando facta eſt aſſignatio ſuper ipſa gabella; nam tunc fit aſſignatio ſuper pecunia, vt eſt quoddam ſpeciale corpus pecuniæ ſeiunctum à reliquis, & cum tota ſit iniuſtè exacta, & proinde non tranſiẽs in dominium principis, qui illam acceptat in ſolutionem, peccat contra iuſtitiam, quia accipit rem, quæ dignoſcitur eſſe aliena; & conſequenter obligatur ad reſtitutionem, vt habetur ex *l. Rogaſti. §. fin.* & *l. Nam & ſi. ff.* Si *certum petatur*, & tradunt Bal. & alij Doctores in dict. *l. Rogaſti.* Petrus Nauar. *lib. 3. De reſtit. cap. 4. num.* 215. Couarru. *Reg. Peccatum par. 3. num. 2.* & Medina, Leſſ. Syluester, Angelus, Facundez citati *num.* 4. & communiter, dum docent, quod participans in rebus iniuſtè ablatis eas vſu conſumens, ſi mala fide procedat, tenetur ad reſtitutionem.

6 Hoc

Digitized by Google

6 Hoc tamen limitari debet, niſi adſit opinio virorum, prudentum, & doctorum, quod gabella iniuſta ſit, nam ſi adſit, quamuis creditor Principis teneat, eſſe iniuſtam, poterit, ſi volet, tuta conſcientia acceptare aſſignationem ſui crediti ſuper tali gabella, quia poteſt quiſque relicta propria opinione etiam probabiliori, ſequi alienam minus probabilem, vt docent Cornelius *1. 2. tract. 8. diſp. 3. dub. 3.* Malderus *diſp. 86.* Lorca *diſp. 39.* Medina *quæſt. 19. ar. 6.* Sayr. *lib. 1. Clauis reg. cap. 6.* Io. Sanchez *in Select. De ſacram. diſp. 14. num. 8.* & *diſp. 44. num. 31.* Villalobos *par. 1. ſum. tract. 1. difficul. 11. num. 2.* & alij, quos citaui in *Deciſ. Moralib. Deciſ. 15 n. 1.* nam adhuc operatur ſecundum regulas rectæ rationis, quia talis eſt opinio aliena probabilis, & ideo poteſt aſſumi vt regula propriæ operationis. Quod tamen locum non haberet, ſi ipſi certò conſtaret, quod gabella eſſet iniuſta, nam tunc etiam illi conſtaret certò, quod aliena opinio eſſet falſa, & ideo non poſſet illam ſequi, vt dixi etiam in *D. ciſ. moral. Deciſ. 21. num. 4.*

7 Sed quid, ſi gabella ſit alicui locata? Reſp. in tali caſu poſſe creditorem acceptare aſſignationem à principe ſuper pecunia ſoluenda à conductore gabellæ. Cum enim locatio ſit contractus de vſu, vel fructu alicuius rei, vel operis hominis certa mercede conſtituta alicui tribuendis, & in locatione gabellæ tribuantur conductori fructus ex eadem gabella percipiendi, ſequitur, quod pecunia ſoluenda à conductore ſit merces conſtituta iuxta *l. Sicut emptio. ff.* De *locat. & conduc.* & *l. Si cohuenerit. ff.* Commun. *diuid.* Et proinde non ſit illa ipſa pecunia, quæ colligitur in exactione gabellæ, ſed ſit ſumpta de bonis eiuſdem conductoris, quia prout ſucceſſiuè exigitur miſcetur cum pecunia ipſius. Vnde iuxta doctrinam traditam ſupra *num. 4.* licebit creditori principis acceptare talem pecuniam pro ſuo credito, quia non eſt pecunia gabellæ, ſed de mercede ſoluta pro gabella.

An irregularitas impediat ſuſceptionem primæ tonſuræ. Quæſt. 87.

S V M M A.

1 *Prima tonſura non eſt ordo.*

2 *Lex pœnalis non extenditur vltra propriam ſignificationem verborum.*

2 *Irregularitas inhabilitat etiam ad primam tonſuram.*

3 *Prima tonſura apud ſacros canones retinet nomen ordinis.*

4 *Irregularitas inhabilitat ad ſtatum, & ordinem clericalem.*

5 *Praxis, & communis ſenſus interpratatur legem.*

6 *Prohibito aliquo prohibentur omnia, per quæ peruenitur ad ipſum.*

7 *Rota iudicat tanquam ſi prima tonſura eſſet ordo.*

7 *Lex pœnalis extenditur ex identitate rationis.*

1 Videtur negatiuè reſpōden. quia prima tonſura non eſt ordo, vt docent communiter cum D. Th. *3. par. quæſt. 40. ſuppl. ar. 2.* & *in 4. diſt. 24. quæſt. 2. ar. 1. quæſtiun. 3.* D. Bonauent. *ar. 2. quæſt. 1. in corpore,* & *ad 1.* Sotus *quæſt. 2. ar. 2.* Syluestro *verbo,* Ordo *1. quæſt. 1.* Vaſquez *3. par. tom. 3. diſp. 236. cap. 1. num. 9.* & *diſp. 237. cap. 2.* Bellarmino *lib. 1. de cler. cap. 11.* Filliucio *tract. 9. cap. 1. num. 12.* Ludouico à S. Io. *tom. 1. ſum. quæſt. 1. de ſacram. ordin. ar. 1. difficul. 3. concluſ. 1.* Sayr. *lib. 6. de cenſur. cap. 1. num. 19.* Fornar. *tr. de ordine cap. 7. num. 1.* Coninch. *De ſacram. diſp. 20. de ordine dub. 2.* Reginal. *lib. 3. Praxis fori pœnit. cap. 1.* Tannero. De *ſacram. diſp. 7. quæſt. 2. dub. 2.* Gaſpare Hurtado De *ſacrament. tract. de ordine. difficul. 2.* ver. *Et imprimis.* Ochagauia *tract. vnico de ſacram. ordin. quæſt. 2. num. 6.* Præpoſito *3. par. quæſt. vnica* De *ſacram. ordin. difficul. 2. num. 8.*

... *ar*. 2. ver. *Porro*. .. Sylvio *quæſt*. 40. *ar*. 2. ... am deſumitur ex Trident. *ſeſſ*. 23. *cap*. 2. vbi Concilium definiens contra Lutherum, dari in Eccleſia ſeptem ordines, ſubdit; Eos, qui iam clericali tonſura inſigniti ſunt, per minores ad maiores aſcendere, vnde ſupponit, Clericalem tonſuram eſſe quid prævium ad ordines. Deinde recenſens ſingillatim ipſos ordines, non recenſet inter eos primam tonſuram. Vnde cum irregularitas ſit inhabilitas ad ſuſcipiendos ordines, non debet extendi ad primam tonſuram, quia cum ſimus in odioſis, & pœnalibus, debet fieri reſtrictio, non autem extenſio, nam lex pœnalis non extenditur vltra propriam ſignificationem verborũ, vt docent. Gloſ. *l. Non poſſunt. in fine. ff.* De *legib*. Aret. *l. Cũ lege. ff*. De *teſtam*. Decius *in cap*. 1. *num*. 87. *in* 1. *lect*. De *conſtit*. Panorm. *num*. 14. Angel. *l. fin*. ver. *Tertio quæritur. ff.* De *conſtit. Princip*. Surd. *Conſil*. 140. *num*. 63. *vol*. 1. Pariſ. *Conſil* 22. *num*. 6. *vol*. 4. Mantica *tom*. 1. *De tacitis conuent. tit*. 5. *num*. 13. Barboſa *l. Quia tale. num*. 37. *ff*. Soluto *matrim*. Nauar. *C. p. Pœnæ. num*. 4. De *pœnit. Diſt*. 1. Suarez *lib*. 6. *De legib. cap*. 2. *num*. 3. & communiter. Et hoc ait Diana *par*. 4. *tract*. 2. *Reſol*. 88. ver. *Sed aduerſus*. eſſe maximum argumentum, licet ob communem ſenſum non audeat hanc ſententiam ſequi. Quidam tamen Recentior in Praxi ſecundum hanc partem conſuluit, cum ipſe oppoſitum conſuluiſſem. & ita tenet Bariola apud Bonacinam. *num. ſequenti* citandum.

2 Itaque tenendum omnino eſt tanquam certum, irregularitatem impedire ſuſceptionem etiam primæ tonſuræ, vt communiter docent Auila *De cenſur. par*. 7. *diſp*. 2. *dub*. 6. *concluſ*. 1. Nauar. *Conſil*. 24. *num*. 1. & 3. *De temporib. Ordinat*. & *Conſil*. 34. & 35. *De homicid*. Fillius *tract*. 19. *cap*. 3. *num*. 59. & 60 Reginal. *lib*. 30. *Praxis fori pœnit. tr*. 2. *num*. 12. & 14. Suarez *diſp*. 40. *De cenſur ſect*. 1. *num*. 11. Præpoſ. 3. *par. in ſupplem. quæſt*. 5. *de irregular. dub*. 3. *num* 12. Gaſpar. Hurtad. *tr. de Irregular. diſp*. 1. *difficul*. 5. *num*. 18. Sayr. *lib*. 6. *De cenſur. cap*. 1. *num*. 19. Baucius *De obligat. ſacerdot*. Tit. *De ſacram. ordin. quæſt*. 4. *p. tit*. 12. Bonac. *diſp*. 7. *De cenſur. quæſt*. 1. *punc*. 1. *num*. 4. ver. *Secunda ſententia*. Rota *in Romana penſionis*. 3. *Iunij* 1583. *Coram Seraphino*.

3 Ratio autem eſt, quia licet prima tonſura non ſit propriè ordo, ſed tantum via, & præparatio quædam ad ordinem, quia tamen conſtituit in ſtatu Clericali, & eſt character Clericalis, vt ait Sixtus V. *in motu proprio contra malè promotos edito anno* 1588. ideo apud ſacros canones obtinet nomen ordinis, & ſpecialiter in Cap. *Cum contingat*. De *Ætate, & qualitate ordinand*. & proinde communiter Canoniſtæ tenent, primam tonſuram eſſe verum ordinem. Cum ergo irregularitas ſit inhabilitas ſtatuta à ſacris canonibus in ordine ad ordines ſuſcipiendos, nomine ordinum debent venire ea omnia, quæ apud ſacros canones ordines dicuntur.

4 Deinde apud ſacros canones explicatur irregularitas tanquam inhabilitas ad ipſum ſtatum clericalem, & eccleſiaſticum miniſterium, vt in Cap. *Si quis de Laicis*, vbi de irregularitate ex Bigamia. *Diſt*. 34. ibi. *In Clericum nullatenus admittatur*. & Cap. *Si laici*, eadem *Diſt*. vbi de eadem irregularitate, ibi. *Hic talis ad miniſterium Eccleſiaſticum nullo modo adducatur*. & Cap *Si quis viduam. Diſt*. 50. vbi de eadem irregularitate. ibi. *Non admittatur ad Clericatum*. ergo cum irregularitas ſit inhabilitas ad ſtatum clericalem, erit etiam inhabilitas ad primam tonſuram, quia per ipſam conſtituitur ſtatus clericalis ex Trident. *ſeſſ*. 23. *cap*. 4. *De Reformat*.

5 Rurſus Praxis, & communis ſenſus interpretatur legem. *l. Minimè*. & *l. Si int rpretatione. ff*. De *legib*. & Cap. *Cum dilectus*. De *conſuetud*. & notant Craueta *Conſil*. 91. *num*. 7. Gomez *ad Reg. Cancel. De impetr. benef. vacan. per mor. Card. quæſt*. 13. *num*. 2. Felin. *Cap. Cler*. De *iudic*. Vincentius de Franchis *Deciſ*. 116. *num*. 2. *par*. 1. Alexander *Conſil*. 36. *num*. 9. *lib*. 2. Baldus *in Rubrica De reſcrip*. Macerat. *in Varijs reſolut. lib*. 1. *reſol*. 75. *num*. 7. Vnde cum communis ſenſus teneat, quod irregularitas inducat inhabilitatem etiam ad primam ton-

tonſuram; ita vt nullus vnquam oppoſitum dixerit, & ita etiam praxis habeat, vt nullus ad ipſam admittatur irregularis abſque præuia diſpenſatione, non eſt dicendum, quod irregularis poſſit ſuſcipere primam tonſuram, quia lex obligat ſecundum interpretationem, quam habet à communi ſenſu.

6 Et hic communis ſenſus fundatur in eo, quod quando prohibetur aliquid, prohibentur etiam omnia, per quæ tanquam per media, & viam ex natura ſua ad ipſum ordinata, peruenitur ad illud. *l. Papillus.* §. *Sed ſi per interpoſitam. ff. De auctorit. tutor.* & *l. Eos. in fine.* C. De *uſuris.* & *l. Legem. in fine.* C. De *natur. liber.* & *l. fin.* C. De *reb. alien. non alien.* & Cap. *Præterea.* De *offic. Deleg.* & Cap. *Cum quid prohibetur.* De *reg. iur. in* 6. Et explicant Bar. *in l. Ambitioſæ num.* 22. *ff.* De *decret. ab ord. facien.* Barboſa *l.* 1. *par.* 3. *num.* 57. *ff.* Soluto *matrimonio.* Maſcard. *De probat. Concluſ.* 102. *per totam.* Vnde cum prima tonſura ſit ianua, & via ad ordines ex ſua inſtitutione, eo ipſo quod quis inhabilitatur ad ordines, inhabilitatur etiam ad primam tonſuram.

7 Neque obſtat argumen. *num.* 1. adductum, nam ex dictis ſolutum manet, quia nomine ordinis apud Sacros canones venit etiam prima tonſura, & proinde Rota Romana in iudicando procedit ex ſuppoſitione, quod ſit ordo, vt *in Ferrarienſi Penſionis.* 21. *Mart.* 1627. *coram Virili, num.* 3. teſtans de ſtylo eiuſdem Rotæ. & aliæ Deciſiones referuntur à Barboſa *in Conc. Trident. ſeſſ.* 23. *cap.* 4. *num.* 1. *in fine.* Et quia irregularitas, vt dictum eſt, inhabilitat ad ſtatum, & ordinem clericalem. Addo etiam, quod lex pœnalis extenditur ex identitate rationis, vt docent Panorm. *in Cap. fin. num.* 10. *& ſequen.* De *reſcript. in* 6. & *in Cap. Nihil. num.* 9. De *elect.* Geminian. *in cap.* 1. De *tempor. ordinat. in* 6. Imola *ibid.* Rochus de Curte *De conſuet. ſect.* 4. *num.* 23. Rolan. *Conſil.* 27. *num.* 48. *vol.* 1. Oſaſc. *Deciſ. Pedemon.* 67. *num.* 8. ver. *Quod in pœnalib.* Crotus *Conſil.* 135. *num.* 28. 34. *&* 35. Villagut *De extenſ. leg.* Tit. *De extenſ. leg. pœn. tantum. num.* 1. Anton. Gomez *lib.* 1. *Variar. cap.* 5. *num.* 11. Molina *lib.* 1. *De primogen. cap.* 5. *num.* 10. Euerar. *Loco à ratione leg. ampla ad extenſ. ipſ. ver. Debet ergo intelligi.* Gutierez *lib.* 1. *quæſt. canon. cap.* 10. *num.* 13. Couaruu. *Cap. Alma mater. par.* 2. §. 4. *num.* 7. Nauar. *Cap. Pœnæ.* De *pœnit. Diſt.* 1. Syluester *verbo*, Lex. *quæſt.* 18. & *verbo*, Pœna. *quæſt.* 4. Sanchez *lib.* 3. *de matrim. diſp.* 42. *num.* 4. Suarez *lib.* 6. *De legib. cap.* 4. *num.* 2. Quando enim interuenit identitas rationis, non eſt propriè extenſio, ſed comprehenſio, quia lex comprehendit ſub ſe, quantum comprehendit ratio legis, quia ratio legis eſt anima ipſius, & proinde ſecundum mentẽ legislatoris extenditur ad extenſionem rationis, cum vtriuſque ſit eadem latitudo, & comprehenſio. Ratio autem, quæ militat in irregularitate quò ad ordines, militat etiam quò ad primam tonſuram, nam honor, qui debetur miniſterio diuino, & facit, quod aliquæ perſonæ debeant cenſeri inhabiles ad ordines, facit etiam, quod debeant cenſeri inhabiles primæ tonſuræ, cum adhuc per ipſam deputentur miniſterio diuino. Adde, quod lex irregularitatis non eſt pœnalis, cum irregularitas non ſit pœna, vt de communi docet Sayr. *lib.* 6. *De cenſur. cap.* 1. *num.* 1. nec eſt odioſa, cum ſit in fauorem cultus diuini.

ſtere, quod docent Bannes 2. 2. *quæſt.* 69. *ar.* 3. *in fi. e.* Salon. *ibid. dub.* 2. Ledeſma *par.* 2. *ſum. tr.* 8. *cap.* 24. *immediatè ante* 8. *concluſ.* Quod nimirum priuilegia Pontificũ tollant appellationem, quam ius naturale vnicuique concedit, quia cum hoc ius non ſit præceptiuum, ſed tantum concedat appellationem, poſſunt religioſi ipſi renunciare. Nam tali iuri non renunciant expreſsè, vt de ſe conſtat; nec etiam implicite, quatenus ſe obligant religioni, quia non ſe obligant totaliter, & ſecundũ omnia, ſed ſolum ſecundum regulam, & ideo quò ad ea, quæ ſunt præter regulam, aut ſupra ipſam, retinent ius ad omnia, quæ ipſis à iure naturali conceduntur.

An religioſus deſtinatus ad monaſterium, vbi graue illi imminet periculum, incurrat pœnas, ſi accedat ad Curiam Romanam ad Superiores. Quæſt. 83.

S V M M A.

1 *Decretum Trident. quod Regulares non recedant à conuentib. prætextu adeundi ſuperiores.*
2 *Decreta quod Regulares non accedant Romam ſine licentia.*
3 *Regularis iniuſtè vexatus poteſt adire ſuperiores etiam Romam.*
4 *Appellatio fit etiam facto.*
5 *Voluntas ſuperioris non poteſt eſſe niſi rationabilis, & talis præſumitur.*
6 *An regularis grauatus debeat petere licentiam ab immediato ſuperiore adeundi ſuperiores.*
7 *Quid ſi grauetur in iudicio.*
7 *Quid ſi timeat maius grauamen petendo licentiam.*
8 *Quid ſi dimittat habitum, ne in itinere impediatur.*
9 *Tridentinum non prohibet acceſſum ad ſuperiores regularib. cum patiuntur grauamen.*
10 *Decreta, quod Regulares Romam non accedant abſque licentia, non procedunt, quando acceſſus eſt neceſſarius ad tollendum grauamen.*
10 *Præſumptio dicit dolum, & actionem illicitam.*

1 Concilium Tridentin. *ſeſſ.* 25. *cap.* 5. *de Regularib.* Prohibet, ne Regulares recedant à ſuis Cõuentibus, etiam prætextu accedendi ad ſuperiores, niſi miſſi, aut vocati fuerint, aliàs poſſint ab Ordinarijs locorum tanquam deſertores ſui inſtituti puniri, vnde poterunt tanquam fugitiui, aut etiam Apoſtatæ puniri.

2 Deinde Sixtus V. *in Bulla*, quæ incipit, *Ad Romanum Pontificem* edita *anno* 1588. prohibet, ne religioſi Romam accedentes ſine licentia recipiantur, ſed remittantur ad ſacram Congregationem Regularium, vel ad Protectorem. Et ſacra Cõgregatio *anno* 1587. decreuit, quod remittantur ad ſuos ſuperiores ſeuera pœna puniendi, vt refert Quaranta *in ſum. Bullarij*, verbo, *Monaſteria*. Et Clemens VIII. *in Decretis pro Reformatione Regular.* renouatis à ſacra Congregatione iuſſu Vrbani VIII. ſtatuitur. Quod ſi quis Regularium Romam accedat ſine licentia Generalis, aut Protectoris, aut Prouincialis, quando agitur de negocijs Prouinciæ, priuetur per bienniũ voce actiua, & paſſiua, & alijs pœnis arbitrio ſuperiorũ puniatur, & pœna priuationis vocis actiuæ, & paſſiuę ſit reſeruata ipſi ſummo Pontifici.

3 Verum poſſe Regularem iniuſtè vexatum à ſuo ſuperiore recedere à Cõuentu, vt adeat alium ſuperiorem, vt liberetur à grauamine, docent Bald. *Cap. Ad noſtram.* De appellat. Archidiacon. *Cap. Cum paſtoris.* 2. *quæſt.* 7. Nauar. *Comment.* 2. *De regular. num.* 61. & *Com.* 3. *num.* 51. Aragon. 2. 2. *quæſt.* 69. *ar.* 3. Rodriquez *tom.* 1. *quæſt. Regular. quæſt.* 30. *ar.* 3. & 4. Azor. *par.* 1. *lib.* 12. *cap.* 11. *quæſt.* 7. Coriolan. *De caſib. reſeruat. par.* 2. *caſu* 3. *num.* 18. Sayr. *lib.* 12. *Clauis Reg. cap.* 17. *num.* 40. Bonac. *De clauſura*

ſura q. 2. p. 1 1. S. 1. num. 9. Spatharius. *De modo corrigen. Regular. tr. 3. par. 4. cap. 2. num. 4.* Sanchez *lib. 6. in Decal. cap. 8. num.* 17. Cuchus *lib. 3. Inſtit. maior. Tit. 1. num.* 130. Sà *verbo*, Religio. *num.* 71. Tamburin. *tom. 3. De iure Abbat. diſp. 5. quæſt. 11. num.* 79. Facundez *Præcep. 2. Eccleſ. lib. 8. cap. 5. num. 12.* Suarez *tom. 4. de Relig. tr. 5. lib. 3. cap. 1. num. 6.* Lezana *tom. 1. Quæſt. Regul. cap. 16. num. 8.* Peirin. *quæſt. 1. De ſubdito Religioſo, ver. Neque obſtat.* Portel. *in Dub. Regularib. verbo*, Habitus. *in Addit. num. 3.* Diana *par. 3. tract. 2. reſol. 15. in fine.* Paſſarellus *in Scholijs ex Auinionenſi, num. 6.* Hieronim. Rodriquez *in Compend. Quæſt. Regular. Reſolut. 10. num. 3.* Sanctorius *in Conſtit. & ſtatuta Minor. cap. 3. Statuto 22. ver. Prima eſt.* Barboſa *in Trident. ſeſſ. 25. cap. 4. num. 9.* Megal. *tom. 2. Reſol. var. Reſol. 195. num. 6. in fine. & num. 9.* & alij contra Bannes. *2. 2 quæſt. 12. ar. 1.*

4 Ratio autem eſt, quia in tali caſu iniuſti grauaminis ſubditus poteſt appellare ad ſuperiorem, vt in præcedenti dictum eſt, receſſus autem à conuentu, & acceſſus ad ſuperiorem, etiam Romæ exiſtentem, habet vim appellationis, cum appellatio fieri poſſit non ſolum verbo, & ſcriptura, ſed etiam facto ipſo. Per Cap. *Ad noſtram*, & Cap. *Irreprehenſibilis.* & Cap. *De priori.* De *appellation.*

5 Deinde cum in grauamine ſit neceſſarius recurſus ad ſuperiorem tanquā defenſio neceſſaria, & iure naturali conceſſa, quæ nemini denegari poſſit Clemen. *Paſtoralis*. De *re iud.* Et voluntas ſuperioris cuiuſcunque debeat eſſe neceſſariò rationabilis, & iuſta, aliàs non erit voluntas fundata in ſuperioritatis poteſtate, ſed iniqua, quia ſuperior eſt obligatus rationi, & ea ſolum poteſt, quæ rationabilia ſunt *l. 2. ff.* De *vſufr. ear. rer. quæ vſu conſum.* & *l. penul. ff.* De *furtis* & *l. Reprehenda. C.* De *inſtit. & ſubſtit.* & Cap. *Sunt quædam. 25. quæſt. 1.* ſequitur, quod non poſſit ſuperior denegare ſubdito acceſſum ad eos, à quibus liberari poteſt, quando talis acceſſus eſt ipſi neceſſarius pro defenſione, & proinde habet præſumptam voluntatē ſuperiorum, & Summi Pontificis, quod poſſit accedere. quia mens ſuperioris talis eſſe præſumitur, qualis de iure eſſe debet, vt notat Bald. *in l Ex facto. ff.* De *vulg. & pupil. ſubſtit.* Felin. *Conſil. 31. num. 7.*

6 Nec eſt neceſſe, quod ab immediato ſuperiori licentiam petat, ſed poteſt ſine ipſa accedere, vt notat Coriolan. *par. 2. De caſib. reſeruat. Caſu 3. num. 19.* Quia, licet in appellatione requiratur remiſſio iudicis ad ſuperiorem, in caſu tamen noſtro ſuperior non procedit vt iudex, quia ſupponimus, quod recurſus ſit ob grauamen extraiudiciale; & proinde, iura, quæ requirunt talem remiſſionem, non habent locum in caſu noſtro, in quo ſuperior immediatus ſe habet vt pars; aliud eſt autem petere à iudice, & aliud petere à parte. *l. 1. & 2. C.* De *in ius vocando.*

7 Imo etiam in Iudicialibus poteſt recurrere ad ſuperiorem abſque licentia immediati ſuperioris, ſi eam petat, nec obtineat, pro quo debet adhibere teſtes, & ab ipſis accipere litteras teſtimoniales, quas ipſi denegare non poſſunt, cum ad id teneantur ex debito charitatis, quę eos obligat ad ſuccurrendum iniuſtè grauato, vt notat Peirinus *De ſubdito religioſo. quæſt. 1. cap. 20. ver. Si autem ſuperior.* Imo, vt notat Nauar. *Com. 3. De regular. num. 51. ad 4. in fine*, & Peirin. *modo citat. ver. Addunt Nauar.* Sayr. *lib. 12. Clauis Reg. cap. 17. num. 40.* Si ſubditus timeat maius grauamen, dum petit licentiam, poteſt accedere abſque eo, quod petat, quia non tenetur ſibi augere grauamen.

8 Et in caſu, in quo ſubditus probabiliter timeret, ſibi impediendum acceſſū in itinere ad ſuperiorem, poſſet ad ſe occultandum, & periculum fugiendum dimittere habitum, vt docent Portel. *in Dub. regular. verbo*, Habitus. *in Addition. num. 3.* Diana *tom. 3. tr. 2. de dub. Regular. reſol. 115. in fine.* Peirin. *De ſubdito religioſo quæſt. 1. cap. 20. ver. Addunt Nauar.* Quia cum nonniſi lege humana obligetur ad deferendū habitum, ceſſat obligatio legis, cum non obliget cum tanto diſcrimine.

9 Neque obſtat Decretum Concilij Trident. *num. 1. allatum*, quia intelligitur de iis, qui nulla neceſſitate cogente ex nulla, vel leui cauſa recedunt à Monaſterijs ſub prætextu adeundi ſuperiores; non au-

autem de ijs, quibus talis acceſſus eſt neceſſarius pro debita defenſione, & ita notant. Nauar. Sayr. Azor. Paſſarel. Peirin. Sanctuoris, Lezana, Sanchez, Aragon. *citati num.* 1. Rodriquez *De ordine iudiciar. cap.* 13. *num.* 4. & *par.* 1. *ſum. cap.* 43. *num.* 1. Coriolan. *citat.* & rurſus *eadem par.* 2. *de caſib. reſeruat. Caſu* 5. *de iudice regular.* §. 10. *num.* 27. cum alijs ex citatis eodem *num.* 1. Neque enim eſt veriſimile, quod Concilium voluerit religioſos priuare debita defenſione.

10 Neque etiam vrget Bulla Sixti V. quia ſolum loquitur de recurſu, qui fit *Temerè, leuiuè ex cauſa*. Vnde cum limitatè loquatur, confirmat allatam reſolutionem, cum recurſus in caſu noſtro non contineatur ſub taxato à Pontifice, & prohibito. Similiter Clemens VIII. requirit præſumptionem in accedentibus ad Curiam Romanam, & proinde non complectitur eos, in quibus non eſt præſumptio, vt notat etiam Sanctor. *in Statuta Minor. cap.* 3. *ſect.* 22. *ver. Prima eſt*. Cum autem præſumptio importet dolum, vt notant Bald. *Conſil.* 486. *num.* 5. *vol.* 4. Dec. *Cap.* 2. *num.* 6. ver. *Secundo principaliter.* De iudic. Hippolit. *l. De minori num.* 39. *ff.* De *quæſt.* Menoch. *Conſil.* 763. *num.* 10. Barbatia *Cap. Prudentiam. not.* 1. De *offic.* De *leg.* Sanchez *lib.* 9. *de matrimon. diſp.* 32. *num.* 38. Rota *in Aquenſi irregularit.* 14. *Maij* 1607. *Coram Caualerio*, & communiter, & proinde fundetur in actu illicito, non poteſt habere locum in caſu noſtro, in quo agitur de defenſione iure naturali conceſſa; atque adeo nec diſpoſitio Clementis VIII.

An, qui habet priuilegium erigendi priuatum Oratorium in propria domo pro celebratione miſſæ, poſſit vnum erigere in ciuitate, & alterum extra in diſtrictu ciuitatis. Quæſt. 84.

S V M M A.

1 *Verba diſpoſitionis coarctata ſtrictè accipienda.*
2 *Omnis diſpoſitio conſumitur vnico actu, & vnica vice. & quando num.* 8.
3 *Habens priuilegium erigendi priuatum Oratorium pro audienda miſſa poteſt plura erigere extra ciuitatem, ſi in pluribus locis ſucceſſiuè habitet.*
3 *Priuilegium erigendi Oratorium priuatum eſt perſonale.*
3 *Quodnam ſit priuilegium perſonale.*
4 *Priuilegium perſonale ſequitur perſonam.*
4 *Conceſſo principali conceduntur acceſſoria.*
4 *Conceſſa ſepultura conceditur delatio corporis proceſſionaliter, celebratio pro defuncto.*
5 *Conceſſo vno conceduntur omnia neceſſaria ad ipſum.*
6 *Nomen proprium ciuitatis additum appellatiuo trahit ipſum ad ſuam ſignificationem.*
6 *Nomen, Ciuitas, in fauorabilibus pro quo ſupponat.*
7 *Numerus ſingularis aliquando ſtat pro plurali.*
8 *Corruente principali corruit acceſſorium, & permanente permanet.*
8 *Principale trahit in conſequentiam acceſſorium.*

1 Reſoluendum videtur, quod ſolum in ciuitate poſſit erigere Oratorium priuatũ pro miſſa celebranda, quia cõceſſio priuilegij coarctatur ad domum ciuitatis priuilegiati. Ita enim habet formula priuilegij. *Vt in pri-*

priuato domus tuæ ciuitatis N, Oratorio ad hoc decenter ornato &c. verba autem cuiuſque diſpoſitionis ad aliquid reſtricta ſtrictè intelligenda ſunt. *l. Boues. §. Hoc ſermone. ff.* De *verborum ſignificatione*.

2 Et proinde omnis diſpoſitio conſumatur vnico actu, & intelligitur de prima, & vnica vice, vt docent Iaſ. *l. Duobus. §. Si ei, qui. ff.* De *iureiur.* Alexan. *Conſil. 16. per totum. lib. 4.* Tiraquel. *l. Boues. §. Hoc ſermone. ff.* De *verbor. ſignificat.* vbi latè. Vnde etiam in caſu noſtro diſpoſitio Pontificis priuilegiantis pro celebratione miſſæ in priuato Oratorio conſumabitur per vnicam vicem per erectionem Oratorij in ciuitate.

3 Tenendum tamen eſt, quod non ſolum in Ciuitate, ſed etiam in quocunque loco diœceſis ſeruata diſpoſitione conceſſionis poſſit erigere vnum, aut plura Oratoria priuata, vt poſſit, in quocunque loco commoretur, frui priuilegio audiendi miſſam in proprio Oratorio priuato. Huiuſmodi namque priuilegium perſonale eſt, vt conſtat ex illa clauſula poſita in Breui conceſſionis, *Teque ſpecialibus fauoribus, & gratijs proſequi volentes*; quæ denotat, priuilegium eſſe conceſſum perſonæ intuitu eiuſdem perſonæ. Priuilegium autem, quod conceditur perſonæ contemplatione eiuſdem perſonę, eſt perſonale. *l. 1. ff.* De *aq. quot. & æſt.* & notant Gloſ. *Cap. 1. 25. q. 2. init.* & in *Cap. Tuâ.* De *his, quæ fiunt à Prælat.* Bar. *l. 1. num. 2. ff.* De *conſt. Princip.* Aymon. *Conſil. 239. num. 4.* Alciat. *Reſp. 203. num. 12.* aliàs *Conſil. 7. num. 16. lib. 4.* Io. Cerier. *Tract. De primogenit. lib. 3. quæſt. 1. num. 3.* Ruin. *Conſil. 217. num. 15. in fine. vol. 1.* Barboſa. *l. Quia tale. num. 5. ff.* Soluto *matrimonio*, Alexan. *Conſil. 86. init. lib. 1.* Suarez *lib. 8. De legib. cap. 3. num. 10.*

4 Cum autem priuilegium perſonale ſequatur perſonam. *l. In omnibus ff.* De *reg. iur.* & Cap. *Priuilegium.* De *reg. iur. in 6.* ſequitur, quod ille, cui eſt conceſſum priuilegium audiendi miſſam in Oratorio priuato ſuæ domus, poſſit frui priuilegio, ſiue ſit in ciuitate, ſiue extra in hoc, vel in illo loco, vbi habet domum, & proinde poſſit ibi erigere aliud Oratorium; quia erectio Oratorij eſt quid acceſſorium ad fruitionem priuilegij. Conceſſo autem principali, cenſentur conceſſa etiam acceſſoria, Cap. *Prudentiam. §. Si vero.* De *offic. deleg.* & notant Alber. *l. Cum principalis. ff.* De *reg. iur.* Euerar. *Loco à conceſſione anteced. ad conceſ. conſeq. num. 2.* Aymon. *De antiquit. tempor. par. 4. num. 67.* Et proinde conceſſa ſepultura, cenſetur conceſſa etiam celebratio pro defunctis, vt notāt Federicus de Senis. *Conſil. 186. init.* & etiam delatio mortui proceſſionaliter, vt notant Oldrad. *Conſil. 225. num. 14. ver. Vltimo videtur.* Tuſch. *littera A. Concluſ. 77. num. 9. & 10.*

5 Cum enim erectio Oratorij in qualibet domo priuilegiati ſit neceſſaria, vt poſſit audire miſsā in propria domo iuxta tenorem priuilegij, cenſetur conceſſa eo ipſo, quod conceditur poſſe audire miſſam in propria domo, quia neceſſaria ad vnum conceduntur, quando conceditur illud vnum. *l. 2. ff.* De *iuriſdic. om. iud.* & *l. Ad rem mobilem. §. Qui procuratorem. ff.* De *procuratorib.* & *l. 1. §. 1. ff.* Si *vſusfruc. pet.* & *l. Item ſic. §. Qui habet. ff.* De *ſeruit. prædior. ruſt.* & *l. Auibus. ff.* De *legat. 3.* vbi Gloſ. 2. & *l. 1. §. fin. ff.* De *offic. eius, cui mandata eſt iuriſd.*

6 Neque obſtat, quod in contrarium *num. 1.* allatum eſt, nam tenor conceſſionis habet, *In priuato domus tuæ ciuitatis N*, addito nomine proprio Ciuitatis; quia, quando coniungitur nomen proprium ciuitatis cum appellatiuo, vt v. g. ſi dicatur *Ciuitas Florentiæ*, nomen proprium tanquam indiuiduum determinat appellatiuum, vt docent Bald. *Cap. Rodulphus. num. 8. in fine.* De *reſcriptis.* Menoch. *lib. 1. De arbitrar. quæſt. 99. num. 20.* Nomen autem proprium ciuitatis ſignificat nedum pro ambitu muris incluſo, ſed etiam pro diſtrictu. *l. Vrbis appellatio.* & *l. Vt Alphenus.* & *l. Aedificia. ff.* De *verbor. ſignificat.* Quod præſertim verum eſt, quia ſumus in fauorabilibus, in quibus etiam nomen appellatiuum, *Ciuitas*, licet propriè ſignificet pro ambitu muris incluſo per iura modo allegata, extenditur tamen ad ſignificandum etiam pro ſuburbijs, & comitatu, vt docent Bald. *l. 1. §. Cum vrbem.*

bem. ff. De *offic. Præfec. vrb.* Felin. *Cap. Rodulphus. num.* 2. De *reſcriptis*. Geminian. *Cap. Si ciuitas. num.* 11. De *ſent. excom. in* 6. Iacob. de Arena *l. Si finita. §. Deinde. num.* 3. *ff.* De *dam. infect.* Franciſ. Marc. *Deciſ.* 365. *num.* 30. *lib.* 1. Tapia *Deciſ.* 4. *Sacri Conſil.* Menoch. *De arbitr. lib.* 1. *quæſt.* 99. *num.* 26. teſtans de communi Doct. *in l. fin.* C. De *ſacroſanc. Eccl. ſ.*

7 Neque item obſtat, quod in tenore conceſſionis ponatur numerus ſingularis, nempe *In domo tua*. quia numeri ſingularis appellatione venit aliquãdo pluralis. *l.* 2. *§. Hæreditas. ff.* De *ſuis, & legit. hæred.* & *l. Si quis ita.* ver. *Si quis filio. ff.* De *teſtam tutor.* & *§. Si plures*. Inſtit. *De legit. agnat. ſucceſ.* & notant Gloſ. *in l. Tutor.* 3. verbo, *Filio. ff.* De *teſtam. tutor.* Mantica *De coniect. vlt. volunt. lib.* 8. *tit.* 12. *num.* 33. Menoch. *Conſil.* 158. *num.* 28. Surd. *Conſil.* 247. *num.* 10. vt in caſu noſtro, quia clauſula, *Domus tua*, ſtat ad differentiam domus alienæ, & proinde indefinitè pro quacunque domo, quæ ſit priuilegiati.

8 Ad id autem, quod *num.* 2. allatum eſt, reſp. quod diſpoſitio conſumitur vnico actu, & prima, & vnica vice, quando reſpicit id, quod principaliter ſe habet, ſecus autem, prout reſpicit aliquid acceſſorium. Nam cum acceſſorium ſequatur naturam principalis Cap. *Acceſſorium.* De *reg. iur. in* 6. ſicuti corruente principali corruit acceſſorium, *l. Qui liberis. ff.* De *vulgari, & pupil. ſubſtit.* & *l. Cum principalis. ff.* De *reg. iur.* & *§. Si quis ancil.* Inſtit. *De legat.* ita etiam permanente principali debet permanere acceſſorium, ſi ſit neceſſarium pro ipſo, quia principale trahit in neceſſariam conſequentiam acceſſorium. *l.* 2. *ff.* De *iuriſdic. om. iud.* & notant Alexan. *Conſil.* 4. *num.* 5. *lib.* 1. Feder. de Senis. *Conſil.* 163. ver. *In contrarium*. & *Conſil.* 186. *init.* Aymon. *par.* 4. *de antiq. temp. num.* 64. Villagut *De extenſ. leg. Rubr. De extenſ. legis correct. nu.* 17. *fallent.* 9. Tuſch. *littera A. concluſ.* 77. *num.* 1. & proinde non conſumitur diſpoſitio vnico actu, & vnica vice, circa acceſſoria, quando plures actus, & plures vices trahuntur in conſequentiam à principali, vt in caſu noſtro. nam facultas audiendi miſſam in propria domo in priuato Oratorio trahit ſecum, vt acceſſoriam, erectionem Oratorij, vt dictum eſt.

An legatis comeſtibilibus, quæ ſunt in domo, cenſeantur legata, quæ erant inferenda, & legans putabat eſſe illata, licet incuria miniſtrorum non fuerint introducta. Quæſt. 85.

S V M M A.

1 *Legatis eſculentis domus cenſentur legata, quæ iuſſu domini debuerant eſſe introducta.*
2 *Legatis rebus alicuius regionis cenſetur legatum debitum nondum ſolutum &c.*
3 *Legatis rebus domus cenſentur legata omnia ipſi addicta.*
4 *Id totum cenſetur legatum, ſupra quod cadit intentio teſtatoris.*
5 *Pro expreſſo habetur, quod ex mente, & coniecturis neceſſariò colligitur.*

---

1 Reſpondendum eſt. cenſeri legata, & proinde debita legatario. Quod deſumitur ex doctrina Manticæ *De coniectur. vlt. volunt. lib.* 3. *tit.* 2. Sà *verbo*, Teſtamentum. *num.* 32. Bonacina *diſp.* 3. *De contract. lib. quæſt.* 1. *punc. vlt. num.* 3. Trullench *lib.* 7. *in Decal. cap.* 18. *dub.* 11. *num.* 9.

2 Et caſus videtur deciſus in *l. Nepoti ff.* De *inſtruc. vel inſtrum. leg.* vbi determinatur, quod legatis omnibus rebus, quæ in aliqua regione ſunt, cenſetur legatum etiam debitum nondum ſolutum viuente teſtatore, vt pote pertinens ad illam regionem.

3 Ratio autem eſt, quia legatis comeſtibilibus, quæ ſunt in domo tempore teſtamenti, aut mortis, veniunt ea omnia, quæ ſunt addicta tali domui. *l. Cum* qui-

quida n. & *l. Cum de lanionis*. §. *Sabinus*. & *l. Prædia maritima*. §. *Adfini ſuo*. & §. *Ita legatum eſt*. *ff.* De *Inſtruc. vel inſtrum. leg.* etiam ſi per accidens non ſint in domo. In caſu autem noſtro eſculenta illa, quæ non ſunt in domo, ſed debebant introduci, ſunt addicta domui ex voluntate teſtatoris, quia iuſſerat introduci, & putabat eſſe introducta, ſi quidem tranſierat tempus, in quo debuerant fuiſſe introducta, & per accidens præter intentionem teſtatoris erant extra domum, ergo tanquam pars eſculentorum domus debentur ratione legati.

4 Et hæc ratio valet nedum pro foro externo, ſed etiam pro interno. & amplius confir. Quia in legatis id totum cenſetur legatum, ſupra quod cadit intentio, & voluntas teſtatoris, & quod credibile eſt cogitaſſe. *l. In teſtamentis*. 1. *ff.* De *condit.* & *demonſt.* & *l. Cum in teſtamen. ff.* De *reb. dub.* In caſu autem noſtro voluntas teſtatoris cadit etiam ſupra illa eſculenta, quæ non erant introducta in domum, ſed debuerant introduci, quia cadit ſupra omnia, quæ teſtator putabat eſſe in domo. putabat autem eſſe etiam ea quæ ex ipſius mandato debuerant fuiſſe introducta.

5 Imo cum pro expreſſo habeatur, quod ex mente, & conniecturis neceſſariò colligitur, vt notant Surd. *Decif.* 254. *num.* 37. Flores de Mena *lib.* 2. *Variar. quæſt.* 21. *num.* 26. Caldas Pereira *De Empt. cap.* 9. *num.* 8. & 12. Gam. Luſitan. *Decif.* 51. *num.* 8. Molinus *De ritu nuptiar. lib.* 3. *quæſt.* 36. *num.* 19. dicta eſculenta habentur tanquã expreſsè legata; ſiquidem quod ſub legato comprehendantur, colligitur neceſſariò ex mente teſtatoris, & ex cõniecturis, nam cum fundamento cõnijcitur, quod iuſſerit, ea in domum introduci, vt ipſa quoque ſub legato comprehenderentur.

An creditor Principis poſsit acceptare aſſignationem ſui crediti ſuper gabella, quam ſcit eſſe iniuſtam. Quæſt. 86.

S Y M M A.

1 *Princeps imponens gabellas iniuſtas peccat.*
1 *Subditi non tenentur illas ſoluere.*
2 *Reſtituendum eſt, quicquid colligitur ex gabella iniuſta.*
2 *Iniuſta acceptio radix obligationis reſtituendi.*
3 *Ratio dubitandi.*
4 *Recipiens iuſto titulo res vſu conſumptibiles ab eo, qui iniuſtè accepit, poſtquam miſcuit cum proprijs, non tenetur ad reſtitutionem.*
4 *Actus in dubio debet interpretari, vt valeat.*
5 *Accipiens iuſtè de gabella iniuſta, antequam tranſeat in ærarium principis, peccat, & tenetur reſtituere.*
6 *Niſi adſit opinio probabilis, quod gabella ſit iuſta.*
7 *Quid ſi gabella ſit alicui locata.*

1 CErtum eſt, Principem imponentem, & exigentem gabellas iniuſtas, peccare contra iuſtitiam, quia tunc non eſt vera gabella, ſed violenta extorſio, vt notant Caſtrenſ. *in l. Vectigalia. ff.* De *publ.* & *vectig.* Bart. *ibid.* Et proinde nulla inſurgit obligatio ad eas ſoluendas, vt notant Bald. *in l. fin. C.* De *naut. fœnore*. Menoch. *lib.* 2. *de Arbitrar. Centur.* 4. *Caſu* 397. *num.* 5. Abbas *Conſil.* 13. *num.* 6. *par.* 2. Couaruuias *Reg. Peccatum. par.* 2. §. 5. *num.* 5. Marta *par.* 1. *De iuriſdict. cap.* 24. *num.* 48. Ferret. *Conſil.* 107. *num.* 4. *volum.* 1. Cum enim princeps non habeat facultatem imponendi gabellas, niſi

niſi ſeruata iuſtitia, omnes gabellæ, in quibus non ſeruatur iuſtitia, nullæ ſunt, & ideo non inducunt obligationem eas ſoluendi.

2 Imo conſurgit obligatio reſtituendi quicquid titulo talium gabellarum exactum fuerit per tex. expreſſum, *l. Non ſolent*. C. Vectigalia *noua inſtit. non poſſe*, vbi etiam Gloſ. & *l. Etiam*. C. *De furtis*. & *l. Neque furti*. C. Ex *quibus cauſis infam. irroget*, & tradunt Menoch, *lib. 2. De arbitr. Centur. 5. Caſu* 498. *num.* 51. Rebuf. *ad Conſtit. Gall.* Tit. *De mercat. & negotia'. ar. 2. Gloſ. vn. poſt. init. vol.* 2. Firman. *par.* 1. *de Gabel. num.* 16. Io. Parlador. *lib.* 1. *rer. quotid. cap.* 3. *num.* 21. & communiter, quia interuenit radix reſtitutionis, nempe iniuſta acceptio, qua læditur iuſtitia, de qua D.Th. 2.2. *quæſt.* 62. *ar.* 6. Caiet. *ibid.* Sotus *De iuſt. & iure lib.* 4. *quæſt.* 7. *ar.* 2. Couarru. *Reg. Peccatum par. 2. init.* Petrus Nauar. *lib. 2. De reſt. cap. 2. num.* 42. & communiter Doctores: vnde nullum eſt dubium, quod Princeps tenetur gabellas iniuſtas reſtituere, & reſarcire omnia damna inde ſequuta.

3 In caſu ergo propoſito videtur dicendum, quod creditor Principis poſſit recipere aſſignationem ſuper gabella, licet iniuſta, pro extinctione debiti, aut etiam pro annuo vſufructu ſibi debito, quia ipſe non committit iniuſtitiam, nec ratione iniuſtæ acceptionis, quia Princeps eſt debitor ex iuſtitia; nec ratione rei acceptæ, quia pecunia exacta ex gabella tranſit in ærarium principis, & ex ærario poſtea ſoluitur creditori, & princeps remanet habilis ad reſtituendum pro iniuſta acceptione gabellæ.

4 Hoc autem ex eo conſtat, quia, qui recipit ab eo, qui iniuſtè accepit, res vſu conſumptibiles iam cum proprijs ipſius commixtas, neque peccat, neque tenetur ad reſtitutionem, ſi iuſto titulo accipiat, vt docent Medina *quæſt.* 10. *De reſt. §. Notandum*. Leſſius *lib. 2. De iuſt. & iure, cap.* 14. *dub.* 3. *num.* 22. & *cap.* 20. *dub.* 18. *num.* 156. Syluester. *verbo*, Vſura 6. *quæſt.* 1. Angelus. *verbo*. Vſura. 2. *num.* 18. Petrus Nauarra *lib.* 3. *De reſt. cap.* 4. *num.* 216. Facundez *præcep.* 7. *Decal lib.* 7. *cap.* 19. *num.* 12. Et habetur ex *l. Si alieni numm. §. ff.* De *ſolut.* ibi *Si mixti eſſent, ita vt diſcerni non poſſent, eius fieri, qui accepit in libris Caij ſcriptum eſt, ita vt actio domino cum eo, qui dediſſet, furti competeret*. Et ratio eſt, quia facta mixtione non diſcernitur, quæ ſit res aliena, & proinde accipiens iuſto titulo ab eo, qui tales res alienas habet commixtas proprijs, non conſtat, quod rem alienam accipiat, cum non magis pars illa dici poſſit aliena, quàm propria dantis. imo præſumitur, quod dans tribuat de portione propria. Nam, cum actus in dubio debeat interpretari, vt ſaluetur eius validitas. *l. Quoties. ff.* De *reb. dub.* & *l. Quoties. ff.* De *verbor. obligat.* & tradunt Abb. *Conſil.* 62. *num.* 7. *lib.* 2. Rolan. à Valle *Conſil.* 61. *num.* 29. *lib.* 3. Roman. *Conſil.* 180. *num.* 4. Scaccia *De appellat. quæſt.* 2. *num* 29. Beltaz. *De clauſulis inſtrumen. Clauſ.* 1. *Gloſ.* 4. *nu.* 5. Tuſch. *Littera A. Concluſ.* 156. Rota *Deciſ.* 469. *num.* 2. *par.* 2. *Recent.* Mantica *De coniec. vltim. volunt. lib.* 12. *tit.* 17. *num.* 13. In caſu noſtro debet ſolutio interpretari facta ex portione propria ſoluentis, vt cenſeatur validè facta.

5 Verum licet hæc doctrina valeat in caſu noſtro, quando gabella tranſiuit in ærarium principis, & eſt cum alia pecunia commixta, non tamen locum habet, quando facta eſt aſſignatio ſuper ipſa gabella; nam tunc fit aſſignatio ſuper pecunia, vt eſt quoddam ſpeciale corpus pecuniæ ſeiunctum à reliquis, & cum tota ſit iniuſtè exacta, & proinde non tranſiẽs in dominium principis, qui illam acceptat in ſolutionem, peccat contra iuſtitiam, quia accipit rem, quæ dignoſcitur eſſe aliena; & conſequenter obligatur ad reſtitutionem, vt habetur ex *l. Rogaſti, §. fin.* & *l. Nam & ſi, ff.* Si *certum petatur*, & tradunt Bal. & alij Doctores in dict. *l. Rogaſti*. Petrus Nauar. *lib.* 3. *De reſtit. cap.* 4. *num.* 215. Couarru. *Reg. Peccatum par.* 3. *num.* 2. & Medina, Leſſ. Syluester, Angelus, Facundez citati *num.* 4. & communiter, dum docent, quod participans in rebus iniuſtè ablatis eas vſu conſumens, ſi mala fide procedat, tenetur ad reſtitutionem.

6 Hoc

Digitized by Google

6 Hoc tamen limitari debet, niſi adſit opinio virorum prudentum, & doctorum, quod gabella iuſta ſit, nam ſi adſit, quamuis creditor Principis teneat, eſſe iniuſtam, poterit, ſi volet, tuta conſcientia acceptare aſſignationem ſui crediti ſuper tali gabella, quia poteſt quiſque relicta propria opinione etiam probabiliori, ſequi alienam minus probabilem, vt docent Corneius 1. 2. *tract.* 8. *diſp.* 3. *dub.* 3. Malderus *diſp.* 86. Lorca *diſp.* 39. Medina *quæſt.* 19. *ar.* 6. Sayr. *lib.* 1. *Clauis reg. cap.* 6. Io. Sanchez *in Select. De ſacram. diſp.* 14. *num.* 8. & *diſp.* 44. *num.* 31. Villalobos *par.* 1. *ſum. tract.* 1. *difficul.* 11. *num.* 2. & alij, quos citaui in *Deciſ. Moralib. Deciſ.* 15 *n.* 1. nam adhuc operatur ſecundum regulas rectæ rationis, quia talis eſt opinio aliena probabilis, & ideo poteſt aſſumi vt regula propriæ operationis. Quod tamen locum non haberet, ſi ipſi certò conſtaret, quod gabella eſſet iniuſta, nam tunc etiam illi conſtaret certò, quod aliena opinio eſſet falſa, & ideo non poſſet illam ſequi, vt dixi etiam in *Deciſ. moral. Deciſ.* 21. *num.* 4.

7 Sed quid, ſi gabella ſit alicui locata? Reſp. in tali caſu poſſe creditorem acceptare aſſignationem à principe ſuper pecunia ſoluenda à conductore gabellæ. Cum enim locatio ſit contractus de vſu, vel fructu alicuius rei, vel operis hominis certa mercede conſtituta alicui tribuendis, & in locatione gabellæ tribuantur conductori fructus ex eadem gabella percipiendi, ſequitur, quod pecunia ſoluenda à conductore ſit merces conſtituta iuxta *l. Sicut emptio. ff.* De *locat. & conduc.* & *l. Si cohuenerit. ff.* Commun. *diuid.* Et proinde non ſit illa ipſa pecunia, quæ colligitur in exactione gabellæ, ſed ſit ſumpta de bonis eiuſdem conductoris, quia prout ſucceſſiuè exigitur miſcetur cum pecunia ipſius. Vnde iuxta doctrinam traditam ſupra *num.* 4. licebit creditori principis acceptare talem pecuniam pro ſuo credito, quia non eſt pecunia gabellæ, ſed de mercede ſoluta pro gabella.

An irregularitas impediat ſuſceptionem primæ tonſuræ. Quæſt. 87.

SVMMA.

1 *Prima tonſura non eſt ordo.*
1 *Lex pœnalis non extenditur vltra propriam ſignificationem verborum.*
2 *Irregularitas inhabilitat etiam ad primam tonſuram.*
3 *Prima tonſura apud ſacros canones retinet nomen ordinis.*
4 *Irregularitas inhabilitat ad ſtatum, & ordinem clericalem.*
5 *Praxis, & communis ſenſus interpratatur legem.*
6 *Prohibito aliquo prohibentur omnia, per quæ peruenitur ad ipſum.*
7 *Rota iudicat tanquam ſi prima tonſura eſſet ordo.*
7 *Lex pœnalis extenditur ex identitate rationis.*

1 Videtur negatiuè reſpõden. quia prima tonſura non eſt ordo, vt docent communiter cum D. Th. 3. *par. quæſt.* 40. *ſuppl. ar.* 2. & *in* 4. *diſt.* 24. *quæſt.* 2. *ar.* 1. *quæſtiun.* 3. D. Bonauent. *ar.* 2. *quæſt.* 1. *in corpore*, & *ad* 1. Sotus *quæſt.* 2. *ar.* 2. Syluestro *verbo*, Ordo 1. *quæſt.* 1. Vaſquez 3. *par. tom.* 3. *diſp.* 236. *cap.* 1. *num.* 9. & *diſp.* 237. *cap.* 2. Bellarmino *lib.* 1. *de cler. cap.* 11. Filliucio *tract.* 9. *cap.* 1. *num.* 12. Ludouico à S. Io. *tom.* 1. *ſum. quæſt.* 1. *de ſacram. ordin. ar.* 1. *difficul.* 3. *concluſ.* 1. Sayr. *lib.* 6. *de cenſur. cap.* 1. *num.* 19. Fornar. *tr. de ordine cap.* 7. *num.* 1. Coninch. *De ſacram. diſp.* 20. *de ordine dub.* 2. Reginal. *lib.* 3. *Praxis fori pœnit. cap.* 1. Tannero. *De ſacram. diſp.* 7. *quæſt.* 2. *dub.* 2. Gaſpare Hurtado De *ſacrament. tract. de ordine. difficul.* 2. ver. *Et imprimis.* Ochagauia *tract. vnico de ſacram. ordin. quæſt.* 2. *num.* 6. Præpoſito 3. *par. quæſt. vnica* De *ſacram. ordin. difficul.* 2. *num.* 8.

Q 2 Mer-

Digitized by Google

Mercero *quæſt.* 37. *ſuppl. mar.* 2. ver. *Petro.* Chelliſono *dub.* 1. Syluio *quæſt.* 40. *ar.* 2. Quod etiam deſumitur ex Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.* 2. vbi Concilium definiens contra Lutherum, dari in Eccleſia veros ordines, ſubdit; Eos, qui iam clericali tonſura inſigniti ſunt, per minores ad maiores aſcendere. vnde ſupponit, Clericalem tonſuram eſſe quid præuium ad ordines. Deinde recenſens ſingillatim ipſos ordines, non recenſet inter eos primam tonſuram. Vnde cum irregularitas ſit inhabilitas ad ſuſcipiendos ordines, non debet extendi ad primam tonſuram, quia cum ſimus in odioſis, & pœnalibus, debet fieri reſtrictio, non autem extenſio, nam lex pœnalis non extenditur vltra propriam ſignificationem verborũ, vt docent Gloſ. *l. Non poſſ. nt. in fine. ff.* De *legib.* Aret. *l. Cũ lege. ff.* De *teſtam.* Decius *in cap.* 1. *num.* 87. *in* 1. *lect.* De *conſtit.* Panorm. *num.* 14. Angel. *l. fin.* ver. *Tertio quæritur. ff.* De *conſtit. Princip.* Surd. *Conſil.* 140. *num.* 63. *vol.* 1. Pariſ. *Conſil* 22. *num.* 6. *vol.* 4. Mantica *tom.* 1. *De tacitis conuent. tit.* 5. *num.* 13. Barboſa *l. Quia tale. num.* 37. *ff.* Soluto *matrim.* Nauar. *C. p. Pœnæ. num.* 4. De *pœnit. Diſt.* 1. Suarez *lib.* 6. *De legib. cap.* 2. *num.* 3. & communiter. Et hoc ait Diana *par.* 4. *tract.* 2. *Reſol.* 88. ver. *Sed aduerſus.* eſſe maximum argumentum, licet ob communem ſenſum non audeat hanc ſententiam ſequi. Quidam tamen Recentior in Praxi ſecundum hanc partem conſuluit, cum ipſe oppoſitum conſuluiſſem. & ita tenet Bariola apud Bonacinam. *num. ſequenti* citandum.

2 Itaque tenendum omnino eſt tanquam certum, irregularitatem impedire ſuſceptionem etiam primæ tonſuræ, vt communiter docent Auila *De cenſur. par.* 7. *diſp.* 2. *dub.* 6. *concluſ.* 1. Nauar. *Conſil.* 24. *num.* 1. *&* 3. *De temporib. Ordinat.* & *Conſil.* 34. *&* 35. *De homicid.* Filliuc. *tract.* 19. *cap.* 3. *num.* 59. *&* 60 Reginal. *lib.* 30. *Praxis fori pœnit. tr.* 2. *num.* 12. *&* 14. Suarez *diſp.* 40. *De cenſur ſect.* 1. *num.* 11. Præpoſ. 3. *par. in ſupplem. quæſt.* 5. *de irregular dub.* 3. *num* 12. Gaſpar. Hurtad. *tr. de Irregular. diſp.* 1. *difficul.* 5. *num.* 18. Sayr. *lib.* 6. *De cenſur. cap.* 1. *num.* 19. Baucius *De obligat. ſacerdot.* Tit. *De ſacram. ordin. quæſt.* 4. *p. tit.* 12. Bonac. *diſp.* 7. *De cenſur. quæſt.* 1. *punc.* 1. *num.* 4. ver. *Secunda ſententia.* Rota *in Romana penſionis.* 3. *Iunij* 1583. *Coram Seraphino.*

3 Ratio autem eſt, quia licet prima tonſura non ſit propriè ordo, ſed tantum via, & præparatio quædam ad ordinem, quia tamen conſtituit in ſtatu Clericali, & eſt character Clericalis, vt ait Sixtus V. *in motu proprio contra malè promotos edito anno* 1588. ideo apud ſacros canones obtiner nomen ordinis, & ſpecialiter in Cap. *Cum contingat.* De *Aetate, & qualitate ordinand.* & proinde communiter Canoniſtæ tenent, primam tonſuram eſſe verum ordinem. Cum ergo irregularitas ſit inhabilitas ſtatuta à ſacris canonibus in ordine ad ordines ſuſcipiendos, nomine ordinum debent venire ea omnia, quæ apud ſacros canones ordines dicuntur.

4 Deinde apud ſacros canones explicatur irregularitas tanquam inhabilitas ad ipſum ſtatum clericalem, & eccleſiaſticum miniſterium, vt in Cap. *Si quis de Laicis*, vbi de irregularitate ex Bigamia. *Diſt.* 34. ibi. *In Clericum nullatenus admittatur.* & Cap. *Si laici*, eadem *Diſt.* vbi de eadem irregularitate, ibi. *Hic talis ad miniſterium Eccleſiaſticum nullo modo adducatur.* & Cap *Si quis viduam. Diſt.* 50. vbi de eadem irregularitate. ibi. *Non admittatur ad Clericatum.* ergo cum irregularitas ſit inhabilitas ad ſtatum clericalem, erit etiam inhabilitas ad primam tonſuram, quia per ipſam conſtituitur ſtatus clericalis ex Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.* 4. *De Reformat.*

5 Rurſus Praxis, & communis ſenſus interpretatur legem. *l. Minimè.* & *l. Si interpretatione. ff.* De *legib.* & Cap. *Cum dilectus.* De *conſuetud.* & notant Craueta *Conſil.* 91. *num.* 7. Gomez *ad Reg. Cancel. De impetr. benef. vacan. per mor. Card. quæſt.* 13. *num.* 2. Felin. *Cap. Cler.* De *iudic.* Vincentius de Franchis *Deciſ.* 116. *num.* 2. *par.* 1. Alexander *Conſil.* 36. *num.* 9. *lib.* 2. Baldus *in Rubrica De reſcrip.* Macerat. *in Varijs reſolut. lib.* 1. *reſol.* 75. *num.* 7. Vnde cum communis ſenſus teneat, quod irregularitas inducat inhabilitatem etiam ad primam ton-

tonſuram ; ita vt nullus vnquam oppoſitum dixerit, & ita etiam praxis habeat, vt nullus ad ipſam admittatur irregularis abſque præuia diſpenſatione, non eſt dicendum, quod irregularis poſſit ſuſcipere primam tonſuram, quia lex obligat ſecundum interpretationem, quam habet à communi ſenſu.

6 Et hic communis ſenſus fundatur in eo, quod quando prohibetur aliquid, prohibentur etiam omnia, per quæ tanquam per media, & viam ex natura ſua ad ipſum ordinata, peruenitur ad illud. *l. Pupillus. §. Sed ſi per interpoſitam. ff. De auctorit. tutor.* & *l. Eos. in fine. C. De vſuris.* & *l. Legem. in fine. C. De natur. liber.* & *l. fin. C. De reb. alien. non alien.* & Cap. *Præterea. De offic. Deleg.* & Cap. *Cum quid prohibetur. De reg. iur. in 6.* Et explicant Bar. *in l. Ambitioſæ. num. 22. ff. De decret. ab ord. facien.* Barboſa *l. 1. par. 3. num. 57. ff.* Soluto *matrimonio.* Maſcard. *De probat. Concluſ. 102. per totam.* Vnde cum prima tonſura ſit ianua, & via ad ordines ex ſua inſtitutione, eo ipſo quod quis inhabilitatur ad ordines, inhabilitatur etiam ad primam tonſuram.

7 Neque obſtat argumen. *num. 1.* adductum, nam ex dictis ſolutum manet, quia nomine ordinis apud Sacros canones venit etiam prima tonſura, & proinde Rota Romana in iudicando procedit ex ſuppoſitione, quod ſit ordo, vt *in Ferrarienſi Penſionis. 21. Mart. 1627. coram Virili, num. 3.* teſtans de ſtylo eiuſdem Rotæ. & aliæ Deciſiones referuntur à Barboſa *in Concil. Trident. ſeſſ. 23. cap. 4. num. 1. in fine.* Et quia irregularitas, vt dictum eſt, inhabilitat ad ſtatum, & ordinem clericalem. Addo etiam, quod lex pœnalis extenditur ex identitate rationis, vt docent Panorm. *in Cap. fin. num. 10. & ſequen. De reſcript. in 6.* & *in Cap. Nihil. num. 9. De elect.* Geminian. *in cap. 1. De tempor. ordinat. in 6.* Imola *ibid.* Rochus de Curte *De conſuet. ſect. 4. num. 23.* Rolan. *Conſil. 27. num. 48. vol. 1.* Oſaſ. *Deciſ. Pedemon. 67. num. 8.* ver. *Quod in pœnalib.* Crotus *Conſil. 135. num. 28. 34. & 35.* Villagut *De extenſ. leg.* Tit. *De extenſ. leg. pœn. tantum. num. 1.* Anton. Gomez *lib. 1. Variar. cap. 5. num. 11.* Molina *lib. 1. De primogen. cap. 5. num. 10.* Euerar. *Loco à ratione leg. ampla ad extenſ. ipſ.* ver. *Debet ergo intelligi.* Gutierez *lib. 1. quæſt. canon. cap. 10. num. 13.* Couaruu. *Cap. Alma mater. par. 2. § 4. num. 7.* Nauar. *Cap. Pœnæ. De pœnit. Diſt. 1.* Syluester *verbo,* Lex. *quæſt. 18.* & *verbo,* Pœna. *quæſt. 4.* Sanchez *lib. 3. de matrim. diſp. 42. num. 4.* Suarez *lib. 6. De legib. cap. 4. num. 2.* Quando enim interuenit identitas rationis, non eſt propriè extenſio, ſed comprehenſio, quia lex comprehendit ſub ſe; quantum comprehendit ratio legis, quia ratio legis eſt anima ipſius, & proinde ſecundum mentē legislatoris extenditur ad extenſionem rationis, cum vtriuſque ſit eadem latitudo, & comprehenſio. Ratio autem, quæ militat in irregularitate quò ad ordines, militat etiam quò ad primam tonſuram, nam honor, qui debetur miniſterio diuino, & facit, quod aliquæ perſonæ debeant cenſeri inhabiles ad ordines, facit etiam, quod debeant cenſeri inhabiles primæ tonſuræ, cum adhuc per ipſam deputentur miniſterio diuino. Adde, quod lex irregularitatis non eſt pœnalis, cum irregularitas non ſit pœna, vt de communi docet Sayr. *lib. 6. De cenſur. cap. 1. num. 1.* nec eſt odioſa, cum ſit in fauorem cultus diuini.

Quid faciendum Epiſcopo intimanti Viſitationem alicui Hoſpitali, ſi excipiat, quod non debeat viſitari. Quæſt. 88.

S V M M A.

1 *Epiſcopus poteſt viſitare omnia hoſpitalia, niſi ſint ſub immediata protectione Regum.*
1 *Hoſpitalia ſunt loca pia.*
2 *Qui doceant, poſſe Epiſcopum viſitare hoſpitalia, etiam ſi in fundatione ſecus cautum ſit.*
3 *Epiſcopus non poteſt viſitare hoſpitalia, ſi in fundatione cautum ſit, ne viſitet*
3 *Ex declaratione* S. *Congregationis, & Pauli V.*
4 *Quiſque poteſt de rebus ſuis ad libitum diſponere, & eſt contra iuſtitiam ipſum impedire.*
5 *Computa non ſunt exhibenda Epiſcopo, ſi ita cautum ſit in fundatione loci pij.*
5 *Lex extenditur ad extenſionem rationis.*
6 *Quid faciendum Epiſcopo intimanti viſitationem, ſi objiciatur, quod non poſſit viſitare.*
8 *Cauſa exemptionis à quo cognoſcenda.*
8 *Illius eſt interpretari, cuius eſt condere.*
9 *Epiſcopus recognoſcit, an hoſpitalia ſint ſub immediata protectione Regum*
10 *Inhibitio facit, quod geſta deinceps ſint attentata.*
11 *Quando Epiſcopus in ordine ad viſitationem non debeat deferre appellationibus, & inhibitionibus.*
12 *Quod non eſt expreſſum à lege, non eſt volitum.*

1 Epiſcopum poſſe viſitare omnia hoſpitalia, quæcunque illa ſint, dummodo non ſint ſub immediata protectione Regum, decernit Concil. Trident. *ſeſſ*, 22. *cap.* 8. *De Reformat. ibi: Habeant ius viſitandi Hoſpitalia, collegia quæcunque, ac confraternitates laicorum, etiam quas ſcholas, ſiue quocunque alio nomine vocant; non tamen, quæ ſub Regum immediata protectione ſunt ſine eorum licentia &c.* Quia cum ſint loca pia, vt notant Abbas *in Cap. De xenodochijs. num* 2. & 3. & *Cap. Ad hæc.* De *religioſ. domib.* Sylua *De benef. par.* 1. *quæſt.* 6. *num.* 26. Syluester. *verbo*, Legatum 4. *num.* 1. pertinent ad correctionem Epiſcopi, tanquam illius, qui de rebus pijs recognoſcere debet.

2 Verum licet plures doceant, quod poſſit Epiſcopus viſitare hoſpitalia, etiam ſi in eorum fundatione cautum ſit, quod non poſſit viſitare, nec ſe intromittere, vt Zerola *in Praxi Epiſcopali par.* 1. verbo, *Hoſpitale*. ver. *Ad tertium* - *non ſolum*. Fuſchus *lib.* 2. *De viſit. cap.* 12. *num.* 7. & 8. Vgolin. *cap.* 24 *De poteſt. Epiſcopi.* §. 1. *num.* 3. Marta *De iuriſdict. par.* 4. *Centur.* 2. *Caſu* 88. *num.* 14. & *Caſu* 113. *num.* 31. Duardus *in Bullam cœnæ. lib.* 2. *can.* 15. *quæſt* 7. *num.* 16. Riccius *par.* 4. *Deciſ.* 29. Cochier. *par.* 4. *De poteſt. ordinar. in Exemp. quæſt.* 53. Quia nimirum talis conditio non ſubſiſtit, cum obſtet ius ex *citato loco Concilij* Tridentini, vbi etiam derogatur priuilegijs, ſtatutis, & conſuetudinibus etiam immemorabilibus.

3 Attamen tali conditioni non obſtare ius, & proinde ſubſiſtere, & ideo nō poſſe Epiſcopum viſitare Hoſpitalia huiuſmodi, probabilius docent Carolus de Graſſis *De effect. Clericat. effec.* 1. *num.* 160. Garzias *par.* 1. *de benefic. cap.* 2. *num.* 98. & 104. Muta *Deciſ.* 28. *num.* 29. Azeuedo *tom.* 2. *lib.* 4. *tit.* 1. *l.* 10. *num.* 29. Alphonſus de Leone *De offic. Capellani. quæſt.* 5. *ſect.* 12. *num.* 206. Perez de Lara *De anniuer. & Capell. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 48. in caſu ſimili. Gutierez *in Repet. l. Nemo poteſt. num.* 451. *ff. De legat.* 1. iuncto *Conſilio* 1. *num.* 1. Gonzalez *ad Reg.* 8. *Cancellar. Gloſ.* 5. *num.* 41. qui alios citat. Diana *par.* 1. *tract.* 2. *Reſol.* 83. Barboſa *in Trident. ſeſſ.* 22. *cap.* 8. *De reformat. num.* 3. qui alios citat. Et ita etiam fuit deciſum à Rota *apud Farinac. tom.* 1. *par.* 2. *Deciſ.* 33. & à Sacra Congregat. *apud Armendar. in Addit. ad leg. Nauar. lib.* 1.

lib. tit. 6. l. 5. §. 2. num. 66. his verbis. *Si in fundatione Hoſpitalis ſit dictum, quod Ordinarius non poſſit ſe intromittere in eius viſitatione, non poterit illud viſitare.* Et in vna *Lucana relata apud Gallemart Ad ſeſſ. 22. Concil. Trident. cap. 8.* vbi, quod exempta in fundatione, cui per decretum Trident. nihil eſt derogatum, non poſſunt viſitari; & in alia *Abulenſium. ibid.* & in alia etiam *relata ibid. num. 5.* & à Paulo V. *apud Garziam citatum in cauſa Abulenſi pro comite d. Oropeſa contra Epiſcopum, in eius Breui ſub anulo Piſcatoris die 7. Aprilis* 1606. Et quamuis hæ declarationes, & Deciſiones non ſint publicatæ, faciunt tamen conſtare de ſenſu Pontificis, & Congregationis, quod ſufficit ad hanc opinionem firmandam.

4 Et habet optimum fundamentum. Quia, cum poſſit quiſque ad libitum de rebus ſuis diſponere. *l. 2. in fine. ff.* Si *quis à par. fuer. manumiſ.* ita vt priuatio iſtius facultatis dicatur contra bonos mores. *l. penul. ff.* De *pactis.* vbi Doctores. & *l. Nemo extra' s.* C. De *Iudeis.* & *l. D. dum.* C. De *contrahenda empt.* & notat Craueta *Conſil.* 217. *num.* 2. atque adeo ſit contra iuſtitiã. *l. Iniuriam.* §. *Si quis me prohibeat. ver. At ſi quis. ff.* De *iniurijs.* Eccleſia admittit illas conditiones, quas apponunt fundatores in aliqua fundatione.

5 Hinc Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 22. *cap.* 9. *De reformatione* decernit, quod non poſſit Epiſcopus exigere ſibi reddi rationem adminiſtrationis, & exhiberi cõputa Hoſpitalis, aut alterius loci pij, ſi in eius fundatione cautum ſit, quod non poſſit in hoc ſe intromittere. Hoc autem decretum habet locum etiam in Viſitatione, quia militat eadem omnino ratio, nempe vt manuteneatur mens fundatoris, & ſeruetur forma appoſita in fundatione. Vnde cum lex extendatur ex identitate rationis, *l. Regula.* §. *fin. ff.* De *iuris, & facti ignor.* vbi Bar. & Bal. & in *l.* 2. §. *Si mater.* ver. *Quid ſi curatores.* & ver. *Quid ſi deceſſerint. ff.* Ad *Tertul.* & in *l. Cum pater.* §. *Dulciſſimis. ff.* De *legat.* 2. Panorm. *in Cap. Sicut. in fine.* De *teſtib.* Cardin. *Clement.* 1. De *elect.* Imola *in Cap. Pro humani.* De *homicid. in* 6. Domin. & Franc. *ibid.* Cotta *in Memorabil.* verbo, *Ratio generalis.* Roman. *Conſil.* 16. *num.* 4. Rolan. *Conſil.* 27. *num.* 7. *vol.* 1. & *Conſil.* 67. *num.* 84. *vol.* 3. Lamberten. *De iurepatr. lib.* 2. *par.* 1. *quaſt.* 10. *ar.* 4. *in fine.* Curt. iun, *Conſil.* 185. Villagut *Rubr. de extenſ. leg. pœnal. reſp. meræ pœnæ. num.* 22. Menoch. *De recuper. poſſeſſ. Remed.* 6. *num.* 20. Euerar. *Loco à ratione leg. ampla.* Corſet. *Singul.* 23. & *ſing.* 298. Couarruu. *Cap. Alma mater. par.* 2. §. 4. *num.* 7. *ver. Secundo.* Gutierez *lib.* 1. *Canon. Quaſt. cap.* 10. *num.* 3. Gomez *lib.* 1. *Variar. cap.* 5. *num.* 11. Sanchez *lib.* 3. *de matrim. diſp.* 42. *num.* 4. Molina *lib.* 1. *De primogen. cap.* 5. *num.* 10. & communiter, quorum plures referunt, & ſequuntur Tuſch. *littera P. concluſ.* 892. & Tiraquel. *tract. Ceſſante cauſa. par.* 1. *num.* 139. & *limit.* 1. *num.* 64. Quia nimirum non tam eſt extenſio, quam manifeſtatio incluſionis, quia cum Ratio ſit anima legis, operatur ſecundum menſuram rationis. Et proinde Sacra Congregatio, & Paulus V. vt *num.* 3. viſum eſt, declararunt, hoc eſſe obſeruandum etiam quò ad Viſitationem, quia diſpoſitio Cõcilij Tridentini quò ad computa comprehendit etiam viſitationem. Et ita etiam notant Gutierez *lib.* 1. *quaſt. canon. cap.* 35. *num.* 19. Rodriquez *tom.* 3. *ſum. cap.* 198. *num.* 2.

6 Cum igitur tàm ex parte fundationis, quàm ex parte priuilegij conceſſi poſt Tridentinum, poſſint hoſpitalia eſſe immunia à Viſitatione, dubitatur, quid faciendum Epiſcopo intimãti Viſitationem, ſi prætendatur immunitas ab ipſa. Maceratenſ. *in Varijs Reſolut. lib.* 1. *Reſol.* 66. *n.* 4. aſſerit, in tali caſu non debere ſuperſedere Epiſcopum, ſed debere deuenire ad effectualem viſitationem, ſaltem vt delegatum ſedis Apoſtolicæ ſaluis iuribus partium, quod etiam tenet Zerola *in Praxi Epiſcopali.* verbo, *Hoſpitale. ver. Sextum dubium.* loquens de reuiſione computorum & citat Aret. *in* §. *Oeconomos. in fine Authen.* De *ſacroſ. Epiſcop.* Maran. *par.* 3. Tit. De *appellat num.* 198. & poſteà extendit etiam ad Viſitationem, quando ſuffraganeus viſitat, & appellatur ad Metropolitanum, quia appellatio deuoluit, non autem ſuſpendit; & aſſerit ita in vtro-

que

que caſu declaratum ſi. ſic à S. Congregat.

7 Sed tenendum eſt cum Io. Franciſco Leone *in Theſauro Fori eccleſiaſtici par. 2. cap. 14. num. 13.* Quod ſi Hoſpitale, aut Confraternitas, aut alius locus, ſeu Congregatio prætendat, ſe in virtute priuilegiorum non poſſe viſitari, debeat Epiſcopus ſuperſedere, & mittere ad ſacram Congregationem allegationes facti, & iuris. & ita aſſerit, declaraſſe ſacram Congregationem in *vna Ruben.* & in *vna Mediolan.* & ſimilis declaratio habetur. in *Declarat. ex Biblioth. Bellarm. ad ſeſſ. 22. Concil. Trident. cap. 9.* his verbis. *Epiſcopus ſecundum hoc, & præcedens decretum debet intimare Viſitationem, & exactionem rationum à Confraternitatibus, & ſi excipiunt. ſe non viſitandos ex priuileg. &c. tamen transmittantur ad Congregationem aliàs allegationes de facto, & de iure. & interim ſuperſedeat.*

8 Ratio autem eſt, quia ſi priuilegia ſunt clara, ita vt nullam difficultatem patiantur, ceſſat ex notificatione prætenſio Epiſcopi de viſitando, cum non poſſit ire contra priuilegia clara ſummi Pontificis. Si verò dubia ſint, aut exemptio difficultatem patiatur, pertinet iudicium ad Sedem Apoſtolicam, quia ad ipſam pertinet iudicare de exemptione, quam aut lege, aut priuilegio concedit, quia in hoc eſt neceſſaria aut legis, aut priuilegij interpretatio. Illius autem eſt interpretari, cuius eſt condere *l. Non ambigitur. ff.* De *legib.* & *l. Si imperialis maieſtas*, & *l. Leges ſacratiſſimæ. C.* De *legib.* & Cap. *Cum veniſſent.* De *iudicijs*. & Cap. *Inter alia.* De *ſent. excommunicat.*

9 Neque obſtat, quod Epiſcopus debeat recognoſcere, an Hoſpitalia ſint ſub immediata protectione Regum, ſi ipſi viſitare volenti hæc exceptio opponatur, vt docent, & referunt deciſum Marta *De iuriſdict. par. 2. cap. 18. num. 5.* Armendar. *in Addit. ad Recopil. leg. Nauar. Tit. 6. de viſit. num. 62.* Stephanus Vueims *ad 24. Conſtit. per Trident. innouatas Conſtit. 16. num. 16.* Ciarlin. *lib. 1. controuer. cap. 65. num. 4.* Barboſa. *De poteſt. Epiſcopi. par. 3. alleg. 75. n. 20.* Quia in hoc caſu agitur ſolum de recognitione immediatæ protectionis, quæ cum ſit quid laicale, eſt ſub iudicio Epiſcopi vt ſuperioris in ordine ad ea, quæ concernunt loca pia. At quando agitur de exceptione, & priuilegijs, agitur de eo, ſecundum quod loca pia non ſubijciuntur Ordinario, & ideo iudicium de ipſis pertinet ad Apoſtolicam Sedem.

10 Et hoc à fortiori valet, ſi Epiſcopo à ſuperioribus inhibitum fuerit, ne procedat ad viſitationem, quia inhibitio facit, quod deinde geſta ſint attentata, & ſint nulla, & proinde reuocanda Cap. *Non ſolum*, & Cap. *Romana. § Quod ſi obijciatur. De appellat. in 6.* Dec. *Conſil. 103. init.* Oſaſch. *Deciſ. 5. num. 5.* Federic. de Senis *Conſil. 300. num. 1.* Menochius *Conſil. 557. num. 13.* & latè Lancellot. *De attent. cap. 20. par. 2. num. 226.*

11 Quod etiam ex eo conſtat, quòd Trident. *ſeſſ. 21. cap. 8. de reformat.* agens de viſitatione facienda ab Epiſcopo, quò ad monaſteria, in quibus non viget Regularis obſeruantia, & quò ad beneficia, excludit appellationes, & inhibitiones, quas nullum vult habere effectum. Quas ſimiliter excludit *ſeſſ. 7. cap. 8. de reformat.* vbi agit de viſitatione Eccleſiarum exemptarum. Cum ergo in *ſeſſ. 22. cap. 8. de reformat.* agens de viſitatione hoſpitalium, & locorum piorum non excludat appellationes, & inhibitiones, dicendum eſt, quod poſſint interponi; quia ſi voluiſſet, non habere locum, expreſſiſſet. *l. vnica. § Sin autem. C.* De *cadue. tollen.* & *l. Si ſeruus. § Prætor ait. ff.* De *acquir. hered.* & Cap. *Ad audient. 2.* De *decim.* & Cap. 2. De *tranſac. Prælat.* & latè Tiraquel. *l. Si vnquam verbo.* Libertis *num. 3. C.* De *reuocan. donat.* Surd. *Deciſ. 88. num. 4.* & *Conſil. 245. n. 4.* Tuſch. *littera V. Concluſ. 89. num. 5.* præſertim cum facilè potuiſſet exprimere, vt aiūt Menoch. *Conſil. 30. num. 8.* Armendar. *in Addit. ad Recopil. leg. Nauar. in Proem. num. 159.* & etiam ſit ſolitum exprimere, vt in locis allegatis.

An

An loca pia exempta in fundatione ſubſint Viſitationi Epiſcopi, & reuiſioni computorum. Quæſt. 89.

S V M M A.

1 *Epiſcopus non poteſt viſitare loca pia, & eorumdem computa recognoſcere, ſi de hoc in fundatione cautum ſit.*
2 *Neque ſi conceſſa ſit in fundatione talis exemptio à Pontifice ad inſtantiam fundatoris.*
2 *Voluntas melius declaratur facto, quàm verbis.*
3 *Forma actus declarat animum, & voluntatem operantis.*
4 *Epiſcopus non poteſt viſitare loca pia, ſi Pontifex in fundatione conceſſerit, quod non poſſint viſitari.*
4 *Dictum generaliter eſt accipiendum generaliter.*
5 *Generalis exemptio non excludit viſitationem, nec reuiſionem computorum.*
6 *Viſitatio eſt priuilegiata.*
6 *Non ei derogatur, niſi per expreſſam mentionem.*
7 *Omnimoda exemptio excludit viſitationem, &c.*
7 *Dictio,* Omnino, *aut æquiualens comprehendit omnes caſus.*
7 *Complectitur omnes ſpecies eius, cui annectitur.*

1 Licet Epiſcopi habeant ius viſitandi loca pia, quantumuis exempta, & reuidendi rationes computorum ex Trident. *ſeſſ. 22. cap. 8. & 9. De reformatione*, non tamen hoc ipſis conceditur, ſi in dictorum locorum fundatione expreſsè aliter cautum ſit, vt loquens de reuiſione computorum habet Trident. *citato cap. 8.* quod procedit etiam quò ad Viſitationem ex declaratione S. Congregat. ex bibliotheca Cardinal. Bellarm. *ad Concil. Trident. ſeſſ. 22. cap. 8.* quæ ita habet. *Per hoc decretum non eſt derogatum locis pijs, quæ in eorum fundatione fuerunt exempta ab Ordinario*. Et ſimilis declaratio refertur etiam à Bellemart ad dictum locum Concilij *num. 4. ver. Congregatio Concilij*. & alia *num. 5.* & à Marzilla *lib. 2. Tit. 6. De religioſis domib. ſuper cap. 2. littera G.* Et rurſus in vna Licienſ. 11. Maij 1604. *Sacra &c. Auditis partibus cenſuit, huiuſmodi hoſpitale ex priuilegio ſedis Apoſtolicæ in limine fundationis exemptum ab ordinarij iuriſdictione nequaquam poſſe à Diœceſano Epiſcopo viſitari.* Et in alia Licienſi 12. Auguſti 1604. *Sacra &c. cenſuit, priuilegium in limine fundationis Hoſpitali conceſſum, vt ab Ordinario viſitari non poſſit, nequaquam eſſe derogatum cap. 8. ſeſſ. 22. De reformat.* Et in vna Abulenſi 6. April. 1606. *Sacra &c. inhærens deciſioni à ſe aliàs editæ, quod Concilium decreto cap. 8. ſeſſ. 22. tribuens Epiſcopis facultatem viſitandi Hoſpitale, & alia loca pia, non ſuſtulit fundationes excludētes Epiſcopū à iuriſdictione viſitandi*. Et hæ declarationes fundantur in iure communi, nempe in Clement. *Quia contingit. De religioſ. domib.* vbi ſtatuitur, quod ij, ad quos pertinet ex fundatione priuilegio &c. reforment loca pia, tollentes abuſus, & ſolum in caſu negligentiæ ſubintrent Epiſcopi quò ad loca pia exempta vt delegati Sedis Apoſtolicæ. Vnde licet in limine fundationis exēptio conceſſa ſit ſolum à iuriſdictione ordinarij non tamen poterit Epiſcopus viſitare vt delegatus Sedis Apoſtolicæ, nam non habet quod poſſit viſitare vt delegatus, niſi à Concilio, quare ſi decretum Concilij non derogat exemptioni conceſſæ in fundatione, nec etiam Epiſcopus erit conſtitutus delegatus reſpectu ipſorū, cum talis delegatio ſit derogatio exemptionis.

2 Dubitatur autem modo, quid dicendum, ſi non conſtet, quod talis conditio appoſita ſit à fundatoribus, ſed tantum de generali exemptione ex Breui Pontificio. Et quidem ſi Pontifex concedat exemptionem in ſpeciali à Viſitatione, & reuiſione computorum ad inſtantiam fundatoris, nulla adeſt difficultas, quia eo ipſo, quod conceſſio fit ad inſtan-

tiam

tiam partis, conſtat de voluntate teſtatoris, quod locus pius fundetur cum tali cōditione. Voluntas enim melius declaratur facto, quam verbis, Cap. *Dilecti filij*. 2. De *appellat*. Decius *ibid. not.* 2. Ancharan. *Conſil* 302. *num.* 3. Abbas *Conſil.* 116. *num.* 3. *lib.* 2. Iaſ. *l. Reprehendenda. num.* 7. C. De *inſtit.* & *ſubſtit.* Gozadin. *Conſil.* 101. *num.* 3. Socin. iun. *Conſil.* 38. *num.* 13. *lib.* 1. & *Conſil.* 42. *num.* 14. *lib.* 2. Gram. *Conſil.* 13. *Crimin. num.* 3. Salicet. *in l.* 1. C. *Si maior fac. rat. hab.* Curt. iun. *Conſil.* 50. *num.* 9. Vnde cum fundator procurauerit à ſummo Pōtifice conceſſionem exemptionis à viſitatione, & reuiſione computorum, iam ex facto ipſius conſtat, quod voluerit fundare cum conditione huiuſmodi exemptionis.

3 Quod amplius ex eo conſtat, quia forma actus eſt illa, quæ declarat animū, & voluntatem operantis, & magis, quàm declarent ipſa verba. *l. Si tamen*. §. *Si quis dicit*. *ff.* De *edilitio edicto*, & *l. Paulus*. *ff.* Rem *ratam haberi*. & docent Decius. *Cap. Dilecti*. 2. *not.* 2. De *appellat.* & *Conſil.* 237. *num.* 3. Alciat. *De Præſumpt. reg.* 2. *præſump.* 26. & *reg.* 3. *præſumpt.* 33. Craueta *Conſil.* 204. *num.* 11. Alciat. *reſpon.* 525. *num.* 3. in veteri impreſſione, quos ſequitur Menoch. *Conſil.* 313. *num.* 17. Vnde cum forma actus fundationis conſtituta à Pontifice ad inſtantiam fundatoris ſit, quod locus ſit exemptus à viſitatione, & reuiſione computorum, iam ex hoc declaratur mēs fundatoris, quod non ſubiaceat viſitationi, & reuiſioni computorum reſpectu Epiſcopi.

4 Similiter etiam non poterit Epiſcopus viſitare, nec reuidere computa, ſi in Breui exemptionis à fundatione cautum ſit, ne in his ſe immiſceat, & ſi non ad inſtantiam partis. Nam Concil. Trident. *dicta ſeſſ.* 22. *cap.* 9. *De reformatione*. abſolutè decernit, quod non poſſit Epiſcopus ſe immiſcere, ſi cautum ſit in inſtitutione, & ordinatione Eccleſiæ &c. ne ſe immiſceat. ibi, *Niſi ſecus forte in inſtitutione, & ordinatione talis Eccleſiæ, ſeu fabricæ expreſſè cautum eſſet*: & non dicit, quod debeat eſſe cautum à fundatore, ſed abſolutè, & generaliter. Quod autem dicitur generaliter, eſt etiam accipiendum generaliter. *l.* 1. §. *Quod autem. ff.* De *aleator.* & *l. in fraudem. ff.* De *teſtamen. milit.* & *l. De pretio. ff.* De *publica in rem act.* & *l. Si ſeruitus. ff.* De *ſeruit. urb. præd.* & *l. Regula.* §. *fin. ff.* De *iur. & fact. ignorant.* & *l. Si finita*. §. *De cæteris. ff.* De *damno infect.*

5 Quod ſi in fundatione ſit ſolum conceſſa generalis exemptio abſque expreſſa mentione immunitatis à viſitatione, & reuiſione computorum, tunc poterit Epiſcopus viſitare, quia in generali cōceſſione exemptionis non venit immunitas à viſitatione, & reuiſione computorū. Cap. *Cum venerabilis*. De *cenſibus*. & tradunt Achilles de Graſſis *Deciſ.* 2. *de Exempt.* Gratian. *Diſceptat. forenſ. cap.* 870. *num.* 7. Ciarlin. *lib.* 1. *controuer. Forenſ. cap.* 65. *num.* 5. Riccius *Collectan.* 1228. Rota *Deciſ.* 2. *De cenſib. in antiquis.* & *Deciſ.* 186. *par.* 1. *Diuer.* Vnde Trident. *ſeſſ.* 22. *cap.* 8. *De reformat.* ſubijcit Viſitationi epiſcopali etiam loca exempta; & *cap.* 9. habet, quod loca pia non ſint immunia à reddēdis rationibus, niſi in fundatione aliter expreſsè cautum ſit.

6 Cum enim Viſitatio tanquam inducta in fauorem animæ, & in honorem Dei ſit priuilegiata, vt notant Pauinus *De viſitatione. quæſt.* 1. *num.* 6. & *quæſt.* 10. *n.* 1. Marius Antonin. *Varior. Reſol. lib.* 1. *Reſol.* 109. *num.* 5. non cenſetur illi derogatum per generalia verba, niſi de ipſa fiat expreſſa mentio. Quia in generali conceſſione non veniunt; quæ quis veriſimiliter non eſſet in ſpecie conceſſurus, iuxta regulam *In generali*. De *regul. iur. in* 6. & ideo in generali conceſſione exemptionis non venit conceſſio exemptionis à viſitatione. & reuiſione computorum.

7 Limitanda tamen eſt hęc doctrina, vt non habeat locum, quando in generali conceſſione exemptionis adeſſet particula, *Omnino*, aut aliqua alia dictio æquiualens, quæ ſignificaret abſolutam, & totalem exemptionem. Dictio enim, *Omnino*, indiſtinctè compræhendit omnes caſus, vt tradunt Rolan. *Conſil.* 84. *num.* 24. *vol.* 1. & *Conſil.* 61. *num.* 37. *vol.* 3. Socin. iun. *Conſil.* 131. *num.* 23. *vol.* 1. & *Conſil.* 61. *num.* 25. *vol.* 2. Decian. *Conſil.* 182. *num.* 2. Ruin. *Conſil.*

Digitized by Google

133. num. 8. vol. 2. Alexa. i. Conſil. 13 num. 7. lib. 2. Flamin. De reſignat. lib. 11. in Præfat. num. 12. Seraphin. De priuileg. iuram. Priuil. 49. num. 44. Tuſchus littera D. concluſ. 322. num. 10. Et proinde nullam recipit reſtrictionem, vt notat Menoch. Conſil. 2. num. 256. Tiraquel. l. Si vnquam. verbo. Reuertatur. num. 78. C. De reuocan. donat. Importat enim quamdam totalitatem, quę ſaluari non poteſt, niſi includat quicquid in tali genere, aut ordine complectitur.

8 Hinc ſecundum Rotam in vna Placētina Archidiaconatus die 4. Maij 1574. coram Blanchetto, & in Aſſiſienſi Canonicatus die 14. Iunij 1600. coram Sacrato, & in Calaguritana Canonicatus 20. Iunij 1605. coram Lancellotto, dictio, omnino, ſeu omni modo, complectitur omnes ſpecies eius, cui annectitur, quia nimirum non ſolum includit ſubſtantiam rei, ſed etiam quemcunque modum ipſius, & proinde falſa redderetur oratio, ſi exciperetur aliquid de re, cui adiungitur

An religioſus irregularis à iure infamia delicti habeat exercitium vocis actiuæ. Queſt. 90.

S V M M A.

1 *Tripliciter quis infamis à iure.*
2 *Infamis non poteſt admitti ad dignitates.*
3 *Religioſus irregularis ex infamia non poteſt exercere vocem actiuam.*
3 *Non poteſt eligere.*
4 *Infamibus interdicitur omnes actus legitimi.*
4 *Actus legitimi qui nam ſint.*
4 *Infamis repellitur ab accuſando, teſtificando, poſtulando &c.*
5 *Pœnitentia peracta, & emendatio non habilitat infames ad actus illis prohibitos.*
6 *Infamis vbique talis.*

1 Infamis à iure tripliciter quis eſſe poteſt. Primo quidem ob commiſſum delictum, cui à iure ſit annexa infamia abſque eo, quod interueniat iudicis ſententia, iuxta *l. 1. & toto tit. ff. De his, qui notantur infamia. & l. Decreto, & l. penultima. C. Ex quibus cauſis infam. irrog. & l. 1. §. Remouet. ff. De poſtulan. & l. Probrum. & l. Palam. ff. De ritu nuptiar. & l. Si quis maior. C. De tranſact. & l. Cum vir nubit. C. Ad leg. Iuliam. De adult.* Secundo, quando quis per iudicis ſententiam damnatur ob crimen, quod ſecum à iure trahat infamiam, iuxta *l. 1. ibi Qui furti. & ibi. Qui pro ſocio, & l. Athletas. § fin. & l. Furti. §. 1. & l. Notatur, & ſequen. ff. De his, qui notantur infamia, & l. fin. C. Ex quib. cauſ. infam. irroget.* Tertio denique, quando quis commiſit turpe delictum, & interpoſitum eſt pactum abſque iudicis auctoritate de eo redimendo mediāte pretio iuxta *l. 1. ver. Qui furti. & l. 4. §. fin. & l. Quoniam. & l. Furti. § Pactuſque, ff. De his, qui not. infam. & l. Non damnatos. C. Ex quib. cauſ. infam. irrog.* & latè tradunt Bocerus *claſ. 5. diſp. 6. theſi 50. & ſequent. & 72.* & Pechius *De regul. iur. Reg. 87. num. 3.*

2 Certum eſt autem, quod quocunque modo ex his aliquis ſit infamis, non poteſt promoueri ad aliquam dignitatem, quia infamibus perſonis nō reſeratur aditus ad dignitatem aliquam *l. 1. C. De infamibus. & l. Neque famoſis, C. De dignit. & l. vnica. C. De infamib. & l. Spurij. §. Qui iudicij publici. ff. De decurionibus. & l. Infamia, C. De Decurionibus. & Cap. Infamibus. De reg. iur. in 6.* Dignitas enim requirit ſubiectum habile, à quo decus ipſius ſuſtentari poſſit. perſona autem infamis, non ſolum non ſuſtentat, ſed ipſam dedecorat: vnde Eccleſiaſ. 10. *Quis honorificabit exhonorantem animam ſuam?* Deinde communitas in diſtribuendis honoribus debet ſeruare iuſtitiam diſtributiuam, atque adeo habere rationem habilitatis perſonarum, & meritorum, ita vt conferantur, qui antecellunt cœteris. Infames autem, nedum non antecellunt, ſed vt turpitudine notati in alio ordine nempe indignorum collocantur.

3 An autem Religioſus, qui infamiā iuris contraxit, & proinde irregularis eſt, poſſit exercere vocem actiuam, negatiuè reſpondendum eſt iuxta doctrinam eorū, qui tenent, quod non poſſit infamis eligere.

gere. Ita Sylueſter *verbo*, Electio 1. *num.* 5. *in fine*. extendens ad omnem irregularem. Suarez *diſp.* 48. *de cenſuris ſect.* 3. *num.* 2. Pelrin. *De Prælato relig. quæſt.* 2. *cap.* 5. §. 4. *num.* 55. Portel. *in Dub. Regular. verbo*, Vox actiua. *num.* 2. Caſtellin. *De elect. cap.* 5. *De legit. elect. num.* 1. *in fin.* Sigiſmundus à Bononia *De elect. dub.* 86. *num.* 6. Et Gloſ. *Cap. Vt circa.* verbo *Eligentium*. De elect. *in* 6. Et de irregulari habetur expreſsè ex Cap. *Is qui*. §. *Is vero.* in fine. *De ſent. excommunicat. in* 6.

4 Ratio autem eſt, quia infamibus ſunt interdicti omnes actus legitimi. *l. Actus. ff.* De reg. iur. et Cap. *Sciſcitatus*. De reſcriptis. et Cap. *Infames*. 3. *quæſt.* 7. et notat Federic. de Senis. *Conſil.* 5. *num.* 2. ver. *In contrarium*. Tuſch. *verbo*, Infamis. *Concluſ.* 113. *num.* 1. Pegna *l.* 2. *in fine*. C. De dignit. et proinde etiam exercitium vocis actiuæ; quia actus legitimi ſunt illi, qui à lege inuenti, introducti, confirmati, et approbati ſunt, vt notant Alciat. *in l. Cum tempus. ff.* Si certum petat. Zaſius *in l. Eum, qui.* §. *Si hominem. ff.* De verbor. obligat. Io. Monach. *Cap. Actus legitimi.* De reg. iuris in 6. per *l. Lege obuenire. ff.* De verbor. ſignificat. et tale eſt exercitium vocis actiuæ, quia vox actiua, et proinde etiam exercitium ipſius ſunt quid inuetum, et approbatum à iure, et deſumitur ex Cap. *Solet*. §. *Extra iudicium*. De ſent. excommunicat. in 6. Vnde infamis repellitur ab accuſando, teſtificando, poſtulando, et alijs huiuſmodi actibus, vt allegatis iuribus, et Doctoribus notat Sylueſter. *verbo*, Infamia. *num.* 4. & *ſequentib.* Et in terminis, quod ſint infames priuati actu eligendi tenet Gloſ. *in Cap. Vt circa.* verbo *Eligentium* De electione. in 6. et *in* Cap. *Actus legitimi in figuratione caſus*. De regul. iur. in 6.

5 Et quamuis quis poſt ſententiam damnationis, vnde conſequuta eſt infamia, emendetur, et iam peregerit pœnitentiam, non tamen ad actus publicos, et legitimos admittitur, atque adeo nec ad exercitium vocis actiuæ. Cap. *Teſtimonium*. De teſtibus, et notant Panorm. *ibid. num.* 1. Pechius *De reg. iur. Reg.* 87. *num.* 5. ver. *Amplia ſecundò*. cum Gloſ. *in l. Qui cum vno.* §. *Ignominia. ff.* De re militari. Quia nimirum pœnitentia, et emendatio non tollit impedimentum iuris, ſed requiritur poteſtas ſuperioris.

6 Atque tradita doctrina amplianda eſt, vt habeat locum, etiam ſi notatus infamia tranſeat ad alium locum, aut communitatem, per ea, quæ tradunt Bart. *in l. Ex ea. ff.* De poſtulando. Caſtrenſ. *in l.* 1. *ff.* De his, qui not. infam. Panorm. *in cap.* 1. De tregua, & pace. Angel. *in l. Ex ea*, *in fine. ff.* De poſtulan. Quia infamia eſt nota, et veluti character perſonalis, et proinde ſequitur perſonam, et vt ait Angel. *citat.* eſt macula oſſibus inhærens.

An legatum pro erectione Capellaniæ poſſit commutari in certum numerum miſſarum, ſi non poſſit erigi in loco deſtinato à teſtatore. Quæſt. 91.

S V M M A.

1 *Legatum pro erectione* Capellaniæ *poteſt commutari, quando non poteſt erigi in loco deſtinato.*
2 *Monaſterium, quod non poteſt fundari in loco deſtinato, debet alibi fundari.*
2 *Epiſcopus ex iuſta, & neceſſaria cauſa poteſt commutare vltimas voluntates.*
3 *In diſpoſitionibus menſ potius attendenda, quàm verba.*
3 *Præcipuè in vltimis voluntatibus.*
3 *In vltimis voluntatibus reſpiciendum, quid teſtator voluiſſet, ſi præuidiſſet.*
3 *Nemo præſumitur inutiliter operari.*
4 *Voluntas teſtatoris eo modo implenda, quo poteſt.*
5 *Legatum pro erectione* Capellæ, *ſi non ſufficiat, poteſt in aliud opus commutari.*
6 Pecunia *legata pro ornatu ciuitatis, ſi non ſufficiat, poteſt in aliud opus vtile expendi.*
7 *Nemo præſumitur velle, quod fieri non poteſt.*
8 Commutatio *legati pro erectione* Capellaniæ *à quo facienda.*
9 *Si erectio* Capellaniæ *ſit valde difficilis, legatum ad hunc finem poteſt commutari.*

10 Val-

10 *Valde difficile æquiparatur impoſsibili.*
11 *Legatum inſufficiens pro erectione Capellaniæ poteſt commutari in tot miſſas pro vna vice.*
12 *Quando mens teſtatoris impleri non poteſt, ſubintrat facultas ſuperioris pro interpretatiua voluntate teſtatoris.*
13 *Actus debet ſubſtineri, ne pereat.*
12 *Ex voluntate teſtatoris vna ſpecies ſuccedit alteri.*

---

1 POſſe commutari, nulli dubium eſt, nam communiter tradunt, quod legatum vniuerſaliter loquendo, quod ex impedimento facti non poteſt mandari exequutioni, in aliud opus commutari poteſt. Ita Gloſ. *in Cap. Nos quidem*. De *teſtam*. Abbas *num*. 6. Innocent. *num*. 1. Bar. *in l. Legatum. ff.* De *vſu, & vſufruct. leg.* Io. de Lignano *in Clement. Quia contingit*. De *religioſ. domib.* Alexan. *Conſil.* 73. *vol.* 7. Gambar. *De offic. Leg. lib.* 9. *in fine*. Lappus *Allegat.* 87. *num.* 5. *&* 7. Mandoſ. *in Praxi ſignat.* Tit. *Commutatio vltimæ volũt.* ver. *Non tamen*. Vgolin. *De poteſt. Epiſcopi cap.* 61. *num.* 4. alios citans. Azor. *par.* 3. *lib.* 5. *cap.* 33. *quæſt.* 9. ver. *At vero*. Syluester. *verbo*, Legatum 4. *quæſt.* 11. Graf. *tom.* 1. *Conſil. lib.* 3. *Conſil.* 2. *num.* 10. Lucas de Penna *l. vnica*. C. De *expenſ. lud.* Comitolus *lib.* 7. *Reſponſ. Moral. quæſt.* 9. *nu.* 9. Vaſquez *Opuſ. De teſt. cap.* 8. §. 5. *dub.* 3. *num.* 103. Genuenſ. *in Practicabil. Eccleſ. tricen.* 8. *quæſt.* 213. Beia *par.* 4. *Reſp. Caſ. Conſcient. Caſu* 22. D. Antonin. 3. *par. tit.* 11. *cap.* 2. §. 7. Angel. *verbo*; Legatum *num.* 11. Tabiena *verbo*, Legatum 2. *num. item* 11. Io. Andr. *Clem. Quia contingit*. De *religioſ. domib.* Fernandez *par.* 4. *examin. theol. moral. cap.* 18. §. 2. *n.* 2. Diana *par.* 2. *tr.* 17. *qui eſt* 3. *miſcellan. Reſol.* 26. Moneta *de commutat. vltim. volunt. cap.* 5. *num.* 322. Guido Papa *Deciſ.* 556. Riccius *Collectan.* 558. ver. *Prima* Molin. *tract.* 2. *de iuſt & iure diſp.* 249. *num.* 7. Perez de Lara *De anniuer & Capellan. lib.* 1. *cap.* 14. *n.* 27. Franciſ. Carpan. *lib.* 3. *de exequut. teſtam. cap.* 4. *num.* 31. Barboſa *De poteſt. Epiſcopi, par.* 3. *allegat.* 83. *num.* 8.

2 Deſumitur autem ex Cap. *Nos quidẽ*. De *teſtamentis*. vbi Gregorius IX. ſtatuit, quod Epiſcopus fundari faciat in alio loco Monaſterium, quod in deſignato à teſtatore non poterat fundari. Et habetur expreſsè ex Concil. Trident. *ſeſſ.* 22. *cap.* 6. *De reformat.* vbi generaliter ſtatuitur, quod ex iuſta, & neceſſaria cauſa poſſint Epiſcopi tanquam Apoſtolicæ ſedis delegati commutare vltimas voluntates. Et *ſeſſ.* 25. *cap.* 4. vbi, quod Epiſcopi, & alij poſſint circa miſſas relictas celebrandas à teſtatoribus decernere, quod magis ad Dei honorem, & eccleſiarum vtilitatem expediens fuerit, ſi contingat, quod non poſſint ſuppleri.

3 Ratio autem eſt, quia mens potius attendenda eſt, quam verba in omni diſpoſitione. *l. Labeo. in fine. ff.* De *ſupellec. leg.* & *l. Nominis, & rei.* §. *Verbum. ff* De *verborum ſignificatione*. & latè Tuſch. *littera M. concluſ.* 199. *per totam*. quod præſertim habet locum in vltimis voluntatibus. *l. Hæredes mei.* §. *Cum ita. ff.* Ad *Trebellian.* & *l. Cum acutiſſimi*. C. De *fideicom.* & tradunt Rolan. à Valle *Conſil.* 35. *num.* 3. & *Conſil.* 70. *num.* 38. *lib.* 3. Caſtrenſ. *Conſil.* 264. *lib.* 2. Aret. *Conſil.* 32. *num.* 2. ver. *Quinimo*. Mantica *De coniecturan. vlt. volunt. lib.* 3. *tit.* 3. *num.* 9. Rota *Deciſ.* 663. *num.* 1. *apud Farinac. par.* 2. *Recent.* Vnde cum non præuiderit teſtator, quod legatum non potuiſſet exequutioni mandari, reſpiciendum eſt ad mentem ipſius, quid nimirum voluiſſet, ſi præuidiſſet, & fuiſſet interrogatus. *l. Titius.* §. *Lucius. ff.* De *liber. & poſth.* Gloſ. *in l. Tale pactum. in fine. ff.* De *pactis*. & plura adducens Gabr. *lib.* 6. *commun. opin.* Tit. *De regul. iur. concluſ.* 10. *num.* 1. 4. *&* 6. Craueta *Conſil.* 25. *num.* 25. Fuſar. *De ſubſtit. par.* 2. *quæſt.* 366. *de Fideicommiſſar. ſubſtit. num.* 10. alios citans. Mantica *lib.* 5. *de coniect. vlt. volunt. tit.* 15. *num.* 21. Cum ergo præſumatur, noluiſſe inutiliter legare. *l. Si vlt. ff.* Si *certum pet.* & notant Iaſ. *ibid.* Mantica *lib.* 3. *de coniectur. vlt. volunt. tit.* 2. *num.* 10. *& ſequen.* Menoch. *lib.* 6. *Præſump.* 4. *n.* 25. quia omne agens intendit finem, propter quem operatur, & proinde, quæ facit, non intendit facere fruſtra, ſed vtiliter in ordine ad finem, concludendum eſt, quod de-

Digitized by Google

ebat voluntas teſtatoris commutari, quãdo non poteſt impleri, ſicut ipſe expreſſit.

4 Deinde. Quando voluntas teſtatoris non poteſt in totum impleri, debet impleri eo modo, quo poteſt. *l. In his*, & *l. In teſtamento.* & *l. Filiæ ſuæ.* §.1.*ff. De condit. & demonſt.* & notant Bald. *in l. Precibus*, *num.* 34 C. *De impub. r. &c.* Roman. *Conſil.* 409. *num.* 11. Mantica *lib.* 3. *de coniect. ult. volunt. tit.* 3. *num.* 6. Cum ergo non poſſit impleri voluntas teſtatoris erigendo Capellaniam in loco deſtinaro, poterit impleri alio modo, atque adeo commutari.

5 Quare ſi Capella erigi, & fundari non poteſt in loco præfixo à teſtatore, & ſumma relicta pro fundatione non ſufficiat, vt erigatur in alio loco, poterit ſumma relicta commutari in aliud opus pium, vt in ſpecie tradunt Abbas *in Cap. Nos quid m.* De *teſtament.* Io. Andr. Butrius. Imola *ibid.* Rochus de Curte *De iurepatron. verbo*, Conſtruxit. *quæſt.* 11. Bertachin. *lib.* 4. *De Epiſcop. par.* 4. *num.* 71. Lamberteng. *lib.* 1. *de iurepatronat. par.* 1. *quæſt.* 4. *ar.* 12. Mar. Socin. *tract. de oblat. lib.* 19. *num.* 16. & 17. Vgolin. *De poteſt. Epiſcopi. cap.* 61. *num.* 3. Caſtrenſ. *Conſil.* 303. *num.* 6. *lib.* 1. Tuſch. *littera L. concluſ.* 114. *num.* 17. Riccius. *Collect. par.* 3. *collect.* 558. *ver. Tertia cauſa.* Perez de Lara *lib.* 1 *de anniuer. & capel. cap.* 14. *num.* 9. Barboſa *De poteſt. Epiſ. par.* 3. *alleg.* 83. *num.* 7.

6 Et caſus eſt deciſus in *l. Legatum. ff. De adminiſtrat. rer. ad ciuitat. pertinent.* vbi ſtatuitur, quod ſi pecunia legata pro operibus pertinentibus ad ornatum ciuitatis ob interuentum Falcidiæ non ſufficiat, poterit expendi in aliud opus vtile ciuitati. Et facit decretum Concilij Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 4. *de reformat.* quo decernitur, quod ſi eleemoſina relicta pro celebrandis miſſis ſit adeo tenuis, vt non facilè inueniatur, qui ſe oneri ſubijciat, poſſint Epiſcopus in ſynodo Diœceſana, & Abbates, & Generales Ordinũ in Capitulis Generalibus, ſtatuere circa hoc quicquid ad Dei cultum, & Eccleſiæ vtilitatem expedierit. Quæ tamen facultas eſt poſtea reuocata in *Decreto de celebrat. Miſſar.*

7 Cum enim nemo præſumatur velle, quod fieri non poteſt *l. Lucius.* §. *Imperatores. ff.* Ad *municip.* & *l. Si tibi.* §. *Vnius. ff. De opt. leg.* & notant Gloſ. *in l. Peto. init.* De *legat.* 2. Bald. *ibid.* Surd. *Conſil.* 431. *num.* 41. Rota *Dec.* ſ. 364. *num.* 3. *apud Farinac. par.* 1. *Recent.* quia nimirum voluntas reſpicit ſemper finem aſſequendum, atque adeo ſolum media, quæ apta, & poſſibilia ſunt pro illius aſſequutione, & vltra huiuſmodi metas non progreditur, Habetur voluntas interpretatiua teſtatoris, quod, ſi non ſufficiat pecunia relicta pro erectione capellæ, & celebratione miſſæ quotidianæ, poſſit fieri commutatio; aliàs teſtator vellet impoſſibile.

8 Si autem inquiratur, A quonam fieri debeat huiuſmodi cõmutatio. Reſp. quod de iure antiquo poterat fieri ab Epiſcopis, vt docent communiter præſertim ſupracitati *num.* 1. & habetur ex allegato tex. Cap. *Nos quidem.* De *teſtamen.* & ex Trident. *ſeſſ.* 22. *cap.* 6. *de reformat.* & *ſeſſ.* 25. *cap.* 4. Hodie tamẽ ſublata eſt facultas huiuſmodi Epiſcopis, quando agitur de commutatione vltimarum voluntatum quò ad Miſſas per decretum S. Congregationis *Concil. Trident. de celebrat. miſſar.* editum auctoritate Vrbani VIII. *die* 21. *Iunij* 1625. addita declaratione eiuſdem Congregat. circa dubia concernentia dict. Decretum cum auctoritate ſpecialiter ad id conceſſa ab eodem Pontifice: nam in *Reſponſ. ad* 1. *dub.* declarat, quod ſi legatum ſit adeo tenue, vt non ſit, qui velit onus ſubire, adeunda ſit Sedes Apoſtolica pro reductione oneris. Et ita habet praxis, & conſuetudo, quæ eſt optima legum interpres. *l. Minimè.* & *l. Si De interpretatione. ff.* De *legib.* & Cap. *Dilectus.* De *conſuetudine*.

9 Doctrina autem tradita de commutatione legati pro dicta Capellania habet locum, nedum quando erectio eſt impoſſibilis; ſed etiam valde difficilis, vt vniuerſaliter de vltimis voluntatibus tradunt Geminian. *Cap. In canonicis. poſt med Diſt.* 19. & Cap. *Ab exordio. in fine. Diſt.* 35. Felin. *Cap. Eccleſiæ S. Mariæ. num* 86. De *conſtit.* & *Conſil.* 42. *num.* 17. Io. de platea. *l. vnica. C.* De *expenſ. lud.* Cuchus *lib.* 2. *Inſtit. maior. Tit.* 6. *num.* 346. Perez de Lara *lib.* 1. De *anniuerſ. & Capellan. cap.* 14. *num.* 24. Genuenſ.

nuenſ.*in Praxi Neapolit.cap.29.num.3.* Moneta *De vlt.volunt.cap.5.num.334.* Et colligitur *ex Concil.Trident.ſeſſ.25 cap.4. De reform.* dum decernit, quod ſi *Non facilè* inueniatur, qui onus miſſarũ non velit ſubire ob tenuitatem eleemoſinæ, poſſit fieri commutatio.

10 Cum enim valde difficilè æquipararetur impoſſibili *l. Apud Iulianum. §.Conſtat.ff.* De *legat.1.* & *l.Nepos. ff.* De *verbor. ſignificat.* & *l.2.§.Ex quo.* & *l.Continuus. §. Cum quis.ff.* De *verbor.obligat.* & Cap *Faciat.22.quæſt.2.* & Cap.*Statuimus.* 2. De offic. delegati in 6. & notant Beroius *Conſil. 88.num.35.lib.* 1. Medices *par.* 1. *De caſu fortuito quæſt.4.num.13.* Farinac.*Fragment. criminal.par.1.Littera E. num.143.* Vnde etiam impoſſibile dicitur, quod non poteſt fieri, niſi per remedium extraordinarium, vt tradunt Innocent.*in Cap. Paſtoralis.num.1.* De *cau. poſſeſſ. & propr.* Mandoſ. *Ad reg.32. Cancel. quæſt.* 31.*num.*12. Roman. *Conſil.* 469. Tiraquel. *De retract.* §.32.*gloſ.vn.num.57.* vbi latè. Tuſch.*littera I. concluſ.55.* Sanchez *lib.5.de matrim.diſp. 5.num.4. ver.Confirmatur.* Siquidem, cum ſimus in moralibus, res moraliter ponderandæ ſunt, & proinde valde difficile habeatur moraliter pro impoſſibili, ſequitur, quod in hoc quoque caſu poſſit fieri commutatio.

11 Quod autem poſſit fieri commutatio in tot miſſas pro vna vice tantum celebrandas, quot correſpondent, habita ratione conſuetæ eleemoſinæ, ſummæ totius legati, nec eſſe neceſſe, quod in alio loco fundetur capellània cum minori onere, quam ſit impoſitum à teſtatore, deſumitur ex doctrina, quam tradunt Geminian. *in Cap. Gratia.* De *reſcriptis in 6.* Georg. Natta *in Repet.Clem.Sæpe. num.66.* De *verbor.ſignificat.* dum docent, quod legatum pro ædificatione Eccleſię, quę non poteſt ædificari ſine voluntate Papæ, poteſt commutari in alium pium vſum. Et habetur ex dicta *l.Legatum ff.* De *adminiſt. rer.ad Ciuit.pertinent.* vbi decernitur, quod pecunia legata pro ornatu ciuitatis, poterit in aliud opus vtile ciuitati conuerti, ſi non ſufficiat pro ornatu. & ex Clement. *Quia contingit.init.* De *religioſ. domib.* vbi dicitur, quod quæ ſunt ad certum vſum destinata à fidelibus, debere in illum conuerti, & non in alium, ſalua tamen Sedis Apoſtolicæ auctoritate, quia nimirum poteſt à ſummo Pontifice conuerti, & ex Trident.*ſeſſ.25 cap.8.de reformat.* vbi præcipit. quod prouentus hoſpitalis conuertendi in alimentationem perſonarum deſignatarum à teſtatore, ſi non adſint huiuſmodi perſonæ, cõuertantur in aliud opus pium, quod inſtitutioni ſit proximius. Et conſtat etiam ex praxi, nam tales commutationes ſolent fieri ab Apoſtolica Sede.

12 Ratio autem eſt. Quia, quando impleri non poteſt, aut ſolum cum magna difficultate, quod teſtator præſcripſit in ordine ad cauſam piam, ſubintrat facultas ſuperioris fauore piæ voluntatis ad ſubſtinendum actum, ne pereat iuxta interpretatiuam volunratem diſponentis, qui cenſetur voluiſſe, vt actus valeat, & ſubſtineatur. *l.Si miles.ff.* De *teſtam.milit.* & *l.Quoties.ff.* De *verbor.obligat.* & *l.Si quãdo.ff.* De *legat.1.* & Cap.*Abbate.* De *verbor. ſignificat.* vbi Gloſ. Nimirum ne diſponens ſibi fruſtra proſpexiſſe videatur. *l.fin.ff.* Si *certum pet.* vbi Iaſ. Vnde ex vi talis facultatis, & volunratis præſumptæ teſtatoris poteſt ſuperior facere illam commutationẽ, quæ rationabilis ſit, & appropinquet diſpoſitioni ipſius, quæ non poteſt ſubſiſtere. Talis autem eſt commutatio miſſæ perpetuæ in miſſas pro vna vice tantum celebrandas Hinc Bar. *in l.Filiæ ſuæ. §.1.ff.* De *condit. & demonſt.* per *dictum tex.* notat, quod ex voluntate teſtatoris vna ſpecies ſuccedit alteri.

An quando legatum pium impleri non poteſt, requiratur pro commutatione conſenſus eorum, in quorum fauorem eſt factum. Quæſt. 92.

S V M M A.

1 *Quando legatum eſt commutandum, citandi, ſeu vocandi ſunt habentes intereſſe.*
2 *Quid ſentiant* Doctores, *an in commutando legato requiratur conſenſus legatarij, quando aliàs impleri non poteſt.*
3 *Senſus Authent.* Vt in pijs legatis.
4 *Conſenſus pertinet ad aliquod ius conſentientis.*
5 *Legatarius non acquirit ius ad legatum, quod impleri non poteſt.*
6 *Legatum quod impleri non poteſt modo, & forma præſcripta, non debetur.*
7 *In ijs, quæ facienda de iure, non requiritur conſenſus habentis intereſſe.*
7 *Diſpoſitio de feudo in fauorem vocati in inueſtitura non requirit conſenſum Domini.*
8 *De iure commutandum legatum, quod exequutioni non poteſt mandari.*
8 *Quod lex non dicit, non debet præſumi.*
8 *Lex, quod vult, exprimit.*
9 *In commutando legato requiritur conſenſus hæredum.*
10 *Hæres repræſentat perſonam defuncti, cum quo cenſetur eadem perſona.*
10 *Hæres ſuccedit in vniuerſum ius defuncti.*
11 *Hæres tenetur approbare factum defuncti.*
11 *Ad Epiſcopum pertinet curare, quod piæ vltimæ voluntates impleantur.*

1 CErtum eſt, quod debent citari, ſeu vocari, quia regulariter omnes ij citari, ſeu vocari debent ad actum, qui habent intereſſe, & lædi poſſunt. *l. De vnoquoque. init. ff.* De re iudicata & *l. Nam ita Diuus.* & *l. Cum in cauſa 1. §. Cauſa cognita.* & *l. Etiamſi patre. §. fin. ff.* De *minor.* & *l. Nam ita Diuus. ff.* De *adoption.* & *l. 1. §. Quamuis. ff.* De *vent. inſpect.* & *l. 1. §. Item ex eo edicto. ff. Quæ ſent. ſin. reſc. poſ.* & *l. Si quando, C.* De *teſtam.* & *l. 1. & 2. C.* Si *per vim, vel alio modo.* & *l. 1. C.* De *præd. min.* & Cap. 1. *De cauſa poſſeſ. & propr.* & Cap. *Cum olim.* De *teſtib.* & Cap. *Omnia.* & Cap. *Caueant.* & Cap. *Chartæ.* 3. *quæſt.* 9. & Clement. *Paſtoralis.* De *re iudic.* & notant communiter Doctores in citat. tex. Cum enim agatur de adminiſtranda iuſtitia, & conſeruando vnicuique proprio iure, debet vnuſquiſque audiri in ijs, in quibus habet intereſſe, ne forte ius ipſius lædatur.

2 An autem, vt fiat commutatio legati, quod impleri non poteſt, requiratur conſenſus illorum, in quorum fauorē eſt factum, affirmant Petrus de Vbald. *De canon. Epiſc. & Paroch. cap. 7. num. 38. & ſequent.* Moneta *De commutat. vltim. volunt. cap. 7. num. 372.* qui citat etiam Genuenſem *in Praxi Neapol. cap. 20. num. 3.* Et addunt, quod ſi nec Eccleſia, cuius fauore eſt factum legatum, nec hæres conſentiant, poterit Epiſcopus ſe ſolo commutare; & ſi conſentiat Eccleſia, & non hæres, Epiſcopus fauebit Eccleſiæ legatariæ.

3 Allegant autem tex. *l. Legatum. ff.* De *vſu, & vſufr. leg.* Sed ibi fit mentio ſolū de hæredibus, non autem de legatario, de quo infra. & Authent. *Vt in pijs legatis. De eccleſ. titul. &c. Collat. 9. tit. 14.* Sed nō facit ad rem, quia vbi eſt ſermo de legatario, non agitur de legato, quod impleri non poteſt, ſed de legato annuo ſoluendo ex rebus, & à perſonis abſentibus, nam tunc conceditur, quod redimi poſſit conſentiente eccleſia. Ita enim habet. *Si autem annale legatum cuilibet venerabili domui relinquatur, ſi quidem qui hoc dare iuſſi ſunt, aut locus, ex quo iuſſum eſt hoc præberi in ipſa, aut vicina prouincia fuerit, iubemus, nullo modo legatum alienari. Si verò loca, aut perſonæ, ex quibus hoc dari, præceptum eſt, longius fuerint, tunc liceat illis, quibus hoc relictum eſt, ſi etiam pars obligata conſentit, commutare legatum, & pro eo percipere redditus idoneos, & cum augmento non minus, quàm partis relictæ quantitatis, & neque plurimis tributis fiſcalibus prægrauatos, aut vendere, ſi voluerint, huiuſmodi*

modis legatur; & non minus pro pretio p[r]ecipere, quam ex tali legato intra viginti quinque annos colligitur; ita tamen vt huiuſmodi pretium ad vtilitatem prædictæ venerabilis domus, vbi relictum eſt, proficiat. Adde, quod lex ciuilis nullam vim habet quò ad ea, quæ pertinent ad Eccleſiam.

4 Et patitur dicta reſponſio grauem difficultatem. Conſenſus enim ita fundatur neceſſariò in iure conſentientis, vt vbi nullum eſt ius, neque etiam poſſit interuenire conſenſus. Vnde qui non ſunt ſui iuris, non poſſunt conſentire quò ad ea, in quibus non ſunt ſui iuris, & ſi conſentiant, nulliter conſentiunt. Hinc conſenſus minoris non valet, niſi factus maior approbet *l. Si in rem. C.* Si *res aliena pign. data ſit*. Vbi Bart. & alij.

5 Legatarius autem, quando mens teſtatoris impleri non poteſt, non acquirit ius ad legatum, nam in tantum acquireret, in quantum mens teſtatoris impleri poſſet, dum ergo non poteſt impleri, neque per voluntatem ipſius tráſferri poteſt, quia voluntas non eſt impoſſibilium. *l. Lucius. § Imperatores ff.* Ad *municip.* & *l. Si tibi. § Vnius. ff.* De *opt. leg.* & proinde pró nulla habetur. Quare cum voluntas legiſlatoris ex impoſſibilitate adimplendi legatum præſumatur ceſſare, neque etiam transfertur ius aliquod in legatarium, ita vt debeat conſentire in commutationem, nam in tantum deberet conſentire, in quantum haberet aliquod ius.

6 Quod amplius confir. Quando non debetur legatum, legatarius non acquirit aliquod ius ad ipſum, nam ius, & debitum correlatiua ſunt, & ideo ſine debito non poteſt eſſe ius. Quando autem legatum non poteſt impleri modo, & forma præſcriptis à teſtatore, non debetur legatum, & proinde nec etiam conſurgit in legatario aliquod ius, ita vt ad commutandum requiratur conſenſus ipſius. Minor eſt deciſa in *l. Seian. in fine. ff.* De *auro, & argen. leg.* vbi dicitur, quod extincta re legata, vel ſi non permaneat in ſua ſpecie, & forma, non debetur res illa, nec eius pretium, & in *l. Quid tamen. §. fin. ff.* Quibus *modis vſusfruct. amittat.* vbi dicitur, quod legato vſufructu quadrigæ, ſi vnus ex equis deceſſerit, non remanet diſtus vſusfructus, quia non remanet amplius quadriga. & in *l. Peculium. §. Quadriga. ff.* De *legat. 2.* vbi, quod perit legatum quadrigæ equo vno poſtea mortuo, & non exiſtentibus omnibus quatuor tempore aſſeptionis legati. Quare quando legatum, aut abſolutè impleri non poteſt, aut non poteſt impleri cum modo, & forma præſcripta à teſtatore, non erit debitum, atque adeo legatarius nullum ius ad ipſum acquiret.

7 Rurſus quando aliquid de iure faciendum eſt, non requiritur conſenſus habentis intereſſe, quia tunc ius ſupplet, & habens intereſſe non poteſt ire contra ius, imo ceſſat ius ipſius ad conſentiendum, vel diſſentiendum, quia ſtante determinatione iuris, ceſſat quò ad determinata ius ipſius, nec poteſt lædi, ſi fiat quod ius decernit. Vnde quando diſponitur de feudo in fauorem illius, qui vocatus eſt in inueſtitura, non requiritur conſenſus Domini directi, vt tradunt Oldrad. *Conſil. 139. in 6. dub.* Alexan. *Conſil. 106. num. 5. lib. 4.* Ruin. *Conſil. 2. num. 2. ver. Praeterea. lib. 1.* Natta *Conſil. 475. num. 14. lib. 2.* Alciat. *Reſponſ. 171. num. 5. iuxta veter. impreſ. Lugdunen.* Alban. *Conſil. 67. num. 6. lib. 1.* quos ſequitur Menoch. *Conſil. 1094. num. 16. & 32.*

8 Quando autem impleri non poteſt mens teſtatoris, aut non poteſt cum ea forma, cum qua præſcripſit, ſiue de iure, ſiue de facto, commutari debet legatum. *l. Legatum. ff.* De *vſu, & vſufr &c.* vbi, quod legatum relictum ciuitati pro ſpectaculo prohibito, debet in aliud opus commutari; & Cap. *Nos quidem.* De *teſtament.* vbi, quod monaſterium fundandum ex vltima voluntate teſtatoris, debet in alio loco fundari, ſi non poteſt fundari in deſtinato. Vnde cum ius determinet commutationem, ſolum citandus erit legatarius ad videndum, an aliquid opponat contra impoſſibilitatem exequutionis. Hinc in dictis textib. nulla fit mentio de conſenſu legatarij, quod tamen fuiſſet neceſſarium, quia ibi decernitur, quid faciendum ſit, quando legatum non poteſt mãdari exequutioni. Quod enim lex non dicit, non

debet præſumi. *l. Diſſentientis.* C. De repud. & Cap. *Illa. Ne ſede vacante.* Surd. *Conſil.* 219. *num.* 21. Si enim voluiſſet adhiberi conſenſum legatarij, expreſſiſſet. *l. vnica*, §. *Sin autem.* C. De *caducit. tollen.* & *l. Si ſeruus.* §. *Prætor ait.* ver. *Non dixit.* ff. De *acquiren. hæred.* & Cap. *Ad audientiam.* 2. De *decimis.* de quo latè Tiraquel. *l. Si vnquam.* verbo, *Libertis. num.* 3. C. De *reuocan. donat.* præſertim quia potuit facilè exprimere, vt notat Menoch. *Conſil.* 30. *num.* 8. Neque enim dici poteſt, quod expreſſum ſit in dicta *l. Legatum.* ff. De *vſu, & vſufruct.* ibi. *Adhibitis hæredibus, & primoribus Ciuitatis.* Nam primores ciuitatis non ſunt adhibendi vt legatarij, ſed tanquam illi, ad quos pertinet cura ciuitatis, vt decernant, in quodnam opus ciuitatis ſit commutandum legatum.

9 Requiritur tamen conſenſus hæredum, vt habetur ex dicta *l. Legatum.* ff. De *vſu, & vſufr.* ibi. *Adhibitis hæredib.* Et ex Cap. *Nos quidem.* De *teſtamentis.* ita tamen quod ſi hæres non conſentiat, & legatum ſit pium, poſſit ſolus Epiſcopus illud commutare, ita enim habet tex. *Quod ſi infra prædictum tempus, ſiue in loco, quo conſtitutum fuerat, ſeu ſi ibi non poteſt, & alibi placet ordinari, tecum implere neglexerit, tunc per te ædificetur, & omnia per te loco ipſi ſine diminutione qualibet aſſignentur. Sic enim ſecundum piiſſimas leges dilatas defunctorum pias voluntates epiſcopali decens eſt ſtudio adimpleri.*

10 Ratio autem eſt, quia Hæres repræſentat perſonam defuncti, ita vt vna, & eadem perſona cum ipſo cēſeatur. *l. Hæres.* 1. ff. De *vſucapt.* & *l.* 13. ff. De *petit. hæred.* & Authent. *De iureiur. à morient. præſt. init.* & ſuccedit in vniuerſum ius defuncti. *l. Nihil aliud.* ff. De *verbor. ſignificat.* & *l. Hæreditas.* ff. De *regul. iur.* Vnde eſt hæres eiuſdem poteſtatis, cuius fuit defunctus, & habet idem ius, quod ipſe habuit. *l. Hæredem.* ff. De *reg. iur.* & ideo habet ius circa diſpoſitionem legati, quod impleri non poteſt, in ordine ad commutationem.

11 Quia tamen tenetur heres approbare factum defuncti. *l. fin.* ff. De *hæred. inſtituen.* & *l. Cum à matre.* C. De *rei vendicat.* & Authent. *De iureiur. à mor. præſt.* §. 1. & alia adducens notat Anton. Gabr. *lib.* 6. *commun. Concluſ.* Tit. *De reg. iur. concluſ.* 11. *num.* 1. & *ſequentibus*, ideo tenetur ſeruare mentem teſtatoris quò ad fieri poteſt, & cū eo modo impleri debeat, quo poteſt. *l. In his.* & *l. In teſtamento.* & *l. Filiæ ſuæ.* §. 1. ff. De *condit. & demonſtr.* Vnde ſi non præbeat conſenſum, in legatis pijs ſolus Epiſcopus cōmutabit, cum id requirat fauor, quo vltima voluntas ſubſtineri debet, ne pereat, hoc autem pertinet ad Epiſcopū. *l. Hæreditas.* ff. De *petit. hæred.* & *l. Nulli. & fere toto.* C. De *Epiſcop. & cler.* & Cap. *Si hæredes*, & Cap. *Tua*, & Cap. *Io.* De *teſtam.* & Clement. *Quia contingit.* §. 1. De *relig. domib.* & Trident. *ſeſſ.* 7. *cap. vlt.* & *ſeſſ.* 22. *cap.* 8. *de reformat.* & *ſeſſ.* 25. *cap.* 8. *de reformat.*

An ſi Epiſcopus poteſt adhuc abſoluere ab hæreſi, poſſit tribuere facultatem abſoluendi confeſſario extraordinario Monialium pro illo ſolo Monaſterio. Quæſt. 93.

S V M M A.

1 *An per Bullam Cœnæ ſit ablata Epiſcopis facultas abſoluendi ab hæreſi occulta*
2 *Epiſcopus poteſt alicui committere abſolutionem ab hæreſi in ſpeciali caſu, ſi ipſe poteſt abſoluere.*
3 *Diſcrimen inter conceſſionem Trident. pro abſolutione ab hæreſi, & alijs caſibus.*
4 *Vicarius habet auctoritatem ordinariam.*
4 *Quinam ſit ordinarius.*
5 *Epiſcopus vigore Tridentini non poteſt committere confeſſario extraordinario Monialium abſolutionem ab hæreſi pro illo Monaſterio.*
5 *Quænam ſit delegatio vniuerſalis.*
5 *Quinam ſit Vicarius.*
6 *Quotupliciter poſſit committi in ſpeciali abſolutio ab hæreſi.*

7 *Quan-*

7 *Quando commiſsio fit officio, & dignitati, non eligitur induſtria perſona, nec committitur nudum miniſterium.*

---

1 QVamuis plurimi doceant, eſſe ſublatam Epiſcopis per Bullam Cœnæ facultatem abſoluendi ab hæreſi, quam illis tribuit Tridẽt. *ſeſſ.24.cap.6.de reformatione*, quos citat, & ſequitur Diana. *par.1. tract. 5. Reſol.2.& par.3.tract.6.Reſol.92.& par.4. tract.4.Reſol.232.& par.5. tract.13. Reſol. 43. in fine, & par.7.tr.2.Reſol.23.*& Barboſa *in Collectan. ad ſeſſ.24. Concilij Trident. cap. 6. num.* 62. Plures tamen docent etiam, non eſſe ſublatam, quia ad vitandam correctionem iuris dicendum eſt, quod solũ Bulla cœnæ reuocet facultatem abſoluẽdi ab hæreſi publica. Et ita docent Angles *in Florib. par.1. quæſt.4. de Confeſ. ar.1. difficul.6.* Llamas *par.3. Meth. cap.1.§. vlt. in fine* Vela *de pœnis Delictor. cap.14. ver. Iure vero canonico.* Bannes 2.2. *quæſt.11. ar.4. dub. 2. poſt.2. concluſ.* ver. *Et ſi quis obijciat.* Aragon. *ar.3.* ver. *Sed & dubium eſt.* Sà. *verbo*, Epiſcopus. *num.37.* Rodriquez *par.1. ſum. cap.131. num.3.* & *in Bullam Cruciatæ.* §.9. *num.70.* Vega *par.2. ſum. cap.125. caſu* 111 Nugnus. *3. par. quæſt.8. ſupplem. ar.5. dub. 10. in fine.* Zerola *par.2. Praxis Epiſcopalis. verbo*, Abſolutio. §.8. & 18. & *verbo*, Hæreticus. §.4. Gomez *in Bullam Cruciatæ Clauſ. 10. num.44. in fine.* Henriquez *lib.6. ſum. cap.14. num.7.* & *cap.16. num.1.* & *lib.13. cap.27. num.5.* Gutierez *lib.1. Canon. quæſt. cap.13. in fine.* Ledeſma *par.2. ſum. tract.1. cap.6. difficul.7. poſt 20. concluſ.* Portel. *in Dub. Regular. verbo*, Epiſcopus. *In addit. n.1.* Fernandez *par.4. Exam. theol. mor. cap.7. §. 1. num.5.* Facundez *præcep.2. Eccleſ. lib.8. cap.8. num.82.* Nouar. *in Singularib. iuris Canon. concluſ.3.* Souſa *lib.3. Aphoriſm. cap.4. num.5.* Granad. 2.2. *controuer.1. tr.15. diſp. 15. ſect.2. num.8.* Io. Sanchez *in Select. De ſacram. diſp.50. num.32.* Boſſius *De iubileo. ſect.1. Caſu 10. §.2. num.10.* Beia *par.4. caſu 37.* Campeius *in Addit. ad Zanchinum de hæret. cap.34.* ver. *Cum itaque.* Iacobus Galiardus *tr. de Delictis lib.1. Tit. de hæreſi. n.4.* Ceuallos *tom.2 commun. contra communes. quæſt.698. num.16.* Putean. 2.2. *quæſt.11. ar.4. dub.2.* Thomas del Bene *de Parlamentis. dub.4. ſect.19. ſubſect.35. num.7.*

2 Hoc autem ſuppoſito, ſequitur etiam, quod Epiſcopus poſſit committere abſolutionem ab hæreſi occulta alicui ad quemlibet caſum hæreſis ſpecialiter deputando, vt docent *Nauar. lib.1. Conſil.1. De conſtit. num.89. & lib.5. Conſil.15. quæſt. 2. & 3. De ſent. excomm. in 1. edit. & Conſil.11. quæſt.2. & 3. De priuileg. in 2. edit.* Henriquez *lib.6. ſum. cap.14. num.7.* Sà *verbo* Epiſcopus. *num.37.* Corduba *in ſum. quæſt.8.* Vega *par.2. ſum. cap.125. Caſu 12.* Azor. *par. 1. lib.8. cap.10. quæſt.11.* Rodriquez *in Bullam Cruciatæ. §.7. num.79. in fine. & par.1. Sum. cap.131. num.5. & tom.1. quæſt. Regul. quæſt.30. ar.11.* Sanchez *lib.2. in Decal. cap.11. num.23.* Sanctarel. *tr. De hæreſi. cap. 5. dub.4. num.18.* Facundez *Præcep.2. Eccleſ. lib.8. cap.8. num.36.* Laiman *lib.1. Theol. moral. tract.5. par.2. cap.5. num.2.* Duard. *lib.3. in Bullam Cœnæ. §.2. quæſt.11. num.34.* Fernandez *par.4. Examin. Theol. moral. cap.9. num.5.* Thomas del Bene *De parlam. dub.4. ſect.19. ſubſect.35. num.7.* & alij contra Gutierez *lib.1. quæſt. canon. cap.13. num.29.* Suarez *3. par. tom.4. diſp.3. ſect.2. num.9. & 15.* Ledeſma. *par.2. ſum. tract.1. cap.6. difficul.6. poſt 20. concluſ.*

3 Et ratio eſt; quia, quando Tridentinum *ſeſſ.24. cap.6. de Refor.* ponit diſcrimen inter hæreſim, & alios caſus reſeruatos, concedit, quod Epiſcopi poſſint in alijs caſibus abſoluere per ſe ipſos; aut per Vicarios ad id ſpecialiter deputatos. In caſu verò hæreſis hoc denegat. & proinde non poſſunt pro abſolutione ab hæreſi deputare Vicarios. Vnde ſolum denegat poteſtatem conſtituendi Vicarios, non autem delegandi in ſpeciali abſolutionem ab hoc, vel illo caſu hæreſis. Quando enim committitur abſolutio alicui vt Vicario, delegatur iuriſdictio, quando verò committitur facultas abſoluendi in ſpeciali caſu, committitur nudum miniſterium. Et ideo cum Tridentinum ſolum prohibeat Epiſcopis abſoluere ab hæreſi

per

per ſuos Vicarios, ſolum prohibet dare ipſis iuriſdictionem generalem abſoluendi, non autem committere nudum miniſterium, quia non eſt Vicarius, qui habet nudum miniſterium.

4 Accedit etiam, quod Vicarius creatus auctoritate legis habet auctoritatem à Principe, atque adeo iuriſdictionem ordinariam, nam illi ſunt Ordinarij, qui mediante lege habent auctoritatem, & poteſtatem à Principe. Cap. *A iudicibus*. 2. *quæſt*. 6. ibi. *Ordinarij verò ſunt, qui ab Apoſtolico, vt Eccleſiaſtici: vel ab Imperatore, vt ſæculares legitimam poteſtatem accipiunt*. & *l*. *Et quia*. *ff*. *De iuriſdictione om. iud.* ergo cum Concilium Tridentinum dicta *ſeſſ*. 24. *cap*. 6. *de reformat*. concedat Epiſcopis abſoluere à reſeruatis Sedi Apoſtolicæ etiã per Vicarios ſpecialiter deputatos, & quò ad Vicarios prohibeat quò ad hæreſim, ſequitur, quod ſolum non poſſint conſtituere Vicarios cum facultate ordinaria abſoluendi ab hæreſi, quia negat, quod concedit pro alijs caſibus, & pro ipſis cõcedit deputare Vicarios, atque adeo habentes auctoritatem ordinariam.

5 Hoc ergo ſimiliter ſuppoſito, dubitatur, an poſſit Epiſcopus tribuere hanc facultatẽ Confeſſario extraordinario Monialium pro certo aliquo Monaſterio. Et negatiuè reſpondendum eſt, quia talis commiſſio eſſet delegatio vniuerſalis quò ad tale monaſterium in omnibus caſibus hæreſis, nam tunc delegatio eſt vniuerſalis, quando eſt ad aliquod genus caſuum, quod ſub ſe contineat plures ſpecies, etiã ſi ſit reſpectu alicuius loci determinati, vt docent Bald. *l. Solet. num*. 1. *quæſt*. 4. *ff*. *De iuriſdict. om. iud*. Alexan. *nu*. 9. Socin. *l. More. num*. 40. *eodem Tit.* Bertachin. *in Repor. verbo*, Delegatus *ad cauſam vnam ante num*. 10. Quos ſequitur Sanchez *lib*. 3. *de matrim. diſp*. 31. *num*. 4. *ver. Idem quando delegatio*. Quare non ſolum non eſſet commiſſio nudi miniſterij, ſed etiam conſtitutio Vicarij pro illo Monaſterio in ordine ad abſoluendum ab hæreſi: nam cum Vicarius ſit ille, qui alterius in exercenda iuriſdictione vices gerit, & miniſtrat non ſua vice, ſed alterius, vt notat Cardinalis *in Clem*. 1. d. *quæſt*. 2. talis confeſſarius eſſet ſpecialis vicarius Epiſcopi pro illo Monaſterio in ordine ad abſoluendum ab hæreſi.

6 Eſt autem aduertendum cum Nauar. *lib*. 4. *Conſil*. 15. *quæſt*. 3. *De ſentent. excommunicat. in* 1. *edit*. & *Conſil*. 11. *quæſt*. 3. *De priuileg. in* 2. *edit*. Rodriquez §. 9. *Ad Bullam Cruciatæ num*. 69 & *par*. 1 *Sum. cap*. 131. *num*. 5. & *tom*. 1. *quæſt. Regular. quæſt*. 30. *ar*. 1. Sanchez *lib*. 2. *ſum. cap*. 11. *nu*. 24. Quod Epiſcopus poteſt alicui committere in ſpeciali quò ad ſpecialem caſum abſolutionem ab hæreſi vel præcedente plena informatione, & ipſo decernente pœnitẽtiam, & onus imponendum pœnitenti, vel etiam relinquendo id totum arbitrio illius, cui committit abſolutionem, nam adhuc ſaluatur diſpoſitio Concilij Tridẽtini, neque adeſt in contrarium prohibitio aliqua.

7 Neque dici poteſt, quod quando Trident. *ſeſſ*. 24. *cap*. 6. *de reformat*. dixit, dũ agitur de abſolutione ab hæreſi, *Eis tantùm, non eorum Vicarijs ſit permiſſum*. cenſeatur commiſſum nudum miniſterium, & electa induſtria perſonæ canonizatæ per dignitatem Epiſcopalem, & proinde non poſſit alteri hoc demandari ab Epiſcopo: nam quando conceditur perpetuò aliquid dignitati, et officio, non fit delegatio, neque eligitur induſtria perſonæ, neque committitur nudum miniſterium, ſed tribuitur iuriſdictio ordinaria, vt docent Bart. *l*. *Ambitioſa num*. 34. *ff*. *De decret. ab ordin. fac*. Bal. *Cap. fin. nu. vnico. De offic. ordinar.* Imola *ibid. in fine*. Io. Andr. *in Addit. ad Specul.* Tit. *De legato*. ver. *Legatus eſt*. Couaruu. 3. *Variar. cap*. 20. *num*. 6. 9. & 10. Iaſ. *l. More. num*. 65. *ff*. *De iur. ſdict. om. iud.* Syluester *verbo*, Delegatus *quæſt*. 8. *dicto* 1. Sanchez *lib*. 2. *de matrim. diſp*. 40. *num*. 14. Angel. *verbo*, Excommunicatio 1. *num*. 39. Compendium *Priuileg. Mendicant. verbo*, Abſolutio *ordinaria quò ad Fratres, in fine dub*. 2. Baſſarel. *in Compendio Priuileg. Minimor. cap*. 15. Henriquez *lib*. 13. *ſum. cap*. 4. *num*. 2. Neque enim poteſt eligi induſtria perſonæ, quæ eſt omnino ignota, vt ſunt illi, qui ſucceſſuri ſunt in tali gradu, & officio, qui quamuis auctorizentur per aſſumptionem ad gradum, adhuc tamen

men talis authorizatio non eſt ſufficiens, vt eligatur induſtria perſonæ, quia talis electio reſpicit immediatè perſonam, ſed ſolum, vt eligatur gradus, vt pote ſemper conferendus perſonæ idoneæ.

An excommunicatio canonis XVII. Bullæ cœnæ contra vſurpantes fructus, prouentus &c. afficiat Eccleſiaſticos, Queſt. 94.

SVMMA.

1 *Sententia affirmatiua.*
1 *Dictio vniuerſalis neminem excludit.*
2 *Excommunicatio canonis XVII. Bullæ cœnæ quando non comprehendat perſonas Eccleſiaſticas.*
3 *Lex non obligat, niſi eos, ad quos loquitur.*
3 *Canon XVII. Bullæ cœnæ proſpicit communitati vniuerſalis Eccleſiæ.*
4 *Canon XVI. Bullæ cœnæ quos afficiat.*
5 *Lex accipitur, & reſtringitur ſecundum menſuram rationis finalis.*
5 *Ratio potius, quàm verba conſiderari debet.*
6 *Quænam actio prohibeatur in can. XVII. Bullæ cœnæ.*
6 *Eccleſiaſticus vſurpans enumerata in canone XVII. Bullæ cœnæ, vt trahat ad manus Laicas, incurrit excommunicationem.*

1 PRima ſent. affirmat. Ita Vgolin. *in Bullam cœnæ cap.* 17. §. 1. *n.* 1. ver. *Quæ excommunicatio.* Reginal. *lib.* 9. *Praxis Fori pœnit. cap.* 25. *num.* 372. Filliuc. *tr* 16. *cap.* 8. *num.* 212. Duard. *lib.* 2. *in Bullam cœnæ. Can.* 17. *quæſt.* 2. *num.* 1. ver. *Quæ excommunicatio.* Bonacina *Diſp.* 1. *De cenſur. in Bulla cœnæ. quæſt.* 18. *p.* 3. *num.* 2. Ratio autem eſt, quia in *canone.* 14. cuius eſt pars *canon iſte* 17. ponitur dictio vniuerſalis, *Omnes*. & in hoc ipſo canone ponitur dictio vniuerſalis, *Quicunque*. hæ autem dictiones neminem excludunt argum. ex *l. Iulianus. ff. De legat.* 3. iuncta Gloſ. *in Clemen.* 1. *De ſepulturis.* Deinde vbi lex non diſtinguit, nec nos debemus diſtinguere. Summus autem Pontifex non diſtinguit de Laicis, & Eccleſiaſticis, ſed vniuerſaliter loquitur.

2 At oppoſitum tenent Souſa *in Bullam Cœnæ cap.* 18. *diſp.* 90. & quò ad ſequeſtrationem Vgolin. *num. præced. citat. ver. Vel etiam*, verbo, *Excipitur etiam*. Duardus *in Can.* 17. *Bullæ cœnæ. quæſt.* 13. ver. *Ampliatur.* Filliucius *tr.* 16. *cap.* 8. *num.* 212. Alterius *diſp.* 18. *cap.* 2. ver. *Reſpondeo*. quæ opinio mihi probabilior videtur, & proinde tenendum puto, quod Eccleſiaſtici nõ afficiantur tali excommunicatione adhibita limitatione, quòd vſurpent ab vna eccleſia pro alia Eccleſia, & non vt trahant ad dominium ſæculare.

3 Ratio autem eſt, quia lex non obligat niſi eos, ad quos loquitur iuxta illud Ad Roman. 3. *Scimus autem, quoniam quæcunque lex loquitur, iis, qui in lege ſunt, loquitur.* Hoc eſt eos obligat, quos alloquitur, & qui à legiſlatore ſubduntur legi. In hoc autem canone lex alloquitur ſolum eos, qui contra eccleſiam procedunt mediante vſurpatione, ita vt tota communitas eccleſiaſtica habeatur pro ſubiecto, cui iniuria infertur, & cui per legem proſpicitur, & proinde qui iniuriam inferunt ſint extra talem communitatem, atque adeo laici, aut eccleſiaſtici, qui vſurpent Eccleſiæ incorporando bonis laicorum, ita vt quæ vſurpantur, non vt ſpectantia ad aliam Eccleſiam, aut aliud ius eccleſiaſticum vſurpentur, ſed vt ſpectantia ad ius laicum. Terminus enim à quo debet contradiſtingui à termino ad quem & ideo ſi terminus, à quo fit vſurpatio, eſt tota communitas eccleſiaſtica, cui per legem proſpicitur, terminus ad quem tranſit vſurpatio, debet eſſe extra communitatem eccleſiaſticam, atque adeo vſurpans debet vſurpare non pro alia Eccleſia, ſed vt aliquid pertinens ad ius laicorum.

4 Quod etiam ex eo conſtat, quod præſens canon eſt pars canonis antecedentis, vt patet ex modo loquendi coniunctiuo, *Quiuè iuriſdictiones &c.* in quo excommunicatio præcedens extenditur

etiam

Digitized by Google

etiam ad alias actiones ibi enumeratas, nempe vſurpationem, & ſequeſtrationem &c. In canone autem præcedenti excommunicatio dirigitur tantum ad eos, qui cauſas ſpirituales à iudicibus quibuſcunque eccleſiaſticis trahunt ad tribunal ſæculare, vt conſtat ex ipſo contextu, & notant Nauat. *in Manuali cap. 27. num. 71. ver. Declaratio prima.* Medices *in ſum. peccator. Capital. tit. 9. quæſt. 78. num. 18.* Sayr. *lib. 3. de Cenſur. cap. 18. num. 51* idem Souſa *in Bullam cœnę cap. 15. diſp. 77.* atque adeo non ad eos, qui ab vno tribunali eccleſiaſtico traheret ad aliud eccleſiaſticum, vnde eodem pacto, nec excommunicatio, de qua agimus, comprehendet eos, qui bona vnius Eccleſiæ vſurpabit pro alia, ſed ſolum vſurpantes, vt trahant ad ius laicum.

5 Hinc colligitur alia ratio. Quia nimirum verba legis debent accipi ſecundum terminos rationis finalis, ita vt reſtringantur ad menſuram ipſius. *l. Cum pater. §. Dulciſſimis ff.* De *legat. 2.* & *l. Adigere §. Quamuis. ff.* De *iurepatronat.* & *l. Milites agrum ff.* De *re milit.* & notant Bart. Imola, & alij *in dict. l. Cum pater.* Panorm. *Cap. Quia in inſulis.* De *regularib.* & *in Cap. Quia ſuggeſtum.* De *appellat.* Dec. *ibid. nõt. 1. & 2.* Butrius *in Cap. Poſt tranſlationem num. 24.* De *renunciat.* Euerar. *Loco à ratione legis ſtrict. &c.* Suarez *lib. 6. De legib. cap. 5. n. 5.* Tiraquel. *tract. Ceſſante cauſa. par. 1. n. 144.* vbi latè alios quoque citans. Quia cum ratio legis ſit anima ipſius *l. Cum oratio. ff.* De *bonis damnatorum*, & habent communiter doctores, non poteſt plus lex extendi, quàm extendatur ratio, alioquin remaneret ſine ratione, & proinde ſine vigore, & mortua. Vnde ſemper potius ratio, quàm verba conſiderantur. *l. Scire. §. Aliud. ff.* De *excuſat. tutor.* Ratio autem finalis huius canonis eſt proſpicere immunitati eccleſiaſticæ quò ad ea, quæ in ipſo explicantur, vt conſtat ex contextu, ibi. *Ad nos, & Sedem Apoſtolicam, & quaſcunque Eccleſiaſticas perſonas ratione Eccleſiarum, Monaſteriorum, & aliorum beneficiorum eccleſiaſticorum pertinentes.* Quæ verba indicant, mentem Pontificis eſſe tueri immunitatem eccleſiaſticam quò ad res ibi enumeratas, aliàs non reſtrinxiſſet ad eaſdem res pertinentes ad perſonas eccleſiaſticas titulo eccleſiaſtico.

6 Hinc facilè ſoluitur, quod pro oppoſita ſent. adductum eſt *num. 1.* Conceditur enim, quod dictio vniuerſalis neminem excludat; & quod non ſit diſtinguendum, vbi lex non diſtinguit, niſi adſit fundamentum diſtinguendi. Et ideo admittitur, quod etiam eccleſiaſtici incurrant dictam excommunicationem, ſi faciant actionem ibi prohibitam. Actio autem prohibita in canone eſt vſurpatio laica contra eccleſiam, et ideo ſi eccleſiaſticus vſurpet res ibi enumeratas illas trahendo ad manus ſæculares incurret excommunicationem; non autem ſi vſurpet pro alia eccleſia, quia hæc non eſt actio prohibita, cum non tendat contra immunitatem eccleſiaſticam, neque ſit iniurioſa communitati eccleſiaſticæ vniuerſali, ſed ſolum membro ipſius particulariter conſiderato, et ſeorſim pro cuius fauore ſingillatim non eſt lata excommunicatio, ſed ſolum pro tota communitate conſeruanda immuni ab iniuria, qua ſpolietur rebus ibi enumeratis in detrimentum totius communitatis.

An, quando vna Eccleſia permutat cum alia Eccleſia Oratorium, dat aliam Eccleſiam ſibi vnitam, requiratur ſolemnitas Paulina. Ambitioſæ. *Quæſt. 95.*

SVMMA.

1 *Per extrauag.* Ambitioſæ *prohibentur permutationes bonorum Eccleſiæ.*
1 *Permutatio eſt alienatio.*
2 *Doctores affirmantes dict. Extrau.* Ambitioſæ *habere locum etiam, quando Eccleſia mutuò permutant.*
3 *Probabilius eſt non habere locum.*
4 *Obligatio legis non plus extenditur, quàm intentio legiſlatoris.*

5 In-

5 *Intentio legiſlatoris menſuratur ex ratione finali.*
5 *Lex non habet locum, vbi deficit ratio finalis.*
6 *Mens Pontificis in Extrau.* Ambitioſæ. *De* reb. Eccleſ. non alien.
6 *Ex proœmio deſumitur mens legiſlatoris.*
7 *Pro Caſibus non neceſſarijs ſolet recurri ad Pontificem.*
8 *Ex actibus meræ facultatis non inducitur conſuetudo.*
8 *Quando interpretatio legis ex conſuetudine obliget.*
8 *Conſuetudo, vt obliget, debet eſſe neceſſaria ſicut & lex.*

---

1 QVod Extrauag. Pauli II. *Ambitioſæ*, De *reb. eccleſ. non alienan.* comprehat etiam permutationes, nulli debet eſſe dubium. quia permutatio eſt alienatio. Cap. *Nulli*. De *rebus eccleſ. non alienan.* & Cap. 2. De *rer. permut.* & Cap. *Sine exceptione*. 12. *quæſt.* 2. & notant Abbas *in dict. cap.* 2. Rebuf. *in dict. Cap. Sine exceptione. num.* 66. Iaſ. *in l. fin. num.* 101. C. De *iure empbyt.* Redoan. *De reb. eccleſ. non alien, quæſt.* 2. *cap.* 20. Filliuc. *tr.* 44. *cap.* 2. §. 2. Maceratenſ. *lib.* 1. *Variar. Reſolut.* 50. *num* 44. Rota *apud Farinac. Deciſ.* 70. *num.* 1. *par.* 1. Et conſtat etiam ex ipſo tex dictæ *Ambitioſæ*. ibi. *Omnium rerum, & bonorum Eccleſiaſticorum alienationem, omneque pactum, per quod ipſorum dominium transfertur*. Vnde cum in permutatione inter permutantes inuicem transferatur dominium, cenſenda eſt alienatio, & prohibita per dictam Paulinam.

2 An autem dicta conſtitutio habeat locum, quando permutatio fit inter vnã, & aliam Eccleſiam, dubitant Doctores, & affirmatiuam ſententiã tenent Io. Andr. *in cap.* 1. De *reb. Eccleſ. non alien.* Butrius. & Abbas. *ibid.* Imola *num.* 1. & *in Cap. Sine exceptione.* 12. *quæſt.* 2. Rebuff. *ibid. num.* 6. Redoan. *De reb. Eccleſ. non alienan. quæſt.* 2. *cap.* 24. *num.* 2. Beroius *Conſil.* 179. *num.* 3. *lib.* 1. Quaranta *in Compendio Bullarij*. *verbo*, Alienatio *rerum Eccleſ. num.* 15. Mantica *De tacitis, & Ambiguis lib.* 25. *Tit.* 6. *n.* 66. Gratian. *Diſcept. Forenſ. cap.* 674. *num.* 4. & 5. Filliucius *tract.* 44. *cap.* 2. §. 2. ver. *Quod eſt*, Naldus *in Summa. verbo*, Permutare *num.* 2. Lezana, *verbo*, Alienare. *num.* 12. Quia nimirum ita ſeruatur in Praxi in Curia Romana. de qua Praxi teſtatur Riccius *in Praxi Fori Eccleſiaſt. reſol.* 35. *in fine*. & *Reſolut.* 60. *in fine*. Barboſa *De poteſt. Epiſcopi. par.* 3. *allegat.* 95. *num.* 57. *in fine*. Et quia dicta Conſtitutio Ambitioſæ eſt vniuerſalis.

3 At non requiri ſolemnitatem dictę Conſtitut. Ambitioſæ, tenent Monal. *Conſil.* 91. *num.* 3. *vol.* 1. Triuiſan, *par.* 2. *Deciſ.* 56. *num.* 17. vbi aſſerit, ita fuiſſe iudicatum. Riccius *in Praxi fori Eccleſiaſt. Reſol.* 60. *n.* 2. & *par.* 4. *Collectan.* 996. ver. *Limita ſexto*. Barboſa *par.* 3. *De poteſt. Epiſcopi. Allegat.* 95. *num.* 57. Ciarlin. *cap.* 18. *Controuerſiar. Forenſ. num.* 30. Megal. *tom.* 1. *Variar. Reſol.* 31. *num.* 10. & *ſequent.* Bordon. *in Conſil. Regular. Reſol.* 27. *num.* 61.

4 Quæ ſane ſententia ſpectata ratione mihi probabilior videtur. Quia ſicut lex in obligando dependet à voluntate, & mente legiſlatoris, ita etiam eius obligatio non plus extenditur, quàm extendatur intentio, & mens legiſlatoris, quę tanquam potentior magis attenditur. *l. Labeo. in fine. ff.* De *ſupellect. leg.* & *l. Nominis, & rei. §. Verbum. ff.* De *verbor. ſignificat.* & proinde verba legis trahuntur ad menſuram intentionis, & mentis, vt notant Oldrad. *Conſil.* 9. *ver. Item cum. num.* 3. & 4. Federic. de Senis *Conſil.* 4. *num.* 5. ver. *Multum eſt.* Iaſ. *Conſil.* 140. *lib.* 2. Ancharan. *Conſil.* 219. *num.* 5. Tuſch. *littera M. concluſ.* 199. vbi latè per totam.

5 Mens autẽ legiſlatoris menſuratur à ratione finali, quia cum non poſſit voluntas legiſlatoris quicquam velle, niſi quatenus mouetur ex fine, quicquid eſt volitũ in lege, eſt volitum propter finem, & ideo intentio legiſlatoris, atque adeo obligatio legis menſuratur ex ratione finali; ita vt non plus extendatur, quàm extendatur ratio ipſa. *l. Cum pater. §. Dulciſſimis. ff.* De *legat.* 2. & *l. Adigere. §. Quamuis. ff.* De *iure patr.* & *l. Milites agrum. ff.* De *re milit.* Et proinde quando in materia, de qua dubitatur, an lege comprehendatur, non reperitur

peritur ratio finalis legis; non habet locũ lex ipſa, vtpotè quia tunc deficiente ratione finali legis, deficit intentio legiſlatoris, atque lex circa ipſam. l. *Vt omni ff.* De *adoption.* & *l. Quod dictum. ff. De pactis*, & *l. fin. ff.* Ad *Syllan.* & *l. Si maritus. §. Scripti. ff.* Ad *leg. Iul. de adult.* & Cap. *Et ſi Chriſtus.* De *iureiuran.*

6 In caſu autem præſenti finis Pontificis eſt prouidere indemnitati Eccleſiæ in vniuerſum, ita vt per alienationes, & tranſlationes dominij in laicos non patiatur detrimentum. & proinde prohibet huiuſmodi tranſlationes fieri ſine Romanę Sedis facultate. non autem intendit prohibere alienationes inter Eccleſiam, & Eccleſiam, quia per id non poteſt damnificari eccleſia vniuerſalis, neque exigitur à ratione finali Pontificis. hoc autem clarè conſtat ex proemio *dictæ Conſtitutionis*. ibi. *Ambitioſæ cupiditati illorum præcipuè qui &c. prophanis vſibus applicare, aut cum maximi illorum, ac diuini cultus detrimento exquiſitis medijs vſurpare præſumunt, occurrere cupientes &c.* Ex quibus conſtat, quod mens ipſius eſt obuiare, ne bona eccleſiaſtica ad laicos tranſeant; ex proemio nanque colligitur mens legiſlatoris, & finis ipſius. *l. fin. ff.* De *hæred. inſtit.* & *l. 1. ff.* Ad *Macedon.* & Cap. *Ex multa. §. Secundò requiſiuiſti.* De voto, & notant Tiraquel. *Tract. Ceſſante cauſa. Limit. 1. num. 65.* Maſçar. *De probat. concluſ.* 1284. Gutierez *lib. 1. Practicar. quæſt. 89. num. 3.* Bar. *in l. fin. n. 3. ff. De hæred inſtit.* Iaſ. *in l. Si pacto. num. 14. C. De pactis.* Rota *Deciſ.* 619. *num. 5. apud Farinac. par. 2. Recent.* & *Deciſ.* 298. *num. 2. par. 2. Diuerſor.* & ideo conſtitutio ſolum complectitur alienationes ad manus laicas.

7 Ad praxim autem Romanæ Curiæ reſp. Ciarlinus *cap. 18. Controuer. Forenſ. num.* 32. Talem praxim non inducere legem de mente Pontificis ſeruandam, qui etiam pro caſibus non neceſſarijs ſolet haberi recurſus ad Sedem Apoſtolicã; & ſolent impetrari à Pontifice ea, quæ etiam ab ordinarijs obtineri poſſunt, vel ad tollendos ſcrupulos, vel ex alio capite.

8 Vnde eſt valde aduertendum, quod tunc ſolum conſuetudo interpretatur legem interpretatione, quæ obliget, quando ſumus in neceſſarijs; non autem quando ſumus in facultatiuis, ita vt praxis verſetur circa ea, quæ ſunt in libera poteſtate vniuſcuiuſque; nam ex actibus meræ facultatis non inducitur conſuetudo, vt tradunt Rochus de Curte *in cap. fin. num.* 366. De *conſuet.* Abbas *in Cap. Abbate. n. 10.* De *verbor. ſignificat.* & *in Cap. Ad noſtram.* De *confir. vtili, vel inutili.* & *in Cap. Cum ſit generale. num. 15. De foro competenti.* & *in Cap. Ex parte. num. 7.* De *conceſſ. præbend.* & *in Cap. Quoniam. num. 8. De vita, & honeſt. Clericor.* Cynus *in l. 2. C. Quæ ſit longa conſuet.* Calderin. *Conſil. 3. num. 3. De conſuet.* Caſſen. *Conſil. 4. num. 6.* Pancirol. *Conſil. 128. num. 21. lib. 1.* Dec. *Conſil. 437. in fine.* Rolan. à Valle *Conſil. 22. num. 20.* & *Conſil. 53. num. 38 lib. 2.* Affl. *Deciſ. 388. num. 4.* Pedemont. *Deciſ. 99. num. 43.* Ripa *in Cap. Cum Eccleſia Sutrina. num. 44. De cauſa poſſeſſ. & propriet.* Mantica *Deciſ. 10. n. 12.* Piagius *De conſuet. quæſt. 3. num. 41.* Rebuf. *De pacifica poſſeſſ. num. 335.* Gonzalez *ad Reg. 8. Cancel. gloſ. 5. §. 6. num. 3.* Rota *Deciſ. 778. in fine. par. 1. Diuerſ.* & *Deciſ. 162. n. 10. Coram Gregorio XV.* vbi latè Oliuer. *num. 16.* Tunc enim conſuetudo non participat conditiones intrinſecas legis, quarum vna eſt, quod ſit neceſſaria pro communitate. Cap. *Regulę. Diſt. 29* et per totam. et Cap. *Erit autem. Diſtinc. 2.* et tradunt D. Th. 1. 2. *quæſt. 95. ar. 3.* Medina, et Vuigers *ibid.* Vaſquez *diſp. 151. cap. 1. num. 10.* Rebuf. *tom. 1. Ad Conſtit. reg. in Proem. num. 29.* Xammar *De offic. iud. par. 1. quæſt. 16. num. 51.* cum Gloſ. *in dict. Cap. Erit autem.* verbo, *Neceſſaria.* Nam ſi non eſt neceſſaria, indebitè grauat ſubditos, et proinde irrationabiliter. et ideo nõ poteſt habere vim legis, cum in tantum habeat, in quantum participat eius conditiones.

An

An apud nos Clericos Regulares admiſſi ad Hoſpitium, quod Nouitiatum præcedit, gaudeant priuilegio Canonis, Si quis ſuadente &c. *Quæſt. 96.*

S V M M A.

1 *Plures gaudent priuilegio fori, qui non gaudent priuilegio Canonis.*
2 *Hoſpites apud Theatinos gaudent priuilegio fori.*
2 *Priuilegium principalis trahitur ad acceſſorium.*
3 *Priuilegium fori extenditur ad perſonas, in quas ſi exerceatur iuriſdictio turbatur ſtatus exemptorum.*
4 *Hoſpites apud Theatinos non gaudent priuilegio Canonis.*
4 *Priuilegium Canonis eſt taxatiuè in fauorem ſtatus, & non excedit perſonam.*
5 *Priuilegium non extenditur ad alios caſus etiam ob maioritatem rationis.*
6 *Hoſpites apud Theatinos non ſunt clerici, nec habent habitum religionis.*
6 *Habitus non facit Monachum.*
7 *Impuberes admiſſi ad religionem, an gaudeãt priuilegio canonis.*
8 *An addicti obſequijs Monialium, vt ad petendam eleemoſinam, gaudeant priuilegio canonis, ſi aſſumant habitum religioſum.*
8 *Quid requiratur, vt aliquis ſit Clericus.*
8 *Tertiarij in proprijs domibus degentes reputantur, vt laici.*
9 *Qualiter Hoſpites Theatinorũ exerceant functiones religionis.*
10 *An hoſpites apud Theatinos fruantur priuilegijs religionis.*
11 *Quam facultatem poſſint ſuperiores exercere in hoſpites Theatinorum.*
11 *Dimiſſoria à quibus concedantur Nouitijs.*
12 *Quam facultatem habeant ſuperiores Theatinorum quò ad ſacramenta ſupra hoſpites.*
13 *Inualidè admiſſus ad religionem non fruitur priuilegio canonis.*

---

1 NEgatiuam ſententiam tradidi in *Deciſ. Moral. Deciſ.* 424. *num. 2. & ſequentib.* Sed poſtea contra ipſam inſurrexit P. Diana *par. 6. tract. 8. Reſol. 7.* vbi inquit, quod meam ſententiam libenter non improbaret, niſi præberet anſam Epiſcopis, & Iudicibus laicis exercendi iuriſdictionem in dictos hoſpites. quam conſequentiam non percipio, nam plures gaudent priuilegio fori, qui non gaudent priuilegio Canonis. Vxores Equitum D. Iacobi Alcantaræ, Calatrauæ &c. gaudent priuilegio fori, vt ipſe tradit *Reſol. 6.* proximè antecedenti, & tamen quis dicat, quod gaudeant priuilegio Canonis? Familia laica Nuncij gaudet ſimiliter priuilegio fori, vt ipſe Diana tradit *par. 6. tract. 2. per totum*, non tamen gaudet priuilegio Canonis, cum nullo pacto ſub nomine Clerici comprehendi poſſit. Vxores item Clericorum Coniugatorum gaudent priuilegio huiuſmodi, vt ipſemet docet cum pluribus. *Par. 3. tract. 1. Reſol. 45.* & *par. 4. tract. 1. Reſol. 41.* non tamen gaudere poſſunt priuilegio Canonis. Item filij Clericorum legitimi, vt cum pluribus docet *par. 3. trac. 1. Reſol. 7.* Famuli quoque Clericorum, vt cum pluribus quoque tradit *par. eadem. Reſol. 47.* Et tamen nullus ex his gaudet priuilegio Canonis. Neque è contra quicunque gaudet priuilegio Canonis, gaudet etiam priuilegio fori, nam Clericus etiam minoribus initiatus ex *Trident. ſeſſ. 22. cap. 6. de reformat.* non gaudet priuilegio fori, niſi habeat beneficium eccleſiaſticum, aut cum habitu, & tonſura clericali de mandato Epiſcopi inſeruiat alicui Eccleſiæ, aut in ſeminario Clericorum, aut in aliqua vniuerſitate ſit in via ad maiores ordines.

2 Hoſpites ergo apud nos Clericos Regulares, qui ſunt in via ad habitum religioſum ſuſcipiendum, gaudent priuilegio fori, quia pertinent ad perſonas exemptas, cum ſint deſtinati ad habitum religioſum, & in via ad ipſum ſuſcipiendum, & tanquam in ſtatu præparationis, quæ iuxta Conſtitutiones noſtras neceſſariò præmitti debet, ſunt quid acceſſorium reſpectu religionis, ſine quo Religio more conſueto conſeruari non poteſt. Priuilegium autem principalis trahitur etiã ad acceſſorium, vt à Domino ad ſeruum. *Cap. Quanto. De priuileg.* & *Cap. Licet eodem tit. in 6.* quando perſona conſidera-

turtanquam res perſonæ priuilegiatæ.

3 Deinde. Si iudices ſæculares, aut etiam Epiſcopi exercerent iuriſdictionem in hos Hoſpites, inferrent grauamen religioni, & turbarent ſtatum ipſius. & hæc ratio ſufficit, vt priuilegium fori perſonæ exemptæ extendatur etiam ad eas perſonas, in quas ſi exerceatur iuriſdictio, turbatur ſtatus perſonæ exemptæ, & ipſi infertur grauamen, vt notant inter alios Gratian. *tom.2.Diſcep.Forenſ. cap.340.n.4. & 5.* Menoch. *De arbitr. Centur. vlt. caſu 562.num.12.* Squillant. *De priuileg.Cler.cap. 7.dub.2.num.57.* Carol. de Graſ. *De effect. Cler.Effectu 1.num.150.*

4 Non tamen gaudent priuilegio Canonis, quia tale priuilegium eſt merè perſonale; nec extenditur ad res; atque adeo nec ad perſonas, quæ conſiderantur tanquam res perſonæ priuilegiatæ, cum ſit conceſſum intuitu qualitatis, & dignitatis merè perſonalis, quæ in eo conſiſtit, quod perſona ſit Deo dicata; & proinde non extenditur niſi ad habentes talem dignitatem, ſi quidem priuilegium dignitatis,& perſonale non eſt niſi perſonarum habentium talem dignitatem. Vnde Nouitij non gaudent priuilegio Canonis, niſi quia ſunt perſonæ eccleſiaſticæ, vt notat Gloſ. *in Can. R. bgroſo.* verbo. *Non poſſit.* in fine. *De ſent.excommunicat.*

5 Et cum priuilegium non poſſit extendi ad alios caſus, vel perſonas ob ſimilitudinem, vel etiam ob maioritatem rationis, vt notant communiter Salas *diſp. 20.De legib.ſect.11. num.110.* Suarez *lib.8. De legib.cap.28. num.11.* Bonacina *Diſp.1. De legib.quæſt.3.punc.7.§.1.num.15.& §.2. num.11. & 12.* Palaus *par. 1.oper. moral. tract.3. De priuileg. diſp.4. punc.13. num.1.* Priuilegium Canonis conceſſum Clericis, non poteſt extendi niſi ad eos, qui verè Clerici ſunt, ſeu Deo dicati.

6 Apud nos autem Clericos Reg. Hoſpites non ſunt verè Clerici, nec Deo dicati, niſi aliàs tales ſint; Quia in tantum eſſent tales, in quantum deferunt habitum religionis, & viuunt collegialiter cũ cœteris ſub iiſdem regularibus obſeruantijs. Ex hoc tamen non colligitur eſſe Deo dicatos, quia habent ſolum apparentiam habitus, & ſtatus religioſi, non autem ſubſtantiam; & potiori ratione de ipſis dici poteſt, quod de Tertiarijs S. Franciſci in ſuis domibus degentibus dixit Bal. *in l.Officiales. in fine. C. De Epiſcop.& Cler.* quod nimirum habitus habeat accidentia ſine ſubiecto, quia nimirum materialiter tantum habent habitum, & non religioſo modo, hoc eſt cum deputatione, & acceptatione ad communicandum in habitu religionis. Neque enim adhuc ſunt acceptati ad habitum religionis, & multo minus induti. Sed neceſſe eſt, vt prope finem hoſpitij præcedat noua Capituli determinatio, qua ad habitum acceptentur, & cooptentur ad communicandum in habitu eodem. & poſtea conſuetis cœremonijs,& proteſtationibus induantur habitu. Et proinde in noſtris Conſtit. *par.2. cap.5. §. Poſtquam,* cauetur, quod ante admiſſionem ad habitum pro hoſpitibus reputentur. Hoſpes autem nec eſt de familia, nec eſt religioſus, aut Deodicatus, nam dedicatio Deo non fit per ſumptionem habitus religioſi quocunque modo, nec per id, quod quis inſeruiat quocunque modo Eccleſiæ; ſed per legalem, & iuridicam ſuſceptionem talis habitus iuxta morem, & præſcriptum religionis. Neque enim habitus facit Monacũ ſed profeſſio regularis Cap. *Porrectum*. De *Regul.* Et ideo per ſolam geſtationem habitus nõ fit quis religioſus gaudens priuilegio Canonis, ſed per cooptationem ad vitam regularem iuridicè factam.

7 Neque obſtant, quæ obijcit P. Diana, quod impuberes admiſſi ad religionẽ ante annos pubertatis gaudent priuilegio Canonis, pro quo citat Peregrinum noſtrum *in Conſtit.par.2. cap.5. littera R. §.6.* Ambroſ. Machinum *in Reſol. pro Ordinib. Militarib. ar. 6. num. 58.* Quamuis enim putet, hoc manifeſtè probare, quod etiam Hoſpites noſtri gaudeant priuilegio Canonis, diuerſa tamen eſt ratio, nam impuberes illi verè, & legaliter admiſſi ſunt ad habitum religioſum, & proinde licet non ſint propriè Nouitij, quatenus non ſunt intra annum probationis, ſunt tamẽ cooptati ad communicandum in habitu religioſo, & verè Deo dicati, quod non

con-

contingit in noſtris hoſpitibus, vt conſtat ex dictis.

8 Deinde obijcit. Qui aſſumpto habitu religioſo adhibetur ad ſeruitia, & obſequia Monialium, vt ad petendam eleemoſinam, gaudet priuilegio Canonis, vt docent Bonacina *Diſp.2. De excom.quaſt. 4.punc.3. num.10.* Bordon. *in Conſil.Regul. Reſol.28.num.19.* Ergo etiam à fortiori hoſpites noſtræ religionis. Sed qua facilitate id dicitur, eadem etiam negatur tanquam ſine vllo prorſus fundamento aſſertum. Cum enim excommunicatio ſit lata in fauorem Clericorum, quatenus ſunt perſonæ ſeruitio Dei dicatæ, qua ratione ſignificatum nominis Clerici ad hos famulos trahi poteſt, cum ſint deputati obſequijs merè temporalibus? Nec habitus ſuffragatur, quia ab ipſis defertur pro illa tantum externa apparentia, & non tanquam à cooptatis ad communicandum in illo habitu ab habentibus facultatem, & ideo nullam ipſis tribuit dignitatem perſonalem, ob quam poſſint participare fauorem Canonis. Vnde quamuis quis deferat habitum clericalem, niſi tamen ſit per clericalem tonſuram ab Epiſcopo cooptatus in ordinem Clericorum, & Dei ſeruitio mancipatus, non eſt Clericus cum Clericus per ſolam tonſuram quis euadat. Cap. *Cum contingat*. De *Ætate, & qualit. ordinan.* Vnde Tertiarij quoque in proprijs domibus degentes reputãtur vt Laici iuxta determinationem Leonis X. *in Bulla 22.* quæ incipit *Dum intra mentis*. §.18. & tamen propius accedunt ad religioſos. quàm accedant famuli habentes nudum habitum religioſum. Deinde ſi huiuſmodi priuilegium extendendum eſt ad prædictas perſonas, in ijs ſolum locum habet, qui aliquo modo per aliquem contractum incorporantur religioni, de quibus ſolum procedit doctrina Bordoni, & Bonacinæ. Hoſpites autem prædicti nullo modo ſunt incorporati, quia nondum ad habitum religionis admiſſi ſunt:

9 Denique obijcit; quod huiuſmodi Hoſpites mancipati ſunt obſequijs diuinis; viuunt ſub obedientia Prælati; faciunt obſeruantias regulares; puniuntur, ſi contrauenian; gaudent priuilegijs religionis. Superiores vtuntur cum ipſis omnibus facultatibus, quibus vti ſolent cum alijs Nouitijs, præſertim circa ſacramenta ordinis, & Pœnitentiæ. Sed facilè reſp. quod licet inſeruiant Eccleſiæ, non tamen ſunt mancipati obſequijs diuinis, quia nondũ ſunt admiſſi ad habitum, & ſe habent ſicut ſi quis cum habitu clericali, ſed abſque tonſura inſeruiret Eccleſiæ. Viuunt autem ſub obedientia Prælati; faciunt regulares obſeruantias; puniuntur, ſi contrauenian; ſed abſque deputatione ad talem modum viuendi, & abſque cooptatione ad tale genus vitæ, ſicuti ſi ſæcularis laicus ex libito ſuo viueret intra clauſtra, & vellet ſeruare regulam. Quod autem diuinis obſequijs, quæ Religio exhibet; non ſint ex deputatione mancipati, ſatis ex eo conſtat, quod dicit *Cap.5. par.2. noſtrarum Conſtit.* Si in ſacris ſint conſtituti, prohibentur in ſuſceptis Ordinibus miniſtrare.

10 Quod autem Hoſpites gaudeant priuilegijs Religionis, non ita abſolutè pronunciandum eſt, cum non pauci id negent de ipſis Nouitijs, & ſpeciali priuilegio conceſſum ſit Societati Ieſu, vt poſſit priuilegia Religionis Nouitijs communicare. Vnde cum nondum ſint legaliter induti habitu religionis, non poterunt frui priuilegijs religionis, quæ concernunt perſonas tanquam perſonas, ſed ſolum quæ concernunt perſonas tanquam res religionis.

11 Quam autem facultatem noſtri Prælati exercere poſſint circa Hoſpites in ordine ad Sacramentum Ordinis non video, nam non poſſunt concedere dimiſſorias, cum neque Nouitijs concedere poſſint, cum id ſpectet aut ad Epiſcopum Diœceſis, in qua Nouitius ducit Nouitiatum, vt cum pluribus tenet Cuchus *lib.3. Inſtit.maior.tit.1.num.94.* De Regul. & Sanchez *lib.6.in Decal.cap.10.num.21.* Aut ad Epiſcopum Domicilij, quod ante ingreſſum habebat, vt volunt Henriquez *lib 10. ſum.cap.13.num.3.Littera F.* & Suarez *tom. 2.De relig. lib.3. cap. 12. num. 9.* & *tom. 3. lib.5. cap. 16. num. 17.* Imo noſtræ Conſtitutiones ſolum concedunt, quod Nouitij, non autem Hoſpites initiari poſſint

prima tonſura, vt habetur. *par. 2. cap. 5.*

12 Circa autem ſacramentum Pœnitentiæ habent illam facultatem, quam Clemens IV. concedit etiam pro ijs, qui adhuc in ſæculari habitu ſunt, ſed proximè ingreſſuri religionem, qui abſolui poſſunt à Prælatis Regularibus, ac diſpenſari in ijs, in quibus poſſunt etiam Nouitij, vt habetur in *Compen. Priuileg. Mendicant.* Tit. *Abſolutio ord. quò ad Fratres num.* 4. Ex hoc autem non licet inferre, quod gaudeant priuilegio Canonis, ſicuti non gaudent, qui ſunt in habitu ſæculari proximè ingreſſuri religionem. Alias autem facultates, quæ concernunt adminiſtrationem ſacramentorum exercent eo modo, quo exercere poſſunt circa ſæculares laicos familiares, qui Monaſterio inſeruiunt; & quæ concernunt regimen, exercent ex voluntaria ſubiectione Hoſpitum eo pacto, quo exercerent in laicos ſæcularibus veſtibus indutos, ſi ſe ſubijcerent.

13 Hæc autem, quæ dicta ſunt concordant cum doctrina, quam tradunt Sãchez *lib. 5. in Decal. cap. 4. num. 24.* & Didacus de Narbona *in Annalib. iuris anno 14. quæſt. 20. num. 5. in fine*, dum requirunt, vt quis gaudeat priuilegio Canonis, quod ſit validè admiſſus ad religionem, nec ſufficere, quod exerceat opera religioſorum: vnde volunt, quod quando admiſſio eſt irrita, non gaudeat, ſicut nec quando ante vſum rationis eſſet oblatus à parentibus. In caſu autem noſtro non ſolum non adeſt admiſſio inualida ad religionem, ſed nulla prorſus, cum poſtea ſit ſequutura.

An Vicarij Cler. Regularium noſtræ Congregationis & aliarum poſſint præſente eo, cuius vices gerunt, ſibi eligere confeſſarium. Quæſt. 97.

S V M M A.

1 *Opinio P. Dianæ.*
2 *Vicarij Theatinorum poſſunt ſibi eligere Confeſſarium.*
2 *Tria genera perſonarum gaudent priuilegio* Cap. fin. *De* pœnit.
2 *Vicarij Theatinorum ſunt verè Superiores.*
3 *Sunt etiam Prælati.*
3 *Habent iuriſdictionem ratione officij, cum primò eliguntur.*
3 *Dignitas, incipit ab electione, & acceptatione.*
4 *Vicarius generalis habet iuriſdictionem Ordinariam.*
4 *Quænam ſit iuriſdictio ordinaria.*
4 *Vicarij Theatinorum habent iuriſdictionem à lege.*
5 *Sunt ſubrogati de præſenti in locum ſuperioris.*
5 *Subrogatus de præſenti fruitur priuilegijs illius, in cuius locum ſubrogatur.*
5 *Quando Vicarius gaudeat priuilegijs illius, cuius vices gerit.*

1 Affirmatiuam ſententiam tradidi *in Deciſ. Moralib. Deciſ. 103. n. 2.* contra P. Dianam, loquendo de Vicarijs, qui vices gerunt ſuperioris quò ad iuriſdictionem ſpiritualem in ſubditos. Sed hanc doctrinam de nouo impugnat idem P. Diana *par. 6. tract. 8. Reſol. 15.* quia non ſunt Prælati exempti, & proinde non gaudent priuilegio Cap. *fin.* De *Pœnit.* & citat pro ſe. Fauſtum *lib. 6. De Pœnit. quæſt. 92.* Bordonum *in Conſil. Reg. Reſol. 34. num. 30.* Sed hic loquitur de Vicarijs, qui nullam habent iuriſdictionem etiam abſente ſuperiore, & ſunt deputati ſolum

ſolum ad curandas res temporales Monaſterij, vnde non fauet ſententiæ ipſius. Citat etiam Scropham *in quæſt. Regular. quæſt.* 33. *num.* 2. Sed ibi tantum contendit, quod Supprior, ſeu Vicarius ſit prælatus, & hoc probat ex actibus iuriſdictionalibus, quos exercet mortuo, vel amoto Priore.

2 Sed rurſus puto, non eſſe diſcedendum ab affirmatiua ſententia. Nam in Cap. *Fin.* De *Pœnit.* tria genera perſonarũ nominantur, quibus conceditur facultas ſibi eligendi Confeſſarium, nempe Epiſcopi, Superiores, & Prælati minores exẽpti. Tales autem Vicarij, licet non eſſent Prælati, ſunt tamen ſuperiores etiam in præſentia Ordinarij Prælati, licet non exerceant iuriſdictionem, nam ſunt electi ad iuriſdictionem exercendam, habent gradum, titulum, & præcedentiam reſpectu cœterorum, & apud nos, licet nominentur à Præpoſitis, eliguntur tamen à Generali, ac accipiunt gradum, & ſuperioritatem ſub ea conditione, quod ſolum exerceant in abſentia Superioris ordinarij. Et ſicut non tollit, quod ſuperiores locales non ſint verè ſuperiores antequã ad poſſeſſionem admittantur, licet tunc non poſſint exercere actus iuriſdictionis in ſubditos, quia ſuperioritas conſtituitur per facultatem exercendi iuriſdictionem; ita etiam Vicarij erunt verè ſuperiores, quia iam acceperunt facultatem exercẽdi iuriſdictionem, licet non poſſint præſente ſuperiore ordinario exercere.

3 Sed addo, prædictos Vicarios eſſe etiam Prælatos, nam, vt conſtat ex praxi, exercent totam illam iuriſdictionem in abſentia ſuperiorum quam habent ipſi ſuperiores, quæ cum ſit iuriſdictio ſpiritualis tam in foro interno, quàm externo, conſtituit Prælatiam. Et licet illam non exerceant in præſentia ſuperiorum localium, quando tamen creantur Vicarij, tunc accipiunt facultatem exercendi, atque adeo tunc fiunt Prælati, & habent iuriſdictionem in habitu, licet non in exercitio. Et proinde cenſentur conſtituti à lege per reg. *l.* 2. *ver. Omnia enim.* C. *De veteri iure enucleãn.* & notat Garzias *par.* 1. *de Benef. cap.* 8. *num.* 25. plura adducens, & accipiunt iuriſdictionem à lege, vbi primum Vicarij conſtituuntur, vt notant Gloſ. *verbo. Generaliter*. Cap. *Romana*. De *appellat. in* 6. Domin. *Cap. In fine*. De *offic. Vicarij in* 6. Abbas. *Cap.* 2. *in fine*. Ne *Prælati vices ſuas &c.* Sbroz. *lib.* 2. *de offic. Vicarij. quæſt.* 55. *num.* 14. & 26. Sanchez *lib.* 3. *De matrim. diſp.* 29. *num.* 13. Vnde habent iuriſdictionem ratione Officij, & titulo Vicariatus. Cap. 2. ibi. *Per commiſſionem officij &c.* De *offic. Vicar. in* 6. & Cap. *Cum nullus.* ibi. *Cum ad hoc ſe ipſius officium non extendat.* De *tempor. ordinat. in* 6. & notant Abbas *Conſil.* 21. *num.* 3. *lib.* 1. Couaruu. *cap.* 4. *Pract. num.* 4. *in fine*. Nam dignitas incipit ex electione, & acceptatione per *l. Ex eo tempore*. *ff.* De *teſt. milit.* vbi Bar. & alij Doctores. Idem Bar. *in l. Publius. init. ff.* De *condit. & demon.* Alex. *in l. Diem functo. ff.* De *aſſeſ.* Et habent etiam exemptionem, de qua in dicto Cap. *fin.* De *pœnit.* nam intelligitur de exemptione, non à quocunque alio prælato, & ſuperiore, alioquin non diceret tex. quod poſſint eligere confeſſarium abſque ſui ſuperioris licentia, ſi intelligeret de ijs, qui nullum recognoſcunt ſuperiorem; ſed ab Ordinarij Dioceſani iuriſdictione, vt dixi in *Deciſ. Moralib. Deciſ.* 92.

4 Imo eorum iuriſdictio eſt ordinaria; quia ſunt Vicarij in ſuo gradu generales, cum in omnibus gerant vices Prælati regularis. Vicarius autem generalis habet iuriſdictionem ordinariam, vt docent Gloſ. *l. fin.* verbo. *Rectorum.* C. De *offic. eius qui vic.* & *in cap.* 2. *verbo. Officialem*. De *offic. Vicarij in* 6. & in Cap. *Romana.* verbo. *Generaliter*. De *appellat. in* 6. Dominic. *in cap.* 2. *num.* 6. De *offic. Vicar. in* 6. Ancharan. *num.* 2. *quæſt.* 1. Franc. *num.* 4. Dec. *in Rubr.* De *offic. deleg. num.* 3. Berous. *num.* 8. Bar. *l.* 1. *in fine. ff.* Quis, *& à quo appellet.* Felin. *in Rubr.* De *offic. deleg. num.* 4. Pauin. *De poteſ. Capit. Sede vacan. par.* 2. *quæſt.* 1. *num.* 7. Affiic. *lib.* 1. *in Conſtit. Regn. Neap. rubr.* 59. *num.* 12. Miſis *in Reper.* verbo, *Vicarius*. Rebuf. *in Praxi beneficier. Tit. De Vicario. num.* 6. Sylueſter. *verbo.* Vicarius. *quæſt.* 4. *dict.* 1. Tabiena *quæſt.* 5. Armilla *num.* 5. Couaruu. *lib.* 4. *Variar. cap.* 20. *n.* 4. Sbrozzius *De Vicar. Epiſcopi. lib.* 2. *quæſt.* 55.

 num. 9.

num. 9. Flam. *l. b.* 3. *de reſignat. quæſt.* 11. *num.* 23. Gutierez *lib.* 1. *quæſt. canon. cap.* 19. *num.* 15. Gratian. *Cap.* 84. *D ſcep. Forenſ. num.* 15. Sanchez *lib.* 3. *de matrim. diſp.* 29. *num.* 3. alios citans. Et ratio eſt, quia iuriſdictio conceſſa à lege eſt ordinaria. Cap. *A iudicibus.* 2. *quæſt.* 6. ibi. *Ordinarij verò ſunt, qui ab Apoſtolico, vt Eccleſiaſtici, vel ab Imperatore, vt ſæculares legitimam poteſtatem accipiunt.* Et *l. Et quia. ff.* De *iuriſdict. om. iud.* Vicarij autem Clericorum Regular. habent iuriſdictionem à lege, quia Conſtitutiones ipſorum eam tribuunt.

5 Quare de præſenti ſubrogati ſunt in locum localium ſuperiorum pro tempore, in quo non erunt præſentes, & de præſenti conſtituti in dignitate pro exercenda iuriſdictione loco ſuperiorum localium, quando abſentes erunt, & ideo tanquam de præſenti ſubrogati, & de præſenti habentes dignitatem ſubrogationis, debent etiam de præſenti frui priuilegijs illius, in cuius locum ſunt ſubrogati; nam tunc ſolum non debent frui, ſi exiſtant ij, in quorum locum ſunt ſubrogati, quando ſubrogatio non dat de præſenti gradũ, & dignitatem, nam ſi dat, confert quoque priuilegia gradus, & dignitatis, vt conſtat in Epiſcopis titularibus, qui nullum habent exercitium iuriſdictionis. Ex quibus conſtat, quod potiori ratione extenditur priuilegium hoc ad hos Vicarios, quàm priuilegium canonis ad Hoſpites noſtros Theatinos, ad quos non conſtat, quomodo extendi poſſit, vt viſum eſt *Quæſt. præcedenti*, & tamen à P. Diana extenditur, & ad Vicarios non vult præſens priuilegium extendere. Adde etiam, quod tunc Vicarius gaudet priuilegijs illius, cuius vicem gerit, quando non à ſuperiore immediato, ſed à ſuperiore ſuperioris eſt ſubſtitutus, vt notant Bar. & Alex. *in l. Filius* De *leg.* & *l. Vicarius, eodem tit.* & *in l.* 1. *§. Hi quibus. ff.* De *leg.* 3. Noſtri autem Vicarij ſubſtituuntur à ſuperiori ſuperiorum localium, nempe à Generali.

An, qui violenter extrahitur è manibus ſatellitum, aut e carcere iuſtè detentus, ſi ad Eccleſiam confugiat, ſit reſtituendus curiæ ſæculari. Quæſt. 98.

S. V M M A.

1 *Reus, quando eſt reſtituendus Curiæ, non poteſt extrahi ab Eccleſia, ſed debet repeti.*

1 *Reus captus ante incarcerationem non eſt ſub tuto dominio Curiæ.*

2 *Dominium morale aſſeritur pro Curia ſupra reum ſibi violenter ereptum*

3 *Eccleſiæ debet reſpicere, ſi confuga gaudeat immunitate.*

4 *Immunitas conceditur confugientibus ad Eccleſiam, ſi fruantur ſua libertate.*

4 *Reus ductus per Eccleſiam à ſatellitibus non fruitur immunitate.*

5 *An reus ereptus Curiæ ſit reſtituendus à Principe, in cuius territorium fugit.*

6 *Quod reus ſit ſub dominio Curiæ, non tollit, quin poſſit fugere.*

7 *Reus in carcere detentus poteſt fugere,*

8 *Reus ereptus curiæ, ſi ad Eccleſiam confugiat, non eſt reſtituendus.*

8 *Eccleſia iuſtè protegit reum ereptum curiæ.*

9 *Cur non poſſit Curia reum ſibi ereptum repetere ab Eccleſia.*

10 *Iniuſta detentio ſemper obligat quemcunque ad reſtitutionem.*

11 *Cur iudex debeat reum Eccleſiæ ſpoliatæ reſtituere.*

12 *Cur non debeat Eccleſia reum Curiæ ſpoliatæ reſtituere, quando ad ipſam confugit.*

1 AFfirmatiuam ſententiam tradidi in *Deciſ. Moral. Deciſ.* 486. cum Nouario. Sed contra ipſam inſurgit Pater Diana *par.* 6. *tract.* 8. *Reſol.* 5. per totam citans Corream *Relect. ad Cap. Inter alias. De immunit. Eccleſ. par.* 3. *num.* 21. qui tamen non facit pro ipſo, nã

ſolum

ſolum docet, Quod ſit iniuria Eccleſiæ, ſi extrahatur delinquens, licet, antequam ad ipſam confugeret, eſſet in manibus curiæ. ſicut offenderetur aliena iuriſdictio, ſi fugiens in alienum territorium extraheretur. Quod quidem verum eſt, quia quod eſt ſub aliena iuriſdictione, ſi ad ſe ſpectet, debet repeti, non autem propria auctoritate capi, nam non poteſt quiſquā in alieno territorio exercere iuriſdictionē. Vnde aliud eſt, non poſſe reum extrahi ab Eccleſia, aliud non eſſe ab Eccleſia reſtituendum. Affert etiam Aegid. Boſſ. *tit. De captura. num. 23.* aſſerentem, quod reus captus, antequam ducatur in carcerē, non eſt ita perfectè captus, vt ſit in tuto ſub dominio iuſtitiæ. Quod neque illi prodeſt, quia aliud eſt, quod non ſit ſub dominio: aliud, quod non ſit in tuto dominio, quod enim dominium non ſit tutum, non tollit, quin ſit perfectum dominium.

2 Pergit P. Diana aſſerens, quod non poſſit dici, reum violenter ereptum Curiæ remanere ſub dominio morali Curiæ, ſi quidem hoc dominium morale eſt metaphyſicum, & de nouo excogitatum. Sed quomodo hoc dicatur, non percipio. An non ſeruus fugiens à Domino remanet ſub dominio ipſius? & quale eſt hoc dominium, niſi morale? nempe ius ad repetendum ſeruum. Quod dominium retinet dominus ad rem ſibi furto ablatam? Et quod nam dominium acquirit Curia ſupra eum, qui ratione delicti in territorio ſit ſubditus, ratione cuius poteſt citari, incarcerari &c. Quod ſi Curia non retineret dominium aliquod ſupra reum ſibi violenter ereptum, cum antequam eriperetur, haberet dominium ſupra ipſum, neceſſe eſſet dicere, quod iniuſta ſpoliatio priuaret tali dominio. Si autem ſemel conceditur, quod iniuſta ſpoliatio priuet dominio, non poterit aſſignari ratio, cur non ſemper priuet, & fatendum erit, quod dominia per actiones iniuſtas poni poſſint, & tolli.

3 Ruſſus ait, quod Canones concedunt indiſtinctè immunitatem confugiētibus ad Eccleſiam, nec diſtinguunt, ſi ſint ſub dominio Curiæ, vel non, nec Eccleſia tenetur reſpicere, ſi reus ſit ſub dominio Curiæ necne, ſed ſtatim debet protegere. Sed hoc dici non poteſt, nam debet conſiderare, an frui poſſit priuilegio protectionis, alioquin dicendum eſſet, quod deberet protegere in delictis, pro quibus non gaudent priuilegio. Ex generali itaque regula, quando agitur de vſu priuilegij, reſpiciendum eſt, quouſque extendatur priuilegium.

4 Quod autem canones concedant immunitatem omnibus confugientibus ad Eccleſiam, nihil proficit, quia conceditur immunitas ijs, qui ſunt in ſtatu, in quo poſſint protegi, atque adeo qui ſunt in ſua libertate. Vnde communior ſententia tenet, quod, ſi Satellites ducant reum per Eccleſiam, non gaudet immunitate, quia liber non eſt ingreſſus, & ipſe Diana *par. 1. tract. 1. Reſol.* 30. docet, hanc ſententiam eſſe magis veram in rigore iuris, pro qua plures Doctores afferūtur à Bobadilla *tom. 1. Polit. lib. 2. cap. 14. num. 61.* Et Hoſtienſ. *in Sum. lib. 3. De Immunit. Eccleſ. num. 12.* Panor. *in Cap. Sanè. num. 1. De celebrat. miſſar.* Butrius *ibid. num. 9.* Io. Andreas *num. 4.* cœterique Doctores in dictum *Cap.* & alij, quos citat, & ſequitur Farinac. *in Praxi Crim. quæſt. 28. num. 11.* docent, quod Eccleſia non protegit niſi liberos. Vnde cum hæc diſtinctio familiaris ſit apud Doctores, non debet ſine ratione reprobari à P. Diana.

5 Inſtat inſuper P. Diana. Quod ſi reus violenter ereptus è manibus curiæ confugiat in territorium alterius principis abſoluti, non poteſt extrahi ab illius territorio, nec ipſe tenetur reſtituere confugam curiæ ſpoliatæ, vt conſtat, ait ipſe, ex praxi. Sed neque hoc aliquid prodeſt, quia conuenit inter principes ex tacito conſenſu, ſeu potius iure gentium introductum, quod rei hinc inde fugientes non reſtituantur exceptis caſibus atrocioribus, in quibus ſolent repeti, & reſtitui, quod ſatis indicat non remanere liberos à poteſtate curiæ, è cuius manibus fugerunt; imo etiam imponit pœnas, & præmium occidentibus conſtituit. Non conſtat autem, quod adſit talis conuentio inter Eccleſiam, & curiam ſæcularem.

6 Denique ait P. Diana, quod violen-

tá extractio rei è manibus curiæ non priuat ipſum iure, quod habet ad vitam libertatemque tuendam, & proinde licitè ad Eccleſiam confugit, quod ſi remaneret ſub dominio curiæ, teneretur permittere ſe iterum capi, quod eſt ridiculum. Sed non bene infertur, quod non remaneat ſub dominio curiæ ex eo, quod violenta extractio non priuet ipſum iure, quod habet ad vitam libertatemque tuendam; nam neque tali iure eſt priuatus, quando detinetur in carcere, & tamen tunc eſt ſub dominio curiæ: quia ſimul ſtare poſſunt & tale ius, & eſſe ſub dominio curiæ.

7 Neque ex eo, quod remaneat ſub dominio Curiæ fit, quod debeat permitti ſe iterum capi, quia ſtante iure, quod ſemper retinet ad propriam ſalutem conſeruandam, poteſt vti omnibus medijs licitis pro ſe tuendo. Et, ſi quando iuſtè detinetur in carcere, poteſt fugere, licet ſit ſub dominio curiæ, vt docent Caiet. *2.2. quæſt. 69. ar. 4. dub.* 3. Bannes *dub.* 2. *Concluſ.* 3. Aragon. *dub.* 3. Valent. *tom.* 3. *diſp.* 5. *quæſt.* 13. *punc.* 4. *ad* 5. *poſt* 3. *concluſ.* Sà *verbo*, Reus. *num.* 9. & alij plures cum communiori ſententia; poterit etiam fugere ereptus violenter è manibus curiæ, non obſtante, quod remaneat ſub ipſius dominio, & licitè confugere ad Eccleſiam. An autem Eccleſia debeat tueri, an verò reſtituere, ſicut reſtituit non gaudentes immunitate, qui tamen licitè ad ipſam confugiunt, ex hoc non probatur.

8 Ex alio tamen capite probabile mihi videtur, quod Eccleſia non teneatur reſtituere reum violenter ereptum è manibus curiæ ſæcularis, Quia nimirum licet remaneat addictus dominio ipſius, nam violenta ſpoliatio illud non tollit, adhuc tamen remanet in reo ius ad libertatem, & vitam tuendam, ſicut remanet etiam, quando detinetur in carcere. Et ideo, quādo ereptus Curiæ confugit ad Eccleſiam, vtitur iure ſuo. Vnde Eccleſia protegit ipſum quatenus vtentem iure ſuo, atque adeo eum protegat ipſum in re licita, non fouet aliquid iniuſtum. Et quamuis remaneat reus addictus dominio Curiæ, non tamen poteſt repetere, quia tale dominiū, & ius impeditur à protectione Eccleſiæ; ſicut etiam impeditur ius capiendi, quod conuenit Curiæ, quando reus ante capturam confugit ad Eccleſiam; & per accidens eſt, quod non poſſit exercere ſuum ius, & dominium.

9 Nec obſtat, quod poſſit quiſque repetere, quod ſuum eſt, & quiſque teneatur reddere alteri, quod ſuum eſt. Nam hoc procedit, quando res eſt totaliter ſub dominio repetentis. Secus autem, quando non eſt totaliter ſub ipſius dominio. In caſu autem noſtro non eſt reus totaliter ſub dominio Curiæ, ſed ſolum in ordine ad pœnam, quæ ipſi conuenit vt reo: è contra autem, quatenus habet ius ſe tuēdi, atque adeo protegi poteſt ab Eccleſia, pertinet ad ipſam; & ideo non poteſt repeti à Curia tanquam quid ſuum, quia non magis pertinet ad ipſam, quàm ad Eccleſiam, & de facto Eccleſia eſt in poſſeſſione, & ideo melior eſt conditio ipſius.

10 Ad id autem, quod dicitur, Quod iudex laicus, ſi capiat reum violenter extractum ab Eccleſia, tenetur reſtituere Eccleſiæ ſpoliatę, & proinde Eccleſia quoque tenebitur reſtituere reum iudici violenter ſpoliato. Reſp. Diana. Quod non procedit argumentum à caſu priuilegiato ad non priuilegiatum, neque à fauorabilibus ad odia. Sed non tollitur difficultas, quia iudex tenetur reſtituere, quia iniuſtè detinet, vnde ſi ob eandem rationem Eccleſia quoque iniuſtè detineret, deberet ipſa quoque reſtituere, nam priuilegium, aut fauor non ſe extendunt ad res iniuſtas: vnde non eſſemus in caſu priuilegiato, & fauorabili.

11 Secundo reſpondet. Alternatiuè prohiberi à Gregorio XIV. has actiones extrahere, capere, aut incarcerare confugientes ad Eccleſiam, & ideo ſi iudex incarceret violenter extractum ab Eccleſia, facit contra præceptum. Sed licet hoc verum ſit, non tamen ſoluitur difficultas, nam eſſet reddenda ratio, cur Eccleſia non debeat ipſa quoque reſtituere. nam ſi iudex debet reſtituere, quia facit contra protectionem Eccleſiæ erga reum, & ipſam lædit, debebit quoque Eccleſia reſtituere,

tuere, ne lædat ius Curiæ ſæcularis,

12 Reſp. igitur, quod iudex laicus debet reſtituere reum Eccleſiæ ſpoliatæ, quia per talem ſpoliationem Eccleſia non amittit ius protectionis acquiſitũ, & ideo Curia capiens reum lædit tale ius; ex iniuſta autem læſione oritur obligatio reſtitutionis. At Eccleſia protegens reum violenter ereptum Curiæ, non lædit ius Curiæ, quia protegit reum vtentem iure ſuo, atque adeo protegit in eo, in quo poteſt protegere, quia ſine iniuria alterius vnicuique ius proprium protegi poteſt. Quod ſi ex hac protectione impediatur ius alterius, per accidens eſt; atque quiſque poteſt vti iure ſuo, licet per accidens ſequatur damnum alterius. *l. Si cui. §. Denique Marcellus. ff.* De *aqua, & aquæ plu. arcend.*

An Chriſtianus fingens ſe infidelem, & petens baptizari, vt obtineat certam prouiſionem ſolitam conferri infidelibus venientibus ad fidem, debeat abiurare. Quæſt. 99.

S V M M A.

1 *Fingens ſe infidelem, vt rebaptizatus percipiat temporale commodum an ſuſpectus de hæreſi.*
2 *Non omne, quod eſt materia hæreſis, eſt factum hæreticale.*
3 *Quid requiratur, vt factum ſit hæreticale.*
4 *An omnis abuſus ſacramentorum indueat ſuſpicionem hæreſis.*
5 *Factum, quod ad bonum, vel malum ſenſum trahi poteſt, ad bonum trahendum eſt.*
6 *Quando extraiudicialis confeſſio faciat probationem.*
6 *Iudex debet eſſe pronior ad abſoluendum.*
7 *Confeſſio qualificata in eriminalibus aut tota reſpuitur, aut tota acceptatur.*
7 *Confeſſio debet interpretari ad fauorem confitentis. & vt minus noceat ipſi.*
8 *Vna præſumptio aliam euacuat.*
9 *Præſumptio benignior eſt potentior non benigniore.*
10 *Præſumptio ſpecialis præualet generali, & magis ſpecialis minus ſpeciali.*
11 *Præſumptio magis veriſimilis præfertur minus veriſimili*
12 *Præſumptio fauens reo præferenda præſumptioni contra ipſum.*
12 *Probationes rei præferuntur probationibus contra ipſum.*
13 *Cur Poligami & ſollicitantes in ſacramento pœnitentiæ ſint ſuſpecti de hæreſi.*
13 *Poligami diuerſo modo ſuſpecti apud Romanam, & apud Hiſpanam Inquiſitionem.*

1 NEgatiuam ſententiam, quam tradidi in Deciſ. *moral. Deciſ.* 475. impugnat P. Diana *par 6. tract. 8. Reſol. 9.* Quia ex facto ipſo, nempe reiteratione baptiſmi remanet ſuſpectus de Hæreſi, nec confeſſio extraiudicialis, aut iudicialis euacuat ſuſpicionem, quia hæreſis eſt occulta, & latet in mente. Quando autem factum inducit per ſe ſuſpicionem hæreſis, non purgatur per confeſſionem rei, quod non fecerit ex mala credentia, etiam ſi in tormentis id aſſerat, nam adhuc in foro externo remanet ſuſpectus ex ipſo facto, & ideo indicenda eſt abiuratio. Sicut ob eandem cauſam indicitur etiam Poligamis, & ſollicitatoribus mulierum in ſacramento Pœnitentiæ.

2 Sed non video, quomodo hæc ſubſiſtere poſſint. Et primo quidem ſupponit, quod omne factum, quod poteſt eſſe materia hæreſis, aut aliquando fuit, ſit factum hæreticale, quod tamen eſt falſum, vt docent Param. *lib. 3. de orig. Inquiſit. quæſt. 10. num.* 2. Moure *Opuſ. 1. De Incant. ſect. 3. cap. 3. num. 3.* alioquin omnia fere peccata mortalia eſſent facta hæreticalia, quia fere omnia habuerunt aliquẽ patronum, & laudatorem hæreticum, ſed debet conſiderari, an ratione circumſtantiarum, quibus veſtitur, indicet finem hæreticum, ſeu an ex mente erronea procedat. In caſu autem præſenti circumſtantiæ, quibus factum veſtitur, non indicant

dicant finem erroneum, quia ex parte ſe fingentis infidelem concurrit maxima inopia, à qua cenſetur motus ad tale factum, & proinde excluditur præſumptiuè quicunque alius finis, vt conſtabit ex dicendis.

3 Imo quando peccatum allicit voluntatem vel ratione delectationis, vel libidinis, vel vtilitatis, & commodi, non præſumitur commiſſum ex errore, ſed ex fragilitate, & vehementia obiecti iuxta obiecti, & peccatoris naturam, vt tradit Caſtr. *De iuſt. hæret. punit. lib. 1. cap. 1.* quod debet intelligi, vt declarat Param. *lib. 3. De orig. Inquiſit. quæſt. 10. num. 73.* niſi aliunde iuſta ſuſpicio oriatur, quia nimirum appetitus ſufficienter inſtigat ad malum; & niſi ratione finis remoti, & aliarum circumſtantiarum prudenter iudicetur, factum oriri ex errore mentis, vt ait Moure *Opus. 1. De incant. ſect. 3. cap. 3. n. 8.* In noſtro autem caſu non apparet finis, aut circumſtantiæ, ex quibus poſſit iudicari, reiterationem baptiſmi prouenisse ex aliquo errore, ſed potius colligitur contrarium ex inopia perſonæ, & alijs circumſtantijs.

4 Nec obſtat, quod factum contineat abuſum ſacramenti, quia non omnis abuſus ſacramentorum eſt factum hæreticale, alioquin omne ſacrilegium circa ipſa cōmiſſum eſſet factum hæreticale, ſed requiritur ille abuſus, quo quis vtatur ſacramento ad aliquem vſum externum prophanum, & illicitum, vt ad incantationes, ad veneficia, ad inducendum aliquem ad peccatum, vt optimè notat Moure *Opus. 1. De Incant. ſect. 3. cap. 3. n. 16:* & *cap. 4. num. 36.* & *cap. 5. num. 18.* & Traſmiera *De Poligamia lib. 3. quæſt. 2. num. 21.* Vnde requiritur aliquis vſus externus ſacramentorum irreuerentialis. Quod non contingit in caſu noſtro, nam ſiſtitur in ſola, & pura ſumptione iterati baptiſmi, nec adhibetur baptiſmus ad aliquem externum vſum irreuerentialem.

5 Accedit etiam, quod quando factum ad bonum, vel malum ſenſum trahi poteſt, debet in bonum trahi *l. In ambigua. ff.* De leg. & *l. Merito. ff.* Pro *ſocio*, & notat Nauar. *in ſum. lat. prælud. 5. num. 5. in fine.* Et ideo cum factum poſſit eſſe, & non eſſe hæreticale, debet cenſeri non hæreticale. In caſu autem noſtro poteſt factum cenſeri non hæreticale ob præſumptiones, de quibus infra dicetur.

6 Quod autem addit P. Diana, quod extraiudicialis confeſſio non euacuat ſuſpicionem, neque videtur poſſe ſubſiſtere. Quia ſi extraiudicialis confeſſio pluries repetita, aut iurata facit contra reum plenam probationem ex Cap. *Si cautio.* De *fide inſtrum.* & notat Abbas *ibid.* & *in Cap. Veniens 2.* De *teſtib.* Bar. *in l. Cum ſcimus. C.* De *agr. & cen.* Repertor. *Inquiſitor.* verbo, *Confeſſio.* Foller. *in Rubr. pract. crimin. Et ſi confitebuntur, num. 37. par. 1.* Maſcard. *De probat. concluſ. 348. num. 24.* Dec. *Conſil. 163. num. 2.* Ruin. *Conſil. 18. n. 3. lib. 2.* Pariſ. *Conſil. 120. num. 3. lib. 1.* Mancin. *tract. De confeſ. cap. 2. num. 14.* vbi alios citat. Cur non debet etiam reo prodeſſe ad euacuandam ſuſpicionem, cum iudex debeat eſſe pronior ad abſoluendum, quam ad condemnandum? Cap. *Iudicet. 3. quæſt. 7.* & Cap. *Iudicantem. 30. quæſt. 5.* & *l. Abſentem. ff.* De *pœnis*; & *l. Quæſtionis modum. ff.* De *quæſtionibus*.

7 Accedit etiam, quod confeſſio iſta extraiudicialis, aut etiam facta in iudicio, ſi acceptatur, debet cum ſua qualitate acceptari à iudice, ita vt non poſſit acceptari, quatenus facit contra reum, & non quatenus illi fauet, nam in criminalibus confeſſio qualificata non poteſt diuidi, ſed cum ſua qualitate debet accipi, vel reſpui, vt docent Cyn. *in l. 1. C.* De *confeſ.* Bal. *ibid.* & *in l. 2.* De *donat. ante nupt.* & *in l. Siquidē. C.* De *tranſact.* Bar. *in l. Aurelius. §. Idem quæſijt. ff.* De *liber. legat.* Salicet. *in l. fin. C.* De *confeſſ.* Alex. *Conſil. 132.* ver. *Præterea reſpon. vol. 5.* Comenſ. *Conſil. 170.* & *Conſil. 220. vol. 1.* Archidiacon. *in cap. 1.* De *confeſ. in 6.* Abbas *in Cap. Cum veniſſent.* De *Inſtit.* & *in Cap. Bonæ 2.* De *Poſtul. Prælat.* vbi etiam Butrius, Cardinalis, Imola *num. 10.* Riminal. ſenior. *Conſil. 562. nu. 5.* Caſtrenſ. *Conſil. 31. num. 8.* Riminal. iun. *Conſil. 127.* per totum *vol. 2.* Cagnol. *in l. Secundum naturam. num. 8. ff.* De *reg. iur.* Bellon. *Conſil. 46. num. 10.* Beroius *Conſil. 42. n. 36. lib. 3.* Boer. *Deciſ. 243. num. 5.* Foller. *in Pract. crim.*

ver.

Digitized by Google

v:t. Et ſi confitebantur. *num*. 47. Tiraquel. *De retract. conuent. ad fin. Tit. num*. 9. Vulpel. *Conſil*. 94. *num*. 10. Hippolit. de Marſil. *Conſil*. 228. Bertaz. *Conſil*. 2. *nu*. 6. & *Conſil*. 27. *nu*. 1. & *Conſil*. 31. *num*. 11. & 12. & *Conſil*. 122. *num*. 4. *lib*. 1. Vnde ſi confeſſio iterationis baptiſmi ob captandam prouiſionem deſtinatam venientibus ad fidem, accipiatur cum ſua qualitate, euacuatur per ipſam ſuſpicio de hæreſi. Quod autem tormenta non poſſint purgare ſuſpicionẽ, quæ oritur ex facto, non ſatis percipio, cum poſſint purgare indicia contra reum. Quod ſi purgant ſuſpicionem, factum non erit amplius hæreticale, quia non eſt tale, niſi quatenus inducit ſuſpicionem hæreſis. Quod præſertim verum eſt, quia confeſſio debet interpretari ad fauorem confitentis. *l. Si quis intentione. ff.* De *re iudicata*. & notant Roman. *Conſil*. 44. *n*. 4. & 6. Rota *coram Durantuo Deciſ*. 23. *n*. 14. Ita vt quàm minus fieri poſſit lædat confitentem, vt notant Dec. *Conſil*. 118. *n*. 5. Ferret. *Conſil*. 259. *num*. 3. Alexan. *Conſil*. 171. *num*. 14. *lib*. 3. Riminal. iun. *Conſil*. 204. *num*. 55. *lib*. 2. Caputaquens. *Deciſ*. 189. *par*. 1.

8 Addo etiam, quod ſi ex facto aliqua ſuſpicio de errore in mente oriretur, quia eſſet fundata in præſumptione facti, euacuari poſſet per alias præſumptiones contrarias; vna enim pręſumptio tollit aliam l. *Diuus. ff.* De *in integ. reſtit*. Contrariæ autem præſumptiones ſumuntur ex qualitate perſonæ, quæ cum ſit vilis, & in egeſtate conſtituta, præſumi debet, quod mota ſit ex commodo temporali aſſignato venientibus ad fidem; & cum ſit rudis potens difficilè percipere grauitatem delicti, præſumi debet, apud ipſam præualuiſſe commodum temporale.

9 Quod autem hæ præſumptiones præualeant præſumptioni, quæ ſumi poteſt ex facto, colligitur ex eo, quod benigniores ſint. Præſumptio enim benignior eſt potentior. vt tradunt Bar. *in l. Si pupillus. ff.* Ad *legem Falcidiam*. ex eo tex. *Qui recipit à legatario aliàs debitore, cum duplicem ob cauſam recipere potuiſſet, nempe cauſa adimplendæ conditionis, & cauſa ſoluendi debitum naturale, recipere dicitur ob cauſam ſoluendi debitum, vt pote ob benigniorem*. Iaſ. *in l. Nominatim*. in fine. *ff.* De *lib. & poſth*. Neuizan. *lib*. 6. *Syl. Nupt. num*. 47. vėr. *Item in dubio*. Alciat. *in repet. l*. 2. *init. n*. 34. *ff.* De *verb. obligat*. Caſtrenſ. *in l*. 2. *num*. 7. C. Qui *teſt. fac. poſ*. Caccialupus in *l. Omnes populi. num*. 39. *ff.* De *iuſt. & iure*. Menóch. *lib*. 1. *de præſumpt. quæſt*. 29. *num*. 5.

10 Rurſus præſumptio erroris, quæ oritur ex facto generalis eſt, & communis cuicunque facto eiuſdem generis. præſumptio autem contra errorem ſpecialis eſt, quia ducitur ex qualitate, & circumſtantijs facti, & perſonæ. Præſumptio autem ſpecialis præualet generali, & magis ſpecialis minus ſpeciali, vt tradunt Bar. *in l. Cum de indebito. init. ff.* De *probat*. & in *Cap. Quoniam*. ver. *Et huius concluſionis*. De *officio deleg*. vbi docet, Illam eſſe præſumptionem magis ſpecialem, quæ reſpicit perſonam. Bal. *in l. Siue poſſidetis*. ve. *Vltimò oppono*. C. De *probat*. Brunus. *tract. de Indicijs, & tortura. par*. 1. *quæſt. vlt. n*. 1. Crauet. *Conſil*. 250. *num*. 2. & *Conſil*. 258. *num*. 21. Ancharan. *Conſil*. 305. *num*. 2. Grammat. *Conſil*. 12. *crim. num*. 8. Pariſ. *Conſil*. 29. *n*. 87. *lib*. 2. Ruin. *Conſil*. 100. *num* 4. Natta *Conſil*. 164. *num*. 8. *lib*. 1. Riminal. *Iun. in l. Precibus. num*. 417. C. De *impub. & alijs ſubſtit*. Menoch. *De arbitr. lib*. 2. *Centur*. 5. *Caſu* 472. *num*. 14. & 16.

11 Inſuper præſumptio excludẽs errorem eſt magis veriſimilis, quàm præſumptio, quod ex errore ſit reiteratus baptiſmus, præſertim ſi loquamur de errore pertinaci; nam quod abſque errore reiteratus ſit baptiſmus veriſimile facit ruditas perſonæ, quæ ignorat definitiones, quod baptiſmus non ſit iterabilis; inopia ipſius, quæ facit præſumere ſpectaſſe ſolũ ad commodum temporale. Præſumptio autem, quæ veriſimilitudini magis conuenit, eſt potentior, vt tradunt Brunus *tract. de Indicijs, & tortura. par*. 1. *quæſt. vlt. num*. 2. Menoch. *de Arbitrar. lib*. 2. *Centur*. 5. *Caſu* 472. *num*. 22. quod confirmat *num*. 23. & 24.

12 Præterea in caſu pręſenti concurrit præſumptio in fauorem rei ordinata ad vitandam pœnam, & præſumptio pro actore, ſeu fiſco ad infligendam pœnam.

Poten-

Potentior autem eſt præſumptio, quæ ſtat pro reo, vt docent Craueta *Conſil.* 8. *n*.9. Curtius iun. *Conſil* 90. *num*.2. Alciat. *tract. de Præſump. Reg*.2 *Præſump*. 21. *in fine*. Blancus *in Pract. crimin.* verbo, *His ſic præmiſſis*. *num*. 5. Menoch. *De Arbitr. lib*. 2. *Cent*. 5. *Caſu* 472. *num*.25. & *lib*. 1. *De Præſumpt. quæſt*.29. *num*.11. Quia etiam probationes rei præferuntur probationibus actoris, vt tradit Gloſ. *in Cap. Si Clerici*. *Diſt*. 81. Abbas *in Cap. Ex litteris*. De prob. & latè Menoch. *De Præſump. lib*.2. *Præſum*. 90. per totam ex l. *Fauorabiliores*. *ff*. De *regulis iuris*. Vnde quod præſumptiones excluſiuæ delicti præferantur præſumptionibus delicti incluſiuis tradunt Oldrad. *Conſil*.53 *num*.3. Socin. ſen. *Conſil*.218. *n*.5. Brunus *Conſil*. 27. Riminal. *Conſil*. 136. *num*.15.

13 De Poligamis autem, & ſollicitatoribus mulierum in ſacramento Pœnitentiæ eſt diuerſa ratio, nam ideo contrahunt ſuſpicionem de hæreſi, quia vtuntur ſacramentis ad malum vſum extrinſecum, & irreuerentialem, nam Poligami vtuntur ſacramento matrimonij ad vſum adulterij. Sollicitatores autem mulierum ſacramento pœnitentiæ ad libidinem, & ad perditionem animæ pœnitentis. Verum in his quoque habetur ratio circumſtantiarum temporis, loci, & perſonæ; & proinde Poligami apud Inquiſitionem Romanam ſunt ſuſpecti de vehementi, quia nimirum ob vicinitatem ad terras hæreticorum contrahunt ſuſpicionem, quod ſint infecti hæreſi concedente pluralitatem vxorum; Apud Hiſpanam verò inquiſitionem ſunt tantum ſuſpecti de leui, quia nimirum ceſſat apud ipſam prædicta præſumptio.

An liceat Parentibus caſtrare filios ipſis conſentientibus pro voce conſeruanda. *Quæſt*. 100.

S V M M A.

1 *Qui negent licitam caſtrationem pro voce conſeruanda.*
1 *Nemo dominus ſuorum membrorum.*
2 *Caſtratio eſt licita pro voce conſeruanda.*
3 *Quiſque poteſt diſponere de proprijs membris, vt expedit toti.*
4 *Totum priuandum minori bono, vt conſeruetur maius.*
4 *Præſidens debet curare vtilitatem eorum, quibus præeſt.*
5 *Quodnam ex membris pluris faciendum.*
5 *Honor teſtificatio excellentiæ.*
6 *In omnibus malis minus eligendum.*
7 *Quilibet eſt propter bonum communitatis.*
7 *Caſtratio pro voce conſeruanda eſt in ordine ad bonum communitatis.*
8 *Caſtratio eſt licita, quando eſt neceſſaria pro toto, & etiam pro præſtantiori bono.*
9 *Cur ſacri canones prohibeant caſtrationem.*

1 Contra affirmatiuam ſententiã, quam tradidi, & probaui in *Deciſ. moral. Deciſ*.498. inſurgit P. Diana *par*.6. *tract*.8. *Reſol*.36. & pro ſua ſententia citat inſuper Bonacinam *diſp*. 7. *De cenſur. quæſt*.2. *punc*.2. *num*.34. Lezanã *in Sum. verbo*, Homicidium. *num*.4. & *verbo*, Irregularitas. *num*.75. Theſaurum *par*. 2. *Praxis. verbo*, Membror. mutilatio *cap*. 1. *§. Amplia ſecundo*, quia nimirum nemõ eſt Dominus ſuorum membrorum, vt notant Ritherſhuſius *in Nouel. Iuſtiniani par*. 12. *c*.12. *n*.8. Gudelinus *de Iure nouiſſimo lib*. 5. *cap*.17. & communiter ex *l. Liber homo*. *ff*. Ad *Aquil*. & proinde ſolum licet membrum abſcindere in caſu neceſſitatis in ordine ad conſeruationem totius corpo-

ris,

tis, vt cum D.Th. 2.2. *quæſt.* 65. *ar.* 1. docent communiter, & proinde tunc ſolum licet, quando aliter toti ſubueniri non poteſt. ergo non licebit caſtrare ſe ob conſeruandam vocem, quia vox non eſt neceſſaria, neque perit totum corpus, aut membrum aliquod, ſi non conſeruetur. & proinde licet excellentia vocis magni fiat, & afferat honorem apud Principes, & amplam ſuſtentationem, non poteſt tamen reddere licitam caſtrationem, quia ipſa vox non eſt neceſſaria.

2 Nihilominus ab affirmatiua ſententia non eſt diſcedendū, quam præter Salon. 2.2. *quæſt.* 65. *ar.* 1. *Controuer* 2. *vet. Hinc ſequitur.* ibi à me citatum, tradunt etiam Sayr. *lib.* 7. *Clauis Reg. cap.* 9. *num.* 38. Trullench. *lib.* 5. *in Decal. cap.* 3. *dub.* 4. *n.* 4. & hanc ſententiam docuit noſter P. Thomas de Afflictis S. Congregationis S. Officij Qualificator, & Conſultor S. Congregationis Indicis, dum anno proximo Quintum Decalogi præceptum iuſſu Eminentiſſimi Cardinalis Ginetti Summi Pontificis Vicarij in Vrbe deſtinatis Parochis in conſueta lectione explicaret eo præcipuè motus, quod adſit conſuetudo hic præſertim in Vrbe tacitè approbata.

3 Ratio autem eſt, quia licet nemo ſit dominus ſuorum membrorum, pertinet tamen ad vnumquemque cura proprij corporis, vt dixi in *citata Deciſ.* & docet D.Th. 2.2. *quæſt.* 65. *ar.* 1. *in corpore*, & proinde cum membra ſingula ſint inſtituta, vt ſint propter totum, & propter bonum, & perfectionem ipſius, debet diſponere de ipſis, ſecundum quod expedit toti, vt notat D.Th. *ibid.* Quare, cum totum melius ſe habeat cum membro nobiliori, & quod magis inſeruit, quàm cum minus nobili, & minus inſeruiente, expedit toti, vt minus inſeruiens pereat, vt conſeruetur magis inſeruiens non ſolum abſolutè, ſed etiam in eo ſtatu, in quo poſſit inſeruire, & hoc dictat ipſa ratio naturalis. Vnde ſi manus areſieret, niſi aliquis digitus abſcinderetur, exigeret bonum totius, digitum abſcindi, ne tota manus areſieret.

4 Modo autem ſumus in caſu, in quo aut eſt adhibēda neceſſariò caſtratio, aut deprauandum organum vocis, ita vt non poſſit amplius inſeruire pro illo genere vocis, vulgò *ſoprano*, quod in muſica maximi fit, & ſine quo non poteſt eſſe perfecta muſica. Et ideo nunc videndum eſt, quodnam pluris faciēdum ſit ex his duobus, & alteri præferendum; ſeu quodnam magis ex his duobus redundet in bonum totius, quia, quod redundat in minus bonum, poteſt rationabiliter cedere alteri, & homo tanquam curam gerens corporis, poteſt ſecundum regulas rationis rectæ, & vt prudens rector ipſum alteri poſtponere, & priuare totum minori bono, vt ipſi conſeruat maius; ſiquidem qui præeſt regimini alterius, debet commodum, & vtilitatem ipſius procurare, cum præſidentia ſit propter bonum illius, cui quis præſidet vt notant Bart. *Tract. de regim. ciuit. nu.* 27. Bald. *in l.* 2. *§. Nouiſſimè. ff.* De orig. iur. & *Conſil.* 333. *n.* 1. *lib.* 1. Alber. *in l. Princeps legibus. num.* 8. *ff.* De legibus. & *in l. Decernimus.* C. De *ſacroſanc. Eccleſ.* & *in l. Digna vox. num.* 1. C. De *legibus*.

5 Illud autem pluris faciendum eſt, atque adeo præferendum, quod magis perficit totum, & redundat in maiorem vtilitatem ipſius; & illud magis perficit totum, ratione cuius pluris æſtimatur, & in digniori ſtatu conſtituitur. Pluris autē æſtimatur, & in digniori ſtatu conſtituitur, qui conſeruat organū aptum pro voce excellenti, vulgò *ſoprano*, licet ſit caſtratus, quàm ſi non eſſet caſtratus, & non conſeruaret organum pro tali voce, & in digniori ſtatu conſtituitur. Quod ſatis ex eo conſtat, quia cum honor ſit teſtificatio excellentiæ, vt cum Ariſt. 8. *Eth. cap.* 8. docet D.Th. 2.2. *quæſt.* 103. *ar.* 1. *in corpore*, dum plus honoris, vt experientia conſtat, exhibetur conſeruāti vocem, quàm ſi non conſeruaret, habet maiorem excellentiā, atque adeo caſtratio ordinatur ad bonum totius, nempe ad ipſum conſeruandum in ſtatu quodam excellentiæ, ſine qua non poteſt conſeruari: vnde ordinans caſtrationem in hunc finem, vtiliter gerit negocium totius, præſertim cum inde plurimum emolumenti accedat.

6 Deinde cum ex duobus malis ſemper minus eligendum ſit Cap. *Duo mala.* D. 13.

Diſt. 3. quod non ſolum de malis culpæ, ſed etiam de cœteris intelligendum eſt, vt docent Sanchez *lib.* 2. *de matrim diſp.* 39. *num.* 12. ver. *Ad quartum.* Sotus *lib.* 6. *De iuſt. & iure quæſt.* 1. *ar.* 5. ver. *Quod vniuerſim.* Henriquez *lib.* 12. *ſum. cap.* 6. §. 7. & *littera D.* alios referens. Achunna *in* 1. *par. Decr. t. in dict. Cap. Duo mala. num.* 3. *Diſt.* 13. Barboſa *ibid. num.* 8. Cum ſimus in eo caſu, in quo ex neceſſitate alterum ex duobus malis ſubeundum eſt, nempe aut deprauatio organi vocis, aut exſectio viriliũ, ſecundum rectam rationem minus malũ præferendum eſt. Eſt autem minus malũ carere virilibus ſuppoſita electione ſtatus, quàm ſuppoſita ſuaui voce, ratione cuius quis inter excellentes viros numeratur, habere organum deprauatum, ratione cuius vox illa deperdatur.

7 Accedit etiam, quod quilibet ordinatur ad communitatem ſicut pars ad totum, & proinde eſt propter bonum ipſius, vt docet D. Th. 2. 2. *quæſt.* 61. *ar.* 1. *in corpore*, & *quæſt.* 64. *ar.* 2. *in corpore* & *ar.* 5. *item in corpore*. Ex quo infert, quod propter vtilitatem totius licet occidere homines, aut mutilare, vt habet etiam *quæſt.* 65. *ar.* 1. Cum ergo pars ſit propter bonũ totius, ordinare partem ad commodum ſtatum ipſius, erit ſecundum rectam rationem, atque adeo licitum. Quando autem quis caſtratur ob vocem conſeruandam, pars ordinatur ad bonum totius, quia nõ ſolum ordinatur caſtratio ad commodũ ipſius caſtrati, vt dictum eſt, ſed etiam ipſe ordinatur ad bonum communitatis. Pertinet enim ad bonum communitatis, quod in ipſa ſit muſica ſecundum omnes ſuas partes, cum inſeruiat non ſolum ad ſubleuandos animos, & moderandos affectus, vt proinde Plutar. *De ſuperſt.* ex mente Platonis dixerit, vt per ipſam animi circuitiones turbulentæ, & vagæ in ordine redigi poſſint, ſed etiam Eccleſijs pro diuino cultu; vnde ſublata muſica pars non exigua cultus ſubtraheretur. & ſublatis vocibus, vulgò *ſoprani*, pars melior ipſius muſicæ deficeret, imo tota, quia deficeret forma harmonica, quæ ex pluribus vocibus conſtituitur. Vnde ſe caſtrantes ob vocem conſeruandam inſeruiunt bono totius communitatis.

8 Et ad rationem P. Dianæ *init.* allatam reſpondetur, quod mutilatio, & proinde etiam caſtratio non ſolum eſt licita, quando eſt neceſſaria pro conſeruatione totius; ſed etiam, quando eſt neceſſaria pro conſeruatione alicuius boni præſtantioris eiuſdem totius, vt inter alios notat Leſſius *lib.* 2. *de iuſt. & iure. cap.* 9. *dub.* 14. *num.* 101. ver. *Secundò ideo*. Cauſa enim, cur non liceat interficere ſeipſum, eſt, quia interfectio non poteſt ordinari ad conſeruandum maius bonum eiuſdem totius. & proinde mutilatio, & caſtratio erit licita, quando ex neceſſitate ordinatur ad conſeruandum maius bonum; quia, ſi negatio eſt cauſa negationis, affirmatio etiam eſt cauſa affirmationis, vt deſumitur etiã ex Cap. *Ex parte* 2. De *corpor. vit. ordinan. vel non ordinan.* vbi ſupponitur licita caſtratio ad vitandum periculum infirmitatis grauis. In caſu autem noſtro caſtratio eſt omnino neceſſaria ad conſeruandum in toto præſtantius bonum, nempe organum pro ſuaui voce, vt iam conſtat ex dictis.

9 Neque obſtat, quod ſacri Canones tam ſtrictè prohibeant caſtrationem, quia non prohibent abſolutè, ſed quando aſſumitur tanquam medium contra ſtimulos carnis. & hoc etiam in odium hæreſis, quæ volebat, caſtrationem eſſe aſſumendã ex præcepto euangelico contra ſtimulos carnis, & ita intelligebant illud Matth. 19. *Sunt eunuchi, qui ſeipſos caſtrauerunt propter regnum cœlorum*. de quo Epiphan. *Hæreſi* 58. Hæc autem omnia, quæ in hac Centuria dicta ſunt, S. Romanæ Eccleſiæ cenſuræ, & correctioni ſubmitto.

FINIS.

ANT 1317164